DISPUTATIONES
CHIRURGICÆ
SELECTÆ.

COLLEGIT, EDIDIT, PRÆFATUS EST

ALBERTUS HALLERUS.

TOMUS TERTIUS.

D Velon pinx. L. Joubert orn. et Sculp. Lugd.

LAUSANNÆ,
Sumptibus MARCI-MICHAEL. BOUSQUET & Socior.

MDCCLV.

WELLCOME
HISTORICAL
MEDICAL
LIBRARY

DISPUTATIONUM

CHIRURGICARUM

SELECTARUM.

PARS QUARTA

DE MORBIS ABDOMINIS.

LVIII.

DISSERTATIO

MEDICO-CHIRURGICA,

DE

MORBIS A SITU

INTESTINORUM PRÆTERNATURALI.

Quam Præside

D. D. POL. GOT. SCHACHERO,

Tuebatur

M. GOT. FRIDERICI.

Lipsiæ 11 Maii anno 1721.

PRÆFATIO.

§. I.

QUantumvis inteſtina ſint tetra ſcybalorum hoſpitia & ſqualida ſordium receptacula, eoque fine in imo ventre collocata, ut a ſublimi rationis arce impuritates longiſſime abeſſent, utque horum miniſterio ſordes ex corpore commodius eliminarentur, tantum tamen abeſt, ut anfractuoſi illi & varie circumgyrati canales fœtido illi operi, ut ut œconomiæ animali perſalutari ſint, unice a natura deſtinati, ut potius in iis nectar illud vitale, chyli nomine inſignitum, ſanguinique ac ceteris fluidis nec non partibus ſolidis conſervandis nutriendiſque adeo neceſſarium, paulo perfectius elaboretur, atque ab impuro ſegregetur. Namque eum in finem non modo præmemorata inteſtina ex inferiori ventriculi orificio educuntur pliciſque meſenterii mirabilem in modum adnectuntur, verum in eorum quoque cavitatem varii ſucci confluunt, quo cooperante mirifica, qua donata ſunt, ſtructura præſtantiſſimo illo opere expedite perfungi queant. Uti vero univerſi corporis ſalus a bona harum partium conſtitutione dependet; ita contra variis iiſque permultis morbis adfectæ non dumtaxat moleſtias in corpore multifarias excitant, ſed & non raro idem in peſſimum ſtatum conjiciunt, aut penitus enecant. Ex infinitis, quibus corripiuntur morbis, eos, qui a ſitu eorum morboſo atque a ſtatu naturali deflectente dependent, ad examinis incudem revocare in præſenti fert animus.

§. II.

Uterum gravidum ultra umbilicum paulatim exſurgentem inteſtina urgere, premere, atque imprimis ileon a ſede naturali dimovere, denatarum gravidarum ſectio perſpicue docet. Etenim uti ileon gyroſo flexuoſoque ductu progrediens ac cætera longitudine non parum ſuperans ſub umbilico ad ilea, hypogaſtrium & pelvim deſcendit, peritonæo muſculos abdominis interne cingenti immediate accumbens, ita gravidæ abdomine circa poſtrema geſtationis tempora diſſecto, uterus mirum in modum expanſus pelvim, hypogaſtrium, ilea & regionem umbilicalem occupans, nullo inteſtino aut omento anterius tectus, ſed peritonæo immediate ſubſtratus, nudus in conſpectum prodit, ileo interea temporis ſuperiora verſus & ad latera reclinato. Neque vero præfracte negaverim, a ſitu hujus inteſtini mutato, & eodem in anguſtius ſpatium compulſo, varias, a quibus raro gravidæ ſunt immunes, moleſtias excitari, cum facile evenire poſſit, ut nunc flatuum, nunc aliorum contentorum progreſſus remoretur, atque ideo jam ſegnitiei alvi, jam inflationi abdominis, jam dolori fixo ſimilique malo fomes præbeatur. Nihilo tamen ſecius cum ſolemni naturæ curſu mutatum hujus

intestini situm in gravidis observemus, atque is arte corrigi nec possit; nec debeat, non est cur eidem prolixius perscrutando impræsentiarum inhæreamus.

§. III.

Neque situm intestinorum a naturali non nihil deflectentem, quem in ventrosis observamus, prolixe commemorabo. Siquidem abdomen modo flaccidum, modo tensum ad femora & fere ad genua usque interdum protendi, non modo præpingues, sed & feminæ obesæ perinde ac graciles post partum negligenter tractatæ testantur. Uti namque abdominis musculi gestationis tempore insigniter expansi post fœtus exclusionem flaccescunt, paulatim demum leniori contractioni pristinum robur atque figuram recuperantes; ita facili negotio accidere potest, ut propter fasciarum abdomini provide applicandarum neglectum, nec non copiosi flatulentique cibi ac potus ingurgitationem intestina inflata ponderosaque languidorum musculorum renitentiam superent, eosdemque pedetentim extendendo efficiant, ut tandem abdomen saccum veluti quempiam ad femora propendentem formet. Jam vero istiusmodi saccus non est vacuus, sed intestinis eo usque ac veluti extra consuetos abdominis limites prolapsis repletus. Hinc ejusmodi homines quidem ambulationis tempore aliquid incommodi sentiunt, & ad alvi segnitiem & ab ea pendentia mala haud parum sunt proclives, tamen cum hæc & similia accidentia parvi plerumque faciant, & præterea alimenta copiosa appetant, ac ceteroquin bene satis se habeant, vix de auxilio medico sunt solliciti, quo fieri solet, ut malum inveterascens postea omnem remediorum efficaciam eludat.

§. IV.

Præterea interdum colon Sylvio [a] *Auctore præter consuetas naturæ leges usque ad umbilicum & quandoque usque ad vesicam insigni anfractu per medium abdomen volvitur, unde prædictus auctor harum rerum ignaros erroris arguit, qui eum saltem dolorem, qui partem abdominis superiorem anterioremque cinguli modo cingit & torquet, colicam nuncupare solent. Atque unum tantum intestinum sigmatis forma intortum in admodum voraci* Bartholino [b] *teste observavit* Cabrolius. *Etenim uti eodem auctore animadvertente animalia, quo rectiores ductus habent a ventriculo ad anum, eo gulosiora sunt; quo convolutiores, eo continentiora; ita voracitatis causam non inepte ab intestino justo breviori deducit, cum probabiliter multæ alimentorum partes indigestæ aut etiam digestæ intra breve temporis spatium ano fuerint exclusæ, quarum* jactura *ut tempestive instauraretur, frequentiori opus erat appetitu. Paucis ante diebus* Cl. Præses *infanticidam publice dissecabat, in qua intestina tenuia omnia sinistram saltem abdominis partem occupabant, colon vero triplicem anfractum memorabilem formabat; quippe ex ileo dextro assurgens ad spithamæ longitudinem revol-*

[a] Pr. Med. L. I. c. 14. §. 11.
[b] Anat. L. I. c. 10. p. 81.

revolvebatur, ad hepar reaſcendens ibidem alterum anfractum formabat; ſiquidem altius quam par erat ad hepar aſcendens revolvebatur ad imam fundi partem, ſub qua ad hypochondrium ſiniſtrum delatum tertium formabat anfractum, utpote quod ad ſuperiorem diaphragmatis partem delatum, ibidem non modo cum diaphragmate cohærebat, atque lienem totum ſub eodem deliteſcentem occultabat, ſed & a ſuperioribus revolutum tandem per viam ordinariam ad rectum deſcendebat. Sed uti iſtiuſmodi naturæ luſus poſt hominum fata plerumque miramur, neque arte ulla emendari poſſunt, eos pariter jam miſſos facimus.

§. V.

Oppido rara eſt obſervatio, quam Realdus Columbus [*c*] *de ſitu inteſtinorum præternaturali literarum monumentis conſignavit :* in Cardinali, *inquiens,* Campegio, *quem poſt fata præmemoratus auctor diſſecuit,* inteſtina omnia ad hypochondria redacta erant, propterea cavitas inferior abdominis inteſtinis deſtituta erat, & ſpina detecta. Quamobrem medico licebat abdomen Cardinalis attrectanti magnæ arteriæ motum perſentire, & una cum illa durities perſentiebatur. Illa vero durities nihil aliud erat, quam vertebrarum corpora. *Simile quid* Bartholinus [*d*] *in muliere hydropica obſervavit, utpote cujus inteſtina omnia ad dextrum hypochondrium erant detruſa, ut initio abdomen inteſtinis caruiſſe apparuerit. Licet autem veriſimillimum videatur, poſteriori in caſu inteſtina aquarum acredine ſtimulata fuiſſe abbreviata, earumdemque mole in alterum hypochondrium protruſa, tamen modus, quo priori in caſu inteſtina abdomine cæteroquin vacuo ad utrumque hypochondrium fuere compulſa, explicatu paulo eſt difficilior, præcipue cum* Columbus *ſymptomata, quibus vexatus fuit Cardinalis, ſicco prætereat pede. Quantum vero ſuſpicari licet, ſpaſmo partim in inteſtinis, partim in muſculorum abdominis parte inferiori ſæviente factum eſſe, opinor, ut inteſtina corrugata abbreviataque violenta muſculorum conſtrictione ſuperiora verſus fuerint protruſa. Neque vero minus rara eſt obſervatio, quam* Henr. ab Heer [*e*] *deſcribit; quippe qui vulneris diaphragmatis meminit, per quod inteſtina in thoracis cavum irrepſerunt, pulmoneſque & cor ſuffocarunt. Verum enim vero cum iſtiuſmodi caſus perrari ſtatum ægri fere declamatum deſignent, nec iis impoſterum uberius declarandis immorabimur, potius inteſtinorum intus ſuſceptionem, ani procidentiam atque inteſtinorum prolapſum, in hernioſis & vulneratis qui animadvertitur, quatuor in capitibus ſigillatim contemplaturi. Cui labori ut ſummus archiater ex alto benedicat, ea, qua par eſt, animi devotione precamur.*

CAPUT

[*c*] De re Anat. Libr. 15. p. m. 267.
[*d*] Obſ. Med. 25.
[*e*] Hiſt. Anat. c. 1. Hiſt. 2.

CAPUT PRIMUM.

DE

INTESTINI INTUS SUSCEPTIONE.

§. I.

SAne interdum accidit, ut pars inteſtini ſuperior inferiorem, vel inferior ſuperiorem ſubeat, vix aliter ac gladius vaginæ inſeritur, aut vitrum anguſtius capaciori ſolet includi, aut uti in digito chirotecæ reduplicato animadvertere eſt, quam ſitus inteſtini mutationem nonnulli intus ſuſceptionem, aut unius inteſtini in alterum ingreſſum nuncupare ſolent.

§. II.

Equidem huic affectui plerumque inteſtina tenuia & imprimis jejunum atque ileon ſunt obnoxia, tamen nec ab eodem craſſa omnimodo eſſe immunia, Auctores fide digni teſtantur. Siquidem *Hildanus* [*f*] verba de quodam ex iliaca paſſione denato faciens, *aperto corpore*, inquit, *inveni inteſtinum cæcum contractum in inteſtinum ileum ſe ſe inſinuaſſe, idque oppleviſſe, adeo ut nihil ex ſuperioribus inteſtinis ad colon permeare poſſet;* Neque minus rara ſunt, quæ Celeberrimi viri [*g*] *Le Clerc & Mangetti* in juvene quodam ex iliaca paſſione mortuo obſervavere: *ſed, quod notatu digniſſimum*, inquiunt, *ejuſdem inteſtini (i. e. coli) portionem, duabus præter propter a recto ſpithamis diſtantem, octo uncias longam, nigerrimam, ponderoſam, inteſtini proximam portionem, non quidem ſuperiorem, ſed inferiorem quatuor digitos ſubeuntem, reperimus.* Atque [*h*] *Blaſius* in juvene prædicti affectus truculentia extincto, duplicem intus ſuſceptionem uno in inteſtino animadvertit: *Imo etiam*, inquiens, *in puero quatuordecim annorum eam notare licuit, & quidem duplicem, ſic ut uno loco pars inteſtini ilei inferior ſe inſeruerit in ſuperiorem, altera pars ſuperior in inferiorem.* Imo [*i*] *Peyerus* puellam octennem diſſecuit, cujus tenue inteſtinum tres ejuſmodi ſuſceptiones aut coarctationes e diſtinctis intervallis ſpectandas exhibuit.

§. III.

Ad iſtiuſmodi intus ſuſceptionis rationem diſtinctius paulo concipiendam opus

[*f*] Obſ. Chir. cent. I. obſ. 61.
[*g*] Bibl. anat. p. 1. p. 128.
[*h*] Obſ. Medic. 3.
[*i*] De uſu glandularum inteſtinal. earumque variis affectionibus. c. 9.

opus eſt, ut præſupponamus, inteſtina naturaliter fibrarum ſpiralium miniſterio in ſemetipſa conſtringi & anguſtari, longitudinalium ope abbreviari, fibraſque modo ſuperius, modo inferius motionem ſuam ordiri. Præterea extra dubitationis aleam eſt poſitum, portionem inteſtini cujuſdam inſuete jam dilatari, jam conſtringi. Nuper admodum *Excellentiſſ. Dom. Præſes* epilepticum aliquot ante obitum dies pertinaciſſima alvi ſtypticitate laborantem diſſecuit, in quo ſcybala duritiem pene lapideam indepta in duabus coli partibus diſtinctis, ſpithamæ longitudine a ſe invicem diſtantibus; domicilium ſibi formaverant ita, ut portiones inteſtini feces complectentes non parum dilatatæ, proximæ vero tum ſuperiores, tum inferiores tam fortiter conſtrictæ apparuerint, ut vix pollicis craſſitiem adæquaverint. Profecto mihi temperare nequeo, quin ea, quæ Clariſſimus [*k*] *Peyerus* non ſine animi jucunditate in rana obſervavit, conciſe commemorem: *Etenim inteſtina*, inquit, *vivente amphibio laceſſita in diverſis locis pertinaciſſime mox ſe conſtringebant, contentis violenter ſurſum deorſumque qua data porta protruſis, atque hinc inde in cumulos quaſi congeſtis. Inde quædam inteſtini portiones valde impletæ ac turgidæ, aliæ prorſus inanes & arctiſſime clauſæ perſtiterunt, donec ſoluta fibrarum ſtrictura meatus liberior redderetur. Inteſtinis autem hinc inde ſe conſtringentibus, & ſive chylum ſive feces ſurſum deorſumve projicientibus, factum, ut inteſtini partes quædam alicubi plus debito ampliarentur; Hæ ita ampliatæ ac in ſacci morem dilatatæ intra ſe receperunt conſtrictas ejuſdem inteſtini alias portiones vicinas, eaſque ſinu ſuo abſconditas aliquandiu detinuerunt, donec fibris ſe denuo exporrigentibus inteſtini pars una e latibulis alterius velut e domuncula limax in propatulum priſtinamque ſedem rediret.*

§. IV.

Ex præmiſſis jam colligo, ad intus ſuſceptionem requiri, ut portionis inteſtini proximam ſubeuntis diameter minor ſit diametro inteſtini præmemoratam portionem recipientis, quod fieri nequit, niſi portio recipienda ſit fortiter contracta, vel recipiens inſuete dilatata. Namque cum inteſtina tenuia ejuſdem feré ſint diametri, id quod in craſſis ſeorſim conſideratis pariter obſervare eſt, ſane quamdiu tenuia æque ac craſſa æquabiliter vel contrahuntur vel dilatantur, tamdiu intus ſuſceptio locum nequaquam invenit. Jam vero ex ſupra dictis conſtat, interdum portionem inteſtini ſpiralium fibrarum miniſterio violenter contrahi, quapropter ſive oppoſita pars inſuete ſimul ſit dilatata, ſive naturalem obtineat amplitudinem, contractam tamen portionem recipere potis eſt. Cumque porro ex ſuperioribus innoteſcat, portionem inteſtini non raro inſuete dilatari, certe in eam oppoſita pars ſive præternaturaliter contracta ſive naturalem dimenſionem obtinens delabi poteſt. Præterea ad intus ſuſceptionem requiritur, ut una inteſtini pars alteram ſubeat, quod probabiliter contrario utriuſque partis fibrarum

[*k*] Part. poſter. de uſu glandul. inteſtinor. eorumque variis affectionibus c. 9.

brarum longitudinalium motui debetur: Siquidem in antecedenti thesi jam jam monuimus, fibras modo superius, modo inferius motum suum ordiri. Si itaque accidat, ut portionis superioris fibræ longitudinales inferiora versus, & inferioris fibræ ad superiora ducantur trahanturque, fieri omnino potest, ut pars superior inferiorem, aut inferior superiorem ingrediatur. Porro intus susceptionem externa pressione haud parum augeri, veri est simillimum; uti enim diaphragmatis descensu & constrictione musculorum abdominis intestina nunquam non molliter comprimuntur, ita sæviente spasmo, aut cooperante speciali nixu, ad fecum vel liquoris obscœni excretionem necessario eadem longe intensius constringuntur, quo fieri facile potest, ut una intestini pars in alteram profundius intrudatur. Tandem contenta intestinorum symbolum suum ad hunc adfectum contribuunt; ponamus enim partem superiorem angustatam ingressum in inferiorem moliri, aut eam jam dum subiisse, certe feces, flatus similiaque a superioribus inferiora versus tendentia, dum per angustatam partem transire commode nequeunt, necesse est, pars angustatâ pressioni cedat, atque ideo de loco mota in ampliatam altius sese insinuet. Idem judicium esto, si pars inferior contracta superiorem ampliorem subeat, atque contenta ab inferioribus superiora versus urgeantur. Quare cum [l] *Verducio* facere nequeo, existimante, intus susceptionem sine mesenterii ab intestinis solutione & ab ea pendente sanguinis effusione ne animo quidem concipi posse, atque ideo omnem pro fabula rectius haberi. Siquidem uti supra enarratæ historiæ contrarium affatim docent, ita in intestini jejuni valvulis conniventibus instructi & ex iliaco exemti portione, quam *Excellentiss. Dn. Præses* mihi monstravit, clarissime videre est, non modo partem superiorem valde angustatam octoque pollices longam proximam subiisse, sed & mesenterium sine ulla ab intestino separatione in eamdem simul irrepsisse, uti hæc omnia in adjecta figura quarta distincte observari queunt.

§. V.

Interim talismodi intus susceptio sine magno ægrotantis incommodo fieri nequit, quippe sive pars intestini a flatibus aut humoribus fermentescentibus immodice dilatetur, sive manipulus fibrarum ab humore acri, austero similique stimulatus spasmodice contrahatur, sive uno eodemque tempore una pars dilatetur & proxima contrahatur, nunquam non inde cruciatus perpessu difficiles oriuntur, ita ut adfectus hicce medios inter dolores & anxietates generetur. Tantum vero abest. ut generato hoc adfectu symptomata mitescant, ut potius paulatim intendantur, id quod imprimis iliaca passio propter malorum lernam miserere mei dicta luculenter docet. Nisi enim vel spontaneo naturæ ductu, vel remediis congruis intus susceptio emendetur, tandem halitus fœtidi, aut feces, propter earum transitum per contractam intestini partem præclusum, atque hinc intensiorem inversumque intestino-rum

[l] Chirurg. c 30. de vulner. abdomin. p. m. 188.

rum & ventriculi motum, ore non ſine horrore ſummo excernuntur, id quod non modo in theſi ſecunda citati Auctores, ſed & [m] *Sylvius*, [n] *Marchetti*, [o] *Ruyſchius* aliique autopſia edocti ſatis ſuperque teſtantur. Ut nihil jam de ſphacelo dicam, qui in parte affecta nec non vicinis ac remotis partibus propter ſtagnantes putridoſque humores atque inflammationem in prædictum morbum mutatam a ſedulis naturæ ſcrutatoribus multoties obſervatus fuit, cujuſque veſtigia in modo commemorato inteſtino anguſtam amplectente pariter clare animadverti queunt.

§. VI.

Ceterum adfectus hicce cognitu perarduus eſt atque difficilis; quantumvis enim ii imprimis, qui alvi ſegnitie, cruditatibus acidis potiſſimum atque auſteris, exquiſitis inteſtinorum torminibus, colica flatulenta frequenter laborant vexanturque, ad hunc adfectum ſint proclives, atque hinc ſi in pertinaciſſimam alvi ſtipticitatem, dolorem abdominis fixum, gravitate & andore ſumme moleſtum & interdum totum fere inteſtinorum canalem in conſenſum trahentem, in inquietudinem, tandemque in iliacam paſſionem nullo hernioſo tumore comparante incidant, non minimam de intus ſuſceptione ſuſpicionem moveant; omnia tamen hæc mala modo a flatibus, modo a fecibus induratis, modo a pituita vitrea, modo a calculo, modo a contorſione inteſtinorum ſine intus ſuſceptione oriri, in praxi verſatis ignotum eſſe nequit. Determinatu longe eſt difficilius, utrum pars inteſtini ſuperior inferiorem, an vero hæc illam ſubierit, cum hæc & ſimilia in mortuis quidem videamus & miremur, in vivis vero exacte definire nequeamus, tametſi, ut ex mox dicendis plenius conſtabit, ad prudentem remediorum ſelectum accurata harum rerum notitia haud parum faciat.

§. VII.

Ex quibus ſponte jam innoteſcit, præſentem adfectum non modo curatu eſſe perdifficilem, ſed & ſumme periculoſum ac plerumque lethiferum. Cum enim eum & qualitatem ejus adeo difficulter cognoſcamus, profecto cura ejus incerta admodum erit atque ambigua, imo proh dolor! facile accidere poteſt, ut in perplexo hoc rerum ſtatu remediis præſcribendis plus damni quam emolumenti ægrotantibus adferamus. Et quemadmodum tunc demum, quando iliaca paſſio præ foribus pulſat, aut in eam actu elapſus eſt æger, intus ſuſceptionem certius paulo ſuſpicamur; ita ſummo in vitæ periculo verſari eo tempore ægrum, cordati omnes facile mecum fatentur. Etenim perſeverante obſtructione non modo quævis ſymptomata exacerbantur, ſed &

[m] Prax. med. l. 1. c. 15. §. 18.
[n] Biblioth medic. pr. t. 2. l. 8. de Ileo.
[o] Obſerv. anat. Chirurg.

tetris fecum putridarum particulis humores imbuuntur, inflammationique atque gangrenæ non inepta datur occaſio. Quare uti ileus ab inflammatione qui oritur, pro deſperato communiter habetur; ita nihil ſpei de recuperanda ſanitate ægrotanti adfulget, ſi intus ſuſceptio gangrænam ſphacelumque habeat comitem. Neque vero facile ratio patet, quomodo malo huic pharmaceuticis remediis mederi queamus, ſi pars inteſtini ſuperior inferiorem intraverit, uti occaſione methodi medendi diſtinctius paulo declarabitur. Contra quando inferior inteſtini portio ſuperiorem ſubiit, atque pars adfecta inflammatione atque gangrena nondum eſt correpta, major convaleſcentiæ ſpes imminet, tametſi nec tum certi quid polliceri queamus, cum autopſia teſte remedia, huic adfectui alias appropriata, interdum in caſſum adhibeantur.

§. VIII.

Interim eo opera eſt navanda, ut reduplicata inteſtina, quantocyus fieri poteſt, ſitui naturali reſtituantur. Eum in finem remedia ex diætetico, pharmaceutico atque chirurgico depromenda veniunt. Prolixum nimis & a præſenti ſcopo alienum videtur, quaslibet res non naturales ſigillatim examini ſubjicere, hinc in genere monuiſſe ſufficiat, quævis cane pejus & angue vitanda eſſe, quæ ſpaſmum in inteſtinis ſævientem aut inflammationem augere valent, quorſum ira aliaque graviora animi pathemata, aër frigidus, cibus potuſque flatulentus geliduſque ac nimis ſpirituoſus pertinet; contra quævis temperata ægrotanti apprime conducunt, præcipue ſi alvus non nimis ſit conſtipata, atque flatus minimum reddat. Utrum vero alimenta ſolida, an vero fluida huic adfectui magis conveniant, non immerito quæritur? Equidem ejuſmodi ægri ordinarie ſolida averſantur & quævis ingeſta vomitu brevi rejiciunt, atque ideo quæſtio hæcce inutilis prorſus & ſuperflua videtur, tamen ſi contra morbi genium æger eadem appetat, vel remedii loco a medico præſcribantur, diſquirere utique convenit, quid boni ab iis ſperandum, quidve mali metuendum: ſane intus ſuſceptio poſtulare utique videtur remedia, quorum pondere & preſſione receptum inteſtinum urgeri, elongari atque hinc ſitui naturali reſtitui queat, jam vero alimenta ſolida fecibus majorem conſiſtentiam atque pondus conciliant, ideoque non prorſus cum ratione pugnat, earum appulſu atque preſſione retroceſſionem inteſtini recepti promoveri poſſe. Sed enim vero cum feces glutinoſis particulis conſtantes ſint minus mobiles, neque inſigni elaſtica aut renitendi vi polleant, nimiſque induratæ propter irregularem figuram ægerrime moveantur, ſane alimenta ſolida malo huic emendando minus convenire videntur, id quod autopſia ſimul confirmat, cum ordinarie hic affectus cum iliaca paſſione ſit complicatus. Imo vero iiſdem mox commemorandorum remediorum activitatem infringi & retardari, veritati quam maxime eſt conſentaneum. Quare ægrotanti magis eſt ſalutare, ſi ſolis juſculis aliiſque fluidis facultate lubricandi temperandique humorum acredinem pollentibus veſcatur.

§. IX.

§. IX.

Quod ad pharmaceutica remedia attinet, eorum alia spasmo & inflammationi, alia ipsi adfectui convenire debent. Illi intentioni blandiora antispasmodica terrea cum castoreatis, succinatis, cinnabarinis, papaverinis prudenter mixta apprime faciunt satis, non neglectis diluentibus & clysmatibus emollientibus. Nociva vero sunt cathartica, spirituosa, aromatica similiave, utpote quibus feces quidem flatusque moventur, sed per consuetas vias haud promoventur, ut hinc non mirum, si iis quævis mala exasperentur. Verum quia hoc remediorum apparatu palliative saltem ægro succurrimus, ad ipsum morbum curandum opus est, ut tandem ad globulos ex plumbo vel auro confectos optimeque politos, vel ad mercurium vivum eumque depuratum progrediamur. De globulorum in iliaca passione efficacia [p] *Helmontius* sequentia habet: *Neminem*, inquit, *volvulo perire sivi, potandos nimirum dedi aliquot globulos plumbeos musquetarum*, *quo enim*, pergit, *plures hauriuntur & majores*, *eo tutior & celerior sequitur sanatio*, *modo æger stet*, *ambulet*, *vel velut ducatur erecto abdomine*. Sic pariter. [q] *Henricus ab Heer* [r] *Zacut. Lusitanus* aliique globulorum minorum majorumque usum in præmemorato affectu confirmare conantur. Atque [s] *Pareo* animadvertente *Marianus Sanctus Barolitanus* multos novit, qui in Ileo desperato imminente morte liberati sunt, haustis argenti vivi cum aqua sola libris tribus. Imo vero mercurium globulis plumbeis esse efficaciorem, ex [t] *Fontano* patet, quippe qui iliacæ passionis tandem mercurii beneficio curatæ meminit, postquam tres bombardæ globuli gratis deglutiti fuissent.

§. X.

Quoniam vero utrumque hoc remedium in ileo, vel a fecibus aliaque materia intestini portionem obstruente, vel ab intestinorum contorsione, vel ab eorum intus susceptione pendente, promiscue ab autoribus commendatur, atque in præsenti de intus susceptione saltem est sermo, non immerito quæritur, an & huic adfectui utrumque remedium indiscriminatim conveniat? Certe utriusque usum inutilem esse & nocivum, quando pars intestini superior in inferiori abscondita delitescit, sana suadet ratio. Cum enim diameter intestini inferioris multo sit amplior diametro intestini superioris, oreque excepta a superioribus inferiora versus urgeantur, profecto mercurius vivus vel globuli per partem intestini angustam vel facile, vel difficulter, vel plane non transibunt. Si facilis eorum est transitus, intus susceptio

B 2 in

[p] L. de flat. 31. p. m. 375.
[q] Observ. 2.
[r] L. 2. pr. admirab. obs. 27.
[s] Libr. 20. c. 38.
[t] Consil. & respons. p. 85.

in eodem permanebit ſtatu. Namque prædicta concreta dum ex anguſto in anguſtum ſpatium tendunt, atque inferior inteſtini pars amplitudine ſuperiorem multum ſuperans nullam remoram motui & progreſſui utriuſque concreti injicit, quo modo reduplicatum inteſtinum diſtrahi & evolvi queat, ratio patet nulla. Quod ſi vero tranſitus ſit minus expeditus, difficilis aut plane nullus, non poteſt non intus ſuſceptio cum reliquis malis augeri. Quippe pars in inferiorem inſerta, dum pondere horum concretorum premitur atque urgetur, eo ipſo quoque altius in imam deſcendet. Neque vero hujus generis remedia conveniunt, quando intus ſuſceptio inflammatione eſt ſtipata; uti namque pars inflammata & dolorifica diſtractioni & evolutioni minus eſt apta; ita inflammatio pondere & frigiditate horum concretorum irritata facile augebitur, auctaque in gangrænam mutabitur. Quare eo imprimis tempore remedia hæcce locum inveniunt, quando inferior inteſtini pars, quod paulo rarius accidere ſolet, ſuperiorem eſt ingreſſa. Etenim mercurius perniciſſimo motui concipiendo peridoneus, vel globuli propter rotundam figuram identidem valde mobiles per ampliatam inteſtini ſuperioris partem in inferiorem receptam & coarctatam dum impingunt, fieri omnino poteſt, ut portio inferior recepta niſui & preſſioni iſtorum concretorum cedat, cedens deſcendat, deſcendens tandem ſitum recuperet naturalem. Ut autem globuli per gyroſum inteſtinorum canalem velocius volvantur, atque mercurius non adeo facile poros vaſorum ſubeat, non inconvenienter uſus olei amygdalarum dulcium ſimiliſque præmittitur. Præterea ad utriuſque concreti tranſitum exitumque juvandum motio eſt ægrotanti ſuadenda, hinc nonnulli eidem, curru ut vehatur, ambulet, erectum corporis ſitum ſervet, perbene imperant, quo, ſi fortaſſis ſyſtalticus inteſtinorum motus ad propellenda concreta haud ſufficiat, eadem totius corporis motione in citatiorem motum cieantur. In quantitate autem mercurii præſcribendi definienda parum concordes ſunt Practici atque unanimes. Sunt enim nonnulli, qui ſaltem unam alteramque unciam adprobant, libram vero unam alteramque rejiciunt. Verum enimvero modo mercurius aſſumtus per anum brevi egeratur, parum intereſſe videtur, ſive minorem ſive majorem mercurii quantitatem æger aſſumat, tametſi in præſenti caſu paulo major mercurii doſis neceſſaria videatur. Siquidem mercurium ad libram unam & ultra vel ad innoxias ejus vires explorandas cani, vel joci cauſa aut etiam remedii loco homini datum fuiſſe, hiſtoriæ variæ ſatis ſuperque docent. Itaque crediderim ego, potiora mala non tam a mercurii quantitate, quam potius ab ejus mora ſolito diuturniore ejuſdemque exitu intercepto metuenda eſſe.

§. XI.

Ex hiſce quidem adparet, cui potiſſimum intus ſuſceptionis ſpeciei mercurius vel globuli conveniant, tamen cum alibi jam tum monitum fuerit, intus ſuſceptionem & imprimis qualitatem ejus cognitu eſſe perdifficilem aut plane

plane impoſſibilem, utriuſque remedii uſum incertum ſatis eſſe atque ambiguum, non citra ſonticam cauſam aſſeruimus. Imo vero utraque remedia diſtrahendis inteſtinis intus ſuſceptis interdum haud ſufficere [u] *Panarolus* atque [v] *Cheſneau* luculenter teſtantur; quippe qui & mercurium & globulos circa partem intro ſuſceptam in iis, qui ileo ſunt defuncti, obſervavere.

§ XII.

Quod tandem ad Chirurgica attinet remedia, ad ea V. S. follis & ſectio pertinet. De venæ ſectione non eſt, cur in præſenti agam, quippe quæ inflammationis vel præveniendæ vel mitigandæ gratia adhibita non ipſi adfectui medetur. Quod autem ad follem ſpectat, ſane nonnulli eodem ano applicato inteſtina non ſolum ad intus ſuſceptionem emendandam, ſed & ad corrugata inteſtina explicanda, aut ad ſtercora indurata & impacta proliciendа inflant. Impræſentiarum nobis ſaltem de uſu follis in intus ſuſceptione eſt ſermo. Itaque jam præſuppono, eum plane non convenire, ſi inteſtina tenuia id vitii contraxerint; quis enim in pertinaci alvi ſtypticitate univerſum canalem inteſtinorum inflabit, certe facilius aër in eum intrudi, quam denuo ex eo elici poteſt, qui tamen in inteſtinis oberrans & incarceratus mille malorum fœcundus eſſe ſolet autor, ut nihil jam de ſubita atque immodica inteſtinorum inflatione dicam, qua facile fieri poteſt, ut ea ultra ſphæram naturalem expanſa, tonoque hinc ſuo privata, egeſtioni fecum reddantur inepta. Præterea merito dubitamus, an aër per prætenſam *Bauhini* valvulam in tenuia inteſtina aſcendat; proinde hujus remedii uſus partim ſupervacaneus, partim nocivus erit. Neque vero multum levaminis a follis uſu eſſe ſperandum, exiſtimo, ſi inteſtini craſſi portio inferior ſuperiorem ſubierit, potius metuendum fore opinor, ne aër vi intruſus & ægre per partem coarctatam aſcendens, eam profundius in ſuperiorem adigat. Quare eo ſaltem tempore locum invenire videtur, quando portio inteſtini craſſi ſuperior inferiorem ſubintravit; hac enim ratione fieri poteſt, ut illa aëri ſuperiora verſus adacto cedat, cedendoque paulatim priſtinum ſitum recuperet. Quis autem Oedipus vel inteſtinum adfectum, vel qualitatem intro ſuſceptionis tuto definiet, quo tuto id remedii genus commendare queat. Omnium itaque certiſſimum remedium fortaſſis ſectio erit. *Annon*, inquit [x] *Barbette*; *præſtaret diſſectione muſculorum abdominis & peritonæi digitis ſuſceptum inteſtinum extrahere, quam certæ morti ægrum committere.* Profecto ego, quod moneam, non habeo, modo quis de intus ſuſceptione & parte inteſtini adfecta ſit certus, ne fruſtra generoſa hæc operatio, quam ægri ægerrime admittunt, non ſine ſummo medentis dedecore inſtituatur. Eam

[u] Pentec. obſ. ultim.
[v] Obſ. med. p. 265.
[x] Anat. practic. l. 4. c. 1.

tamen quondam non sine felici successu fuisse institutam *Bonetus* [y] testatur *Illustrissima Baronissa, inquit, a Lanti prope Castilionem ad Sequanam in Burgundiæ ducatu, iliaco affectu laborans pro deplorata habebatur: Offert se juvenis Chirurgus, diu castra sequutus, qui salutem certam pollicetur, modo nob. ægra sectioni in abdomine faciendæ se submittat. Concessam aggreditur Chirurgus, multisque eductis & evolutis intestinis, antequam convolutio & conduplicatio appareret, eam nactus explicat & nodos dissolvit, postmodum sedi restituit: Hinc gastroraphia facta, vulnus felicissimo successu consolidavit, integræque valetudini nobilem restituit.*

CAPUT II.

De ani procidentia.

§. I.

Ab intus susceptione ad ani procidentiam progredimur. Sane cum anus modo podicem, modo imam intestini recti portionem, modo totum intestinum rectum designet, atque fieri omnino possit & soleat, ut jam intestinum totum, jam pars saltem ejus inferior invertatur, inversa per portam posteriorem elabatur, elapsa tumorem magnitudine varium formet, quo sensu in præsenti anus sumatur, & quem prolapsus ejus denotet affectum, ex præmissis sponte innotescere arbitror.

§. II.

Memorabile est exemplum, cujus *Muraltus* [z] meminit, quippe qui aliquando in uxore fabri cujusdam ferrarii tantam ani procidentiam a partu vidit, quæ ulnam longitudine æquaret. Uti vero prolapsus hicce inter raros & insolitos casus jure refertur, ita longe frequentius elapsa intestini portio modo pugni, modo ovi anserini magnitudinem æquat, aut minoris adhuc dimensionis observatur. Quemadmodum enim malum hoc jam recens est, jam inveteratum, ita fieri solet, ut idem paulatim majora incrementa capiat. Et licet imprimis egestionis fecum alvinarum tempore repositus anus elabi soleat, tamen qui inveterato malo laborant, dum curru vel equo vehuntur, aut alio paulo vehementiori motu corpus exagitant, aut saltem ambulant, non raro prolapsum ejus non sine incommodo insigni patiuntur. Longe majora incommoda, nec minora pericula ex difficiliori ani repositione imminent. Equidem ipsimet ægri molliori digitorum con-

[y] Anat. Pr. L. 3. S. 14. Obs. 20. p. 912.
[z] Ephem. N. C. D. 2. A. 1. Obs. 113.

contrectatione anum ut ut magnitudine insignem reponere norunt, accidit tamen interdum, ut pars protuberans inflammatione correpta tumeat ita, ut nullo prorsus pacto restitui possit, hinc, nisi inflammatio tempestive dissolvatur, facile evenit, ut in gangrænam mutata summum vitæ periculum ægro adferat.

§. III.

In ani procidentiæ formalitate definienda practici parum inter se conveniunt; etenim nonnulli, villosam saltem intestini tunicam a cæteris separatam & incrassatam tumorem propendentem formare, veluti in vaginæ uteri prolapsu frequenter animadvertere est, opinantur, alii totum intestinum inverti & expelli arbitrantur, culpam potissimum in atoniam vel paralysin musculorum levatorum rejicientes. Et profecto anatomicæ sectiones hoc in passu parum lucis nobis accendunt; an enim unquam ad indagandam hujus mali indolem ani prolapsu laborantem quis post fata dissecuerit, me omnino latet. Priori interim sententiæ haud parum roboris observatio a [a]. *Cowpero* litterarum monumentis consignata addit; quippe qui viri cujusdam meminit, qui diu multumque hæmorrhoidibus & ani prolapsu vexatus, propter insignem, cui indulsit, intemperantiam, inflammationi subitæ & mox gangrænæ sphaceloque elapsi ani dedit occasionem. Idem autem ille æger post corruptarum partium exstirpationem paulatim non modo pristinam recuperavit valetudinem, verum ab hæmorrhoidibus etiam anique prolapsu immunis prorsus vixit. Nolim tamen propterea præfracte negare, interdum intestinum quoad singulas membranas inversum per portam posteriorem expelli. Equidem firmior cohæsio, quæ eidem in sexu sequiori cum vagina uteri, & in sexu potiori cum vesicæ collo & vicinis partibus intercedit, contrarium suadere videtur, præcipue cum avulsio intestini a prædictis partibus sine infinitarum fibrillarum ruptura vix animo concipi possit, tamen in paulatina ani prolapsus generatione fieri potest, ut fibræ pedetentim, non secus ac in aliis membranis mirum in modum præternaturaliter expansis observamus, sine ruptura elongentur. Imo vero quid impedit, quo minus intestini portio superior, neque cum vesica, neque cum vagina cohærens inferiorem ingrediatur, demumque ex ano elabatur. Siquidem idem non tumidum nec inflammatum, sed cæteroquin naturaliter constitutum tactu si exploretur, in eo interdum eam consistentiam ac firmitudinem animadvertimus, quæ nudæ tunicæ villosæ vix ac ne vix quidem attribui potest. Et nisi fallor eo tempore ani prolapsus a mutuo intestini ingressu saltem loci intuitu differt. Infima namque intestini pars extra podicis fines parum aut plane non protuberat, sed potius portio intestini situ superior infimam ingressa & inversa demum prolabitur. Quare ad hoc malum levatores quidem relaxati con-

[a] Anatomy of humane bodies Tab. 39. F. 7.

aliquid contribuere possunt, pro discrepante tamen intestini portione inferiorem subeunte, sine præmemoratorum musculorum atonia vel paralysi idem malum oriri posse, rationi perquam est consentaneum. Imo vero fortassis sphincteris laxitas simul accusanda venit, utpote qui naturali vigore orbatus, neque intestino ingressum molienti, neque fecibus adpellentibus justis viribus renititur, atque ideo istiusmodi prolapsum promovet.

§. IV.

Nolo jam prolixius justo in causas occasionales inquirere, aut litem illam dirimere, an pueri præ adultis propter pituitæ flatuumque abundantiam nec non partium teneritudinem frequentius in hunc delabantur adfectum. Id vero experientia satis superque confirmat, nec adultos, nec senes ab hoc malo esse immunes. Imprimis vero conatus ille, quem in tenesmo, laboriosa fecum induratarum egestione, partu difficili, lithotomia, clamore intenso &c. animadvertimus, huic adfectui non ineptum fomitem præbet. Sic enim non raro evenire solet, ut universa interaneorum, diaphragmate musculisque abdominis fortiter compressorum, moles intestino recto eam inferat vim, ut tandem de loco motum extra podicem elabatur. Id quod in prædispositis facilius accidit, qui nempe impuris succis scatent, quorum tunicæ intestini recti mollioris sunt texturæ & laxioris cohæsionis, aut quando musculi ani minus robusti renitendæ partium pressioni haud pares sunt atque idonei. Hæc quoque est ratio, cur ani prolapsus diarrhœæ & dysenteriæ aut etiam apoplexiæ, remanente scilicet sphincteris levatorumque paralysi, frequens sit symptoma, ubi certe ad eum producendum non semper violenta abdominis compressione est opus, sed levioris quoque momenti causæ emollitum & relaxatum intestinum e sede sua naturali deturbare valent.

§. V.

Interim ani prolapsus, a quacumque demum causa obortus, & in se spectatus cognitu est facillimus; quippe qui oculis usurpari & manibus palpari facileque a tuberculis majoribus minoribusque, ab hæmorrhoidibus vel lue venerea oriundis, & interdum sacculi in modum ano appensis, distingui, nec non naturalis ceteroquin ejus dispositio, vel inflammatio, aut gangræna sphacelusque cognosci dijudicarique potest. Sed utrum villosa saltem tunica, an vero intestinum quoad omnes membranas inversum propendeat, ex varia protuberantium partium firmitate cognoscitur. Si namque pars propendens mollis admodum est atque tenuis, villosam saltem tunicam ano egressam esse veri videtur simillimum, contra vero si intestinum elapsum densum est crassumque, ac non mediocri firmitate pollens, totum intestinum esse inversum, vero est quam maxime consentaneum.

neum. Neque vero causæ occasionales adeo sunt abstrusæ, modo quis ad subitam, vel paulatinam mali generationem respiciat. Id enim nemini obscurum fore arbitror, occasione partus difficilis, lithotomiæ id mali interdum extemplo, alio vero tempore paulatim demum generari. Proinde an idem a tenesmo idiopathico vel sympathetico, a fecibus induratis, ab hæmorrhoidibus, a paralysi, a diarrhœa aut aliorum humorum colluvie natales suos deducat, partim ex ægri relatione, partim ex constitutione ejus morbisque, quibus simul laborat, partim ex aliis circumstantiis commode satis cognoscitur.

§. VI.

Cæterum adfectus hicce molestiæ & doloris est plenissimus; uti namque dejectionis tempore quicquid repositum est fecum alvinarum pressione moleste admodum & dolorifice adficitur & eo usque urgetur, usque dum de novo elabatur; ita nec minus tædiosa sordidaque absoluto fœtido illo opere prolapsarum partium est repositio. Atque hinc quoque est, cur idem ille adfectus curatu sit difficilis, facileque in chronicum ad vitæ usque terminum durantem degeneret. Nisi enim principiis obstes, sero plerumque medicina paratur. Siquidem si id mali a tunicæ villosæ separatione dependeat, coalitionem ejus cum cæteris tunicis quies quidem insigniter juvat, quam tamen quotidiana egestio haud parum turbat; aut si culpa magis in ani musculos relaxatos rejicienda veniat, sane iidem excretionis tempore ultra sphæram debitam extensi, pristinum vigorem non nisi ægerrime recuperant. Interim veri est simillimum, hoc malum facilius curari, si atonia musculorum eidem fomitem præbeat, quam si a totius intestini vel a tunicæ villosæ separatione ortum trahat. At vero musculis paralysi consummata adfectis aut malo inveterato admodum existente sæpe optima quævis in cassum adhibentur. Neque vero morbus hicce omni periculo caret; etenim facile accidere potest, ut partes protuberantes inflammatione, corruptione sphaceloque corripiantur, quo tempore certe præsentaneum vitæ periculum ægro imminet, nisi inflammationis tempestiva discussione, aut partis corruptæ exstirpatione is ex mediis veluti orci faucibus eripiatur.

§. VII.

Ex præmissis perspicue adparet, aliam hujus mali curam esse veram, aliam palliativam, illius intuitu artifex eo operam dirigit, ut non modo elapsum anum reponat, sed & in situ naturali sine novi prolapsus metu conservet, hujus vero intuitu mali incrementum cohibere egestionemque minus molestam efficere allaborat. Utrique scopo ut faciamus satis, remediis chirurgicis, pharmaceuticis atque diæteticis indigemus. Quod ad chirurgica attinet, ad ea varia spectant. Huc enim referri meretur congrua

ani elapſi repoſitio. Equidem hæc interdum adminiſtratu eſt facillima, vel ab ægro, vel ab alio artis chirurgicæ ignaro, vel a chirurgo perficienda, alio tamen tempore propter protuberantium partium molem, nec non tumorem inflammatorium difficilis ſatis atque ardua, ita ut non raro neceſſe ſit, inflammationem ante diſcutiamus, quam repoſitionem aggrediamur. Huic peragendæ digiti nudi vel linteo molliori obducti ſufficiunt, utpote quorum molliori preſſione inteſtinum paulatim reponitur, ad cujus repoſitionem facilitandam non incongrue pars inteſtini ultimo elapſa & corpori proxima prehenditur, atque hoc ordine ſervato una poſt alteram intruditur. Præterea laborioſæ imprimis repoſitioni haud parum conducit, ſi æger eum corporis ſitum ſervet, ut caput declive, acclives autem clunes ſint. Cæterum repoſitio plane eſt nociva, atque hinc intermittenda, ſi nempe inflammatio inteſtini elapſi in gangrænam ſphacelumque ſit mutata.

§. VIII.

Nonnulli cum *Barbette* [b] ſuadent, ut nates ægri manu explicata ſexies plurieſve maſcule verberentur, non alium fortaſſis in finem, quam ut languidi muſculi ani levatores officii ſui immemores vividiori ſpirituum influxu animati potentiori robore partem inteſtini elapſam retrahant, ſphincterque arctius poſtea contrahatur. Eamdem ob rationem alii ferro ignito utuntur, quod ex improviſo eminus ſaltem ano applicatum mira præſtare dicitur. Sed utraque remedia relaxatis potiſſimum ani muſculis, non æque tunicæ villoſæ ſeparatæ atque elapſæ convenire, quilibet vel me tacente facili perſpicit negotio.

§. IX.

Præterea chirurgia varia remedia ad anum repoſitum firmandum ſuadet; ſiquidem nonnulli cucurbitulis ſiccis natibus applicandis utuntur, quæ eo tempore aliquid commodi adferre queunt, quando princeps mali cauſa in languidis ani muſculis hæret. Alii turundam confortantibus remediis imbutam partim ad tunicam villoſam explicandam & cum cæteris uniendam, partim ad muſculos corroborandos ano inſerunt. Alii in turundæ locum annulum ferreum ſubſtituunt, quem *Rhodius* deſcribit, & *Paulo Servitæ* Veneto nonnulli acceptum referunt. Annulum vero aluta utrinque continet, quæ perinæum & clunes verſus faſciis quatuor capitibus ejus adſutis lineo cingulo innexis firmatur. Etenim hoc modo fieri ſolet, ut egeſtionis tempore ani prolapſus impediatur, atque ſi non plenarie curetur, eidem tamen non mediocre ſolamen adferatur.

§. X.

[b] Chirurg. cap. 9. p. 53.

§. X.

Insuper fascia anum comprimens, & crura arctius paulo constringens, haud contemnendi est usus, præcipue si æger ad laxatas fibras suaviter demulcendas & ad luxuriantes humiditates dissipandas asseri querno probe lævigato, calefacto & mastiche illito separatis temporibus supersedeat, atque ab omni corporis motu imprimis violento abstineat. Dici enim nequit, quam insigniter integra cura facilitetur, si æger per aliquot temporis spatium quævis studiosissime vitet, quæ dislocationi ani fomitem præbere queunt.

§. XI.

Neque tandem reticenda venit venæ sectio. Quantumvis enim ea huic adfectui directe haud conveniat, tamen si in parte adfecta inflammatio vigeat, aut immodicus & diuturnus hæmorrhoidum fluxus intestini membranas nimis laxet, aut cœcæ crebriorem, intensiorem & inanem cacandi conatum excitando ani prolapsum minitentur, aut cum eo sint complicatæ, utique vena secari potest, & quidem modo in brachio pro revulsionis & derivationis scopo, modo ipsa vena hæmorrhoidalis tumida ad sanguinem immediate evacuandum vel phlebotomo, vel hirudine aperienda.

§. XII.

Quod ad pharmaceutica remedia cum interna, tum externa attinet, ad illa partim evacuantia, partim alterantia pertinent. Equidem emetica huic malo minus sunt appropriata, sed magis nociva, præcipue cum violenta abdominis constrictione incremento prolapsus non inepta detur occasio, tamen si quis ad discutiendas hæmorrhoides, quæ non raro ani prolapsum comitem habent, atque ideo ad præveniendum hoc malum vomitorio, quod abs nonnullis ad hæmorrhoides discutiendas tantopere commendatur, uti velit, fortassis a recto tramite non adeo deflectet.

§. XIII.

Neque vero cathartica & imprimis, quæ in ano ardorem excitant, & stimuli sui vestigium relinquunt, adprobanda veniunt, quorsum aloëtica, resinosa, colocynthiaca aliaque potentiora pertinent; uti namque hæc & similia interdum prolapsui occasionem dant; ita præsenti hoc adfectu usus eorum non potest non infidus esse atque nocivus. Imo vero nec mitioris naturæ laxantia, rhabarbarina nempe, sennata similiaque adeo sunt tuta, cum nemini ignotum fore existimem; & hujus generis remedia non raro tormina & ardorem in ano excitare. Atque hæc quoque est ratio, cur

thermarum acidularumque uſum in iſtiuſmodi adfectu pàrvi faciamus. Licet enim eædem feces diluendo minus laborioſam efficiant egeſtionem, tamen nec raro accidere ſolet, ut acribus cruditatum particulis imbutæ non mediocrem ardorem ano inferant, ut nihil jam de catharcticis in fine ejuſmodi curæ ad reſiduas aquas evacuandas præſcribendis dicam, utpote quorum uſum jam ſupra rejecimus. Plura hac de re in *Excellentiſſimi Præſidis diſſertatione* [c] videri poſſunt, ad quam brevitatis ergo benevolum lectorem jam remitto. Et ut paucis me expediam, ſane uti quotidiana & maxime naturalis egeſtio anum e ſede naturali deturbando efficit, ut cura ſit paulo difficilior, ita quo crebriores ſunt dejectiones, eo frequentius anus ſitum mutat, & opus naturæ turbatur. Quare quibuſvis laxantibus, nullo imprimis indicante præſenti, facile ſuperſedere poſſumus. At vero cum laborioſa fecum induratarum excretio huic adfectui admodum ſit nociva, atque ea neque decocto malvæ, lacte, ficubus, prunis, aut clyſmate ex emollientibus parato emendari poſſit, neceſſitas tandem imperat, ut ad lenioris naturæ laxans tranſitum faciamus.

§. XIV.

Præterea ad evacuantia diaphoretica æque ac diuretica ſpectant, quibus recenſendis & ſeligendis jam haud immorabor. Etenim præſentis medici officium poſtulat, ut probe expendat, an ſcorbutus, cachexia, malum hypochondriacum, diarrhœa, dyſenteria, hæmorrhoides, ulcera ani a lue venerea aut alio morbo oriunda, calculus aliuſve iſtiuſmodi adfectus vel prolapſui fomitem præbeat, aut cum eo ſit complicatus; ſiquidem ad ejuſmodi circumſtantiarum ductum non modo appropriatis diaphoreticis vel diureticis, ſed & alterantibus primarum viarum cruditatibus ſimul accommodandis uti neceſſe habemus. Quare miſſis hiſce ea ſaltem jam commemoranda veniunt, quæ tunicæ villoſæ cum cæteris uniendæ, aut atoniæ muſculorum ani directe magis conducere videntur. Priori intentioni traumatica, nempe ariſtoloch. rotund. millefol. agrimon. hyper. ſimiliaque & ex his paratæ eſſentiæ, poſteriori antiparalytica, ſcilicet herbæ cephalicæ, ſale volatili oleoſo ſcatentes, & ex iis paratæ eſſentiæ, ſpiritus & olea deſtillata apprime conveniunt. Hujus generis remedia pro iiſdem ſcopis externe quoque adhibenda veniunt, utpote ex quibus ſacculi ſicci, vel eſſentia traumatica, aut ſpiritu antiparalytico imbuti & ano imponendi, modo ex iiſdem, vino vel aquæ ferrariæ incoctis, fotus paratur, cui non incongrue flor. roſar. rubr. balauſtior. rad. tormentill. biſtort. ſimiliaque adſtringentia adduntur, modo ex iiſdem herbis balneum præparatur; aut ſi prædicta remedia atque ſuffitus ex maſtich, thure, ſuccino parati haud ſufficiant, tandem externus thermarum uſus ſuadendus venit; quippe hiſce non mediocrem diſcutiendi roborandique vim competere, nemo omnino neſcit.

[c] De thermarum carolinarum uſu in præcipuis ventriculi & inteſtinorum morbis.

nescit. Cæterum externus remediorum apparatus nonnihil est immutandus, si nempe æger præter ani prolapsum hæmorrhoidibus cæcis, ulcere fistuloso, ardore ani, vel tenesmo laboret, id quod in Praxi versatis ignotum esse nequit.

§. XV.

Imprimis vero æger perfectam curam anhelans, exactam diætam præcipue ratione aëris, cibi, potus, motus & egestionis servare tenetur. Quare uti calor adfectui huic apprime conducit; ita frigidus vitandus, & potius temperatus calidusque eligendus. Neque vero parum interest, ut æger ab alimentis acribus, flatulentis, austeris, fumo induratis aliisque dyspeptis fecesque solito duriores reddentibus abstineat. Quemadmodum enim alvinarum fecum excretio & imprimis laboriosa medelam hujus mali haud parum turbat; ita ad idem plenarie curandum æger sibi optime consulet, si per aliquot dies vel solis jusculis, ovis sorbilibus, similibusque liquidis alimentis & quidem modice vescatur. Sic namque evenire solet, ut alvum pigram sine incommodo ferat, fecesque liquidas citra conatum & sine novo ani prolapsu egerere valeat. Minimum ea sunt eligenda, quæ facile digeri, quæque fecibus debitam lubricitatem conciliare queunt. Præterea neque potus justo largior, neque cerevisia fecibus scatens, acescens, aut flatibus generandis apta convenit; etenim crebriores dejectiones & tormina imi ventris malum adaugere ex alibi dictis jam constat; itaque ad præveniendа hæc mala cerevisia probe defecata & scybala sufficienter humectans congruit. Neque vero modicus vini generosi aut etiam rubri leniori adstringendi virtute pollentis usus, præcipue si æger ad alvi stypticitatem haud sit proclivis, est improbandus. Insuper necesse est, motus quoque & quietis ratio habeatur. Jam enim de sternutatione, vomitu, tussi, utpote huic adfectui admodum infestis, nil quicquam dicam, sed saltem motum localem, commemorabo. Sane uti ad malum plenarie curandum abstinentia ab alimentis solidis haud parum facit; ita existimaverim ego; curam simul insigniter promoveri, si æger eodem tempore ab omni motu abstineat, quieti indulgeat, & in lecto per aliquot dies clunibus nonnihil elevatis molliter recumbat. Ex quibus sponte innotescit, equitationem, saltationem aliosve istiusmodi corporis violentos motus studiose esse vitandos, & moderatos saltem in malo inveterato adprobandos. Denique nec alvinarum fecum egestionem tacitus præterire possum; siquidem ex alibi dictis jam luculenter patet, quævis cane pejus & angue esse vitanda, quæ fecum indurationi & difficili egestioni occasionem dant, præterea nec illud monitum flocci pendendum, quo æger jubetur, ut egestionis tempore ab omni conatu, quantum quidem in viribus ejus repositum est, abstineat, atque feces paulatim & quidem non tam curvo quam erecto corporis situ

 elabi

elabi ſinat, aut ani prolapſum digitis, aut alio convenienti inſtrumento impediat.

CAPUT III.

De Herniis.

§. I.

EQuidem plerumque hernia in genere tumorem in peripheria abdominis conſpicuum atque ab inteſtinis, omento, flatu, aqua carneque formatum deſignat, indeque modo enterocele ſeu hernia inteſtinalis, modo epiplocele ſeu omentalis, modo pneumatocele ſeu flatulenta, jam hydrocele ſeu aquoſa, jam ſarcocele ſeu carnoſa audit, impræſentiarum tamen non niſi enterocelen non nihil contemplabimur. Siquidem non raro accidere ſolet, ut inteſtina propter laxatum ruptumque peritonæum ſitum naturalem mutando elabantur, elapſa integumenta abdominis, teſticulorum aut pudendorum muliebrium expandant, eumque tumorem gignant, quem enterocelen nuncupare ſolemus.

§. II.

Equidem plerumque hernia iſtiuſmodi in umbilico, regione inguinali atque in ſcroto oboritur, quatenus inteſtina nunc uno ſaltem in latere, nunc in utroque vel in inguina, vel ſcroti cavitates illabuntur, atque eâ propter modo omphalocele ſ. hernia umbilicalis, modo bubonocele ſeu inguinalis, aut incompleta, modo oſcheocele ſ. ſcrotalis, aut completa, dicitur, tamen nec reliquas abdominis partes, pudendaque mulierum ab hoc adfectu immunia eſſe, experientia ſatis ſuperque docet. Sane quondam Excell. Præſes [d] in femina honeſta & obeſa tres diſtinctos herniosos tumores magnitudine ſatis inſignes ex anteriori & elatiori abdominis parte protuberantes, alio vero tempore ſimplicem ex ſiniſtro umbilicalis regionis latere prominentem obſervavit, quæ omnes ſimpliciter ventrales audiunt, tametſi herniam pudendorum muliebrium ad completam recte referamus.

§. III.

Quemadmodum hernia ratione loci inſigniter differt, ita magnitudo quoque ejus varia admodum eſt. Memoratu dignam obſervationem *Cl. Præſes* [e] deſcribit; quippe qui viri cujuſdam tam ſtupendæ magnitudinis hernia

[d] Diſſertat. ſ. c. §. 21.
[e] Programm. Anno 1720. occaſione Anatom. publ. edit.

nia ſcrotali laborantis meminit, ut ſcrotum ultra genua protenſum craſſitie abdomen hominis adulti facile æquaret, membro tam alte retracto abſconditoque, ut ægre veſtigium ejus in oculos incideret, relicto ſaltem præputio corrugato, ac veluti alterum umbilicum in monſtroſo hoc ſcroto efformante. Quantumvis vero hernia in principio tumorem effatu vix dignum formet, tamen niſi faſciis coerceatur, paulatim majora incrementa capit, tandemque ſtupendam prorſus magnitudinem indipiſcitur.

§. IV.

Inſuper hernia ratione repoſitionis haud parum differt. Siquidem interdum via, per quam inteſtina ſunt elapſa, adeo patet, ut vel ſolo corporis ſitu convenienti eadem relabantur, aut facile ab ægro reponi queant; alio tempore repoſitio adminiſtratu longe eſt difficilior, aut plane impoſſibilis, ſi nempe elapſa inteſtina vicinis partibus ſunt adnata, vel flatibus & ſcybalis expanſa, vel inflammatione ſimilique tumore obſeſſa.

§. V.

Quapropter nec iiſdem ſymptomatibus ſtipatam obſervamus herniam. Etenim æger, ſubligatura ad coercendam eamdem qui utitur, præter incommoda ab inſtrumento pendentia nil quicquam mali ſentit. Et quamdiu in inteſtina actu prolapſa chylus cum fecibus influit, & ex iiſdem libere refluit, tamdiu præter moleſtam tumoris geſtationem parum incommodi percipit æger. At vero ſi inteſtina protuberantia propter fecum flatuumque congeſtionem aliamque ob cauſam inflammatorio dolore afficiuntur, quam herniæ ſpeciem nonnulli recentiorum incarceratam nuncupant, per quam atrocia funeſtaque mala inde emergunt. Præterquam enim, quod in parte adfecta dolor mirum in modum ſævit, alvus pertinaciſſime obſtruitur, borborygmi & rugitus non ſine ſpaſmodico cruciatu in abdomine oberrant, agrypnia, anxietates immanes, febriles ardores accenduntur, rationis uſus infringitur, iliaca paſſio præ foribus pulſat, vel actu ægrum invadit, ſane ni tempeſtive inflammatio reſolvatur, perfacile ea in gangrænam ſphacelumque mutata intra breve temporis ſpatium ægrum medios inter fœtores enecat.

§. VI.

Quemadmodum peritonæum abdominis muſculos interne inveſtiens inteſtinis, libere in abdomine fluctuantibus, coercendis a natura eſt deſtinatum; ita quamdiu idem æqualibus viribus inteſtinis diaphragmatis deſcenſu & muſculorum abdominis contractione impulſis renititur, hernia metuenda eſt nulla, ſed enimvero quando portio ejus rupta vel laxata prementi

menti inteſtino cedit, tunc major minorve inteſtinorum pars pro diſcrepante ruptura vel relaxatione modo ſubito, modo paulatim elabitur. Imprimis vero huic adfectui regio inguinalis eſt obnoxia. Quantumvis enim in homine, ſecus ac in quamplurimis brutis, proceſſus peritonæi in abdominis cavitatem non hiet, ſed potius orificium ejus interna peritonæi lamina tegat, externa in tubum ipſum ſeu proceſſum peritonæi explicata, atque ideo vaſa ſpermatica non perforando peritonæum, ſed intra duplicaturam ejus delata proceſſum ſubeant; tamen cum inteſtina in homine erectum corporis ſitum ſervante perpendiculariter proceſſui incumbant, inferiora mole ſuperiorum fortius premantur, peritonæum illic loci ſimplici ſaltem lamella conſtet, atque hinc minori renitendi virtute polleat, ſeroſi humores vel a glandulis inguinalibus & vicinarum partium, vel a ſanguine per venas ſpermaticas quamcumque demum ob cauſam impedito originem ducentes & illic collecti lamellam peritonæi internam & vicinas partes facile juſto laxiores reddant, ratio omnino patet, cur adeo frequenter hernia in regione inguinali, aut ſi paulo impetuoſior fuerit impulſus, in ſcroto vel pudendis mulierum oboriatur. Et licet plerique practicorum hanc ſolum viam delineare ſoleant, tamen cum os ilium ſinuoſitatem, ſuper quam tendines pſoas & iliaci nec non vaſa cruralia ad femur repunt, formet, & locus ille faſcia veluti ligamentoſa, quam aponeuroſis obliqui externi, a ſpinæ oſſis ilii parte anteriori & inferiori ad oſſis pubis ſinuoſitatem excurrens, effingit, obducatur, atque circa præmemoratam ilii partem aponeuroſis hæcce introrſum replicata ovalem aperturam, quam, ut modo monitum eſt, non niſi tendines pſoas & iliaci cum vaſis cruralibus occupant, formet, atque eamdem interne ſaltem peritonæum externe integumenta communia inveſtiant, rationi æque ac experientiæ perquam eſt conſentaneum, facile inteſtina ſub faſcia ligamentoſa ſeu fornice vaſorum cruralium relaxato elabi, & herniam non adeo infrequentem præprimis in ſexu ſequiori conſtituere, quam nonnulli ab inguinali ſupra delineata diſtinguentes cruralem nuncupare ſolent. Præterea idem tumor umbilicum frequenter occupat. Quoniam enim circa internam umbilici partem, per quam in fetu vena & arteriæ umbilicales feruntur, fovea quædam conſpicitur, & umbilicus ex parte abdominis externa protuberans ſubinde ſolito eſt major laxioriſque conſiſtentiæ, ſane cur is non raro inteſtinis eo compulſis cedat, eademque recipiat, ex præmiſſis ſponte innoteſcere arbitror. Rarius paulo in aliis abdominis partibus hernia oritur, quod ſi tamen tale quid accidat, cujuſcumque demum impetus vim ad eam imprimis partem, in qua hernia oritur, dirigi, aut partem eam fibris muſculorum carneis deſtitui, aut tendineas illic loci juſto eſſe tenuiores, veri eſt ſimillimum, præcipue cum iſtiuſmodi naturæ luſum in aliis quoque partibus ſæpe animadvertere ſoleamus. Ratio interim patet, cur peritonæum adminiculis poſtremo nominatis, & renitentiam ejus alias juvantibus, deſtitutum impulſui inte-

inteſtinorum ſufficienter reſiſtere nequeat, ſed potius eidem cedendo herniæ fomitem præbeat.

§. VII.

Neque vero exiſtimandum, omnem herniam a peritonæi ruptura unice natales ſuos deducere; etenim eidem nudam ejus dilatationem ſufficere, omphalocele non modo, ſed & hernia ſcrotalis, a *Cl. Præſide* [*f*] delineata, affatim confirmat. Quippe is viri cujuſdam hernia completa laborantis meminit, in quo poſt fata ejus proceſſum peritonæi multo naturali ampliorem, & in eo præter vaſa ſpermatica ſacculum membranaceum, ad vaginalem tunicam protenſum, atque inteſtina prolapſa ambientem, obſervavit. Sacculus vero ille a lamella peritonæi interna orificium proceſſus alias tegente originem ducebat; quippe quæ citra rupturam ullam per proceſſum prædictum ad teſticulum protenſa explicataque eum ipſum ſaccum, qui inteſtina complectebatur, formabat. Ægre autem omnino concipi poteſt, quomodo iſtiuſmodi pellicula exilis adeo enormiter, & quidem ſine ſui extenuatione & ruptura, extendi & explicari queat. Sane liquores ſeroſos circa proceſſus peritonæi principium & vicinas partes facile colligi, ex antecedenti theſi jam jam conſtat. Ideoque humores initio in internæ peritonæi lamellæ tubulis ſtagnare, ſtagnantes cumulari, cumulatos paulatim ſe in interſtitia fibrillarum inſinuare, haſque pedetentim diſtrahere, veri eſt ſimillimum: atque hoc modo fieri ſolet, ut relaxata peritonæi lamella prementi inteſtino cedens paulatim, & quidem ſine ſui extenuatione explicetur. Cum ea enim res ſit animata, certe dum dilatatur, nutritur, & dum nutritur non modo priſtinam craſſitiem retinet, ſed & interdum paulo majorem acquirit.

§. VIII.

Præter iſtiuſmodi humorum peritonæum juſto laxius reddentium decubitum multifariæ aliæ occurrunt cauſæ, ad quas lapſus, percuſſio aliæve injuriæ externe illatæ, peritonæum ad crepaturam uſque adigentes, nec non juſto intenſiores abdominis conatus, in diaphragmatis impetuoſo deſcenſu & violenta muſculorum abdominis contractione conſiſtentes, ac inteſtina nimis duriter peritonæum verſus impellentes ſpectant, quales in vociferationibus, tuſſi ferina, teneſmo, partu difficili, vomitu &c. animadvertimus, quibus diſtinctius recenſendis vel explicandis quo minus in præſenti inhæreamus, temporis anguſtia prohibet.

§. IX.

Equidem hernia inteſtinalis oculis cognoſci & manibus palpari poteſt; tamen

[*f*] In Programmate ſ. c.

tamen cum eidem cum ceteris herniæ speciebus non minima cognatio intercedat, ad eam paulo accuratius cognoscendam variis indigemus signis, quæ imprimis a tumoris consistentia, incremento, decremento, repositione aliisque accidentibus desumuntur. Siquidem hernia intestinalis quidem aliqualem præ se fert mollitiem, renitentia tamen omentalem & aquosam superat. Præterea incrementum & decrementum hujus tumoris subitaneis mutationibus est obnoxium; quippe flatus aut alimenta in elapsa intestina paulo impetuosius influentia intra breve temporis spatium plus vel minus eadem expandunt, quæ tamen brevi denuo expulsis contentis collabascunt, imo vero herniosi pro lubitu spiritu nempe cohibito intestinali herniæ majus incrementum conciliare possunt, ut nihil jam de detumescentia cum murmure complicata jam dicam, quæ omnia neque in carnosa, neque in omentali, neque in cæteris herniæ speciebus observare solemus. Equidem pneumatocele & hydrocele identidem modo increscunt, modo decrescunt, eæ tamen mutationes non tam subitæ sunt, nec ab ægri arbitrio dependent. Denique intestina prolapsa convenienti corporis situ sponte sua relabuntur, aut digitorum ministerio reponi possunt, id quod in cæteris herniæ speciebus, excepta saltem omentali, nullatenus observamus.

§. X.

Quomodocumque hernia sit comparata, ea flocci pendenda non est. Quantumvis enim bracherio convenienti quæ coërcetur, nihil periculi alat, gestatio tamen ejusmodi instrumenti haud parum molestiæ ægro creat: magis molesta & periculosa est hernia, quando intestina extra abdomen propendent. Licet enim interdum quarumvis subligaturarum usu, nec non scrupuloso diætæ regimine posthabito perplures annos sine vitæ periculo ejusmodi herniam majorem minoremque gerant ægri, separatis tamen temporibus a flatibus, fecibus aliisque in prolapsis intestinis coacervatis perplura sentiunt mala. Atque eos fortuna haud parum fovet, qui præmemorata mala brevi eluctantur; etenim facile fieri potest, ut intestina a quacumque demum causa inflata a peritonæo & circumpositis fibris carneo-tendineis laquei ad instar constringantur & strangulentur, ut hinc non mirum, si intestina constricta dolore & propter impeditum sanguinis motum inflammatione, & hæc si tempestive haud discutiatur, gangræna sphaceloque adficiantur, aut si propter chyloso-excrementitiæ massæ in elapsa intestina ingressum interceptum in iliacam passionem incidat æger. Dolendum saltem maximo est opere, quod adfectui huic molesto admodum atque periculoso non semper ex animi sententia mederi queamus. Equidem ægrotanti recenti hernia laboranti & in optimo ætatis flore constituto convalescentiæ plenarie recuperandæ spes adfulget, non æque tamen seni, aut impuris scatenti succis, aut hernia inveterata, insignem magnitudinem indepta, aut vicinis partibus adnata laboranti. Nisi enim herniotomiam admittat,

mittat, quæ tamen pariter, ut ex infra dicendis patebit, promiscue adhiberi nequit, necesse est, sola palliativa cura sit contentus, tametsi nec hæc præveniendis malis semper sufficiens sit atque idonea, quin gangræna sphaceloque, aut iliaca passione irrepente tandem medios inter fœtores vitam miseriarum plenissimam finiat æger.

§. XI.

Ex præmissis sponte innotescit, aliam hujus adfectus curam esse plenariam, aliam palliativam. Ad utramque remediis tum diæteticis, tum pharmaceuticis, tum chirurgicis indigemus. Quod ad diætetica & pharmaceutica attinet, eorum recensione perlubenter in præsenti supersedemus. Siquidem modo ea, quæ occasione ani prolapsus paulo distinctius explicata fuere, probe observentur, & pharmaceuticis emplastrum ad fracturas, sticticum Crollii simileque, nec non cataplasmata ex emollientibus & carminativis parata, quorum illa consolidandæ aperturæ peritonæi, hæc inflammationi & flatibus discutiendis, dolori consopiendo, fecibus duris emolliendis apprime conducunt, addantur, omniaque pro circumstantiarum varietate provide seligantur, medicus nisi fallor sufficienti remediorum diætetico-pharmaceuticorum apparatu ad malum radicitus vel palliative curandum erit instructus.

§. XII.

Quod ad chirurgica remedia attinet, ea ita sunt dirigenda, ut intestina prolapsa reponantur, repositorum novus prolapsus impediatur, & peritonæi apertura consolidetur. Omnibus hisce curativis indicationibus ut faciamus satis, vario instrumentorum apparatu indigemus; siquidem herniarum cura vel sine sectione, vel mediante eadem peragitur, illa omnium est tutissima ægroque pergrata, cuique post intestinorum repositionem fasciæ & bracheria sufficiunt. Quod ad repositionem attinet, sane alibi jam monuimus, eam interdum administratu adeo esse facilem, ut æger modum intestina tuto reponendi optime calleat, ideoque aliena ope vix indigeat. Alio vero tempore ea est paulo difficilior, præcipue si intestina in scrotum aut pudenda muliebria sint illapsa. Ideoque tum opera eo est dirigenda, ut ultimo elapsa intestini portio ad annulorum tendinum musculorum abdominis ductum os ilium versus, in hernia vero crurali os pubis & superiora versus molliori digitorum pressione urgeatur, atque sic una pars post alteram reponatur. Et si *Le Quin* multiplici experientia edocto fides danda, ea intestini pars, quæ ossi pubis proxime accumbit, ultimo elapsa atque ideo primo reponenda erit. Interdum intestina inflata & inflammata reponi nullo propemodum pacto queunt, imo vero si tempore illo inani conatu & duriter tractentur, profecto quævis mala non parum exasperantur. Quare consultius est, tamdiu repositionem differre, donec cataplasmatibus supra indigitatis, dieque ac

D 2 nocte

nocte applicandis, tumor & flatus fuerint discussi. Accidit aliquando, ut vir generosus ex oscheocele inveterata tam desperanter decumberet, ut iliaca passio præ foribus jam pulsaret. In hoc perplexo rerum statu chirurgus quatuor milites accersseri jubet, ut ægrum mascule arriperent, inque caput exsertis probe pedibus volverent, quid fit, certe intestina, quæ nulla arte reponi poterant, hoc solo corporis situ sponte relabebantur, ægerque a præsentaneo vitæ periculo ex animi sententia liberabatur. Intestinis quocumque demum modo repositis, opera nunc eo est dirigenda, ut subligatura, vel fasciis novus eorum prolapsus impediatur, herniaque plenarie curetur, vel saltem palliative tractetur. Sane cum icones subligaturarum seu bracheriorum in quamplurimorum auctorum scriptis delineatæ occurrant, & non pauci chirurgorum nescio quid arcani in iisdem construendis crepent, prolixiori eorum descriptione in præsenti supersedeo, id saltem tacitus præterire nequeo, usum cujusvis subligaturæ vel fasciæ in loci illius, per quem intestina erant prolapsa, compressione consistere, quæ si cum totius instrumenti gestatione non adeo multum molestiæ creet ægro, chirurgus finem suum assequetur, & gratum se ægrotanti præstabit. Ceterum herniæ recenti interdum sola fascia sufficit, modo hæc cautela probe observetur, ut majoris compressionis ergo plumaceoli diversæ magnitudinis loco adfecto applicentur. Ægrotantis vero est, ut, si cum maxime plenariam curam expetat, ab omni & potissimum violento corporis motu abstineat, quieti indulgeat, diætæ congruæ studeat; Sic enim evenire solet, ut peritonæum nimis dilatatum conglutinetur, vel ruptum consolidetur, cui intentioni simul traumatica interne præscribenda; & emplastra ad fracturas loco adfecto applicanda apprime conducunt. Quod si vero hæc omnia haud sufficiant, propterea tamen bracheriorum usus insuper habendus non est, utpote quorum ministerio ægri saltare, curru equoque vehi, & aliis paulo vehementioribus motibus sine damno indulgere queunt, cum contra iis neglectis moles intestinorum prolapsorum fere quotidie augeatur, malumque ingravescat, infinitaque alia ex eodem propullulent.

§. XIII.

Quando æger palliativa cura haud est contentus, modoque enarrata remedia incassum adhibentur, tandem ad herniotomiam confugere solemus, tametsi nonnulli cordati, ambiguum ejus eventum prævidentes, non nisi in extremo necessitatis casu eam adprobent, cum, quosdam durante operatione vel brevi post interiisse, autopsia eheu nos satis superque doceat. Videas tamen interdum ægros, qui herniæ vel ligaculorum pertæsi herniotomiam, modo ex eadem plenariæ medelæ spes ipsis adfulgeat, haud parum expostcant, aut alios potissimum empiricos, qui idem remedii genus tanquam tutum certumque ac unicum miseris commendent, licet interdum fallantur aliosque fallant. Minimum operatio hæcce senibus, aut tabe, scorbuto inveterato similique morbo adfectis, aut herniæ insignis magnitudinis

minus

minus apposite convenit. Ceterum tempus operationi huic dicatum est vel commoditatis, vel necessitatis. Etenim interdum herniosi ceteroquin bene satis se habent, quo tempore certe a chirurgi arbitrio dependet, quando operationem instituere velit. Alio vero tempore hernia incarcerata præsentaneum vitæ periculum dum ægro minatur, necessitas imperat chirurgo, ut, quantocyus fieri potest, ad eam progrediatur; quando enim partes elapsæ gangræna sphaceloque jam dum sunt correptæ, id quod ex dolore subito obmutescente nec non flacciditate & discoloratione tumoris conjicitur, frustraneam tunc esse operationem, quilibet vel me tacente facili perspicit negotio.

§. XIV.

Modi operandi ratione herniosi loci, ut & operationis ipsius differunt. Siquidem omphalocele reliquisque ventralibus herniis præsentibus, universa operatio in provida integumentorum incisione, elapsorum intestinorum repositione, & tandem in gastroraphia circumspecte administranda consistit. Præsente vero hernia inguinali, scrotali aut pudendorum muliebrium, nonnulli strictam processus peritonæi ligaturam & testiculi exstirpationem, alii aureum punctum, alii processus dilatati, exclusis provide vasis spermaticis, arctam ligaturam, alii processus incisionem & circulorum tendineorum scarificationem suadent.

§. XV.

Quacumque operandi methodo utamur, ante omnia elapsa intestina reponenda veniunt. Jam vero si intestina externis partibus sunt adnata, aut hernia adest incarcerata, eam facta demum integumentorum incisione instituendam esse, sponte innotescere arbitror; Et quidem in omphalocele aliaque abdominis hernia integumenta ab adstante ministro & ab operatore elevata tam circumspecte lateque incidenda veniunt, ut illæsa & nuda intestina in conspectum prodeant, in hernia vero inguinali vel scrotali integumenta ad tractum processus peritonæi ita sunt secanda, ut non modo processus peritonæi illæsus permaneat, sed & sectio oscheocele præsente ad scrotum usque extendatur. In hernia vero crurali nonnulli recentiorum suadent, ut integumenta ad transversum fornicis vasorum cruralium ductum transversim & nonnihil oblique incidantur. Et cum incisio imprimis in hernia incarcerata paulo sit difficilior, opus interdum est, ut quacumque apertura facta, ea stylo sulcato cultroque convenienti, vel forfice crure obtuso instructa provide dilatetur. Facta incisione sanguineque absterso intestinorum prolapsorum repositio omnibus modis est molienda, ad quam juvandam necesse est, in bubonocele, ut saccus molliori digitorum pressione tractetur & intestina paulatim in abdomen intrudantur, quibus repositis, saccus in acervum collectus aperturæ inseratur, huicque pilula ex linteo filamentis concerptis repleto confecta, & mixtura, ex albumine & vitello ovorum nec non spiritu vini

facta,

facta, probe imbûta, huicque plumaceoli superimponantur, omniaque fascia congrua firmentur, sic fieri interdum solet, ut sine sacculi incisione hernia ex voto curetur. Quod si vero hac methodo intestina reponi nequeant, opus est, ut saccus intestina comprehendens provide incidatur, intestina tum hic, tum aliis in herniis alibi adnata circumspecte separentur, flatusque discutiantur. Hunc in finem non inepte portio intestini ultimo elapsa prehenditur leniterque trahitur, quo per partem intestini ex abdomine recens extracti flatus dissolvi, faciliusque molliori intestinorum pressione in abdomen urgeri queant, quæ methodus illi merito præfertur, qua acu triangulari hinc & inde intestina ad flatus incarceratos eliciendos punguntur; ut enim de aliis incommodis nil quicquam dicam, sane frustra non raro intestina hoc modo pungi, fida rerum magistra, experientia puta, perspicue docet. Porro necesse est, aliquando peritonæum vel annuli tendinei provide incisionis beneficio dilatentur. Quando namque prædictæ cautelæ haud sufficiunt, atque angustia annulorum tendineorum vel peritonæi omnem intestinorum repositionem prohibet, peropus est, ut partes hæ circumspecte incidantur, quem in finem stylo sulcato cultroque incisorio, vel peculiari instrumento, partim stylo curvo & sulcato, partim cultro in eo abscondito constante, chirurgus utitur. Et licet in omphalocele aliaque abdominis hernia parum damni ex incisione peritonæi, modo non eodem tempore intestina improvide saucientur, sit metuendum, annuli tamen tendinei paulo circumspectius incidendi veniunt, etenim incisionem magis ad internam, quam externam annuli columnam dirigendam esse, arteria externæ accumbens admonet. Nihilominus si operationis tempore præter opinionem accidat, ut sanguis prosiliens operatorem conturbet, opus est, ut styptico effluxus ejus illico sistatur. His probe observatis, sine mora intestinorum repositio est administranda, circa quam ne verbulum quidem addo; utpote de qua alibi jam tum ex instituto egimus. Repositis quibusvis partibus, reliquâ cura in eo consistit, ut in omphalocele aliaque abdominis hernia gastroraphia dextre perficiatur, in inguinali vero & scrotali annuli tendinei convenienti instrumento provide scarificentur, tametsi plures hodiernorum Chirurgorum prædictam scarificationem ceu superfluam & nocivam penitus rejiciant, atque ideo statim aperturæ vel pilulam supra descriptam, vel plumaceolos diversæ magnitudinis liquore styptico imbutos applicent, omniaque fascia congrua ferment. Sic fieri omnino non raro solet, ut etiam herniæ incarceratæ ex voto medeamur, id quod *Garengeot* [g] non modo pluribus observationibus confirmat, sed & varia simul proponit, quæ huic operandi methodo non minimam lucem accendunt, ad quem propterea benevolum Lectorem jam remitto.

§. XVI.

Quod si vero ante sectionem elapsa intestina jam tum fuerint reposita, ita ut

[g] Traité des Operations T. 1. c. 6. 7. 8.

ut in bubonocele & oſcheocele peritonæi proceſſus inciſione, præcipue ſi ſupra enarrata methodo herniæ mederi nolimus, opus non ſit, ſane nonnulli & imprimis empirici, via compendioſa omniumque ſimpliciſſima, facta nempe in regione inguinali ad ſcrotum uſque inciſione, teſticulum lateris adfecti non mediocri celeritate a ſcroto binis anterioribus digitis ſeparant, ſeparatum cum proceſſu peritonæi protrahunt, huncque prope muſculi obliqui externi tendinem filo lino ceratoque fortiter conſtringunt, ſubque ligatura cum teſticulo abſcindunt, ſicque intra breve temporis ſpatium adfectum huncce curant. Licet vero conſolidata reſidua proceſſus peritonæi portione novus inteſtinorum prolapſus optime impediatur, ſunt tamen alii, qui operationem hancce tanquam crudelem, periculi vitæ minime expertem & cum caſtratione complicatam penitus rejiciunt, id ſibi potius curæ cordique ducentes, ut vaſa ſpermatica cum teſticulo illibata conſervent. Quare jam aureo puncto, jam provida ligatura utuntur; ad illud filum aureum aut plumbeum craſſitiem acus communis æquans adhibetur; Siquidem repoſitis reponendis factaque cutis inguinalis inciſione proceſſus dilatatus vel ruptus a vicinis partibus ſeparatur, filumque ſub eo prope abdomen trajicitur ita, ut idem totum proceſſum ſtringat. Non parum autem intereſt, ut fili extremitates tam artificioſe contorqueantur & occultentur, ut neque aculeis ſuis quicquam moleſtiæ vicinis partibus creent, neque idem filum proceſſum anguſtans & inteſtinorum prolapſum impediens, vaſa ſpermatica premat, neque motum cum ſanguinis, tum ſpermatis cohibeat; Etenim ſic demum per totum vitæ tempus idem in vulnere conſolidato ad præpediendam inteſtinorum eruptionem relinqui poteſt. Ad alterum operandi modum quod attinet, ſunt omnino nonnulli, qui ſuadent, ut acus filo inſtructa per dilatatam proceſſus partem trajiciatur, hæcque filo relicto firmiter conſtringatur, ſtudioſe cavendo, ut ne unum alterumque vaſculum ſpermaticum ſimul prehendatur, ſed potius provide ſeparata in parte proceſſus non ligata intacta relinquantur. Licet itaque hi operandi modi ſint ſatis ingenioſi, eos tamen adminiſtratu eſſe perdifficiles, non raro fruſtraneos, imo nocivos, rem accuratius paulo perpendenti cognitu difficile non erit. Quare niſi hernia incarcerata præſentaneum vitæ periculum ambigui eventus remedium potius, quam nullum poſtulet, fortaſſis e re ægrotantis magis erit, ſi ſola palliativa cura ſit contentus.

CAPUT

CAPUT IV.

De inteſtinis e ſuperficie abdominis externa protuberantibus.

§. I.

EQuidem nunc mihi perapta daretur occaſio, de vaſtis abdominis vulneribus, deque inteſtinis illorum occaſione prolapſis, atque jam integris, jam ſauciatis, nunc inflammatis, nunc flatu expanſis alioque morbo adfectis, nec non de ſutura tum vulnerati inteſtini, tum abdominis, quam poſtremam græce gaſtroraphiam nuncupare ſolemus, diſtinctius paulo agendi. Sed liceat certas ob rationes hæc omnia ſicco præterire pede, ſaltem caſus paulo rariores impræſentiarum nonnihil comtemplaturus. Sane *Cl. Schræckius* [*h*] memorabilem recenſet hiſtoriam: *dum aurifabri noſtratis*, inquiens, *uxor gravida*, *aliquot jam antea liberorum mater facta, poſtquam vituli exenterationem in macello non ſine horrore contemplata fuiſſet, filiolam mortuam partu admodum difficili excluſit*, *cujus pars dextra abdominis non procul ab umbilico*, *ad ſpithamæ fere longitudinem dehiſcebat*, *lateribus divulſionis ſignum non præbentibus*, *ſed callo quaſi obductis*; *e quo hiatu inteſtinula propendebant.* Itaque quaslibet gravidas paterne hortatur, ut vehementiores animi commotiones tantas in tenello turbas excitantes, quantum poſſibile, fugiant. Simile quid citra iſtiuſmodi animi pathema fieri poſſe, catulus maturus me docuit, quippe qui partu excluſus non modo tres ſaltem pedes ſpectandos exhibebat, caruncula prominente defectum pedis quarti ſupplente, ſed & inteſtinola fere omnia cum omento ex abdomine a pectore ad os pubis hiante protuberabant, quem curioſitatis ergo *Excellentiſſimus Dn. Præſes* etiamnum rariora inter aſſervat.

§. II.

Porro *Dodonæus* [*i*] quondam mulierem vidit, de cujus vulva diſrupta inteſtina omnia profluxerant, quæ paucis poſt diebus miſeram finiit vitam. Neque minus memorabilem caſum *Bourchardus* [*k*] recenſet; is namque cæteroquin bene ſe habentem vidit militem, ex cujus abdomine, ante triennium catapultæ glande vulnerato, coli pars ſemipalmo longior protuberans feces egerebat omnes, conſueto earum exitu per anum penitus

nitus

[*h*] Ephem. N. C. D. 1. A. 6 Obſ. 232.
[*i*] Obſ. Medicin. C. 5. p. m. 135.
[*k*] M. N. C. D. 1. Ann. 3. Obſ. 8.

nitus intercepto. Non abſimiles caſus [*l*] *Blegny* [*m*], *Mackius* atque [*n*] *Anhornius de Hartwis* recenſent, quibus multo curioſiorem *Excell. Dn. Præſes* [*o*] addit; *nempe miles*, inquit, *paucis ante diebus ad me accedens, referebat, ſe quatuordecim annos per epicolicam regionem ſiniſtram feces excreviſſe. Curioſitatis itaque gratia locum adfectum pluribus diſcipulis præſentibus, & poſtea ter quaterve ſeorſim attentius paulo perluſtravi, atque non ſine admiratione coli portionem ſedecim pollices longam, & novem pollices craſſam, ex præmemorato abdominis loco protuberantem, penituſque inverſam obſervavi, media circiter ejus parte veluti baſi vulneri externo quatuor pollices lato firmiter adnata. Inteſtinum hoc prolapſum duplici gaudet orificio, uno ſuperiori, altero inferiori; ex illo feces promanant, in hoc infuſus liquor per breviſſimum temporis ſpatium ano excluditur. Æger ſine dolore ullo in utrumque orificium digitum alte non modo inſerit, ſed ſano quoque lateri incumbens, quamlibet inteſtini portionem in abdomen paulatim reponit. Huic malo vulnus, olim abdomini gladio punctim inflictum, occaſionem dedit: cum enim ex eodem juſcula deglutita prodirent, vulnus inteſtini merito ſuſpicabatur chirurgus; proinde miſerum ex mediis orci faucibus ut eriperet, vulnus externum ad denudandam inteſtini vulnerati portionem circumſpecte dilatavit, at inteſtinum inverſum animadvertens funeſta quævis ominabatur, præcipue cum partem inverſam rite reponere, atque ideo ſuturam adhibere nequiret. Accidit vero, ut ſolius fere naturæ operantis miniſterio non dumtaxat inteſtinum vulnere paulatim egrederetur, ſed & portio ejus media & inferior vulneri externo undiquaque agglutinaretur, ægrotante alioqui valido firmoque exiſtente. Quemadmodum vero tunica villoſa rubedine perfuſa, nec non glanduloſa corpuſcula hinc & inde diſperſa, ut & motus inteſtini, utpote quod imprimis ad aeris frigidioris attactum ſenſibiliter & abbreviatur & contrahitur, in ſenſum cernendi venit; ita veriſimillimum videtur, ex ſauciata inteſtini parte tum ſuperiorem, tum inferiorem coli portionem non modo inverſe extra abdomen fuiſſe protruſam, ſed & utramque aut clarius loquendo mediam partem vulneratam atque inverſam cum vulnere externo coaluiſſe, ut jam quidem prolapſus ille unius inteſtini faciem referat, cum tamen vere duplex ſit coli portio, id quod non obſcure exinde innoteſcit, quod liquor in orificium inferius infuſus per ſuperius non redeat, ſed ad anum urgeatur, uti ex ſupra dictis jam jam patet. Et hæc dubio procul eſt ratio, cur, repoſitis hiſce partibus & ægrotante placide dormiente, nihil ſecum in abdomen illabatur, ſed pars earum per vulnus eliminetur, pars vero ob inferioris inteſtini orificio abſorbeatur, atque hinc æger utut perraro aliquid ſecum per anum egerat.*

§. III.

[*l*] Zodiac. Gallic. Ann. 2. p. 123.
[*m*] M. N. C. D. 2. Ann. 8 Obſ. 229.
[*n*] Obſ. N. C. Cent. 1. Obſ. 6
[*o*] Progr. mm. occaſione cadaveris maſculin, d. 24. Aug. 1720. edit.

§. III.

Quemadmodum vero *Excell. Dn. Præses* in eodem programmate fatetur, hæc omnia accuratum mereri examen, ita *Clarissimus Vaterus* [p] eum laborem præclare quidem executus est, tamen cum mihi *Excell. Dn. Præses* ante istius dissertationis editionem tres icones monstraverit, quarum una intestini prolapsi dispositionem plenius nisi fallor ob oculos ponit, reliquæ vero phænomeni rarissimi rationem clare & perspicue explicant, tandem ab eo propemodum invito obtinui, ut eas æri incisas dissertationi huic majoris illustrationis ergo adjicerem.

§. IV.

Interim perrari istiusmodi casus non modo insignes naturæ vires affatim loquuntur, sed & medentes hortari videntur, ut in gravioribus intestinorum vulneribus vestigia ejus legant, & si non alia medendi methodus suppetat, intestini etiam transversim dissecti portionem situ superiorem externo vulneri adnectant, sicque efficiant, ut ne feces in abdomen effundantur, sed potius per adsutum intestinum tanquam novum anum excernantur, id quod non infelici successu quondam fuisse peractum, *Cl. Blegny* testatur.

TAB. XVI. EXPLICATIO.

Figur. I.

A. Intestini coli portio superior inversa, per quam feces excernuntur.
B. Ejusdem intestini portio inferior nihil secum reddens.
C. C. Portio intestini vulnerati inversa, cum externo vulnere coalita, & cum a. b. unum quoad externam faciem canalem formans, ut ut mirabili præmemoratarum partium inversione a. b. duo sint distincti canales.

Fig. II.

A. Vulnus intestini.
B. C. Duæ ejusdem intestini portiones, quæ e vulnere a. facile inverse protrahi possunt, ut in fig. 3. animadvertere est.

Fig. III.

[p] De vulnerum in intestinis lethalitate &c.

Fig. III.

A. B. Duæ unius inteſtini portiones.
A. C. Superior inteſtini portio vulnus ingrediens.
C. E. Eadem portio vulnere egreſſa & inverſa.
B. D. Inferior inteſtini portio idem vulnus ſubiens.
D. F. Eadem portio vulnere egreſſa & inverſa.
G. G. G. Portio inteſtini vulnerata in fig. 2. repræſentata atque inverſa, canalem h. e. g. g. f. i. quoad externam faciem continuum formans, tametſi c. e. & d. f. vere duo diſtincti canales ſint; etenim cum e. c. ad a. & f. d. ad b. pertineat, ſane quicquid per a. c. deſcendit, non per i. ſed ſaltem per h. effluet, & quicquid per i. infunditur, ad h. non tranſibit, ſed per d. b. adſcendet, & per orificium k. effluet. Hæc ſi figuræ l. applicentur, ratio clare patebit, cur a. b. duo diſtincti ſint canales, licet unius inteſtini duæ ſint portiones & cum c. c. continuum quoad externam faciem canalem forment.

Fig. IV.

A. Inteſtini portio ſuperior notabiliter contracta.
B. C. D. Inteſtinum duplicatum.
E. Meſenterii portio cum inteſtino a. proximum ſubiens.

F I N I S.

DIS-

Disp. Chirurg. Tom III. P. G. SCHACHER DE MORBIS A SITU INTESTINORUM MUTATO. pag. 36.

LIX.

DISSERTATIO MEDICO-CHIRURGICA,

DE

ΕΝΤΕΡΟΠΕΡΙΣΤΟΛΗ

SEU

INTESTINORUM COMPRESSIONE.

Quam tuebatur

J. H. LAVATER,

TIGURINUS

Basileæ 18. Septembris 1672.

Σὺν Θεῷ.

TRitum Gallorum fert adagium, *La bouche est faite pour prendre, & non pas pour rendre*; Os homini natura dedit tum ad alimentorum in substantiam corporis convertendorum, tum ad medicamentorum ejusdem incommoda depellendorum assumptionem, non vero ad eorumdem rejectionem: Quare quæ ore ejiciuntur in censum τῶν παρὰ φύσιν refero, quæ varia dico. Vel enim sunt toto genere præter naturam talia, ut pili cum pedibus vitulinis ingesti e lanii ventriculo pilarum forma egesti, capilli in μαλακία comesti vomitu rejecti, fila inter suendum ore detenta deglutitaque è netricis ventriculo globulorum figura reddita, vel partium adnata, ut mucus ventriculi tunicæ internæ, eæque rugosæ in ejus ἕλκει, vel partium substantiæ, ut pulmonum ad consumptionem totalem carunculæ in φθίσει, vel Corporis humores naturales, ut sanguis in αἱμοπτύσει, præternaturales, ut pituita aquosa in cerebri δυσκρασία frigida, melancholia in bilem atram degenerata, picisque instar splendida in lienis ὄγκῳ, bilis porracea in ventriculi κακοπεψία, excrementitii, ut sanguis menstruus in mensium ἐκλείψει, urina in ἰσχουρία, stercus in κοπροεμετία, cujus symptomatis horrendi (utpote quo ægroti summa cum miseria, horrore, ac fœtore per os rejiciunt stercora) causa frequens, curatuque difficilis est ἐντεροπεριστολὴ, de qua ἐντῶνυνί.

THESIS I.

Πρᾶξιν ex necessitate inevitabili cum θεωρία consueverit præire, primum de illa, primordio à definitione ipsa deducto, quam in ὀνοματώδην seu nominis & πραγματώδην seu rei divido.

II.

Ὀνοματώδει ἐντεροπεριστολῆς originem ab ἔντερον, ου, τὸ, intestinum, & περιστολὴ, ῆς, ἡ compressio, derivo, unde illam intestinorum compressionem, alias constrictionem, strangulationem & incarcerationem voco, quam bifariam pronuntio: Impropriam, qua intestina intra abdominis capacitatem constringuntur contenta, idque vel per πρωτοπάθειαν seu propria, vel per δευτεροπάθειαν seu partium vicinarum, ut omenti, mesenterii, vesicæ, uteri παθήματα, quorum φλεγμονὴ καὶ σκίῤῥος sunt frequentiora: Propriam, qua intestina extra imi ventris spatium comprimuntur prolapsa à peritonæo aperto, eoque vel rupto, vel relaxato, mediate vel immediate, in qua significatione postrema illam accipio.

III.

III.

Πραγματώδει εντεροπεριςολὴν morbum inteſtinorum in via, à peritonæo varie comprimente ortum, tumore, dolore, motus periſtaltici everſione, alvique conſtipatione comitatum, definio.

IV.

Obſervatis hiſce circa definitionem obſervandis ad ἐντεροπεριςολῆς differentias deſcendo, quarum Quatuor potiſſimum agnoſco, & primam à ſubjecto, ſecundam à morbo, tertiam ab efficientibus, quartam ab accidentibus peto.

V.

A ſubjecto ἐντεροπεριςολὴν aliam inteſtinorum tenuiorum, aliam craſſiorum, ſtatuo. Tenuiora chylum perficientia, & in ductus lacteos diſtribuentia, quia κινητὰ ſive mobilia, duodeno excepto, facile comprimuntur. Duodenum rarius, & non niſi à vulneribus abdomini inflictis, jejunum ſæpe, id quod primum ad longitudinem quatuor digitorum tranſverſorum latitudinem ſub coſtis ſpuriis in hypochondrio dextro compreſſum, vidi *Tiguri cum Domino Parente anno M. DC LXVII. in Joſua Bindſchedlero de Hottingen*, ilium ſæpius, & indifferenter in partibus abdominis omnibus, ſuperioribus, inferioribus, & lateralibus, ob circumvolutionem, longitudinem, ac commotionem variam. Craſſa fæces colligentia, & per alvum excernentia, quia ἀκίνητα ſeu immobilia, difficile conſtringuntur. Cæcum in latere, in quo ſitum eſt dextro, idque potius in infantibus, quam vero in junioribus, atque ſenioribus, in quibus jam in proceſſum vermicularem, longitudine vix quatuor digitorum tranſverſorum latitudinem excedentem, contractum. Colon in partibus abdominis variis ob ſitum illius, quod plus quam pugni magnitudine in ſcroti parte dextra conſtrictum conſpexi *Pariſiis cum Domino Bienaiſio, Chirurgorum Pariſienſium experientiſſimo, practico feliciſſimo, Præceptore, hoſpiteque meo in æternum mihi honorando, an. M DC LXXI. ad finem Auguſti, in Leonhardo Drovino limbolario, vicum divi Martini inhabitante.* Inteſtinum rectum quoque, non tamen à peritonæo ut cætera, tam ob ejus ſituationem rectam, quam connexionem partibus adjacentibus firmam, ſed à phlegmone ut plurimum comprimitur. Quæ inteſtini recti compreſſio, vel eſt totalis, qua totum à relaxatione ani muſculorum levatorum, à tuberoſitate iſchii oriundorum, inteſtinum prolapſum premitur, vel eſt partialis, qua tunica tantum interna, à muci depravati, vel humoris alterius corrupti copia, propulſa comprimitur, phlegmonem gangræna ſubſequente, quam tunicam internam ſphacelatam cum ſalute ægri abſciſſam vidi *Lugduni Gallorum à Domino Horatio Panthoto, in Noſocomio p. t.*

Chi-

Chirurgo ordinario, Fautore & amico meo suspiciundo, anno M DC LXIX. in Mense Septembr. sed hæc in transitu.

V I.

A Morbo ἐντεροπεριστολὴν aliam simplicem, qua intestina sola implicantur, aliam vero compositam, qua partes corporis reliquæ, idque vel frequenter, ut omentum, vel rarius, ut mesenterium, uteri ligamentum latum, complicantur, pono. Mesenterium, *Johanne Dominico Sala Patavino* attestante, cum intestinis tenuibus omnibus in scrotum delapsum fuisse, abdomen alterum præ se tulisse, & mole sua vesicæ collo compresso, urinæque transitu impedito, necessitatem moriendi ægro intulisse, legimus apud *Bartholinum histor. anat. 95. cent. 2.* Ligamentum uteri latum, quo ad extremum, *seu Diaboli* morsum, *Parisiis* cum intestinis in inguine complicatum, reperit *Dominus Bessier, Chirurgus peritus.* Utramque illam subdivido; *Primo* in levem, qua intestina leviter strangulata, ob symptomata mitiora ab ægris ipsis, vel artis imperitis in abdomen reducuntur, vel gravem, qua intestina graviter incarcerata, ob accidentia vehementiora à Chirurgis vel manu sola, vel sectione in ventrem imum reponuntur. Prior infantibus ob relaxationem ab humiditate nimia, posterior vero senibus ob contractionem ab exsiccatione multa, communior. *Secundo* in completam, qua intestina ex toto stringuntur, ita, ut neque per inferiora injecta rejiciantur per superiora, neque per superiora assumpta ejiciantur per inferiora, seu in incompletam, qua intestina ex parte tantum constringuntur, unde per os ingesta per alvum excernuntur, & per alvum immissa per os evomuntur. *Die 24. Junii* M DC LXXI. *Dominus Bienaisius* sub horam undecimam vespertinam in suburbium *divi Anthonii* accersitus ad invisendam ægram ἐντεροπεριστολῆ laborantem, cum nimis sero esset, & ob negotia graviora eo se conferre non licuisset, quemdam ex ministris suis mecum ad ægram misit, nomine *Magdalenam Hauchet* textricem, in qua ἐντεροπεριστολὴν inguinalem sinistram, à graviori lignorum onere sublevato ortam, βουβονοκήλην subsecutam reperimus, (qua enema ex oleis variis compositum, paulo ante injectum, nobis præsentibus cum admiratione & stupore, per os fuit rejectum) quam cum reducere non potuimus, remedia ad intestinorum compressorum solutionem, solutorumve reductionem admovimus, quibus ægram capite declivi, & pedibus in altum elevatis in diem crastinum reliquimus, quo manibus reductione in cassum tentata, operatio sectione *à Domino Bienaisio* suscepta, & ægra intra menses duos perfectissime restituta fuit. Hac ἐντεροπεριστολῆ incompleta ægrota non solum clysteres per os rejecit, sed & excrementa liquida toto compressionis tempore (ad diem usque septimum) per alvum dejecit, cujus rei causam operator intestinum ex parte tantum constrictum, reperit. In affectu simili enemata per superiora rejecta fuisse, notat *Fabr. Hild. cent. 6. obs. 70. Tertio*, in eam, quæ fit vel sine solutione

continui, ubi partes continentes tam propriæ, quam communes relaxantur, diſtenduntur, & inteſtina incarcerata tecta ac cooperta manibus contrectantur, vel cum ſolutione continui, ubi peritonæum vel ſolum rumpitur, vel muſculi ſimul cum integumentis dividuntur, & inteſtina detecta ac nuda oculis luſtrantur. Sic in vico *Hafnienſi Laurentii Biornonis* ſartoris filiolo, ſex menſes nato, laboranti ἐντερομφάλῳ, rupto umbilico prodiere foras inteſtina tenuia membranula tecta, per anguſtum abdominis, & peritonæi foramen, quo quaſi circulo calloſo inteſtina conſtringebantur, imo rupta quinto die membranula, latius diſcerpto peritonæo, nuda prorſus inteſtina propendebant, ad longitudinem mediæ ulnæ per gyros conſuetos intorta. Conſilium fuerat ampliare foramen, ut intrudi poſſint, & in locum ſuum reponi, ſed ante puerulus fatis ceſſit, quam Chirurgus advenerit, poſt mortem longius adhuc inteſtina proceſſerunt, ſine dubio in extremo morientis conatu protruſa *Bartholin. Hiſt. Anat.* 22. *cent.* 3. Ita *Claudio Molier Pariſienſium* thermopolæ, in via macelli, in Suburbio *Sancti Germani* commoranti, die 31. *Aprilis M DC. LXXI.* per ædium ſcalas decidenti: & aſſerem acutum offendenti, in inguine dextro integumenta tam communia, quam propria dilacerata, & diviſa, hinc inteſtina tenuia in copia magna protruſa fuere ſtrangulata, quæ *Dominus Juillet Pariſienſium Chirurgus exercitatiſſimus, anatomicus accuratiſſimus, Hoſpes & præceptor meus plurimum mihi venerandus*, incarcerata liberavit, in locum naturalem collocavit, γαστεροραφίαν celebravit, & ægrum brevi temporis ſpatio quam feliciſſime ſanavit. In ἐντεροπεριστολῇ ſimplici & compoſita, levi & gravi, completa ac incompleta, ſine ſolutione continui partium continentium communium, aliquando aquas deprehendimus, de qua verba inferius inſtituemus.

VII.

Ab efficientibus ἐντεροπεριστολὴν aliam à cauſa externa fortuita, aliam ab interna antecedente, producta ab externa neceſſaria, fieri aſſero, quam differentiam cum cæteris notatu dignam cenſeo.

VIII.

Ab accidentibus ἐντεροπεριστολὴν varie diſtribuo & *primo* à quantitate, in parvam, mediocrem, magnam. *Die* 13. *Septembris anno M DC LXXI. Clariſſimi Domini Bienaiſii* Chirurgicas imploravit manus *Pariſienſium* notarius, nomine *Claudius Merlet*, laborans ἐντεροπεριστολῇ duplici ὀσχεοκήλη ſuccedente, quæ tantam ob incuriam perizomatum magnitudinem nacta, ut inter femora magnitudine capitis quaſi duplicis conſpiciatur pendula, unde compreſſio levis, ſed continua, qua abſente & inteſtinis in abdomen intruſis, ob partium contractionem dolores ingraveſcunt, qua vero præſente & inteſtinis extra abdomen protruſis miteſcunt, ſed nunquam evaneſcunt.

Penem

Penem quin & inteſtina prolapſa pondere ſuo retrahunt & abbreviant, relicto utpote parvo illius veſtigio, unde urinarum in ſcroto œdematoſo collectio cum fœtore moleſto, inceſſu laborioſo & doloroſo. Hoc exemplo hernioſi cuncti ſapiant, & perizomatum curam exactiſſimam gerant. *Secundo* à figura, in æqualem & inæqualem. *Tertio* a qualitatibus, in calidam & frigidam, mollem & duram, in belle coloratam ſeu cuti concolorem, & male coloratam ſeu lividam. *Quarto*, à loco, alia eſt umbilici, alia ventris, alia inguinis, alia ſcroti. Umbilici ὀμφαλοκήλην ſequitur, in qua cum inteſtinis omentum umbilico proximum ſæpiſſime premitur. Compreſſionem talem gangræna & morte terminatam annotavit *Hieronymus Welſchius in ſuis Obſerv.* Ventris proprie dicti κοιλικήλην (quam duplicem paululum infra umbilicum luſtravi in *Jacobo Hindermann ex Tigurinorum* cœtu *Hong die* 3. *Septembris anno M DC LXVIII.*) ante, pone, & ad latera talem inſequitur, quæ frequentior cæteris cum ſolutione continui integumentorum omnium, quam propriorum (aut nulla cum ſolutione continui) qualem poſt *Joſuæ* noſtri *Bindſchedleri Theſ. V. allegati*, conſpexi *die* 10. *Julii anno M DCLXXI. cum Domino Bienaiſio* in quodam Monacho, cui peritonæo duos digitos tranſverſos ſupra umbilicum diſrupto in latere ſiniſtro, inteſtinum colon, pugni magnitudine extra abdomen prolapſum, leviter comprimitur cum dolore, ſpirandi difficultate, imo per intervalla cum λειποθυμία ægro videlicet errorem quoad externa committente. Repoſita dolorem, ob partium internarum retractionem, inferunt majorem. Huic ἐντεροπεριστολῇ omnium maxime canes ob ictus ſunt obnoxii qualem etiam *die* 2. *Decembris anno M DC LXXI. cum Domino Liotot Aquenſi Chirurgo* reperi, canem receptaculi *Pecquetiani* ergo cultro anatomico ſubjiciendo. Peritonæum in margine jam calloſum fuit. Inguinis βουβονοκήλην (quam duplicem vidi in *Anna Mugler ex Tigurinorum cœtu Waſſerſtorf* concomitatam δυσουρία *die* 11. *Auguſti anno M DC LXVIII.*) conſequitur, in qua cum inteſtinis omentum adhuc frequenter, idque potius in mulieribus, quibus longius, quam vero in viris, quibus brevius, ſtringitur. Rarior tamen mulierum quam virorum, quia illarum pars affecta non admittit, ut æque dilatatio ac ſinus magnus ab inteſtino efformetur. Scroti ὀσχεοκήλην ſubſequitur (ut plurimum, ut cæteræ) quæ omnium frequentiſſima ob inteſtinorum procidentium pondus, locum decliviorem, & cauſam proximam. In hac omentum ob ejus brevitatem cum inteſtinis raro conſtringitur, quod tamen conſtrictum in copia magna reperimus in *Leonhardo noſtro Drouino th. V.* citato. Omnes hæ ἐντεροπεριστολῆς differentiæ, umbilicali excepta, ſunt vel alterutrius, vel utriuſque lateris, in uno latent, in altero patent, utrobique vel apparent, vel diſparent, quibus etiam cum ſubſequentibus divitibus pauperes, & illorum viri quam mulieres, ſæpius affliguntur. *Quinto*, à tempore, alia eſt recens, alia inveterata. *Sexto*, à motu, alia fit ſenſim, alia confertim.

I X.

Differentiis ἐντεροπεριςολῆς dilucidatis cauſarum ſeriem ſpecto, quas in præcedentes & ſuccedentes divido. Priores ſunt vel neceſſariæ, vel fortuitæ; poſteriores aut antecedentes, aut conjunctæ.

X.

Conjuncta, quæ proxima & immediata, eſt peritonæum apertum, ruptum, vel relaxatum, ſecundum locum varium varie comprimens. In umbilico peritonæum inteſtina prolapſa proceſſu brevi, vaſa umbilicalia in fetu continente, funiculo umbilicali mediante, ſtringit. Inter corpora enim hæc duo, non vero inter partes proprias funiculi umbilicalis, in ligamenta ob uſum deſinentem mutatas, inteſtina conſtringuntur. In abdomine peritonæum inteſtina extrinſecus ſolum nullo corpore alio adjuvante, idque juxta partes diverſas diverſimode, hoc eſt, modo fortius, modo levius, id quod dependet à ſtructura & compoſitione peritonæi, quæ mox fortior, mox debilior, nunc craſſior, nunc tenuior, premit. In inguine & ſcroto peritonæum inteſtina protruſa proceſſu vel longo, vaſa ſpermatica in viris involvente, ἀπονευρώσει muſculorum abdominis oblique deſcendentium adjuvante, vel brevi, ligamenta uteri rotunda extra abdomen in mulieribus deducente, ſtrangulat, quo tempore inteſtina intumeſcunt, inflammantur, alterantur, albeſcunt, nigreſcunt.

X I.

Antecedens, quæ primum facit & fovet morbum, vel eſt inflammatio cum dolore acuto, calore, rubore, vel ſtercus cum dolore gravativo, duritie & alvi conſtipatione, vel flatus cum dolore tenſivo & rugitu, quæ reperias vel ſola & ſimplicia, vel plura & complicata; ita tamen, ut unum reliquis prædominetur, juxta quod & remedia ipſa præſcribenda veniunt. Cauſam omnium creberrimam agunt inteſtinorum contenta excrementa ſenſim accumulata, indurata, flatuumve acceſſione aucta, unde inteſtinis extra abdomen egreſſis ac compreſſis ingreſſum denegant, & injuriis accedentibus externis dolores, inflammationes, rugitum, ructum, ſingultum, vomitum, imo excretione totali per alvum prohibita Κοπρεημετίαν ſeu fæcum alvinarum evomitionem cum mortis periculo excitant.

X I I.

Fortuita eſt varia; belluarum occurſus, caſus, ictus, vulnus gladio, lapide, baculo, aut alio inſtrumento inflictum. Compreſſionem inteſtinorum

rum talem herniæ ventrali in latere umbilici ſupervenientem, à cornuum tauri perfoſſione cum febri acuta & κοπρεμεῖα proponit *Schenck. obſ.* 370. *l.* 3. Caſu inteſtinorum ſtrangulationem incurrit thermopola noſter *theſ. VI.* allegatus. Ab ictu gladii eſt frequentiſſima, qua prolabuntur ac involvuntur inteſtina, & præprimis mobilia.

XIII.

Neceſſaria eſt multiplex; aër frigidus & humidus, ventoſus, nebuloſus, pluvioſus, vel aliter tempeſtuoſus, inteſtina procidentia frigefaciendo, humectando, condenſando, inflando, lædit, unde diſtenduntur, intumeſcunt, comprimuntur, & in locum naturalem retrudi nequeunt, exemplo nautæ, cui naufragio ob cœlum tempeſtuoſum imminente, varias tam aëris, quam aquæ frigiditates & humiditates perpatienti, peritonæi proceſſu in inguine relaxato, inteſtina in ſcrotum devoluta, & flatibus diſtenta, fuere ſtrangulata. *Tulp. obſ.* 37. Sic Bajulus quidam ἐντεροκήλη laborans cum circa mœnia tempore frigido & ventoſo alvum deponeret, inteſtina in ſcrotum prolapſa refrigerata reponi non potuerunt, unde εἰλέωσις, ſingultus, & mors fuit ſequuta *Foreſt. obſ.* 16. *l.* 27.

Cibi & potus uſus immodicus maxime eſt nocivus inteſtina enim extra abdomen contenta replet, obſtruit, fæcibus impactis tranſitum impedit, unde ſtringuntur. Cujus rei fidem primus mihi dedit *Jacobus Ladinier*, cui poſt ciborum ingurgitationem nimiam, inteſtina contentis durioribus infarcta, cum morte fuere convoluta, *Lugduni Gallorum* in noſocomio *anno M DC LXIX.*

Vigiliæ immoderatæ corpus calefaciendo, exſiccando, inflammationem, dolorem, fluxionem promovendo, junctis reliquis, non parum obſunt.

Motus exceſſivus peritonæum vel rumpendo, vel eodem jam diſrupto inteſtina propellit, diſtendit, unde incarcerantur, atteſtante noſtro *Bindſchedlero*, cui à ſublevatione trabis gravi & oneroſa, peritonæo rupto inteſtina prolapſa mox fuere incarcerata.

Motui in partu laborioſo & difficili ſubinde ſuccedit hernia ὑστεροκήλη ab antecedentibus nuncupata, in umbilico, abdomine & inguine, quæ partu reiterato ſæpius in ἐντεροπεριστολὴν, ſi non gravem, ſaltem levem abit. Ὑστεροκήλη autem illa, qua aperto peritonæo à partu gravi & operoſo protruduntur inteſtina, impropria; qua vero ipſe elabitur uterus, quo aliquando extra abdomen continetur fetus, propria ſtatuitur. Fando accepi à *Clariſſimo atque Doctiſſimo Viro Domino Carolo Sponio, Medicorum Lugdunenſium Gallorum vice Decano Digniſſimo, Experientiſſimo, Feliciſſimo, Præceptore Hoſpiteque meo in æternum mihi honorando*, ſe duas etiamnum ſuperſtites noviſſe fæminas, quibus poſt multiplices, quas expertæ ſunt graviditates, peritonæum à ſuppoſitis integumentis adeo viſatur relaxatum in hypogaſtrica regione, ut inſtar ſacci aut peræ ultra media

femora propendeat, quæ tamen fetus non paucos pulchre tum conceperunt, tum ad maturitatem perfectam pertulerunt, utero in illum quasi saccum una cum fetu subsidente. Plura de ὑστεροκήλη qui desiderat, *Senert.* & *Fabr. Hild.* consulat.

Excernenda retenta, ut stercora, flatus, intestina obstruunt, imo ad salubriorem vitam excludenda noxia eadem propellunt, & irretiunt. Germanus quidam linguarum Magister (cujus nomen non prodam) ob ingurgitationem in ventriculi βραδυπεψίαν incidit, ad quam præmissis alloioticis tam assumtis, quam injectis debellandam, sequens catharcticum propinatum fuit ℞. *medull. caß.* ℥ß. *rhabarb. pulverat.* ʒj. *cremor. tartar.* ʒß. *seminis coriandr.* ℈. j. *cum Syrup. capill. Vener.* humectentur, & in bolum cum Sachar. redigantur, quo alvo sexies subducta in ὀσχεοκήλη intestina expulsa & cum dolore contorta fuere, ante purgationem non solum non iis in abdomen repositis, sed in purgatione ipsa fasciis neglectis, hernia medico ignota. Sic βυβονοκήλη inguinis sinistri, magnitudinis ovi anserini, post medicamentum purgans ab empirico assumtum, ita fuit ampliata, ut caput nunc superet, *Bartholin. Histor. anat.* 51. *cent.* 5. Ita fluxum ventris diuturnum ob dolores, tormina, flatus, intestini coli in βυβονοκήλη prolapsus, & compressio subsequuta fuit, *Forest. l.* 21. *obs.* 20. Κάθαρσις in herniosis cauta sit.

Verecundia denique damnosa causa mali hujus est frequentissima, quare mortalium nemo herniam medico reticeat, ne mortis periculum incurrat, imo mortem ipsam subeat, *Furnarii cujusdam Genevensis nomine du Four, uxor, mense Aprili M DC LXXII.* ἐντεροπεριστολῆ βυβονοκήλην inveteratam insequente, obiit, quia eam & medico, & marito reticuit.

Dominus Boulanger, *Strenuißimi ducis Neocomensis p. m. Secretarius* affectu simili est mortuus, *anno M DC LXIII.* quem medico abnegaverat, referente *Clarißimo atque Doctißimo Viro Domino Theophilo Boneto, Genevensium medicorum celeberrimo.* Annotetur hic velim, ut medici quoad ad febres singultuosas debellandas, vomitus biliosos sistendos, infringendos, alvi constipationes solvendas, abdomen, si unquam, tunc tangant, quo causam detegant, sin minus manifestam eam deprehendant, aut ipsi ægri se herniosos dicant.

§. XIV.

Ἐντεροπεριστολῆ tandem potius obnoxii alvum qui habent siccam, quam humidam, quia excrementa facilius indurantur, seniores quam juniores, quia sicciores, viri quam mulieres, quia illis labores graviores suscipiendi, cæteræque injuriæ externæ sæpius subeundæ, tempore potius hyberno, quam æstivo; quia frigidum & humidum. Malo quin & huic periculosissimo sese exponunt, qui herniosi perizomatum assuetorum usum intermittunt. *Parisiensis quidam nomine Dominus Pernet* ὀσχεοκήλη laborans, qua

jam

jam ſemel ἐντεροπεριστολῆς ſectionem dolorificam & periculoſam ſuſtinuit, faſcia neglecta & ob avaritiam uſu trita, in eamdem recidit, operationem admiſit, ita, ut eum ſecunda vice *Dominus Bienaiſius* è mortis imminentis faucibus, ſanitatem priſtinam reſtituendo, eripuerit. Hernioſi ejus exemplo ſapiant, & perizomatibus iiſque veris, non ſpuriis, cincti diligenter incedant.

X V.

Cauſis differentiarum perpenſis, ad ſigna Διαγνωστικὰ tranſeo, quorum claſſes quatuor conſtituo: παθογνωμονικὰ, συνεδρεύοντα, ἀναμνηστικὰ & diſtinctiva.

X V I.

Παθογνωμονικὰ, quæ ſigna propria & inſeparabilia, ſunt tumores, dolores, motus periſtaltici everſiones, alvi conſtipationes.

X V I I.

Tumores, qui cum ἐντεροπεριστολῇ incipiunt & deſinunt, modo majores, modo minores ſunt, mox extrinſecus patent, mox intrinſecus latent, unde illos nunc viſu elevatos, nunc tactu duros, dignoſcas. Hæc qui cum ſubſequentibus ſignis obſervabit, ἐντεροπεριστολὴν neque pro ilio, ab excrementorum ſimplici retentione alvique conſtipatione orto, neque pro bubone venereo, tumoreve inflammatorio cum barbitonſoribus, neque pro matrice relaxata cum obſtetricibus, accuſabit; & conſequenter ægros neque balneis ſolis & enematibus, neque ſectionibus abdominis inutilibus, neque emplaſtris vigoniatis & mercurialibus, neque venæ ſectionibus, neque matricem relaxatam reſtringentibus & reponentibus, neque vomitoriis bilem evacuantibus, neque roſarum conſervis ventriculum roborantibus, pertractabit.

Dolores ob inflammationem, tumorem, adeoque & alterationem, & continui ſolutionem, ſunt tenſivi, fixi, v. g. in inguine circa ἀπονεύρωσιν muſculi obliqui deſcendentis externi. Ubi dolor, ibi morbus.

Motus inteſtinorum περισταλτικὸς (qui omnium optime in felibus ob tunicas inteſtinorum craſſiores & quaſi corneas, hincque ſpirituum diſſipationes tardiores & longas, cernitur) evertitur, fibris illorum orbicularibus & tranſverſis, non κατὰ φύσιν & à ſuperioribus verſus inferiora, ſed παρὰ φύσιν & ab inferioribus verſus ſuperiora retractis, quam etiam contenta ad ventriculum protruduntur, & evomuntur. Contrahuntur irritatæ, idque partibus etiam infra compreſſionem in conſenſum aliquando tractis, unde enemata per anum injecta, per os ejecta vidimus; obſervando

vando circuli carnofi termino ilii conceffi, nomine valvulæ venientis, excrementa in inteftina craffa deponentis, regurgitationemve eorum impedientis, ruptionem atque dilacerationem fubfequi, imo eam excretionem alvi liquidam confequi, id quod non femel de croco metallorum in aliis morbis per inferiora immiffo, & per fuperiora emiffo; notavi.

Alvus conftipatur, quia inteftinis compreffis tranfitus excrementorum denegatur, mox magis, mox minus, quamobrem nunc vix fpecilli extremum recipit, & nil quicquam excernit, nunc vero digitum quafi admittit, & affumtorum liquidorum aliquid dejicit. In principio excrementa quædam infra inteftinorum partes compreffas detenta, à facultate expultrice vel per fe, vel arte irritata, folvuntur.

XVIII.

Συνεδρεύοντα, quæ figna communia & feparabilia, funt febris, naufea, ructus, fingultus, vomitus, fpirandi difficultas, præcordiorum anguftia, lipothymia, cordis tremor, virium languor, extremorum frigiditas, vigiliæ, inquietudines, delirium, convulfiones.

XIX.

Febris ex inflammatione inteftinorum præprimis tenuium ob multitudinem vaforum; calor enim ibi generatus partibus adjacentibus & cordi communicatus, atque hinc in corpus totum per arterias diftributus, maffam fanguineam accendit, inflammat, & febrim excitat.

Naufea, ructus, fingultus, vomitus, accidunt per συμπάθειαν feu membranarum communionem ex vehementia doloris & inflammationis, vel ab humoribus tam quantitate & copia moleftis, quam qualitate & acrimonia inimicis, ventriculum magis vel minus evertentibus, vellicantibus.

Vomitu revertuntur affumta tum alimenta, tum medicamenta, contenta biliofa, pituitofa, imo ipfa excrementa in κοπρημετία, quæ celerior aut tardior, longior aut brevior, fecundum variam ægrorum difpofitionem & remediorum adminiftrationem. Inteftinis tenuibus affectis vomitus eft vehemens, affiduus, (quo chyli partes tenuiores à craffioribus non feparantur, multo minus per ductus lacteos diftribuuntur, aut ad inteftina craffa deponantur, fed una evomuntur & excrementum improprie dicuntur) cito fuperveniens, ventris doloribus magis ad fuperiora vergentibus. Inteftinis vero craffis afflictis, vomitus non ita eft violentus, nec continuus, (quo primum chylus à fæcibus fegregatus, fed ob inflammationem ad loca deftinata non delatus, dein ipfa excrementa ex receptaculis propriis, in quibus jam contenta, rejiciuntur & proprie talia ftatuuntur) tardius fuccedens, abdominis torminibus cum lumborum gravitate ad hypochondria inclinantibus.

Spiran-

Spirandi difficultas à ſanguinis inflammatione, rarefactione, & vaſorum pulmonalium diſtentione.

Præcordiorum anguſtia, lipothymia, cordis tremor, à fumis putridis, vaporibus male olentibus, cum ſanguine, & ſpiritibus cor petentibus, nec non à doloribus vehementibus ſpiritus reſolventibus.

Virium languor, à ſpirituum, ob inflammationis & febris intenſionem, vomendi conatum inanem, vel vomitum enormem & excedentem, diſſipatione. Extremorum frigiditas propter ſanguinis cum ſpiritibus à circumferentia ad centrum, revocationem. Vigiliæ, inquietudines, à dolore atroci ſomnum impediente, cujus cauſa naturali abſente, coctione videlic. deficiente, exhalationes febriles excitat, ſpiritus animales inflammat, & inquietudines varias creat.

Delirium, à meningum propter ſanguinis fervorem inflammatione.

Convulſiones per ſtomachici, ſexti paris nervi, conſenſum.

X X.

Αναμνηστικὰ, quæ ſigna præteritum corporis ſtatum in memoriam revocant, ſunt, ubi ægri hernia laborarunt, aut ſe aliquid in umbilicum, abdomen, inguem, aut ſcrotum prolabi audiviſſe affirmarunt.

X X I.

Diſtinctiva, quæ ſigna inteſtinorum compreſſionem v. g. à teſticulis in inguine adhuc ob calorem debilem latentibus, diſtinguunt, ſunt, quod dolor in teſtium retractione abſit, in inteſtinorum vero incarceratione adſit, imo teſticulus ea ſcroti in parte, qua inteſtinum ſtringitur, deficit. Cætera brevitatis ergo prudentiæ cujuſvis relinquo, quæ ex allatis peto.

X X I I.

Signis *διαγνωστικοῖς* conſideratis ad *προγνωστικὰ* me confero, quæ in generalia & particularia dirimo. In genere *ἐντεροπεριστολὴν* omnem periculoſam duco, in qua ægri aut ſalutaria refugiunt, aut ſaltem tempeſtive præſcripta negligunt; in ſpecie vero à parte affecta, morbi ſpecie, cauſa, & accidentibus *πρόγνωσιν* deduco.

X X I I I.

Ratione partis affectæ, *ἐντεροπεριστολὴ* inteſtinorum ſuperiorum periculoſior eſt quam inferiorum, tum ob *συμπάθειαν* cum ventriculo faciliorem, unde vomitus qui ſemper malus, ſupervenit citius, tum ob chyli diſpenſationem impeditam, & fæcum alvinarum ab illo ſeparationem in-

terruptam. Accedit, quod inteſtinis in locum ſuum reductis, tutius inferiora inflammata injectis, quam ſuperiora accenſa aſſumptis, corrigantur. Superiorum tam ilii quam duodeni & jejuni, tam ob ſubſtantiæ habitudinem, quam vaſorum copiam, unde inflammatio intenſior, alteratio, gangrænoſis, ſyderatio citior, frequentior. Inferiorum coli quam cæci propter ligamentorum variorum relaxationem, vel ruptionem, fæcum alvinarum excretionem depravantem.

Ratione ſpeciei, difficilior eſt compoſita ſimplici, omentum enim adipoſum, ac lubricum procidens, ab ambiente refrigeratum & incraſſatum, inteſtinorum reductionem moleſtiorem efficit, id quod *Leonhardus Drovinus Theſ. V. citatus*, me edocuit, cui omentum prolapſum ab aëre induratum & condenſatum, inteſtinorum repoſitionem tam difficilem reddidit, ut ἀπονευρώσις obliqui externi quater dilatanda fuerit. Operoſior eſt cum συμφύσει partium vicinarum adjacentium, nec non copia aquarum, quam ſine his. Infeſtior gravis levi, & quidem quæ levi ſuccedit brevi, ob vires collapſas, parteſque debilitatas: completa incompleta, quia calor, dolor, rubor, inflammatio, cæteraque accidentia intenſiora. Moleſtior quæ fit ſine ſolutione continui integumentorum communium, & propriorum, quam vero quæ accidit cum ſolutione continui eorum, cujus funeſta quæ contingit in medio non in latere, funeſtior quæ partes ignobiliores, omentum, meſenterium lædit, funeſtiſſima, quæ partes nobiliores, ventriculum, hepar, lienem offendit.

Ratione cauſarum, laborioſior eſt quæ evenit à peritonæo comprimente rupto, quam relaxato, quia major conſtrictio, calamitoſior ab inflammatione, quam à fæcibus & flatubus, metu alterationis.

Ratione accidentium & *Primo*, à quantitate gravior minor mediocri & hæc majori, retruduntur enim difficilius ob foramen minus. *Secundo*, à figura inæqualis æquali, rotunda oblonga, tum ratione compoſitionis, tum ratione reductionis. *Tertio*, à qualitate, malæ ſunt ad tactum frigidæ, quia inteſtinorum non tam νάρκωσιν quam νέκρωσιν denotant, pejores molliores duris, quia eorumdem τόνον ſi non abolitum, ſaltem diminutum indicant. Sic *Dominus de la Sale* Chirurgus *Lugdunenſium* peritus inteſtina papyri madidæ inſtar mollia, in quodam milite *Helvetio*, *Rhodani* portam cuſtodiente, reperit, quæ etiam mors ſubſequuta fuit; peſſime omnium verſicolores, lividæ, nigræ, quæ inteſtinorum alterationem gangrænoſin & ſphacelum, qui ut plurimum, non ſemper θανατώδες demonſtrant; in ἐντεροκήλη enim, in qua inteſtinum in ſcroto incarceratum remediis nullis in locum ſuum reponi potuit, retentio fæcum alvinarum conſequuta fuit, qua feces non per os, ut vulgo, ſed aperto ob alterationem cum ſcroto inteſtino, per illud ejecit, imo fiſtula ſanata per vias ordinarias dejecit. *Gouvillard. in Celotom. obſ.* 19. *Quarto*, à loco periculoſa umbilici ob chordam in ſectione evitandam, minus periculoſa abdominis, periculoſior inguinis, ubi inteſtina compreſſa profunde, redu-

cun-

cuntur difficile, ἀπονευρώσιν accedente. Imo in mulieribus eſt difficilior quam in viris, cum iis oſſa pubis ſint elevata, & inteſtina profundius, & prope femur in parte cava compreſſa, quo inſtrumentis difficulter pervenimus. Periculoſiſſima tandem eſt ſcroti, tam ratione profunditatis, quam dilatationis. *Quinto*, à tempore funeſtior inveterata recenti, ob caloris nativi diminutionem, depravationem, extinctionem, corruptionem, ægris diu morantibus, ut plurimum imputandam. *Sexto*, à motu moleſtiores ſunt, quæ fiunt ἀθρόως, quam vero ἀκροθιγῶς, quoniam hæ ruptionem, illæ relaxationem præſupponunt.

XXIV.

Urina fætida putredinis, nigra extincti caloris eſt index. Si excrementa evomantur, malum, imo ubi operatione peracta fætida, livida, nigra dejiciantur, exitiale. Delirium tandem, cordis tremor, pulſus languidus, ſudor frigidus, omnia funeſta, idque eo magis cum morbus per ſe magnus juvenem temperamento ſanguineum, habitu quadrato donatum æſtate prehenderit, ratione inflammationis & caloris nativi ſuffocationis. Quamvis & in ſenibus tempore hyberno morbus calore jam diminuto, ſit periculoſus.

XXV.

A Θεωρία nunc ad πρᾶξιν me accingo, & in præſidia ad ſalutem ægri neceſſaria per indicationes inquiro. Hæ, ſunt inteſtina compreſſa ſolvere, ſoluta reducere, reducta continere; illa, diæta, pharmaca, chirurgia.

XXVI.

Diætam quod attinet, äër, cujus mutatione affectum hunc gravem ægroti ſæpius incurrunt, qualitatibus ſuis temperetur, inedia, (viribus perpenſis) aut victus tenuis & leniens, ſucci boni, coctionis facilis (*juſcula carnium tenuia*, & *ova ſorbilia*) imperetur, quo excrementa aut nulla, aut pauciſſima generentur, & inteſtina non multum graventur. Non igitur calidus, ſed temperie moderatus, non ſolidus, ſed conſiſtentia liquidus concedatur, & à vino etiam in decrepitis (robore conſiderato) abſtineatur. Vigiliæ immodicæ corpus calefaciunt, exſiccant, ſpiritus diſſipant; ſomni vero refrigerant, humectant, vires reſtaurant, quare quidam pervigiles præſidia convenientia abnuentes, hypnoticis ad ſomnum cogunt, e quo excitati in lecto quieti ſe teneant, excrementa reſidua arte excernant, & patientes vivant.

XXVII.

Pharmaca quod ſpectat, φλεβοτομία ob inflammationem præſentem, ante, & poſt operationem ad evacuationem, diminutionem, refrigerationem, derivationemve e brachio dextro, vel affecti lateris, inſtituatur. Cathartica ante operationem per os nulla aſſumantur, quia illis humores e venis ad inteſtina trahuntur, ad partem affectam ducuntur, non educuntur, inteſtinorum enim commeatu non libero, ſed interrupto, exitum nullum invenientes ad ſtomachum rapiuntur, cum fætore, ægrorum clamore, imo ſæpius cum morte evomuntur. Purgantia etiam poſt inteſtinorum ſolutionem eorumdemque reductionem metu ſymptomatum graviſſimorum & recidivarum moleſtiſſimarum, caute & prudenter propinanda. In catharcticorum igitur generalium ex parte nocivorum, ex parte vero ſuſpectorum locum, particularia, quæ enemata, ſubſtituo; quorum uſus ante & poſt operationem non ſolum tutus, ſed præſentiſſimus, & virtutis maximæ. Ante operationem, feces alvinas, obſtruentes, calefacientes, exſiccantes, educunt, deobſtruunt, refrigerant, humectant, inflammationem diminuunt, deplent non replent, & ſic tumores tam ab inteſtinis ſuperioribus ſtrictis, quam ab inferioribus irretitis obortos, non augent. Enema primum injectum, ubi non rejiciatur, ſecundum, imo tertium immittatur, quo facultas ſopita (oleis non obtundenda) à quantitate vel qualitate ad expellendum irritetur. Quantitate alia ſunt parva, quæ priora, alia magna, quæ poſteriora. Qualitate alia alterant, quæ vel refrigerant, & inflammationes tollunt, *ex hord. integr. furfur. macr. fol. cichor. endiv. acetoſ. lactuc. portulac. ſemperviv. Sem. 4. F. M. flor. violar. nymph. Mell. violat. nenupharin. cum aq. commun. vel oxycrat.*; vel emolliunt, & feces induratas attenuant, *ex malv. alth. violar. parietar. mercurial. bet. branc. urſin. ſem. lin. fœnugr. flor. chamom. melilot. ficub. mell. mercurial. cum jur. pull. vel. decoct. inteſtinor. & capit. vervecin.*; vel diſcutiunt & flatus diſſipant *ex menth. calamenth. majoran. origan. puleg. anet. ſem. aniſ. fœnicul. cumin. carv. lin. fœnugr. flor. ſambuc. chamom. melilot. mell. anthoſat. cum vin. vel commun. alb. potius quam rubr. vel malvat.*; alia purgant, quæ vel leviora, *ex medull. caſſ. recenſ. extract. & traject. lenitiv. optim.*, vel fortiora, *ex diaphœnic. benedict. laxativ. quæ ſale communi ſal. gem. criſtal. mineral. hier. picr. Galen.* ſunt acuenda. Quantum talia enemata proſint, fidem facit *Ballon. Ephemerid. l. 2. p.* 263. ubi in hæc erumpit verba. *Claudius à Cruce* ramicoſus, vomit aſſiduo. Inteſtinum reponi nequit fotu, litu. Demum contuliſſe viſus eſt clyſter *ex vino malvatico cum hiera.* Tandem contra ſpem repoſitum. Eodem remedio & in alio inteſtinum extra abdomen compreſſum, repoſitum fuiſſe, atteſtatur *Guilhelm. de Baillou, Medicus Pariſinus in ſuis obſ.* Poſt operationem, feces ſi quæ reſiduæ ſunt, expellunt, inteſtinorum tonum diminutum reſtituunt, debilitatum corroborant,

rant, *ex farin. frument. flor. rosar. rub. verbasc. mell. rosat. catholic. duplicat. cum rhabarb. sachar. rubr.* Quæ, cum intestina ad quæ pertingunt, sint semimortua, ut plurimum in minori dosi, & sæpius juxta necessitatem sunt injicienda, ex nullis refrigerantibus & humectantibus, nisi cum ægrotorum pernicie, componenda, notando, quod rejecta, & quidem cum excrementis, signum sint salutis, non tamen infallibile & certum, teste adolescente, cui ab onerosa lapidis sublevatione, intestino in ὀσχεοκήλῃ prolapso & compresso, sectione soluto & reducto, more solito enema immissum fuit, quo cum excrementis emisso, postridie obiit, *Mense Aprili M DC LXXII. Parisiis* in nosocomio charitatis, operatore *Domino Moschele*, Chirurgo p. t. ordinario. His succedunt in regionibus nostris suppositoria acria, *ex Sal. commun. Sal. gem. hier. picr. logad. colocynt. troch. alhand. cum mell. s. q.*

Sed ad topica, quorum alia morbo, ejusque causæ, inflammationi, stercori, flatui, destinata, alia vero symptomatibus, tetro sapori, fædo odori, ventris dolori, dicata.

Inflammationi, stercori, flatui, conveniunt refrigerantia, humectantia, repellentia, emollientia, incidentia, discutientia, resolventia superius recensita, ex quibus secundum medicorum indicationes varias, fiant fotus varii, & ex horum residentiis contusis, & per cribrum trajectis, cataplasmata (additis *oleis violar. lilior. rut.*) partibus mox post fomentationes (spiculis suis v. g. *aceto*, *spiritu vini* donandas) admovenda & singulis trihoriis renovanda. In specie & pro basi in inflammatione *sempervivum minus vermiculatum insipidum*, vel ejus defectu *sedum majus vulgare*, in stercore indurato, *parietariam officinarum*, & in flatu, *sambucum fructu nigro*, commendo; è contra *frigidam solam*, quia calidum insitum extinguit, unde pars livescit, nigrescit; *spiritum vini simplicem*, quia cito avolat, nimis exsiccat, & ab aliis non irretitus stercoris partes tenuiores relictis crassioribus resolvit, *adstringentia nuda*, quia stercora magis impingunt, flatus retinent non resolvunt, refuto.

Balnea, insessus maxime prosunt, & ex iisdem, quibus fotus, dosi aucta fiunt, quorum usus cum pharmacis reliquis ad mortem interdum continuandus, ubi vel ægri & adstantes rogatu ardentissimo sectionem summe necessariam rejiciunt, vel artis periti, qui eam suscipiant, deficiunt; id quod in quadam *Gallorum* urbe accidisse scio, cujus nomen lubens reticeo.

Tetrum odorem & fædum saporem depellunt *vinum*, *acetum*, *aliaque grata & odorata*, ore detinenda.

Singultum corrigunt, & ventris dolores leniunt olea chalastica, refrigerantia, adstringentia, *lilior. chamom. violar. nymph. rosar. melin. mastichin.*

XXVIII.

Chirurgiam quod concernit, illa pharmacis præscriptis præmittendis & à medicis imperandis, in applicatione manuum consistit, quæ, ut sana &

methodica ſit, chirurgus ægro ſituationem morbo accommodatam tribuit, dein inteſtina compreſſa in latere dextro manu ſiniſtra, in ſiniſtro dextra, digitis oleo inunctis in abdomen, & quidem partem prolapſam ultimam primam prudenter, leviter, non vi, non impetu, multo minus reiteratione frequenti & diu, irritationis, inflammationis intenſioris, alterationis, corruptionis metu retrudit, retruſa medicamentis, & faſciis idoneis mox deſcribendis continet, & curationem reliquam, ut in hernia inteſtinali ſimplici explet. Quod ſi autem manu inteſtina reponere non poſſit, ad ſectionem ipſam pervenit, quam in tempore, viribus conſtantibus, non in imbecillis & ſenibus, inteſtinis integris, non contaminatis, non in guloſis & intemperantibus, niſi *Celſi edicto*; Satius eſt anceps experiri auxilium quam nullum, ſuſcipit, ſi jam antea quatuor, apparatum, impedimenta, ſitum, & vincula adverterit.

XXIX.

Apparatus patinas duas includit, quarum prima continet, *Primo* faſcias liquoribus aptis v. g. *Oxycrat. vel vin. rubr. incoct. flor. roſar. rubr.* imbutas diverſas; ſecundum diverſitatem locorum & ſymptomatum. In umbilico & abdomine mantile, ſcapulari tenendum, in inguine & ſcroto ſpica, acubus detinenda, & ægris inquietis capellina formidine recidivæ, quæ, ut cæteræ, laxior vel ſtrictior inſervit. *Secundo*, ſplenia, *eidem liquori*, cui faſciæ intingenda, quæ in umbilico & abdomine figura ovalia, vel quadrata, in inguine & ſcroto triangularia, numero tria, modo tenuiora & ſimpliciora, modo craſſiora & magis compoſita, quorum poſteriora prioribus majora, ſuccedente quarto eoque ſicco, quo abdomen totum *oxyrrhodino ex oleis chalaſticis, refrigerantibus, & aſtringentibus Thes. XXVII.* enarratis, inunctum, obtegendum. *Tertio* Cerata figura ſpleniis ſimilia, aſtringentia, repellentia, *ex emplaſtris oleis liquandis, & pulveribus conſolidantibus addendis* conficienda, & linteolo ſimplici ac ſicco, ſuturam cooperiente, admovenda. *Quarto* plumaceola, quæ ex carpamentis ſeu panno linteo uſu trito & decerpto compoſita, figura varia, *medicamentis convenientibus donanda. Quinto* turundas, quæ vel ſpuriæ ex panno linteo leviter & inæqualiter circumvolutæ, ad ſanguinem, ob vulnus recens inflictum, exſiccandum, detergendum, vel veræ, ex linteo fortiter & æqualiter cum emplaſtro aliquo contortæ, ad foramen à ſutura relictum obturandum & pus evacuandum. Priorum ad manus ſint plures, poſteriorum duæ vel tres, magnitudinis propter incertitudinem foraminis diverſæ, quæ filo alligandæ, & digeſtivo *ex ovor. vitell. cum, vel ſine albuminib. vel digeſtiv. commun ex terebinth. lot. in aq. roſar. ol. roſar. & vitell. ovor. vel ex ejus æquis partibus cum ſuppurativ. commun. addit. croc. vel aliis* pro re nata, illinendæ.

Secunda comprehendet inſtrumenta, & *Primo* ſcalpella & ſyringotomos rectos, ac incurvos ad integumenta incidenda, & peritonæum cum partibus comprimentibus aliis dilatandum. *Secundo* forfices rectos & incurvos ad vela-

velamenta eadem amplianda. *Tertio* hamulos, vel uncos ad inteſtina, membranas ea obtegentes dilacerando, denudanda. *Quarto* ſtylos excavatos ad peritonæum in umbilico & abdomine ſolvendum, & ἀπονεύρωσιν muſculi deſcendentis obliqui externi cum ſyringotomo dividendam. Interea hamulos, uncos, ſtylos excavatos non in uſum duco, ſed unguibus membranas dilacero, & ſyringotomo incurvo tam peritonæum, quam ἀπονεύρωσιν ſupra digitum incido. *Quinto* acus incurvas funiculo ex ſerico inſtructas tres, primam ad omentum refrigeratum ligandum, ſecundam & tertiam ad γαστροραφίαν celebrandam. Lintea inſuper & carpamenta ex his decerpta non deſint, quæ cum cæteris ante operationem probe diſpoſita, moram ullam in operatione injiciant, ac ægros languere faciant.

XXX.

Impedimenta ſunt pili, in inguine & ſcroto ante operationem abradendi.

XXXI.

Situs juxta partem affectam & locum eſt varius; duodeno extra umbilicum aut abdomen ſtrangulato, caput elevatur, & pedes deprimuntur, Ileo in inguine & Scroto incarcerato, pedes in altum attolluntur, & caput declive tenetur, vel in lecto, ubi incidendum, vel prope eum, ubi inteſtinum cum difficultate reponendum, ita, ut ægrotus caput ſupra integumenta & pulvinaria haud procul a lecto diſpoſita, deorſum, terram verſus, teneat, & crura, ſurſum, lectum verſus, vergat, Chirurgo abdomen ob inteſtina contenta in locum primo diſponenda commovente, & prolapſa mox ſecundum artem reponente. Situs poſt operationem idem, ſed in lecto per horas 24. ad minimum tenendus, ſacculis, inteſtinis manu reductis, repellentibus, aſtringentibus, conſolidantibus *ex fol. herniar. perfoliat. veronic. plantag. burſ. paſtor. flor. roſar. verbaſc. violar. Vino nigro* incoctis, & *ovi albumine*, in quo *alumen rupeum* diſſolutum, imbutis, admovendis, faſciis retinendis; quibus ſublatis, ut hernioſi perizomatibus veris ſunt ſublevandi.

XXXII.

Vincula, quibus ægro in lecto ſupra aſſerem integumentis impoſitis decumbenti, brachia & crura alligentur, maxime neceſſaria, ne in operatione ſe commoveat, quia motus operatorem interturbat.

XXXIII.

Annotatis hiſce ante operationem annotandis Chirurgus ad operationem ipſam ſe accingit, quam, inteſtina compreſſa ſolvendo, ſoluta reducendo, reduc-

reducta continendo, perficit. Solvuntur unita dividendo, & divisa dilatando, reducuntur prolapsa impellendo, continentur disjuncta reuniendo.

XXXIV.

Dividuntur integumenta tam communia, quam propria unita, linea prius supra compressionem ducta & transversali, secundum quam minister integumenta duobus digitis utrinque adducta elevat, & recta, vel obliqua, juxta quas operator, scalpello vel syringotomo incisionem ad longitudinem digitorum duorum transversorum latitudinem, plus vel minus, diversimode celebrat. In umbilico in latere dextro, vel sinistro, secundum lineam rectam, in abdomine à latere lineæ albæ, nervosæ, & secundum lineam perpendicularem, in inguine & scroto secundum lineam obliquam, & in specie, in inguine abdomen non scrotum versus, & in scroto inguina non ejus fundum metrum.

Dilatatur dein cutis cum musculis subjectis forcipibus, idque ut plurimum in umbilico & abdomine rectis, in inguine vero & scroto incurvis secundum easdem lineas ad spatium longius, id quod compressionis magnitudine terminatur. Ampliatur peritonæum in umbilico & abdomine, viscera nobiliora, ut hepar, & lienem cum linea candida, & dolorosa effugiendo, syringotomo communi supra cannulam argenteam crassitie pennæ anserinæ, una sui parte rotundam & gibbam, alterâ vero cavam; prævalet tamen dilatare supra digitum syringotomo incurvo lente in extremitate instructo, & dorso latiore ac obtusiore donato, interiora & intestina versus vertendo, qua via etiam in inguine & scroto incedendum, ubi processu peritonæi vaginali necessario non instrumentis, sed unguibus dilacerando, ne aquæ cum intestinis in capacitatem retrudantur, quæ ibi sæpius reperiuntur, & vagina nondum aperta, intestinove denudato, haud dignoscuntur, ἀπονεύρωσις amplificanda tantum, quantum libero intestinorum regressui debetur. Digitus manus dextræ vel sinistræ index inter intestina & peritonæum, vel inter intestina, peritonæi processum longum & ἀπονεύρωσιν obliqui externi fortem ac validam immittatur, quæ ab intestino in altum elevata manu vel dextra vel sinistra incidatur, & sic intestinum compressum solvatur. Intestina extra capacitatem ab inflicto vulnere incarcerata & flatibus distenta, acubus nec aperte, nec occulte ob continui solutionem, dolorem, inflammationem & mortem perforanda, nec fotibus carminantibus propter ambientis injurias insistendum, sed sine mora dilatandum.

XXXV.

Impelluntur intestina prolapsa tam ad fæces alvinas incuneatas separandas, & flatus impactos dividendos parum protracta, quam ob livorem præsentem *spiritu vini* abluta, manibus, advertendo, ne intra ἀπονεύρωσιν

musculi obliqui externi & annulum obliqui interni, vel intra hunc & foramen musculi transversi remaneant, sicque denuo compressa mortem ægris inferant.

XXXVI.

Reuniuntur disjuncta, quæ partes continentes communes, & propriæ γαστρορaφία, à suturis cæteris aliena, quia in parte vulneris superiore incipit, divisa pauxillum stringit, cum acubus duabus fit, & in cannulæ argenteæ locum digitus subit, quam Chirurgus varie instituit. Vulneris labiis *vino rubro vel alio liquore* tepide pro re nata elutis & deterſis, in umbilico & ventre digitum in parte superiore immittit supra quem intestinis depressis, acum filo cereo instructam intrinsecus dirigit, quam integumentis communibus & propriis simul, & æqualiter perforatis in loco atramento notato extrinsecus retrahit, & mox in latere opposito simili modo procedit, filum ad ligandum sufficienter relictum abscindit, & sic idem spatio digiti transversi semper interposito, ad vulneris usque finem efficit, ubi ejus labiis strictis foramen in parte inferiore ad turundam immittendam & materiam purulentam exinaniendam relinquit, tandemque apparatum, ut artis est, apponit, & curam absolvit. In inguine & scroto methodum eandem observat, nisi quod canalem angustum reddere sufficiat, ne intestina amplius transmittat, & vasis spermaticis præparantibus egressum, ejaculantibus vero regressum liberum permittat. In partibus iisdem posterioribus alii suturam nullam administrant, sed intestinis à compressione solutis reductis, vulnus ut simplex persanant, at cicatricibus recidivas non evitant, quare oportet sanati perizomatibus tanquam herniosi incedant. Bubone venereo superveniente βουβονοκήλη, illa à cicatrice fortiore relicta, sine recidiva curata fuit, teste *Guilhelmo de Baillou, Medico Parisino in suis observ.* Sed rariora non sunt artis, præprimis, quia γαστρορaφίαν æque in inguine & scroto, ac in abdomine & umbilico cum ægrorum salute celebramus, qua malum sine ἐπιστροφῇ eradicamus, non vero palliamus. Alii castrant, quos ὀρχοτόμους ad Indos relegamus. Alii testiculos una cum intestinis & vasis in abdomen, processu peritonæi ligato, retrudunt, quam methodum non rejicimus, & tam in intestinorum compressionibus quam in herniis simplicibus admittimus.

XXXVII.

Verum de morbo ad accidentia, quorum alia in operatione sese offerunt, alia paulo postea succedunt. Prioris generis sunt aquæ, σύμφυσις, omentum, intestinorum vulnera, gangræna: Posterioris vero singultus cum & sine febri, vomitus, diarrhæa chylosa, dejectiones alvi fætidæ, urinæ nigræ & lividæ, gangræna.

XXXVIII.

Aquæ, quæ intra peritonæum premens & inteſtina compreſſa cum impetu ſubinde in operatoris faciem proſilientes reperiuntur, è vaſis glandularum meſenterii & omenti conglobatarum conglomeratarumve ſeroſis, tunicis fragilibus diſruptis, partim effunduntur, partim ex arteriis, & venis inteſtinorum, partium recenſitarum, & adjacentium aliarum membranis fortibus integris per διαπήδησιν, in inguine & ſcroto compreſſionis vehementia, & magnitudine ob inteſtinorum pondera & partium loca decliviora maxime colliguntur, quæ jam abſunt, jam adſunt, modo plures, in junioribus, temperamento ſanguineis, habitu pinguibus, ευσάρκοις, ob partium humiditatem, & in mulieribus propter complicationem omenti longioris frequentiorem, modo pauciores, in ſenioribus, exſanguibus, corpore macilentis, απιμέλοις propter partium exſiccationem, & in viris ob compoſitionem epiploi brevioris rariorem, nunc limpidæ à ſolis venis lymphaticis profuſæ, nunc coloratæ à vaſis cæteris effluxæ, vel rubræ à ſanguinis commixtione, ſubflavæ, lividæ, nigræ, à partium affectarum, aliarumque vicinarum alteratione, corruptione, mortificatione, quæ tamen eſſentia cunctæ eædem, curam nullam requirunt.

XXXIX.

Omentum cum inteſtinis compreſſum etiam leviter refrigeratum, alteratum, corruptum ad latitudinem digiti tranſverſi protrahatur, & ut ſequitur, tollatur. Chirurgus in parte ſuperiore ſana ne in conſenſum trahatur ab ægrota, funiculum ex ſerico acu incurva per omenti medium trajicit, cujus extremitatibus ad anteriora ductis nodo duplici ſtringit, & ad poſteriora reductis ſimiliter conſtringit, tandemque omentum totum nodulo duplo ligat, id quod etiam in parte inferiore, ad majorem ſecuritatem propter relaxationem & hæmorrhagiam hinc conſequentem lethalem præſtat, epiploon infra ligaturam ſecundam, non vero intra utramque abſcindit, & filum donec ſponte ſua decidat, relinquit.

XL.

Σύμφυσις inteſtinorum conſtrictorum fit vel cum peritonæo, vel cum teſticulis, aut illorum membranis, quæ folio myrtino, ſive inſtrumento ad id fabricato alio ſolvitur, ut in adoleſcente, cujus memini *Theſ. XXVII.*

XLI.

Vulnera inteſtinorum incarceratorum ſunt rara à cauſa externa tam fortuita, ſeu ictu gladii, quam neceſſaria ſeu inciſione ſiniſtra; quæ recta, obli-

qua,

qua, transversa sutura pellionum reunienda, non sola inedia curanda, & nescio cui naturæ balsamo committenda.

XLII.

Gangræna intestinorum strangulatorum, alia est levis, seu tunicæ externæ & communis, à peritonæo communicatæ, alia gravis seu tunicarum omnium tam propriarum, quam communium, quæ sphacelus. Prior intestinis *spiritu vini* ablutis, & in abdomen retrusis sanabilis, id quod notavi primum cum *Domino Juillet in Susanna Bryere* ex cœtu *Parisiensium Roule* ad finem *Octobris anno M DC LXIX.* Posterior est immedicabilis, ut videre licet ex historia allegata, *Thes. XXIII.*

XLIII.

Intestina manibus reposita nonnunquam in operatione recidunt, quando ægri inquieti sunt, quæ rursus impellenda, & digitis immissis, donec γαστροραφία celebrata, vel turunda indita fuerit, retinenda. Intestinum recidens tale varie coloratum cernitur, secundum enim partem supra compressionem est rubrum ob inflammationem, juxta partem infra compressionem subalbidum propter spirituum diminutionem, & in parte compressa lividum à caloris nativi diminutione, & veluti extinctione.

XLIV.

Singultus cum post operationem continuat, sive eidem succedat, intestinorum ab incarceratione liberatorum inflammationem præsupponit, inde fit; quod tanto pejor, quanto intensior, cum febri, quam sine febri. Intestina non sola incenduntur, sed & ventriculus ipse ad usque orificium supremum seu stomachum inflammatur, quod præter extinctorum cadavera, nos docent animalia; Canibus enim parte intestini recti superiore ligata, incisione in regione hypogastrica prius facta, ilii valvula ob excrementorum regurgitationem dilaceratur, intestina inflammantur, & ventriculus ad orificium usque sinistrum incenditur; verbo, partes supra compressionem rubescunt, infra albescunt, & in compressione ipsa livescunt.

XLV.

Vomitus cum singultu causam eandem agnoscit, modo intestina intra musculorum annulos nec relicta, nec è latere opposito constricta fuerint, id quod ex signis diagnosticis superius allatis innotescit.

XLVI.

Diarrhæa chylosa ab inflammatione etiam intestinorum tenuium oritur, propter quam orificiis vasorum lacteorum, ductibus obliquis in intestina sese inserentium, & Chyli partem tenuiorem recipientium, offuscatis, Chylus non exugitur, nec ad loca destinata distribuitur, unde eo in intestinis collecto alvus intumescit, & fluere incipit. Cui cum vomitu & singultu eadem quæ εἰλεώσει debentur præsidia.

XLVII.

Dejectiónes alvi fætidæ corruptionem, ac gangrænosin lethalem indicant, & excrementa quam diu non figurata inflammationem demonstrant.

XLVIII.

Urinæ nigræ & lividæ, alterationem funestam præsupponunt.

XLIX.

Gangræna tandem integumentorum tam communium quam propriorum, ab humorum ad ea affluentium copia oboritur, qua spiritu vitali & calore à corde influente denegato, insitus extinguitur & pars corrumpitur; ubi à spiritibus acribus & causticis, dolorosis & funestis. *v. g. Sulphur. vitriol. Sal commun.* ubique & præprimis in inguine, & scroto, metu erosionis vasorum spermaticorum, nec non ab aquis phagadænicis, quarum veneno per arterias cordi communicato πτυαλισμός procuratur, abstineatur; & remediis pro gangrænosi vulgatis hic reticendis, insistatur.

Hæc gangræna ἐντεροπεριστολῇ in scroto sæpius succedit, ubi testiculi præ tumore nimio scrotum in parte sana extendunt, extensum disrumpunt, natura scrotum novum in corrupti locum labiis relictis cooperiendum restituente. Labia autem illa sutura cum divisione & sanguinolenta, non sine solutione continui & sicca, quæ fit cum ligulis aut fibulis, iisque vel masculis vel femellis cæteris præferendis, reunienda.

L.

Symptomata enarrata cuncta plura vel pauciora adsunt, raro absunt, ut in *Stephana Parcelas Parisiensi*, è via citharæ ad insigne Bovis, vetula 72. annos nata, ἐντεροπεριστολῇ inguinali sinistra afflicta, cujus operatio à *Domino Bienaisio* cum salute sine ullo accidente subsequente suscepta, & ægra sanata fuit, *die 5. Septembris anno M DC LXXII.* Sed hæc sufficiant.

PARA-

PARADOXA CHIRURGICO-MEDICA,

Ad

Chartas adimplendas appoſita, uſu & experientia annotata; rationibus alibi illuſtranda, confirmanda.

I. *Παράλυσιν ab inciſione nervoſarum muſculorum partium ſano.*

II. *Μονοπληγίας à lue venerea πτυαλισμῷ incaſſum procurato extremum remedium trepanum propono.*

III. *Μυδριάσιν ab uveæ continuæ ſolutione empiricis ſanandam relinquo, eam enim cum Dogmaticis immedicabilem aſſero.*

IV. *Κραπεδόνα non ut inflammationem ſimplicem curo, ſed ferro mox incido.*

V. *Ἐμπυηματικῶν thoracem in medio, cauterio potentiali prius applicato, ſyringotomo non phlebotomo aperio, muſculorumve intercoſtalium rectitudinem fibrarum non obſervo.*

VI. *Ἀποςήματα meſenterii maxima extra ventrem imum pendula, nulliſque aliis remediis cedentia, ſectione ſeu punctione curo.*

VII. *Παρακέντησιν tamen hydropicorum non ſolum non in abdominis linea candida, ſed nunquam adminiſtro.*

VIII. *Νεφροτομίαν renis alterius cum ægri ſalute celebro.*

IX. *Βρογχοκήλην mediocrem, atque minorem mobilem & ſuperficiariam, cum tumoribus ejuſdem indolis muſculis ſterno-maſtoideis inſidentibus, ferro atque igne tangendam jubeo.*

X. *Πωροκήλη manualem operam omnem denego.*

XI. *Ἀνευρυσμάτων extremitatum curam non in membrorum extirpationibus, ſeu arteriarum conſtrictionibus & ligaturis, ſed cauſticorum potentialium applicationibus, arteriarumve inuſtionibus conſiſtentem, anatomico duntaxat conſummato, non barbitonſori levi credendam cenſeo.*

XII. *Ἐξόςωσιν circumſcriptam benignam, vel malignam, trepanum præmittendo, cauterio actuali tollo.*

XIII. *Παιδαρθροκακίαν à ſpina ventoſa rariſſima, curatuque difficillima, differre pono.*

XIV. *Τραύματα duplicata ac triplicata omnium periculoſiſſima, ſtylorum exploratoriorum uſum inevitabilem demonſtrare approbo.*

XV. *Τραύμασι articulorum unguenta, pinguia & oleoſa non applico, turundarumve uſum improbo.*

XVI. *Αἰγίλωπα cum teredine inveterata & præſertim à variolis vel morbillis*

relicta aliis sanandam relinquo, & in recenti ossiculum unguis sine noxa in narium cavitatem intrudo.

XVII. Ἕλκεα *musculorum tibiam extendentium flectentiumve sinuosa, curatu omnium molestissima confirmo.*

XVIII. Ἑλκέων *serpentium ac depascentium curam in deligaturam frequentem rejicio.*

XIX. Τερηδόνα *ossium coronalium prope supercilia, & maxillæ superioris ad dentes molares, chirurgorum opprobrium declaro.*

XX. Σύριγγα *seu ani fistulam incipientem confirmata difficilius secari non ambigo.*

XXI. Καταγμάτων *complicatorum aliorumve, deligationes in certum tempus non differo, & fascias fenestratas cum arborum corticibus periculosas pronuntio.*

XXII. Ἐξάρθρωμα *femoris cum ischio citra motus depravationem non repono.*

XXIII. Καθαιρετικῶν *seu medicamentorum exedentium usum, circa articulos ossiumve* ἀποφύσεις *non admitto.*

XXIV. Ἀκροτηριασμῷ, *ut & aneurismate celebrato, escaræ caustico inductæ procidentiam pinguibus & oleosis non promoveo, sed naturæ & tempori relinquo.*

F I N I S.

DISSER-

LX.

DISSERTATIO MEDICO-CHIRURGICA, DE OSCHEOENTERO ET BUBONOCELE HELVETIÆ INCOLIS FREQUENTIBUS.

Quam Palam Tuebatur

JOH. HENR. FREYTAG,

TIGURINUS.

Argentorati die 6 Maii anno 1721.

§. I.

OMnium fere morborum familiariffimus, præfertim in Helvetia, eft *Hernia*, *Ramex* five *Ruptura*, vel etiam juxta *Caftellum*, *Crepatura*, Græcis Κήλη dicta, quæ vox præcipue fignificat tumorem tum fcroti, tum inguinum, tum etiam regionis umbilicalis &c. provenientem partim à dilatatione, partim à dilaceratione peritonæi, per quam inteftinis porta exeundi panditur. His enim à caufis potiffimum formatur ille tumor, qui medicorum in fcholis *hernia* &c. Germanice vero *Ein Bruch* vocatur.

§. II.

Differunt autem herniæ tam ratione contenti, quam ratione loci, quippe quorum refpectu alio femper nomine etiam veniunt. v. g. fi in *regione umbilicali* deprehenditur hernia, *omphalocele*, fi in inguinibus five *bubonibus bubonocele*, fi autem in fcroto, *ofcheo-enterocele* audit, quæ fingulæ ut plurimum ex inteftinis, aqua identidem & omento conjunctis conftant. Ratione contenti vero confiderata hernia varias quoque fpecies fub fe complectitur. e. g. *Sarcocelen*, *hydrocelen*, *cirfocelen*, *epiplocelen*, *enterocelen*, *pneumatocelen*: non autem animus eft de omnibus herniæ generibus loqui, fed faltim de *ofcheo enterocele* & *bubonocele*, quoniam frequentius ac aliis in locis apud Helvetiæ ruricolas occurrunt, pauca differere & pro ingenii modulo examinare conftitui.

§. III.

Prius vero, quam de harum herniarum caufis verba faciam, neceffum erit dicere, quid proprie hæ herniæ, fcrotalis fcilicet & inguinalis fint. Eft autem ifta *ofcheocele intumefcentia five repletio fcroti ab inteftinis potiffimum per dilatationem annulorum & extenfionem five dilacerationem duplicaturæ peritonæi unius alteriufve feu quandoque utriufque lateris prolabentibus facta*; hæc vero, nempe *bubonocele* feu *inguinalis* eft, *quando inteftina in fcrotum nondum funt elapfa*, *fed tantummodo in inguinibus hærent*; & hac de caufa ab ofcheoenterocele etiam diftinguitur, & vocatur *incompleta*, illa vero *completa*.

§. IV.

Caufas itaque recenfitarum herniarum quod attinet, illarum inter præcipuas, lac & fortiores labores violentiamve exiftere, afferere non dubito. Dum enim iftud lac vel ejus ferum, quod incolæ imprimis montium loco

vini vel etiam cerevisiæ nolentes volentes hauriunt, fibras totius corporis, ut fieri solet, relaxat, & illarum vigorem aliquo modo debilitat, insuperque relaxationi labores fortissimi, quibus ruricolæ in agris colendis & conscendendis montibus assueti sunt, accedunt, expandi necessario atque disrumpi peritonæum debet, ut ita intestina prolabantur, unde forsan hanc ipsam etiam ob causam rupturæ Helvetiorum colonis præ cæteris hominibus familiariores sunt.

§. V.

Hernias autem à solo lacte vel solis etiam laboribus provenire, nemo absque fundamento negare poterit. Licet non negem, quod dentur hernia laborantes multi, qui raro vel nullum plane lac assumunt, præsertim ubi accedit dispositio hæreditaria, vitaque sedentaria gaudent; sicuti experientia constat, sæpe infantes in quibusdam familiis, quibus affectus iste est hæreditarius, herniis implicitos in lucem edi, quales etiam apud nostrates permulti utriusque sexus ex integra occurrunt familia, qui per dies vitæ artificiosis bracheriis, nisi cultro seu operationi se submittere malunt, uti coguntur. Interim alimenta relaxantia, inter quæ utique etiam lac recensendum venit, corpus maximopere disponere, ut deinde ab aliis causis violentis accedentibus ruptura talis produci queat, extra difficultatem mihi positum esse videtur.

§. VI.

Herniæ à violentia tanquam altera ex præcipuis, uti diximus, illarum causa subortæ, omnium authorum suffragio à nimium clamando, excessive tubas aliave instrumenta insufflando, fortius currendo, sustollendo, pondera portando, saltando, tussi, vomitu, partu laborioso & similibus prodeunt, & ut plurimum per dilacerationem hunc in modum fiunt, ut repletio scroti intestinis sæpissime subitanea modo cum modo absque dolore subsequatur. Quando autem contingit, ut talis hernia sensim sensimque major evadat, nec non per aliquod tempus citra dolorem augeatur, colligi potest, probabilius adesse annulorum processuumque peritonæi dilatationem, per quam intestina erumpunt. Qua de re etiam Excellentiss. *Dn. D. Zwingerus in Theatro Prax. Med. P. I. p. 496.* ita scribit: *apud fœminas tamen & pueros credimus plerumque hernias per laxationem, apud viros autem nunc per laxationem, nunc per veram rupturam contingere*: & harum priores si ab initio statim commoda ligatura ac emplastris adstrictoriis tractantur, curari citra operationem posse; e contra vero, si tumor exinde subortus nimium excreverit, non facile per ista remedia, curationem absque cultro chirurgico admittere, observationes docent.

§. VII.

§. VII.

Neceſſaria autem quam maxime ſcitu hic eſt vera hujus morbi cognitio & ab aliis ipſum ferme æquantibus diſtinctio; utpote ſine qua multa ægroto evenire mala poſſunt. Nam quando confunderetur bubonocele cum bubonibus, & operationem aliquis bubonum in bubonocele ſuſciperet, funeſtum curationis exitum, ob læſionem inteſtinorum, loco præſumptæ materiæ purulentæ in bubonibus contentæ experiretur. Dignoſcitur autem hernia imprimis bubonocele à bubonibus, cum ægroto ſigna venerea, gonorrhœaque vel benigna vel virulenta ſæpiſſime & plerumque bubones vel antecedentia vel comitantia non adſunt, & tumor hinc enatus leni digitorum preſſioni cedit, atque inteſtina in abdomen aliquali ſtrepitu recidunt; at, ſi adeſt ſtrangulatio inteſtinorum, quæ ſæpius inflammationem ſeu ruborem cutis, ſimilitudinemque tumoris bubonum præ ſe fert, difficulter hi morbi à ſe invicem diſcernuntur. Quapropter ad clariorem horum diſtinctionem authores haud raro hoc in caſu ſuadent, ut aſſumatur laxans quoddam, quo innoteſcat, num excrementa per alvum excerni queant, quia, cum adeſt hernia, præprimis incarcerata, vel raro vel nunquam id fieri poteſt; aut etiam, an æger inſigni dolore atque torminibus colicis torqueatur, juxta *Dionem in operationibus chirurg. demonſtrat. IV. p.* 344. ubi præter hæc addit: *herniam inguinalem comitari vomitum, & tanta quidem cum vehementia, ut excrementa fætida relictis viis ordinariis per os ejiciantur: & vomitum, quamdiu incarceratio continuat, urgere: porro, ſubito provenire bubonocelen, bubones autem ſenſim atque ſenſim augeri.* Hernia ſcrotalis ſigna habet haud abſimilia, ſed facili negotio propter regionem a bubonibus diſtinguitur, dummodo ab hydrocele, pneumatocele, ſarcocele aliiſque herniarum ſpeciebus rite dignoſcatur. Princeps autem oſcheoceles ſignum eſt, quando inteſtina per preſſionem digitorum è ſcroto in abdomen redigi, teſticuluſque comprehendi poteſt, id quod in cæteris modo recenſitis ſpeciebus non contingit. Et ſi quando tales occurrant, in quibus inteſtina ſcroto accreta abdomini ita reſtitui nequeunt, teſticulus tamen adhuc ſentiri poterit. In aliis ſubjectis quantitas aquæ cum delapſu inteſtinorum juncta offenditur: in aliis item omentum ſeu epiploë (quæ hernia chirurgis enteroepiplocele tunc dicitur) inteſtina comitatur, id quod inde apparet, quando inteſtina in priſtinum quidem locum rediguntur, aliquid tamen omenti vel aquæ in ſcroto remanet.

§. VIII.

Hæ autem herniæ & bubonocele & oſcheoenterocele longum per tempus citra multum moleſtiæ ferri poſſunt, interim tamen non omni carent periculo, qui iiſdem affliguntur; de improviſo quippe à mala diæta ſive

I 2 rebus

rebus flatulentis vel fermentefcentibus ad expandenda inteftina promptis; vel etiam à nimio excrementorum in inteftina ejufmodi herniam formantia prolapfu, vehementer & ita quandoque expanduntur inteftina, angufti autem annulli tantopere conftringunt eadem, ut excrementa per ordinarias vias excerni nequeant; & fic in hernias incarceratas mutantur, quæ multis & infignibus fymptomatibus atque doloribus obnoxiæ; quoniam illas, præcipue quando inteftina remediis beneficioque manuum ob eorum ftrangulationem aut repletionem ab excrementis atque compreffionem annulorum in fuum redigi locum non poffunt, brevi paffio iliaca five miferere mei, inflammatio & hanc tandem gangræna excipit, quæ omnia, imprimis fi non à principio ftatim operatione fuccurritur, triftem exitum, fæpiffime & plerumque mortem ægro caufantur.

§. IX.

Implicitus interim hernia five completa, five incompleta, fi operationem abhorret, ad damna, lethum crebrius minantia, præcavenda, bracheriis, feu fubligaculis uti cogitur, quorum multa nova & utilia citra multum oneris portanda à chirurgis funt inventa. Maximam vero inter cætera laudem meretur inventum chirurgi auguftani *Dn. Reifii* artificiofe elaboratum, quod delineavit *Widemannus in fuo Trino perfecto p.* 114. *fig. III. n.* 1. Alias ligamina accurate fculpta offert *Dionis in operat. chirurg. p.* 316. *fig. XXI.* Varia item *Heifterus in chirurgia fua p.* 619. *Tab. XVI.* exhibet. Sed cum fingula fingulorum authorum recenfere hujus loci non fit, ideo peritorum judicio relinquo, quale ex illis fibi eligere velint, modo pro circumftantiarum refpectu idoneum, & quidem tale fabrefaciant, quod magnitudini atque figuræ tumoris omni ex parte refpondeat, quodque egreffu inteftinorum cum in bubones, tum in fcrotum prohibito, æger fine multis incommoditatibus portare hincque victum quærere, aliifve negotiis fungi poffit. Quod fi æger trigefimum ætatis annum nondum exceflerit, ipfum mediantibus hifce bracheriis remediifque adftringentibus fanatum haud raro fuiffe experientia teftatur. Arcanum quoddam pro curandis citra fectionem herniis tradit *Dionis l. c. pag.* 321. confiftens in *fpiritu falis rectificato & emplaftro quodam à Dn. Priore de Cabrieres* aliquot abhinc annis adinvento, & Galliarum Monarchæ communicato. At vero quid in fenibus fere omnibus hæc remedia præftent, perfpectum fatis eft; non enim abnuo, multum ea efficere poffe in junioribus, & in herniis maxime a dilatatione peritonæi provenientibus, aft non item in adultis, fuffragante *Dione l. c. p.* 327. Exiguo quoque & nulli fere, nifi in herniarum initiis & infantibus, ufui funt apud Helvetiorum ruricolas, qui fi liberatos ab hoc malo fe cupiunt, ad fectionem progredi adiguntur.

§. X.

§. X.

Quæcumque autem operatio pro ſublevandis ægrotis eligitur, ſine magna tamen difficultate inſtitui non poteſt, quoniam ea fit vel cum extirpatione teſticuli, vel ſine ea; ubi quandoque accidit, ut malum in uno eodemque ſtatu permaneat, vel magis adhuc exacerbetur, & æger, qui ante operationem oſcheocele laboravit, poſtea inguinali affligatur, potiſſimum ſi victus miſero neceſſarius laboribus vix non herculeis comparandus eſt. Profecto apud ruricolas nulla operatio, neque punctum ſic dictum aureum, neque ſcarificatio annullorum in hernia completa ſervato teſticulo adhiberi ſine recidiva poteſt; teſte *Schurigio in ſpermatolog. hiſtor. med. Cap. VIII. p.* 363. ubi introducit *Wolffgangum Chriſtiani*, qui idem etiam in colonis ſeu ruſticis Helveticis, magnis laboribus aſſuetis annotavit, & in Manibus Baglivianis, *Ephemerid. Acad. Nat. Cur. Cent. V. & VI. append. p.* 111. ita ſcribit: *Vix ulla gens herniis magis obnoxia eſt quam Helvetiorum Coloni. cauſa facilis: vix enim datur gens, quæ tantos, nedum majores in colendis agris ſuſtineat labores. Abſque ſectione nullum memini me vidiſſe curatum colonum abſque recidiva; impares enim ſunt membranarum fibræ, ſemel ultra modum expanſæ, ſuſtinendis conatibus, quos miſeri hinc fodiendo, arando &c. ſubeunt, neque eſt proportio inter horum violentiam & artificium conſtrictionis à medicamento factæ. Ob eamdem forte rationem in Noſodochio Bernenſi uſitata eſt, & publica almæ facultatis authoritate introducta herniotomia, cum amputatione teſticuli, quia neque punctum ſic dictum aureum, neque Thevenini ſectio, aut alius quicumque ſervato teſticulo operandi modus viſum eſt ſine recidiva ſanaſſe. Monendi porro ſunt hac occaſione herniotomi, ut in ejuſmodi ruricolis præcipue proceſſum peritonæi ligent, quam proxime fieri poteſt abdomini, ni cum opprobrio ſuo in ægris paulo poſt illorum dimiſſionem loco oſcheoceles videre malint bubonocelen.*

§. XI.

Quod vero caſtrationem concernit, dicimus & conſentimus, omnibus fere illam niſi ſumma requirat neceſſitas, non debere admitti. Neque enim vel ex cauſa politica, turcis conſueta, ne cum uxoribus ſuis, quibus obſervandis deſtinati ſunt, commercium caſtrati habeant, neque ex cauſa italis uſitata ob ſuavem ſcil. ſonoramque in cantando vocem acquirendam atque retinendam, neque etiam levem ob cauſam in medicina, homo tam nobili parte privari debet. Sic in oſcheo-& bubonocele, de quibus hic ſermo eſt, caſtratio præcipue in illis ſubjectis, quæ diæta & vita ſedentaria frui, commodiſque ſubligaculis per vitæ ſuæ ſpatium uti valent, non neceſſario requiritur. Præprimis vero ſuſcipienda non eſt, quando quis utroque in latere laborat, quia cum talis præterquam quod vitæ periculo expona-

ponatur ad prolis generationem ineptus plane fiat, illæſa conſcientia vix peragi poſſit, quam etiam ob rationem conſentioſorum chirurgorum, de quibus circumforaneos, Agyrtas, &c. excipimus, nemo eamdem in ſe facile ſuſcipiet.

§. X I I.

Sed miſeri ob hunc affectum helvetiorum ruricolæ conſiderandi nobis jam ulterius veniunt, qui herniis fidem fere humanam ſuperantibus interdum premuntur; haud raro enim inteſtina vix non omnia in ſcrotum prolabentia, adeo illud extendunt ut abſque ſtupore ejuſmodi herniæ haud poſſit aſpici. Membrum ſæpe virile fere totaliter abſconditur, ita ut non niſi foramen, per quod urina mittitur, de eo appareat; quandoque ſi in ejuſmodi ſtatu miſero duris adhuc laboribus agitantur, facile τῷ miſerere vel ſtrangulationi inteſtinorum anſa ſubminiſtratur. Adde quod etiam eo quo fruuntur, victu excitentur tormina, arctæ inſuper bracheriorum ligaturæ illos arceant à laboribus, ſudor quoque à fortiori niſu & labore affluens ſubligaculum madefaciat, unde inſignes moleſtiæ ortum trahunt. Per madefactum enim ſubligaculum & fortiorem motum cutis inter laborandum inſigniter atteritur, & exinde producta vulnuſcula tam urenti & acuto dolore eos excruciant, ita ut ſemper operationi ſe ſubjicere, quam tantis doloribus obnoxii continuo vivere malint.

§. X I I I.

Aggrediamur itaque operationem ipſam & examinemus, quænam operandi methodus inſtitui poſſit in Helvetia. Veteres adinvenerunt quamdam cum teſticuli amputatione, quæ etiam ceu optima & maxime ſecura in Helvetiam introducta, & ſi neceſſitas & magnitudo herniæ id poſtulant, hodienum adhuc uſitata eſt, modo non in ſubjectis utroque latere hernioſis ſuſcipiatur, cum extirpato tantum altero teſticulo quiſquis fere cæteris paribus ad prolis generationem adhuc aptus ſit. Recentiores vero ad partem hanc tam nobilem conſervandam, aliam excogitarunt; aſt non in noſtris æque regionibus ſubjectiſque, ac in aliis, quæ vita quieta atque ſedentaria fruuntur, nec etiam in hernia completa deſideratum inde ſucceſſum chirurgos experiri, conſtat: hanc vero ſine caſtratione operationem vocarunt punctum aureum, à filo aureo, in operationibus adhibito; quo de tamen inter multos multæ turbæ ortæ ſunt. Alii namque contenderunt de filo cerato, alii de plumbeo &c. Sed quid de hoc operandi modo cenſendum ſit, experientia demonſtrat; ſcilicet quando ægrum pro ſolita in caſtratione poſitura, diſponunt, introductis in abdomen inteſtinis, inciſionem longitudinalem ad proceſſum peritonæi detegendum faciunt, eoque aliquatenus, ita tamen, ne teſticulus extrahatur, ſeparato, partem ejus

ejus ſuperiorem filo iſto vel aureo, vel plumbeo, quo deſcenſus inteſtinorum prohibeatur, conſtringunt: jam vero, ſi (utpote in quo rei cardo vertitur) proceſſus iſte aliquantum nimis conſtringitur, vaſa ſpermatica comprimuntur, teſticuluſque hac ratione inutilis æque ac in ejus extirpatione redditur. Si autem proceſſus non ſatis ligatur firmiter, inteſtina rurſus penetrant, malumque cum pluribus exinde oriundis doloribus recrudeſcit. Et ſi jam fila iſta vel aureum, vel plumbeum rite ſtringuntur, vulnus tamen continuo irritatur, præcipue apud noſtrates colonos, quibus quando non fortius peritonæi proceſſus ejuſmodi filo conſtringeretur, crebris, quos laborando edunt, motibus & inteſtinorum impetu perfacile iſtud depelleretur, unde tandem de novo herniis vel incompletis vel prorſus completis cruciarentur. Hæc etiam operatio nullius pretii eſt in infantibus; quando enim peritonæi proceſſus fortiter, prout in infantibus ob nimium clamorem &c. requiritur, ligatur, vaſa ſpermatica, creſcentibus annis augeri ſolita, ab incremento coërcentur, & ita tandem teſticulus pari modo inutilis redditur. Proinde conſultius ſtatim eſt, operationem veterum, magnitudine, & dolore, & circumſtantia tam herniæ, tam ſubjecti urgentibus, eligere, quam duabus vicibus cultro, periculo tantiſque doloribus exponere miſeros.

§. XIV.

Secundo loco operæ pretium quoque erit alteram recentiorum operationem paucis percurrere, quæ nimirum per ſcarificationem annulorum præſertim in bubonocele, & meliori quoque cum ſucceſſu, quam per punctum iſtud aureum inſtituitur, dummodo extenſio vel tumor non magnus ſit, alias enim tanti, quanti prior, eſſet pretii: ſiquidem qua ratione demum tam arcta fieri poſſit per ſcarificationem conſtrictio, creditu adhuc difficile eſt, licet enim annuli, ut eo melior arctiorque attrahatur calloſitas, diſſecentur, perfecta tamen Hernia laborantium neminem præſertim in Helvetia curatum ſine recidiva fuiſſe obſervationibus patet. Aliter vero ſe res habet in τῷ Miſerere ac Hernia Inguinali, ubi jure meritoque commendari hæc operatio poteſt, eumque in modum à plurimis peragitur. Scilicet quando æger pari ac in caſtratione poſitura nempe ſupinus, quo caput pedibus ſit profundius, jacet, inciſio fit ſuper iſtum tumorem longitudinalis, ita tamen, ut nulla non cura ne inteſtina lædantur adhibeatur, ad detegendum Peritonæi proceſſum. Immiſſis poſtea ex proceſſu in abdomen, ſi adhuc in eo continentur, inteſtinis, miniſter quidam præcavet manibus, ne inteſtina iterum egrediantur, fortiter premendo in regione annulorum. Operator enim immitit annulis itinerarium, per quod curvus aliquis culter intruſus illos dilatat, inciſo etiam, ſi opus eſt, Peritonæi proceſſu. Quando autem inteſtina ſtrangulata adhuc deprehenduntur, per apertos prius annulos in abdomen reſtituuntur, annuli autem ad firmiorem conſolidationem deinde ſcarificantur,

tur, & hac ratione τȣ Miſerere vel Herniæ Inguinalis operatio plerumque perficitur, eaque peracta commodis ligaturis deligatur vulnus, uſque optatum curationis finem attingit celotomus.

§. XV.

Tertia denique operandi methodus, magnam imprimis in Herniis à dilatatione intimæ Peritonæi lamellæ provenientibus laudem meretur. Operatio vero hæc eſt: nempe ſupra tumorem inteſtinis refertum fit inciſio, tum famulo quodam, ne inteſtina in abdomen recedant, præcavente, Chirurgus exteriorem Peritonæi proceſſum ad detegendum intimæ ejuſmodi lamellæ, quam digitis ſprehendit, ſacculum, præcidit, factaque cultro annulorum dilatatione, inteſtina in abdomen retrudit, poſtea prope annulos prudenti circumſpectione ſacculum ſolummodo acu filo ſtipata perforat, illumque fortiſſime filo, quod aliquot pollices è vulnere propendere debet, conſtringit, ut intra quatuor circiter dierum ſpatium fieri ſeparatio poſſit. Tandem properat Chirurgus ad ligaturas & diligenti opera recentes ſingulis diebus, uſque dum æger liberatus à malo eſt, applicat. Pari modo etiam in ſexu ſequiori, ut & in Miſerere Parentem meum procedere repetitis vicibus vidi. *conſ. Excellentiſſ. DN. D. von Muralt Schrifften von der Wund-Arzney pag.* 692. de femina quadam Miſerere implicita: & operationes Chirurgicas *dilectiſſimi Parentis mei Freytagii l. c. pag.* 744. *Annot. XV. & XVI.* Hanc vero operationem in aliis quoque Herniis adhiberi poſſe, ſequens indicabit obſervatio. *Die* 11. *Aprilis* 1713. *Honoratiſſimus parens meus ad operationem ſuſcipiebat Ulrich Werlin, einem Zimmermann von Wohlhauſen, utroque latere herniosum, qui in juventute ſua ab herniotomo quodam in altero latere cum extirpatione teſticuli tam infauſto ſectus fuit ſidere, ut oſcheocele progrediente ætate in bubonocelen mutata, conſilium alibi auxiliumque ob perceptum inde dolorem petiturus, parentem meum adiret, rogitans, ut ipſum denuo operationi, & quidem utriuſque lateris ſubjiceret, quoniam vero parens meus hunc caſtrare hominem religioni ſibi ducebat, iſteque bracheriis acquieſcere nolebat, tandem cum Deo & quidem tam exoptato cum ſucceſſu fuit aggreſſus, ut ſervato altero teſticulo integræ ſanitati reſtitutus æger ſine ullo poſtmodum incommodo expedire expedienda vel in conjugio potuerit.*

§. XVI.

Ultimo loco caſtrationis ponderanda nobis adhuc occurrit operatio; quia vero, quantum ſatis, expoſita in omnibus fere authoribus chirurgicis proditur, eapropter multam ejus mentionem facere ſuperfluum fore duximus. Tantummodo ergo paucula ſaltem huc vergentia addemus; periculoſa autem atque difficilis ſæpe eſt operatio, imprimis quando ſimul cum inteſtinis omentum elapſum, vel iſta in proceſſu accreta ſe præbent, unde perfacile inte-

inteſtina cum proceſſu peritonæi filo iſto una conſtringi ac operationi lethalem exitum cauſari poſſunt. Proinde caute hoc in caſu chirurgus circumſpiciat, ne cultro inteſtinum quoddam lædatur, & tutius eſt, digitis, ſi modo, inteſtinorum ne lacerentur, ratio habeatur, ad ſeparationem quam cultro uti, cujuſcemodi etiam operationibus plurimos parentem meum ſubjicientem vidi. Quippe ut unico ſaltem vel binis exemplis rem illuſtrem: *Anno* 1710. *d.* 9. *Auguſti, juvenem quemdam von Franckenberg, hernia aquoſa cum inteſtinali conjuncta laborantem ſectioni ſubjecit Parens Meus, in qua poſt ſeparatum peritonæi proceſſum inteſtinum aliquod accretum deprehendit, quo caute etiam ſeparato, proceſſuque fortiter filo ligato, ægrum intra tres hebdomadas ſanum ſoſpitemque dimiſit.* Nuper etiam ejuſmodi caſus per literas paternas factus ſum certior; ita autem loquitur, dilectiſſimus *Pater Meus: nuperrime à ſplendidiſſimo Collegio mihi puer quidam magna imo ſtupenda hernia implicitus in noſodochium ad operationem tradebatur, quam etiam ſubſequentibus aliquot diebus, & quidem, quod extrema neceſſitas ob ejus magnitudinem exigebat, cum teſticuli amputatione peregi; aſt cum ſeparaturus proceſſum in eo aliquid omenti vel inteſtinorum tactui reſiſtens deprehenderem, proceſſus feci aperturam, in quo inteſtinum ileum illi accretum latere vidi, illudque omni cura & accuratiſſime ſeparavi. Quod inde conjicere licuit, quia poſt ſeparationem digitum meum in abdomen cum inteſtino intrudere potui. Proceſſu hinc ligatura munito haud multo poſt tempore feliciſſime reſtitutus eſt*; hujuſmodi jam obſervationes quam plurimas recenſere adhuc poſſem, niſi vela contrahenda eſſent.

§. XVII.

Difficilem quoque reddit operationem omentum cum inteſtinis in ſcrotum uſque exporrectum; quoniam in operatione abſque amputatione teſticuli, proceſſu peritonæi aperto, aëri exponitur & ab eodem alteratur. Sed his, ne alteratum in abdomen intrudatur, incommodis ita in operatione prævenitur. Pars omenti, quæ ſe apertam in intima peritonæi lamella præbet, adhuc ex abdomine extrahitur, dein filo quodam, quod e vulnere adhuc propendeat, ligatur, infra ligaturam amputatur omentum forfice, & ſic repetitis ſingulis diebus, ligaturis, expectat chirurgus ſeparationem, quam ſequitur curatio. Quandoque omentum in inſigni longitudine propendet, *ita decem circiter pollices longam omenti partem in viro quodam von Dänicken, 40. annos nato, Tiguri anno* 1714. *abſciſſam à parente meo perſpexi, qui tamen ſine ullo ſubſequenti ſanitatis detrimento curatus fuit.*

§. XVIII.

Reſtat ut ſub finem adhuc ſequioris ſexus hernias, quarum ob victum & diſpoſitionem hæreditariam tot apud Helvetios, quot alibi in maribus occurrunt, brevibus contemplemur. Aliam enim prorſus operationem requirere

quam illas marium positum extra litem est. Fit autem ista in iis, quæ incommoditatibus bracheriorum torqueri nolunt, hunc in modum: ut post factam incisionem longitudinalem detectus peritonæi processus, intestinis in abdomen retrusis, filo vel cerato, vel bombycino persigatur, fortissimeque postmodo ligatus forfice abscindatur, & sic ligaturis singulis diebus usque ad plenariam ejus curationem vulnus muniatur. Cæterum plures omnibus recensitis operationibus addendas cautelas &c. imo observationes jam tacemus, quam dissertationis meæ filum ob causas prægnantes abrumpere cogar non nisi hoc efflagitans, ut L. B. hæc pro ingenii mei tenuitate de Helvetiorum potissimum herniis in medium tumultuose prolata serena fronte accipiat.

T A N T U M.

DIS-

LXI.

DISSERTATIO
MEDICO-CHIRURGICA,
DE
HERNIA INCARCERATA,
NOVA ENCHEIRESI EXTRICATA.

Quam Præside

ELIA CAMERARIO,

Tuebatur

B. D. MAUCHART.

Tubingæ die 7 Januar. ann. 1722.

PRÆLOQUIUM.

EX vastissimo illo Medicinæ & Chirurgiæ, qui nostro maxime tempore patet, campo, nemo facile erit, qui plus de inveniendo, quam de seligendo anxius sit themate. Destinaveram jamdiu hodierno diei casum quemdam medicum rariorem de struma œsophagi; Jam fere per quadriennium accuratius inquisivi in omnia corporis humani ligamenta, eaque tantum non omnia publicæ editioni matura in præsentem servare occasionem constitui. Observationes pariter quasdam & operationes ophthalmicas rariores in medium proferre eo magis in animum mihi primum induxeram, quo diligentiorem & peculiarem in curandis tot oculi morborum speciebus, plusquam ducentis, apud Celeberr. Woolhusium Parisiis per biennium navavi operam.

Sed jam magnis excidisse videbor ausis, è nobili novoque themate in vilem tritamque delapsus de herniis materiem. Ita sane est. Plurimi, ex eisque celeberrimi quidam, idem thema ante me excusserunt. Neque inficias eo, herniarum operationem apud nos vilescere, nostrosque, ut solent, castratores exteris sordere. Sed ideone quod adjicere potes novi supprimendum? Aut male suscepta operatio istis semper relinquenda est hominibus? Absit! Satis plus semel de corio humano luserunt. Ante quindecim dies novo hujus rei me confirmavit argumento civis Marbacensis, cui herniotomus olim ob herniam intestinalem, quam supponebat, in prima vero incisione aquosam attonitus stupebat, testiculum nihilominus exsecuit, licet sanissimum. Eadem hernia sed incipiens saltem, alterum quoque latus jam tum occupaverat, cui ipse herniotomus in instanti, quasi re bene gesta, eamdem proponere castrationem non erubuerat. Aurem tamen non præbuit æger, sed veteris tormenti discriminisque haud immemor suam herniam per octodecim annos, non sine maximo incommodo, & dolore quandoque, maluit circumgestare, donec nuper methodica punctione, magno pristini doloris compendio, Ipsi satisfecerim ego, atque amurcam, colore & consistentia vini fæces spissiores referentem, quantitate dimidiam mensuram nostratem implente eduxerim. Optima, quæ exstat, herniæ intestinalis delineatio Palfini, celebris Chirurgi Gandavensis, est in suo operationum chirurgicarum libro. Sed ingenue mihi nuper fassus est Lutetiæ Parisiorum (ubi per aliquot hebdomadas versionem gallicam anatomes suæ chirurgicæ, quam prelo maturat, curavit) figuras ex cadavere hernioso delineatas, huicque dissertationi jam insertas suis præstare. Omnem certe adhibui diligentiam, ut quem oculis celeberrimi Parisiensium pictoris exposui, in ipso cadavere hernioso herniæ typum imitaretur quamexactissime. Quinque jam antea vel hernia, vel cum hernia demortuos scalpello examinaveram anatomico, ultimum data iterum occasione, quæ non infrequens esse solet in amplissimis illis à Charitate atque DEO dictis nosocomiis, penicillo etiam subjiciendum duxi: Idque eo magis, quo celeberrimorum chirurgiæ antistitum dissensus, circa genesin & formale herniarum, veritatis indagandæ me reddidit cupidiorem. Itaque (1)

ana-

anatomice describam partes, quæ ad herniam, inguinalem maxime & scrotalem, eamque vel omentalem vel intestinalem faciunt; (2) *Ejusque pathologiam & semiologiam percurram.* (3) *Therapeutice atque imprimis chirurgice pertractabo casum, quo* hernia *dicitur* incarcerata.

Faxit D. T. O. M. ut ad sui honorem proximique commodum meæ colliment pagellæ.

CAPUT PRIMUM.

Anatomica earum partium, quæ ad herniæ intestinalis vel omentalis formationem & incarcerationem concurrunt, descriptio.

REctum est norma obliqui: Ideoque priusquam de hernia differam, consultum duxi, de statu naturali earum partium, quæ herniam omentalem vel intestinalem, vel utramque simul in inguine, vel scroto, vel efficiunt, vel constituunt pauca prælibare.

A *musculis abdominis* ordiar, quorum ordinario quinque sunt ex utroque latere. Pyramidalis nimirum, Rectus, Obliqui duo, Externus & Internus, denique Transversus. Pyramidales ad rem nostram nil faciunt. In hernia umbilicali autem musculorum rectorum habenda est ratio.

Obliquos voco Externum & Internum, quos alias Descendentem appellant & Adscendentem. Videtur mihi prior denominatio planiorem de iis suppeditare ideam. Structura atque situs horum musculorum, dum fibræ musculosæ Obliqui Externi oblique descendendo, Obliqui vero Interni sub illis oblique adscendendo, atque Transversi transversim priores intersecando seinvicem decussant, hunc fere in modum ✳. Magni sunt momenti, cum ad robur compressionis, quam subjectis visceribus præstare coguntur, tum ad firmiorem obicem herniis, quas vocant ventralibus, opponendum, ut hinc nonnisi vis externa ictus, lapsus &c. eas producere soleat.

Tribus perforantur locis, qui transitum concedunt partibus, tam ad speciei, quam individui conservationem spectantibus.

In medio & inter utrumque musculum rectum vasa transeunt umbilicalia fætus. Quod vero foramen, cessante vasorum umbilicalium usu, occluditur. Quo tamen modo faveat herniæ umbilicali, mox, ubi de peritonæo, dicam.

Alterum foramen, quo musculi abdominis patent, ovalis fere figuræ est, & sub aponeurosi musculi obliqui externi in sinu ossis ilii occurrit: Vasa cruralia per illud trajiciunt, atque tendines musculi psoæ & iliaci. Obtegitur intus peritonæo, extus aponeurosi fasciæ latæ & integumentis communibus. Operæ pretium erit, plenius explicare structuram hujus foraminis, ut herniæ cruralis, in libris chirurgorum paucissimis vix nominatæ, clariorem

sup-

ſuppeditemus ideam, & in caſu herniæ hujus incarceratæ, quid agendum, ipſa mox partium anatomica ſaltem demonſtratione indicemus.

Muſculi obliqui externi aponeuroſis in inguine introrſum, reflectitur, atque cum aponeuroſi obliqui interni firmiter cohæret. Validis conſtat fibris tendineis illa aponeuroſis obliqui externi & directione plurimarum fibrarum parallela ex ſpina oſſis ilii anteriori & ſuperiori orta, oblique tranſverſim deſcendens inſeritur oſſi pubis, & inſtar arcus tenditur, ut vaſa cruralia, ceu ſub ponte, lateant immunia à compreſſione, quam ſubirent in variis corporis atque cruris motibus: Cum aponeuroſi faſciæ latæ cohæret, atque ſic magis tenditur, cujus fibræ potiſſimum ſunt perpendiculares vel obliquæ.

In memoriam nuper anatomicis revocavit D. Poupart hanc aponeuroſin & pro peculiari ligamento venditavit, quod tamen præcipui plurium nationum anatomici publice jam impugnarunt. Litem iſtam ego non dirimam. Aponeuroſis illius obliqui externi pars, *ligamentum Pouparti* dictum (à Veſalio jamdudum, ſed non ſub ligamenti nomine, exacte deſcriptum) [a] certe & ſtructuram habet & uſum ligamenti. Arcus (*L' arcade*) aponeuroſis obliqui externi vocatur à Gallis. Quo jure, cum figuram fornicatam ſ. convexam non habeat, Ipſi videant. Uſum ei adſcribo: (1) Oſſa innominata inter ſe conjuncta ſervare: Quod in junioribus maxime neceſſarium videtur, cum eorum oſſa innominata in tria fruſta in ipſo acetabulo lineis adhuc cartilagineis diviſa conſpiciantur. (2) Arteriæ & venæ crurali, nec non ramo anteriori nervi cruralis, tendinibus muſculi pſoæ & iliaci liberum præſtare commeatum, ne in flexione cruris vel corporis, vel ventre obeſiore aut gravido *comprimantur: Id quod accidiſſet* ſi tota illa aponeuroſis æquali inſertione adhæſiſſet dictis vaſis, in toto illo interſtitio à ſpina illa ilii uſque ad os pubis. (3) Præcavet inteſtini, omenti &c. prolapſum, dum fibras ſuas validas, ſuperius uſque ad ſic dictum annulum continuatas, ceu obicem opponit.

Tertium foramen, quo muſculi abdominis hiant, quodque viam ſternit prolapſuris partibus contentis, ſic dicti ſunt *annuli*: Qui an ſint, & quid ſint, tribus diſpiciam. *Annuli* non ſunt, ſed *annulus*, in utroque ſcilicet inguine unus. Olim ſibi finxerunt tres, in tranſverſo nimirum, obliquo adſcendente & deſcendente unum. Arteria & vena ſpermatica non per annulum, nec per fibrarum muſcularium tranſverſi muſculi divaricationem, ſed ſub toto ejus corpore verſus os ilii ad latus externum emergunt, tumque aliquot pollices inferius, rurſuſque ad anteriora inter utramque peritonæi lamellam verſus pubem reflexæ trajiciunt muſculum obl. adſc. interque ejus fibras muſculares divulſas ſaltem, nec in annuli formam effictas, obliquo itinere pergunt, atque tandem erumpunt per vere ſic dictum annulum muſculi obliqui ext. qui ob figuram annularem vel ovalem meliori hunc titulum meretur jure. Aponeuroticus eſt hicce annulus, quod fibras tendineas, in ora præcipue inferiori cum dicto ligamento Veſalii communes habet. Ea eſt magnitu-

[a] Andr. Veſal. C. H. Fabric. l. II. c. 31. p. 334.

nitudine, ut in adultis digitum facile admittat. Proceſſus peritonæi hic abdomine exeunt, includentes vaſa ſpermatica in viris, & ligamenta uteri rotunda in feminis.

Mirabili hac mechànica cautum eſt, ne partes abdominis libere quaſi fluctuantes, & aliquando fortius impulſæ viam, qua vaſa ſpermatica, vel ligamenta uteri rotunda, ex abdomine egrediuntur, inveniant facile.

Si dicti proceſſus inſtar tubi cylindrici ex abdomine paterent in homine, uti in canibus, herniæ generationi quovis momento locum facerent, cum ejus greſſus, quem DEUS rectum & os ſublime dedit, deorſum continuo gravitantia inteſtina in locum hunc minoris reſiſtentiæ & foramen apertum ſemper invitaſſet. Quo periculo canes liberat incedendi modus horizontalis, qui per conſequens impetum & niſum inteſtinorum ad mediam potius & umbilicalem abdominis regionem determinat: Unde hernia quoque potius umbilicali laborant.

Muſculis tranſverſis abdominis, modo recenſitis, intùs adhæret undiquaque *Peritonæum*, quod tunica eſt robuſta, quanquam non admodum craſſa, parte cavum abdominis reſpiciente lævis atque lubrica, totum abdomen interius inveſtiens: In ſacco quaſi includens ventriculum, omentum, pancreas, inteſtina, meſenterium, hepar & lienem, quæ hinc aliquibus in *duplicatura peritonæi* ſita eſſe dicuntur, ſeu intra parietem peritonæi ſuperiorem, qui muſculis abdominis adhæret & inferiorem, qui renibus, vertebris &c. incumbit. Renes autem, ureteres, vaſa majora, uterum & veſicam pariete ſuo inferiore tegit, illiſque ſaltem ſuperjacet: Quæ hinc aliis extra duplicaturam peritonæi collocata videntur: Quia tamen inter utramque lamellam peritonæi jacent, alii prætendunt ea poſita eſſe intra vel inter duplicaturam, vel duplicem lamellam peritonæi. Itaque luſus eſt in termino duplicaturæ. *Duabus* peritonæum conſtat *lamellis*, quæ arcte cohærent, ab umbilico tamen uſque ad inguen facilius ac alibi ſeparantur, quibus interjecta eſt ſubſtantia celluloſa ſ. ſpongioſa, flatu intumeſcens. Lamella hæc interior in Bubono-et-Oſcheocele dilatatur utplurimum, ſaccumque efficit hernialem, qui viſcus prolapſum immediate ambit atque continet. Hunc hernialem *ſaccum* voco *internum*, quod includitur alii, quem ideo *externum* appello, nihilque aliud eſt quam ſic dictus proceſſus peritonæi ſ. tunica vaginalis plus minus dilatata, & cui aliæ adhuc accreſcunt membranæ.

In medio, ubi ſitus eſt umbilicus, vaſis perfoditur umbilicalibus, quæ lamella exterior peritonæi comitatur (ad placentam) ſicque interior ſola minoris fit roboris & reſiſtentiæ: Hinc forte non fallunt obſerv. Dionis in ſua Chirurg. de rupta ſemper, in omphalocele, nunquam vero dilatata abs ſe inventa peritonæi illa lamina interna.

Inferius verſus inguen peritonæi lamina interna exacte obtegit locum, quo vaſa ſpermatica per annulum ex cavo abdominis evadunt, ibidemque craſſior fit. Lamina vero externa prolongatur & ſic dictos *proceſſus* ſ. prolongationes *peritonæi* efficit, atque vaſa ſpermatica ad teſticulum comitans ea inclu-

includit ceu vagina, unde tunicæ vaginalis nomen. Hæc tunica vaginalis arctius ambit partem ſuperiorem vaſorum ſpermaticorum, laxius, quo teſticulo propior. Ad epididymidem accedens in circulo adhæret, ita ut *ſeptum* conſtituat, quod teſticulum à reliquo vaſorum ſpermaticorum faſciculo ſeparat, flatumque, facto foramine infra epididymidem, non tranſmittit in partem ſuperiorem tunicæ vaginalis. Ligamenta uteri rotunda ſimilis fere proceſſus, ſed anguſtior, à Nuckio *diverticulum novum* dictus, includit, & ad clitoridem uſque proſequitur.

Ii, qui vel duplicem eſſe peritonæi lamellam dubitant, vel proceſſus peritonæi plane denegant homini, vel eos à membranis ſic dictorum annulorum oriri putant, per autopſiam anatomicam ſe convinci patiantur de falſitate harum hypotheſium. *Ductus cæci*, circa proceſſus peritonæi à quibuſdam obſervati, in pueris præſertim præternaturales ſunt conformationes & ad herniam diſpoſitiones.

Plura, quæ de peritonæo proferri poſſent anatomica ad rem noſtram parum faciunt. Tranſeant ergo. Circa partes genitales pariter nihil reliquum eſt, quod noſtro inſerviat ſcopo.

CAPUT II.

De Pathologia herniarum agit.

CIrca onomatologiam herniarum non diu morabor, ne vanus redeat toties labor actus in orbem. Herniæ nomen an derivetur ab *hærere*, vel ἀπὸ τοῦ ἔρνου, ramo, unde latinorum *ramex*; vel ab *hernius*, quod veteri Sabinorum lingua durus ſignificat, grammaticis relinquo. Pariter an ſynonymum herniæ græcum, κήλη l. κάλη, ἀπὸ τοῦ κηλέω, permulceo, vel, quod alii interpretantur, noceo, vel à χαλάω, laxo, proveniat, litem non facio meam. Germani vocant *einen Leibſchaden*, quaſi damnum corporis; *einen Bruch*, ſeu rupturam. Galli *une deſcente*, deſcenſum.

Hernia autem *eſt tumor, quem partes ſolidæ & molles, è cavitate & ſinu naturali prolapſæ efficiunt, in abdomine à dilatatione, & forſan quoque ruptura peritonæi proveniens.*

Incarcerata dicitur *hernia*, quando pars prolapſa quaſi in carcere detinetur, & ſine ſectione reponi nequit, variaque, funeſta utplurimum, cauſat ſymptomata, inferius enarranda.

Species herniæ *proprie ſic dictæ*, imprimis ſunt: *Enterocele*, ſeu hernia inteſtinalis. *Enteroomphalocele*, ſeu hernia umbilici inteſtinalis. *Epiplocele*, hernia omenti; *Epiplomphalocele*, hernia umbilici omentalis. Species mixtæ ſunt: *Entero-epiplocele*, & *Entero-epiplomphalocele*. Ad hernias, vere ſic dicendas, porro referendas puto *herniam duræ matris*, poſt inflictum cranio vul-

vulnus, vel trepanum applicitum, omni nisu extra vallum suum osseum prorumpentis. *Oculi*, quam πρόπτωσιν dicunt, ex orbita *procidentiam*. *Uveæ* per vulnus corneæ l. scleroticæ prolapsum. *Sacci lacrimalis*, qui aliquando enormi tumore, ex osseo illo sinu, ossibus unguis, nasali & maxillari superiori insculpto protuberat. *Carunculæ lacrimalis*, ex angulo interno oculi, *glandulæque lacrimalis* procidentiam atque descensum. *Membranæ* narium *pituitariæ*, quæ subjectis phlegmaticis aliquoties jam excidisse observata est, ut ignaris imposuerit pro polypo. *Ventriculi*, *lienis*, *vesicæ*, *uteri* &c. prolapsuum quæ extant, quamvis rariora, genuina tamen herniæ erunt exempla. Quorsum sine dubio quoque spectant sic dicti prolapsus *uteri* & *intestini recti*, licet sub classe & nomine herniarum nondum militent.

Improprie videntur ad hernias referri, *prolapsus palati*, ac *uvulæ*. *Bronchocele* seu hernia gutturis. *Cirsocele* seu hernia varicosa. *Sarcocele*, seu carnosa. *Hydrocele* seu aquosa. *Pneumatocele* seu ventosa. Nobis de hernia intestinali & omentali potior erit sermo.

Subjectum morbi, seu loca, in quibus veræ hæ accidunt herniæ, *umbilicus* potissimum est, *Inguen*, *Scrotum*, & *hiatus sub ligamento Vesalii* in crure, hic & ibi denique in toto abdomine seu ventre, facta fibrarum musculosarum violenta divisione. Unde nomen *herniæ umbilicalis*, *Inguinalis* seu bubonoceles, (quæ etiam *imperfecta* vel *incompleta*,) atque *Scrotalis* seu oscheoceles, & quæ ad labia pudendorum muliebrium decidit, quæ *perfectæ* seu *completæ* audiunt; *Cruralis* denique atque *ventralis*. *Subjectum causæ*, seu ea pars, quæ tumorem hernialem materialiter causat, ordinario *Intestina* sunt, utpote quæ continuo vermiculari motu in cavo abdominis quasi oberrant, sicque digestionis negotium felicius promovent, sed eo ipso quoque membranam peritonæi, si paulo laxior existat, ad prolapsum impellunt.

Ex intestinis *Ileum* omnium facillime prolabitur, quia non solum liberrime fluctuat in ventre, sed etiam proximum est annulis. Possunt tamen, quin & solent, aliorum portiones intestinorum, vel solæ, vel cum aliis procidere. *Coli* pars, aliquando totus ejusdem arcus, sinistro inguine non raro excidit: In dextro latere fortius adhæret ossi ilio. Unde est, quod hernia coli in dextro latere rarius eveniat, In sinistro ter vidi ego ipse. Cum nuperrime ad supplicium famosi illius furis, Cartouche dicti, conferta plebis Parisinæ agmina confluerent, ex eaque terminos nonnemo egrederetur, herniosus à nativitate, ictibus aversa bombardæ parte abdomini inflictis enormem mox nactus est oscheocelen, quam incarceratam operaturus celeberr. Dn. *Gerard*, primarius nosocomii, à charitate nominati, chirurgus, demonstrator anat. & chir. in horto regio, Academiæque scient. Socius fautor & hospes olim meus per biennium honoratis. ex tribus intestinorum ulnis nostratibus cum coli portione, quæ sub reliquis latuerat, constantem deprehendit, prout faventissimæ ejus literæ me certiorem modo reddiderunt. Celeberr. Dn. *Thibaut*, chirurgus primarius magni illius nosocomii Parisiensis, Hôtel-Dieu, mihi retulit, se herniam coli in sinistro latere deprehendisse,

ſe, ubi cæcum ſimul cum ſua vermiformi appendice in ſcrotum ſe dederat præceps.

Omentum alias vix attingit umbilicum in ſubjectis bene valentibus, ſed aliquando longius emetitur ad ſcrotum iter, & vel ſolum, vel cum inteſtino prolabitur. Cujus rei iterata quoque me certiorem reddidit autopſia.

Veſica gravidarum limites eo facilius tranſgredi poterit, quo in ſexu ſequiori figuræ magis eſt cylindricæ, ſeu inſtar parvi dolii tranſverſim poſiti, quam conicæ. Plures veſicæ, ad labia uſque pudendorum prolapſæ hodierno die innotuerunt hiſtoriæ. Talis veſicæ hernia cum, & ſine ſacco herniali interno, cui veſica includatur accidere poteſt.

Ad *Cauſas* herniæ explicandas progreſſurus, illas, quæ, herniam efficiunt incarceratam, potiſſimum examinabo. Diſquiram tamen prius, an quæ in herniis, de quibus jam ſermo, communiter allegatur vel *dilatatio*, vel *ruptura* internæ peritonæi lamellæ, locum ſemper habeant? De ultima, ſeu de ruptura, non ideo ſaltem aſſenſum ſuſpendo, quod in quinque ſubjectis hernioſis, ſolicite abs me hanc in rem diſſectis, nonniſi dilatatam illam peritonæi lamellam, nunquam vero ruptam repererim: Sed quod ne quidem unico, certo ſufficientique teſtimonio hanc rupturam ullibi ſuffultam deprehenderim. Sunt *aliqui* autores, qui eam ſibi videntur vidiſſe: *Plurimi* eam vel ex aliis, per traditionem exſcribunt, vel ſibi fingunt. *Omnes* fortaſſe falluntur & fallunt. Ita celeberr. ille Medico-Chirurgus Hildanus, cent. VI. obſ. 70. pag. 588. in dubium ſpecioſis vocat argumentis, quam alius medicus ſtatuebat rupturam peritonæi in hernia, quam ſubito ortam ille ſupponebat. Celeberrimis chirurgis Pariſienſibus, quos de hac ruptura conſului, certe nunquam obvenit, licet ampliſſima illis affluat occaſio in hernias inquirendi. *Duæ* etiam potiſſimum *rationes* hujus rupturæ videntur deſtruere hypotheſin. Tunicæ nimirum peritonæi robur, & cum partibus adjacentibus firma cohæſio. In curſibus, ſic dictis, operationum, quorum plurimos Lutetiæ Pariſiorum imprimis apud ſupra laudatum Dn. Gerard frequentavi, cum bubonoceles operatio inſtituenda eſſet, maxima ſemper opus fuit impulſione & violentia ad protrudendam peritonæi lamellam internam in regionem inguinalem, pro efficienda hernia artificiali; Neque fortius impulſi digiti hanc tunicam ſemper perforare aut dilacerare valuerunt. Quamcumque vero ſupponant cauſam & violentiam, quæ inteſtina ad hanc peritonæi lamellam cum impetu adigat, vix illam digitorum actionem ſuperabit, quin nec æquabit. Dein lamina interior peritonæi adhæret, & quaſi adglutinatur muſculis abdominis, unde etiam robur mutuatur, &, ſi quo percellitur impetu, ejus partem tranſmittit in ſubjectas immediate muſculi tranſverſi, dein & obliqui interni fibras carnoſas, quæ impreſſioni parum obediendo vim propellentem peritonæum obtundunt, donec tandem evadendi rimam in annulo obliqui externi inveniat. Innumeras in promptu habemus obſervationes tunicarum, mirum in modum ſe extendi patientium, craſſitieque tantumdem fere ſimul

mul auctarum ac latitudine, ut itaque nec in ſubitanea herniarum formatione, nec in maximæ molis herniis ſucceſſu temporis interna peritonæi membrana rumpatur facile.

Quo igitur modo herniæ ſubito generantur, quæres? Anne tum ſubito tantum dilatabitur illa lamina, quæ tam valida, partibuſque vicinis adhærens ſupponitur? Iſta, fateor, objectio mihi dudum crucem fixit. Videamus tamen primum, an ſemper revera ita ſubito orta ſit hernia, qualem venditat æger. Sciamus oportet annon pudor aliæque rationes politicæ diu celaverint herniam inguinalem, quæ poſtea ſubito ſcrotalis facta eſt; Annon repoſita olim hernia denuo prociderit & incarcerata facta ſit? Suſpecta hodie, ægrorum quoque, fides eſt!

Quidſi tamen herniam inteſtinalem (omentalis ſubito rarius videtur oriri) ſubito & recenter factam certo conſtet, an ideo ruptam in inſtanti agnoſcere cogemur laminam internam peritonæi? Non. *Præceſſit* ſine dubio *laxitas peritonæi*, vel ex ſubſtantiæ debilitate, vel nimia humiditate, quæ præternaturalem inteſtinorum decubitum jam ab aliquo tempore fovens, ſuperveniente impetu plenariam herniæ eruptionem promovit. Eadem certe cauſa videtur eſſe herniarum à nativitate; patrem novi cum tribus liberis hernioſis natis. Si in ſcrotum ex abdomine mox mox decidiſſe putes, mirum eſt, quomodo inteſtinum prolabens illa membranacea uno ictu poſſit ſuperare obſtacula, quæ in limine proceſſus peritonæi occurrunt, quique ſuperius ob eam cauſam multo anguſtior eſſe videtur ac ubi teſticulo propior.

Talem *peritonæi laxitatem* & imbecillitatem non ſemel deprehendi in ſubjectis vel actu hernioſis, vel eo ipſo certe diſpoſitis ad herniam; & ante paucos dies præſentibus binis medicis celeberr. aperiendo exanime corpus viri phthiſi defuncti una hernioſi, novo confirmatam ſpecimine vidi. Dextrum nempe latus herniam offerebat omenti ſcrotalem; ſiniſtrum vero apud egreſſum vaſorum ſpermaticorum, peritonæi laminam internam exhibuit quidem integram, neque dilatatam, ſed levi opera per annulum uſque in inguen digito prolongandam, herniæ inteſtinali olim locum daturam.

Dilatationis itaque cauſam potius agere, quam rupturæ volui, manus tamen lubentiſſime daturus, quamprimum vera ruptura peritonæi in ſubjecto hernia demortui, oculis meis ſubjicietur, vel à viro rerum anatomicarum perito atque bonæ fidei confirmabitur.

Lamina illa interna peritonæi fig. III. Lit. C. vaſis ſpermaticis J. J. L. ſuperjacens ſaltem, ſenſim ſenſimque magis, vel ſimultaneo impetu ita propellitur, ut primum referat infundibulum, poſtea ulterius deſcendens figuram induat pyriformem, vel inſtar cucurbitæ lagenariæ. Vocatur tunc *Saccus internus*, quod inteſtinum vel omentum prolapſum inſtar ſacci includat, & quidem internus quod alius adhuc illum ambiat, externus. Saccum illum internum definiunt fig. II. Lit. G. & fig. III. Lit. C. D. D.

E.

E. E. Parte ſua ſuperiori contiguus eſt & adhæret ſacco externo, inferiore autem vaſis ſpermaticis immediate, & mediate ſacci iterum externi parieti inferiori, ut ſit inſtar digiti in chirotheca. Terminum atque obicem ponit huic ſacco *ſeptum* illud, quo tunicam vaginalem undiquaque ſupra paraſtatam adhærere ſuperius dixi. Hinc eſt, quod teſticulus utplurimum ſeparatim tangatur; dari tamen caſus divulſi hujus ſepimenti, tuncque confuſi teſticuli cum inteſtino l. omento prolapſo, vero non eſt abſimile. In hernia per rupturam peritonæi hunc ſaccum internum non exiſtere in propatulo eſt; inteſtina tunc ſeu omentum, ſenſim magis ampliando & dilacerando foramen præternaturale peritonæi, per hoc libere excident, nullamque laminæ internæ peritonæi prolongationem efficient.

Saccus externus multo craſſior eſt interno, inque varias ſeparari lamellas poteſt, quarum interna à proceſſu peritonæi ſeu lamina externa peritonæi proficiſcitur, cui mox circumfunditur *ſubſtantia* illa *celluloſa*, quam inter utramque peritonæi laminam reperiri ſuperius indicavi. Hæ cellulæ in ſubjecti hernioſi ſacco externo inflatæ ope tubuli, prout in fig. II. Lit. E. & F. miro pulcherrimoque ſpectaculo in niveam intumeſcunt ſpumam, & tandem exſiccatæ relinquunt rete celluloſum, ſerico carpto mollius, niveque candidius, pollice altius aliquando. Videntur hæ cellulæ cum membrana pinguedinoſa ſcroti præter naturam turgidiores & inflatæ efficere id, quod Galli vocant *des feuillets*, ſ. foliola, quæ ſcalpellum operatoris ordinario morantur & prius ſeparanda ſunt, quam ſaccus hernialis aperiatur. Parum ad ſacci hujus ſeu tunicæ formationem facit tunica vulgo dicta erythroidea; re enim ipſa non conſtituit, neque in ſtatu naturali peculiarem tunicam, ſed fibras ſaltem muſculoſas in ſuperficie tunicæ vaginalis hic ibi ſpargit & diſtribuit.

Huic *lamellæ* à peritonæo ortæ ſuperexpanditur & fortiter adhæret alia fortior; *tendineæ*. Fig. II. Lit. D. D. ex fibris tendinoſis ἀπονευρώσεως muſculi obliqui externi, (ſub Lit. C C. indigitatæ) prolongatis orta, quam ideo *tunicam* voco *aponeuroticam*. Sub illa violenta partium expanſione refluxus tam ſanguinis quam lymphæ impeditur: hinc tunicæ illæ non modo ſæpius valde craſſeſcunt, ſed liquore etiam plus minus replentur, unde diſtinctio inter *hernias ſiccas*, quales plerumque ſunt recentes, & *humidas*, inveteratas utplurimum. Involvitur denique hic ſaccus *membrana pinguedinoſa* ſcroti fig. II. Lit. B. quam pinguedine actu repleri noluit providentiſſimus Creator, ne ſcroti neceſſariæ obſit corrugationi. Agmen claudunt membrana ſcroti muſculoſa, *dartos* dicta, & reliqua *integumenta communia*. Omnes hæ recenſitæ tunicæ aliquando etiam ita extenuantur, ut levi facta inciſione mox inteſtinum prorumpat nudum, in eoque caſu facile lædatur.

Nihil ſupereſt de ſaccis, quam ut eorum ulterius examen data quavis occaſione curioſis commendem. Detegent hi forſan, quod non ſemel animo concepi, mihique bis deprehendiſſe viſus ſum, ſacci nimirum interni

 ſolum

ſolum præſentiam, ita ut tunicæ vaginali, ceu ſacco externo ordinario, non fuerit incluſus. Inflaveram tum, ope tubuli, per annulum dilatatum, ab intra ad extra, ſaccum internum, qui intumeſcens quidem ſaccum tamen ſuum externum non inflabat, ſeu diſtendebat una. Inflata autem poſtea tunica vaginalis, per foramen ſupra epididymidem factum, mox intumuit aëre. Unde, juxta & autopſiam, ſuſpicabar, ſaccum internum ſuperjacere tunicæ vaginali, illique non includi. Item præſente ſupra laudato Dn. Thibaut, cum bubonoceles operationi in collegio noſtro ſe offerret cadaver hernioſi, operationem ego perfeci, ſeparatoque ſacco interno vaſa ſpermatica alia adhuc membrana tecta vidimus. Unde ſimilis concluſio.

Jam ad *ſymptomata herniæ incarceratæ:* hernia nulla arte reponi poteſt ſine ſectione, dolor in inguine prope annulum, in ventre colicus, in lumbis tenſivus, fruſtratus dejiciendi conatus, vomituritio, vomitus chyloſi primum dein & ſtercorales, unde paſſio iliaca ſeu τὸ miſerere. Locus tumoris hernioſi rubet, livet, flaccescit denique. Febris tandem, inſomnia, pulſus durus & intermittens, convulſiones, ſudor frigidus, quies & doloris ceſſatio, mors.

Cauſas inter *herniæ incarceratæ proximas* eſt *annuli* obliqui externi nimia *anguſtia*, moli partis prolapſæ nondum reſpondens: ejuſdem *ſpaſmodica conſtrictio: inteſtini prolapſi infarctus* & turgeſcentia à flatibus atque fæcibus. *Intricatio*, à motu periſtaltico perverſo, vel inepta manuum contrectatione. Ejuſdem *adhæſio* ad partes vicinas & *inflammatio. Omenti compreſſio*, *inflammatio*, *excoriatio.* Inteſtinum ambiens *carnea* veluti *faſcia*, & in loco annuli adhærens, tandem ità coarctans inteſtinum, ut omnem viam præcludat fæcibus [a]. Colum ſi prociderit in ſubjecto obeſiori, *appendiculæ* ejus *pinguedinoſæ* non parum ad incarcerationem contribuunt. In ſectione hernioſi nuperrima omentum mecum conſpexere bini medici claris. à fundo ventriculi uſque ad annulum pinguedine ſua tantum non omni exhauſtum, parte vero, qua in ſcrotum erat prolapſum, mole, ſeu *moleculis* potius *ſebaceis* durioribus auctum, ut omnes junctæ tumorem effecerint pugni magnitudine, illudque nec manibus, encheireſique conſueta in abdomen repelli, nec apprehenſa in cavo abdominis omenti parte, annulo dilatato proxima e ſcroto retrahi potuerit. Creſcunt ſucceſſu temporis hæ portiunculæ ſebaceæ & numero & mole, imo & indureſcunt ſenſim magis, donec annulus, cedere amplius neſcius, omentum ſtrangulet.

Omphalocele incarcerata rarior eſt, ex ea potiſſimum ratione, quod in regione umbilicali partes facilius ſe patiantur extendi. In *hernia crurali incarcerata arcus* ille *tendinoſus*, ſeu ligamentum *Veſalii* jugulat inteſtinum.

CAPUT

[a] Hujus duo exempla v. in Hild. Obſ. 15. 678. & 588.

CAPUT III.

Signa herniæ, incarceratæ imprimis, ejusque diversæ speciei explicat.

Hernia, ut sorex, se prodit suo tumore; quem tamen cum intempestivus sæpe pudor occultet, opus est, ut medico-chirurgus latentem subolfaciat causam ex symptomatibus, quæ in præcedenti capite enarravi, quæque patiens nec supprimere nec occultare poterit. Signa, quæ herniarum species distinguunt, toties ab auctoribus decantata sunt, ut eadem oberrare chorda nolim. Ea vero signa, quæ enterocelen ab epiplocele, de quibus nostrum thema, infallibiliter distinguant, sæpe sunt æquivoca. Ordinario tamen *epiploceles tumor inæqualis*, *non adeo tensus* est, sed digitis compressus *foveas* quasi *servans*; *vomiturities*, *alvo libera*, vacuo præsertim seu *jejuno ventriculo*; is enim tum contractior, fundo suo magis appropinquat diaphragmati, sicque omentum, inferius annulo quasi affixum fortius tendit atque trahit, ipse autem ventriculus molesta hac tractatione stimulatur & ad vomitus provocatur. Per absentiam plurium, enteroceli propriorum, signorum ad epiploceles præsentiam quoque argumentari licebit.

Enteroceles itaque *tumor* est *æqualis*, *tensus*, *pyriformis*, *elasticus*, *foveam* ab impressione digiti *non servans*, manibus volutando scrotum *borborygmos edens*. *Colicæ*, ac *alvum reddendi frustrati conatus* subinde accidunt. *Simultanea* herniæ *formatio*, crebroque *prægressa facilis repositio* cum *crepitu* seu murmure, enteroceles quoque suspicionem confirmant. Sed fallunt sæpe hæc signa manum peritam, eo præsertim tempore, quo tunicis atque saccis herniæ jam jam inflammatis tactui amplius non est locus ad explorandum. Sed caute saltem mercanti ad operationem parum refert, sive omentum, sive subsit intestinum.

Prognosis herniæ incarceratæ, seu intestinalis, seu omentalis, *funesta* ùtplurimum esse solet, nisi in angustiis detenta pars atque inflammationis, gangrænæ sphacelique periculum incurrens cito liberetur.

Majus intestino imminet periculum ac omento, quoniam majoribus scatet vasis sanguineis, sensus est exquisitioris, flatibus turget atque fecibus, moleque etiam superat omentum. Recentis herniæ, utpote quæ nondum adhærens, facilior est operatio, feliciorque successus. Si tumor herniosus flaccescat, livescat, non doleat amplius, abdomen vero infletur, umbilicus promineat; pulsus sit durus, celer, intermittens &c. altero in cymba charontis pede titubat æger.

Singultum, stercoraceos vomitus, alvum pertinacissime clausam, sponte tamen ultimo solutam, sed fætentem admodum & cum sudore frigido certissi-

tissimos esse mortis propinquæ præcursores chariss. Parens meus singularibus aliquot exemplis observavit. Tunc igitur ad mortem potius quam operationem se accingat æger.

CAPUT IV.

Therapiam atque chirurgiam herniæ incarceratæ continet.

OMnes eo nervos intendat medico-chirurgus ut operationis necessitatem & discrimen amoliatur, partemque prolapsam vinculis solvat suis. Si primo tentamine repositionis ope manuum non respondeat hernia, ab ulteriori insultu abstineat chirurgus, multoque magis æger, cui semper noxia est, quam propriis manibus celebrat, repositio, ob incongruum corporis situm, quem in hoc negotio tenet.

Enemate tum *emollienti* alvus lubricanda, reiterato toties, quoties è re videbitur. Stimulanti, ab initio, post emolliens, etiam locus esse potest.

Carminativa & *demulcentia* interne propinanda largiore dosi, quibus immiscenda potissimum *nitrosa* & *cordialia*. *Hydrargyrum* copiose ingurgitatum infidi mihique *suspecti* est *successus*. *Purgantia* cane pejora & angue fugienda. *Diæta tenuis* & *lubricans* esto. Totum *inguen*, imprimis *annuli locus*, *scrotumque*, quin & *abdomen oleosis*, quæ partes strictas laxent calide *inungantur*. Enterocelen, quæ biduo reponi non potuit & suspecta jam excitaverat symptomata, solo oleo lini & florum chamomillæ atque seminis carvi in lacte decoctione fotam restitui haud ita pridem. *Cataplasmata emollientia*, sæpe calide apposita; si metus inflammationis & gangrænæ sit, *resolventia in-&-externa* cum emollientibus permisceantur. *V. S.* instituatur, repetatur in brachio. *Adspersio frigidæ*, quæ aliquoties successisse legitur, *caute imitanda*. *Suspensio* ægri *per pedes* dubii successus est, nec periculo vacat. Præstat *supinus* ægri *decubitus*, capite declivi, podice autem elevato, & mediocris *flexio cruris*.

Aliquot ex horum applicatione & usu horis denuo reductio molienda, ægro præceptum modo situm tenente, chirurgus vero *alteram manum constanter applicet annulo*, vel arcui tendinoso (si hernia cruralis) ut ibi partem repositam contineat, denuoque procidere vetet. Altera manu tumorem herniosum leniter contrectet, motitet & oblique sursum simulque *extrorsum versus os ilei* impellat, si inguinalis vel scrotalis sit hernia. In crurali autem recta sursum & parum antrorsum premendum.

Si tandem nulla spes reductionis affulgeat, sed symptomata ingravescant, ad operationis anchoram refugiendum est, sed cito & in tempore.

Ad operationem se accingens chirurgus omnia parata habeat; itaque in patina prius disponat *scalpellum* rectum, aliudque mediocriter curvum, *specillum sulcatum in apice clausum*, *forficem rectam* altero acuminis apice obtuso, *acum* chirurgicam curvam *cum filo cerato*. Plurima *frusta linteaminum* detritorum, *linteumque carptum*, *nodulum* ex linteis in formam globularem compressam, instar noduli latioris vestimenti virilis, adaptatum, & filo superius constrictum, cujus extremitas digiti longitudine propendeat, *compressas triangulares*, quarum una altera major, *compressam* latiorem ex panno laneo *ventralem* dictam atque abdomini imponendam, *fasciam*, duos pollices latam, & decem nostrates ulnas longam. *Spiritum* quoque *vini camphoratum*, *oleum rosarum*, & *defensivum* ex *albumine ovi cum aliquot granis aluminis & Sacch.* ♄. conquassato, in promptu habeat. Ægro propinet *cordialem potionem* cum *diaphoreticis mixtam*, *urinamque jubeat reddere*, *vel* si nequeat, diu retentam *cathetere evacuet*. Tunc *abrasis*, si opus est *pilis* ægrum collocet *supinum*, *crure*, affecti lateris parum *flexo*, ut cutis & aponeuroses, quæ in cruris extensione simul quoque tenduntur, laxentur. Alterius manus pollice ac indice *cutem* in medio tumoris herniosi *apprehendat*, & *elevet*, idque per ministrum ad latus suorum digitorum pariter effici curet, ut ipse operator interstitium cutis inter utriusque manum scalpello vel recto vel mediocriter curvo, *longitudinali* incidat *sectione*, non ultra cutis crassitiem penetrante. Digitis remotis cuteque dimissa caute *dilatanda* est ejusdem *incisio*, scalpellumque non perpendiculariter sed oblique tenendo, *membrana pinguedinosa* ex utroque *separanda* latere. Suspensa manu ulterius progrediendum ad tunicam sacci hernialis externi aponeuroticam, quæ cum reliquis saccorum membranis, intestinum involventibus, aliquando mirum in modum extenuata, aliquando admodum crassa existit. *Facto* per scalpellum, non punctim, sed cæsim, uti ita loquar, *foramine*, *in saccos*, pariter ut in prima cutis incisione elevatos, penetrante, *specillum* superius descriptum in illud *immittendum*, in ejusque sulcum adacto vel *scalpello vel forfice* totus ille *saccus*, partem prolapsam continens, tota longitudine sua *aperiendus*. Ex foramine mox prosiliens aqua operatorem non terreat, neque arteriola, a pudendis externis orta, sanguinem vibrans, digiti, vel compressæ spir. vin. imbutæ, applicatione facile sistendum, turbet. *Inter operandum* vero sollicite semper frustis illis lintei *partes dissectas abstergat*, ut clare pateant oculis. Saccis hoc modo dissectis, pars prolapsa in conspectum venit nuda; quæ si *omentum* fuerit, idque gangrænæ vel sphacelo jam aliqua sui parte *infectum*, *spir. vin. camphorato* calido *irroretur*, & in parte adhuc sana *ligetur*, trajecto ope acus per medium partis ligandæ filo, quod utrinque constringitur, filorumque extremitas duarum fere palmarum longitudine pendula, & vel colore, vel alio signo distincta relinquatur.

Si qua *adhæret*, caute *separandum* ejusque repositio tentanda. Huic *cum* non minus ac intestinis plerumque *obstet annuli angustia*, hic prudenti in-

ſione *dilatandus*, *ope ſpecilli ſulcati*, ſupra laudati & *ſcalpelli incurvi*, cujus dorſum & apex in ſulco ſemper abſcondantur, dumque inciſio facienda eſt, *ſpecillum cum* incluſo *ſcalpello ſimul* parti incidendæ *apprimendum.* In *hernia crurali* columna inferior annuli, quam ſupra nominatum efficit ligamentum *Veſalii*, *obliqua inciſione* verſus os ilii *dilatandum.*

In *hernia umbilicali dilatatio* potius *inſtituenda* videtur vel *in ſuperiori* vel *inferiori parte*, à linea alba diſcedendo quantum fieri poteſt.

In *hernia inteſtinali*, eaque vel inguinali vel ſcrotali, *columna* ſeu circulus *ſuperior* annuli, ſaccum hernialem à parte ſuperiori tangens *diſcindendus.* Facta ſufficienti inciſione, *ſcalpellus una cum ſpecillo ſulcato retrahendus.* Si omentum procidit *ſolum*, facta hac dilatatione facile ſuo reddetur naturali loco, ſi una cum inteſtinis, *hæc prius reponenda* ſunt. Si inteſtina ſola ſint prolapſa, ea *extremitate*, *quæ ultimo procidit*, verſus annulum placide in cavum abdominis *reducantur*, obſervata eadem encheireſi, quam ante commendavi pro inteſtino, ſine ſectione reponendo. Si durioribus *infarctum* ſit *fæcibus*, hæ digitis *divellendæ*; ſi *flatibus*, *portio inteſtini* e ventre *extrahenda*, ut major eis locus detur, inteſtinumque flexilius molliuſque evadat. Cum ingens, & quandoque enormis, inteſtinorum copia variis implicita fuerit gyris, cum meſenterio annexo, pariter prolapſo, meſenterium prius reducatur, tunc inteſtina ſequentur. Nimiæ inteſtini coli appendiculæ pinguedinoſæ, repoſitionem impedientes, forfice, modo ne nimis prope inteſtinum abſcindi poterunt.

Inteſtinum fortiter adhærens, ita ſeparandum, ut potius e parte, cui agglutinatur aliquid auferendum, quam de inteſtino. In hernia tamen crurali, ubi ſimplex ſaccus, vaſaque ſubſunt cruralia, cautiſſima opus eſt tali ſeparatione. Inteſtinum & omentum ſi una prociderint ſibique invicem accreverint, ſatius eſt in ſeparatione omentum aliquid de ſua perdere ſubſtantia, quam inteſtinum.

Repoſita itaque parte prolapſa, miniſter compreſſam ſpir. vin. calido imbutam digitis apprimat annulo, ne quod modo repoſitum, excidat de novo. Annulus aliquot inciſionibus ſcarificandus in circumferentia ſuperiori; inferius vaſa ſpermatica lædi poſſent.

Superſunt jam *ſaccorum reliquiæ*, inutileſque integumentorum, valde diſtentorum, anguli. Illæ *ſeparari debent* à partibus contiguis, *filoque* cannabino triplici l. quadruplici, cerato, prope annulum circumducto aliquoties, fortiter *conſtringi*; unde nodulus quaſi & obex egreſſuro in poſterum inteſtino objicitur, qui cum annulo ſcarificato concreſcit, illiuſque hiatum implet, quem olim, peſſimo eventu, obturaverunt teſticulo, in annulum intruſo. [a] *Cavendum* vero in hernia inguinali vel ſcrotali, *ne faſciculus vaſorum ſpermaticorum una ligetur. Integumentorum* tantum relinquatur modo, quod ſufficiat ad obtegenda vaſa ſpermatica atque teſticulum, reliquum forfice reſecetur.

Nodu

[a] V. Scult. Armam. P. 2. Obſ. 64. p. 91.

Nodulus, ſupra in apparatu chirurgico deſcriptus & defenſivo imprægnatus *annulo apponatur*. *Linteum carptum* in cylindros *circumvolutum*, huic *nodulo circumponatur*, reliquum *vulnus linteo carpto* indigeſto, quod brutum vocant, *impleatur*, cui *compreſſæ* illæ *triangulares* graduatæ duæ treſve, ſpir. vin. camphor. calido imbutæ ita *ſuperaddendæ*, ut minima primum dein majores, baſi trianguli deorſum ſpectante, collocentur. *Oleo roſarum* calido foveatur & *illinatur* totum *abdomen*, & *regio* imprimis *hypogaſtrica obtegatur compreſſa ventrali*. Tum *faſcia*, ſpica inguinali dicta, totus *apparatus obfirmetur*, & poſtquam inguen affectum ſpica, quam vocant (unde nomen faſciæ, ob ſpicatas & graduatas circumvolutiones) bene munitum eſt, reliquum faſciæ aliquoties ſcroto ſubducatur, ut illud quaſi ſuſpendat & elevatum teneat, finiendo faſciam circumvolutionibus in circuitu abdominis.

Quis deligandi modus obtineat poſt operationem herniæ cruralis, vel umbilicalis ex jam deſcripto, cæteris paribus, colligetur. Inſtituti temporiſque ratio latius excurrere vetat.

Poſt operationem ægro cordialis potio exhibeatur, enema emolliens injiciatur. Primis diebus nonniſi juſculis carnis & gelatina nutriatur.

Altero die tota *vulneris* deligatio ſolvenda, ejuſque *labia*, ſanguine forſan adhuc inquinata, *lavanda* ſpiritu vini, *applicita* ſemper *manu ad annulum* ne hernia recidat: Dehinc novus, ut ante, *applicandus nodulus*, ſpir. vin. camphorato irroratus & *digeſtivo illitus*, plumaceoli circumponendi, itidem digeſtivo imbuti, compreſſæ & faſcia, ut prius, applicandæ.

Si annulus tertio quartoque die nimis *adhuc pateret*, vel ſufficientem non præberet ſuppurationem, in uſum ego ducerem *Scarificatorium Wolhuſianum*, (quo tantum non miracula præſtantur in oculorum morbis) novaſque inſtituerem circumcirca in annulo ſcarificationes, qualibus olim Pariſiis in noſocomio, à charitate dicto, fiſtulam perinæi calloſam, in urethram penetrantem, quæ diu ante variam reſpuerat medicationem, feliciter conſolidavi. Si quæras quodnam ſit illud inſtrumentum, reſpondeo: Eloqui jam non licet; his igitur, qui è ſchola celeberr. illius ophthalmiatri prodiere, ſaltem commendaſſe juvabit.

Alius adhuc *novæ methodi* facienda eſt mentio, quæ acri noviter anſam dedit diſputationi binis, qui Pariſiis clarent, chirurgis. Reponi poſſe prætenditur pars prolapſa *ſacco herniali integro*, non aperiendo, niſi pars prolapſa adhæreat vel teſticulo vel vaſis ſpermaticis. Aiunt hanc methodum maxime naturalem atque facilem, minime autem periculoſam eſſe.

Sed obſtat quod (1) hic ſaccus tantum non ſemper undiquaque adhæreat ipſis præcipue vaſis ſpermaticis; dum integer ſeparandus eſt, hæc facile læduntur. (2) Pars contenta, inteſtinum l. omentum, ſæpe jam alterata, nec fomentari nec reſcindi poſſit. (3) Liquor ſeu amurca, quam non raro continet hic ſaccus, putreſcens in cavum abdominis cum ſacco, integro repoſito, redundet. (4) Omentum atque inteſtinum ſibi invicem accreta ſeparari nequeant. (5) Saccus hicce ante foramen annuli in poſterum fluc-

 tuans,

tuans, nec priſtinum facile recipiens tonum ex longa dilatatione, infundibuli inſtar denuo facilius excipiat inteſtinum. (5) Si hernia exiſtit à ruptura peritonæi, locum plane non poſſit habere. Saccus enim tum efficeretur à tunica vaginali, quam cum parte prolapſa reponi non poſſe per ſe patet. (6) Aliquando ſaccus ipſe ſtrangulet partem prolapſam; Qui igitur, niſi aperiatur, repoſitus in cavum abdominis non deſiſtet à conſtrictione illa periculoſa. Hujus rei evidens hoc eſto ſpecimen. Lutetiæ Pariſiorum in noſocomio, Hôtel-Dieu dicto, virum hernia crurali mortuum, qui operationem vivus noluit admittere, aperiendo, ſaccum hernialem ſub & à ligamento Veſalii ſtrangulatum deprehendi; Diſſecto illo ligamento ſaccus ipſe ſuperius quaſi loro conſtrictus, ut digitum auricularem, extracto inteſtino, vix ingerere licuerit, inferius ſeu in fundo amplior, partem inteſtini ilei continens. Repoſitus hic ſaccus integer cum inteſtino ſuo contento, non apertus, in ipſo quoque abdominis cavo ſuum ſtrangulaviſſet inteſtinum.

Itaque nova hæc methodus, in hernia incarcerata in uſum ducta, vix, niſi in ſubjectis junioribus, & cum multis aliis cautelis feliciter cedet.

TANTUM!

T. XVII. Fig. I.

Exhibet Enterocelen, dextri lateris, prout in oculos, ſine ulla ſectione incidit.

AA. Crura, divaricata, ut ſcrotum cum hernia melius pateat.
B. Inguen, ab inteſtino in gibbum quaſi elevatum.
C. Inguen alterius ſanique lateris, planum & altero depreſſius.
D. Penis, ut ſolet, retractus.
EE. Scroti dimidia pars valde tumida atque tenſa, ab inguine ad infimam fere ſcroti partem.
F. Scroti infima pars, non tumida nec tenſa, in qua teſticulus ſeparatim tangitur, cum inteſtino non confuſus.
G. Altera dimidia ſcroti pars, naturalis figuræ & ſtructuræ.
H. Sutura, quæ ſcrotum in duas dividit partes.

Fig. II.

Exhibet ſcroti dextram ſeu affectam partem, arte anatomica diſſectam.

A A. Cutis ſecundum totam ſcroti longitudinem aperta & ad latus reflexa, ut ſubjectæ partes in conſpectum veniant.
B B. Membrana pinguedinoſa ſeparata & pariter ad latus repoſita.
C C. Annulus muſculi obliqui externi, per cujus dilatationem & divaricationem

tionem præternaturalem ſacci herniales cum inteſtino incluſo prociderunt.

D D. Tunica aponeurotica, totum iſtum pyriformem ſaccum externum efficiens, prolapſum inteſtinum atque teſticulum includens, in medio aperta & ad latus utrinque diducta, intime adhærens interiori ſacco. In toto ejus tractu fibræ tendineæ, ab aponeuroſi muſculi obliqui externi ejuſque annulo profectæ, maxime ſunt conſpicuæ.

E. Membrana cellulosa inter utramque peritonæi lamellam, hicque inter ſaccum externum & internum conſpicua, &

F. Inflata ope tubuli. F.

G. Saccus hernialis internus, ex dilatatione laminæ interioris peritonæi ortus, inteſtinum immediate complectens, in medio diſſectus, ut

H. ſubjacens inteſtinum H. compareat.

Fig. III.

Exhibet formationem herniæ inteſtinalis, in ſcroto ſitum tum inteſtini prolapſi, tum reliquarum partium in ſcroto contentarum, cum ſacco herniali interno.

A. Fibræ tendineæ ἀπονευρώσεως muſculi obliq. Ext. de quibus fig. II. Lit. D D.

B. Lamella exterior peritonæi, paulum reflexa antrorſum, quæ naturaliter prolongata ſic dictum efficit proceſſum peritonæi, ſeu tunicam vaginalem vaſorum ſpermat. atque teſticuli; Præter naturam vero ſaccum hernialem externum juxta cum membrana aponeurotica fig. II. Lit. D D. conſtituit, quem vero hic repræſentari nolui, ne confuſio inter utrumque oriretur ſaccum.

C. Lamella interior peritonæi, dilatatione præternaturali in ſcrotum protruſa, ſaccum hernialem internum efformans, qui inteſtina immediate continet.

D D. Ejuſdem lamellæ in ſaccum dilatatæ continuatio uſque ad ſeptum, quod tunica vaginalis ordinario ſupra teſticulum efficit, ad latera parum reflexa; ſicut &

E E. Ejuſdem paries ſeu latus inferius itidem parum reclinatum, ut ſubjacentia vaſa ſpermatica adpareant.

F F. Tunica vaginalis, teſticulum laxe ambiens, aperta, hinc

G. Teſticuli corpus, ſola adhuc tunica albuginea cinctum, reſtat; cui ſuper jacet

H. Epididymis ſeu paraſtata.

J J. Corpus pampiniforme, ſeu art. & ven. ſpermat. inter externam & internam peritonæi lamellam ex abdomine per ſic dictum annulum erumpentes, plus juſto craſſiores effictæ.

L. Canalis deferens.

M M. Inteſtini Ilei portio, ſacco interno incluſa, ſed hic exempta & ad latus collocata, variis gyris intricata.

COROLLARIA.

I.

Rariſſima nuchæ Luxatio.

IN conflictu ebriorum nocturno ruſticus quadratus accipit aliquot ictus circa caput, & duriora veritus aufugit ea pernicitate pedum, quæ vel celerrime decurrentem equum anteverterit. Hic, f. ſpatium ſemihoræ emenſus domumque reverſus, exuta ſuperiori tunica admotaque ſcala petit cubiculum amaſiæ puellæ, & ibidem aliquandiu commoratur, ordinem rixarum recenſens, ac de ſe nihil quicquam, ſitim ſi excipias, conqueſtus. Reverſus eadem via domum 150 prope paſſuum, ſcalam ſecum aſportavit. Elapſa ab hinc hora in lecto, accumbente una fratre juniori, corripitur convulſionibus (*hat nach der Auſſag des Bruders ſehr gewütet*) & ſpatio 4. horarum præſentibus parentibus moritur. Corpus exanime a medico vicino legaliter apertum exhibuit ſanguinem extravaſatum hic ibi ſub cute capillata & pericranio, item ſuper dura matre circa os temporale ſiniſtrum aliquot uncias ſanguinis nigri grumoſi; hic ibi contuſionum veſtigia in dura matre, parvamque interioris cranii tabulæ fiſſuram in confinio ſuturæ lambdoideæ & ſagittalis; Vaſa piæ matris ſanguine grumoſo infarcta; ſuper principio medullæ ſpinalis guttas 12. vel 15. ſanguinis grumoſi; ſugillationem cutis & muſculorum in nucha; luxationem ſeu ſeceſſum vertebræ atlantis & epiſtrophi, qui pollicem facile admiſit, cute quamquam integra; tertiam quartamque colli vertebram vacillantes quidem, ſed tamen adhuc connexas. Quæritur: Unde luxatio hæc? an ab ictibus collo exceptis in conflictu? Dubium; cum poſtea per trihorium fere omnes actiones, animales imprimis, exercuerit liberrime, difficileque conceptu ſit, qui ictus, cute integra, epiſtrophum dirimere potuerit ab atlante, cum utrumque harum vertebrarum corpus valido circulari uniatur ligamento, & proceſſus dentiformis epiſtrophi connectatur occipiti per ligamentum peculiare, teres & forte, iſque ipſe detineatur in ſinu ſeu magno foramine atlantis ope ligamenti tranſverſalis, collum dicti proceſſus ambientis. Anne colli tenſio & ſitus erectus ope muſculorum, per illud trihorium vertebras has plus minus parallelas conſervavit, ſicque compreſſionem medullæ ſpinalis & vaſorum vertebralium præcavit, donec ægro lectum ingreſſo (ubi mox lamentando dolores patefecit) Epiſtrophus magis, ob flexum tum collum, ſecedere ad latus, cumque proceſſu dentiformi medullam ſpinalem vaſaque vertebralia comprimere debuit? Unde appulſus arterioſi ſanguinis per arterias vertebrales, reditusque per venas vertebrales & jugularium inter-

internarum alterutram, ejuſve ſaccum, prope adjacentem vertebris his luxatis, impeditus, & medulla ſpinalis compreſſa ſpiritus magis magiſque denegavit nervis diaphragmaticis, mox infra locum compreſſionis è 3tio 4to & 5to pari nervorum cervicalium coalitis; Nervus ſpinalis pariter tunc compreſſus vel irritatus turbas communicavit cum octavo pari, cui ſe aſſociat in cranio; Spirituum animalium irradiatio ſenſim magis impedita, turbata, abolita. Quidſi vero lapſum de ſcala, cum è cubiculo amaſiæ deſcenderet, argueremus, vel aliam quamcumque, morti propiorem, quam ictus illos ſeptihorio prægreſſos, ſuſpicemur luxationis cauſam, ad mortem quidem defuncti parum, ſed ad vitam verberantium plurimum referret. Id ſaltem denuo mirum foret, qui graviter ita lapſus mox ſecundam ædium conſcendere potuerit contignationem, veſtes exuere &c. Ad ſeriam hujus caſus enodationem Nobiliſſ. invito Dominos Opponentes.

I I.

Cataractæ incipientes ſine conſueta operatione curari poſſunt,

I I I.

In cataractæ è ſecunda, ſic dicta, oculi camera extractione per acum hamatam, licet vix concipienda, annon membranam cryſtallini arachnoideam, parum inſpiſſatam & opacam, extrahunt utplurimum? Modo pluries revera contigerit illa operatio.

I V.

Scarificationem palpebrarum, carunculæ lacrimalis & adnatæ Woolhuſianam mira præſtare in triginta fere oculi morborum ſpeciebus expertus quoque deprædico.

V.

In partu difficili maxime reſpiciendum ad ſitum orificii, ſic dicti interni uteri.

V I.

Uncorum in embryulcia ſuſpecto uſui ſubſtituenda videntur noviter inventa celeberr. Palfini inſtrumenta, quibus embryonis vitæ non præjudicat.

V I I.

Methodus Franconica (inciſio veſicæ in pube) à Duglaſio, Londinenſi chirurgo, nova encheireſi, & à Gerardo, chirurg. Paris. cel. novo emendata inſtrumento, in Anglia vero nuper feliciter inſtituta in aliquot ſubjectis, chirurgis ſe denuo commendat.

V I I I.

Crebra poſt lithtotomiam aliaſque nobiliores operationes venæ ſectio, in febri item maligna febris atque convulſionum non remedium ſed cauſa fit.

F I N I S.

QUÆSTIO

Tab. XVII.

Fig. 1.

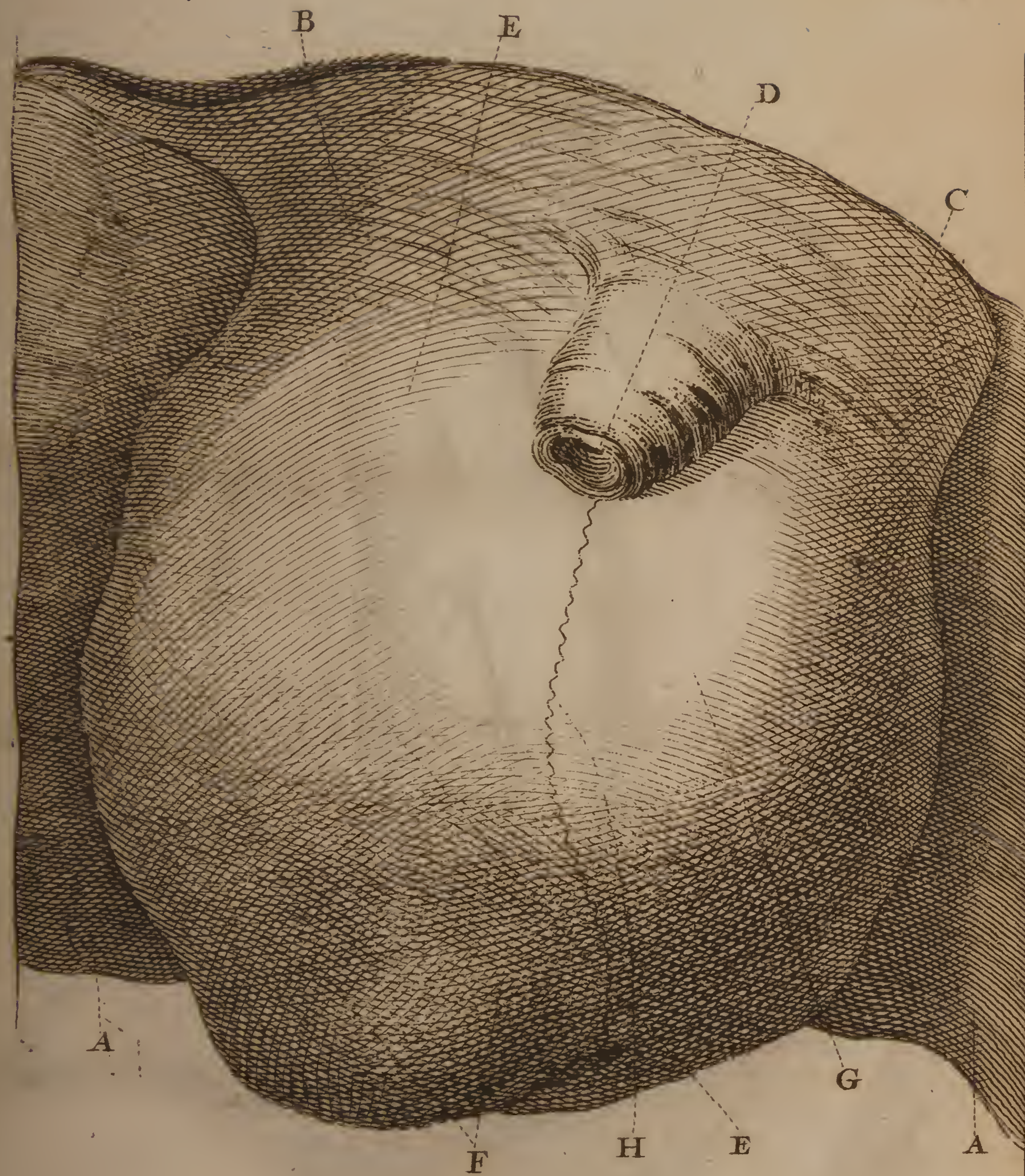

Fig. 2.

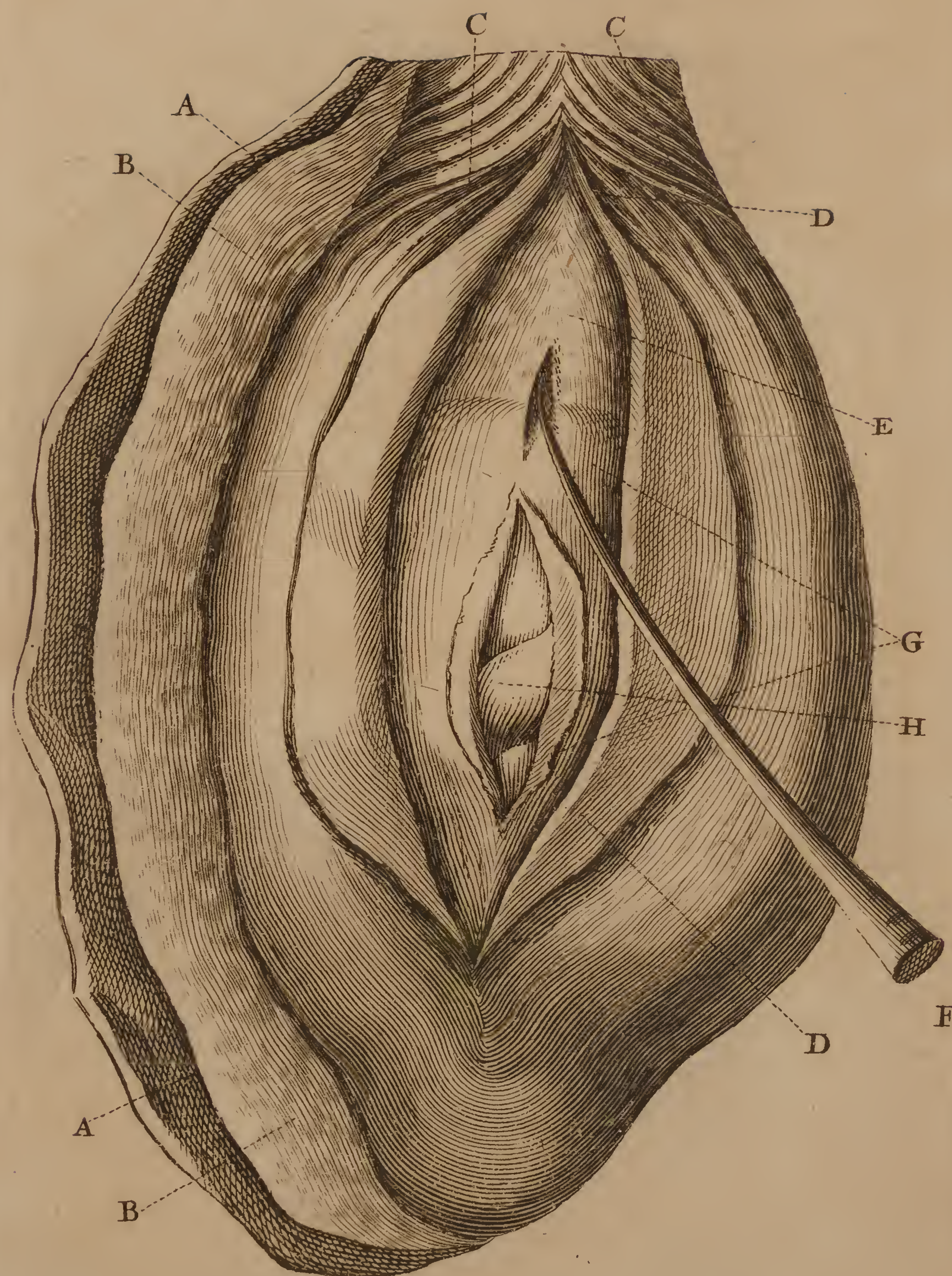
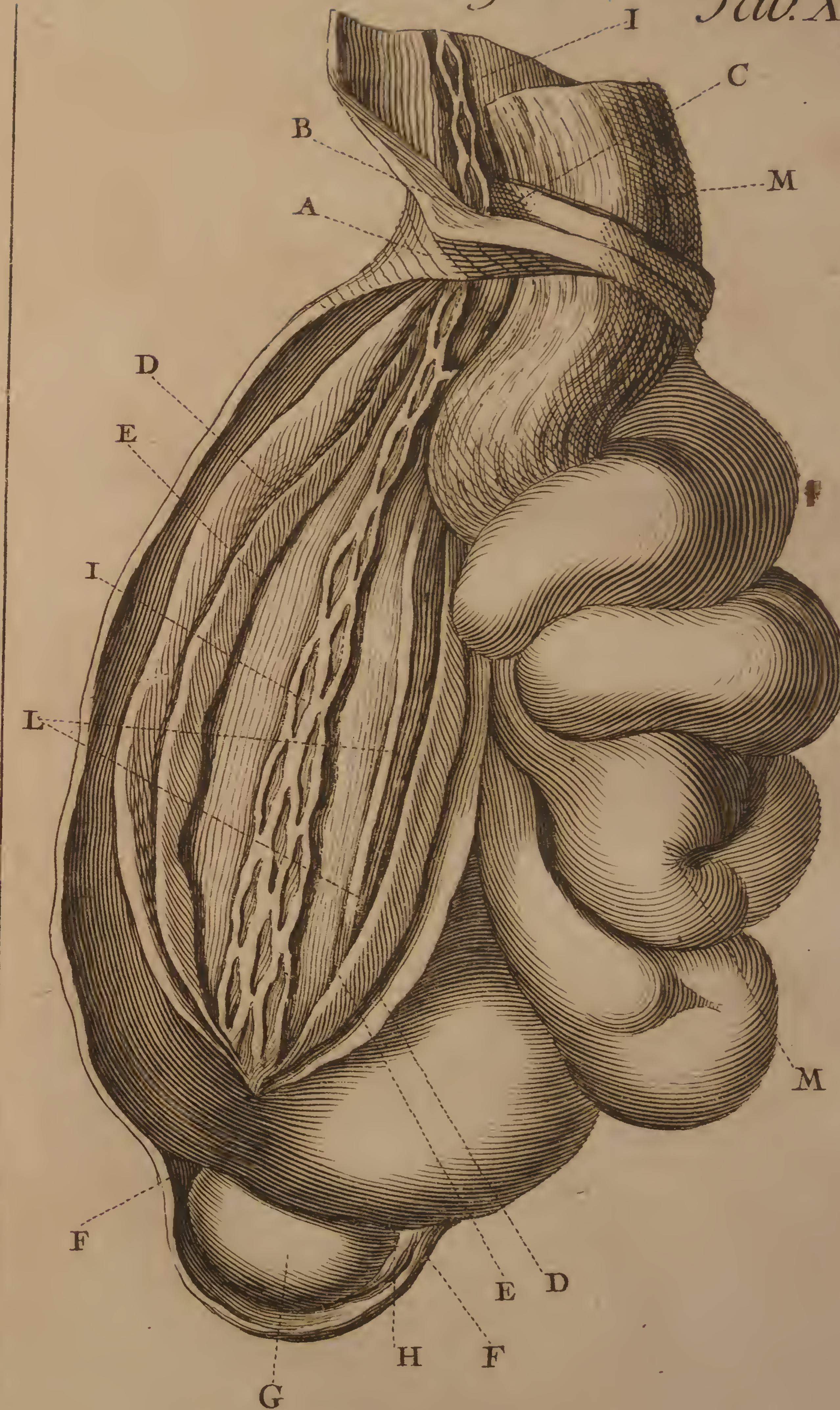

Fig. 3.

Disp. Chirurg. Tom. III. MAUCHART DE HERNIA INCARCERATA pag. 96.

LXII.

QUÆSTIO MEDICO-CHIRURGICA,

Quam Præside

M. P. ROUSSIN DE MONTABOURG

MED. DOCTOR

Tuebatur

C. F. BOUTIGNI DESPREAUX

Sub hac verborum ſerie

An in Herniis inteſtinalibus, etiam cognita inteſtini prolapſi læſione operatio celebranda.

Pariſiis 6 Februarii anno 1742.

I.

MOrbi quos ſuſcipit medicina debellandos, duplicis ſunt generis. Aut enim, ab humoribus malè affectis ducunt originem, aut ſolidioribus partibus dumtaxat inſunt. Humorum morbi Diæta & Pharmacia laceſſiti ſæpe fugantur. Non idem de partium ſolidarum affectibus dixeris, hi cum diverſimode ſe habeant, diverſa expetunt auxilia. Modo duræ tantum, modo molles corporis humani partes, nunc ſimul utræque laborantes deprehenduntur. Hic oſſa ſcinduntur, rumpuntur, vel conteruntur: illic eadem ſuis ſedibus deturbata interna vel externa vi, non ſine doloribus acerbis conſpiciuntur. Si mollium partium ſortem curioſius contemplabere, quid non moleſti ſuſpexeris? Tumoribus deturpantur, vulneribus dividuntur, roduntur ulceribus, nunc morem benignum, nunc cacoëthicam indolem referentibus. Ex iiſdem quædam e locis a natura dicatis prolabi cum mortis diſcrimine cernuntur. Infelix ſane gentis humanæ conditio ſi tot, ac tantis affectibus curandis, ſublevandis-ve non inventa nec exculta medicinæ pars chirurgia. Hæc ubique rationis conſilio, experientiæ teſtimoniis, & anatomes exquiſitæ luminibus ſuffulta, naturæ vires quaſi ſuperando miranda perficit. Illius eſt oſſium fracturas componere, luxataque eadem in priſtinum locum reſtituere; illius eſt tumorum omne genus, ſive reſolvendo, ſive aperiendo vel extirpando fugare: illius eſt vulnera, partibus ſolutis unionem conciliando, ſanare: illius eſt ulceratis membris cicatricem, detergendo inducere: illius eſt viſcerum quorumdam prolapſibus mederi: illius tandem peritiæ conceſſum eſt quidquid extraneum corpori deprehenditur foras eliminare, & quodcumque deficere videtur, eidem ſufficere. Porro in tot ac tam diverſis peragendis multiplex chirurgiæ munus, plurimaque obſervatu digna. Ne incaute ac temerarie celebretur operatio, vetat prudentia, dum eamdem audacter ſuſcipi quandoque ſuadet ratio. Certæ ſunt leges, certa ſunt documenta quibus tanquam Ariadnæ filo utendum. Sed caſuum varietas variam ſæpe methodum indicat. Nonnunquam morbi natura, partium ſtatus, conformatio, qualitas & ſpecies, ipſiuſque ægrotantis diſpoſitio negligenda. Nec majoris ſæpius ponderis æſtimanda veterum auctoritas: illi quidem plurima norunt; at non norunt omnia. Operationes quaſdam audebant ſuſcipere quas nunc juſte damnat Anatomia: alias quoque timidi aut neſcii vetabant, quorum ſucceſſus medicinæ luminibus & peritiori chirurgiæ nunc feliciter reſpondet. Sic Celſus herniis mederi conabatur methodo, quæ jam dudum graviſſimis rationum momentis fuit proſcripta. Paulus Æginæta operationem herniis congruam diſerte deſcribens, hanc fieri ope ſcalpelli omnino prohibet, ſi ex rupto peritonæo evenerit, experientia contra-

trarium probante. Hildanus & Paræus ambo celeberrimi vix operationem istam suscipiendam commendant nisi in puerili ætate. Alii recentiores ab ea abstinendum prorsus suadent, ubi partes prolapsas lædi graviter, suspicio fuerit. Attamen temporibus nostris chirurgiæ praxis felicior docuit horum contemnenda esse consilia, priorum emendandam operandi methodum, & posteriorum neglecta sententia, omni ætati necessariam herniis curandis operationem convenire. Intestinorum vulnera quæ tantopere metuebantur olim, nunc tractata peritiore manu sanescunt; nec jam ægrorum salus desperata, si intestinum herniam faciens aut inflammatione marcidum, aut strangulatione gangrænosum. Experientia namque successu pluries & feliciter repetito, cognita etiam partium hernias facientium læsione, lethum minante, non negligendam operationem indicavit.

II.

Κηλη Græcorum, a Latinis hernia, ruptura ramex appellatur. Morbus est, quo intestina vel omentum e loco naturali pulsa delapsave tumorem extus in abdominis circumferentia manifestum faciunt. Dirus ille generis humani hostis, gulæ non modo & otiosæ quietis progenies, sed & ærumnarum exantlatorumque laborum merces acerba, quos aggreditur mille torquet cruciatibus, aut sine mora demersos orco dimittit. Herniæ duplicis sunt generis: aut enim ab humoribus sensim paulatimque aggestis, & partes extra ventrem pendulas occupantibus producuntur, & tunc spuriæ vocantur; aut ex visceribus quibusdam quacumque de causa ex cavo abdominis prosilientibus ducunt originem, & veræ sunt herniæ. Nec harum unica species, imo pro diversitate locorum, in quibus sedet tumor, & pro variis partibus hernias facientibus, cognomina varia ab authoribus imposita sunt. Tribus in locis vulgo fiunt herniæ, in umbilico scilicet, inguine & scroto. Quæ fit in umbilico hernia, Exomphalos dicitur; quæ in inguine, bubonoceles nomen retinet; Tertia denique scrotum occupans oschcoceles vocatur. Partes his in locis hernias facientes eædem prorsus sunt, sed prout seorsum vel una delabuntur extrorsum, illarum variant denominationes. Sic hernia umbilicalis enteromphalos nucupatur, cum intestini solius est prolapsus; epiploomphalos cum omento tantum debetur tumor; entero-epiploomphalos si ab utroque producta fuerit hernia. Non idem tamen de hernia inguinali accuratus dixeris: illa cum sit potius herniæ principium quam hernia, sive ab omento, sive ab intestino, vel ab utroque simul ortum habuerit, bubonoceles nomine semper gaudet. At ubi de oscheocele hernia completa quæritur, huic partium prolapsarum nomen assignatur. Hinc epiplocele dicitur, si solum epiploon, enterocele si intestinum, & entero-epiplocele si utrumque in scrotum deciderit. Partes, quæ hernias intestinales efficiunt, intestina sunt & epiploon; ex intestinis autem gracilia sæpius, præsertimque ileum delabitur; crassiora rarius,

rarius; & ex his colum frequentius quam cæcum & rectum, quod raro admodum deprehenditur. Inteſtina utrumque in latus propulſa gliſcere conſueverunt; epiploon vero in ſiniſtrum magis quam in dextrum inguem inclinatum, huc frequentius deſcendit epiplocelen facturum. Hujus rei ut & inteſtinorum prolapſus ratio neminem anatomes gnarum fugere poteſt. Quamquam enim partes deciduæ multiplici tegumentorum repagulo ſat valido circumſeptæ nexibuſque firmis retentæ, eædem fluxiles tamen & pendulæ admodum a natura fuerunt relictæ. Ergo minime mirum, ſi qualibet occaſione partes illæ e loco naturali dimoveantur, homini perniciem minaturæ. Hoc ipſum juvant & earumdem ſitus & involucrorum fabrica. Inteſtina quidem meſenterii circumferentiæ adhærent maxime; omentum ventriculi & coli majori curvaturæ aliiſque viſceribus firmiter appenſum: at hæc in abdominis cavo libere fluctuant, & quaſcumque directiones ſequi prona, qua minorem nanciſcuntur reſiſtentiam, elabi compreſſa nituntur. Peritonæi quoque & muſculorum abdominalium artificioſa compoſitio non difficiles exitus inteſtinis & omento præbent. Peritonæum in umbilico & ſupra pubem, qua teſtes viris in ſcrotum, & fæminis ligamenta deſcendunt, debilius factum ſuppoſitis viſceribus effugium miniſtrat. Hic illius membranæ exterior lamella cum vaſis ſpermaticis in maribus, & ligamentis rotundis in mulieribus extra abdomen longius protenditur, interna dumtaxat pondus viſcerum ſuſtinente, illic vice verſa interiori peritonæi lamella venam & arterias umbilicales comitante, externa umbilici margines obductura relinquitur. Muſculi pariter abdominales ſupra pubem vaſis ſpermaticis, aut ligamentis rotundis tranſitum concedendo viam eamdem herniis non negant. Eorum quippe utrinque ternorum ita diſpoſitæ ſunt fibræ, ut obliqui & tranſverſi muſculares divaricatione prohient, dum obliqui externi tendinoſæ fibræ annulum ovalem ſimulant, quo concluſis viſceribus ſemita foras patet. Igitur ſi violentiori motu, ſaliendo, currendo, equitando vel ſaltando ſeſe neſcius exerceat homo; aut ſi vires probando jactabundus onera graviora geſtet, aut tuſſiat acrius, aut vehementiori vomitu ſuccutiatur, perpetuo in vitæ diſcrimine verſatur. Abdominales muſculi motibus plus æquo contracti, ſubjecta inteſtina & ipſum omentum concutiunt valide, premuntque fortius, eademque per aperturas & loca male renitentia diſrupto vel producto tantum peritonæo ſæpe cogunt exilire. Idem quoque faciunt otioſa quies, & victus quorumdam opiparus vel lubricans, vias nimium laxando. In fæminis utero geſtantibus & ipſe partus, præſertim laborioſus hernias producit. Umbilicus in iis non nunquam quaſi dilaceratur, & ingenti volumine protuberat. Quid non funeſti alvo dura laborantibus imminet? Quot hernias procreant, in ejiciendis nimium induratis alvi fæcibus immenſi conatus? Quanta poſſit diaphragmatis & muſculorum abdominis ſimultanea compreſſio, anatomia docet. Stupeas ſane ſi frequentiores non reperiantur herniæ, cum tot ac tam multiplices cauſæ his producendis conferant! Jam vero factæ

N 3 herniæ

herniæ vera accipias signa. Alia sunt omenti prolapsi, alia intestinorum effecta : majus ex his quam ex illo periculum. Hernia intestinalis tumorem æqualem, durum & digitorum tactui renitentem semper exhibet. Tumor iste modo crescit, modo minuitur, prout magis vel minus flatibus fæcibus-ve distenditur. Si nulla, aut levis strangulatio, facile versus interiora sponte, vel blando digitorum impulsu cum murmure vel rugitu remeat. Ast ubi omentum solum in inguen, vel in scrotum cecidit, tumor animadvertitur mollis, inæqualis, indolens, atque premente manu lente admodum ac sine sonitu retro vergens. Symptomata utriusque visceris strangulationem comitantia sunt rugientes in abdomine borborygmi, dolor ingens, frequentior vomitus, chylosus, biliosus, & stercoralis : intestina & musculos abdominales occupat immensa tensio : febris urit ardens cum difficili respiratione. Pulsus adest parvus, frequens ac depressus. Lipothymiæ & sudores frigidi, quibus successive lacessuntur ægri mortem propinquam minantur, sive umbilicalis, sive inguinalis fuerit hernia.

I I I.

Cognitis nunc variis herniarum verarum denominationibus, & enarratis signis atque symptomatibus herniæ tum inguinalis, tum umbilicalis speciei diversæ propriis, cujusque haud mora suscipienda curatio. Hæc duplici modo perficitur, aut enim prolapsæ partes nulla-tenus læsæ, nec multum in ovali foramine obliqui externi compressæ deprehenduntur; tunc facile sine ulla continui tegumentorum solutione, ea operatione *Taxi* dicta intus remittuntur : aut eædem partes, in locis, in quæ deciderunt, ita sunt irretitæ atque impeditæ, ut non nisi chirurgicis instrumentis liberari queant. Operationum amborum, ut inæqualis difficultas, sic & inæquale periculum. Prior ex ægri positu debito, venæ sectionibus, cataplasmatis partes relaxantibus, aut admotis tumorem condensantibus, & digitorum opera perficitur. Tumor manuum oleo & butyro recenti imbutarum levi contrectatione palpatur, & intestinum vel omentum, emollitis paulatim; si quæ sint fæcibus, versus interiora quo prosilierat ordine, repellitur, applicatis dein convenientibus subligaculis recidivam prohibentibus. Alteram operationem labores sudoresque multi comitantur : in hac celebranda prudens consilium & peritæ manus requiruntur. Mutua partium prolapsarum cum involucris, vel cum vicinis membranis adhæsio, aut earumdem pessumdata natura plenum opus aleæ porrigunt. Difficultas omnes olim fere terruit, nec non etiam nunc terret. Suam quisque proposuit methodum. Hic punctum auratum tanquam præstabilius obgannit; ille operationem regiam cæteris prædicat anteponendam. Utramque praxis sapientior ablegat, solamque *Bubonoceles* operationem herniis veris congruam jure merito prælaudat. De illius necessitate & excellentia consentiunt cuncti; sed de tempore celebrandæ opportuno dissentiunt plurimum. Sunt qui du-

dubii ſucceſſus operam aggredi nolunt, nec manus admovere partibus ex hernia lethaliter affectis audent. Hoc fecit error de vulneribus inteſtinorum quæ incurabilia credebantur, quique nimia credulitate ab antiquis ad poſteros translatus eſt. Cave ne te idem auferat error. Nuſquam magis elucet naturæ potens virtus, quam in inteſtinorum affectibus; hic damna reſarcire ſemper paratam ſtupens videris. Ne te lateat inteſtina ſæpius ſine infauſto eventu fuiſſe aut divulſa vulneribus, aut gangrænoſa phlogoſi percuſſa. Ne te fugiat ſaucias portiones inteſtinorum ſatis amplas a ſanis integre reſectas mutuam extremorum unionem & coalitionem, favente manus peritia, permiſiſſe. Ea eſt canalis inteſtinorum fabrica & compoſitio, ut ſtillante ex vaſculis ſuccorum appellentium ferrumine disjunctæ fibrillæ ſenſim adhæreſcendo conglutinentur. Ex quaterno membranarum numero, quibus componuntur inteſtina, communis & muſculoſa ſolutam unionem reſtituere maxime poſſunt. Prima & exterior a peritonæo producta & meſenterio continua, vulnere ſeparata facile mutuatur a vicinis unde coaleſcat. Secunda carneis fibris conflata quæ ut alii muſculi, vulnere disjunctæ vel ulcere deroſæ, regenerationem perfectam recuperare aptæ ſunt. Nec majus negotium in cura faceſſunt nervoſa & villoſa inteſtinorum membranæ. Ampliores illæ, laxiores & molliores primarum niſus, propenſiones, nexus, adhæſiones & coalitus ſequuntur. Ex his procul dubio fontibus inexhauſtis, felices adeo ſucceſſus experta inter operandum audacior chirurgia, quæ deſperatis in rebus opem ſalutiferam morituris ex inteſtinorum prolapſu quærere non dubitavit.

IV.

Herniarum ſpecies, quæ operationem expoſtulant, præſertim ſunt illa inguinalis, quæ *Bubonocele* vocatur, & umbilicalis *Exomphalos* dicta. In utraque tentatis incaſſum, quibus *Taxi* partes prolapſæ reduci poſſunt auxiliis, operationem tardare peſſimum. Durante ſtrangulationis tempore creſcit atque ſerpit latius inflammatio; hanc non claudo pede proſequuntur gangræna & ſphacelus lethi haud procul diſtantis prænuncia. Ergo quantum ex ægrotantis ſtatu dijudicare eſt, ad opus audacter ſe accingat chirurgus. Veſtigiis illuſtriſſimi *de la Peyronie* hac operatione pluries & feliciter celebrata inclytis inſiſtat. Hujus ſi peritiam non poſſit aſſequi, ſaltem imitetur, & gangrænam irridens ditiſſimas artis opes depromat. Noverit prius utrum inteſtinum ſolum, vel cum epiploo fuerit provolutum: noverit ex ſymptomatis & ſignis, an illæ partes ſane vel male affectæ ſint, ut pro diverſis caſibus diverſa prudens ſibi proponat agenda. Aliter enim in hernia recenti, aliter in vetuſta, completa & complicata; aliter ubi epiploon & inteſtinum graviter affici ſuſpicio eſt, operandum. Si recens fuerit hernia, nec inveterata ſtrangulatio hac methodo procedendum. Æger in margine lecti lateris herniæ reſpondente collocatus, elatis pauliſper coxis, diductiſque

que cruribus firmiter contineatur. Tum Herniotomus digitis manus ex una tumoris parte, dum minifter ex altera cutim elevat: hanc fcalpello recto juxta corporis longitudinem ampla fatis divifione fecat, cavendo ne fubjectum herniæ faccum imprudens pertingat. Divifa fic cute adipofas cellulas inftrumento, gallice *Déchauffoir* vocato, minutatim dedolando deftruit, donec peritonæum herniam continens omnino detectum fuerit, & annulus obliqui externi facile perfentiatur. Huic tum dilatando operam navare eft fpecillo fulcato, quod extrema fui parte inter annulum & herniæ faccum immittit chirurgus; dein idem fpecillum introductum huc atque illuc leniter agitat, ut cognito nihil inter ipfum & annulum intercipi, fcalpellum femicurvum juxta fpecilli fulcum verfus os ilium dirigat, atque ejus ope annulum fecando dilatet. Hujus autem fectionis fignum quafi chartæ pergamenæ cultro fectæ fonitus. Porro in hujus herniæ fpecie vagina nullo modo adaperienda; fed illa cum partibus prolapfis per dilatatum annulum intus repellenda, aut ad oras annuli relinquenda. Vulnus hic non turunda longa & dura, ut folet, per dilatatum annulum immiffa, curandum, fed glomello e linteis carptis conflato, plumaceolis & fpleniis mox vino calido madidis, ac deinceps ut in aliis vulneribus paratis & fafciatione fpica dicta artificiofe contentis. Plus difficultatis occurrit, cum hernia vetus, completa, complicata & adhæfione ftipata; fed maximam, fi partes delapfæ vehementer affectæ. In prioribus faccus herniæ, ut plurimum fero repletus, inteftina majori volumine turgefcunt, nec intus libenter regrediuntur; omentum folum aliquando vel cum inteftino tumorem facit: alterutrum fæpe vel utrumque fimul peritonæo firmiter cohærent: tunc vagina hernialis fecundum totam longitudinem adaperienda eft, ut ferum evacuetur, inteftinum fi illæfum fuerit intro perite reducatur, & omentum filo quam licuerit alte ligatum, tota qua deciderat parte refcindatur. Adhæfiones, fi quæ deprehendantur, inteftini cum facco herniæ prudenter & maxima cautione inftrumento *Myrtifolio* deftruendæ. In ultimo cafu, ubi fuppurationem vel gangrænam paffum eft inteftinum, hoc modo fe gerat chirurgus. Cute, ea qua jam memoravimus ratione, ampliori fectione divifa, herniæ vaginam aperiet, inteftinumque diligenter obfervabit. Si ulceratum, pertufum foraminibus, vel gangrænæ proximum animadvertat, fcalpello dividet, ut contentis fæcibus liberum pateat iter. Idem quoque inteftinum, ea qua gangræna læfum eft portione, a fano plane feparando fecabit, & facta prius, fi opus fuerit, annuli ftrangulantis dilatatione, utrumque extremum ita punctis aliquot futuræ committet, ut fuperius pyloro refpondens, inferioris ad anum vergentis hiatum intromittatur. Nec oblivifcatur herniotomus, in utraque operatione filum per membranas inteftini trajectum, foras pendulum effe relinquendum, ut hujus minifterio fortem inteftini ad oras vulneris admoti & retenti pernofcat. Contingit fæpe hac via fæces alvinas primis diebus effluere, nondum facta inteftini utriufque extremitatis unione. Sed natura paulatim medici

dici votis & chirurgi laboribus respondens, intestini aperti vel resecti cum vicinis vel cum propriis membranis coalitum promovet, atque fæces solitum per anum cursum cogit resumere.

V.

Ne quis vero existimaverit probabilia tantum & verisimilia a nobis proponi, nec successum ex operationibus allegatis sequi posse felicem, legat incredulus historiam Regiæ scientiarum Academiæ, evolvat Diaria, transactiones Philosophicas Regiæ societatis Londinensis adeat, consulat Thesim in hac schola propugnatam. Ex singulis constiterit eventum infaustum ex operatione Bubonoceles & exomphali in partibus graviter affectis celebrata numquam secutam esse [a]. Quæ præstitit illustrissimus Jatro-Chirurgus artis miracula censenda sunt [b]. Nec minus encomium meretur, quod effecit Ramdohræus peritissimus. Hic illius imitator audax intestini duorum ferme pedum longitudine ex hernia putrefacti partem amputare non dubitavit, & extrema acus sutura ita adjungere, ut postridie fæces alvinæ non per vulnus, sed per podicem meare ceperint, ac deinceps cum ægrotantis integra salute perrexerint [c]. Transactiones Philosophicæ plurimas circa herniam inguinalem & umbilicalem observationes referunt, quibus evidenter probatur operationem affecto intestino differri haud æquum esset [d]. Thesis Clarissimi Mery ejusdem operationis successum curatione confirmat. Nos quoque observationem notatu dignam hic in probationis incrementum publici juris facere censemus, ut quisque cuilibet audenti naturam in rebus desperatissimis sæpe faventem agnoscat. Quatuor abhinc annis puella viginti circiter annis nata, robustioribus lacertis, cum aliquid attingendi causa ingenti nisu brachia sursum extulisset, dolorem acutum, cum audito crepitu dextro in inguine subito persensit: illa manibus admotis in doloris sede tumorem palpavit, quem nulli tunc propter verecundiam ausa est ostendere. Verum tribus elapsis diebus, accedentibus nausea, vomitu, ructibus, & crescente dolorum acutie, infelix chirurgum vocavit auxilium receptura. Tumor tactu, & symptomatis hernia creditur. Huic reductione mederi nititur chirurgus, impositis convenientibus ad emolliendum & relaxandum cataplasmatis. Omnia tentantur in cassum, symptomatum gravitas augescit in horas, vomitus frequentior evadit, stercora ore rejiciuntur, abdomen intumescit valide, sudores frigidi, lypothymiæ cæteraque ejusmodi funesta viraginem invadunt: semianimis in nostrum adportatur Nosocomium; ubi post aliquot horas lecto decubuit sistitur vomitus, & tumor inguinalis mollior factus in vicinium extenditur. Cutis livida, subcærulea, phlyctænis onusta & quasi sensu privata a nobis deprehenditur; fluctuatio palpantis manum feriens liquidum effusum admonet: a

[a] Hist. R. S. Acad. ann. 1723. Mercur. gallic. Julii ann. 1734 p. 1543.
[b] Vid. commerc. Litter. anno 1731.
[c] Vid. Transact. Philos. ann. 1736 p. 201 & sequ.
[d] Thes. die 18. mensis martii anno 1734.

a nobis ſtatuitur inteſtinum ex violentiori conatu facta peritonæi dilatatione vel ruptura in inguen delapſum, ibique longiori mora & ſtrangulatione putrefactum, ac tumorem effuſis ſub cute fæcibus auctum & expanſum eſſe. Nec fefellit opinio. Cutis prudenter & caute admodum inciſione longa ſecatur; hac ſecta fæces ſubtectæ affatim exeunt. Partes herniam facientes examinantur; omenti pars ampla putrida, ipſumque inteſtinum in ovali apertura ſtrangulatum, longo foramine pertuſum conſpicitur: dilatatur annulus ope ſcalpelli ſpecillo ſulcato immiſſi. Quodcumque omenti corruptum auſertur facta prius ligatura. Inteſtinum perforatum ad margines annuli obliqui externi fixum trajecto filo & forinſecus pendulo relinquitur, fæces alvinas hac eructans. Curatur quotidie ut decebat vulnus, & fæcum copia ſenſim imminui viſa eſt, ægra identidem alvum ano deponente: elapſis dein octo menſibus fiſtula levis ſuccum chyloſum & bilioſum dumtaxat effluere ſinebat, dum durior fæcum materia canalem inteſtinorum recta ſequens podice rejiciebatur. Perſeverante interim vulneris exacta curatione, hujus & inteſtini labia poſt alios quinque menſes cùm ægrotantis integra ſanatione perfecte coaluerunt.

Ergo in Herniis inteſtinalibus etiam cognita inteſtini prolapſi læſione, operatio celebranda.

FINIS.

PROLU-

LXIII.

PROLUSIO INVITATORIA

IN QUA

DE ENTERO-EPIPLOOCELE,

AGEBAT

D. J. G. GUINZIUS.

Lipſiæ 4 Martii anno 1746.

O 2

DUbitanti mihi, de qua re in Prolusione ad Anatomicas, publice in Theatro habendas, exercitationes dicerem, in memoriam rediit Cadaver viri, sexaginta annos nati, in eodem loco nuper incisum, in quo, præter alia singularia, in cerebro præcipue reperta, herniam vidimus, atque Commilitonibus exposuimus, qua scrotum in dextro latere intumuerat. Neque ab hoc argumento pertractando deterreri me passus sum hoc, quod id a doctissimis viris sæpe, & ita expositum esse intelligebam, ut, an de alio aliquo morbo tam plene dictum sit, dubitari queat, quin id ipsum potius incitamento mihi fuit, ut aliis omissis, dilatisque in aliud tempus, hunc morbum seligerem, præcipue, quia videbar mihi quædam in eo exemplo deprehendisse, quibus tum ab aliis, tum a me olim de herniis proposita, illustrari possent.

Et hæc tantum memorabiliora expositurus, plenam historiam non dabo. Id tamen omittere non possum, ex iis herniis fuisse, quæ, præter omentum, intestinum continent. Etsi vero hujus exigua tantum particula in tumore erat, neque in scrotum devoluta, sed in inguine hærebat, ea tamen totius tumoris rotunditas fuit, quam fere medentes intestinali herniæ adscribunt; adeo, quamvis ex mollitie singulari, omentum tumori subesse, intelligeremus, tamen & intestinum in scrotum descendisse, sed falso, videbatur. Quod cum nos in mortuo corpore fefellerit, quanto magis in vivo poterit? in quo nempe immobilis facta hernia est, inflammationeque tenetur. Interest tamen multum, non falli, cum alia auxilia intestinum desideret, alia omentum. Fefellit autem nos etiam hoc, quod tumor in annuli loco angustior, in scroto magnus amplusque erat. Hanc enim inter herniarum intestinalium notas etiam esse, aut potius haberi, noveram. Atque omentum, cum, nisi ex inferioribus ejus quasi angulis, alter devolvi non possit, videtur utique in scroto, si non in apicem quasi terminatum, atque angustum, tamen non latum amplumque tumorem facere debere. Nam scire oportebat, cum situ partium, facile etiam earumdem naturam mutari posse. Quæ animadversio neglecta quam multos magnosque errores in arte medendi peperit! Infra autem, ut probabilis hujus mutationis ratio pateat, efficiemus.

Neque hic unicus error fuerit, qui ex herniis, in cadaveribus diligenter examinatis, emendari possit. Nam cute cum velamento adiposo dissecta, medentium plerique non proxime peritonæi adpendicem, quem saccum herniosum vocant, subesse dicunt, sed cellulosam multam fibrosamque substantiam, cujus lamellas docent, specillo subter demisso, forfice aut scalpello hinc illinc dissecandas esse. Atque in sanis scroti tunicas vasorumque ad testiculos pertinentium velamentum tale quid intercedere, equidem non ignoro. Memini etiam olim in hernia, mediocri & parum vetusta ita vidisse, ut adpendix peritonæi distingui commode saltem non posset. Hæc vero non perpetua, & probabiliter in iis herniis aliter constituta esse, quibus aliquis diu laboravit, ex eo ipso, de quo jam agimus, exemplo intellexi; in quo,

ſcroto late inciſo, peritonæi adpendix quaſi nuda, diſtinctiſſimaque adparebat. Neque hæc certe ab iis differunt, quæ alio loco de celluloſa ſubſtantia propoſui, quæ peritonæi adpendicem ſic amplectatur, ut hæc ipſi, tamquam vaginæ, inhæreat [a]. Nam ſinus, ſive adpendix peritonæi, etiam in hoc exemplo inventa fuit, ita per annulum deſcendere, ut non tam ante vaſorum, a ſemine nomen habentium, velamentum vaginale, quam in hoc ipſo eſſet. Cui quoque ab obliqui externi tendinea expanſione exterius producta membrana accedebat, quæ potuiſſet facile incautis imponere, ut pro ea ipſa expanſione, ex annuli loco, ante velamentum vaſorum vaginale, demiſſa haberent. Sinum vero peritonæi huic velamento inhaerere, manifeſtum etiam fuit hoc, quod, qui ante hoc velamentum deſcendit, cremaſter muſculus, aut ejus ſaltem interior, atque a ligamento Fallopii, prope oſſis pubis ſpinam, exorta pars, ſuperius interno ſinus lateri adcumberet, inferius in membranam explicata, & ipſum, ab anteriori parte, comprehenderet. Accedit ſinum peritonæi, ubi inciſus fuit, vere ex duplici lamina factum adparuiſſe; ex quo vel ſolo conſequitur, fuiſſe ipſi aliud velamentum circumdatum. Simplex enim peritonæum eſſe, abunde comprobatum eſt. Quod vero id ſinui ſuperadditum involucrum, tamquam alteram ejus laminam adparuiſſe, dixi, veramque adeo membranam nominavi, nihil poteſt iis detrahere, quæ de hoc involucro, a velamento vaginali non diverſo, propoſui [b]. Etſi enim hoc velamentum a celluloſo peritonæi contextu proficiſci certiſſimum eſt, tamen id vel in ſtatu maxime naturali veram membranam fingere tenendum eſt. Neque ignorare medentes poſſunt, celluloſum contextum, præcipue pleniorem, ſi adſidue comprimatur, ita mutari, ut a veræ membranæ natura proxime abſit. Tum vero plenum illum atque peramplum contextum eſſe, quibus vaſa ſpermatica implicita ſunt, manifeſtum eſt, neque de compreſſione, per herniam facta, facile ſaltem aliquis dubitabit. Neque aliam craſſitiei rationem eſſe, probabile eſt, quam peritonæi adpendicem, in herniis ſcroto inhærentibus, vetuſtate contrahere, ex medentibus plures opinantur, & quæ proinde non adpendici tantum, ſed vaginali illi velamento ſimul adſcribi debet.

Atque per hoc velamentum vaſa, genitalis humidi confectioni excretionique deſtinata, ad teſticulos ſic pertinent, ut quaſi aliquem funem referant, in herniis contra, tum quam nuper, tum quas aliis temporibus vidimus, quarumque aliquot inter arte præparatas humani corporis partes adſervamus, in faſciam vel membranam, diſpoſita adparuerunt, quæ peritonæi adpendici a poſteriori interiorique parte proxime accumbens atque inhærens, ad teſticulum proferebatur. Ad quod velim illi præcipue ex medentibus animum attendant, qui *Senffium* Berolinenſem chirurgum ſequuti, ut reditus herniæ eo certius avertatur, ſeparandam peritonæi adpendicem a vaſis, linoque ſub annulo vinciendam conſtringendamque jubent. Ut enim non id repe-

[a] Vide ſis obſervationes noſtras de Herniis pag. 50.
[b] Loc. cit.

repetam, quod de hac, non prorſus nova curandi ratione alio loco propoſui, [c] ſi recens hernia ſit, neque peritonæi adpendix multum obcalluerit, ſeparari eam a vaſis nulla arte poſſe, ut hæc integra maneant, id potius retractare non dubito, quod eodem loco de hac ſeparatione in vetuſtis herniis opinatus ſum. Non enim in hoc tantum, antiquæ herniæ exemplo, verum in tribus aliis quoque, quorum una plus quam triginta annos habuit, & ſtupenda magnitudine fuit, eam inter ἀδύνατα pertinere, cognovi. In omnibus enim ad teſticulos pertinentia vaſa peritonæi adpendici tam arcte adærebant, aut potius quaſi innata erant, ut, quomodo, in vivo corpore, integra ſeparari a ſe invicem poſſent, animo comprehendere non potuerim.

In omnibus quoque exemplis ſemen conficientia vaſa non recta poſt peritonæi adpendicem adparebant, ſed potius ab ejus interiori latere, quod aliter a *Mauchartо* [d] expreſſum fuit, niſi fortaſſis, ut clarius adparerent, in medium locum quaſi produxit; aliter enim vas deferens quoque minus ibi in conſpectum veniret, quod nempe poſt ſpermatica vaſa, a teſticulo, per annulum, ad receptacula ſeminis pertinere, notiſſimum eſt. Neque inutile erit, tirones monere, quam partem *Mauchartus* parietem ſacci vulgo dicti inferiorem nominat, eam potius poſteriorem dicendam eſſe, atque ſpermatica vaſa quoque multo magis, quam ibi expreſſum eſt, ramoſa, implicitaque inveniri. Dubitamus quoque an ſatis cum eo, quod ut plurimum fieri videtur, *Palfyni* [e] icon conveniat. Saltem in omni ſcrotali hernia peritonæi adpendicem vidi ita ad teſticuli dorſum pertinere, ut inter hoc atque adpendicem nihil vaſorum ſemen conficientium in conſpectum veniret. Dum vero iconum mentionem facio, quas de herniis, præcipue ſcrotalibus, paratas ex medentibus nonnulli propoſuerunt, non poſſum duas illas *Maucharti* [f] omittere, quatenus præter illum ſaccum, quem interior, & vera peritonæi membrana format, alium exhibet, quem ejus exterior pars, quam hic vaginalem tunicam nominant, cum dartos membrana conſtituat [g], etſi, quid ad hoc ſive confirmandum, ſive reprobandum invenerim, ex ante dictis non prorſus obſcurum erit. Ut vero de membranæ dartos nominatæ ſtructura non dicam, hanc tamen nunquam inveni cum vaginali vaſorum tunica ita cohærere, ut non fibroſa quædam ſubſtantia intercederet. Et quamvis vaginalis ipſa in herniosis ita fere mutetur, ut veram membranam referat, tamen hoc eam exterioris peritonæi ſubſtantiæ partem non ſpectat, quæ ſuper annuli loco eſt, quamque, cum *Mauchartus*, ut veram membranam exhibeat [h] ſemper, in herniosis quoque longe, quam reliquis in locis, tenuiorem inveni.

[c] Ibid. pag. 51.
[d] Vid. ejus Diſſert. de Hernia incarcerata ſcroti Fig. 3. I. I.
[e] Quam nempe in chirurgia ſua exhibet.
[f] Quas in citata Diſſertatione, præter jam adlegatam, propoſuit.
[g] Vid loc. cit. Fig. 2. D. D.
[h] Fig. 3. B.

veni. Neque demum hanc ipſam exteriorem peritonæi ſubſtantiam totam cellulofam eſſe, hac ætate aliquem fugit, quam potius *Mauchartus* vult, tanquam veram membranam, per celluloſam ſubſtantiam, ab interiori peritonæi membrana ſejungi. Hanc tamen celluloſam ſubſtantiam in eo, de quo nunc agitur, exemplo, veram membranam fingere, & quaſi duas proinde diſtinctas ſacci hernioſi laminas eſſe, jam ante dictum eſt. Idque me movet, ut, quod alio loco, ſine dubitatione propoſui [*i*], de eo jam equidem non parum dubitem, hernias ſcilicet, quæ inventæ ſunt triplici vel quadruplici ſacco comprehenſæ eſſe, earum exteriores ſaccos non fuiſſe a muſculorum abdominis aponeuroſibus formatos. Ut enim annuli crura fatear, ut in omnibus paulo antiquioribus & majoribus herniis, ita in hac noſtra quoque, laxata, paululumque producta fuiſſe, eorumque fibras diductas, tamen hæ ultra annuli locum vix deſcenderunt. Contra tam valida exterior ſacci lamina fuit, atque ab annuli loco ita deducta, ut, quomodo fallere aliquem potuerit, jam quidem facile intelligam. Neque infirmare ſententiam meam ſaccorum numerus poteſt, quoniam celluloſæ ſubſtantiæ plura ſtrata ſunt, ut proinde ex illis per intervalla compreſſis, atque, per aliquot leviores inflammationes, craſſioribus factis, plures membranæ quaſi oriri queant. Habet etiam illa crurum annuli laxatio hanc vim, ut, de quo ſemper dubitavi, non poſſit facile, ſaltem in magnis antiquiſque herniis, in annuli conſtrictione cauſſa immobilitatis herniæ poni. Denuo etiam ex hoc exemplo cognovi, eamdem cauſſam vix poſſe in dartos membrana quæri, quæ *Garengeoti* opinio fuit [*k*]. Ut vero etiam ad ea tranſeam, quæ intus in hernia fuerunt, adpendice peritonæi ſecundum omnem longitudinem inciſa, nihil, præter omentum, vehementer compreſſum, adparuit. Ipſum quoque inferius ita replicatum inventum eſt, ut quaſi ſaccum formaret, qui inteſtinum comprehenderet, quod, ut fere ſolet, complicatum, vix digitum tranſverſum ultra annulum deſcendit. Erat autem ilei pars, quæ tres circiter latos digitos a craſſis abeſt. Hunc quaſi omenti ſaccum *le Dran* [*l*] jubet incidere, ut, quod ſubeſt, inteſtinum, eo tutius reponi in ventrem poſſit. Sed hoc quidem non ſine periculo fieri poſſe, exiſtimo, quoniam non, ut in ventre, membranæ in modum explicatum omentum eſt, ſed plicas multas arcte compreſſas habet, quemadmodum in noſtro exemplo, ubi eductum, explicatumque erat, vel quadruplo latius fuit, quam ubi in peritonæi adpendice compreſſum hærebat. Accedit longe majorem omenti in hernia concluſi, quam in ventre libere hærentis craſſitiem eſſe. Quare debet propter hanc variam & craſſitiem & complicationem omenti facile accidere, ut cum omento, dum ad inteſtinum nudandum inciditur, etiam hoc lædatur. Atque

[*i*] Loc. cit. pag. 72. ſq.
[*k*] Anat. des Viſcer. Tom. II. pag. 9. ſq.
[*l*] Obſerv. de chirurg. Tom. II. p. 6.

Atque præstare existimo, replicatum omentum ex infimo facci loco caute protrahere, explicatumque ad inguen reclinare, ac, si forte peritonæi adpendici adhæreat, prius resolvere. Omenti autem modum, qui in hernia, etiam parum antiqua est, semper contra naturam magnum esse, sciendum est. Neque vero propter inflammationes tantum intumescit, vel tumidum semper scirrhosum est, quin ut plurimum potius tumor omenti a pinguedine est, quæ cellulas ejusdem ultra modum extendit, tumque & crassitiem, & latitudinem auget. Idque in nostro exemplo etiam ex hoc manifestum fuit, quod, quamvis mesenterium, quod libere in ventre fluctuabat, parum pinguedinis contineret, quæ tamen cum ileo vel ad orificium facci tantum descenderat, pars ita, propter collectam pinguedinem turgebat, ut hæc vel inter intestini tunicas esset. Atque improbabile non est, tum omentum, tum mesenterium, quod in herniis est, multam pinguedinem colligere, quia tardissimus debet sanguinis per eorum vasa motus esse, sub quo pingues particulæ commode secedere queunt. Confert etiam aliquid herniæ situs, quam nempe neque abdominis musculi, neque aliæ externæ caussæ movere multum & agitare possunt.

Debet autem hæc res sine dubio nonnulla in dignotione curationeque herniarum, quæ omentum habent, mutare. Atque per hoc sine dubio fit, quod & in nostro exemplo observatum esse, supra monui, ut ima herniæ pars, non in apicem, verum in rotundulum amplumque tumorem desinat. Eademque res ex parte caussa est, per quam hernia, quæ ex devoluto in scrotum omento orta est, sive cum intestino, sive sine hoc sit, vix unquam reponi possit. Sicca enim pinguedo, qualis fere in angusto ejusmodi compressoque loco colligi solet, gliscere omentum, atque, sub digitorum compressione, intus effugere impedit; neque modus omenti in hernia auctus, quod in intestinali non incidit, repelli ipsum per angustius facci orificium sinit. Accedit, quod in ventre omentum est, uti cum ex hoc, tum ex aliis olim exemplis didici, ut plurimum pariter pinguescere. Quare etiam, cum vix spatium sit, quod omentum admittat, refundi vix potest, aut, ubi repositum fuerit, brevi iterum devolvitur. Pressum etiam facile quasi hiatum sub pila vincturæ invenit, quem subit. Neque satis tuto omentum refundi existimo, etsi possit. Quæ si de eo omento valent, quod inflammatio non tenet, quanto magis de eo debent, quod inflammatione intumuit? Quare nulla facile hernia curabitur, in qua non omentum, etsi vere induratum non fuerit, sectione auferri debeat. Quæ cum aliquantum diversa esse sententia ab ea videatur, quam alio loco proposuimus [*m*], vere enim non est, tamen & adhuc eamdem habeo de lino omento, quod resecari debet, nunquam injiciendo [*n*]. Ut enim, quæ olim argumenta adducta sunt, jam equidem non repetam, omentum lino constringi vel propter hoc non debet, quia, ubi peritonæo post herniæ sectionem, in annuli loco, adhæsit, a diaphrag-

[*m*] loc. cit. pag. 55. vid. etiam p. 105.
[*n*] Ibid. p. 54. sq. & p. 104 sq.

mate æque atque abdominis muſculis compreſſum redire herniam fero neceſſario facit. Hoc etiam, quod omentum a pinguedine collecta intumuit, ſanguinis profuſionem prohibere, aut levem admodum facere debet. Vaſa enim eo magis compreſſa & anguſta eſſe oportet, quo major pinguedinis vis ipſis circumeſt. Omentum vero in ea hernia, de qua nunc agimus, vel in ventre, & ſub ingreſſum ſinus peritonæi, tumidum inventum eſt. Quocirca, cum parum tutum ſit, quo in ſana parte ſecari poſſit, ex ventre omentum protrahere, quæ in ſinus peritonæi orificio, etſi mobilis, omenti pars hæret, eam digito in ventrem refundi explicarique, quantum poteſt, oportet, ac verſus ſiniſtrum latus, compelli. Neque denique ab hernia noſtra id abfuit, quod omnibus fere antiquis herniis commune eſt, quod nempe omentum cum peritonæi adpendice coaluerat. Coaluerat autem per duas quaſi particulas cum medio fere loco averſæ adpendicis partis. Ex quo illum nexum collegi factum fuiſſe ante, quam hernia ad magnitudinem illam pervenerit. Neque aliam cauſſam eſſe, ob quam omentum quaſi aliquem ſinum formavit, cui ſuperiori loco inteſtinum inhærebat. Ut vero talem omenti cum peritonæo nexum reſolvere difficile non eſt, ita, ſi ejus quædam in ſinu peritonæi reliquiæ ſunt, brevi emoriuntur, atque abſcedunt. Hactenus de hernia.

In cadavere feminæ, quod jam Numburgo in theatrum noſtrum delatum fuit, conſtitutum mihi eſt, cerebrum, & quæ ad hoc pertinent, tumque ab eo provenientes nervos, pariter ac oculos, aures, nares, linguam, atque mammas cum genitalibus partibus, publice exponere. Quæ partes omnes, cum ad vitæ & uſum & dulcedinem plurimum conferant, ſpero equidem, non ingratos hos conatus noſtros omnibus curioſioribus futuros eſſe. *Rectorem igitur Magnificum*, *Comites Illuſtriſſimos*, *utriuſque Reipublicæ proceres graviſſimos*, *generoſiſſimos atque nobiliſſimos bonarum artium litterarumque ſtudioſos*, & quicunque ſtudiis noſtris favent, rogo majorem in modum, velint hunc nobis honorem habere, ut frequentes exercitationibus noſtris interſint. Earum initium faciemus cras die lunæ, qui III. Mart. eſt, hora ſecunda poſt meridiem. Poterunt quoque decima hora ante meridiem cum amantiſſimis commilitonibus accedere, quæ ſectioni deſtinata eſt. P. P. Dom. Remin. A. R. S. MDCCXXXXVIIII.

EX OFFICINA LANGENHEMIANA.

QUÆS-

LXIV.

QUÆSTIO MEDICO-CHIRURGICA,

Quam Præside

M. J. Fr. LE CHAT

DE LA SOURDIERE M. D.

Tuebatur

JOAN. JAC. MESSENCE.

Sub hac Verborum serie

AN CHIRURGICÆ HERNIARUM CURATIONI MUSCULORUM STERNO-MASTOIDEORUM TENSIO NOCEAT?

Parisiis 29 Februarii anno 1748.

I.

VOlubilem ac varie circumgyratam intestinorum corporis humani seriem, toto corpore adulto sexies, juniore septies, infantili octies longiorem, flexuosis mesenterii ac mesocoli marginibus imperturbato ordine intimius innecti; eamdemque peritonæi imperforato undique culeo, musculorum abdominis hiante ad umbilicum & inguina peristromate, pinguedinosi tomenti spongiosa sive cavernosa congerie, totius denique corporis communi integumento cute circumvallari, satis superque notum. Sarta tecta horumce limitum compage totus intestinorum tractus perpetuo quodam reptatu lumbricorum haud absimili motu, non quidem progressivo, sed undarum minimarum instar oscillante, functiones suas obit saluberrime. Violatis in aliqua parte limitibus hisce, parti violatæ proximior intestinorum portio illapsa, vel paulatim una cum peritonæo sacculi instar protenso, vel confestim eodem vulnerato, aut minima distractione rupto, tumorem effingit herniæ generali nomine insignitum, ac pro diversitate tum violatæ partis, tum prolapsæ intestinorum portionis, & ipsam quandoque comitantis omenti, diversis passim e Graiorum idiomate desumptis appellationibus nuncupatum.

II.

Hujuscemodi, quæ titulo verarum, a spuriis vulgo dictis humoralibus apprime distinguuntur, herniarum, a quibuscumque demum causis, sive internis, uti partium debilitate, conformatione prava, laxitate viscerum, indurata fæcum alvinarum congerie, &c. sive externis, uti vires partium excedentibus impetu, nisu, pulsu, portatu, lucta, saltu, cursu, equitatu, cantu, flatu, risu, ploratu, planctu, vomitu, singultu, screatu, partu, subitanea divaricatione crurum, brachiorum supra caput porrectione violenta, &c. prodierint; alias facillime, difficilius alias, aliasque nullatenus curationi cedere quotidiana testatur experientia. Testatur eadem plurimas optato sanatas curatione chirurgica, nullas omnino pharmaceutica. Nec est quod mireris. Reducere partes eliminatas, reductis limina præcludere, curationis chirurgicæ munus & opus. Primum absolvit taxis, vel simplex, vel diæresi juncta. Alterum fasciis, subligaculis unicuique specialiter accommodatis obtinetur; sufficienter quidem taxi peracta simplici, diæretica autem solidata perfectius. Utriusque encheiresis adjumenta varia, varia impedimenta. Ad musculos abdominis quam maxime attendendum. Obstat horum tensio, remissio sive laxitas favet. Tensio reductionem vel tardat, vel impedit intestina videlicet premendo, cavitatem abdominis coarctando, hiatumque aponeuroticum stringendo. Laxatione vero, relabentibus per taxim,

xim, five fimplicem, five diæreſi comitatam inteſtinis, limina pandunt, illapſiſque convenienter cedunt. Reſupinato corpore, ſuffulto utroque trunci extremo, regione media five lumbari demiſſa, utroque flexo femore, præſertim vicino, laxitatem eorum acquiri poſſe, vitari tenſionem ſæpius exploratum. Nihilominus adhibita quantocumque ſtudio cautione iſta, repentinas per intervalla tenſiones eorumdem, curationem chirurgicam interturbaſſe, non raro obſervatum. De tenſionibus ejuſmodi anxius, cauſamque ignoratam ſciſcitans, ſi quem audiret non tam abdominis muſculos quam capiti inſervientes ſterno maſtoideos accuſantem, vel forſan male contentus ſtomacharetur, vel ſubridendo flocci faceret effatum. Aſt anatomen conſultat, audiat expertos, in ſemet-ipſo phænomena exploret. Profecto aliter ſentiet hæc edoctus, ſentietque muſculos ſterno-maſtoideos æque ac muſculos abdominis poſſe, in chirurgica herniarum cura, vel adjumento eſſe, vel impedimento.

III.

Aurium poſteriora inter & ima juguli, obliquo ac fere diagonali utrinque ſitu muſculi duo, ſterno maſtoidei, vel ſterno-cleido maſtoidei dicti ita locantur, ut ambo ſimul directe ſpectati litteram Romanam V Majuſculam quodammodo referant, ſuperne videlicet recedentes a medio, ad medium vergentes inferne. Latiſſimo tendine parieti convexo maſtoideæ apophyſeos omnimode ac firmiter altera utriuſque extremitas inhæret; altera vero bifida ſupremo ſterni angulo partim, partim claviculæ viciniori. Toroſa admodum intermedia utriuſque portio venter paſſim appellata. Flexores capitis vulgo nuncupantur, titulo nimis ſtricto: ut pote præterea, non ſolummodo capiti alternis vicibus utrolibet circumagendo, ſed etiam collo motibus iſtis accommodando, inſervientes. Flectere, vel potius inclinare, ac ſummo pectori magis minuſve admovere caput, amborum ſimul contractorum munus eſt: latera verſus circumvertere caput non uterque ſimul poteſt, ſed dumtaxat alteruter, altero quieſcente. Alternos hoſce motus capitis quomodocumque ſito corpore exequi poſſunt muſculi ſterno-maſtoidei; nullatenus autem illud flectere, ſive anteriora verſus inclinare: niſi ſupino, vel poſteriora verſus reclinato corpore. Hoc recte ſito, caput ita flectendum vel inclinandum ope muſculorum non eget; ſed ſola mole ruit ſua: laxatis ad arbitrium poſterioribus muſculis, qui extenſores ejuſdem appellari ſolent. Hinc ſatis ſuperque patet, corpore ſupinato, caput anteriora verſus movere idem fere eſſe ac ponderoſam ejus molem ſuſtollere. Non miraris! Miraris autem tanto oneri ferendo ſufficere muſculos iſtos, ut pote non ſtabili aut immoto puncto, ſed inſtabili motuſque reſpirationis comitanti ſterno affixos. Mirari ceſſabis anatomici conſultatione edoctus, muſculos abdominis rectos ſuperius imo eidem oſſi: utrique firmiter inhærentes valida portionum toroſarum contractione, ſternum cohibere poſſe, ſternoque cohibito, muſculis ſterno-maſtoideis caput attollere, ac verſus anteriora movere conantibus, firmum tractionis punctum optato præſtare.

IV.

IV.

Anatomicis convictus argumentis ita fieri posse, reapse vero fieri nondum persuasus, objiceres forsan axioma triviale, a posse ad esse non valere consequentiam? Bene, & quidem optime! Rem quippe totam minima quandoque variat circumstantia, dubiam reddit, imo suspectam. Idcirco de re ipsa certiorem te facere si cupias, septemviri sapientis apophthegma. Nosce te ipsum, axiomati trito superadde. In temet-ipso phænomenon examina: noctuque sub tegmine lecti recubans, temet-ipsum explora. Directe supino corpore, capite parumper suffulto, genubus tantillum inflexis, memoratos tum capitis, tum abdominis musculos omnimode molles, nullibique tensos senties: modo valetudine non impeditus, neque hesterna sarcinatus cæna. Mox eodem continuato situ, manum alteram abdomini medio leviter impone, impositam sustine, altera manu collum sive guttur utrinque amplexare molliter: manum utramque utrobique sic relictam, si eodem tempore caput (quasi quæ circa pedes geruntur observaturus) sustollere, vel erigere conaris: illico tensos ac rigentes tum Rectos abdominis, tum Sterno-Mastoideos capitis (funium tensorum instar) ferire miraberis; at mirari desinens indubitanter judicabis in cura herniarum chirurgica æque ad musculos Sterno-Mastoideos attendendum esse, atque ad musculos abdominis: eidemque curationi non minus istorum, quam horumce tensionem obstare, laxitatem favere certo asseverabis.

V.

De iis si tibi aliquid adhuc dubii supersit, praxis clinicæ expertos audias. Thesim lustra, hisce in scholis anno 1732, propugnatam, sub præsidio collegæ Clarissimi D. Winslow, soceri carissimi, qui sic loquitur [a] ,, Graviori morbo decumbentem duo simul Medici examinant. Inter hæc, inopina quadam musculorum abdominis tensione, aliquid hic mali ominis indicat alter, alter nil quod timendum foret expertus timenti socio, manum, inquit, admoveamus ambo simul: non quidem festinanter sed attente. Tunc ille musculorum eorumdem tensiones non continuas, sed laxitates identidem interpolatus miratur, magis autem miratur placidum imperterriti socii vultum. Scilicet hic decumbenti ea quæ supra lectum circa pedes gerebantur animadvertendi, adeoque, ut facilius animadverteret, caput eodem momento aliquantisper levandi occasionem, subinde pepererat; nimirum (ante plures abhinc annos) expertus, supino corpore jacentem non posse caput attollere, nisi trahentibus musculis sterno mobili affixis; hos autem conari frustra nisi musculorum abdominalium ope sternum simul reddatur immotum ''. Scias interim oportet ipsum præterea, tum in lectionibus ac demonstrationibus publi-

[a] Winslow, quæstione quodlibet, disp. 7 Februar. 1732, an in cognoscendis errores funestos vitare possit anatomes parum duntaxat gnarus?

publicis, tum in consultationibus clinicis, jamdudum monuisse decumbenti ipsimet non permittendum esse conamen caput flectendi, sive attollendi, sed toties, quoties vel bibendi jusçula sorbendi necessitas postulaverit, illud aliena manu tantummodo sublevandum esse: idque non solum quoad herniarum, sed & quarumcumque partium abdominis, tum internarum, tum externarum curationem chirurgicam: imo quoad ejusdem ventris, illiusque viscerum inflammationes observari debere. [*b*] Musculorum sterno-mastoïdeorum extremitatem mastoïdeam articulatione cranii condyloidea posteriorem esse, ac proinde non flectendo capiti, sed potius retrorsum movendo eosdem musculos aptos esse scribentes, latitudinem tendinis, ejusque portionem anticam haud consideraſſe videntur. [*c*] His omnibus rite perpensis, luce meridiana clarius elucescit, incertam esse, imo fallacem qualemcumque musculos ipsos abdominis tensos relaxandi methodum: nisi adhibita simul sollicita musculos sterno-mastoïdeos relaxandi cura; maximique propterea momenti hanc esse conclusionem.

Ergo chirurgicæ herniarum curationi, musculorum sterno-mastoïdeorum tensio nocet.

[*b*] Vid. Expos. Anat. ipsius tractat. de Muscul. N°. 1173. seq. & ejusd. ad D. Morand, Epistol. de alto apparatu, &c. N°. 111.

[*c*] Expos. Anat. tract. cit. N°. 1176. sq.

FINIS.

DISSER-

L X V.

DISSERTATIO MEDICO-CHIRURGICA, *DE* ENTERO-OSCHEOCELE ANTIQUA RESTITUTIONE SACCI HERNIOSI FELICITER PERACTA, ABSQUE BRACHERIO ET SECTIONE CURATA.

Quam Præside

MAT. GEORG. PFANNIO P. P.

Tuebatur

J. B. SCHOLLER

BARUTHINUS

Erlangæ 7 Maii anno 1748.

PROOEMIUM.

SApientiſſimum Creatorem in ſtruendo humano corpore elegantiæ æque ac commoditati noſtræ mirifice conſuluiſſe, vel exinde patet, quod vaſtum inteſtinorum tractum, in tam anguſtum, quod videmus, ſpatium redegerit. Quum cuncta inteſtina ſexies circiter longitudine, ipſius corporis altitudinem excedant; ſane moleſtum ſatis ambitum requiſiviſſent, niſi ſummus artifex per miros anfractus atque complicationes illi proſpexiſſet. Atque ne a quovis concuſſu, vel corporis motu inevitabili a ſuis recedant finibus; non ſolum ea meſenterio, meſocolo variiſque aliis in infimo ventre ſitis partibus firmiter annexa; verum etiam ab integumentis communibus, muſculis abdominis, & membrana valida quadam, quam *peritonæum* vocant, coarctata videmus. Quæ ſepimenta, ut ita dicam, niſi a cauſa aliqua violenter agente vires eorum infringantur, viſcerum in cavitate ſua retentioni ſufficiunt, niſuique, quo perpetuo terminos excedere conantur, æqualiter reſiſtunt. Attamen ſi moles inteſtinorum magna, a quacumque id demum fiat cauſa, ad illa vehementius fertur, non raro accidit, ut æquilibrium hoc tollatur, cunctaque infimi ventris integumenta ſatis reſiſtere nequeant; ſed potius in parte debiliori, aut ea, quæ maximam ſuſtinet preſſionem, cedere cogantur. Quo fit, ut peritonæum variis in regionibus, vel diſrumpatur, quod tamen rarius accidit, vel ſimul cum aliis integumentis extrorſum protrudatur, atque tumor ſub cute inde oriatur quem Græci Κήλην, Latini *herniam*, *deſcenſum*, *prolapſum*, Germani aſt improprie, *einen Bruch oder Leibes-Schaden*, vocant. Eodem fere modo ac de inteſtinis nunc propoſuimus, alia quoque viſcera in abdomine ſita e. g. omentum, ventriculus, veſica, lien, uterus, &c. idem præſtare poſſunt; prout *Ruyſchius* Obſ. 98. *Dœring*. in Epiſt. ad Hildanum, *Spigelius* de fabrica Lib. VIII. cap. 4. *Bohnius* in chirurg. rationali p. 230. aliique teſtantur. Videmus itaque, hernias non ſolum quoad *locum*, quo prolabuntur; ſed etiam quoad *contenta*, quæ tumorem conſtituunt, inter ſe differre. Qua de re varia ſortiuntur nomina. Reſpectu *loci* vocant illas medici: omphalocelas ſeu *hernias umbilicales*, quæ umbilicum indecenter attollunt; bubonocelas, *hernias inguinales*, quæ ſedem in inguinibus habent; *crurales*, quæ per viam vaſorum cruralium prorumpunt; *ventrales*, quæ aliis abdominis regionibus enaſcuntur; ac tandem oſcheocelas, *hernias ſcrotales*, quæ ſcrotum indecore diſtendunt. Alias autem denominationes accipiunt a *viſcere* devoluto. Si *inteſtina* prolapſa, enteroceles; ſi *omentum*, epiploceles; ſi *ambo* ſimul, entero-epiploceles nomine inſigniuntur, ſicque ab aliis quoque viſceribus egreſſis nomen petendum eſſe arbitror. Omnes hactenus deſcriptas ſpecies recentiores chirurgiæ ſcriptores hernias *veras* appellare ſolent, quia ab inteſtinis, vel alio viſcere abdomi-

nali formantur. Dari autem plures adhuc alias, sub *spuriarum* nomine venientes, nullum fere medicinæ gnarum latere puto. Occupant ejusmodi herniæ eadem, quæ veræ, loca; ast in eo, ab his potissimum discrepant, ut vel ab humore aquoso præternaturaliter collecto, vel ab excrescentiis carnosis; vel ab aere, vel sanguine, vel a facta p. n. vasis venosi distensione; originem trahant. Referuntur ergo ad hanc classem, sarcocele, hydrocele, hæmatocele, varicocele, sicuti de hisce omnibus prolixius egit Celeb. *Heisterus* [a] Patronus atque præceptor olim meus æternum colendus. Ex quibus tam pluribus, tamque diversis herniarum speciebus facile intelligitur, qualis latus dicendi campus singulas illas tractanti pateat. Verum enim vero, cum mihi pro dignitate Doctorali mox rite obtinenda, specimen dissertationis limitibus circumscriptum, typis exhibendum sit: de unica tantum specie *oscheocele* scilicet, seu quod idem est de *Bubonocele* & quidem *completa* agere consultum duxi. Fateor quidem haud paucos, eosdemque egregios chirurgiæ scriptores hanc materiam fusius jam ac satis erudite pertractasse. Quum vero hernias curandi methodum quod attinet, auctores in tam diversas abeant sententias, suadentes alii sacci herniosi una cum reliquis elapsis partibus, repositionem; alii eamdem, si imprimis diu hernia duraverit, ceu noxiam planeque impossibilem rejicientes; casum quemdam ad *Excellentissimo Domino Præside* ante aliquot annos in felici, quam exercet, praxi sua observatum, mecum benevole communicatum, atque ob varia, quæ herniarum doctrinam magis illustrant, attentione omnino dignum, quantum per temporis paginarumque angustiam licebit, pro virium mearum ratione, hic exponendum eo lubentius in me suscepi, quo clarius ex ejusdem paulo specialiori indagine in sequentibus patebit, & proficuam & possibilem utique esse, certis sub conditionibus, etiam in hernia inveterata, relaxati inque saccum degenerati peritonæi restitutionem. Faxit numen divinum, ut cœpta hæc cedant in sui gloriam proximique misere ita afflicti emolumentum.

CASUS.

Vir quidam XXIX. annum agens, cæteroquin sanus, firmoque corporis habitu præditus, sub initium anni MDCCXXXVI, qui fuit ætatis suæ annus XVII. ex vitio a nimia ventriculi repletione orto, febre tertiana intermittente, corripiebatur. Æger morbi molestia conflictatus, in principio statim auxilium adversæ valetudinis a medico petiit. Qui advocatus ad profligandam febrem, una cum aliis medicamentis, validum quoddam emeticum illi præbuit. Licet hic ad vomitum haud proclivis, difficilius vomuerit: ab hoc tamen medicamento, largiori forsan dosi propinato, septies circiter effectum expertus est. Quo quidem factum est, ut febris insultus non amplius redirent; verum mox post violentas sursum factas dejectio-

[a] In chirurgia Tom. II. cap. 121. seqq.

jectiones tumor parvus, cum aliquo dolore tensivo junctus, in inguine dextro surrexit. Quem vero ægrotus, indolem illius nesciens, nullaque gravia inde symptomata in principio sentiens, parum curabat; sed in corporis exercitiis, arte scilicet saltandi, digladiandi ac equitandi, ea qua antea consuevit, solertia pergebat. Tantum vero abest, ut tumor ille, qui herniæ naturæ fuit, inter vehementiores ejusmodi corporis motus statum servaverit; ut potius annorum serie altius versus scrotum descendendo majus incrementum acquisiverit, ac tali modo herniosis familiaria varia peperit gravamina. Quamquam ægrotus a malo per triennium nunc vexatus, naturam illius atque periculum inde metuendum demum animadverterit, verecundia tamen retentus, nullum a perito medico aut chirurgo consilium petiit; sed ipse quantum potuit, tumori manus admovit, atque repressionem devolutarum partium, præsertim noctu, quando lecto tenebatur, tentavit ac perfecit. Quæ res illi etiam interdum ex voto in quieto cubitu sponte ita successit, ut nullo diætæ errore commisso, per aliquot dies nihil quandoque prolapsus, sub dicta conditione, in conspectum veniret. Hoc felici eventu herniosus noster, malum non amplius leve judicans, permotus est, ut validis corporis motibus, quos antea tam frequenter suscipiebat, quantum potuit, supersederet, id quod inter præcipuas referendum esse videtur causas, quibus effectum est, ut tumor iste herniosus, habito ad complurium annorum decursum respectu, in magnitudine non admodum accresceret; licet non negemus, quod postea vitæ genus, regulis diæteticis strictius accommodatum, imprimis abstinentia a victu crudo atque flatulento, qui, prout experientia id docuit, majori intumescentiæ quovis tempore ansam præbuit, incremento mali variisque sæpius exinde nascentibus gravibus incommodis, arctiores posuerit limites. Circa initium anni MDCCXLV. præterlapsis ab origine mali IX. integris annis, ægrotus affectu colico, cui herniosi haud raro sunt expositi, correptus, morbi cruciatibus diu continuantibus, *Excell.* D. *Præsidis* auxilium tandem imploravit. Hic in causas hujus morbi curatius inquirens rem eo perducebat, ut ex ingenua, quam ipse æger dabat, relatione, mali per novem annos studiose celati, ejusdemque decursus, uti ipsum hucusque descripsimus, plenariam sibi comparare posset notitiam. His non contentus laudatus Dnus *Præses* ipsum tumorem manuum oculorumque scrutinio subjecit, atque in dextro scroti latere, *enterocelen* liberam nec incarceratam, magnitudinem ovi gallinacei majoris circiter æquantem, reperiit. De omento, licet diu ac curatius explorata fuit hernia, ne minima in illo percipienda fuit particula. Exper. D. *Præses* de cauta restitutione sollicitus, artis lege, brevi partes tumorem formantes, cum quodam, quod ordinario fit, intestinorum murmure, annuli musculorum abdominalium aliquali renixu non obstante, retro feliciter compulit; excepto tantum sacco hernioso, qui tanquam oblongum atque molle tuberculum ab inguine ad mediam usque scroti partem se extendens, tactu potius, quam visu potuit

 explo-

explorari. Quoniam *D. Præses* ex relatione ægri jam percepit, eum quam sæpissime repositionem proprio marte peregisse, de parvo illo tumore relicto quæstionem movit, atque ex responsione, quam æger dabat, edoctus fuit, intumescentiam illam a remanente sacco hernioso productam, operam restitutioni impensam, plerumque delusisse, dum modo duo vel tria temporis exceperis momenta, quibus intestina simul cum involucro suo, saccum intelligo, in abdominis cavitatem retropulsa sunt, in quo dein casu, nisi vehemens motus aliusve corporis concussus e. g. a sternutatione, tussi cet. ortus, rem turbaret, omne id quod tumorem alias creavit, per aliquot dierum spatium, vel in erecto, quod mirandum, corporis situ, abdomini inclusum hæsit. Rebus ita se habentibus *Excell. D. Præses* ad avertendum omne, quod frequenter inde oriri solet periculum, idoneum cingulum loco affecto adplicandum esse duxit, cui consilio æger morem gerens, bracherio sibi tradito usus est. Verum enim vero huic nondum assuetus ægrotans, dum aliqualem, quam omnia conjunctam habent, molestiam sentiret, illud iterum tribus vix elapsis diebus rejiciebat, posteaque nulla fascia amplius se cingebat, quo factum est, ut eamdem viam denuo apertam, intestina rursus repeterent. Sub finem prædicti anni MDCCXLV. herniosus noster incidit in febrem catarrhalem, cui tormina abdominis, dolores colicos mentientia, accedebant. Quamquam ab hoc morbo in se satis benigno, nullum vitæ discrimen metuendum fuit: magna tamen inde enata debilitas ægrum nostrum per trium septimanarum spatium semper fere lecto affixum tenebat. Durante quo vix interrupto cubitu contigit, ut intestina evoluta una cum sacco hernioso, partim proprio pondere, partim leni manuum pressione adjuta, non solum cavitati abdominis penitus restituta; sed & intus absque vinculo imposito probe retenta fuerint. Fugata denique feliciterque curata febre, tumor quoque non amplius rediit, & licet ab illo tempore, quo ex febre catarrhali convaluit, tres integros annos compleverimus: nullum tamen neque herniæ, neque sacci illius unquam posthæc vestigium inveniendum fuit; sed vir ille, etiamsi tam in victu, quam in motu corporis sæpius errores haud leves commiserit, salvus & incolumis, ac a hernia quam IX. annos secum portavit, penitus liberatus superstes est.

§. I.

Præmissa casus nostri brevi enarratione ad rem ipsam nunc progrediendum esse putamus. Ut autem in explicatione thematis nostri ad debitum respiciamus ordinem, priusquam morbi, quem tractamus, definitionem exhibeamus, descriptionem herniæ generatim præmittendam, operæ pretium esse arbitror. Est autem *hernia* proprie sic dicta, tumor præternaturalis, in variis abdominis regionibus sub cute a visceribus ibidem sitis, formatus, originem trahens a peritonæi vel ruptione vel dilatatione nimia [a].

§. II.

[a] De *Vilars* in Dictionario Chirurgico p. 301.

§. II.

Ex tradita hac generali herniæ notione, eam ad *morbos complicatos* jure referri posse, facile intelligitur. Dum enim tumor est, annumeratur morbis *malæ conformationis* magnitudinis auctæ; dum vero post peritonæi ruptionem, aut distensionem saccus sub integumentis communibus formatus, quem viscera e sede sua naturali elapsa replent, morborum *in situ mutato* classi merito adscribitur [*b*].

§. III.

Cum oscheocele idem sit, quod bubonocele completa [*c*], quid primo per incompletam, & dein, quid per completam bubonocelen, intelligatur, dispiciendum erit.

§. IV.

Comprehenduntur autem sub voce *bubonoceles incompletæ* omnes illi tumores, qui relaxato aut disrupto peritonæo, a visceribus quibusdam in abdomine fluctuantibus in inguine elevantur. Quando vero, prout in nostro contigit casu, dictæ partes e regione inguinali temporis successu in scrotum descendunt, illudque p. n. diducunt, a loco quem ejusmodi hernia occupat, *oscheocele*, seu quod idem (§. 3.) significat, *bubonocele* vocatur *completa*.

§. V.

In utraque, quam (§. 3. & 4.) proposuimus hernia, sunt viscera, quæ easdem efficiunt, utplurimum *intestina*, præcipue illud, quod ileum audit [*d*], id quod ex situ, quem hoc intestinum in abdominis cavitate circa annulos sic dictos abdominales habet, haud difficulter poterit dijudicari. Interea ipsum, cui adhæret, mesenterium, imprimis si intestini paries anterior & posterior, adeoque tota fistula prorumpit, prolabi simul posse, anatomica harum partium contemplatio docet: sin autem unus saltem intestini paries distendendo nimis inguina, herniam ibidem gignat, uti a *Ruyschio* [*e*] aliisque observatum est [*f*], mesenterium e loco suo vix

[*b*] *Teichmayer.* in Dissert. de exomphalo inflammato exulcerato & postea consolidato, *Jenæ* habit 1718.

[*c*] Vid. *Heisteri* Chirurg. edit. germ. p. 721. item p. 728.

[*d*] Sunt inter chirurgos nonnulli, qui intestini cæci & coli ad inguina & scrotum descensum observarunt. Ast pertinent ad classem rarissimarum hæ observationes: plura de hac re videri possunt in *Heisteri Dissert. de hernia incarcerato suppur. sæpe non lethali.*

[*e*] In musæo Anat. p. 63. fig. 3. itemque in thesauro Anat. VII. p. 43.

[*f*] Vid. Acta Acad. Reg. Paris. A. 1700. Item *Morgagnius* in advers. anat. III. p. 8. 9.

vix dimovetur. Aliquando etiam accidit, ut omentum ſuperiorem alias infimi ventris regionem occupans, adeo verſus inferiora deſcendat, ut vel ſolum, vel una cum inteſtinis tumorem in inguine attollat, ſicuti Cel. *Heiſterus* in Ephemer. Nat. Curioſ. [*g*] exemplum viri in utraque inguinis regione hernia affecti, & ab eo cultro anatomico diſſecati, attulit, cui omentum in hernia unius lateris, ab inteſtinorum mole, ad ipſum quoque ſcrotum protractum fuit. Quod ſane exemplum & poſſibilitatem & actualitatem eruptionis omenti in inguinibus & ſcroto extra omnem dubitationis aleam ponit. In noſtro caſu præter inteſtinum, nullum aliud abdominale viſcus, adeoque nec omentum repertum fuiſſe, teſtantur allegata (pag. 6.) & *Domini Præſidis* facta in hunc morbum curatior inquiſitio.

§. VI.

Originem vocum bubonoceles & oſcheoceles quod attinet, illam a Græca lingua petendam eſſe, paulo ſpecialior harum denominationum conſideratio docet. Derivantur nimirum hi termini a voce *βȣβὼν*, quæ inguen; *ὄσχεον*, quæ ſcrotum, & *κήλη*, quæ herniam ſive tumorem Latinis ſignificat. Hinc etiam bubonocele, latino ſermone, per herniam inguinalem, ſeu ſecundum *Celſum* [*h*] ramicem inguinis, & oſcheocele, per herniam ſcrotalem explicatur, quia prout jam evictum eſt, in inguine pariter ac in ſcroto exſurgunt. Enterocele itidem a Græco vocabulo *ἔντερον* Lat. inteſtinum, cui eadem vox *κήλη* adjungitur, nomen accipit, quia nempe inteſtina tumorem hernioſum formant. Quando e contrario peritonæi ſaccum (§. 14.) omentum replet, quod Græcis *ἐπίπλοον* audit, epiplocele appellatur. Ex his breviter adductis intellectu facile eſt, cur hernia in inguine vel ſcroto ab inteſtinis orta entero ab omento epiploo-bubonoceles aut oſcheoceles nomen acquirat.

§. VII.

Quemadmodum generatim in praxi clinica medicus anatomes peritus, de pleriſque morbis majori certitudine atque ſoliditate judicare poteſt, quam alius in hac ſcientia minus verſatus; ita ſpeciatim in chirurgia ab anatomes ignaro pauci morbi, nec rite cognoſci, nec tuto curari poterunt. Quin, quod in arte chirurgica anatomia uſum evidentiorem uberioremque, quam in ipſa medicina præſtet, ab Ill. *Heiſtero* in peculiari de hac materia habita diſſertatione [*i*] abunde monſtratum eſt.

§. VIII.

[*g*] Centur. V. Obſervat. 85.
[*h*] Libr. VII. cap. XXIV.
[*i*] De anatomes majori in chirurg. quam in medicina neceſſitate. Helmſtadii 1737.

§. VIII.

Quæ cum ita ſint, exſpectare quidem jure poſſet lector prolixam ſedis, omniumque, quæ herniæ ſcrotali favent, partium; nec minus locorum, per quæ inteſtina elabuntur, anatomicam, quam utique hic tradendi in principio animus fuit, deſcriptionem. Verum enim vero cum viri in chirurgia pariter ac arte ſecandi clari conſummatique *Waltherus* [k] *Günzius* [l] *Henſingius* [m] *Vogelius* [n] aliique hunc laborem tanta cum induſtria peregere, ut eidem vix aliquid addi poſſe videatur: breviſſima organorum affectorum indigitatio ſufficiet. Pertinent ad hæc autem præter *integumenta communia*, quorum ſitum, connexionem & fabricam, ceu res tyroni notas ſuppono, *muſculi abdominales*, & *peritonæum*.

§. IX.

De *muſculis abdominis* notandum, quod eorumdem vulgo numerentur quinque paria, muſculi nempe oblique deſcendentes, ſeu ſecundum *Winſlovium* obliqui externi, muſculi oblique aſcendentes ſeu obliqui interni, muſculi tranſverſales, muſculi recti, & denique pyramidales, quorum ultimorum aliquando unus vel alter, interdum ambo plane deficiunt [o]. Acquiſiverunt hi muſculi nomina ſua, partim a diverſo fibrarum tractu, partim a ſitu, quem habent, partim a peculiari, quam repræſentant, figura [p].

§. X.

Conferunt autem modo *recenſiti muſculi* ſuum ad hernias ſymbolum in iis præcipue locis, ubi perforati ſunt, ſeu quod idem eſt, ubi partibus quibuſdam, in ſtatu ſecundum naturam, ex abdomine egredientibus, tranſitum permittunt. Vocantur hæ perforationes ſive hiatus, ab aliquali [q] quam cum annulo habent, ſimilitudine, *annuli*, quorum quidem ordinarie numerantur in abdomine tres, annulus ſc. umbilicalis, inguinalis, & cruralis, inter quos tamen annulus in interiori inguinis regione, prope pudenda ſitus, quippe qui in fæmina uteri ligamenta rotunda; in viro vaſorum ſpermaticorum præparantium & deferentium funiculum, proceſſum peri-

[k] In Progr. de entero-ſarcocele.
[l] Libell. de herniis. Lib. 1744.
[m] Diſſert. de peritonæo. Gieſſ. 1743.
[n] In peculiari de herniis, vernacula lingua, edito tractatu p. 6. ſeq.
[o] *Heiſteri* Compend. Anat. p. 64.
[p] *Caſſebohm.* method. ſecandi p. 14. ſeq.
[q] Limitata hæc eſt propoſitio. Non enim hæc foramina perfecte ubivis annularis ſeu circularis ſunt figuræ. Sic e. gr. hiatus muſculi oblique deſcendentis ad ovalem magis accedit figuram.

peritonæi & cremaſteris muſculi principium involvit, ac in utraque bubonocele nimis, quam par eſt, diſtenditur, attentionem noſtram præ reliquis meretur.

§. XI.

Formatur hic annulus (§. antec.) (1) a muſculo obliquo externo (§. 9.) utpote primo ſub integumentis communibus ſito, maxime vero ab ejus aponeuroſi, de qua notandum, eamdem circa aperturæ annularis ſuperiorem & inferiorem regionem, conſtituere duas quaſi columnas tendineas, magis hic, quam alibi robuſtas, quæ ex uno latere in aliud prægreſſæ crucis in modum ſe invicem decuſſant, oſſique pubis firmiter annectuntur. (2) A muſculo obliquo interno, cujus fibræ carneæ, minuſque tendinoſæ, prope foramen obliqui externi aliquo modo a ſe invicem ſecedentes, iiſdem partibus (§. 10.) exitum, ſub forma hiatus, concedunt. Utrique hic hiatui, qui junctim ſumti, annulum inguinalem ſtricte ſic dictum, conſtituunt, alii tertium addunt, quem a muſculo tranſverſo formari putant. Verum quum accuratior harum partium anatomica diſquiſitio doceat, in utroque ſexu nec vaſa ſpermatica, nec ligamenta rotunda eumdem penetrare; ſed ſub ejus limbo progredi, cum *B. Caſſebohmio* [r], *Heiſtero* [s], *Garengeot.* [t] eumdem merito negamus.

§. XII.

Hiatus hi breviter enarrati differunt inter ſe primo, ratione *ſitus*, quo ſibi e regione in ſtatu ſecundum naturam [u] minus reſpondent. Internus enim altiori loco collocatus eſt, quam externus, iſteque a linea alba magis quam hic diſtat. Dein ratione *magnitudinis* diſcrepant, quum foramen ab obliquo interno muſculo formatum, amplius eo ſit, quod obliquus externus format. Quale denique inter utrumque hiatum ſive annulum quoad *ſubſtantiam* obverſetur diſcrimen, ex modo (§. antec.) dictis ſatis eluceſcit. Quæ omnia probe penſitata nos edocent, reductionem partium elapſarum, de qua infra plura dicendi locus erit, e directo minime eſſe ſuſcipiendam, ne inter duos muſculos magis, quam in abdominis cavitatem eædem impellantur; deinde annulum ſive fiſſuram muſculi obliqui externi & delapſui & repoſitioni viſcerum egreſſorum, ob fibras, quibus conſtat, valde robuſtas tendineas, adeoque fortiter reſiſtentes, maximum ponere obicem; eumdem tandem validiſſimum annulum nimis conſtringendo dum agit,

[r] Libro citat. p. 28.
[s] Libro citat. p. 64.
[t] Dans ſon Traité des Operations T. I. p. m. 238.
[u] In ſtatu p. n. magis paralleli obſervantur.

agit, dictarum partium ſtrangulationem inferre, experientia teſte, ſæpius funeſtam.

§. XIII.

Peritonæi miram in abdomine expanſionem, arctiorem cum pleriſque ibidem ſitis viſceribus, nexum, & diverſam figuram, itemque vaſa, quæ in eo conſpiciuntur ſanguifera & nervos, quia ad ſcopum noſtrum parum faciunt, ſilentio prætermittimus. Id unice notamus, peritonæum e duplici conſtare ſubſtantia; una membranacea proprie dicta; altera celluloſa. Illa magis minuſve tenuis, valida tamen fibriſque tendineis firmata, intus lævis & lubrica, dilatabilis & elaſtica eſt, atque internam reſpicit abdominis cavitatem; hæc componitur e congerie veſicularum minimarum pinguedine plus minuſve turgeſcentium, quæ aëre, flatu immiſſo, facile detegi poſſunt. Ipſa hæc cellularis peritonæi portio duos emittit per annulum inguinalem (§. 11.) extra abdomen proceſſus, involventes in ſexu virili funes ſpermaticos, in ſexu autem ſequiori, ligamenta uteri rotunda. Eædem hæ productiones celluloſæ, ubi cum vaſis ſpermaticis atque deferentibus in potiori ſexu annulos (§. 10.) trajiciunt, ſepimenta illa membranacea, quibus hæ partes involutæ ſunt, formare videntur, poſtea vaginam conſtituunt, quæ prope teſticulum dilatata, ipſi tunicam vaginalem ſeu elytroideam largitur [v].

§. XIV.

Quando igitur ſubſtantia peritonæi membranacea (§. 13.) circa annulum inguinalem a fortiori viſcerum niſu dilatatur, ac una cum contentis inguina & ſcrotum verſus devolvitur; ipſi peritonæi proceſſus, pro diverſa, quam hernia ſucceſſu temporis acquirit magnitudine, minorem aut majorem ut patiantur diſtenſionem, neceſſe eſt. Vocatur ſubſtantiæ membranaceæ nimis in herniis expanſæ portio, quia elapſas partes ſacci ad inſtar includit, *ſaccus hernioſus* ſive quod idem eſt *ſaccus peritonæi*.

§. XV.

Exhibita brevi partium, herniæ quam hucuſque pertractavimus, anatomica delineatione (§. 8. ad §. 14. incluſive) ad explicandas cauſſas eamdem excitantes, ordo nos jam ducit. Plurimæ illarum cum aliis herniis veris communes ſunt & in duas claſſes opportune dividi poſſe videntur. Ad primam referimus eas, quæ inteſtinorum preſſionem verſus peritonæum præter naturam augent, alteram vero claſſem conſtituunt cauſſæ, quæ na-

 turale

[v] *Henſing.* Diſſert. citat. *Welt* in Diſſert. de hernia crurali.

turale & debitum peritonæi, annulorum (§. 11.) atque aponeuroſeos muſcularis oblique imprimis deſcendentis robur diminuunt. Impelluntur vero inteſtina fortius ad interiorem peritonæi circa annulos inguinales membranam, vel ſub nimia, quam a flatibus ſuſtinent, diſtenſione, vel ſub validiori diaphragmatis ipſorumque muſculorum abdominis in viſcera ibidem ſita, actione, id quod in tuſſi enormiori, repetita ſternutatione, nimia vociferatione, in ejulatu infantum, teneſmo, itemque in conatu parturiendi, induratas alvinas fæces excernendi, grave pondus, repleto præcipue ventriculo, elevandi, imprimis autem in vomitu [x] ſemper contingit. In caſu a nobis in medium prolato reiteratos vomitus a propinato validiori emetico herniæ cauſſam extitiſſe, effectus mox ſecuti, tumor ſcilicet parvus in inguine, cum aliquali dolore tenſivo enatus, ſatis ſuperque teſtantur. Sub vomitu enim vehementiori & repetito, qui abſque validiſſima convulſivaque ſepti tranſverſi & muſculorum abdominalium conſtrictione concipi nequit, inteſtina tanto impetu tantaque vi, verſus inferiora, quandoque protruduntur, quantam dicta peritonæi membrana ſæpiuſque nominati muſculi ſufferre nequeunt. Cedit ergo vis minor majori, relaxatur peritonæum, debilitantur muſculi, dilatantur annuli, oritur bubonocele. (§. 4.) Infantibus nuper natis, ex vinculorum, quibus umbilici funis ordinarie deligatur, arctiori conſtrictione idem ex eadem fere cauſa, nonnunquam producitur effectus. Inteſtina enim tali modo fortiter compreſſa, concurrente ſimul diuturniori ejulatu, exitum, quem his ſub circumſtantiis in tenello annulo faciliime inveniunt, eadem ſibi quærunt ratione. Inter plura, quæ ſtabiliendæ huic ſententiæ inſervire poſſent triſtia exempla, unicum hoc allegare placet, quod ſcilicet in urbe quadam haud procul a nobis ſita, ex nefanda obſtetricis ignorantia, ob faſciarum firmiorem adſtrictionem, plures infantes ad ſubeundas herniarum moleſtias coacti ſint.

XVI.

His conſideratis in exponendis reliquis herniarum *cauſis* ad *alteram claſſem* (§. 15.) pergamus. Comprehendimus nimirum ſub illis, omne id, quod naturale peritonæi, muſculorum abdominis & præcipue annulorum robur ita debilitat, ut leviſſima data cauſa, inteſtina prorumpant. Ita ſubjecta quædam a nativitate ſtatim, vel a morbo adeo ſubinde conſpiciuntur extenuata, ut dictæ partes leviſſimo viſcerum impetui accedenti cedere cogantur. Sæpius tamen, experientia teſte, vis externa abdomini cum impetu applicata, ad hernias diſponit. Sic plures a variis chirurgiæ ſcriptoribus, caſus memoriæ traditi ſunt, qui abunde demonſtrant, diverſas

[x] A vomitu repetito herniam cruralem originem traxiſſe teſtatur *Welt* in Diſſ. citat. pag. 16.

versas infimi ventris partes, imprimis circa sæpius recensita loca, a violentiori ictu, gravi ac subitaneo lapsu, vel saltu, vel ab equitatione vehementiori, in tantum relaxatas ac naturali firmoque suo tono destitutas fuisse, ut intestinorum moli nisuique sufficienter se opponere, eademque intra suos terminos coërcere non potuerint. Occurrunt insuper in vita humana variæ actiones, quæ miras corporis exigunt flexuras, posituſque, sub quibus abdominales præsertim musculi validissime constringuntur & tandem successive labefactantur. Bajuli herniis persæpe vexantur, quia ab elevatione gravium e terra ponderum modo recensiti musculi, successu temporis, tanto debilitantur gradu, ut levi causa occasionali accedente, cedant & partibus exitum molientibus eumdem concedant. Cur monachis malum hoc adeo frequens sit, nonnulli molli atque pingui victui id tribuerunt. Nec negamus, cum unius rei plures possint esse causæ, eumdem, dum butyracea aliaque pinguia fibras nimis relaxant, omnino aliquid ad herniarum generationem conferre. Verum quod primariam attinet causam *Cel. Günzii* nos subscribimus sententiæ, qui in libello de herniis [y], hæc eloquitur: *in Monachis crediderim verisimilem magis causam hanc esse, quod persæpe in genua procumbere coguntur, in quo positu annuli musculorum abdominis pressioni intestinorum quam maxime expositi sunt.* Tandem utramque causam, debilitationem scilicet partium abdomen circumvolventium, atque præternaturalem viscerum depressionem, ad creandas hernias simul concurrere interdum posse, sequens illustrat exemplum: ponamus hominem brachio suspensum, vehementiori tussi aut sternutatione affici; nonne hoc in casu musculi obliqui & transversus, ob validam, quam patiuntur, distensionem & multum roboris sui amittunt, & intestina tanto cum impetu, ut hernia facile oriri possit, ad dictos musculos devolvuntur?

§. XVII.

Traditis jam caussis (§. 15. 16.) ad *signa* herniæ inguinalis & scrotalis progrediamur. Dum enim haud omnis tumor in inguine natus, pro hernia habendus sit, eorumdem notitia probe instructus esse debet medicus. Oriuntur enim in eadem regione alii tumores, qui glandulas occupant, atque *bubones* vocantur. Quodsi ergo quis bubonocelen pro ejusmodi tumore judicaret, eamque eadem curandi methodo, qua bubones tractantur, profligare vellet, pessima sane symptomata is excitare posset. Prostat in *Heisteri* Chirurg. [z] casus, ubi chirurgus herniam ventralem pro abscessu habitam, scalpello aperire secum constituit. Ast a sæpius laudati *Heisteri* prudenti consilio, eo fere momento, quo cultrum tumori admovere voluit, adhuc detentus est. Ex qua sane imprudentissima incisione

R 3 letha-

[y] Libr. Citato. p. 24.
[z] Tom. II. cap. 115. p. 719.

lethales vel ſaltim periculoſiſſimæ inteſtinorum læſiones fieri potuiſſent [a]. Docet itaque hoc exemplum, quam maxime eſſe neceſſarium, ut ad notas, quibus hernia hæc cognoſci, & partim ab aliis, partim a bubone diſcerni queat, probe attendamus.

§. XVIII.

Quam primum ergo de tumore in inguine hærente quæſtio movetur, explorare fas erit, num ille cauſam aliquam violentam (§. 15. 16.) ſecutus, aut poſt coitum impurum, aut poſt gonorrhoeam ſuppreſſam enatus ſit? Quamdiu duraverit? An colore gaudeat naturali, aut magis rubicundo? An tactui cedat? An a ſpiritu retento incrementum capiat? Bubones enim, uti aliæ phlegmones, a ſanguine impuro, qualis præcipue in lue venerea laborantibus deprehenditur, brevi temporis ſpatio abſque cauſa violenta externa oriuntur. Quouſque non in ſuppurationem abeunt, duri apparent, colorem induunt rubeſcentem, a ſpiritu retento in magnitudine non accreſcunt, nec tactu facile dimoveri, nec preſſione introrſum in abdomen repelli queunt. Quæ omnia rite penſitata, notas exhibent ſat luculentas, quibus bubonocele a *bubone*, venereo imprimis, diſcerni poteſt.

§. XIX.

Adeſſe autem bubonocelen, præſertim completam, oſtendit tumor oblongus ab annulo & regione inguinali ad ſcrotum oblique deſcendens, idemque magis vel minus pro contentorum ratione diſtendens. *Hernia cruralis* e contrario, in illo loco, ubi vaſa cruralia ſub ligamento Poupartii ad femur abeunt, enaſcitur, & figuram habet ordinarie rotundam, nec prout oſcheocele oblique, ſed magis in linea recta, deorſum directa eſt. Jungitur cum hernia crurali, a compreſſione dictorum vaſorum, ut plurimum oſſis femoris ſtupor, quippe qui in bubonocele minus obſervatur. Præterea oſcheocele a *hydrocele*, *hæmatocele* & *pneumatocele* ita diſcrepat, ut in ea teſticulus tactu facile cognoſci poſſit, quod in modo recenſitis herniis ſpuriis difficulter contingit [b]. Sunt hæc ſigna *generalia*: dantur vero adhuc *ſpecialiora*, quibus ſingulæ ſpecies a ſe invicem diſtinguuntur. Quando *inteſtinum* prolapſum eſt, tumor ille æqualis, lævis & tenſus eſt, ita ut veſicæ flatu diſtentæ ſpeciem præ ſe ferat. Si æger ſupinus jacet, aut ſponte, aut digitorum preſſione cum murmure & ſtrepitu retrocedit atque evaneſcit; quando ſpiritus retinetur, corpus movetur vel erigitur, tumor

[a] Aliud exemplum, ubi chirurgus bubonocelen pro bubone judicans, eamdem maximo cum ægrotantis damno incidit, annotavit *Stalpartus Van der Wiel* obſ. rar. medic. chirurg. Anat. Cent. I. obſerv. 54. p. 226.

[b] Plura qui de hac re deſiderat, adeat *Heiſteri* chirurgiam p. 739.

tumor iterum ſub murmure quodam apparet ac redit. Idem tumor circa baſin anguſtior, quam in parte baſi oppoſita, exiſtit. Quodſi autem *omentum* ſubeſt, tumor adeſt tactu inæqualis, mollis & lubricus [*c*]; difficilius redit ad abdomen, nec quando erumpit, nec quando reducitur, aliquid murmuris auditur. Quando vero *utrumque* elapſum eſt, tunc inteſtino remoto, tumor quidam mollis, pinguedini quoad tactum, ſimilis atque circa baſin latus, in vertice autem magis anguſtus remanet.

§. XX.

Quum inteſtina unum dumtaxat atque continuatum conſtituant canalem, qui ingeſta, quæ ventriculi actionem jam paſſa ſunt, ulterius promovet, ac tandem partes excrementitias a chyloſis ſeparatas ἄνω excernit; ſequitur, ut devoluta in herniis inteſtinorum pars tranſitum illis ſine magno vitæ diſcrimine, denegare neutiquam poſſit. Interdum tamen obſervatur, quod, etiamſi haud exigua eorumdem portio, intra muſculorum dictorum annulum incluſa hæreat, in uno alterove ſubjecto hernia laborante, via hæc, dummodo nullus committitur diætæ gravis error, plures annos aperta ſatis relinquatur. Exemplum, quo id probare conamur, eſt in promtu. Si caſum noſtrum in memoriam revocamus, luculenter ex eo patebit, virum iſtum hernia affectum, eamdem abſque vitæ detrimento intra *novem* annorum decurſum ſecum portaſſe. Ratio, cur id factum, *quadruplex* eſſe videtur. Primo enim hernioſus noſter moleſtiam qualemcumque a hernia provenientem ſentiens, ſtatim & ſæpius interdiu, repoſitionem omni ſtudio allaboravit atque perfecit: deinde perpetua, qua noctu occupatus erat, partium elapſarum repulſione, impedivit, quo minus inteſtinum cum ſuo involucro concreſcere, ac immobilem herniam cum graviſſimis ſymptomatibus (§. 21.) ſæpius junctam, creare potuerit. Tandem abſtinentia a cibo & potu crudo ac flatulento, itemque a fortiori corporis motu: nec minus ipſa annuli, quam temporis tractu acquiſivit, aliqualis relaxatio tantam inteſtini in ſuo diametro conſtrictionem, quanta ad incarcerationem requiritur, ſine dubio prohibuit.

§. XXI.

Quando contra portio canalis inteſtini, in tumore hernioſo ſubſiſtentis, ita ab annulo conſtringitur, ut neque quid amplius intrare, neque exire valeat, oritur *incarceratio*, ſeu *ſtrangulatio*. Eadem incarceratio, etſi annulus valide non ſit conſtrictus, oriri poteſt, quando *oſtium ſacci peritonæi* (§. 14.) nimis anguſtum exiſtit, quemadmodum id *le Dran* [*d*] in iis præ-

[*c*] Hæc ſigna omenti prolapſi a *Celſo* jam Lib. VII. cap. XVIII. obſervata ſunt.
[*d*] In obſervat. chirurg. 57. & 58.

præcipue ſubjectis obſervavit, quæ per longius tempus, quo parietes tandem, quoad maximam partem a pilæ continua preſſione concrevere, bracherio uſi ſunt. Tali enim modo vel exigua ſæpius memorato ſacco inhærens inteſtini pars, quando ſucceſſive aut flatu, aut fæcibus extenditur, ita poteſt incarcerari, ut reductio abſque operatione inſtitui nequeat. Niſi ergo in utroque triſti hoc morbi ſtatu miſere ita afflictis cito ſuccurratur, inteſtinum in ſacco hernioſo delitefcens ab aëre & excrementis ad extremum uſque extenditur, eorumdem ad anum propulſio plenarie intercipitur, gravatur ventriculus, nimis diſtenduntur irritanturque inteſtinorum membranæ, invertitur motus periſtalticus, oriuntur enormes dolorum cruciatus, excitatur demum *ileus* ſeu *miſerere mei*, cum omnibus truculentis, quæ hunc affectum ordinarie comitantur, ſymptomatibus. Ipſa portio inteſtini incluſa, quum ob vaſcula compreſſa ſanguinis affluere decenter & refluere nequit, inflammationem concipit, quæ brevi temporis ſpatio aut in *ſuppurationem* [e], aut in *gangrænam* & *ſphacelum* abit [f]. Utraque hæc morbi determinatio res eſt conclamata, & quamvis optima adhibeantur remedia, neque ullus ab ægrotante & medente committatur error; ſæpiſſime tamen fatalis exitus tragœdiæ huic finem imponit.

§. XXII.

Quod inter hernias inteſtinales, *curationem* oſcheoceles præcipue attinet; ad duo potiſſimum momenta reſpiciendum erit. Sunt enim primo *emotæ partes* in cavitatem abdominis provide atque ſecundum artis regulas, quas in ſequentibus §. 27. recenſebimus, *reducendæ*, ac dein in *poſitu* & *ſitu naturali* decenter *retinendæ*. Antequam vero modum, quo utraque indicatio rite adimpletur, explicemus, diſquirendum erit, num una cum iis, quæ bubonocelen efficiunt, partibus, *ſaccus* quoque *hernioſus* reſtitui ſimul & poſſit, & debeat, nec ne? De poſſibilitate reductionis modo memorati ſacci in hernia imprimis antiqua ac inveterata, inter celeberrimos noſtræ ætatis chirurgos diſſenſus adhuc obverſatur. Alii affirmando; alii negando litem componere ſtudent. Celeb. *Gunzius* libro citato cap. IX. ita de hac re ſentit: *ſaccus, niſi vel recentiſſimum malum ſit, vel ſectio adhibita, reſtitui non poteſt.* Eodem libro cap. XI. pag. 44. inter alia hæc eloquitur: *ſaccus ſi recens hernia, raro, ſi antiqua nunquam reſtituitur.* Quamvis libelli iſtius ſingulæ fere paginæ de Clariſſ. *Auctoris* eruditione pariter ac ſumma,

[e] Varia herniarum ſuppuratarum exempla proſtant in Diſſert. *Gladbachii* de hernia incarcerata ſuppurata Præſide *Heiſtero Helmſtad.* A. 1738. habita.

[f] Similis necroſis ipſis communicatur integumentis communibus, & ita tumor antea rubeſcens nigreſcit & aperitur, tuncque pars mortua ſeparatur. Ceſſant dein quidem, rebus ſic ſe habentibus, illico dolores, aſt ægroti in ſummo vitæ periculo ſic conſtituti, mox vitam cum morte ſolent commutare. Prolixius de his omnibus egerunt Ill. *Heiſterus* & *B. Teichmayerus* in Diſſert. jam adductis.

ſumma, quam herniarum ſcrutinio dicavit, opera luculenter teſtentur; huic tamen aſſerto, quum noſtra, quæ eidem obſtat, experientia plus valeat, quam decem rationes, calculum haud adjicimus. Namque primo, neminem eſſe credo, qui herniam IX. annorum recentium claſſi annumerare vellet? Dein ex relatione caſus noſtri patet, ſaccum peritonæi ſub febre, qua æger laborabat, catarrhali ita in abdominis cavitatem reductum fuiſſe, ut poſtea ne minima iſtius portio circa locum, quem antea occupabat, nec tactu, nec viſu inveniri potuerit. Doctiſſimus quidem *Auctor* ad ſtabiliendam ſententiam inter alia citum ac inevitabilem ſacci cum vaginali tunica coalitum in medium profert; nec negamus, hanc concretionem, ſub longiori temporis tractu in quibuſdam ſubjectis nonnunquam evenientem, ejuſdem reſtitutioni quam maxime eſſe impedimento: interim tamen limitandam, nec pro univerſaliter vera habendam eſſe, hanc theſin, exemplum a nobis communicatum docet. Taceamus nunc ea, quæ a *Waldſchmidio* [g] de mucilaginoſo interfluente humore coalitum impediente, propoſita ſunt. Nos a vero vix aberrabimus, quando ſacci, in caſu, quem enarravimus, mobilitatem quotidiano, quem æger in reſtituenda hernia conſumſit, labori, adſcribimus. Accedit inſuper & hoc, quod hernioſus noſter habitu corporis ſtrictiori ac temperamento calido & ſicco, ſive, prout vocare ſolent, cholerico gaviſus ſit, in quo ob fibrarum majorem ſoliditatem partiumque gelatinoſarum defectum, ejuſmodi ſacci cum lateribus dictæ tunicæ vaginalis concretio, quemadmodum id etiam in annoſioribus obſervare licet, rarius contingit. Ipſa denique hæc ſacci mobilitas, ægrotantis abſtinentia ſub morbo catarrhali, a victu ſuperfluo, ſtatus corporis per tres ſeptimanas in lecto quietus, annulorum via ſub inteſtini repulſione aperta, ſitus ægrotantis conveniens & in repoſitionis actu ſupinus &c. ſymbolum ſuum, quo facilius ſaccus ipſe una cum inteſtino elapſo reduci potuerit, procul dubio contulerunt.

§. XXIII.

Dubium quidem, quod moveri poſſet, an ſcilicet tumor in reductione herniæ, quam Excell. Dominus *Præſes* peregit, relictus, & durante febre totus, quantus fuit, in abdomen refuſus, non potius pro parte omenti, quod ſemper (§. 19.) difficilius reſtituitur, quam pro ipſo ſacco habendus ſit? Primo ſaltem intuitu haud levioris momenti eſſe videtur. Verum ad id reſpondemus, quod, ſi omentum eumdem tumorem formaſſet, eadem quoque ſigna, quibus omenti prolapſus (§. 19.) cognoſcitur, in conſpectum venire debuiſſent. Nunc autem ex relatione caſus diſtincte apparet, nullum omenti veſtigium, licet curatius explorata fuerit hernia, inveniendum fuiſſe. Adeoque is omni contradiceret experientiæ, qui omentum ſubfuiſſe audacter affirmaret. Aſt ponamus, quod quidem mini-

[g] In Diſſert. *de hernia ſectione.*

minime concedimus, tumorem post tentatam à Dno *Præside* herniæ reductionem, adhuc residuum, ab omento elevatum esse; nihilo minus tamen sequeretur, quod, omento restituto, sacci herniosi reliquiæ superfuissent. Ipse enim sæpius laudatus *Gunzius* in *libello de herniis* cap. XI. p. 44. affirmat, peritonæi saccum efficere tumorem conspicuum, atque exemplum tradit, ubi chirurgus eumdem, pro vera hernia habitum, reducere annisus est. Atqui statim ab eo tempore, quo æger a febre convaluit catarrhali, nullum plane tuberculum, ab hernia remansit, sed potius tota inguinis pariter ac scroti regio, uti in sano homine comparata fuit. Itaque nullum superest dubium, quin saccus peritonæi, non autem omentum, quippe quod nunquam existebat in eodem, penitus abdominis cavitati restitutus sit.

§. XXIV.

Quum ex his (§. 22. 23.) adductis luculenter pateat, peritonæi saccum in hernia antiqua, certis sub conditionibus, reduci posse, ad ea nunc breviter respondebimus, quæ quæstionem, *an sacci restitutio in ægrotantis salutem cedat*, concernunt. Celeberrimus quidem *Gunzius*, prout dubitavit, an herniæ vetustæ saccus intus compelli queat, ita quoque de salubritate reductionis ejusdem valde dubitare videtur. . Rationes, quare ab ea abstinendum esse præcipit, certo sub respectu veræ & graves, adeoque attentione omnino dignæ sunt. Primo enim observavit, herniam antiquam raro inveniri, quæ saccum non mutatum & præcipue crassum haberet [*b*]. Dein metuendum esse putat, ne saccus repositus, nisi mox ad pristinum statum redeat, minima adhibita vi iterum procidat. Hinc quia restitutus saccus reditum herniæ prohibere haud valeat, & consequenter necessitatem imponendi subligaculum minime tollat, ex his præmissis concludit: satius esse, nisi saccus admodum parvus sit, ipsum etsi posset, non intus compellere; sed potius ejus ostium idonea vinctura occludere. Fatemur, nos in eamdem sententiam lubentissime descendere, nisi experientia in nostro casu contrarium docuisset. Primo enim nulla sacci crassities tactu percipi potuit. Erat potius molle a sacco formatum tuberculum. Dein tertius jam annus elapsus est, ex quo hernia, una cum sacco feliciter abdomini restituebatur. Ac, licet ab eo tempore, etiam inter vehementiores corporis motus, quibus saltando, equitando &c. vir ille corpus exercebat, herniosus locus cingulo nunquam munitus fuerit: attamen neque externe novus a hernia proveniens tumor, conspici; neque interne a sacco repulso quidquam incommodi aut damni observari potuit. An tandem emotæ partes, quando in earumdem repositione saccus extra abdomen relictus fuisset, adeo firmiter absque fascia imposita abdominis cavitati inclusæ hæsissent, eam ob rem dubitamus, quia intestinum sine sacco hernioso millies & ultra repo-

[*b*] Libello citat. p. 45.

repoſitum, mox in ſitu erecto, priſtinum inguinis & ſcroti locum rurſus occupavit, quod peracta ſimul peritonæi ſacci reſtitutione, difficilius & poſtremo non amplius contigit. Quoniam itaque, experientia teſte, unica hæc ſacci reductio fundamentali mali curationi maximum addidit pondus, quo jure quis eam, rebus ita ſe habentibus, diſſuadere velit, nullus video. Et idem, ex iiſdem forſan rationibus, ſtatuiſſe virum in arte chirurgica verſatiſſim im *le Dran* [*i*] teſtantur ſequentia verba: *Quodſi ſaccus*, inquit, *hernioſus una cum reliquis emotis partibus, in omni caſu retropelli & in abdominis cavitate retineri poſſet, haud exiguum inde haurirent ægrotantes emolumentum.*

§. XXV.

Salutaris, quem a ſacci repoſitione ſperare licet, effectus, multiplex eſſe videtur, & primarius, prout ego quidem judico, in eo potiſſimum conſiſtit, ut annulus muſculorum abdominalium ad priſtinos limites facilius redire, arctius ſeſe conſtringere, adeoque novæ partium eruptioni fortius reſiſtere poſſit. Quamdiu enim ſaccus intra annulum adhuc hæret, tamdiu fibræ aponeuroſeos magis, quam a ſolo vaſorum ſpermaticorum fune, diſtenduntur, viaque ampla magis & aperta relinquitur. Quum e contrario ſacco ſimul remoto nihil impedit, quo minus annulus ſucceſſu temporis, præſertim in junioribus ſubjectis, priſtinum robur acquirens, hiatum tandem arctius occludat, ac tali modo aperturam non concedat majorem, quam quæ funiculi ſpermatici tranſitui ſufficit. Dein ſacco reducto, periculum herniæ incarceratæ avertitur, qua, teſtante *le Dran* [*k*], ii imprimis hernioſi, ſæpius afficiuntur, quibus ſub diuturniori bracheriorum uſu, oſtium ſacci in tantum, aſt non in totum glutinatum fuit. Et prout tertio, ſacci hernioſi cum tunica vaginali concretionem ſæpiſſime obſervarunt, idque commiſſioni attribuerunt recentiores chirurgi [*l*]; ita forſan idem herniæ vetuſtæ involucrum retropulſum partim inter ſe; partim cum peritonæi, cui contiguum eſt, lamella interiori, longiori imprimis temporis tractu, coaleſcere, eoque ipſo novo herniæ proventui obicem ponere poteſt. Favet huic concretioni-ſtatus ſacci quietus ejuſdemque arctior, ob contiguitatem, cum peritonæo, nexus, quem inteſtinorum incumbentium moles eorumdemque perpetua, quam in eamdem exercent, preſſio, multum juvare videtur. Quarto, fibræ relaxati peritonæi, dummodo malum recens & tumor parvus ſit, facilius, facta repoſitione, ſe reſtituere ac robur deperditum acquirere rurſus queunt. Quum tandem ipſa in caſu, quem propoſuimus, experientia nos edocuit, hernias, modo ſaccus ſit intus compulſus, abſque bracherio & ſectione feliciter poſſe curari; hinc, etſi,

[*i*] Obſervatione LVIII.
[*l*] Obſervat. LVII. & LVIII.
[*k*] Vid. Gunzii Libell. citat. p. 44. Not. K. N. 3.

ſacco remoto, faſciarum applicationem, ceu rem omnino proficuam, haud penitus rejiciamus, earumdem tamen diuturniorem uſum non adeo neceſſarium eſſe judicamus, quam in malo, ubi ſaccus in ventrem non refuſus eſt. Quod ſane commodum tanti videtur eſſe momenti, ut unicum id, ſi & reliqua abeſſent, repoſitionem ſacci, in caſu obvio, ſub certis (§. ſeq.) conditionibus, utique eſſe inſtituendam, indicet.

§. XXVI.

Quod reliquum eſt, num ſaccus abdomini reſtitutus, ſecundum *Garengeoti* ſententiam [*m*], in craſſam carneam firmamque ſubſtantiam remeatum herniæ impedientem, quod vix credere poſſumus, mutatus ſit; num alio modo inter ſe aut cum peritonæo, prout veriſimilius eſt, coaluerit, vivente adhuc viro, certo affirmari nequit. Contenti interim ſumus obſervatione, quæ in hernia libera ac ab omni incarceratione (§. 21.) immuni, ſaccum præternaturalem craſſitiem nondum adeptum, nec aliter corruptum [*n*], reſtitui, ejuſdemque reductionem ad fundamentalem herniæ curationem, multum conferre poſſe, docuit.

§. XXVII.

Redeamus ad herniarum curationem, quæ prout ſupra (§. 22.) dictum eſt „ *reductione* partium emotarum earumdemque *retentione* abſolvitur. Priuſquam id fiat, chirurgus mali indolem, & an libera ac mobilis hernia ſit, nec ne, ſollicite exploret. Dein ægrotus ita collocandus eſt, ut muſculi abdominales aliquatenus relaxentur. Oportet ergo, ſuadente *Platnero* [*o*] patientem eſſe reſupinatum, crure retracto, coxis elatioribus, & a miniſtro, non vero ab ipſo ægro, caput & pectus aliquantum levari. Commendatur eidem aëris exſpiratio, ne inteſtina ſub inſpiratione a diaphragmatis complanatione deorſum coacta, ipſam impediant herniæ reſtitutionem. Quo facto chirurgus ſcrotum, quod occupavit, hernioſus tumor, attollit, lenique ac cauta manuum preſſione unam evolutarum partium portionem poſt alteram, ſurſum ac oblique per dictum (§. 11.) muſculorum abdominalium hiatum, ita abdomini reſtituit, ut quæ poſteriora elapſa ſunt, priora condantur. In hoc labore tamdiu pergendum eſt, uſque

[*m*] Operat. Chirurg. Tom. I. pag. 315.

[*n*] Sunt hæ conditiones, ſub quibus ſacci repoſitionem ſuademus. Et idem vero nobiſcum ſentiiſſe *B. Platnerum* in inſtitutionibus chirurgiæ rationalis p. 531. teſtantur ſequentia verba: *Si tunicæ vetuſtate frequentique inflammatione occallucrunt, vel ſi peritonæum annulo, inteſtina & epiploon peritonæo inhæreſcunt, & ſi vitioſa ſanies, pus, aliudve alienum, ſubeſt, illa (ſacci ſc. reductio) prodeſſe non poteſt, ſed ſemper nocere.*

[*o*] Libro citato pag. 525.

usque dum omne devolutum repulsum sit. Si tumor a sacco hernioso formatus, relinquitur, an iste pari modo restitui queat, tentandum est; nulli enim dubitamus, fore ut, quando res ex voto succedit, salutares, quos (§. 25.) recensuimus, effectus, subsequantur. Et ne intestinum, quod reprimitur, statim elabatur, minister quidam, manu imposita, id prohibere debet. Reductione ita peracta, locus affectus conveniente fascia (§. 20.) muniendus est.

§. XXVIII.

Verum enim vero, quum interdum intestina flatibus aut excrementis distenta, vel annulus spasmo contractus repositionem tentatam impediant, de tollendis his obstaculis chirurgus ante omnia sollicitus esse debet. Cum fructu itaque hunc in finem parti affectæ applicantur primo cataplasmata, quæ ex *Rad.* Lil. alb. Alth. HB. Malv. mercurial. parietar. verbasc. *Flor.* melilot. chamom. *Sem.* Lini, fœn. Gr. additis convenientibus *oleis* e. gr. oleo chamom. verbasc. aneth. melilot. &c. lege artis confici queunt. Prosunt porro linimenta ex iisdem oleis parata; nec minus lotiones, quas species sic dictæ emollientes, carminativæ ac leniter stimulantes ingrediuntur, utilitatem præstabunt haud contemnendam. Quodsi autem harum usui alvus non responderet, earumdem loco fumus tabaci *canaster* dicti, peculiari, quod *Heisterus* describit, instrumento [*p*], in anum immitti potest. Remedia hæc rite adhibita non solum fæcum excretionem promovent, sed intestinis etiam aliqualem stimulum, quo facilius se retrahere & constringere possint, addunt. Ne tandem partes seclusæ inflammatione, quæ in plethoricis frequentius occurrit, afficiantur, aut ut ea jam incipiens imminuatur, *venæ sectio* instituenda, ac pro re nata repetenda est. Quando, licet hæc omnia rite sint in usum vocata, nihilo minus malum pertinacius persistit, graviaque eidem (§. 21.) symptomata superveniunt, necesse est, ut, quæ medicamenta non sanant, ferrum sanet. Quomodo autem *Herniotomia* sit suscipienda, eo minus, tempori dum parcamus, hic explicare animus est; quo fusius jam *Heisterus* [*q*], *Platnerus* [*r*], *Gunzius* [*s*], *Vogelius* [*t*]; aliique hanc materiam pertractarunt.

§. XXIX.

Quod applicationem fasciarum, quibus partes remotas (§. 27.) intra suos

[*p*] Libr. Citat. Tab. XXXIV.
[*q*] Libr. citat. p. 726. seq.
[*r*] In institut. chirurg. p. 528. seq.
[*s*] Libello citat. cap. XIII.
[*t*] *In Abbandlung von den Brüchen* sect. II. p. 182. seq.

ſuos terminos coercere oportet, attinet, eam haud ſemper abſolute eſſe neceſſariam, exemplum a nobis propoſitum docet. Saccus enim reſtitutus, vitæ genus regulis diætæ ſtrictius accommodatum, ætas vegetior, imprimis autem ſitus per aliquot ſeptimanas in lecto quietus &c. id procul dubio præſtiterunt, quod alias faſciarum moleſtus ac diuturnior uſus efficit. Verum enim vero, quum imitari eamdem curandi methodum, pauciſſimorum ægrotantium conditio ferat, nec primis ſtatim diebus effectus ſupra recenſiti (§. 25.) exſpectari queant; tutius erit, novæ, quæ ſub fortiori præcipue corporis agitatione, fieri poſſet, partium eruptioni, etiamſi ſaccus repulſus ſit, idoneam, prout (§. 27.) diximus, opponere vincturam. Qua rite adhibita, breviori temporis ſpatio, quam in malo, quod ſaccum reſtitutum non habet, herniæ curatio ſperari poterit. Contra ſi ſacci reductio aut neglecta fuit aut ſuccedere noluit, plerique autores faſciarum aut bracheriorum uſum, non ſolum per plurimos menſes & annos, verum etiam, in ſubjectis præſertim ætate provectioribus ac adultis, quamdiu vita durat, neceſſarium eſſe judicant.

§. XXX.

Quo itaque partes repulſæ ab inguine ſcrotoque excludantur & ventri immorentur, parata eſſe debent tria vel quatuor ſplenia diverſæ magnitudinis, ac triangularis quadamodo figuræ, quorum unum poſt alterum, ſpiritu roborante ac nervino prius imbutum, loco debilitato ita applicatur, ut minora majoribus ſupponantur. Deinde pannis hiſce immediate ſuperimponitur aut ſubligaculum conveniens aut faſcia ſic dicta *ſpica inguinalis*, quam *Heiſterus* [u], *Baſſius* [v], *Vogelius* [x], deſcribunt, nitidiſque repræſentant figuris. Præſtat, hanc adhibere faſciam in malo recenti, & quando æger, peracta repoſitione, duos pluresve dies quietum in lecto cubitum ſervare poteſt. Alias autem ſpicæ huic ingunali, dum operoſius renovatur, facilius a conſtrictione recedit, & aliquo modo ingreſſum impedit, merito præferuntur *Bracheria*.

§. XXXI.

Excogitarunt autem herniotomi varia, pro ratione ſubjecti, loci, ætatis, partium elapſarum &c. diverſimode exſtructa & ex linteo, panno, goſſypio, lana, corio, ligno, atque chalybe vel ferro parata bracheria. Singulorum tamen figuras & utendi modos hic tradere nec inſtituti ratio, nec paginarum anguſtia permittit. Generatim itaque monemus, ea ſeligenda eſſe

[u] Libro citato Tabul. XXXVIII.
[v] *Im gründlichen Bericht von* Bandagen Tab. XII. p. 199.
[x] L. citat. ſect. I. p. 121. Tab. II.

esse subligacula, quæ (1) commode applicari possunt, (2) quorum præcipue pila reditui herniæ satis resistit, nec tamen validiori, quam par est, pressione partibus subjacentibus dolores ac inflammationes creat (3), quæ undiquaque & ab omni latere æqualiter premunt, ne ad hanc vel istam plagam partes repositæ, ablata resistentia, magis inclinent, denuo procidant, ac sic ab ipso bracherio intercipiantur, (4) quæ sub vario corporis motu ac positu locum non facile mutant. Specialiora qui desiderat, adeat *Heisterum* [y] *Bassium* [z], *Blegny* [a], *Dionysium* [b], aliosque, qui de subligaculorum conficiendi ac applicandi methodo prolixius & ex instituto egerunt. Tandem sub dicto fasciarum & bracheriorum usu convenit, abstinere a potu & victu crudo ac flatulento, vitare cujuscumque generis validiores corporis motus & servare excretiones, alvinas imprimis, in ordine naturali ac consueto.

[y] Libro citat. Tab. XXV.
[z] Libro citat p. 191. seq. Item in observat. Anatomico-Chirurgico-Medicis p. 265.
[a] In tractatu de arte hernias curandi.
[b] Operat. Demonstr. IV. figur. 21.

F I N I S.

LXVI.

DISSERTATIO
CHIRURGICA
DE
EPIPLO-ENTEROCELE
CRURALI INCARCERATA, SPHACELATA,

CUM

DEPERDITIONE NOTABILI SUBSTANTIÆ INTESTINI SPONTE SEPARATI, FELICITER CURATA, ALVO NATURALI RESTITUTA.

Quam Præside

BURC. DAVID. MAUCHART PP.

Tuebatur

PHILIP. SIGISM. PALM,

SCHORNDORFIENSIS.

Tubingæ 20 Mart. anno 1748.

PRÆFATIO.

HErnia, *Ramex Latinis*, *Germanis* ein Bruch, ein Leibſchade, *Gallis* une deſcente, une hernie, *eſt tumor, quem partes ſolidæ molleſque è cavo quodam naturali prolapſæ, & integumentis communibus obtectæ efficiunt, in abdomine potiſſimum obvius, & à peritonæi dilatatione, rarius ab ejuſdem ruptura oriundus. Si pars prolapſa, e. g. omentum, inteſtinum aliquod, ei loco, in quem procidit, incuneata & adſtricta fuerit, ut citra ſectionem intra abdomen reponi nequeat, & progreſſus fecum per illud incarceratum inteſtinum, ſanguiniſque per compreſſa vaſa circulus turbentur atque ſiſtantur, ſicque varia dolorum, inflammationis, gangrænæ, ſphaceli, vomituum, eorumque tandem ſtercoreorum &c. conſequantur ſymptomata, audit hernia incarcerata.*

Variæ herniarum ſpecies, maxime inteſtinalis, eaque vel in inguine ſubſiſtens, vel in ſcrotum viris, ad labia pudendorum uſque feminis, deſcendens, vel &, rarius tamen, in femoris ſummam atque anticam regionem demerſa, mala ſunt nimis prohdolor! frequentia, & ſatis ordinarium ſenectutis flagellum. niſi debilis illa ætas ſibi tempeſtive proſpiciat. Quantacumque vero herniarum in genere vel incommoda ſint, vel & pericula, minime tamen comparari merentur cum vitæ ſummo diſcrimine illo, quod ex hernia imminet incarcerata. Unde hoc præſertim cultiore ævo, chirurgiæ dexterrimi quique variarum nationum chirurgi novas certatim quaſi inierunt varias methodos, quibus miſerrimos ejuſmodi ægros ab interitu retrahant, & canali inteſtinorum naturalem reſtituant libertatem atque permeabilitatem.

Sed omni licet adhibita cura ſubinde accidit, ut inteſtinum tale prolapſum, putredine ſphaceloque corruptum non modo crepet fediſſimamque ſentinam eructet, ſed & magno ſæpe tractu tandem à reliqua portione ſana ſecedat, ſicque abrupta, & notabili intervallo diſtantia relinquat duo extrema diviſi canalis inteſtinorum orificia; è quorum ſuperiore, ventriculo propiore & continuo, cum poſthac materiam fecalem jugiter exſtillare neceſſe ſit, hunc ſane exitum foras, quo minus in cavum abdominis periculoſe redundet, in loco herniæ procurandum atque anum quaſi artificialem ibidem conſtituendum, ceu ultimam ſalutis anchoram cenſuerunt, niſi quidem ſingulari non minus felicitate quam dexteritate duo inteſtini abrupta fruſta per ſuturam jungi & conſolidari queant, ſalva cavitate canalis, atque intra cavum abdominis ſervari, conſolidato hiatu ac ulcere, in quibus antea prolapſum hæſerat inteſtinum. Feliciter talem rem geſtam abs celebri Guelpherbytano *Chir. Ramdohr laudat celeb.* Heiſterus *in Chir. ſua latina cap. de bubonocele incarcerata p.* 817. §. 12.

Naturæ autem beneficio, citra artem & ſupra expectationem chirurgi, coalitorum ſponte talium fruſtorum & reſtituti hinc naturalis fecum alvinarum commeatus rariores oppido hiſtorias adaugere notabili quodam exemplo herniæ omentalis & inteſtinalis, in ſummitate antica femoris incarceratæ, ſ. herniæ quæ epi-

plo-enterocele cruralis audit, illudque notis scholiisque illustrare in animum mihi videor non male induxisse, tum ut specimen aliquod qualiumcumque meorum profectuum edere publicum, tum ut ipsa observationis raritate lectoris benevoli gratiam venari liceat. Communicavit, mihi hanc observationem celebris atque tam in anatome quam chirurgia raro prohdolor! Inter Germanos exemplo, versatissimus, in civitate mea chirurgus Dn. Jac. Nicol. Werner, qui virum, unde deprompta est observatio, & vivum & mortuum oculis manibusque subjecit chirurgicis & anatomicis. Hujus ergo ampliorem relationem, germanice perscriptam, in compendio fideliter sistam.

OBSERVATIO

Sic se habet: Thomas *Gipffel*, æt. 54. an. [a] macilentus, aliquandiu laborans hernia crurali lateris dextri, eaque vel sponte intra abdomen redeunte vel facile saltem manibus reponenda, cui jam tum satis prominulæ opposuit bracherium, [b] sed per negligentiam non semper applicitum, anno 1725. hyemali tempestate aliquot dies noctesque solemni aprorum venationi operam quoque suam commodavit, & nimio non minus motu corporis ac

[a] Infantibus puerisque ut solidæ partes corpusculi omnes sunt molliores, laxiores atque debiliores, ita herniæ in umbilico & inguine facilius atque frequentius accidunt. Senectuti aliud est debilitatis vitium, à viribus exhaustis atque fatiscentibus, humorum inertium, viscidorum, salibus impuris refertorum &c. dyscrasia, solidorum vero exarescentia, rigore, induratione. Unde, respectu herniarum, & hic senes bis pueri, & qui nunquam herniosi fuere per totam vitam, tandem evadunt, è laxitate & atonia laminæ peritonæi internæ, intestinorum, omenti. Sed si herniæ inguinales & crurales fiant incarceratæ senibus, multo majus imminere, his, quam junioribus, periculum recte statuit, Winslow expos. anat. *Traité des muscles p.* 172. §. 81. quod fascia ligamentosa, quæ locum illius procidentiæ ambit, per senectam induresca ac exsiccetur, ideoque partem prolapsam fortius constringat

[b] Bracheria, subligacula, *Bruchbänder*, qualia vulgo parari solent è corio aut molliori panno, plus incommodi, quam usus habent ordinarie, in herniis paulo majoribus, dum locum affectum, reposita prius intra abdomen parte prolapsa, non satis fortiter & constanter comprimunt, sicque in variis maxime & violentis motibus corporis, portionem aliquam intestini, vel omenti sub ipso bracherio transmissam, intempestive quin periculose, comprimunt, contundunt, & quasi inter malleum & incudem defigunt. Præstantiora sunt, quæ ex ferro elastico, & pilis corioque obducto debite parantur, atque mediantibus affixis loris abdomini partique affectæ arctius apprimuntur. Sed ob hanc ipsam majorem compressionis vim, qua locus dilatatus ceu obturaculo firmissime munitur, tanto major impendenda est cura, ut pars prolapsa perfecte prius intra abdomen reddita fuerit, quam adplicetur tale bracherium. Retinuit præses in pluribus ægris horrendæ magnitudinis hernias intestinales, in scrotum delapsas, ut illorum aliqui durissimum vitæ & opificii genus, cudendi & malleandi ferri, deinceps absque incommodo & periculo prosequi valuerint. Stantibus vero, ambulantibus, sedentibus nunquam tuto dimittitur bracherium, cum vel una vehemens sternutatio herniam bracherio tum non munitam, possit mirum quantum intendere ac exacerbare.

ac longa gravique refrigeratione [c] effecit, ut prolapſum in hac hernia inteſtinum neque ab ægro, neque ab aliquot chirurgis, qui venationi tum intererant, in abdomen reponi valuerit. Unde in vicinum ſe pagum deferri curavit æger, & in via atque cubiculo frigido, quod inhabitavit, ulterius & graviter refriguit elapſum ejus incarceratum inteſtinum, ipſe vero patiens inconſueta incarcerationis herniæ ſymptomata incidit. [d]. Varia quidem domeſtica & euporiſta ſunt adhibita remedia, ſed incaſſum. Tranſvectus dehinc, tertio ab incarceratione die, in vicinum oppidum, Schorndorffium, curæ traditus eſt medici, beat. D. D. *Jægeri* & chirurgi Keppelmanni. Adhibuere hi clyſmata, primo ſtimulantia, dein emollientia, cataplaſmata diſcutientia, venæ ſectionem. Incaſſum omnia [e]. Quinto die chirurgus oppidanus juratus Werner, & militaris primarius Reiſer advocati ſunt. Refert ille, quod tunc ægrum deprehenderit gravibus doloribus & intumeſcentia abdominis, præſertim in inguine, laborantem, liquida & craſſiora vomentem,

[c] Multæ variæque ad incarcerationem herniæ ſic conſpirarunt cauſſæ: victus inordinatus, potus frigidus, motus corporis nimius, currendo, elevando & portando onera, inclinando corpus ad humum, refrigeratio ab extus per aliquot nycthemera, & forſitan quoque bracherii omiſſio, aut minus adæquata & ſufficiens applicatio: Unde omentum & inteſtinum, jam ante ſatis extra abdomen prominula, magis ſunt extruſa, feces inteſtini prolapſi incuneatæ, tunicæ vero & vaſa ſanguinea magis magiſque ab arcu tendineo inguinis, ſub quo procidentia facta eſt, ſtrangulata, ſanguinis in prolapſis partibus circulus, & ab ipſo frigore, retardatus, ſicque inflammationis, gangrænæ, ſphacelique poſita fundamenta. Refrigerationis vero cauſſam alere perrexit ægrotus, vel ſaltem debito caloris gradu non gaviſus eſt; in via & pago, quo ſe deferri curavit, cum in cubiculo decumberet frigido.

[d] Ordinaria hinc incarcerationis herniæ ſymptomata conſequi neceſſe erat; qualia ſunt: dolor in parte affecta conſtrictorius, pulſatorius, abdominis torminoſus, diſtenſivus: inflatio & tenſio abdominis, nauſeæ, vomitus primo ingeſtorum, & contentorum ventriculi, dein varii liquaminis fœdi, ultimo fecum ſtercoriſque, quod phænomenon, affectui præcipue tribuit nomen τȣ͂ miſerere! alvi vero pertinax ordinarie conſtipatio: anxietates, inquietudines, agrypnia, intenſiſſima ſitis, febris, extremorum frigus. Quæ quanta ſint; quanta cum miſeria, quantoque juncta periculo facile patet, & frequens tragicus eventus confirmat.

[e] Repoſitio quidem tentata eſt, tenſioni oppoſita emollientia, alvus clyſmatibus lubricata & ſtimulata, venæſectione obviam itum ſtaſi inflammatoriæ; ſed incaſſum omnia, cum mala per longas invaluere moras. Brevi autem partes ejuſmodi ſtrangulatæ membranaceæ & vaſculoſiſſimæ, uti ſunt inteſtina, ſtaſin incurrunt ſanguinis inflammatoriam & putrefactivam, ipſaque inteſtini prolapſi portio magis inflatur & intumeſcit, flatibus, fecibuſque infarcitur, & ſibi ipſum ponit redeundi obicem. Omentum vero ob teneritudinem & arteriarum exilitatem parum habet nativi caloris, facile citoque refrigeſcit & in ſphacelum abit. Si magna vis in retruſione impendatur periculum contuſionis & crepaturæ incurrit inteſtinum. Neque certa ſemper eſt ſalutis anchora, in partis prolapſæ repoſitione, ſi illa gangrænam aut ſphacelum jamjam conceperit. Repoſuit olim celeb. *Mery* tale inteſtinum, cum euphoria ægri, ſed brevi relapſum eſt, & æger aliquot abhinc mortuus eſt horis. vid. Memoir. de l'Acad. des Scienc. an. 1701. p. 3[illegible]7. edit. Amſtelod. Niſi ergo primo tempore, quod tridui ſpatium, & aliquando ne tam longum quidem, permittit, repoſitionis affulgeat opportunitas & felicitas, atque ſigna inflammationis increbeſcant, ad operationem chirurgicam eſt properandum.

tem, alvo constipatum & inanibus dejiciendi conatibus stimulatum: Tumorem herniosum durum, turgescentem, magnitudine parvæ cucurbitæ, rubore inflammatorio notari ceptum: flatibus fecibusque infarctum, quod prociderat, intestinum: Arcum tendinosum, vel ligamentum Vesalii à constrictione spasmodica valde extensum: [f]. Pulsum durum, frequentem & intermittentem: ægrumque siti intensa, agrypnia, inquietudine perpetua vexatum [g]. Repetebatur venæ sectio, neque tamen ita frequenter, ut Galli solent [h], propinabantur optima antifebrilia, carminativa, demulcentia, nitrosis remixta [i]. Imponebant cataplasmata resolutivo-emollientia,

[f] Arcum illum tendineum jam olim descripsit præses in diss. de hernia incarcerata. An. 1722. hic impressa, accurate etiam tradidit Winslow in expos. anat. Trait. des muscles, passim, imprimis p. 172. Cur vero appellaverit ligamentum Fallopii non liquet, cum Vesalius in C. H. fabrica lib. II. c. 31. p. 334. illud descripserit ante Fallopium, & hic in suis observationibus ultro fateatur, se nihil de ligamentis quibus ossa nectuntur, singulare quod proferat, habere, Fallop. obs. anat. P. 42. *Garengeotius, Traité des operations de chirurg. T. I. c. 5. des hernies p.* 140. arcum eumdem pariter allegat, & applicat ad doctrinam de herniis. Hanc itaque cramben anatomicam non recoquam, sed chirurgis tamen probe ruminandam commendo, illis maxime, qui tam momentosæ, ac delicatæ se accingunt operationi, qualis herniæ debetur incarceratæ, tot difficultatibus circumseptæ, quas absque anatomes profundiore scientia vix superare feliciter licet. Quid autor hujus relationis sibi velit per illam constrictionem spasmodicam & ab hâc pendentem magnam extensionem arcus tendinei, non liquet? Si enim hujus fibræ tendineæ contrahantur spasmodice, non possunt simul extendi, i. e. non possunt abbreviari & elongari eodem tempore, quoniam est contradictio. Extendi vero possunt à transeunte intestino flatibus & fecibus turgescente, & tale intestinum prolapsum potest fortiter urgeri foras a cohærenti tractu intestinorum intra abdomen, spasmodice contracto, agitato, deorsum nitente.

[g] Mors in olla! facies Hippocratica imminet! Scilicet denotant hæc signa eminens febrile incendium, vires labascentes & prostratas, halitus putredinosos in sanguinem & viscera resorptos.

Forsan haud procul ægri facies abfuit ab illa, nasi contracti, oculorum instar moribundi, vocis propemodum exstinctæ cum pulsu tenuissimo vix sensibili, quæ Meryum deterruit olim a tentamine repositionis, nedum operationis per incisionem in ægro tali hernioso, paucis ab hac inspectione horis mortuo. Vid. *Memoir. de l'Acad. des Scienc. an.* 1701. *p.* 368. edit. Amstelod.

[h] Quid V. S. in hernia incarcerata, gangræna incipiente & sphacelo imminente, in subjecto senili, paupere, exhausto, pluries repetita boni præstare possit non video? nec non in aliis similibus tam externis, quam internis affectibus. Imo vidit præses, mali potius inductum fuisse plurimum, cum ipso sanguine vires exhaustas, materiam circuli sanguinis subtractam, cor non habuisse amplius quod moveat, & circumagat, ipsas stases sanguinis eo ipso ingravescentes, quod gutta guttam valide propulsare desineret, impetu deficiente, sanguine nimis dilapidato. De suo in venæ sectionibus excessu, videant Galli, & ne in contrarium labantur vitium Germani caveant. Media tutissimus ibis via.

[i] Paucis multa dicuntur. Amplissimus est horum indicatorum census. Plura specificæ virtutis. Alia dicantur stasi sanguinis resolvendæ, discutiendæ: Alia alvo referandæ, stimulandæ: Alia crispaturis spasmodicis relaxandis: Alia viribus roborandis. Inter antifebrilia, eaque non simpliciter & unice paroxysmis supprimendis & mitigandis destinata, cortex peruvianus & hic eminere, novoque titulo superbire videtur, ex quo, præeuntibus

tia, oleo lini, vitellis ovorum & ung. de alth. remixta; locus affectus totumque abdomen calide perungebatur oleosis; ad partes strictas relaxandas [*k*].

Incisionem atque debitam operationem chirurgicam in primo statim accessu vel examine suadenti Dno. Wernero aurem haud præbuere vel æger, vel ejus uxor atque liberi, mortem ipsam sectioni præferentes, ipse etiam Stutgardia evocatus tum adhuc vivens chirurgus Simonius nimis tarde nunc tentari operationem caussatus. Hinc illo statim die quinto, quo ægrum inviserat prima vice, hunc ordinariis suis medico & chirurgo reliquit, manumque ab opere retraxit Dn. chirurgus Werner; sed quinto post revocatus, itaque decimo herniæ incarcerationis die, omnia in pejus interea ruisse observavit: oculi enim erant fixi torvique, artus frigore quasi glaciati, sudor frigidus, abdomen durum, inflatum, pulsus debilissimus & quasi nullus, tota regio tumoris herniosi fusco-rubra, circulo cincta nigro: vomitus, singultus, diffusa per abdominis inferiora inflammatio, ad summum evecti erant fastigium: faciei totiusque corporis color luridus (*eine hessliche Farbe*) cum horrore & frigore, deliquiis gravioribus [*l*].

Con-

bus primum Anglis, horumque postea sequente vestigia celeber D. D. *Werlhoff*, in hujus observationibus de febribus p. 255. item in commercio literatio Norimberg. An. 1735. p. 3. largiores quotidianæ corticis illius doses ipsi sphacelo, in casibus etiam herniæ incarceratæ & sphacelatæ mira felicitate sunt oppositæ. De modo agendi ingeniose docteque disserentem in illis observationibus suis Werlhoffium operæ pretium est evolvere.

[*k*] Cum eo res devenit, ut gangræna sphacelusque partem aliquam occupaverit, emollientia, oleosa communia, nonætherea, minime conveniunt. Quo igitur ea cataplasmata, herniæ gangrænosæ applicita, magis reddiderint discussiva & resolventia eo fecere rectius. Arcus ille tendineus parum se relaxari patitur emollientibus: in illius vero relaxatione tempestiva cardo positus est curationis. Emollitio loci affecti id unice bonum præstat, ut feces induratæ intestini prolapsi mobiliores evadant; omnis reliqua emollitio, nihil facit ad rhombum. Quorsum enim in tam forti strangulatione faciet integumentorum herniæ emollitio; ut se patiantur ulterius expandi, & contentum intestinum stringant minus! Ita vero corticem lambunt, intacto nucleo, neque enim illa strangulatio, quæ a strictioribus integumentis ipsisque saccis proficiscitur hernialibus tanti est, cui primario mederi oporteat. Tamen non male litus oleosi destinantur abdomini reliquo, valde tenso, dolenti, nisi & huic subsit diffusior intestinorum, abdomine contentorum, inflammatio

[*l*] Mors ad januam! Syndrome pessimorum symptomatum! quis hic manum admoveat operi, nisi studio servandi ægri potius, quam tuendæ famæ ardeat; non desunt inepti malevolique judices, si operationis chirurgicæ alea sinistre ceciderit, qui operatorem inculpent, occidisse hominem, quem servare non potuit. Mascule igitur & christiane cum Celso nostro sensit chirurgus Werner: nihil interesse, an satis tutum sit præsidium, quod unicum est & melius esse anceps experiri remedium, quam nullum: Sed & prudenter se munivit prognostico, præmonens dubium eventum, & animæ curam commendavit ægro præmittendam. Sunt enim graves omnino reatus illi, quibus se implicant subinde medici & chirurgi, quando ægros suos de imminentis lethi periculo non tempestive satis & serio admonent.

Conclamatis ita rebus ægri consentit vel tandem ejus familia in operationem chirurgicam, quinque diebus ante propositam; quam & Dn. Werner se tentaturum non abnuit, satius esse reputans aliquid quam nihil agere, sed præmissa de dubio eventu admonitione, ut ne culpa in operatorem devolvatur, si, quod facile fieri possit, vel in ipsa operatione, vel brevi post æger diem obierit supremum. Igitur postquam æger a suo confessionario sacro munitus epulo, & apparatus chirurgicus statim adornatus esset, incidit spithamæ longitudine operator scalpello recto tumoris herniosi partem cutaneam primo usque ad sic dictum hernialem saccum, enormiter infarctum & distentum: hunc dein foramine aliquo inflicto aperuit, & immisso specillo sulcato, in apice clauso, & introducto scalpello forficeque saccum hunc successive dilatavit [m]. Post hujus detectionem [n] se statim conspiciendum dedit omentum, obtegens prolapsa in-

[m] Rectissime processit chirurgus in modo operandi, variis dubio procul observatis encheiresibus atque cautelis aliis valdopere necessariis, quarum expressam non fecit mentionem. Neque est, quod hic opponas ingeniosam Cheseldeni celebris chirurgi Angli methodum, qui abdominis regionem inferiorem scalpello aperit magna rectaque plaga usque ad locum prolapsus, digitisque in cavum abdominis immissis retrahit intestina prolapsa, omentum vero adnatum acu duplex filum trahente perforat, ligat, amputat, hacque methodo feliciter ægrum restituisse contendit; vid. celeb. Heisteri chir. lat. p. 813. §. 6. Taceo enim alia impedimenta, quæ hunc operandi modum promiscue haud admittunt, sufficit in præsenti casu deprehensa gravis sphacelosa atque putredinosa notabilis intestini tractus corruptio, & hinc ea teneritas inducta atque fragilitas, quæ ne placidam quidem elevationem, nedum violentam tractionem, sustinuit absque crepatura. Neque etiam adstipulor illis chirurgis, qui facta bubonoceles operatione deprehendentes aliquam intestini, vel omenti portionem sphacelatam, hanc una cum reliqua intestini portione integra, vel saltem nec sphacelosa, nec gangrænosa, reponunt in cavum abdominis. Illam enim sphacelatam particulam separari, excidere, & per consequens intestinum tunc notabili hiare foramine oportet, per quod feces in cavum abdominis redundent, sanasque partes vicinas inquinent, saltem eo usque, donec claudatur, & consolidetur præternaturalis ille hiatus. Neque tam commode possunt remedia huic stigmati sphaceloso intra abdomen opponi, quam extra, dum illud in loco herniæ extus tam diu relinquitur, donec separatio facta fuerit emortui frusti & hiatus consolidatio; interea vero strangulatio, inciso & dilatato prolapsus tendineo annulo, nihilominus tolli potest atque debet.

Neque celeb. Petiti Parisiensis chirurgi methodus hic locum habet, qua nempe incisis herniosi tumoris integumentis, dilatato per sectionem annulo, qui partes prolapsas vehementer constringit, & integro relicto sacco, partem prolapsam abdominis cavo refundit, saccum, vel per se liberum, vel si adhæserit, scalpello separatum, in annulum dilatatum attollit, ibidem in glomerem quasi convolvit, & ut annulo atque peritonæo concrescat operam dat. Quam enim partes sphacelatæ, putredinosa refertæ amurca, intestinum crepaturæ proximum, in cavum abodminis simpliciter repressæ cum suo sacco continente tragœdiam ludere possint, vel Davus facile subolfecerit?

[n] Saccus hernialis etiam in hernia crurali duplex est, externus & internus, nisi quidem hernia acciderit per violentam laminæ peritonæi internæ rupturam ac perforationem: externus saccus conficitur partim a substantia cellulosa & externa lamina peritonæi, quæ comitatur vasa cruralia, abdomine exeuntia, partim a fibris aponeuroti-

cis

inteſtina ad eorum fere partem infimam uſque, incraſſatum nigrum atque ſphacelatum. Hoc ipſum elevavit, & verſus abdomen reflexit, in ſuperiore parte filo cerato, mediante acu recurva circumducto, vincivit [o], atque infra ligaturam reſecuit. E ſacco herniali aliquantillum ichoris putridi emanavit; inque hoc magna inteſtini ilei portio carbone fere nigrior [p], & meſenterio parum adhuc connexa comparens, poſt modicam elevationem in parte ſuperiore ſtrangulationis crepuit, ejuſque fruſtum, longitudine duorum fere pedum cum dimidio ſponte ſeceſſit, a reliqua portione inteſtini [q]; quam vero tetram mephitidem ſpiraverint flatus feceſque confertim ex inteſtino erumpentes, dici vix poteſt? Fruſtum hoc inteſtini, à ſuperiore ſua parte ſeparatum, ad genu ægri propendebat, & ſequenti die penitus ſponte ſolvebatur.

Saccus hernialis una cum integumentis ulteriore inciſione dilatabatur uſque

ois arcus tendinoſi muſculorum obliqui externi & interni: internus vero a lamina peritonæi interna, foras protruſa & inſtar infundibuli in inguen & femoris ſupremum regionem anticam dilatata. Talem ſtructuram inter operandum, animo in alia defixo, non æque obſervat operator, in tali vero putredinis partium ſtatu ne quidem poteſt diſtinguere.

[o] Plurimi chirurgi videntur non ſine gravi ratione improbare omenti ſphacelati in aliqua ſui portione, repoſitionem in ejuſmodi caſibus, vel & vulneribus abdominis, ſine ligatura & abſciſſione partis corruptæ. Ligatura ſupra locum abſciſſionis & in parte ſana requiritur, tum ut vaſcula ejus ſanguinea conſtringantur, ne ſanguinem in cavum abdominis effundant, tum ut omentum poſt repoſitionem ſervetur vicinum vulneri, mediante filo foras propendente & attracto, ut pus ſuum extra abdomen exſtillet, & denique pars omenti ligata & per ſuppurationem abſcedens poſſit extrahi. In eo autem caſu, uti hic ſe præbuit, cum omentum eſt incraſſatum tumidumque tanto magis conducit, filum duplex ceratum mediante acu per medium omentum prius trajicere, & tum demum circumligare, ut ne quando poſt abſciſſionem detumeſcit omentum, filum, intempeſtive laxius factum, ſolvatur.

[p] Famigeratis. ille medico-chirurgus & Profeſſor Lugduno-Batavus Raw, cum in ejuſmodi ægro; aperto ſacco, inteſtina nigra conſpiceret, mox ſcalpellum projecit, ab opere deſtitit, ægtumque reliquit, prætexens illum ſervari non poſſe, ſed ei brevi eſſe moriendum: referente Heſtero in chir. lat. p. 816. nota (a) quod altero quidem die ſic evenit. Præſentis vero caſus felicior eventus manifeſte docet; præter omnem ſpem & expectationem aliquando reſtitui ægrum; ergo non eſſe deſtituendum abs chirurgo.

[q] Mechaniſmo ſingulari, vi arteriolarum oſcillatoria, ſanguinis craſi non in univerſum corrupta, viribus ægri utcumque ſubſiſtentibus aliquando ſponte, citra concurſum artis, ſolvitur ſucceſſive pars corrupta ſphacelata a reliqua viva, ſana. Rariſſimum & ſtupendum ſpontaneæ talis ſeparationis & cruris quidem totius, a genu uſque ad extremos digitos; ſphacelati, luridi; cadaveroſi; in femina, ab eryſipelate maligno vidit olim Præſes in praxi beati parentis, caſum, ab hoc in ephemeridibus naturæ curioſorum, ſub titulo, pedis ſponte decidui, deſcriptum. Inteſtini ilei in hernia crurali incarcerata ſphacelati; & poſt ſacci hernialis factam inciſionem, maximum tractum quatuor certe, vel quinque pedum Pariſinorum abs Chir. celeber. Mery reſectum, ægramque illam virginem reſtitutam, ſervato artificiali ano in illo herniæ loco; ipſe refert Mery in Mémoires de l'Acad. des Scienc. Anno 1701. p. 372. edit. Amſtelod.

usque ad ligamentum Vesalii versus os ilei [r]. Tota ulceris, qua patebat, regio siccis obtegebatur plumaceolis, atque iis defendebatur remediis, quæ putredini gangrænosæ resisterent, abdomini vero toti epithemata insternebantur resolventia, cunctaque decenti obfirmabantur vinctura. Nec parce propinata sunt analeptica & juscula hordeacea. Primo ab operatione octiduo nihilo quidquam melius habebat æger, nisi quod singultus, vomitus, acerbissimique dolores tensivi abdominis remitterent; hoc etiam intervallo secessit penitus mediante suppuratione, tota circumferentia ulceris integumentorum saccique hernialis. Sed hujus sacci paries inferior non nisi lentius secedebat. Facta vero vel tandem ejus separatione, vasa cruralia denudata arteriaque pulsans conspiciebatur [s].

Postquam vero reliquiæ partium corruptarum undiquaque essent expurgatæ, & ulceris superficies discum quem mensis adhibere solemus, amplitudine æquaret, successive inducta est cicatrix, effluentibus tamen per semestre fecibus e relicto ulcere & intestino hiante. Intra hoc tempus data est opera, ut, per scitam fasciationem & splenia, ulcus posthac vices ani suppleret, eaque via æger per omnem vitam feces redderet alvinas (t). Æger recepit vires pedetentim, domo exivit, levioribus subinde vacavit laboribus.

Ast cum foramen ulceris atque intestini magis magisque se contraheret arctius, & aliquot septimanarum spatio non nisi fluidiora transmitteret, remanentibus crassioribus fecibus, supervenit nova abdominis distensio flatulenta, quamvis non nisi fluida & juscula hauriret patiens; imo cum &

[r] Saccus itaque hernialis, jamjam scalpello apertus, ulteriore incisione versus superiora dilatatus est, oblique versus os ilei & foramen illud ovale sub arcu tendineo vasa cruralia &c. emittens, ut partes herniæ continentes & contentæ à sphacelosa corruptione melius purgari possent. Arcum tendineum, qui tamen strangulationis primaria fuit causa, cur non disciderit atque sic relaxaverit chirurgus? Hæc subfuit procul dubio sufficiens ratio, quod omenti parte prolapsa rescissa, depleto & collabascente intestino, imo in longitudine tam notabiliter decurtato, strangulationis efficacia defecerit, locusque procidentiæ satis ample patuerit. Illum tamen arcum tendineum si oportuisset dissecari, incisio magis versus pubem, quam os ilei, dirigenda fuisset, ob metum ibi discindendi arteriæ epigastricæ truncum.

[s] Quanta igitur hic opus sit deteritate in promovenda separatione parietum sacci hernialis posticorum, magnis cruralibus vasis immediate adhærentium, ipsa res loquitur! Anne saccum ita adhærentem licet scalpello separare, an lanceola mediante profundius scarificare, & separationem sic adjuvare? Dubito vehementer. Syrtes hæ sunt studiose evitandæ.

[t] Plurima talium curationum exempla prostant, post hernias incarceratas & vulnera abdominis intestinorumque. Cheseldenus in anat. sua Anglicana iconibus repræsentat & describit exemplum intestini in hernia umbilicali sphacelati, & dehinc ex umbilico notabili longitudine jugiter penduli, & vices ani denique gerentis. Transmitto brevitatis studio, quæ hic possent addi, de modo servandi talem fistulam apertam, & mundam: item de intestini divulsi inferiore frusto: de naturali excretione fecum per intestinum rectum, qualis aliquandiu subinde perennat.

& anguſtum hoc orificium cicatrice penitus occluderetur (*u*), priſtina denuo ludi tragœdia, redire vomitus & inflammatio ac tenſio abdominis dolorifica ceperunt. Duræ & accumulatæ feces inteſtinorum infarctorum digitis percipiebantur per tranſverſum integumentorum abdominis, valde emaciatorum [*x*]. Sub novis hiſce anguſtiis injecit Dn. Chirurgus Werner inteſtino recto, per anum, clyſmata aliquot mediante veſica bubula, cui tubulus erat alligatus, more ſcil. inter plebeios ſolemni, & cum ſufficientem inde non reportaret fructum, ſubſtituit ſyringam, qua per vices impulit copioſe fortiterque in anum mox oleoſa, emollientia, mox ſtimulantia, donec eadem via copioſe feces alvinæ excernerentur, & vomitus æque ac abdominis moleſta inflatio ceſſarent, atque æger ſucceſſive naturali per anum excretione fecum conſtanter gauderet per 22. fere annos [*y*], & munus ſuum tribuni mendicantium aliaſque operas manuarias obiret pro virili [*z*]. Ultimis vitæ annis novam idem æger adeptus eſt

[*u*] Poſſet alias & deberet tale orificium in debita conſervari diametro per turundam, lenia ſeptica &c Cautelæ vero hujus neglectus in ſalutem ceſſit ægro, dum occaſionem præbuit inteſtini duobus ſeparatis extremis ſe mutuo recipiendi atque uniendi. Videtur tamen incipiens intra cavum abdominis, proxime ad foramen fiſtulæ, conſolidatio hæc inteſtini cauſa fuiſſe, cur ipſum foramen ſe indies contraxerit in anguſtius ſpatium.

[*x*] Porta clauſa fecibus, hucuſque foramine & ano illo præternaturali exire conſuetis, non poterant non accumulari illæ in inteſtinis, &, ſi hiaviſſet alicubi ſuperior tenuium tractus, in cavum excerni abdominis, funeſto ſane eventu. Sed metum hunc, extravaſationis fecum, diluebat primum diſtinctus gyrorum inteſtinalium infarctus, digitis in ſuperficie abdominis externa tangendus. Coalitum vero utriuſque extremitatis inteſtini præſagire aut demonſtrare nullum poterat aliud phænomenon, quam alvi repetita & larga excretio naturalis per inteſtinum rectum, ſtipata remiſſione vomituum, tenſionis & inflationis abdominis. Cæterum in corpore emaciato poſſe infarctum inteſtinorum extus digitis percipi mirum non eſt, cum & ipſa aorta, profundius multo ſita, nec tantæ amplitudinis tangi & ejus valida pulſatio ſentiri digiticis potuerit in hectis emaciatiſſimis.

[*y*] Vel tactu igitur percepit chirurgus diſtincte etiam inteſtini coli infarctum, forſan & principii recti inteſtini, atque ſic clyſmatibus uſum fore aliquem prævidit? Vel in caſu deſperato, nihil non tentandum cenſuit, vel & tacitam obſcuramque ſpem conceperit, unionis illius rariſſimæ inteſtini extremitatum? Quocumque egerit fine, peregit feliciter! Aſt non emollitione ſaltem & lubricatione recti colique inteſtinorum, per oleoſa, ſed etiam excitatione. ſtimulo, fibras inteſtinorum muſculares ad contractionem, & hinc propulſionem fecum irritantibus. Quænam adhibuerit ſtimulantia, non recenſet? Præſtare potuerunt hanc operam ⊖ culinare, ⊖ gemmæ, mel crudum, flores acaciarum, folia ſennæ, ⊖ catharcticum Anglicum, ſem. anis, &c. imprimis tabaci Virginiani, ca aſter dicti fumus, inteſtino recto, peculiari mediante fiſtula, inſufflatus, quem mira laudat celeb. Heiſterus in chir. lat. præſtitiſſe in herniis incarceratis.

[*z*] Tantæ molis erat toties depellere mortem! Singularis & feliciſſima profecto hæc eſt curatio, & exemplum futuris ſimilibus deſperatis caſibus! Sed & ſpecimen præbet ſcientiæ & dexteritatis chirurgi Dn. Werneri, quod concivi meo hinc ex animo gratulor.

est in pristino herniæ loco protuberantiam & intestini procidentiam, sine notabili tamen incommodo, ne tum quidem, cum successive in majorem increvisset molem [a]. Bracherium quidem subinde opposuit & gestavit, frequenter tamen quoque seposuit. Tandem & his, & vitæ imposuit finem marasmus senilis, anno ætatis septuagesimo quinto.

SECTIO CADAVERIS.

Anno 1747. d. 3. Jul. instituta, sed solius abdominis & partium olim in hernia affectarum. Externe comparuit nova herniæ cruralis protuberantia, pugni magnitudine. Aperto abdomine & reclinatis integumentis obtutui primo se stitit omentum tenue & omni privatum pinguedine, protensum non modo usque in hypogastrium, sed affixum quoque ibidem passim [b], maxime foramini ovali [c], quo vasa cruralia & tendines iliaci atque psoæ & nervus cruralis anticus cavo abdominis exeunt, in latere autem opposito libe-

[a] Recidiva alias morbo pejor audit: hic non fuit. Cur? An quod intestini ilei portio notabilis, putrefactione prævia, fuit ablata? An quod annulus ille ellipticus, sub ligamento Vesalii restitit amplior, atque sic strangulatio minus fuit metuenda? An, quod æger, ceu piscator ictus sapuit, & prudentius sibi cavit à periculosis in regimine & diæta erroribus? Neutram ex his solis sufficere causam puto. Potiorem detexit sectio hujus viri, in ætate decrepita senili marasmo confecti: scil. intestina ostio procidentiæ interno vicina hic ibi latius peritonæo accreverant, ut motum fluctuationis peristalticum non potuerint exercere, nec adeo profunde foras excidere denuo.

[b] Hecticis adeo attenuatur omentum, & exhauritur omni sua pinguedine, ut telam quasi aranearum æmuletur. Certissimo sane indicio resorberi successive pinguedinem è cellulis omenti per vasa referentia in massam sanguineam, ut, aliquando æger insignem alens aqualiculum, & summa deglutitionis difficultate diu laborans quæsitus, quomodo vitam viresque sustineret in tam longa inedia? non male per jocum responderit: se in diebus sanitatis tantam collegisse in corpore suo annonam, unde jam satis nutriri possit. Hæc ipsa vero omenti tenuitas, atque levitas non minus, quam accretio amplior ad varia hypogastrii loca effecerunt, ut in herniæ recidiva non comitaretur intestinum. Cæterum omenti hæc tenuitas, levitas atque laxitas impedierunt, quo minus, ob adhæsionem in infimo hypogastrio ventriculus jejunus molesta tractione lacesseretur, unde aliquando Præses observavit, nauseas vomitusque viro, dum jejunus esset, concitatos fuisse chronicos, donec violentiore vomendi impetu medium crepuerit omentum, & ventriculo perpetuam indulserit quietem. Sc. in sectione hujus viri, aliquot postea annis demortui repertum est omentum medium divisum, frusto inferiore adnato ad locum peritonæi, qui ab incipiente inguinali hernia tentari solet, atque dilatari.

[c] Foramen hoc ovale, per quod ex abdomine in femur trajiciunt tendines musculorum iliaci & psoæ, arteria & vena cruralis, atque truncus ille magnus cruralis nervi, in statu naturali non est foramen, non hiatus, sed repletur partim illis ipsis tendinibus, vasis & nervi trunco, partim obtegitur intus lamina peritonæi interna, partim fibris reticularibus portionis cellulosæ peritonæi interpolatur, ut sic plures uno ponantur obices elapsuris hac via contentis abdominis. Sed in viri hujus cadavere omnino se habuit tanquam foramen pervium, idque satis amplum, utpote per quod intestini ilei portio liberum servavit commeatum: & quod à peritonæi lamina interna non potuit amplius obtegi in cavo abdominis, utpote olim per putrefactionem in loco prolapsus separata.

liberum, nullibi adhærens. Refcindebatur omentum fupra locum adhæfionis ad illud foramen, ejufque pars fuperior reclinabatur verfus ventriculum, infima vero portio adhærens fuo loco relinquebatur tamdiu, donec recidivantis herniæ tumor aperiretur. Integumenta & mufculi abdominis fcalpello aperiebantur fenfim fenfimque in parte affecta, una cum facco herniali [*d*], qui partem inteftini ilei undiquaque fani, neque fecibus, neque flatibus diftenti, continebat, nihil vero quicquam de omento. Duo inteftini ilei, quod olim magnam fubftantiæ & longitudinis jacturam fecerat è putredine fphacelofa, extrema tam fcite per cicatricem coalita, mediantibus peritonæi parietibus, reperta funt, [*e*] ut fufficiens atque liber fecum commeatus permanferit ad anum, licet inteftini diameter aliquantum naturali anguftior, in loco coalitus fuerit [*f*]. Latiori etiam peripheria accrevit inteftinum hoc coa-

[*d*] Saccus hicce hernialis, fi quidem diftinctus aliquis tum adfuit, quo inteftinum denuo prolapfum undiquaque cingeretur, non potuit ejufdem effe naturæ, qualis primum in operatione chirurgica deprehenfus eft: Per illam enim putrefactionem atque fuppurationem internus faccus hernialis, à dilatatione peritonæi lamellæ internæ efformari folitus, totus fuit confumtus, nec video, unde fuerit regeneratus? potuit tamen aliquo facco peculiari inteftinum prolapfum denuo indui, a cellulofa & pinguedinis & peritonæi lamella, qualis alias faccum hernialem externum conftituit.

[*e*] Coalitum hunc e phænomenis fufpicari, imo certiffime licebat ftatuere, jam vero confirmat autopfia. Partes divifas, vulneratas, excoriatas, fibi proxime contiguas, concrefcere quotidiana docet experientia; fed duas extremitates canalis divifas ita fe recipere, ut limbi faltem & tam accurate coalefcant, ut cavitas intermedia maneat libera, utque hæc omnia folius naturæ beneficio fiant, fine concurfu artis, quæ partes divifas appropinquet, jungat, junctafque fervet, id fane eft, quod jure meritoque miror veneror-que. Miratur talem coalitum quoque *Courtial dans fes obferv. anatom. fur les os*, in additionum obfervatione fexta, p. 154. a Paris 1705. in cafu herniæ inguinalis incarceratæ in virgine, cui portio inteftini prolapfi & gangrænofi fuit refecta, dimidii pedis longitudine, ægra vero reftituta feliciffime, ut fine ullo recidivantis herniæ indicio valuerit optime, & in fubfequenti matrimonio tres feliciter ediderit partus. Exemplum, quod recenfet celeberr. *Heifter* in chir. lat. cap. 117. p. 12. p. 817. f. de ingeniofa non minus ac felici curatione, quam chir. aulicus Ramdohr perfecit in fæmina, cui poft herniam incarceratam & fponte ruptam, excifa eft magna inteftinorum pars corrupta: binas vero partes extremas eafdemque fanas inteftini, fuperiori in inferiorem infinuata, leniter per injectum filum conjunxit ille chirurgus, in abdomen repofuit, filique circumducti ope ad vulnus abdominis attraxit, atque fic effecit, ut cum vulnere confervefceret, & ad glutinationem (quod mirum videri agnofcit & ipfe *Heifter*) inteftinum divifum perveniret, fecibus poftea non per vulnus, fed per anum egredientibus, & dehinc fana viveret mulier, exemplum inquam eft fpeciofiffimum atque rariffimum, fed quod ars in hoc præftitit exemplo, id natura fponte exfecuta eft in noftro. Sic natura illuftrat artis, & ars naturæ opera!

[*f*] Coaluit utrumque inteftini extremum mediante cicatrice, hæc vero ftrictior femper eft, & e fibris denfius compacta, quam reliqua mollium circumfufarum partium fubftantia. Hinc diameter canalis inteftinalis fub hoc coalitus circulo non potuit non evadere aliquanto anguftior. Eamdem coanguftationem ante plufculos annos hic obfervavit Præfes in canis inteftino ileo, poft vulnus abdominis partibus continentibus & inteftino ileo tres fere pollices longum ftudio inflictum, demonftrandæ fc. fuis auditoribus gaftro-

coalitum vicinis partibus, ut tam inteſtinum prolapſum in ſacco herniali interno, quam pars inteſtini olim coalita ſeparari ſcalpello debuerint ab infima abdominis regione, & per conſequens inteſtina proxime hic ſita naturalem fluctuationem ſervare non potuerint, quemadmodum in latere oppoſito ſano [g]. Sacci hernialis novi portio poſterior, obtegens vaſa cruralia, craſſior videbatur [h] ſuperiore, qua remota in oculos incidit is vaſorum cruralium ſitus, ut vena ſuperaret, ſ. ſuperſcenderet arteriam & modicum efficeret arcum, ſ. flexuram, cum alias vena in cavo abdominis ſub arteria recondatur. Ita colophonem impoſuere ſectioni & inquiſitioni!

&-enteroraphiæ gratia. Ex eadem vero filo debite conſuti & noviſſime conſolidati vulneris inteſtini anguſtiore reddita diametro, (qualem & diu poſt in occiſo hoc cane reperit aliqualiter ſuperſtitem) deduxit rationem phænomeni: cur hic canis primo ab operatione tempore, quoties alvum erat exoneraturus, varias & anxias ventris contorſiones inſtituerit, & gemebundus trepidaverit?

[g] Talis ad peritonæum accretio eſt etiam obſervata a Ramdohrio in caſu ſupra not. 28. enarrato per ſectionem illius fæminæ, quæ poſt annum, a ſuperato illo herniæ periculo ex pleuritide obiit. Similem inteſtini ad peritonæum accretionem exhibuit etiam canis, de quo nota ſuperiore mentionem feci. Similia & alii obſervarunt.

[h] Videbatur craſſior an ergo revera fuerit, & cur, prolixius inquirere ſuperſedeo? Reliqua anatomica abs chirurgo obſervata, pariter tranſmitto, utpote quæ huc non aliter ſpectant, niſi quatenus, ut ſupra jam monui, operatorem admonent de periculo, ſi in ſeparanda ſacci hernialis pariete poſtico intempeſtive velit eſſe ſedulus.

T A N T U M.

C O R O L L A R I A.

1. Herniæ dividuntur reſpectu partis vel recipientis, vel receptæ: ſeu, quod idem eſt, in ordine ad ſubjectum vel loci, vel cauſæ.

2. Reſpectu partis recipientis hernia in infimo ventre eſt vel ventralis, hic vel ibi in abdomine locis incertis: Vel umbilicalis: Vel inguinalis: Vel ſcrotalis: Vel cruralis, ſive femoralis: Vel per foramen ovale oſſis pubis: Vel vaginalis, vaginam uterinam protrudente inteſtino.

3. Reſpectu partis receptæ, ſeu prolapſæ hernia eſt vel omentalis: Vel inteſtinalis: Vel ex omentali & inteſtinali compoſita, mixta: Vel veſicalis: Vel ſtomachi: Vel hepatis: Vel lienis.

4. Inteſtini recti ex ano protruſio & extruſio ad procidentiam, ſ. prolapſum magis, quam ad herniam refertur.

5. Herniæ omentales ac inteſtinales omnium ſunt frequentiſſimæ, eæque ſexui virili frequentiores, quam feminino.

6. Feminæ tamen, illæ præſertim, quæ ſæpius pepererunt, hernias incurrunt umbilicales præ viris.

7. Dantur herniæ umbilicales in ipſo umbilici annulo medio: Aliæ vero ad latus ejus:

8. Ipſeque annulus ille ligamentoſus, fortis, ſtringit & incarcerat hernias umbilicales.

9. Habet ordinarie & hæc ſpecies herniæ, umbilicalis nempe, ſaccum hernialem à lamina peritonæi interna.

10. Hernia cruralis neque frequentiſſima eſt, quod aliqui ſtatuunt, neque rariſſima.

11. Herniæ cruralis ſtrangulatio in ſenibus tanto eſt periculoſior, quanto ligamentum Veſalii his ſolet fieri rigidius atque induratum magis.

12. Inteſtinum putrefactione ſphaceloſa diviſum, poteſt, ſeparato fruſto ſphacelato, coaleſcere, ſervata canalis permeabilitate: Ergo & gladio diſciſſum, idque tanto facilius.

13. Licet, quin oportet, in hernia incarcerata inteſtinum ſphacelatum ſcalpello aperire, dimittere feces, fruſtum corruptum exſcindere, ipſum inteſtinum diſcindere medium, atque ſic conſolidationem & moliri, & ſperare.

14. Quo citius operatio chirurgica herniæ incarceratæ ſuſcepta, eo ſecurior, meliorque.

15. Sed datur etiam recidiva herniæ poſt talem prægreſſam operationem:

16. Unde cautela, ſe tempeſtive muniendi bracherio poſt operationem, non eſt de ſuperfluo.

17. Emollientium, maxime oleoſorum uſus externus in hernia incarcerata, inflammata, gangrænoſa non modo vanus eſt, ſed periculoſus etiam, promovens inflammationem in gangrænam & ſphacelum.

18. Clyſmata è fumo Nicotianæ Virginianæ maximis elata laudibus in hernia incarcerata, annon, frequentiori uſu, narcoſin ſuſpectam inferunt, cum obſerventur hinc in nonnullis vis quaſi inebrians, capitis gravitas & ſtupor, nauſeæ?

19. Quid? ſi machina electrica ad herniæ incarceratæ trahatur curationem, contactu ad abdomen, aut lumbos facto. An poterunt inteſtina, in abdomine contenta hinc ita percelli & commoveri, ut continuam portionem inteſtini prolapſi retrahere intra abdomen moliantur ſecure & efficaciter?

20. Intempeſtivus, immo ſtolidus pudor eſt, quo ſuffunduntur pleræque, præſertim ſexus feminini, perſonæ hernioſæ, malum tamdiu occultantes ſuum, donec remedio nullus ſit locus.

DIS

LXVII.

DISSERTATIO
CHIRURGICA,
DE
EXOMPHALO INFLAMMATO
EXULCERATO
ET POSTEA CONSOLIDATO:

Quam Præside

D. D. HERM. FRID. TEICHMEYER.

Tuebatur

S. FR. CREILING

TUBINGENSIS.

Jenæ 28 April ann. 1738.

CASUS.

Filia viri honesti, eruditi & in publico officio constituti, novem annos nata, casum fuit perpessa ab alto; quo factum est, ut tumor, sub initium non prægrandis, in umbilico fuerit ortus. Cum vero hicce tumor in dies augmenta caperet, fons fuit atque origo variorum, maximo cum periculo vitæ conjunctorum, symptomatum. Quippe induxit cruciatus sic atroces, ut filia per totas noctes ejulaverit atque gemuerit misere desiderio quietis. Præter hæc alvo laborans obstructa, vomitus sensit sæpe repetitos. Ejusmodi misera atque calamitosa constitutio rerum filiam, intra anni, & quod nondum excucurrerat, spatium, ità enervavit & languefecit, ut, oblata *Magnifico Præsidi*, sceleto potius, quam homini, similis videretur.

Omnes enim musculi, tam in brachiis, quam pedibus; imo & glutei, in natibus existentes, adsiccati contabuerant, & vultus accedebat ad mortui similitudinem.

Variorum equidem medicorum auxilium fidesque implorata, varieque cura fuerat instituta; præsertim excretio quorumdam per alvum vermium faces suspicionis subdebat, puellam premi verminatione, ast medicamenta adhibita effectu defraudabantur, nec puellæ dolores, nec anxium parentum leniebant desiderium.

Tandem, ad dolores sedandos externe epithematibus, &, uti conjectura auguror, emollientibus adplicatis, tumor inflammatus sponte aperiebatur. Læti parentes, ulcus circumvisentes, lumbricum ex eodem præpendentem, in extremitate quidem contabescentem, sed, parte, quæ in corpore occultabatur, extracta integra; adeo, ut quilibet, hunc lumbricum esse, judicare posset facillime.

Rebus sic se habentibus, parentes sibi persuadebant, lumbricum hunc conciliasse tumorem; præsertim cum, hoc ipso aperto, puella dolorum levamen persentisceret. Ast res nondum erat confecta. Cum enim puella jusculis, ex herbis compositis, imprimis ex chærefolio & petroselino, frueretur, foliola herbarum dissecta, tristissimus aspectus! Ex ulcere emergentia omnem restitutionis spem confundere videbantur.

Parentes, deploratam filiæ conditionem altius pensitantes, *Magnificum Præsidem* adibant, annexis precibus, ut puellæ, quæ in miserrimo versabatur statu, auxilium adferat medicum. Annuens petito *Excellentissimus Præses*; qui jamjam & alios infantes, ulceribus umbilici maxime periculosis laborantes, sanitati restituerat, ex circumstantiarum relatione atque læsionis ratione concludebat, morbum huncce olim fuisse exomphalon, & in tumore sæpius nominato hæsisse tenue intestinum, quod, insecuta

inflammatione, in gangrænam ulcusque evaserit. Id quod satis superque antecedentia partim, partim sine interruptione profluens materia chymosa, quæ alimentorum, non satis, & ut res postulat, solutorum, particulas habebat comites, testabantur.

Etsi tota morbi conditio ita comparata erat, ut multi, eumdem altius repetentes, animis concidere potuissent; *Præsidis* tamen *Illustris*, medicaminibus, tam interne quam externe morbo convenientibus adhibitis, præter spem atque opinionem, curam exoptatus coronavit finis. Filia scilicet pristinæ sanitati reddita felicissime, fruitur, jamjam per quatuor annorum spatium, exoptato vitæ genere; nutritio omni ex parte restituta, tumor evanuit, & vultus gaudet colore, integri & incolumis corporis teste, ita ut omnes puellæ artus & viscera officio suo fungantur ad votum.

Dignus omnino fuisset hicce casus, qui jam pridem orbi communicaretur erudito, sed, cum *Magnificus Præses* curatius attendere vellet, quæ consequentia hanc curam exciperet, mihi eumdem ad enodatius evolvendum commendavit.

Probe hinc consideratis circumstantiis, conjectu facile erat, morbum descriptum fuisse exomphalon, sive herniam umbilicalem, cui casus ab alto tristem dederat ansam. Hernia hæcce dolorum, qui eamdem secuti sunt, fuit mater, & cum sinistre morbus fuerit tractatus, inflammatio & exulceratio exinde orta est, intestinumque una cum integumentis communibus apertum ulcus peperit. Ex quibus dilucide patescit, nos jure meritoque dissertationi titulum: *de exomphalo inflammato exulcerato & postea consolidato*, præfixisse. Deus ter optimus maximus labori benedicat huic, ut in sui honorem, proximi & nostrum vergat commodum, id quod precibus efflagitamus ardentissimis.

---

§. I.

HErnia, ramex, ruptura, descensus, prolapsus, Græcis Κήλη, est tumor præternaturalis abdominis, sub cute formatus a viscere quodam mobili, quod spatium rupti & expansi peritonæi ibi replet.

§. II.

Dum tumor est, malum refertur ad morbos malæ conformationis magnitudinis auctæ; dum vero post peritonæi rupturam aut expansionem sub integumentis communibus formatur saccus, quem abdominis viscera replent, & ita locum occupant extraordinarium, hernia morbis in situ mutato annumeratur.

§. III.

§. III.

Herniæ omnes a ſe invicem diſtinguuntur vel ratione loci, ubi formantur, vel ratione materiæ, a qua generantur.

§. IV.

Locus generalis, in quo tumores hernioſi obſervari ſolent, eſt abdomen. Etenim prolapſus, vel hernia oculorum, aut exophthalmia; item bronchocele, ſive gutturalis tumor, herniæ ſunt improprie tales; *herniarum* verum ſubjectum eſt peritonæum, quod a data quadam violentia vel ſubito rumpitur, vel ſucceſſive expanditur.

§. V.

Licet itaque omnes in abdomine regiones, experientia teſte, ab herniis affici poſſe, certum ſit; non tamen negandum eſt, primario & ſæpius contingere umbilicales, inguinales & ſcrotales, quæ Græcis vocantur: *ὀμφαλοκήλη*, *βȣβονοκήλη* & *ὀσχεοκήλη*. Rariores paulo exiſtunt femorales ſive crurales, epigaſtricæ, hypogaſtricæ, hypochondriacæ, iliacæ & pubis.

§. VI.

Umbilicalis hernia tumorem producit in umbilico prominentem, ad inſtar globi dimidiati vel hemiſphærii, nunc majoris nunc minoris.

§. VII.

Peritonæum membrana eſt figura ovalis ſubſtantiæ tendinoſæ, lubricæ & celluloſæ, quæ interiorem abdominis concamerationem obducit, viſcera ibi contenta coercet, & intra pomœria ſua retinet. Hæc autem membrana circa umbilicum, ubi vaſa involvit umbilicalia, magis, quam alibi, attenuatur, quo fit, ut hic fibræ ejus facile cedant, ſi viſcera abdominis a niſu quodam forti premuntur, aut ſi hic locus per violentiam quamdam exagitatur [a].

§. VIII.

[a] Connata peritonæi mala conformatio & ſic hæreditaria diſpoſitio ad herniarum productiones anſam dediſſe teſtatur *Hildanus centuria VI. obſ.* 73. & Valeſcus de Taranta *lib.* 6 *cap.* 7. *Philonii ſui*, qui ambo hernioſas familias & hernioſos filios ad tertiam progeniem natos obſervaſſe afferunt.

§. VIII.

Quemadmodum vero infantes recens nati ſæpiſſime inflammationibus & ulceribus umbilicalibus afficiuntur; ita quoque præ cæteris ætatibus diſpoſiti ſunt ad hernias umbilicales. Et hoc imprimis, ſi clamores & ejulatus, in quibus viſcera abdominis verſus hunc locum vi quadam premuntur, accedunt, evenire ſolet. Equidem benigniſſimum numen ad declinandas herniarum moleſtias huncce annulum umbilicalem ſollicite munivit atque firmavit, partim per concurſum tendinum trium muſculorum abdominis majorum, qui ibi tendinem efficiunt communem, quem lineam albam vocamus; partim per muſculos rectos, in quorum medio umbilicus prominet, & quorum inſcriptiones tendinoſæ umbilicum tam in latere dextro quam ſiniſtro firmiter cingunt atque ambiunt. Nihilominus tamen hæc notabilis muſculorum, tendinum & ligamentorum vis ſufficit vix in omnibus ſubjectis ad declinandos & avertendos herniarum proventus. Imprimis vero herniæ ſolent oriri, ſi cauſæ antea aſſignatæ, inflammatio ſcilicet, exulceratio, clamores aliæque violentiæ uniuntur, & ſimul in uno ſubjecto junguntur.

§. IX.

Hernia inguinalis, vel *bubonocele*, oritur, quando peritonæum circa annulum muſculoſum inguinalem ita læditur, ut viſceribus abdominis introitum permittat. Annulus muſculoſus in femina uteri ligamenta rotunda, in viro vaſorum ſpermaticorum præparantium & deferentium funiculum, proceſſum peritonæi & cremaſteris muſculi principium involvit. Formatur ab externo abdominis obliquo muſculo, utpote primo ſub integumentis communibus ſito, maxime vero ab ejus aponeuroſi, ſive parte tendinoſa, quæ hoc in loco format fiſſuram, cujus latera paulo craſſiora hic, quam alibi, obſervantur. Item ab obliquo interno, cujus fibræ hic magis carneæ exiſtunt, cremaſteri principium dant, & nunc ſupra nunc infra ſpermatica vaſa proceſſumque peritonæi decurrunt. Ad huncce annulum formandum concurrit ſimul ipſe tranſverſalis abdominis muſculus, cujus pars tendinoſa licet hic valde attenuetur, cum margine tamen obliqui externi, *vagina tendinea* Albini & *ligamento Fallopi* vel *Poupartii* cohæret.

§. X.

Femoralis vel *cruralis hernia* tumorem producit in interna regione crurali, viſceribus nempe, ſi peritonæum rumpitur aut expanditur, ad oſſis ilii & iſchii ſinuoſitatem deſcendentibus. Sinuoſitas vero oſſis ilii eſt arcus, per quem tendines muſculorum pſoas & iliaci interni decurrunt. Supra hanc ſinuo-

nuositatem indicatum ligamentum Fallopianum extenditur. Componitur autem ligamentum hocce partim ab aponeurosi obliqui externi, quæ, dum intra vertitur, originem dat obliquo interno; partim a specialibus fibris tendinosis parallelis, sibi propriis, satis validis, quæ æque cum aponeurosi obliqui externi in unum coeunt corpus. Hocce ligamentum tendinosum cum spina anteriori & superiori ossis ilii & parte superiori, sive crista ossis pubis, conjungitur, atque parte tendinosa musculi fascialis, sive fasciæ latæ obtegitur [*b*]. Hæc *hernia cruralis* vel *femoralis*, circa vicinia musculi sartorei & pectinei protuberans, utpote rarior, nec ab omnibus chirurgiæ scriptoribus accurate observata, multo minus descripta est; imo, quod maximum, multi eamdem plane neglexerunt [*c*].

§. XI.

Scrotalis Hernia venit nunc consideranda. In sexu sequiori processus peritonæi

[*b*] *Poupartianum* ligamentum in historia academiæ regiæ Parisinæ anni 1705. pag. 64. 65 satis accurate describitur sequentibus verbis: *Ils sont attachez par un bout sur la crête de l'os des Iles, & par l'autre bout sur la crête de l'os Pubis, & le milieu porte à faux. Ils font la fonction d'os en cet endroit, car ils soutiennent les trois grands muscles de l'abdomen.* Dicunt simul: *& dont cependant les Anatomistes n'ont point traité.* Sed hoc assertum veritati minime convenire videtur: *Poupartius* enim non primus est hujus ligamenti inventor, sed idem jamjam magnus anatomicus *Gabriel Fallopius*, medicus Mutinensis, *in* suis rarissimis *observationibus anatomicis*, Venetiis impressis 1561. illud dudum descripsit pag. 91 b. ubi de musculo pyramidali, ab eo etiam primum invento, egit. Verba se ita habent: *aliquando accidit, ut dictorum musculorum principium non incipiat primum a spina ilium, sed inferius a ligamento illo valido, quod ab eadem spina usque ad os pubis percurrit* &c. & paulo post; ubi de musculi cremasteris origine differitur, scribit: *ad testium musculos descendo, in quibus aliam sane originem reperio ab illa, quæ ab anatomicis prodita est. Quoniam manifestissime eos semper video ab osse ileum, vel ab eo ligamento, cujus mentionem feci, initium ducere, sub chorda musculorum oblique descendentium, atque una cum peritonæo & vasis per foramen chordæ egredi.* Celeberrimus D. D. *Jacobus Douglas* in *descriptione musculorum* pag. 20. illud vocat ligamentum pubis & D. D. *Schreiberus* addit: *observat nempe Albinus, vaginam, investientem femur, eo usque adscendere, illumque marginem tendineum ambire undique: dum ergo membranam illam abscindis, formas tibi ligamenti speciem. Ligamentum illud ab inventore dicitur ligamentum Pouparti.* Illustris archiater & P. P. O. Lipsiensis D. D. *Waltherus* in programmate inaugurali de *Entero-sarcocele*, anno 1737. edito, occasione Dissert. inaug. *de inoculatione variolarum*, Præsid. D. D. *Bavero*, resp. Krisch, quoque hocce ligamentum Fallopianum vocat, & accuratissime idem describit. Imo ipse antiquus & magnus *Eustachius Tab.* 32 hocce ligamentum quoque sedulo indicavit. D. *Garengeot in* sua *Myotomia*, Parisiis edita 1724. pag. 20. hocce ligamentum describit, gloriam inventionis Fallopio tribuit, ejusque veram existentiam confirmat, quod ejus verba testantur: *le ligament dont je viens de parler est décrit par Fallope & est disputé par quelques Anatomistes d'une grande reputation, cependant il est réel* &c. Qui de hoc dubitant, triga est celeberrimorum anatomicorum, *Morgagnius*, *Cowperus* & *Heisterus*. Rationes dubitandi reperiuntur in *Anatomia* Illustris *Heisteri* Tom. II. pag. 53. D. *Trases* aliquoties hocce ligamentum publice in cadaveribus humanis auditoribus demonstravit.

[*c*] Pluribus de eadem legi potest *Garengeot* in *Chirurgia practica*, sive *Traité des* opera-

tonæi mox properat ad finem, & exinde fit, ut feminæ tantummodo a *Bubono-cele* afficiantur, quæ interdum ad pudendorum labia usque sese extendere solet. In sexu masculino peritonæi processus in scrotum properans, ipsum involvit testiculum, tunicamque efformat vaginalem, vel elythroiden, cujus fibræ, quibus, mediantibus ipsis vasculis spermaticis, jungitur arctissime, [d] si expanduntur successive, vel subito hoc tegmen disrumpitur, intestinis vel omento usque ad scrotum concedit exitum. Hæc *hernia scrotalis* interdum tanta capit incrementa, ut ad instar marsupii ingentis versus genua usque extendatur. Magnificus *Præses herniam* ejusmodi vidit, in qua intestina, omentum & ipsum mesenterium delituit.

§ XII.

Hernia ventralis quandoque fuit observata, & quidem *primo* in regione epigastrica, ab umbilico versus cartilaginem Xiphoideam, & in interstitiis musculorum rectorum. Et hæc hernia juniores & infantes afficit. *Secundo* in regione hypogastrica, ab umbilico versus os pubis & musculos pyramidales, quæ simili modo in musculis rectis contingit. Hæc in gravidis occurrit, præcipue illis, quæ sæpius cum molestia uterum gestarunt atque pepererunt.

§. XIII.

A recentioribus naturæ scrutatoribus sedulo annotata quoque est *hernia pubis*, ratione loci ita dicta, ratione vero causæ *vesicæ* vocata, quæ sane non levis momenti est, id quod celeberrimi chirurgi Parisini, *Petit* & *Garengeot* confirmarunt. Oritur a prævia gravissima atque molestissima urinæ suppressione, in qua vesica ultra modum expansa, atque urina repleta supra pubis os porrigitur; quale quid fieri solet in gravidis, ultimis gestationis mensibus, quibus uterus totam regionem Hypogastricam replet [e].

§. XIV.

Interdum quoque annotata fuit *Hernia hypochondriaca* atque *iliaca*, quæ in illis evenire solet subjectis, quorum abdomen adeo vulneratum, ut, absque gastrorhaphia adhibita, labia jungi non possint. Hac vero instituta, quando peritonæum non inter se exacte jungitur, saccus formatur, quem vel omenti vel intestini portio implet.

§. XV.

operations de chirurgie, *Tome Premier*, *cap. V.* Quædam etiam de hac hernia occurrunt in *Hildani observationibus cent. III. obs.* 64. & *Plateri observ. lib. III. p.* 758.

[d] Vid. celeb. *Nuckii adenograph. p.* 130. *sqq.*

[e] Magnif. *Præses* ejusmodi herniam pubis vidit etiam in viro, ubi tota fere mentula in tumore erat abscondita, ut modo exigua ejusdem pars promineret, quo & fiebat, ut ad congressum inhabilis redderetur ægrotus.

§. XV.

Ratione ſubjecti, quod gignit morbum, vel ratione materiæ, a qua *herniæ* formantur, eſt (1) inteſtinalis, ſive Entero-cele, (2) omentalis, ſive Epiplo-cele, (3) Entero-epiplo-cele, ſive talis, quæ a portione omenti atque inteſtini cujuſdam ſimul formatur. Et hæ *herniæ* a chirurgis vocantur *veræ*; ad *falſas* pertinet (1) hydro-cele, ſive hernia aquoſa, quæ in umbilico & ſcroto fieri poteſt. Interdum quoque oriri ſolet *mixta*, hydro-entero-cele, vel hydro-epiplo-cele, quando in herniis omentalibus & inteſtinalibus lympha extravaſata ſimul præſens eſt. In hydropicis ſcrotum & mentula interdum inſimul intumeſcit, & tota ſcroti celluloſa ſubſtantia a lympha extravaſata mirum quantum extenditur. Nuperrime Excell. *Præſes* in cadavere viri decollati & publice diſſecti, alioquin ſatis ſani, hydrocelen tunicæ vaginalis in latere dextro tantum obſervavit. Quæ cum modo hæc tunica teſticulum ambiens uncias circiter duas lymphæ extravaſatæ in ſe contineret, originem traxiſſe a rupto vaſculo quodam lymphatico, vel teſticuli, vel epididymidis, vel vaſorum ſpermaticorum, vel ipſius tunicæ vaginalis videbatur. (2) Pneumato-cele in tympanitide; (3) Sarco-cele, quando hyperſarcoſis excreſcit; (4) Cirſo-cele, quando vaſa ſanguifera, præter naturam diſtenta, ejuſmodi efficiunt tumorem.

§. XVI.

Herniam umbilicalem ab omnibus jam recenſitis corporibus fieri poſſe, experientia teſtatur. Datur enim inteſtinalis & omentalis tantum, & omentalis inteſtinaliſque ſimul; datur nunc ventoſa in tympanitide, aquoſa in aſcite & hydrope ſaccato; interdum oritur carnoſa a carne benigna & indolente, nunc dolorifica a carne maligna, ad cancrum vergente; nunc exulcerata dapeſcens. Præterea etiam obſervatur varicoſa, ubi venæ tantum expanduntur; rarius aneuriſmatica, ubi ob arteriarum læſiones tumor ſimul pulſat.

§. XVII.

Illa *hernia*, quam pertractandam ſumſimus, fuit *inteſtinalis*, quod ex circumſtantiis facillime fuit collectum, & traxit non a ſucceſſiva expanſione, ſed a ſubitanea ruptura in caſu ab alto originem [*f*].

§. XVIII.

[*f*] *Dionis* in *Chirurgia* p. 117. ubi de exomphalo agit, rupturam tantummodo pro vera cauſa herniarum umbilicalium verarum agnoſcit, & expanſionem ſucceſſivam, tanquam rem impoſſibilem, negat. Contraria ex parte Celeb. *Heiſterus* in *notis* hanc defendit & obſervatione confirmat. Id ſane negari non poteſt, maximam ſcriptorum partem defendere rupturam, pauciores vero dilatationem ſucceſſivam, & ipſa experientia ſatis ſuperque confirmat, rupturam ſubitaneam eſſe frequentiorem cauſam, quam dilatationem ſucceſſivam. Nam herniæ oriuntur in niſu & laboribus, in quibus inſpi-

§. XVIII.

Inteſtina, quæ herniarum tumores replere ſolent, ſunt tam jejunum, quam ileum, rarius paulo etiam cæcum cum adpendice vermiformi & colon [g]. In illa vero hernia, cujus jamjam §. 11. mentionem injecimus, inteſtinorum tenuium item & craſſorum cum ipſius meſenterii & omenti magna delituit portio.

§. XIX.

Si inteſtinorum portio, quæ ſaccum hernioſum replet, tam notabilis eſt, ut exinde formetur tubus duplex, vel recurvus, ex duplici nempe orificio conſtans, per quæ duplicia orificia chymus, flatus & feces nunc intrant & deſcendunt, nunc iterum exeunt & aſcendunt, oritur *hernia completa*. Vid. *Garengeot p.* 233. Si portio canalis inteſtini, in tumore hernioſo exiſtentis, ita ab annulo umbilicali conſtringitur, ut neque quid amplius intrare neque exire valeat, oritur *hernia incarcerata*, ſive *ſtrangulatio*, quæ a Gallis dicitur *Etranglement*. Hujuſmodi ſtrangulatio fieri quoque poteſt in hernia inguinali, femorali & ſcrotali, imprimis vero, ſi inteſtina per annulum muſculoſum inguinalem conſtringuntur.

§. XX.

Hic morbi ſtatus enormes dolorum cruciatus habet comites. Quippe cum portio inteſtini, in hernioſo ſacco deliteſcentis, a chymo, flatibus & fecibus ad extremum uſque extendatur, omnia potulenta, eſculenta & medicamenta, quæ ad ventriculum perveniunt, & per pylorum ad inteſtina properant, verſus anum moveri non poſſunt. Quo fit, ut ventriculus gravetur, inteſtinorum membranæ expandantur, irritentur, & ita demum motus inteſtinorum periſtalticus invertatur, & ileus, ſive *miſerere mei*, aut volvulus excitetur. Hoc in morbo omne id, quod inteſtina, ſupra herniam ſubſiſtentia, receperunt, per valvulam pylori iterum in ventriculum redire & per vomitum rejici ſolet; &, ſi colon intravit herniam, ſit vel umbilicalis, vel inguinalis, vel femoralis, vel ſcrotalis hernia, vomitus naſcitur ſtercoreus, nihilque per alvum excernitur, & ipſa ſcybala ſive excrementa fætida per os ejiciuntur.

§. XXI.

ratio enormi ſufflaminatur modo, ut in partu difficili, moleſta alvi & urinæ excretione, ſaltu, equitatione, omni abdominis contuſione &c.

[g] *Galenus* in tractatu *de morbis vulgaribus*, cæcum ſive monoculum pro unico herniarum ſubjecto agnovit; verum in *comment. ad Hippocrat. aphoriſm. III. Sec.* 4. Ileum etiam prolabi poſſe affirmat. *Fabricius* ab *Aquapendente cap. V. chirurg.* omnia inteſtina hernias formare poſſe docuit, quod tamen ad duodenum & rectum applicari nunquam poteſt. *Van* Meckern in *obſerv. med. chirurgic.* virum vidit, cujus *ſcrotalis hernia* ſe ultra genua extendebat.

§. XXI.

Hernia, quæ in umbilico contingit, plerumque recipit, ob situm intestinorum naturalem, portionem intestini jejuni, (rarius coli). In casu nostro idem fuisse factum omnia ea confirmant, quæ per ulcus exinde natum effluxerunt. Scilicet vegetabilium portiones & discerpta herbarum folia, imo & chymosa materia absque fætore profluxit; cujusmodi massa in jejuno intestino tantummodo solet existere.

§. XXII.

Notabilem intestini jejuni portionem replevisse saccum nostrum herniosum umbilicalem, herniamque completam formasse, ex symptomatibus sæpe recurrentibus concludi posse omnino videtur. Vomitus enim, alvi obstructiones, abdominis intumescentiæ, ructus, dolores, & cruciatus, somnum & infantibus adeo necessariam tranquillitatem, digestionem, nutritionem & vires, puellæ nostræ ita infringere potuerunt, ut inter suspiria, lacrymas atque gemitus successive usque ad extremam corporis consumtionem contabuerit.

§. XXIII.

Omnes praxeos chirurgiæ scriptores uno ore testantur, fieri posse in omni hernia vera intestinorum, cum lateribus integumentorum saccum herniosum constituentium, coalitus. Rarius equidem, minimum tarde & longo satis tempore præterlapso, contingere id solet in subjectis annosioribus, ob fibrarum acquisitam soliditatem & partium gelatinosarum defectum; in junioribus vero intra breve temporis spatium hoc fieri posse, ratio & experientia testatur. Ejusmodi vero coalitum intestini cum integumentis extitisse in ea, quam pertractamus, hernia, extra omnem esse videtur controversiam; imo partem intestini, antea cum sacco hernioso connatam, in hunc usque diem perdurare certissime persuasi sumus. Ipsa intestini pars, cum sacco hernioso concreta, posteaque in hernia incarcerata, inflammata, gangrænata, sphacelo corrupta & demum perforata, fonticulum illum constituit, ex quo chymus aliæque esculentorum partes indigestæ propullularunt.

§. XXIV.

Inflammatio, gangræna & sphacelus sunt symptomata, quæ herniam incarceratam presso sequuntur pede. Etenim (1) ipsa alimentorum materia, vel chymi, quæ intestinum in hernia replet atque distendit, per se

ad putrefcentiam vel corruptionem inclinat. Quippe fecundum leges œconomiæ animalis neque movetur, neque fermentatur (2). Portio inteftini, quæ faccum herniæ intravit, fimili modo putrefcere incipit, dum debita circulatio fanguinis, quæ vitalitatem in partibus confervat, per tunicas inteftinorum neque fit, neque fieri poteft, quia tunicæ inteftinorum & in his vafa fanguifera nimis comprimuntur, ut via fanguinis per majora & minora vafa præcludatur.

§. XXV.

Etenim cum annulus umbilicalis nimis expanfus fanguini per vafa inteftinorum incarceratorum, neque introitum, neque exitum permittat, non poteft non perire vitalitas, & inteftinum incarceratum emori. Similis necrofis demum communicatur integumentis communibus, & ita tumor antea rubeus nigrefcit, & aperitur, & tunc pars mortua feparatur, ceffantque ideo illico dolores, qui antea moleftiam creabant. Rebus vero fic fefe habentibus, ægroti in fummo vitæ periculo conftituti, mox vitam cum morte folent commutare.

§. XXVI.

Dolorum cruciatus, durante herniæ incarceratione & quafi incuneatione, origines ducunt, (1) ab expanfionibus annuli umbilicalis. Peritonæum enim tendinofæ & nervofæ eft fubftantiæ, & infuper nervi ipfius peritonæi ad annulum decurrunt umbilicalem. (2) A ligamentis umbilicalibus, in quibus vena umbilicalis cum fuo ligamento lato, arteriæ umbilicales binæ & ipfe vrachus cum fuo ligamento lato vel fufpenforio veficæ concurrunt. (3) A concurrentibus tendinibus mufculorum oblique defcendentium, afcendentium, tranfverfalium, qui tendines omnes in linea alba concurrunt, & infuper vaginas oblongas in utroque latere efformant, quarum principium circa cartilaginem enfiformem & finis in offe pubis eft. In hifce binis vaginis longis mufculi recti abdominis confervantur & commoventur (4), ab infcriptionibus tendinofis five tendinibus tranfverfalibus mufculorum rectorum, qui etiam in hernia incarcerata cum dolore expanduntur, haud fecus ac tendines ipfi longitudinales mufculorum rectorum in linea alba unitorum. Hi tendines a pube & ligamento Fallopiano ufque ad umbilicum arctius cohærent, vel anguftiores funt; fupra umbilicum autem verfus cartilaginem enfiformem latiores paulifper evadunt.

§. XXVII.

Ex his jam dictis fatis aperte liquet, annulum umbilicalem ejufque partes in eo exiftentes, ubique nervofæ effe naturæ, quibus rebus fit, ut dolo-

dolorifice afficiantur, & dolorem infuper adeo intolerabilem efficiant, ut per totum abdomen vi confenfus fefe extendat. Exinde planum eft, hernias umbilicales, fæpius incarceratas, modo ferme ineffabili excruciare ægrotantes, hominumque vires & nutritionem deftruere.

§. XXVIII.

Herniarum umbilicalium nulla fere eft differentia, neque (1) in loco, five parte affecta; nam omnes funt in annulo umbilicali, neque (2) in caufa immediata, quia oriuntur vel a ruptura & fubitanea violentia, quod & factum fuiffe in noftra hiftoria certum eft. Differunt autem ratione materiæ, de qua jam antea locuti fumus, & ratione magnitudinis. Aliæ enim, qualis noftra fuit, funt ad inftar ovi columbini; aliæ ad inftar ovi gallinacei; aliæ plane ad inftar capitis infantis minoris, vel ad inftar pilei, ut loquitur *Dionifius pag.* 81. Editionis gallicæ, *l'on en obferve quelquefois de plus groffes que la forme d'un chapeau.*

§. XXIX.

Præfentiam *herniæ inteftinalis* dignofcere poffumus, fi attendimus, (1) ad colorem, qui a naturali interdum recedit, dum fcybala præfentia per integumenta communia expanfa & fic pellucida reddita, tranfparent, & infuper excrementa indurata a manu tangenti exacte difcernuntur. (2) Ad duritiem & elafticitatem, quæ augetur infpirationibus fingulis, augetur clamore, augetur poft paftum, jejunium contra & frigida omnia tumorem imminuunt. (3) Ad dolorem, qui fatis notabilis eft, fi tumor premitur. (4) Ad ftrepitum. Strepitus enim & murmura percipiuntur, fi digiti applicantur, dum flatus ad inteftina in abdomine recondita redeunt. Hinc *Dionifius pag.* 81. inquit: *on entend un petit bruit caufé par le gargouillement que les inteftins font, en rentrant dans le ventre.* In hernia omentali vero vix ullus dolor, nulla coloris mutatio, nullus ftrepitus, nullus notabilis durities adeft, nec latitudo, nec altitudo tam enormis, quæ in inteftinali, obfervantur.

§. XXX.

Hernia umbilicalis, præ reliquis omnibus extreme dolorifica, moleftiffima & cum maximo vitæ periculo juncta eft. Molefta eft propter concurfum partium nervofarum & tendinofarum, in annulo umbilicali concurrentium & herniam formantium, id quod antea jam fuit §. 26. oftenfum. Periculofiffima eft ob triftiffima fymptomata, dolorem fcilicet fere intolerabilem, alvi conftipationem, fingultum, ructus, vomitum biliofum & interdum ftercoreum, febrim, ftrangulationem, quam alii vocant incar-

cerationem, inflammationem & demum gangrænam ac ſphacelum. Inſuper, quod maximum eſt, vix operationem ſectione perficiendam admittit, &, ſi illa inſtituitur, ægrotantes plerumque perire ſolent, id quod in aliis herniis, teſte experientia quotidiana, non metuendum, quippe quæ cum exoptato ſucceſſu ſectione curantur [b].

§. XXXI.

In noſtro caſu, durante morbo, ſæpius nata eſt hernia incarcerata, inſciis parentibus, & gravitatem hujus morbi non intelligentibus, minoris tamen gradus. Juncta quoque eſt ſtrangulatio vera, inteſtinum in tumore abſconditum, ob impeditam ſanguinis circulationem, inclinavit ad inflammationem, juncta eſt febris, gangræna & ſphacelus, pars inteſtini emortua cum parte integumentorum corrupta, aperta eſt & ſeparata, & ita natum eſt ulcus, per quod alimenta propullularunt.

§. XXXII.

Expoſuimus ita in parte theoretica hujus diſſertationis morbi ſubjectum, ſive annulum umbilicalem, ejus partes eum componentes & in eo exiſtentes, cauſam immediatam, peritonæi rupturam a caſu ab alto, tanquam cauſa mediata productam, cauſam materialem, ſive inteſtinum, quod tumorem formavit, ſymptomata eorumque origines & rationes, differentias, ſigna diagnoſtica & prognoſtica. Nunc ipſam curam aggredior generalem & ſpecialem. Qui vero herniarum curam intendit, eamque ſecundum veram medendi methodum ſuſcipere vult, inteſtinum prolapſum & in ſacco contentum, ocyſſime, provide tamen, in cavitatem abdominis reſtituere & ſaccum evacuare laborabit.

§. XXXIII.

Multum confert in hoc negotio (1) venæſectio, cujus uſum egregium Dn.

[b] Quod operatio herniæ umbilicalis ſectione ſuſcepta vix ſufficiens ſit ad ægrotantes e mortis faucibus eripiendos, aperte &, ut virum probum & honeſtum decet, conſcientioſe teſtatur Mr. Dionis *Cours des operations de chirurgie* pag. 88. ſequentibus verbis: *Vous jugez bien que cette operation eſt très-perilleuſe & preſque toujours mortelle, parce que l'on eſt obligé de couper les aponévroſes, qui entourent le trou du nombril: je l'ai fait cependant une fois avec un ſuccès heureux. Le malade ſentoit des douleurs ſi cruelles qu'il ſouhaitoit la mort à tous momens; mais auſſi-tôt que les boyaux furent remis, il ne ſe plaignoit plus, & il guerit parfaitement bien. Je l'ai fait encore deux autres fois, mais à la vérité les malades en ſont morts. Il eſt certain auſſi que de cette operation il en perit plus qu'il n'en réchappe; c'eſt pourquoi ceux qui ont de ces exomphales doivent plûtôt ſe paſſer de chemiſe que de bandage.*

Dn. *Garengeot* p. 274. experientia & rationibus comprobavit, ejusque citam opem in uno subjecto observavit, ita, ut ægrotus statim post venæ sectionem exclamaverit : *ma descente est rentrée.* Venæsectio evacuat sanguinem non tantum, sed & simul revellit, h. e. sanguinis motum a loco affecto & doloroso, imo minus commodo ad commodiorem ducit. Dum sanguis evacuatur, vasa & fibræ majorem acquirunt flexilitatem, nec amplius tam vehementer resistunt, sed facile cedunt, & hac ratione intestini restitutio venæ sectione facilitatur.

§. XXXIV.

Egregium usum quoque (2) habent clysteres, concinnati ex plantis emollientibus & carminativis, ac mixti cum sufficienti quantitate lactis & oleorum. Hisce mediantibus, dum colon a suis contentis fecibus & flatibus liberatur, abdomen detumescit & minor in eo est resistentia. Inter alia *Hildani* testimonium, quod *Cent. VI. observ.* 73. de usu egregio clysterum in herniis incarceratis exhibet autor, legi meretur.

§. XXXV.

Hisce præmissis, ægrotus cubet supinus, humeris paululum depressis, natibus vero eminentibus. Ægroto commendatur aëris exspiratio, quam ut per aliquot momenta conservet, necesse est. Dum hoc fit, chirurgus leviter digitis suis, oleo inunctis, saccum tumidum premendo intestinum in abdominis cavitatem restituere tentat, imo quoque postea ipsum, si præsens est, omentum. Hæc operatio requirit patientiam & circumspectionem, ne improvida manu violetur, vel plane dilaceretur intestinum atque omentum. Intestinum, quod ultimato saccum intravit, primum in abdominis cavitatem restituendum.

§. XXXVI.

Si per labores & conatus chirurgi tumor non imminuitur, & duritie sua ac flatuum præsentia resistit, adeo, ut ægrotus dolores, operationis comites, perferre nequeat, alia excogitanda est methodus, & ante omnia tumor emolliendus. Remedia, quæ hoc præstant & contenta in tumore lubricant, sunt balnea, cataplasmata, fotus, linimenta, ex jam indicatis emollientibus & carminativis. Linimenta parantur ex oleosis, oleo rosato, persicorum, amygdalorum dulcium & amarorum, chamomillæ, rutaceo, absinthii, anethino, castorino, verbasci, liliorum alborum, unguento de althea, populneo, potabili rubro, aliisque hujus commatis. Hisce oleosis tepidis tumor inungitur, linteamina, oleis humectata, calide sæpius superimponuntur, vel, si placet, cataplasmata superadduntur vel

in

in forma pultis cocta cum lacte, oleis, sebo; pinguedinibus atque medullis vel sub forma sacculi. Horum ingredientia sunt radices liliorum alborum, malvæ, altheæ, bryoniæ, fabariæ, herba malvæ, paridis, parietariæ, brancæ ursinæ, linariæ, verbasci, cum floribus chamomillæ simplicis atque romanæ, sambuci, meliloti, verbasci, farina fabarum, hordii avenæ, tritici, semine lini, feni græci, anisi, coriandri, carvi, fœniculi, cumini, nigellæ, ficubus & dactylis. Ex similibus quoque balneorum ingredientia possunt componi.

§. XXXVII.

Si chirurgus in pagis, ubi officinæ pharmaciæ deficiunt, ad ægrotum, in tali miserrimo statu constitutum, vocatur, ad remedia domestica confugere debet. Huc referri potest mica panis tritici, farina lini, flores sambuci, chamomillæ, semen carvi, oleum lini, butyrum recens, sebum omnis generis, vitellum ovi ac oleum ovorum brevi tempore parabile [i].

§. XXXVIII.

Si per adhibita hæc remedia tumor a duritie sua liberatur, de novo chirurgus tentare debet contentorum in sacco restitutionem &, si feliciter opera-

[i] *Garengeot* communicavit usitata Parisiis remedia in nosocomiis v.g. *l'Hôtel-Dieu pag.* 272. & 277. *Tom. I. operat.* suarum.

LINIMEMTUM.

On prend trois ou quatre jaunes d'œufs, & six ou sept onces d'huile rosat, qu'on mêle bien ensemble, & qu'on fait chauffer sur un petit feu, ou plûtôt au bain-marie; puis on y met un peu d'eau-de-vie, & avec cette embrocation toute chaude, on frotte la tumeur, sa sirconference, & le ventre.

CATAPLASMA.

Pag. 276. & 277.

On prend pour cet effet des herbes emollientes, comme la mauve, la guimauve, la mercuriale, la parietaire & le violier; on les fait bouillir dans une suffisante quantité d'eau, jusqu'à-ce qu'elles soient bien cuites. On les passe ensuite au travers d'un tamis & avec une spatule on en extrait la pulpe. On dissout ensuite cette pulpe dans la décoction, & avec ce mélange on délaie de la farine de seigle & de lin: on fait cuire ce mélange à petit feu en remuant toujours; & quand il a demeuré une heure & demie ou deux sur le feu, on y ajoute du miel commun & du vinaigre, & l'on fait encore cuire le tout au moins une grande demi-heure. Enfin on juge par l'odeur du cataplâme qui ne doit plus sentir la farine, qu'il est bien cuit, & avant que de le retirer du feu, on y ajoûte l'huile de lis.

Ce cataplâme, dicit autor, *a de très-bons effets, mais il demande beaucoup d'assiduité & de patience. Mr. Mery prétendoit que quand il n'étoit pas bien cuit il faisoit plus de mal que de bien. Mais comme ce cataplâme est trop long à cuire; & que le malade seroit long-tems sans soulagement, on fait en attendant celui de mie de pain.*

CLYSTER.

On donne des lavemens au malade composés avec une suffisante quantité de lait, un verre d'huile de noix & de la canelle. Il faut faire bouillir la canelle concassée dans le lait, puis on passe le tout, & on y ajoûte l'huile.

peratio procedit & inteſtinum vel ſolum, vel cum omento junctum, in cavum abdominis reintravit, operatio feliciter eſt ad finem perducta. Nunc requiritur machina, annulum comprimens, & prohibens novum inteſtini atque omenti prolapſum. Hæc machina vocatur *Amma*, *brachierium*, *brachiale*, *brachiatorium*, & componitur ex faſcia circulari, ſcapulari & inguinali. Faſciæ debent eſſe ſatis latæ & robuſtæ, ex corio ſubtiliori vel panno goſſipiato duplicato compoſitæ, & ita adaptatæ, ut ubique ſit æqualis craſſities atque conveniens reſiſtentia abſque tamen omni moleſtia. Circularis cingit abdomen, &, ne illa removeatur a loco ſuo debito, ſuperaddendæ & cum ea jungendæ ſunt ſcapularis & inguinalis. Hoc enim facto, circularis conſtanter munere ſuo fungitur, vulnuſque umbilico inflictum comprimitur, & reditus viſcerum in ſaccum declinantur.

§. XXXIX.

Umbilico ipſi adaptatur ſpecialis machina ex ligno parata, cujus forma repræſentat fungum terreſtrem, ſive globum dimidiatum depreſſum. Hic globus ligneus tegitur goſſipio & corio, in plano vero hujus globi adaptatur elater ſpiralis, ex filo ferreo conſtructus. Tota vero hæc machina ſollicite jungitur cum faſcia circulari. Hæ machinæ conſtanter de die & nocte ab ægrotante geſtandæ & in ſitu conſervandæ ſunt. Ægrotus ipſe, durante cura, alimentorum ſolidorum uſum removet, & modo per juſcula nutritur, in exigua quantitate aſſumenda, ne repleantur ultra modum inteſtina & abdominis expanſio augeatur. Juſcula ſint alimenta medicamentoſa, temperantia & balſamica, quæ conſolidationem annuli rupti promovent, & flatuum moleſtias declinant. Hujus generis ſunt juſcula carnis vituli, boum, gallinarum, cum cancris fluviatilibus, chærefolio, petroſelino aliiſque radicibus, nempe tragopogi, cichorii, ſcorzoneræ, ſiſari &c. parata.

§. XL.

Umbilico ſuperimponuntur emplaſtra. Huc referas contra rupturam, de pelle arietina, vel prioris in *Cabrieres*, quod apud *Dionyſium* pag. 223. reperitur. Juvant & olea ceræ, perfoliatæ & ovorum, optima herniarum remedia, cum quibus locus affectus bis de die inungitur, & emplaſtris denuo munitur. Si placet humectare ſplenia emplaſtris ſuperimponenda, fieri id poteſt decocto quodam vinoſo calido, parato ex foliis roris marini, menthæ, arnicæ, agrimoniæ, virgæ aureæ, hederæ terreſtris, herba herniariæ, radice ſymphyti, floribus chamomillæ, ſemine carvi, & aniſi. Quando itaque hernia recens in juvenili ægroto contingit, conſolidatur vulnus annuli rupti, interdum ad votum, imprimis ſi interna convenientia remedia ſimul in uſum vocantur.

§. XL.

Si remedia, hactenus commendata, ſine fructu adhibentur, & inteſtinum manuum applicatione reſtitui non poteſt, tunc nullum amplius reſtat remedium, quam unica ſectio, quæ terribilem & ineffabilem dolorum cruciatum mitigat. Eſt quidem, uti §. 30. indicavimus, hæc valde periculoſa; imo, ut plurimum lethalis, ſed præſtat in re ancipiti dubium eligere remedium, quam nullum. Etenim ſi ſectio in craſtinum protrahitur, gangrænoſa inflammatio morte finienda apparebit.

§. XLI.

Suſcipitur autem ſectio ſequenti modo: (1) integumenta communia ſacci cultro acuminato provida manu modo in loco exiguo aperiuntur, hac quidem cum cautela, ut neque omentum neque inteſtinum vulneretur. Foramini a chirurgo immittitur conductor alatus, quem *Garengeot* in tractatu inſtrumentorum ſuorum p. 197. oſtendit & emendavit *Magnificus Præſes.* Hocce inſtrumentum in ſulcum vel crenam ſuam recipit cuſpidem cultelli, cum quo ſaccus tutiſſime & abſque inteſtinorum læſione aperitur. Denudatis ita inteſtinis, (2) chirurgus removet omnia obſtacula, & diſſecat tunicas fibras & ligamentula ibi exiſtentia, & ſimul aliquam portionem inteſtini ex abdomine extrahit, ut contenta in parte incarcerata majus acquirant ſpatium. Nunc (3) conductorem alatum quoque in annulum immittit umbilicalem, & cum cuſpite cultelli ſecando illum dilatat, in illo quidem loco, ubi conſultum eſt, & in tanta quantitate, prout neceſſitas hoc expoſcit.

§. XLII.

Reſtitutis in abdominis cavitatem inteſtinis, illico vulnus deligandum balſamis, plumaceolis, emplaſtris atque ſpleniis. Acria vulnus perferre nequit, nam totus annulus nervoſæ & tendinoſæ eſt naturæ, ideo tantum temperatiſſima adhibenda, ut oleum ovorum, mel roſarum cum myrrha, maſtiche, ariſtolochiæ & colophonii pulvere. Applicatis his cum plumaceolis filo munitis, emplaſtra ſuperimponenda, ut ſtypticum *Crollii*, Opodeldoch *Paracelſi*, catagmaticum Londinenſe, de tacamahaca, maſtichinum, divinum &c. Si poſt operationem ad votum nova caro ſuccreſcit; vulnus conſolidatur; apparentibus autem inflammationibus cum febri deliriis atque convulſionibus fatis cedendum, imprimis ſi ante operationem gangræna annulum inteſtinum & omentum contaminavit.

§. XLIII.

Curam ſpecialem in noſtro caſu *Magn. Præſes* omni diligentia ſollicite ſuſcepit remediis neceſſariis diæteticis, chirurgicis & pharmaceuticis, balſamicis, epuloticis, temperantibus, analepticis, bezoardicis. Foramen, poſt partis emor-

mortuæ ſeparationem umbilico inflictum, erat exiguum, & ſeſe in quantitate habebat ad inſtar ternarii, triplo autem major fuit tempore ſtrangulationis, expanſionis & gangrænoſæ inflammationis. Labia hujus in partibus nervoſis exiſtentis ulcuſculi rubebant cum ſenſu exquiſitiſſimo, & hoc fiebat, ut puella nil niſi temperatiſſima perferre poſſet topica. Præſcripſit *Excellentiſſimus Præſes* electuarium fluidum balſamicum atque epuloticum ex melle roſarum electuario diaſcordio Fracaſtorii, pulvere ariſtolochiæ, roſarum rubrarum, florum ſambuci, myrrha, maſtiche, aloe atque colophonio. Hocce remedium cum plumaceolis latis conſtanter ulcuſculo fuit ſuperimpoſitum, cum emplaſtro ſtiptico crollii, quod hæc omnia tegebat.

§. XLV.

Primis quatuordecim diebus horum remediorum topicorum uſu ulcus magis magiſque mundificabatur, circa margines nova caro ſuccreſcens apparebat, nulla amplius chymoſa materia ex ulcere propullulabat, manifeſto indicio vulnus, inteſtino inflictum, jam fere penitus eſſe clauſum. Puella inſuper amplius non ſentiebat cruciatus, quieſcere & placide dormire poterat, appetitus reſtitutus ad votum ſuccedebat, vires in dies magis magiſque increſcebant, & ſigna ſimul reſtitutæ nutritionis apparebant. Præter hæc nulla aderat febris, nulla circa umbilicum inflammatio, nulluſque amplius ructus, ſingultus & vomitus. Alvus erat ſtato tempore aperta, quæ ſigna omnia promittebant exoptatum curæ eventum. *Magnificus Præſes* igitur hac methodo ſemel inchoata ulterius inſiſtens addebat electuario antea indicato balſamum indicum album ſive de copaiva, & pulverem opobalſami ſicci ad conſolidationem totius ulcuſculi magis magiſque promovendam.

§. XLVI.

Sigillandi & exſiccandi fine ultimato elegit pulveres exſiccantes ex ſulphure lycopodii, pulvere roſarum, florum ſambuci, herba ſcordii, addendo ceruſſam ad pondus omnium.

§. XLVII.

Interne in principio adhibita fuit mixtura ex tinctura bezoardica Wedelii, eſſentia traumatica W. Myrrhæ ſuccini & liquore anodyno minerali, de qua mixtura mane hora 8va & poſt meridiem quarta ægrota aſſumſit viginti guttulas. Circa finem curæ eſſentia ſerpentariæ virginianæ, myrrhæ & opobalſami veri locum prioris medicamenti ſupplebat. Hora decima matutina & nona veſpertina pulvis adhibitus fuit ad grana XV. compoſitus ex radice contrajervæ, lapidibus cancrorum, cornu cervi philoſophico, ſuccino præparato, coralliis rubris præparatis, & antimonio diaphoretico martiali, cum tantillo theriacæ cœleſtis. Hæc remedia aſſumta ſunt cum infuſo theiformi ex raſura radicis pareiræ bravæ, herba arnicæ, agrimoniæ, veronicæ, meliſſæ & ſemine aniſi ſtellati.

Z 2 §. XLVIII.

§. XLVIII.

In regimine diætæ omnia ſunt obſervata, quæ ad exoptatam curam pertinent, conſervata eſt puella in aëre puro & calido cum animi & corporis tranquillitate, alimenta erant juſcula & brodia nunc gallinacea, nunc vitulina vel bovina leviter aromatiſata atque vitello ovi mixta, cum quibus aſſumſit interdum aliquot grana ſpermatis ceti. Et ita per Dei gratiam feliciter ad finem cura eſt perducta.

F I N I S.

DISSER-

LXVIII.

DISSERTATIO
CHIRURGICA
DE
HERNIA VENTRALI.

Quam tuebatur

BEAT. IGNAT. LA CHAUSSE,

BRUNTRUTANUS-RAURACUS.

Argentorati 29 Octobris 1746.

§. I.

Viscera chylopæa, ventriculus nempe, epiploon, inteſtina, hepar, lien cum reliquis, licet in abdomine ultro citroque fluctuent; vinculis tamen propriis ſua ſede coërcentur &, ne dimota, foras prolabantur, cavis tegumentorum, muſculorum abdominalium, peritonæi, tanquam totidem ſaccis, includuntur.

§. II.

Molles hæ partes (§. 1.) talem, in infimo ventre, ſitum obtinent, ut, reciprocis ſepti tranſverſi preſſionibus expoſitæ, deorſum antrorſumque protrudantur: quo quidem contingente, involucra ambientia, (§. 1.) contentis in ea incurrentibus, cedunt, extrorſum prominent. At cum aponeuroticæ, muſculoſæ, membranaceæ indolis ſint horum velamentorum fibræ, conſequenter elaſticitate gaudeant; hæ eadem vi, qua preſſæ angebantur, reagunt, ſimulac cauſa comprimens ceſſat: ſed eo ipſo viſcera abdominalia, aliis reciprocis motibus, ab ipſis his involucris, ſurſum rurſus retrorſumque abiguntur. Enimvero talis eſt fibris his directio, ut longitudinaliter partim, partim tranſverſaliter, viſcera, faſciarum inſtar, cingant; ſicque, ſi partes contentæ in eas nitantur, ex lineis rectis, in curvas mutari, neceſſe ſit, ſique ultra modum activitatis non extenduntur, impetu deſinente, in priſtinum ſtatum redeant. Secus vero, ſi elaſticitas ipſarum naturalis ſuperatur, tunc enim arcus hos nimium tenſos, inflexoſve elongari quidem, non vero amplius in lineas rectas reſtitui, ſed relaxari potius, aut plane rumpi, ex Phyſicis & Mechanicis principiis palam eſt.

§. III.

Partes abdomen cingentes (§. 1.) intuenti, primo ſeſe offerunt *integumenta communia*, cuticula nempe, cutis, & membrana adipoſa. Et quidem ad *cutem* abdominis quod attinet, hæc à cute reliqui corporis in eo potiſſimum differt, quod ſuperficies ipſius, papillulis nerveis, nec copioſis, nec diſtinctis adeo conſita ſit, quam aliis in locis, quodque portio ipſius anterior, textó tenuiori magis, ſed ſimul ſtrictiori gaudeat, quam poſterior. Atque in genere, textum hoc, ex concurſu productionum tendinoſarum, arteriarum, venarum & nervorum conflatum, cavum aponeuroticum, elaſticum (§. 2.) format, quod ideo mirum quantum extendi, in latitudinem ampliari, & ſpiſſitudine minime imminuta, multum dilatari poteſt [a].

In-

[a] Vid. acutiſſimi *Winslow Expoſit. Anatom. de la Struct. du corps hum. Tom. IV. Part. I.* Traité du bas ventre, §. 13.

Incumbens cuti *cuticula*, cum nihil aliud ſit, quam dictorum vaſorum fines ultimi, in ſquammulas abeuntes; [*b*] rete quoddam, ſulcis areoliſque diſtinctum, in abdomine conſtituit [*c*].

Subjecta vero cuti *membrana adipoſa*, ex variis ſtratis componitur, cellulis innumeris ſibi invicem adjacentibus conſtans, quæ oleo madidæ flexilitatem fibris largiuntur, ideoque infimum ventrem, in inſignem molem augeri poſſe, ut immenſum promineat, alia ratione patet.

§. IV.

Inciſa cute atque pinguedine, (§. 3.) viſui ſeſe ſiſtunt *muſculorum abdominalium quinque paria*. Horum ſuperior

1. *Obliquus Externus* dictus, oritur carneus à margine inferiori octo vel novem coſtarum imarum, totidem digitatis initiis, oblique poſtea deſcendens tendineſcit, ita quidem, ut aponeuroſi, partim robuſta, oſſi pubis, nec non labio externo oſſis ilii, à tubere uſque ad ſpinam ipſius anteriorem ſuperiorem inſeratur, ubi cum ligamento *Fallopii* [*d*] communicans, ſpatium, *annuli* in modum apertum, pro tranſitu vaſorum cruralium relinquit, quæ aponeuroſis, antequam ad os pubis pertingat, in duas faſcias, columnarum modo, fiſſa, *annulum*, pro tranſitu vaſorum ſpermaticorum [*e*] in viris, ligamentorum rotundorum in fæminis, format; partim vero aponeuroſi lata & debili totam regionem anteriorem abdominis tegit, quod planum tendinoſum, cum illo alterius lateris ubique intertextum, in medio lineam quamdam, albam vocatam, conſtituere juvat. Subſtratus huic

2. *Obliquus Internus*, qui tendineus ab apophyſibus vertebrarum lumbarium ſpinoſis & tranſverſis quibuſdam, & ab oſſe ſacro, carneus vero ab ambitu circulari oſſis ilium & ligamento oſſium pubis ortus, aſcendit fibris carnoſis ſemilunatis latis, atque dein tendinibus brevibus cartilaginibus coſtarum ſpuriarum & duarum verarum ultimarum adnectitur. Caro vero media tendo fit, qui in duas laminas ſecedens, muſculis rectis vaginam impertitur, quæ quidem vagina ſuperius etiam ab aponeuroſi obliqui externi roboratur (n. 1.) accedentes poſtea iterum hæ laminæ & cum ſui comparis tendine ſeſe decuſſando, ad lineam albam conſtituendam ſuum quoque ſymbolum conferunt. His tecti ſunt

3. *Tranſverſi*, qui brevi tendine à proceſſibus tranſverſis vertebrarum lumbarium nati, carnei dein ad anteriora procedunt, annexi ſpinæ oſſis ilium,

[*b*] Conf. *Boerhaave in cedro dignis Inſtitut. medic.* §. 423.

[*c*] *Winslow* l. c. §. 14. 15.

[*d*] Negatum magni nominis Anatomicis. inter quos *Morgagnus* etiam *Adverſ. anat. III. p.* 2. fuit hoc ligamentum, & ſolum pro expanſione aponeurotica hujus muſculi habitum.

[*e*] Unicum ſolum annulum, ab aponeuroſi obliqui externi fiſſa, per quem vaſa ſpermatica tranſeunt, ſtatuimus, cum non perforent duos ſubjacentes muſculos, obliquum internum & tranſverſum, ſed ſub iiſdem ſolummodo repant. *Winslow Tom. II.* §. 94. & 112.

um, ligamento offium pubis, marginique interno cartilaginum coftarum fpuriarum ad xiphoiden ufque cartilaginem, quæ fibræ, tranfverfim ita incedentes, quibufdam in locis interdum diductæ funt, interdum deficiunt [*f*], deinceps vero producuntur in tendinem, qui obliquo inferiori arcte adhærens, vaginam rectorum (n. 2.) inferius firmat; ulterius dein protenfus, & mufculi alterius lateris tendine irretitus, lineam albam itidem defcribit.

Sex horum latorum mufculorum tendines, ita fibi invicem intricantur, ut non folum cujuslibet mufculi tendo latus cum illo comparis coëat; fed & omnes fex ita illaqueentur, ut fectione nequaquam feparari poffint. Qui quidem horum tendinum per totam longitudinem abdominis concurfus, atque inde formata aponeurotica expanfio, *Lineæ Albæ*, vel rectius *Semilunaris* nomine, ab anatomicis falutari confuevit. In medio lineæ hujus tendines hi in orbem acti, foramen rotundum fub forma *annuli* efficiunt, quod tranfitum vafis umbilicalibus in fetu concedens, eo in lucem edito, his abfciffis, cum cute in cicatricem, *Umbilicum* vocatum, coalefcit. Et alba hæc linea, fupra umbilicum lata, infra illum angufta confpicitur. Ex eo vero, quod trium horum latorum mufculorum plana, tam carnea, quam aponeurotica, (n. 1-3.) vario modo fefe decuffent, ut plano unius mufculi carneo, alterius mufculi planum tendinofum fubjectum fit, & ubi planum unius carneum deficit, ibi per carneum alterius fubftratum fuppleatur, idque in toto ambitu æqualiter ita obtineat, peculiari hoc mechanifmo, ita confiderari debent tria hæc mufculorum paria, ut quafi forment unum faccum mufculofum, circumpofitum vifceribus abdominalibus, qui eadem in fitu fuo continendo (§. 1.) æqualiter undique vifcera hæc comprimere, & ab iis reciproce preffus, æqualiter itidem refiftere poffit. Quæ a laminis aponeuroticis obliqui inferioris fecedentibus fit vagina (n. 2.), tenuis fuperius & tranfparens, fi finditur, in confpectum veniunt

4. *Recti mufculi*, qui carnei à cartilagine enfiformi & quintæ, fextæ, feptimæ coftæ cartilagine ortæ, fibris rectis tanquam fafciæ longæ utrinque ad latus lineæ albæ defcendunt, tribus infcriptionibus tendinofis fupra umbilicum dotatæ, ubi etiam propter latitudinem lineæ albæ fecedunt, quandoque una infra eumdem diftinctæ, ubi albam lineam tegunt, infertione fua ad fymphyfin offium pubis terminantur. Communi cum præcedentibus (n. 4.) vagina ex parte inclufi

5. *Pyramidales* à figura dicti, exigui, carnei, à margine fuperiori offium pubis afcendunt ad latera rectorum, lineæ albæ hinc inde parvis tendinibus adnexi, verfus umbilicum in apicem definunt [*g*].

§. V.

[*f*] Garengeot *operat. de chirurg. Tom. I. p.* 252. Platner *inftit. chirurg. rat.* §. 790.

[*g*] Defcriptionem mufculorum horum eatenus folummodo tradidimus, quatenus fequentibus explicandis neceffaria eft, qui vero abdominalium mufculorum defiderat defcriptionem, ei exactam *Winslow Tom. II.* §. 66. concinnam *Boerhaave inft. med.* §. 86. ex optimis Anatomicis enucleatam Cl. *Haller* in *Boerh. præl. ad inft. Vol. I. p.* 260. fup-

§. V.

Toti huic involucro (§. 4.) & præcipue tranſverſalibus muſculis (n. 3.) mediante cellulari quadam ſubſtantia adhæret ſaccus membranaceus, tenuis, elaſticus, pyriformis, ſuperius compreſſus, in medio latior, ad inferiora in obtuſum finem deſinens, viſcera abdominis immediate ambiens, (§. 1.) *Peritonæum* ab extenſione circumcirca, quod Græcis περιτείνεσθαι, vocant. Quod, ſecundum recentiorum & ſaniorum anatomicorum ſententiam, unicam ſolum laminam habet [*b*], cujus ſuperficies interna lævis, polita; externa vero inæqualis, è congerie innumerarum cellularum, pinguedine repletarum, variaque ſtrata formantium, conflata, tanquam apophyſis præcedentis [*i*] haberi, atque ideo textum cellulare vocari meretur. In quibuſdam locis quidem, præcipue ubi tranſverſi fibris adhæret, deſtituitur hoc texto peritonæum. A cartilagine xiphoide uſque ad umbilicum in viris, ab umbilico uſque ad pubem in fœminis, craſſius apparet. Apophyſis hæc folliculoſa, ſeu textum peritonæi cellulare prolongatur hinc inde in productiones quaſdam, quæ, portionem ſuam internam membranaceam relinquentes, partes ex abdomine exeuntes comitantur, illiſque involucra præbent. Sic, vaſa ſpermatica per annulum obliqui externi (§. 4. n. 1.) ex infimo ventre egredientia, proceſſus ſuos à portione hac externa nanciſcuntur; quos etiam, cruralibus vaſis, ſub ligamento *Fallopii* (l. c.) tranſeuntibus, impertit; imo pari ratione, ſuper veſica & inteſtino recto proceſſus texturæ hujus cellularis expandi [*k*], notum eſt. Non minus etiam ſuperficies peritonæi interna viſceribus abdominis proſpicit, dum ea ambiens, proceſſus ſic internos format, tunicam communem iis largiendo. Imo, quod notatu dignum, in ſuperficie interna peritonæi quandoque hinc inde vaginas, foramina cæca [*l*], ductus cæcos [*m*], reperire licet, quæ peculiaria diverticula viſceribus

peditabunt, qui delineationem vero eorumdem videre cupit, exactiorem & ſplendidiorem nullibi conſpiciet, quam in opere illo incomparabili, quod *Lutetiæ Pariſiorum* ſub titulo: *Eſſai d'Anatomie en Tableaux Imprimés*, nova arte nunc paratur; ubi *Tab.* 10. & 11. muſculi abdominales æri inciſi, viviſque coloribus picti, admirando ſiſtuntur ſpectaculo.

[*b*] Olim multum de duplici lamina peritonæi diſputatum fuit, & de viſceribus in duplicatura peritonæi locatis, unanimi hodie conſenſu unica lamina huic membranæ tribuitur; *Winslow Tom. IV. P. I. Tr. du bas ventre* §. 22. &, qui ex profeſſo illam deſcribit, *Henſing Diſſ. de Peritonæo* §. 15. quæ extat in *Halleri collect. Diſſ. Auatomic. Vol. I. p.* 149

[*i*] *Winslow* l. c. § 24.

[*k*] *Winslow* l c. §. 31. *Henſing* l. c. §. 5.

[*l*] Commerc. Liter. Norimb. 1735. *Hebd.* 14. & 1737. *Hebd.* 1. *E. N. C dec. II. A.* 5. *p.* 125 *Haller. in Præl. inſt. Boerh. Vol. V. P. I. p.* 284.

[*m*] *Nuckius Adenograph. p.* 134 in omnibus fœminis productiones internas, quæ comitantur ligamenta rotunda, ſtatuit, ſed nec apud *Hallerum* l. c. nec apud alios fidem invenit.

ribus atque inteſtinis, ibidem ſeſe inſinuandi, locum naturalem parant. Sic fabricata hæc membrana, inſigni elaſticitate gaudere neceſſario debet; (§. 2.) hinc incredibilem extenſionem pati poſſe, quo magis vero extenditur, eo magis craſſitie augeri [n] conſtat. Quam ob rem maximo utique robore prædita eſt, quod tamen iis in locis, ubi portio celluloſa membranaceam deſerit, minuitur & infirmatur.

§ VI.

Nominatæ hæ partes (§. 3. 4. 5.) abdominis viſcera, epiploon, inteſtina, ventriculum, hepar &c. ita circumvallant, ut inſigni fornice inter pectus & pubem antrorſum emineant, & quamdiu elaſtica vi ſua agunt, undique eadem, qua à viſceribus premuntur vi, reſiſtunt; (§. 2.) ſicque ſuperficiem externam abdominis omnibus in locis æqualiter tenſam, lævem, politam conſervant. Sin vero elaſticitate hac imminuta, vel læſa, in loco quodam laxantur, vel plane rumpuntur; (§. 2.) viſcera, ob motum diaphragmatis, poſt tergum ſemper irruentia, vinculis ſuis laxatis, (§. 1.) eo in loco abdomen in tumorem attollunt, unde fit, ut indecore promineat, qui ſtatus partium continentium abdominis è naturali, ſic in p. n. abiens, *herniæ* vocari ſolet: quæ eſt tumor p. n. infimi ventris, à relaxatione, vel ruptione peritonæi, muſculorum abdominalium, integumentorum, & viſceribus contentis, è ſitu naturali ad hæc loca prolapſis, contingens [o].

§. VII.

Derivatur herniæ vox, à Latino hærere, vel ἀπὸ τοῦ ἔρνεος Græco, germen, ramus, quia inteſtinum, ſi deſcendit, præcipue in ſcrotum, quaſi ramum efficit, vel à Sabinorum hernius, quo, quicquid eſt durum, indigitabant, à duritie hinc ita vocata. Græcis dicitur Κήλη, à κηλέω, permulceo, per κατάχρησιν, noceo, vel χαλάω, laxo [p], quo nomine ab initio deſignabatur omnis tumor, qui in ſcroto oritur, ſed dein, ad alios tumores translata hæc vox, omnes abdominis tumores denotabat. Latinis hic affectus à ſimilitudine *Ramex* [q], *deſcenſus*; à cauſa, qua ſemper fieri credebant, *ruptura*, *crepatura* audit. Galli ob priorem rationem illum, *une Deſ-*

[n] *Henſing* l. c. §. 8.

[o] Boerhaave *in ſuis præl. Vol. VI. p.* 51. eam, quaſi dislocationem, vel luxationem partis mollis, vocat.

[p] Foëſii *Oeconomia Hippocrat.* voce Κῆλαι, p. 336.

[q] Herniæ vocabulum, *Celſi* temporibus, in obſcænis fuit, & indecorum *L. VII. C.* 18. Milites Commodi Imperatoris, præter alia convicia quoque eum κηλήτην, *hernioſum*, vocarunt, *Dionis Hiſt. Rom. L.* 73. Noſtro ævo morbus pro indecoro habetur, & omni ſollicitudine etiam medicis & chirurgis velatur, maximo ſæpe cum velantium periculo, imo interitu.

Descente, *Hernie*, antique *Hargne*, appellare sueverunt. Germanis, ex Latinorum præjudicio, *ein Bruch*. alias *Leibschaden*, vocatur.

§. VIII.

Cum peritonæum viscera abdominis immediate ambiat (§. 5.) hoc primum est, quod impetum irruentium partium mollium sustinere debet (§. 6.); sed, si ipsius fibræ, elasticitate sua naturali privatæ (§. 2.), integre sese restituere nequeunt, à partibus, in illud incurrentibus, ita successive membrana hæc laxatur, dilatatur, ad anteriora protruditur, ut dicta hæc viscera magis atque magis in locum dilatatum sese insinuent, una cum laxato peritonæo descendant, prolabantur: quod quidem, si foramina cæca, seu foveæ naturaliter in peritonæo hinc inde jam adsunt (§. 5. & not. l.), eo facilius evenire potest, cum sic naturales, ad relaxationes peritonæi & prolapsus viscerum, dispositiones præsto sint. Pars peritonæi, prolapsas has partes ita includens, *Saccus peritonæi*, vel *Saccus herniæ* vocari solet, qui quidem nihil aliud est, quam membrana ipsa, vel portio membranacea peritonæi, partes molles, in eam insinuatas, continens. Qui saccus, non adeo inepte in internum, & externum dividi potest [r]. *Internum* vocando, ipsam portionem membranaceam peritonæi; cui adhuc exterius strata quædam cellulosa adhærent, quæ sub *externi sacci* nomine veniunt.

Quod peritonæo accidere statuimus, illud ratione musculorum epigastricorum locum quoque habere potest (§. 4.) vel enim, rupto peritonæo (§. 6.) hi musculi soli impetui viscerum (§. 2.) resistere debent, quod dum non semper valeant, itidem elasticam suam vim amittunt, laxantur, viscera intro sese recipiunt, & saccum herniæ sic formare possunt; vel integro etiam peritonæo, sed laxato, horum musculorum aponeuroses præprimis (§. 4.) nimis relaxantur, & sic prolapsas partes recipiunt [s].

Imo si fibræ eorumdem, tam musculosæ, quam aponeuroticæ, naturaliter diductæ (§. 4. n. 3.), vel, unitate soluta, plane divisæ sunt [t]; tunc temporis cutis sola contra niti debet vi partium intrantium, quæ sola sic saccum herniæ quandoque constituit, diu vero reniti impotens, sæpissime rumpitur.

§. IX.

Contenta abdominis, ab involucris suis sic laxatis, vel ruptis (§. 6.) non amplius coercita, si insuper ligamenta ea nectentia itidem laxantur (§.

[r] Mauchart *Diss. de hernia incarcerata Tubingæ* 1722. *C. II. p.* 13. 14. hanc distinctionem proponit.

[s] Talem saccum, à triplici aponeurosi musculorum abdominalium formatum, observavit Mery, *Memoires de l'Academie Royale des Sciences*, *ann.* 1701. *Mem. p.* 376. *edit: Batav.*

[t] Cl. *Gunzius libello de herniis p* 49. qui, uti cuncta de hac materia, ita hoc quoque solide prosecutus est. *Vogel tr. Germ. von denen Brüchen*, *edit. nova*, 1746 *p.* 56.

(§. 1.), qua data porta ruunt, exitumque quærunt, quem iis in locis commode inveniunt, ubi musculorum abdominalium fibræ aponeuroticæ à se invicem hiantes, annulos (§. 4.) vel fibræ carneæ diductæ (§. 8.) interstitia faciunt. Hinc

I^ma herniarum distinctio nata, quæ *à loco, quo prolapsus fit*, varia sortiuntur nomina. Nam vel in umbilico, per annulum in medio lineæ albæ (§. 4. n. 3.) fit egressus, quod vitium, *hernia umbilicalis*, Ομφαλοκήλη, Ἐξόμφαλος, Græcis vocari solet; vel per annulum obliqui externi (§. 4. n. 1.) prolapsæ partes in inguine apparent, & *Inguinalis hernia*, Βȣβωνοκήλη, dicitur; quæ, si ulterius, in viris ad scrotum, in fœminis ad labia pudendorum usque descendunt, *Scrotalis*, vel Ὀσχεοκήλη, in viris salutatur [v]. Aponeuroses quoque obliquorum, eo in loco, ubi cum ligamento *Fallopii* communicant, hiant (§. 4. n. 1.); sed per hunc annulum sub ligamento ad crura quoque prolabi possunt viscera, sicque *Femoralem vel Cruralem herniam*, seu Μηροκήλην, constituere [x]. Imo est quoque ad ligamentum, foramen ovale claudens, hiatus quidam, per quem, dum fit elapsus, *hernia* quædam *Ovalaris* dicta, oritur [y]. Et si quocumque in loco abdominis alio, epigastrio videlicet, sive ad latus umbilici, vel in linea alba, sive id supra, sive infra umbilicum sit, sive in aliis regionibus abdominis, hypogastrio etiam, partes promineant; *Ventralis Herniæ* nomine, vel Ὑπογαστροκήλης, venit. Minime vero semper eadem sunt viscera, quæ per hæc loca (n. 1.) labuntur, sed subinde alia atque alia. Et inter illa quædam frequentius, qualia omentum & intestina; quædam rarius prolabuntur, talia sunt ventriculus, hepar, lien, vesica, uterus &c.

II^da hinc herniarum distinctio, *à parte prolapsa*, qua nempe, si omentum ad hæc loca devenit, *Omentales*, si intestina, sive tenuia, sive crassa devolvuntur, *Intestinales* dicuntur. Et intestina quod attinet, modo illa integra tumorem formant, modo vero latus solummodo intestini convexum & paries tantum ipsius interceptus, sese insinuat, via adhuc ex parte libera pro transitu alimentorum vel fæcum manente [z], quod in coli cellulis sæpius ita observatur, vel, quod raram facit herniam, invenitur sæpe, in ileo præcipue, appendix quædam seu peculiare diverticulum [a], quod elapsum

[v] Scrotales hæ, etiam *Completæ herniæ* vocantur, ad distinctionem *incompletarum*, quando partes solum in inguine apparent, at, me quidem judice, distinctione hac carere possumus, cum essentiale nullum discrimen faciat.

[x] Vid. *Goelicke Diss. de hernia femorali Francof. ad Viadrum* 1740.

[y] *Mem. de l'Acad Royale de Chirurg. Tom. I. p.* 709. ubi, ex recensione *Garengeot*, quædam ipsius exempla allegantur.

[z] *Mery Mem. de l'Acad. Royale des Scienc. A.* 1701. *p.* 357. *Garengeot Operat. de Chirurg.* Tom. 1. Obs. 21. p. 365.

[a] Primus has hernias observavit *Littrius*; *Mem. de l'Acad Royale des Sciences A.* 1700. *Hist.* p. 20. *Mem.* p. 384. idem vidit, l. c. 1714. *Mem.* p. 259. ab aliis observata talia diverticula invenimus, conf. *Ruysch. Thes. anat.* VII. *Tab.* IV. E. N. C. *Cent.* VIII.

A a 3

herniam facit, & eo ipſo canalis itidem non anguſtatur. Inter raras herniarum ſpecies ab auctoribus recenſentur, *Hernia ventriculi*, Γαςροκήλη [*b*]; hepatis, quæ *Hepatocele* vocatur [*c*[; lienis, ſive *Splenocele* [*d*]; *uteri*; *veſicæ*, quæ Κυςοκήλη appellatur [*e*]; cumque dictæ hæ partes, vel ſolitariæ exeant, vel plures ſimul

III. hinc in *ſimplices* & *compoſitas* dividi poſſunt herniæ. Si unum tantum viſcus prociderit *ſimplex* eſt *hernia*, ſi plura prodierint *compoſita* audit; ad quam etiam referri meretur, ſi pluribus in locis ſeſe manifeſtat tumor, ut *duplicem*, *triplicem*, quandoque & plures numero in uno ſubjecto reperire liceat. In umbilico, ſi epiploon ſolum invenitur, *Epiplomphalos*; ſi inteſtinum, *Enteromphalos* vocatur: fere ſemper autem omentum inteſtinum præcedit, una procidunt, & *Enterepiplomphalon* tunc conſtituunt. Si in inguine, vel ſcroto, unum, vel alterum horum, ſolum ſeſe manifeſtat, *Epiplocele*, vel *Enterocele*, ſi vero ambo ſimul *Enteroepiplocele* ſalutatur. Quod ſi elater peritonæi nimis labefactatus, (§. 2.) ſicque ingens dilatatio, vel plane ruptio ejuſdem contigerit, (§. 5. 6.) pluribus adhuc numero partibus exitus porta tunc panditur, hepar, v. g. ventriculus &c. in conſortium exeundi trahuntur, quæ herniæ, ex compoſitarum numero, nullum tamen amplius nomen ſortiuntur. Scire autem juvat, an partes hæ pridem, an noviſſime prolapſæ fuerint, mora enim temporis, partes ab initio liberæ, firmius poſtmodum compinguntur, dolorificæ evadunt, vel adhærentes fiunt, cum ſacco ſerruminantur. Hinc

IV. dividimus hernias in *mobiles*, quæ ſi recentes, plerumque *liberæ*, & ſine dolore ſunt; ſi vero inveteratæ, fortius infiguntur, doloribus ſtipatæ ſunt, tuncque *incarceratæ* vocantur; vel *immobiles*, quæ per moram temporis concreſcunt, & tunc *adhærentes* appellantur. Hæque omnes, ſacco ſuo, ſive à peritonæo, ſive aliunde nato, (§. 8.) ſunt involutæ, adeoque

V. ſolummodo *cum dilatatione peritonæi*, vel, ſacco deficiente plane, *cum ruptura peritonæi* [*f*] contingunt. Verum enim vero, nec ſola ſunt viſcera, (n. 2.) quæ abdominis circumferentiam in tumorem elevant, ſed, per modo memorata loca, (n. 1.) cum dictis partibus, etiam aliæ res toto genere p. n. ſeſe manifeſtant, tumorem faciunt; quales quidem aqua, aer, ſanguis, car-

VIII. *Obſ.* 50. p. 232. *Act. Phyſ. Med. Vol.* 1. *Obſ.* 82. *Act. Petropol. Tom.* IV. *p.* 263. *Act Vratislav. Tent.* 18. p. 540.

[*b*] *Mem. de l'Acad. Royal. de Chirurg. Tom.* I. p. 703. *Gunz.* l. c. p. 87.

[*c*] E. N. C. *Dec.* I. A. II. *Obſ.* 88. p. 162. *Dec.* II. *A.* VII *Obſ.* 6. p. 11. *Gunz* l. c. p. 4.

[*d*] *Gunz.* l. c.

[*e*] Vid. Celeb. *Saltzmanni* noſtratis *de veſicæ urinariæ hernia Diſſ. A.* 1732.

[*f*] Veteres omnes hernias à ruptura peritonæi contingere autumabant, quod ex onomatologia (§. 7.) patet, hinc hernioſos vocarunt ruptos; recentiorum multi plane negant peritonæum unquam rumpi, conf. *Haller Præl. in Boerh. Vol.* V. *P.* I. p. 286. *Mauchart Diſſ. cit.* p. 12. confirmant tamen illud, teſtes omni exceptione majores, *Saltzmann Diſſ.* cit. §. 21. p. 34. *Garengeot Operat. Chir. Tom.* I. p. 329.

carnes fungoſæ ſunt, quæ, variis in locis peritonæum ejuſque proceſſus extendendo, diſtinctioni herniarum

VI. in *veras*, quæ à partibus corporis inquilinis, omento, inteſtinis, &c. [*g*] & *ſpurias* ſive *analogicas* dictas, quæ à rebus heterogeneis fiunt, locum dederunt. Si ſic umbilicum prominere faciat aqua, *Hydromphalos*; Si flatus, *Pneumatomphalos*; ſi carnes, *Sarcomphalos*; ſi varicoſa vaſa, *Varicomphalos* dicitur. Quæ ſi in ſcroto ita fiunt, *Hydrocele*; *Pneumatocele*; *Sarcocele*; ſi vaſa ſpermatica tumida, varicoſa, *Varicocele*, vel Κιρσοκήλη; ſi ſeminalia, *Spermatocele*; ſi pinguedo protuberat, *Liparocele* vocantur. Spuriæ hæ herniæ veris ſæpe aſſociantur, & *ex veris & ſpuriis compoſitas* faciunt [*h*].

§. X.

Eſt igitur *Hernia* noſtra *Ventralis* (§. 9. n. 1.) è verarum cenſu, (n. 6.) atque *definitur*, tumor p. n. abdominis, in quocumque alio ejuſdem loco, quam in annulis ſeſe manifeſtans, atque à prolapſu omenti, inteſtinorum, ventriculi, hepatis per laxatum ruptumve peritonæum, muſculos abdominales atque cutem contingens. Græcis Ὑπογαστροκήλη, Galliis *Hernie Ventrale*, Germanis *ein Bauchbruch*, vocatur. Quæ, dum aſſerimus, omnem circumferentiam, qua infimus venter circumſcribitur, annulis umbilicali, (§. 4. n. 3.) obliqui externi atque ligamenti *Fallopii* (§. 4. n. 1.) exceptis, ventralis herniæ vagam ſedem eſſe palam eſt; ſive hoc in epigaſtrio, ſive ad latus utrumque umbilici, ſive per longitudinem lineæ ſemilunaris, ſive ad hypogaſtrium utrumlibet fiat. Ubique enim horum locorum, elatere peritonæi & muſculorum epigaſtricorum vel imminuto, (§. 4. 5.) vel, diductis (§. 4. n. 3.) aut ruptis fibris, penitus ſublato, abdomen à contentis tunc irruentibus indecore prominebit. Quod quidem ita verum eſſe comperimus, ut, veteribus jam de hac herniæ ſpecie ſermonem fuiſſe, notum ſit. *Hippocrati* cognitam fuiſſe diſcimus [*i*], nec minus *Galenus* illam tetigiſſe videtur, [*k*] & *Celſus* integrum caput ei deſtinavit [*l*], *Avicenna* quoque de iis, tanquam raris, mentionem injicit [*m*], & *Carpus* in quacumque ventris parte fieri eas dicit, præcipue in iis, in quibus venter telo perforatus fuit [*n*]. A *Montagnana*, propter vagam in abdomine ſedem, hernia hæc ventralis

[*g*] Quorſum etiam *hernias cerebri*, *uveæ*, *ſacculi lacrymalis Bronchocelem* referre licet.

[*h*] Quadruplicem recenſent *Act. Haffniens. Vol.* III. *Obſ.* 55.

[*i*] *Epidem L.* II. S. I. *n.* 71. *Edit Lind. Pectinum ruptiones, quæ,, quidem circa ,, pubem fiunt, utplurimum ſtatim ſunt innoxiæ. Quæ vero paululum ſupra umbilicum in ,, dextra parte, hæ doloroſæ ſunt & anxioſæ, & ſtercoris vomitum inducunt, velut eti- ,, am Pittaco accidit. Fiunt autem hæ, aut à plaga, aut à* [illegible], *aut alterius inſultu.*

[*k*] *Adminiſtr.* [illegible] *L.* V. *C.* VI.

[*l*] *L* VII. *C.* 17.

[*m*] *Tom.* I. p. 962. *Ed Iunt.*

[*n*] *Comment. in Mundinum* f. 106.

tralis appellatur [*o*], *Platerus* quoque eas modo ventris hernias, modo ventrales vocat [*p*]. Poſterioribus vero ſeculis ita in Democriti puteo abſconditus latuit hic morbus, ut nullum de eo in ſcriptoribus Chirurgicis veſtigium reperire datum ſit, donec in ſcriptis, à noſtri ævi excellentiſſimis in arte Magiſtris, editis *Dionis*, *Garengeot*, *Le Dran*, *Heiſtero*, *Gunzio*, *Vogelio*, *Platnero*, *Mem. De l'Acad. Roy. de Chirurg.* poſtliminio iterum è tumulo quaſi excitatus fuerit.

§. X I.

Miraberis forſan, cur poſt tot retro demum ſecula in apricum iterum deducta fuerit peculiaris hæc herniæ ſpecies (§. 10.) ? En alti hujus ſilentii rationem ! omnibus iis temporibus, quibus de hernia ventrali ſiluerunt autores, confuſioni litatum eſt, nec probe ad *differentiam*, quæ inter ipſam, & umbilicalem herniam intercedat, attenderunt, omneſque ventrales herniæ, pro umbilicalibus ab ipſis habitæ, ſub hoc nomine ab iiſdem deſcriptæ fuerunt. At cum in herniis ordinaria, qua elabuntur, porta, annulus ſit; (§. 4. & 9.) ita in umbilicali hernia, annulus ab aponeuroſi magnorum muſculorum abdominalium in medio factus (§. 4. n. 3.] verus & unicus locus eſt; per quem, ſi contingit prolapſus, tumor tunc herniæ umbilicalis nomen meretur. Omnia reliqua vero loca, ſive ad latus umbilici, vel etiam, tam ſupra, quam infra umbilicum, in tota longitudine lineæ albæ, (§. 9. & 10.) hernia ventralis ſibi vindicat. Plurimæ hinc umbilicalium, re accuratius diſcuſſa, ad ventrales relegandæ ſunt. Qua in re conſentientes habeo *Garengeot* [*q*], *Dionis* [*r*], *Junckerum* [*s*]. *Ruyſchius* [*t*], etiam huic ſententiæ favere videtur, & *Gunzius* [*v*], licet *Cl. Le Dran* hernias umbilicales omnes eas vocet, quæ per longitudinem lineæ albæ fiunt, ſicque limites earum, multum etiam ultra regionem umbilicalem, extendat [*x*].

Non adeo vero differt, imo potius *ad herniæ ventralis cenſum referenda eſt hernia ventriculi*, (§. 9. n. 1.) quæ in parte ſuperiori lineæ albæ, immediate ſub cartilagine xiphoide, ubi fibræ muſculorum deficiunt, ſeſe manifeſtat. Hæc enim, cum in alio loco abdominis, quam in annulo (§. 9.) contingat, non ſolum ideo ventralibus herniis accenſeri meretur [*y*], verum etiam,

[*o*] *Conſil.* 227. cap. I. 3. ubi de ſpecie principali eminentiæ mirachialis i. e. ventralis raro eveniente loquitur, qui propterea primus ipſi nomen impoſuiſſe dicitur a *Gunzio*, p. 5. l. c.

[*p*] *Prax. med. Edit. in 4to p.* 490.

[*q*] *Operat. de Chirurg. Tom.* I. *p.* 234.

[*r*] *Cours d'Operat. de Chirurg. p.* 121.

[*s*] *[illegible] Chirurg. p.* 204. Caut. 1.

[*t*] *Obſervat. Chirurg.* 71.

[*v*] *Libell. de herniis* C. XV. n [illegible].

[*x*] *Traité des Operat. de Chirurg. p.* 138.

[*y*] Quod etiam facit *Commentator Dionis la Faye* p. 121.

etiam, cum raro ſolus protuberet, ſed ſæpiſſime epiploon ante ſe protrudat, imo interdum magnam partem inteſtinorum, hepar quoque comitem habeat, magnas hic locorum, & prodigioſas hernias format [z], ob quas quidem rationes optime ventris herniis annumeratur [a].

Caveas vero quæſo ne noſtram herniam cum inguinali confundas, cum enim in omni abdominis loco extra annulos fieri (§. 10.) poſſe diximus, contingit quandoque, ut prope annulum obliqui (§. 4. n. 1.) aponeuroſes muſculorum abdominalium [b] hic locorum ſpiſſæ ſatis & duræ, dilatatæ, ſaccum effingant (§. 8.) & attollantur, quod quidem inguinalem herniam mentiri poteſt, accurata vero inſpectione, vel ſectione demum compertum habemus, tumorem hunc non in annulo, ſed prope ipſum natum, herniam ventralem efficere [c].

Turpe quidem dictu, ſed ſi vera fateri volumus, herniæ hujus ſpecies quandoque à nonnullis chirurgis, nomine hoc indignis, cum aliis quibuſcumque tumoribus confunditur, ut pro abſceſſu habitus præpoſtere à quibuſdam apertus fuerit [d]. At, cum manui prementi facile cedat hic tumor, & ad interiora ſeſe recipiat, preſſione vero ceſſante, iterum appareat, baſis ipſius inſuper ſemper lata ſit, nec æqualis undique magnitudinis, his adhibitis cautelis, nullus confuſioni cum abſceſſu locus ſupererit.

§. XII.

Verum enim vero, licet propter vagam in abdomine ſedem (§. 10.), certus tumoribus his *locus* aſſignari non poſſit; attamen ex eo, quod nunquam in annulis appareant (§. 11.), ita ſuis circumſcripti limitibus ſunt, ut nunquam de præſentia ventralis herniæ dubitaverit chirurgus, ſi in quocumque extra annulos loco (§. 10.), eam videre ipſi datum fuerit. Sic in regione epigaſtrica, circa enſiformem cartilaginem, peritonæum, nullis fibris muſcularibus tectum (§. 11.), facile preſſioni cedit, extenditur, prominet, quod herniis tunc ventriculi anſam præbere poteſt (§. 11).

Ad

[z] Qualium exempla legimus in *Tranſact. Anglic. A.* 1731. *No.* 421. 7. *p.* 286. *Edit. Verſion. Gallic.* ubi de tumore ſupra umbilicum, magnitudine capitis humani, narratur, quod apertus pylorum cum tertia parte ventriculi, colon integrum cum reliquis inteſtinis contineret, ita ut ex inteſtinis, nil in abdomine remanſerit, præter partem duodeni, cum parva portione jejuni & recto. *E. N. C. Vol.* II. *Obſ.* 94. *Tab.* IV. recenſent herniam, quæ abdomen à pectore ad pubem ita extendit, ut ad genua uſque propenderet ſaccus. *Mem. de l' Acad. Royale de Chirurg. p.* 701. adeo magnas eas evadere interdum notant, ut quaſi ſecundum ventrem repræſentent.

[a] *Gunz.* l. c. *Cap. XX.*

[b] *Winslow Tom.* II §. 81.

[c] *Mery Mem. de l'Acad. des Sciences A.* 1701. *Mem. p.* 376. *Blegny Zod. Med. Gallic Ann* I. *Menſ. Febr. Obſ.* I. *p.* 47.

[d] *Heiſter. inſt. Chirurg. p.* 799. *Platner inſt. Chir. rat.* §. 821. *Haller Præl. in Boerh inſt Vol.* VI. *p.* 56.

Ad latus itidem umbilici in utroque latere, à laxatione aponeurosium musculorum epigastricorum formari possunt ventrales herniæ (§. 8.), quæ prægressis seculis minus accurate pro umbilicalibus habitæ fuerunt (§. 10. & 11.): quales multæ in fæminis gravidis, vel etiam post puerperium difficile, imo in infantibus recens natis reperiuntur. Recti musculi utrinque ad latus lineæ albæ decurrentes (§. 4. n. 4.), lineam hancce non omnimode tegunt, ideo peritonæum hic locorum à cingentibus musculis minus defensum, debilius existit, atque impetui viscerum cedit (§. 5.), sicque in interstitiis rectorum inter ipsos per totam longitudinem lineæ albæ, supra & infra umbilicum, hernias ventrales frequentes esse non mirandum, imo à contractione eorumdem incarcerationi sæpissime obnoxiæ sunt [*e*]. Transversorum sæpe fibræ diductæ sunt, imo deficiunt, & pinguedine supplentur (§. 4. n. 3.) in regione laterali & hypogastrica, atque his herniis portam pandunt. Super inguinibus itidem (§. 11.), ubi fibræ transversi & obliqui interni rariores, tumores hos nasci observatur. Quæ, quod revera ita in his locis, uti diximus, contingant; ex pluribus observationibus, aliquibus solum, operæ pretium erit, comprobare. In latere sinistro lineæ albæ, quatuor transversos digitos supra umbilicum, herniam ventralem, trium pollicum cum dimidio magnitudine, observavit *Littre* [*f*]. Memoratu dignam benigne mihi communicavit *Dn. le Maire Xenodochii Regii Argentinensis chirurgus olim primarius*, vir ob consummatam in chirurgia scientiam nemini absque elogio, mihi ob insignem præstitam benevolentiam absque grata recordatione nunquam nominandus, qui herniam quamdam ventralem quadruplicem crucis in modum vidit in capillorum concinnatore, qui in juventute sua doloribus ventriculi obnoxius & vomitibus violentis, rupturam fibrarum in linea alba passus est, ut duos transversos digitos supra umbilicum tumor appareret, & eadem distantia infra umbilicum similis alter talis tumor sese manifestaret, in quo solum epiploon hæsit, lateraliter vero versus regiones lumbares duo alii tumores magis notabiles conspectui sese sisterent. In regione epigastrica ad hypochondrium dextrum nuperrime demum herniam ventralem, caput infantis æquantem, conspicere mihi datum fuit in viro, qui in eodem latere oscheocelen quoque gestat. Omnis superficies anterior abdominis in utroque latere à tali tumore occupata visa fuit à *le Dran* [*g*]. Imo eodem annotante [*h*], rara quædam & occulta herniæ ventralis species oriri potest, inter ipsas musculorum rectorum fibras, si vulneratæ unquam hæ fibræ non amplius bene coaluerint, tunc à peritonæo impetum in eas faciente dilatari possunt, sicque herniæ locum facere, quæ quidem propter vagi-

[*e*] *Gunz.* l. c. p. 72.
[*f*] Mem. de l'Acad. des Scienc. 1714. p. 259.
[*g*] *Operat. de Chirurg. p.* 142. Mem. de l'Acad. de Chirurg. p. 701.
[*h*] L. c. p. 145.

vaginam qua recti includuntur (§. 4. n. 3.) exterius ne quidem apparet. Sed extra hunc casum sæpius ad latus rectorum ab aponeurosibus obliquorum & transversi relaxatis abdomen in tumorem attollitur [*i*]. Inter duos rectos per tres circiter latos digitos discedentes herniam conspexit duplicem *desideratissimus Hænelius*, minor una erat in umbilico, altera major latum digitum supra eumdem [*k*]. In regione hypogastrica sinistra duo tumores laudato *Dn. le Maire* occurrerunt in praxi sua, quorum unus occupabat longitudinem cristæ ossis ilii, alter supra pubem ad latus pyramidalis, quæ appendicem formabat, & maxime notabilis erat. Quandoque uti *Petit* [*l*] in fætu observavit, deficiunt plane musculi abdominales, sed peritonæum tunc, omnem vim sustinere impos, moli prementium viscerum cedere debet, unde totum abdomen immensum prominet.

§. XIII.

Quas de herniis in genere tradidimus distinctiones (§. 9.), eæ in ventralibus quoque obtinent. Et quidem *divisio*

I. *A loco* desumitur, ita ut contingere eas observatum fuerit, præcipue in linea alba, sive supra, sive infra umbilicum (§. 12.), ubi musculi recti a se invicem secedunt, vel in epigastrio, vel ad latus umbilici (§. 10. 11.), vel in hypogastrio, à secedentibus obliquorum & transversi fibris (§. 4. n. 3).

II. *A visceribus*, quæ in tumore sese sistunt; atque ex peritorum libris constat, herniam ventralem fieri quandoque ab omento in regione epigastrica ad longitudinem lineæ albæ [*m*], interdum contingere à ventriculo [*n*], quandoque ab intestinis, & quidem vel jejunum sese manifestat [*o*], vel ileum & jejunum [*p*]: atque ileum quod attinet, illud omnium facillime prolabitur, idque interdum totum, interdum paries solummodo ipsius, aut appendix illa peculiaris, quæ in illo sæpius reperitur (§. 9. n. 2.) & quæ rarior est herniæ species [*q*]: quæ quidem ilei in saccum talem vel cæcum prolongatio incarcerationis frequentem ansam præbet, intestinum colon etiam quandoque devolvitur [*r*], coli etiam sæpe pars cum

[*i*] *Le Dran* l. c. 143.
[*k*] Allegante *Gunzio* l. c. p. 72.
[*l*] Memb. de l'Acad des Scienc. 1716. p. 187.
[*m*] Le Dran *Observ. de Chirurg. Tom. II. p.* 59.
[*n*] Mem. de l'Acad. de Chirurg. p. 703. Gunz. *de herniis cap.* 20, Vogel *von denen Brüchen edit nova* p. 67.
[*o*] *Gunz.* l c. p. 29.
[*p*] Saviard *Observat. Chirurgic. Obs.* 59.
[*q*] §. 9 *not.* aa.
[*r*] Talis duplex illa *Hænelii* §. 12. allegata.

cum appendice conſpicitur [s], colon itidem cum epiploo ſociatur [t]. Et, ſi quoddam horum viſcerum ſolitarie exit

III. *Simplices*, ſi vero plura gregatim (§. 9. n. 2. &. §. 11.) & diverſis quandoque in locis elabantur, *compoſitæ* evadunt, quales ſunt omnes illæ magnæ & prodigioſæ in quibus omnia fere viſcera abdominalia vinculis ſuis relaxatis ventrem miſero ſpectaculo protuberantem exhibent [u]. Ita omnia inteſtina tenuia, præter duodenum, & omnia craſſa, excepto recto, veſicula fellis, & pars ventriculi in hernia ventrali reperta fuerunt [x]. Pertinet huc enteroepiplogaſtrocele triplex, duo tumores ab epiploo, unus ab inteſtinis à *Dn. le Maire* (§. 12.) obſervata; hernia illa à *Blegny* memorata [y]; entero-epiplogaſtrocele à *Gœlicke* allegata [z]; hepar, veſicula fellis, lien, ventriculus in tumore detectus. [a] Raro vero ſimplices obveniunt ventrales herniæ, verum cum ab epiploo inteſtina tegantur, illa fere nunquam ſola, ſed præcedente epiploo prolabuntur. Dictæ hæ partes, dum in tumore fluctuant, & ſine incommodo geſtantur

IV. *Mobiles* liberas efficiunt hernias, ſi vero doloribus, inflammatione ſtipatæ ſunt, incarceratæ tunc fiunt eædem, atque ſi non amplius cedunt, & adhærent, *immobiles* nuncupantur:

V. Tandem *à laxato* ſolum in his herniis *peritonæo*, *vel rupto*, id quod frequentius in ventralibus, quam in aliis contingit, diviſio petenda eſt. Et eæ ubi rumpitur peritonæum ſtupendæ ſemper ſunt magnitudinis: (n. 3.) talis eſt illa monſtroſa quam in fæmina quadam nobili vidiſſe mihi recenſuit *Dn. le Riche*, *Xenodochii Regii Argentinenſis copiarumque & caſtrorum regiorum chirurgus primarius*, fautor atque hoſpes olim meus grato dignoque encomio celebrandus. Hæc infra umbilicum prope tranſverſalis plicam tantam rupturam jam diu paſſa erat, ut vinculo paulum laxato plurimæ diffluerent partes, unde immanibus cruciabatur doloribus, quibus non aliter, quam in lecto, & vincturæ conſtrictione levabatur. Agmen verarum harum herniarum, ſpuriæ alicujus, ſarcoceles nempe ventralis mentione, claudimus [b].

§. XIV.

Hiſce ratione locorum (§. 12.) & diviſionis (§. 13.) præmiſſis, non diffi-

[s] Mauchart *Diſſ. de hern. incarcer. p.* 11.
[t] Mem. de l'Acad. des Scienc. A. 1714. p. 259.
[u] E. N. C. *Vol. II. Obſ.* 94. Mem. de l'Acad. de Chirurg. Tom. I. p. 701. Mem. de l'Acad. des Scienc. 1714. p. 259 Select. Francof. *T.* 2. *Vol. II. Obſ.* 2.
[x] Tranſact. Anglican. 1732. N°. 422. 8. p. 44.
[y] *Zod. Gall. Ann. I. Febr. Obſ. I. p.* 44.
[z] Gœlicke *Diſſ. de hern femoral.* §. 16.
[a] Mem. de l'Acad. des Scienc. 1716. p. 179.
[b] *Vogel* l. c. p. 92.

difficile erit *Diagnosin* herniæ ventralis tradere. Quum vero in alio quocumque abdominis loco, quam in annulis (§. 10.) eam fieri diximus; (§. 12.), hinc, si in quacumque regione ventris cutis indecore prominet, à chirurgis ad ventralem herniam cæteris paribus rite concludi, patet. Etenim si, ubicumque illud sit, tumor ille existat inæqualis, mollis, parvus, rugosus, sine magnis doloribus, absentibus vomitibus, alvo libera, & præcipue si foveas post impressionem digitorum relinquit, atque absque murmure & sonitu reprimendus, omentum foras prolapsum fuisse indicium est. Intestinum quoddam vero si egressum, tumor deprehenditur æqualis, elasticus, tensus, rotundus, post impressionem digiti sese restituens, modo crescit, modo imminuitur, prouti distentum magis minusve intestinum est, repellendus facile digitis cum murmure quodam, quod præ aliis intestini prolapsi signum est, & apertius fit, si tussiendo, vel per succussus inspirando tumor augetur & sentitur. A ventriculo si elevatur cutis (§. 11.), ventralis hæc hernia tunc duos transversos digitos sub cartilagine mucronata sese manifestat, atque omnes hæ herniæ post cibum statim increscunt, in jejunio minuuntur, & in supino ægri decubitu sensim evanescunt, quod signum est illarum characteristicum [*c*]. Compositam adesse herniam ventralem per signa modo nominata adunata certiores evadimus, ita quidem, ut ubi repositis cum murmure intestinis aliquid in sacco remaneat, omentum illud esse concludamus. Atque si tumor prodigiosus nimis atque enormis appareat, (§. 13.) à magnitudine procidentiam aliarum simul partium ventriculi, hepatis, mesenterii &c. inferimus. Hæc, quæ ita protuberant, si digitis prementibus cedunt & resiliunt, liberam, mobilem esse herniam ventralem significant. Si vero omento, vel intestinis nimium distentis, impactis, vasa sanguinea comprimantur, tumor tunc cedere recuset, rubicundus, nitidus evadat, dolor vehemens, vomitus chylosus, biliosus, constipatio alvi, singultus accedat, inflammatam, incarceratam herniam indicant. Quæ dicta symptomata si augescunt, inflammatione latius serpente, tumor lividus, mollis evadit, pulsus depressus, parvus, frequens, lipothymiæ, insomnia, sudores frigidi, evanescentia dolorum gangrænam, sphacelum & rem ad triarios pervenisse, proh dolor! satis manifestant. At, si magno herniosi bono inflammatio prægressa in suppurationem quandoque abit, intestina roduntur, aperiuntur, peritonæum, aponeuroses musculorum, cutis quoque à pure effuso exesa, suppurata itidem rumpuntur, sicque interdum herniam incarceratam suppuratam [*d*] formant. Si in ipsa intestini incarceratione alvus libera manet à diverticulo quodam in intestino (§. 10.) herniam oriri probabile est. Si à relaxatione peritonæi, utplu-

 rimum

[*c*] *Gunz* l. c. p. 92.

[*d*] Vid. Heisteri *Diss. de hernia incarcerata suppurata sæpe non lethali. Helmstad.* 1738.

rimum tumores non adeo insigne volumen exhibent, quam si à rupto eodem contingunt, qui etiam non ita facile incarcerantur. Rara illa hernia ventralis inter separatas per vulnus recti fibras oriens (§. 13.), difficilius cognoscitur, à symptomatibus tamen reliquis herniæ absque apparente tumore indicatur. Atque signa herniæ ventralis pathognomonica, quæ illam à quibusvis aliis distinguunt, sunt tumor major minorve, latior in basi quam in superficie, subito apparens, moxque paulum pressus sic recedens, ut evanescat, spirando tamen mirum in modum augetur, quia nullo annulo coërcetur (§. 10.): ubi intestinum subest, vehementes adsunt abdominis dolores in hac hernia, qui etiam stomachum afficiunt, ut assumta, imo bilis evomatur [e].

§. XV.

Cum partes abdomen cingentes, peritonæum præcipue, elatere suo naturali privari, adeoque laxari vel plane rumpi possit (§. 5.), atque hoc facto, viscera laxatis quoque vinculis (§. 9.) in loca peritonæi dilatata vel rupta irruant (§. 8.), sicque tumorem faciant; in causas herniarum, uti aliarum, ita ventralium inquirenti, patebit; *causam herniæ ventralis proximam* esse vel relaxationem, vel rupturam peritonæi, quod ultimum quidem in hac specie frequenter contingit, licet in aliis rarius sit [*f*]. Relaxationem quidem peritonæi inducere possunt omnia ea, quæ membranam hancce nimis distendendo, premendo, intestina contra eam impellendo, ab elasticitate & tono suo naturali eam dejiciunt, quæque proinde *Causa remota* hujus affectus existunt, qualis est interius fortis viscerum, intestinorum nisus, incursus in superextensum peritonæum, præcipue dum à reciproco motu diaphragmatis deorsum antrorsum pelluntur (§. 2.), sicque in angustius spatium rediguntur, quo facto, resistentia peritonæi superatur, vel ubi jam debilitate naturali, vel dispositione ad hernias (§. 5.) laborat, eo facilius dilatatur. Pertinet huc quoque colluvies humorum serosorum in abdomine stagnans, viscera à tono suo dejiciens, lubricans, vincula quoque eorum relaxans, atque ob eamdem rationem peritonæum successive dilatans. Debilitas quoque nimia fibrarum naturalis est dispositio ad hernias, ductus etiam cæci peritonæi (§. 5.) & deficientes fibræ musculorum abdominalium (§. 4. n. 3.) huic effectui favent. Huc & temperiem peculiarem, sanguineum & phlegmaticum temperamentum præ aliis, obesitatem nimiam, & hæreditariam quandoque labem, referre [*g*] licet. Quæ dispositio interna per varias

Causa

[*e*] Vid. *Platner* l. c. §. 821. *Heister* l. c. p. 799. *le Dran* l. c. p. 143. *Dionis* l. c. p. 119.

[*f*] *Dionis* l. c. p. 119. ventris herniam semper à ruptura peritonæi fieri asserit, in quo tamen fallitur.

[*g*] Vid. Hoffmann. *Med. Consultat. Tom. II.* p. 53. E. N. C. *Cent. V. obs.* 92. Fa-

Caufas externas utplurimum & *occafionales* excitatur, quæ cum multifariæ fint, ad cenfum rerum nonnaturalium commode reduci queunt. Confert igitur huc (α) Aër, atque ratione illius habitatio in locis, regionibus paludofis, nebulofis. (β) Diæta pinguis, oleofa, flatulenta, hinc Helvetis endemius, & Monachis familiaris eft hic morbis, cibus & potus nimia in copia ingurgitatus, fermentefcens, cerevifia frigida avide haufta. (γ) Ratione applicatorum externorum ictus, lapfus, cafus, calcitratio, equitatio, fufpenfio à brachio, nifus ad attingendum aliquid, præcipue poft paftum, vel in ftatu graviditatis [*h*], motus varii fortiores in faliendo, faltando, currendo, onera geftando, præprimis fi fuftinendo, vel elevando pondus fpiritus retinetur, ob erectum quoque corporis fitum caufæ funt cur in homine frequentiores fint herniæ, quam in brutis. (δ) Omnes nixus refpiratorii fortiores, ejulatio, vociferatio, fternutatio, rifus, tuffis ferina, fuctio infantum, tubarum inflatio, nifus in egerendis fæcibus, fuum fymbolum huc conferunt; atque etiam hic de fæcibus nimis duris, flatibus inteftina diftendentibus, geftatione fœtus in utero, partu difficili, præpoftera ligatione funiculi umbilicalis, venere immodice exercita, urina diu retenta, hydrope [*i*], lumbricis convolutis [*k*], tanquam caufis occafionalibus, mentio injicienda. (ε) Animi affectus interdum, veluti terror fubitaneus [*l*], imaginatio gravidæ fortis [*m*], hunc affectum concitaffe, legimus.

Hæ caufæ omnes, vario modo vifcera abdominalia, reciproco motu à diaphragmate, & mufculis abdominalibus, preffa (§. 2.), verfus peritonæum pellunt, illius elaterem fuperant, illud laxant, dilatant; ita quidem, ut fi lente & fucceffive agunt dictæ caufæ, laxationem peritonæi, fi vero fortius & fubito impetunt, ruptionem ejufdem inducant. Simul & femel vero etiam rumpuntur ii, qui læfionem violentam, a vulneribus in cavitatem abdominis penetrantibus, incurrunt, quibus ictus, vel calcitrationes fortiores infliguntur; his etiam annumerandi, quibus plaga, vel vulnere olim peritonæum læfum fuit; cum enim partes membranaceæ male vel raro confolidentur, accedente caufa quadam alia occafionali, labia denuo hiant, partefque elabi finunt. Mirum hinc non eft, poft vulnera à gladio, poft paracentefis adminiftrationem, fectionem in partu cæfareo

Fabricii *Sciagraph. Hift. Phyf. Med. Butisbac.* p. 60. qui patrem & patruum eodem ætatis articulo hoc morbo correptos fuiffe memorat.

[*h*] Illud eveniffe in fæmina quadam, quæ, dum gravida effet, aliquid attingere volebat, atque fic triplicem herniam ventralem in locis diverfis contraxit, ex communicatione fupra laudati *Dn. le Riche* mihi notum eft.

[*i*] *Le Dran* l. c. p. 143.

[*k*] E. N. C. *Dec. I. A.* 3. p. 194.

[*l*] Ruyfch. *Obfervat. Anatom. chirurg.* p. 125.

[*m*] Mem. de l'Acad. des Scienc. A. 1716. p. 178.

ſareo [*n*], herniæ operationem, vel incarceratæ ſuppurationem [*o*], novas hernias, & præcipue ventrales fere ſemper preſſo pede ſubſecutas fuiſſe. Recenſitæ modo cauſæ, tanto cum impetu, tantaque cum pertinacia quandoque agunt, ut elaterem ambientium partium non ſolum penitus deſtruant (§. 2.), ſed, eadem vi agere perſeverantes, in dilatatum peritonæum inteſtina fortiter impingant, quod cum accidit, ob compreſſionem vaſorum in annulo, partibuſque vicinis, circulus ſanguinis in iiſdem intercipitur, hinc rubent, tument, inflammantur, partes prolapſæ conſtringuntur, atque per locum, ubi egreſſæ ſunt, remeare nequeunt, ſicque hernia incarcerata oritur, quæ quidem cauſam proximam agnoſcit conſtrictionem partium prolapſarum, ab annuli conſtrictione, vel quandoque etiam à ſacci hernioſi (§. 8.) conſtrictione, provenientem [*p*]. Annulum enim, cum tendineus & elaſticus ſit, rarius quidem à partibus mollibus inflammari poſſe videtur, ſaccus potius peritonæi anguſtari, atque ſic incarcerationi anſam præbere poteſt. Id quod omnium facillime tunc evenire poteſt, ſi poſt factam ſemel herniæ reductionem, ſacci parietes concreſcunt ex parte, relicto ſolum orificio quodam mediocri, cui accedente cauſa occaſionali ſucceſſive inteſtina ſeſe inſinuare poſſunt, atque deſcendere, quando vero moles partis prolapſæ ſacci anguſtiæ non reſpondet, aut ejus ſpaſmodica conſtrictio, vel inflammatio accedit, quæ ſæpius à fæcibus flatibuſve retentis, à refrigeratione ſubitanea, ab exercitio, & motu fortiori accidit, partes tunc in ſacco contentas comprimi, conſtringi, incarcerari neceſſe eſt. Quæ ſic per moram temporis in ſacco hærebant partes, à ſucco ex poris ipſarum exudante, cum ſacco concreſcunt, quod etiam prægreſſa inflammatione earumdem accidere poteſt, quæ herniæ immobilis & adhærentis primaria tunc cauſa evadit.

Ex memoratarum cauſarum claſſe præprimis herniæ ventrali producendæ obſtetricantur tuſſis, ſternutatio fortior, ejulatio, ſuctio nimia mammarum, diæta pinguis, fætus geſtatio, niſus in partu, operatio cæſarea, paracenteſis, herniæ, & in genere quæcumque vulnera peritonæi unitatem ſolventia.

Atque ex hac ratione *ſubjecta*, quæ herniis ventralibus expoſita ſunt, infantes exiſtunt, quibus magis familiaris hic morbus, quam adultis, & fæminis etiam magis frequenter evenit, quam viris, temperamenta ſanguinea, & phlegmatica propiorem diſpoſitionem gerunt, & aſcitici, atque vulnera peritonæi perpeſſi, jus quaſi acquiſitum in hernias haſce obtinent.

§. XVI.

[*n*] Mem. de l'Acad de Chirurg. *Tom. I.* p. 642. Saviard *Obſ. Chirurgical.* 59.
[*o*] Mem. de l'Acad. de Chirurg. p. 341. Mem. de l'Acad. des Scienc. A. 1723. *Hiſt.* p. 45
[*p*] Confirmant hæcce le Dran *Obſerv. Chir. T. II.* p. 16. Garengeot *Operat. Tom. I. Obſ.* 16. *Dionis* l. c. p. 324. *Gunz* l. c. p. 31.

§. XVI.

Quæ de causis (§. 15.) atque signis (§. 14.) herniæ ventralis diximus, ad *prognosin* ejusdem prona nos ducunt via.

1. Herniæ ventrales curatu difficiliores sunt reliquis, quod *Hippocrates* jam asseruit (§. 10.).

2. Herniæ ventrales difficulter radicaliter curantur; præcipue si post ruptionem, vel post vulnus peritonæi contingunt (§. 15.).

3. Recentes herniæ facilius curantur; quam inveteratæ.

4. In infantibus, & junioribus curationi plenariæ locus est; in adultis, senibus non item.

5. Eæ, quæ cum tumore, dolore, inflammatione conjunctæ sunt, (§. 14.) incarceratæ sunt, & periculosæ semper.

6. Quæ immobiles sunt, & adhærent, difficulter curantur, & periculi plenæ sunt.

7. Intestinales herniæ periculosiores sunt omentalibus.

8. Enteroepiplogastrocele non adeo periculosa est, quam si sola intestina egressa, quia omentum defendit intestina prolapsa.

9. In gravidis ventrales non adeo metuendæ, imo sæpe evanescunt.

10. Nimis prodigiosæ ventrales (§. 13. n. 3.) à muneribus consuetis impediunt, imo negotio generationis obstant.

11. Concionatoribus, uti omnes herniæ, ita hæ quoque fatales sunt.

12. Herniæ incarceratæ, obstructiones alvi, dolores, inflammationes, tensiones abdominis, vomitus, ileum, volvulum, lipothymias, sudores frigidos, mortem generant.

13. Si post reductionem dolores, vomitus non remittunt, putredinis signum est.

14. Ventrales, quæ in interstitiis rectorum ab umbilico ad pubem sese manifestant (§. 12.), imo omnes prodigiosæ, incurabiles censentur.

§. XVII.

Hæc sunt, quæ herniosos minantur pericula (§. 16.), quæ quidem evitare docet ars, congruis adhibitis præsidiis, legitimaque methodo medendi administrata. Præsidia hæc morbo directe opponenda, cumque in hernia ventrali, viscera abdominalia, in quocumque abdominis loco prolapsa, tumorem faciant (§. 10.); *Methodus* herniæ ventralis *curatoria*, duas exposcit indicationes:

Quarum Ima est, ut partes prolapsæ reponantur;

IIda, ut repositæ in situ suo contineantur.

At quum ea, quæ prociderunt viscera, alia libera atque mobilia sint, adeoque absque opera statim reduci queant, alia vero incarcerata, vel plane

adhæreant (§. 13. n. 3.) & immobilia ſint, ſicque reductionem, vel difficilem, vel impoſſibilem reddant, duplici modo *prima indicatio* abſolvitur. Si enim libera ſunt viſcera, per Taxin, id eſt, repoſitionem ſolam, ſi incarcerata, per herniotomiam, id eſt, repoſitionem prævia facta operatione, hunc ſcopum attingere ſolemus. Partes itaque reponendæ, ſi recenter herniam fecerunt, nec majus volumen, quam quod orificio partis relaxatæ, vel ruptæ reſpondet, occupant (§. 15.) ſtatim tunc & ſine mora ad earumdem repoſitionem accingere nos poſſumus. *Taxin* itaque inſtituturus chirurgus reſupinato ægro, coxis & ſcapulis elevatis, & dorſo excavato abdomen introrſum vergere faciat, ut ſic cutis ſupra tumorem relaxetur, quo facto ambabus tunc manibus tumori applicitis per preſſionem lenem idem intropellendus, cogendus eſt, ſicque hernia reponitur, atque hoc quidem in herniis ventralibus ſæpius propria manus perficere poteſt. Sique inteſtinum prolapſum eſt, cum murmure leni illud contingit (§. 14.), & ſi poſtmodum aliqualis adhuc tumor remanet, omentum adhuc hærere indicatur, cujus quidem repoſitio itidem tentanda, quamvis id ſæpius difficilius exſequi liceat. In ea ventralis herniæ ſpecie, quæ à ventriculo fit (§. 11.), repoſitio eodem plane modo peragenda. Qui poſt retrogreſſas partes relinquitur ſaccus herniæ (§. 8.), itidem repellendus, at cum membrana peritonæi, ab elatere ſuo deturbata, raro illum reſumat (§. 15.), nullus fere reponendi ſaccum modus datur, id tamen, ſi quandoque fortuna accidit, parietes tunc ſacci coaleſcunt (§. 15.), duriores fiunt, ſicque repagulum novi prolapſus conſtituunt tutiſſimum [q].

§. XVIII.

At, ſi quando evenit, ut partes tumorem formantes ita magnitudine augeantur, à flatibus vel fæcibus ita diſtendantur (§. 15,) ut repoſitio ipſarum difficilis, imo ob inflammationem & incarcerationem impoſſibilis fieret (§. 17.), tunc, ut ſcopo noſtro taxi nempe potiamur, præparationem præviam, qua mediante partes tenſæ relaxentur, impactæ emolliantur, inflammatio aliaque pericula diſcutiantur, inſtituere convenit. Si à flatibus vel fæcibus inteſtina diſtenta in nimium volumen protuberant, carminativa, antiſpaſmodica, emollientia, laxantia, in forma tam clyſterum, quam cataplaſmatum, & fomentationum conveniunt. Locum hic habent ſpec. p. Dct. emoll. & carminativ. in ▽ & lacte coctæ, vel ℴ lini ſolum, ſub forma clyſmatis injectum, quibus non juvantibus clyſteres alii paululum fortiores & magis irritantes ſubjungi, & omnibus irritis fumus herbæ nicotianæ, fiſtula quadam peculiari inflatus, tanquam egregium aperiens magno ſæpe cum ſucceſſu repoſitioni herniæ favit [r]. Sunt

[q] Garengeot *Operat. Tom. I.* p. 318.
[r] Heiſter *Inſt. Chirurg.* p. 789.

Sunt etiam quidam qui ☉ fulminans cum arcano duplicato interne ſcopo diſcutiendi ſuadent [s]. Quibus internis addi etiam poſſunt per os aſſumta oolea, demulcentia, oo Amygd. dulc. manna, ſyrup. violar dialth. cum anim. rhei & liq. anodyn. mineral. Hoffm. mixta. Sed adjungenda externa, fomentationes cum adipe taxino [t] embrocationes, inunctiones ventris cum oleis carminativis & diſcutientibus, cataplaſmata emollientia, cum mica panis ſimilaginei, oo, lacte, & croco, pulpa Hbb. emollient. cum ungt. alth. ſ. q. mixta, vel illud domeſticum ex lini faſciculo convoluto, atque vel in lixivio, vel lacte, vel oo lini cocto. Quibus omnibus fibræ, tam peritonæi, quam inteſtinorum, nimis tenſæ relaxantur, ſicque reductio promovetur, quæ quidem interea temporis ſæpe tentanda eſt, &, ſi partes emollitæ fuerint, tandem ex voto ſuccedit. Interdum vero adeo fortiter impacta hærent viſcera, inteſtina præcipue, ut efficaciſſimis adhibitis licet emollientibus & diſcutientibus, tumor tamen cedere recuſet, imo omnia ſigna inflammationis (§. 14.) præſto ſint, continuatis tunc prædictis relaxantibus, in uſum quoque vocatis balneis emollientibus e rapis, furfuribus, lacte & aqua, oleo, palmarium quod in his anguſtiis convenit præſidium in V. S. poſitum eſt, quod ocyus citius adhibendum, quæ quando in brachio præcipue aliquoties inſtituitur, partibus nimium tenſis relaxandis, adeoque inflammationi diſcutiendæ optime famulatur, ſi præprimis inflicto vulnere lato magna quantitas celeriter evacuatur, atque hæc evacuatio ad animi uſque deliquium continuatur, in quo quidem ſtatu imminuta reſiſtentia vaſorum & impetu ſanguinis ſedato, reductio tentanda. Cum enim per V. S. partes inflammatæ relaxentur, tunc quidem temporis ſæpiſſime inteſtina, quæ antea adhibitis omnibus licet auxiliis reduci non potuerunt, momento citius reponuntur. Ubi relaxatio inteſtinorum ſumma reductionem impedit, conſilium multorum non ſpernendum eſt, omiſſis calidis emollientibus, quæ magis relaxant, frigida, adſtringentia applicanda [u], imo etiam interne purgantia fortiora propinanda eſſe, quæ inteſtina ad ſtimulum, & contractionem majorem incitent.

§. XIX.

His in tempore adhibitis (§. 18.), ſæpe ab orco revocatur æger, quod ſi vero ita fortiter impacta ſint inteſtina, ſi incarceratio, adhæſio, vel immobilitas adeo conſtans, ut nihil non, quod pro reductione hactenus tentatum, irritum fuerit, ſicque inflammationis augmentum & gangræna metuenda (§. 16.); tunc temporis nihil aliud conſilii ſupereſt, quam ut ad alterum ſcopum, quem in reponenda hernia (§. 17.) præfixum ha-

 bemus,

[s] Gœlicke *Diſſ. cit.* §. 30.
[t] *Gunz* l. c. p. 74.
[u] Eſſais de Médecine d'Edinbourg *Tom. V.* p. 357. *Gunz* p. 36. *Vogel* p. 101.

bemus, properemus, qui *mediante* prævia *operatione* peragitur. Quam ut rite inſtituat herniotomus ad ea quæ ante operationem, in ipſa, & poſt eamdem ipſi agenda ſunt, probe attendat. Antequam ventralis herniæ operationem ſubeat æger, corpus ipſius præparandum per laxantia Rhabarbarino Mannata, diætam convenientem, clyſteres, quo impuritates e primis viis & corpore eliminentur, nec inſuper habendæ V. S. quibus ſpaſmi & tenſiones relaxantur, plethora imminuitur, ſanguini ſic æqualis circulus procuratur. His ita à parte ægri perfectis, tempus commodum operationi deſtinandum locuſque lucidus lecto in medio cameræ poſito ſeligendus, huic lecto ita imponatur æger, ut reſupinus collocatus, pectore & coxis demiſſioribus, abdomine vero elatiori conſtitutus ſit, ſi nempe in linea alba tumor exiſtit (§. 10.); ſi vero in latere eſt hernia, in oppoſitum latus ad marginem lecti collocandus eſt æger, miniſtri ab operatore ita diſtribuendi, ut unus, ad caput ægri locatus, illud una cum pectore ſuſtineat, alter inter crura ad ea firmanda locetur, tertius miniſter in latere herniæ oppoſito ad neceſſaria operatori inſtrumenta porrigenda ſitus ſit. Apparatus, quo ad hanc operationem perficiendam inſtructus ſit herniotomus, ſunt quæ ſequuntur inſtrumenta, ſcalpellum rectum, *biſtouri droit*, à Gallis vocatum, aut cultellus inciſorius, forfex cum nodo, ſpecillum ſulcatum, & aliud latum, ſcalpellum quoddam cum nodo, *biſtouri à bouton* à *Dn. Petit* inventum, acus duæ chalybeæ cum filo ſextuplicato, pannus vel ſericum in modum bacilli convolutum, Gallis *chevilles* dictum, plumaceola, ſplenia, vincturæ, mantile cum ſcapulari, *la ſerviette avec le ſcapulaire*, balſ. Arcæi, embrocatio ex ₒ°ₒ roſar. & chamom. ⊕l. VRiſſ *.

§. XX.

Quæ cuncta, ſi ad operationem præparata ſint (§. 19.), Herniotomus operi ſeſe accingens locum abdominis, in quo hernia ventralis ſeſe manifeſtat (§. 12.) examinans, pro ejus diverſitate diverſo modo inciſionem facere debet, ita quidem ut tractum fibrarum ſemper ſequatur, ſique tumor in linea alba ſupra vel infra umbilicum in interſtitiis muſculorum rectorum, vel in ipſis muſculis rectis apparet, plaga recta inciſio inſtituenda, ſi vero lateraliter in regione epigaſtrica, vel hypogaſtrica, in obliquorum, vel tranſverſi fibris obſervatur, obliqua ſectio fiat. Operator igitur pollice & indice manus ſiniſtræ, & miniſter digitis manus ſiniſtræ cutim elevant, intentamque ſic cutem ſcalpello recto una cum panniculo adipoſo caute incidit, fibræ muſculares eodem quoque modo per inciſionem caute diſſecentur & præcipue, ſi nullus adeſt ſaccus (§. 9. n. 5.), ſuſpenſa manu inciſio peragenda, ne viſcera læſionem incurrant. Si vero ſacco involuta ſunt, quando uſque ad peritonæum, ſaccum herniæ formans (§. 8.), perventum eſt, introducto ſuper ſaccum herniofum ſpecillo ſulcato, quod huc illucve agita-

* Spiritus vini rectificatiſſimus.

tur,

tur, incisio scalpello cum apice, vel scalpello elastico, *bistouri herniaire de M. le Dran* dilatanda, ut sic tota hernia appareat, quæ quidem, si ingentis molis est (§. 13. n. 3.), transversim tunc eodem modo cutis cum musculis incisione dilatanda est, ita ut crucis formam referat, adhibita undique hac cautela, ut dilatatio nusquam plus, quam opus fuerit, fiat, quia membranæ aponeuroticæ difficulter consolidantur, quæ vero hic evenit hæmorrhagia, parva admodum est, & nodo Ꝥ li vel VRiff. atque si forte vasa epigastrica læduntur, ligatura facile compescitur, cellulæ postea & laminæ adiposæ subjacentes, quæ saccum externum faciunt (§. 8.), vel unguibus discerpendæ, vel instrumento, *dechausſoir* dicto, dedolandæ, ut sic saccus, qui in hernia nostrate utplurimum basin latam habet (§. 14.), undique denudetur. Denudato itaque sacco ipso herniario, prudentis Chirurgi est, in quonam statu saccus & contenta ipsius sint ante inquirere, quam ulterius pergat. Si intestina & omentum pressioni cedunt, libera esse indicium est (§. 13. n. 4.), & statim tunc eorum repositio, intestinorum prius, dein omenti perficienda. At saccus herniæ, licet pars membranacea peritonæi sit (§. 8.), hincque elastica (§. 5.), resilire tamen amplius non potest (§. 17.), verum, cum elaterem suum perdiderit, ut reponatur necesse est. Atque secundum *Petiti* quidem methodum [x] in omni hernia reponendus esset, ut novo hoc modo prolapsui obex ponatur, quod tamen consilium tuto semper imitandum non est, atque eo solum in casu, ubi partes inclusæ liberæ, mobiles, integræ sunt, locum habet. Potest vero incarceratio herniæ adeo jam invaluisse, ut partes in tumore impactæ, omentum nempe & intestina, inflammatæ & gangræna affectæ videantur, vel ab exudante liquido cum sacco agglutinatæ sint. Quod dum per signa (§. 14.) conjicimus, ad ipsam aperturam sacci properandum, arrepto nempe apicibus digitorum pollicis & indicis, plaga parva infertur, introducendo postea digitum indicem, & super eo scalpellum cum nodulo, uno tractu saccus dilatetur, qua methodo adhibita, Gallis familiari, scalpello illo elastico carere commode possumus. Tunc vero partes inclusæ probe examinandæ, sique omentum in conspectum primum prodit, illud interdum corruptum, & putrefactum ibi deprehenditur, quod ordinarie in parte, supra corruptam sana, filo ligatur, & sub ligatura resecatur [y]. Intestina, si flatibus aut fæcibus distenta (§. 15.), major tunc eorum portio eximenda & stercorales materiæ dividendæ, posteaque si sana sunt, ea qua exierunt serie reponenda. Si corrupta, vel gangræna affecta deprehenduntur intestina, res quidem ægri in vado non est, verum non ideo statim conclamata habenda, partes potius intestinorum

[x] Quam *Garengeot Operat. Tom.* I. p. 368. proponit, & simul casum de sutore hernia ventrali laborante adducit, qui facta operatione a Dn. *Petit* & reposito sacco integro, vix quinque diebus elapsis, cum sanitate in gratiam rediit.

[y] *Gunz* l. c. p. 55. omentum non ligandum, sed solum abscindendum suadet. Epiplocelen ventralem suppuratam, vigesimo post operationem die, subito lethalem annotavit *le Dran Observ. T.* II. *Obs.* 63.

gangræna affectæ forfice abfcindendæ, auferendæ, & quoufque gangræna ferpit extirpandæ, quo facto orificia inteftinorum ad latus vulneris affuenda, quæ labiis vulneris agglutinata anum artificialem fic relinquunt [z]; vel, ut aufus nobiles *Præfidis Academ. Reg. Chirurgiæ Gallorum* DN. *de la Peyronnie*, cujus nomen jam elogium eft, imitemur [a], qui inteftini refecti extrema filo mefenterio injecto ad fe invicem adduxit, ficque canalem hunc, oris iterum unitis, integravit, herniamque ablata magna licet portione inteftini, novo fed felici tentamine abfque fiftula curavit [b]. Cujus intenti poffibilitatem probarunt etiam inteftina in hernia præpoftere loco bubonis vel abfceffus aperta [c], vel incarcerata fuppurata, quæ fæpe rurfus ita coaluerunt, ut nullum ulcus in inteftinis remanferit [d].

§. XXI.

Si facci nimia anguftia incarcerationi anfam præbuit (§. 15.), vel partes, fucco ex interiori extillante, coalefcunt, facco adhærent (§. 9. n. 3.), utrumque repofitioni obftat. Hæc cum operationem morentur, ut facci anguftia per incifionem cum fcalpello dilatetur & ut adhæfio dorfo fcalpelli feparetur, neceffe eft, id quod in parva portione adhærente facile fit; fi vero magna pars omenti vel inteftinorum adhærefcit, feparatio hæc nullo alio modo fieri poteft, quam fi, abdomen magna plaga incidendo, partes undique ubi accretæ fuerant, nova & peculiari methodo, quam pauci calcarunt, caute feparentur [e]. Repofitis fic omento & inteftinis, five integris, five abfciffis & unitis (§. 20.), five etiam feparatis, latera tunc aperti facci, ablatis undique per feptica excrefcentiis, ad annulum agglutinantur, faccus occluditur. Vel quibus *Senffii* & *Vogelii* modus placet [f], faccus injecto vinculo conftringitur, & fub ligatura abfcinditur, qua quidem fingulari encheirefi hi viri herniæ curationem radicalem perfici affeverant, dum latera conftricti facci fefe uniant, confolidentur, indurentur, & novo defcenfui obicem ponant, cicatrifatis interea etiam mufculis atque integumentis. Pari cum his paffu ambulant, eæ herniæ, in quibus faccus deficit (§. 13. n. 5.), uti in rupto, vel vulnere difciffo peritonæo id contingit (§. 15.): ubi quidem

[z] *Mem. de l'Acad. des Scienc.* 1701. *p.* 373.

[a] *Mem. de l'Acad. des Scienc. A.* 1723. *p.* 43. *Mem. de l'Acad. de Chirurg. Tom.* I. *p.* 341. *Effais d'Edinb. Tom. V. p.* 547. *Montabourg* Quæft. Med. Parif. 1742. utrum in herniis inteftinalibus, etiam cognita inteftini prolapfi læfione, operatio celebranda? §. V.

[b] *Mem. de l'Acad. des Scienc.* A. 1723. p. 43. ubi dimidio pollice inteftini abfciffo, inteftini ora tamen univit. *Mery Mem. de l'Acad. des Scienc.* 1701. *p.* 373. & *Ramdohrius Commerc. Litterar.* 1731. *Spec.* 26. in defperata hac caufa auxilium quoque tentarunt.

[c] E. N. C. *Dec.* I. *A.* 9. & 10. p. 360. *Gunz* l. c. p. 56.

[d] Vid *Heift. Diff. allegata.*

[e] *Deckers Obferv. Med.* p. 453.

[f] *Vogel* l. c. p. 184.

dem eodem modo, ac si saccus apertus fuerit, procedendum, & parietes rupti peritonæi ad annulum itidem agglutinandi sunt. Rara illa hernia ventralis, inter ipsas recti fibras sese manifestans (§. 12.), eodem fere modo curatur, facta super tumorem incisione per longitudinem usque ad vaginam rectorum, quæ finditur, atque fibræ musculares tunc dividuntur, cavendo, ne inscriptiones tendinosæ (§. 4. n. 4.) dissecentur; sicque denudata hernia, quæ raro habet saccum, reponitur [g].

§ XXII.

Quam de operatione herniæ incarceratæ (§. 20.) & adhærentis (§. 21.) tradidimus methodum, nullo exemplo dignius illustrari potest, ac operatione quadam à sæpe laudato DN. *le Maire* peracta, quæ ob facti singularitatem, & operationis præstantiam locum hic meretur. Abhinc duodecim circiter annis fæmina quædam in quarto graviditatis mense constituta jam per quatuor antea annos duos tumores in regione epigastrica sinistra gestabat, quorum unus longitudinem cristæ ossis ilium occupabat, quem vehementius saltando contraxerat, teste acuto doloris sensu tunc percepto, quasi ex rupta ventris parte, huic succedebat tumor alius magnitudinem nucis dimidiæ æquans, qui nunquam disparuit, & sensim absque sensu adauctus fuit, ita ut omnibus licet ad reductionem adhibitis remediis tamen non cesserit. Octo mensibus præterlapsis, novus tumor sese manifestavit super os pubis ad latus pyramidalis musculi, saltando itidem provocatus, atque hic admodum distinctus appendicem, caudæ in modum, formabat, quæ ad labia pudendorum usque devolvebatur, & tertius hic tumor ob volumen suum ægræ maximum incommodum faciebat. Quicumque ægram hanc visitarunt, de morbo ejusque nomine pronunciando dubii hærebant, donec uno momento, post vomitiones fortes, tumor prior multum adauctus, intestinum in rupto peritonæo incarceratum atque symptomata singultus, vomitus, constipationes alvinæ, de hernia incarcerata nullam amplius dubitandi rationem reliquerint. Post triginta sex ab incarceratione horas in consilium vocatus DN. *le Maire* stupuit videndo tres tumores sibi admodum vicinos, & ruptionem peritonæi pro causa exitus accusans, absque operatione nullam salutem esse futuram pronunciavit, quæ tamen per viginti quatuor adhuc horas differebatur, balneis interim & V. Snibus ab eo auxilii loco propositis, quæ dum administrarentur, præsentes interim chirurgi diversis temporibus repositionem, irrito tamen semper cum conatu, tentarunt. Dum vero inflammatio augeretur, operationem amplius differre iniquum censuit noster, & cum tumor supra pubem ad pyramidalem carnem omnium maximus existeret, cujusnam sectionem primus ingrederetur anceps hæsit, consilii tamen capiendi promtus illum aggressus est, qui primus sese declaravit. Ut operationem inchoaret, integumenta quantum possibile fuit, ad primam incisionem facien-

[g] *Le Dran Operat.* p. 146.

faciendam, elevavit, dorſum ſcalpelli dein abdomini obvertendo, plagam lateralem ad latus ſecundi tumoris inflixit, ut eo melius ſecarentur tegumenta, denudato epiploo eodemque ſeparato inteſtinum immutatum & cum epiploo coalitum invenit, ut unguium ope hæc adhæſio ſeparanda ipſi fuerit, atque omentum ipſum cum aponeuroſibus muſculorum abdominalium ita arcte adhæſit, ut vix hiatum conceſſerit, per quem ſcalpello elaſtico pro dilatatione facienda introducendo locus fuerit, inciſio inſuper ob gravidum ægræ ſtatum magna nimis fieri non potuit. Inteſtina poſtea fomentatione aromatica fota, & ab epiploo ſeparata, feliciter reducta fuere, quod ut facilius præſtaretur ægram ad latus dextrum ob uteri ſitum inclinari juſſit. Quod cum perfecerit ad luſtrandum ſecundum tumorem pedem promovit, & plaga tranſverſa paululum prolongata, an inibi inteſtinum etiam incarceratum eſſet, inquiſivit; ſed nudato tumore nil niſi epiploon invenit, quod facile ſequebatur, & quo magis illud attraxit, tumor ſemper imminuebatur, pars epiploi prolapſa uncias ad minimum tres æquabat, tertia quoque hernia, quæ uſque ad pudenda protendebatur, itidem imminuebatur. Labor hic longus & ægræ dolorificus de ſcena claudenda cogitare fecit noſtrum, non omnem igitur epiploi ſeparationem abſolvit, cumque in tumore ſupra pubem nulla inteſtina ſubeſſent, epiplocelen quæ remanebat intactam reliquit, ægramque deligavit, reliqua ab artis magiſtro perficienda poſteris deligationibus reſervans. Variis ſic ſectionibus ægra tam feliciter curata eſt, ut fætum legitimo termino ſalvum in lucem emiſerit. Difficili huic operationi non modo honorificam ſuam præſentiam, verum imprimis prudentiſſimum ſuum conſilium accommodavit *vir Magnificus* DN. D. & P. *Joh. Jacobus Sachſius*, cujus ob grandia in praxi medica monumenta immortale lucet nomen, alius inſuper medicus famigeratiſſimus, & quatuor chirurgi adſtitere.

§. XXIII.

Cum priſcis jam temporibus de hernia ventrali conſtiterit (§. 10.), de antiquiſſima eam operandi methodo, *Celſi* præcipue, mentio injicienda eſt, qui cum de ea quæ rupto peritonæo fit, loquatur, varias curationes proponit. „ Quidam enim ſecundum ipſum [*b*] per acum duobus linis ad imam „ baſin immiſſis ſic utrinque devinciunt, quemadmodum & in umbilico & „ in uva poſitum eſt, ut quidquid ſuper vinculum eſt emoriatur: Quidam „ medium tumorem excidunt ad ſimilitudinem myrtacei folii, & tum oras „ ſutura jungunt &c. " Verum enim vero hæ methodi rem adeo non exhauriunt, ut potius metuendum ſit, ne per tranſmiſſionem acus inteſtina conſtringantur, lædantur, pari modo ea methodus quæ per ligaturam tumoris fit, incerta eſt, quia conſolidatione nunquam bene peracta, facile con-

[*b*] *Lib.* VII. *Cap.* XVII. lin. 22. p. 454. *edit. Almeloveen.* quæ curatius denuo *Lugd. Batav.* 1746. prodiit.

continui ſolutio, atque nova ſic hernia oriri poteſt [*i*]. Præter has per ferrum curandi methodos, veteribus etiam per ignem & per cauſtica curabantur herniæ, quod noſtris temporibus exolevit, paucis, qui eos hodie adhuc imitantur, exceptis [*k*].

§. XXIV.

His ita ad implendam primam *indicationem* peractis (§. 17.), ad *alteram* pedem promovere debet chirurgus, ut nempe de repoſitis partibus in ſitu ſuo continendis ſollicitus ſit. Quæ quidem indicatio ſi per taxin aliter, quam ſi poſt præviam herniotomiam repoſitio facta fuit, perficitur. Atque ſi ſaccus integer repoſitus fuerit (§. 20.), cum peritonæum ſemel laxatum raro elaterem ſuum naturalem iterum acquirat (§. 15.), ut cinguli vel faſciæ inſtar, uti antea abdomen arcte contineat; quod cingula naturalia à tono dejecta (§. 2.) præſtare amplius non valent, illud per artificialia ſupplendum eſt. Statim quidem poſt factam taxin deligatio fit ſplenio in embrocatione intincto & pannis aliis gradatis, vel etiam in caſtris charta bibula, quibus faſcia quatuor ad minimum digitos lata cum ſcapulari injicitur, atque quies, ſitus tranquillus, & victus tenuis ægro per aliquot ſeptimanas imperandus, ut tonum partes reſumere queant. Poſt aliquot dein dies vinctura conveniens ægro immittenda, quæ conſiſtit in bracherio, pila nempe è ligno tiliæ linteis duplicata, cui cingulum latum, tale quale veredarii, *les couriers*, utuntur, adnectitur, quod abdomen ambit. In junioribus locus embrocationibus bene inungitur, tumque emplaſtrum quoddam ad hernias [*l*] atque tunc faſcia cum pila imponitur, cujus emplaſtri uſu lamellæ ſacci inter ſe coaleſcere poſſunt, ſi ſimul interne decoctiones vulnerariæ, aut adſtringentia propinantur [*m*]. Quibus omnibus in infantibus & junioribus ob ſuccos magis laudabiles & faciliorem elateris reſtitutionem, curatio radicalis abſque metu novi prolapſus, vel continuo bracherium geſtandi, peragitur. In ea ſpecie ventralis herniæ, quæ alias ventriculi vocatur, per inunctionem tumoris cum adipe taxino in pueris eam curatam fuiſſe memorant [*n*], ſed vinctura inſuper injicienda atque victu tenui, parco, potu aromatico, roborante utendum, atque magni procul dubio uſus erit bracherium; quod pro-

[*i*] *Heiſter inſt. Chir.* p. 800 *Dion.* l. c. p. 120.

[*k*] *Edinb. Eſſais Vol. V.* p. 371. Cel. *Van Swieten Comm. in Aph. Boerh. Tom.* I. p. 624

[*l*] Quale illud, quod cum arcano ſuo ∽ nempe ⊖ rectific. communicavit *Prior de Cabrieres*, compoſitionem hujus tradit *Dionis* p. 317. *de Launay des deſcentes* p. 64.

[*m*] Talia ſunt conſolid. ſarracenic. & perſoliatæ uſus in juſculo cum axung. gallinæ melle & butyro majali E. N. C. *D. I. A.* 3. p. 527. ſucco Abſynthii, *D.* III. *A.* 2. p. 61. per alia medicamenta *D. I. A.* 3. p. 527. 551. Superſtitionem redolet, herniam tranſilitione ter repetita per tiliam, vel quercum, vel ſalicem fiſſam, curatam fuiſſe *Act. Haffn. Vol.* II. p. 164. *Juncker Conſp Chirurg.* p. 206.

[*n*] *Gunz* l. c. p. 74.

pro continenda hac hernia à DN. *de la Peyronnie* [o] promittitur. Sic uti in ventralibus à rupto peritonæo contingit, quod nimia moles ſit partium prolapſarum (§. 13. n. 3.), ut reponi integre nequeant, vel ſi partes elapſæ adhæreant (§. 13. n. 4.), quo ipſo itidem iis reponendis obex ponitur; per cingulum quoddam, vel vincturam aliquam contentivam dictam ſuſpenduntur, in ſitu ſuo continentur, ſicque alleviantur [p]. Atque ſi multiplex eſt hernia, cingulum latum cum corio duplicatum, *une large ceinture de cuir matelaſſée*, ad eam retinendam, ſecundum DN. *le Maire* ſuadetur. Si immobilis eſt hernia, pila concava adhibenda, in qua partes commode tanquam in ſinu locatæ, à preſſione defenduntur, quod ſæpe cum ſucceſſu à me factum, & à *le Dran* etiam in epiplocele ventrali comprobatum fuit [q].

Imo herniæ quædam ventrales immobiles abſque cingulo innoxie quandoque per vitam geſtantur, quod DN. *le Riche* in viro quodam militari obſervavit, qui cum magnum ſpatium pedibus junctis ſaliendo emetiri vellet, lapſus eſt, & eo ipſo momento dolorem acutum cum tumore ad latus dextrum abdominis duos tranſverſos digitos ſupra annulum obliqui ſenſit, hic tumor intra viginti quatuor horas magnitudinem ovi anatis adæquabat, accedens DN. *le Riche* ipſi lectum & varia appropriata remedia imperavit, cum vero non emolliretur tumor, ut reponi poſſet, ipſi tumorem hunc ita per dies vitæ geſtaturum, prædixit. Per decem deinde annos abſens, poſtmodum iterum curæ ipſius propter alium morbum ſeſe credidit, ubi tumorem nec auctum, nec imminutum deprehendit DN. *le Riche*, licet ſuaſu aliorum interea terras minerales reſolutivas applicaverit, frictiones etiam ☿iales ex aliorum conſilio, qui eum pro hernia non habuerunt, adhibuerit.

§. XXV.

In illa herniæ ventralis ſpecie, ubi plane nullus adeſt ſaccus (§. 21.), vel ubi in operatione apertus fuit (§. 20.), utroque vero modo vulnus abdomini inflictum fuit, repoſitæ partes in ſitu continentur per ligaturam ſacci (§. 21.) atque gaſtroraphiam poſtea, uti in magnis abdominis plagis fit, adminiſtratam, tunc vero plumaceolus Balſ. Arcæi imbutus & glomus DN. *Petit*, vel glomus molliuſculus, *une pelotte mollette*, juxta DN. *le Riche*, turundæ loco vulneri imponitur, totum abdomen embrocatione ex ₒ°ₒ roſat. c. vitell. & alb. ovi inungitur, & demum ſplenium vini intinctum applicatur, cui dein deligatio cum mantili & ſuo ſcapulari finem facit. Vulnus hoc quotidie inſpiciatur, & antequam glomus extrahatur, pus cum ſindone è vulnere educendum, quod tamdiu fit, donec ſaccus cicatrice clau-

[o] *Mem. de l'Acad. de Chirurg.* p. 701.
[p] *Dionis* l. c. p. 112. 121.
[q] *Le Dran* T. II. p. 65.

claudatur, imperata ſemper quiete in lecto, & continuato interim regimine moderato, victu tenui, levi, inducta demum cicatrice ſubligaculum debitum applicandum, quale *Heiſteri*, faſcia nempe inſtar cinguli cum ſcuto facta & *Tab.* 24. *fig.* 6. *in Chir. inſt.* adumbrata, eſſe poteſt.

§. XXVI.

Quæ cum ita per artem peracta fuerint, præcipua Chirurgi cura in modo, ægrum ab hoc morbo in poſterum præſervandi, verſari debet, quod tam in Taxi, quam Herniotomia opus eſt; cumque partes membranaceæ læſæ, vel nunquam plenarie, vel tarde tamen coeant (§. 15.), optimam *prophylaxin* poſteriori in caſu in bracherii per quoddam tempus in junioribus (§. 24.), ad dies vitæ in adultis geſtatione conſiſtere, uſurpatis externis & internis conſolidantibus, cenſemus. In priori caſu prolapſus vinctura itidem optime præcavetur. At cum ſecundum quoſdam hoc palliativum ſolum ſit remedium, propterea hinc operationem omnibus, qui herniam geſtant, ſubeundam ſuadeant, ſive libera illa ſit (§. 21.), ſive incarcerata, attamen quamdiu ſymptomata non urgent (§. 18.), aut ſi eadem mediante ſubligaculo præcaveri poſſunt, tutam hanc curationem, palliativam licet, ancipiti, radicali quamvis, anteponendam eſſe, cum pluribus mecum ſentientibus concludo.

DIS-

LXIX.

DISSERTATIO MEDICO-CHIRURGICA, DE HERNIA VENTRICULI.

Quam tuebatur

PETRUS KIRSCHBAUM,

NENTERSHUSANUS.

Argentorati 25 Septembris anno 1749.

§. I.

INteſtinorum aut omenti e ſitu naturali prolapſum, tumorem in ſibi vicinis corporis regionibus efficientem, primam morbi iſtius, quem κήλην Græci, Latini *herniam* vocant, ideam mortalibus impreſſiſſe a vero alienum eſſe non videtur. Ad cujus analogiam modo alios tumores iiſdem in locis ſubnatos, inteſtina tamen non continentes, ſub herniarum genere complexi ſunt; modo etiam ex notione viſceris, e cavo ſuo naturali in aliud cavum ſive naturale, ſive præternaturale, delapſi, reliquorum viſcerum, aut aliarum corporis humani partium ſimilem ſeceſſum herniæ nomine deſignare non dubitarunt. Sic hepar extra abdomen fætus in peculiari tumore contentum *Reiſelius* [a] *hepatocelen*; cerebrum per defectum oſſificationis partis cranii protuberans *Cl. Trewius* [b] *herniam cerebri*; veſicæ urinariæ in ſcrotum delapſum *B. Salzmannus* [c] *herniam veſicæ*; oculi tunicæ uveæ per foramen corneæ prominentiam *Schlichtingius* [d] *oculi herniam*; uterum in hypogaſtrii aut inguinis tumore nidulantem *Saulſejus* [e] & *Doeringius* [f] herniam uteri ſalutarunt, & M. B. *Valentini herniæ diaphragmatis* [g] mentionem injicit. Quid obſtat ergo, quo minus ventriculi ex abdomine in aliud cavum irruptionem *herniam ventriculi*, non deſtituti clariſſimorum virorum auctoritate, appellare poſſimus.

§. II.

Ex anatomia conſtat, magnum diaphragmatis muſculum in circumferentia ſua carneum, in medio ſui ſatis lata & trifolium repræſentante aponeuroſi tendineum, vertebris, coſtis, ſterno ita adhærere, ut quaſi velum tranſverſim ſuſpenſum thoracis cavum a cavo abdominali ſeparet, & motu ſuo ſub inſpiratione ventriculum comprimat, ſub exſpiratione vero pectus arctet. Tribus naturaliter gaudet foraminibus, uno in parte tendinea dextra magni muſculi, rotundo, pro tranſitu venæ cavæ, altero in parte muſculoſa parvi diaphragmatis, ovali, ſiniſtrorſum ſito, pro œſopha-

[a] *E. N. C. Dec. II. a* 7. *Obſ.* 6. *p.* 11. & Volfstriegel *ibid. Dec. II. a* 2. *Obſ.* 88. *p.* 162.
[b] *Commerc. Litter. a.* 1738. *hebd.* 52. *no.* 3. *p.* 412.
[c] *Diſſert. de Veſicæ urinariæ hernia Arg. a.* 1732.
[d] *E. N C. Vol. VIII. Obſ.* 25. *p.* 67.
[e] *In* Blegny *Zodiac. Med. Gall. a.* 3. *Menſ. Apr. Obſ.* 2. *p.* 52.
[f] *Epiſt. de hernia uterina in Op.* Hildani *p.* 893. *ſqq.*
[g] *E. N. C. Dec III. a.* 2. *Obſ.* 124. *p.* 186. ſed minus adæquata mihi videtur hæc denominatio, cum obſervationem epiploi, per foramen antiquum, in diaphragmate canis exiſtens, in thoracem irrumpentis deſcribat.

phagi, & tertio bifurcato quaſi, ſub ejuſdem parvi muſculi cruribus, pro aortæ deſcenſu. Hiſce addi poterit quartum in portione laterali ſuperiore muſculi inferioris diaphragmatis conſpicuum, nervo intercoſtali ad abdomen progredienti viam aperiens. Sub diaphragmate magno immediate in hypochondrio dextro hepar, in ſiniſtro lien, & inter hæc ventriculus locantur: & ultimum quod attinet, ita ſitus eſt, ut ejus extremitas magna cum cardia in hypochondrio ſiniſtro immediate ſub diaphragmate, extremitas parva cum pyloro dextrorſum, magis inferius ac cardia, magis inclinata & fere e regione corporum ultimarum vertebrarum dorſi reperiatur, hypochondrium tamen dextrum non attingat. Magna ejus curvatura, cui maxima omenti portio adhæret, magis anteriorem quam inferiorem, parva curvatura magis poſteriorem quam ſuperiorem corporis regionem ſpectat. Illum eſſe ſaccum membranaceum, ſumme ſenſibilem, motu periſtaltico dotatum & aſſumta in chymum mutantem, vix opus eſt, ut moneamus. Lien denique in homine fere totum vaſculoſum, membranis cinctum, depurationi ſanguinis hepatici dicatum, ventriculo ope vaſorum brevium & diaphragmati ope ligamenti particularis, quod tranſverſale eſt reſpectu totius corporis humani, & longitudinale reſpectu voluminis lienis, & pancreati ope arteriæ & venæ ſplenicæ adnectitur. Totum in hypochondrio ſiniſtro ſitu fere perpendiculari inter magnam extremitatem ventriculi & vicinas coſtas ſpurias ſub diaphragmate & ſupra renem ſiniſtrum locatur.

§. III.

Hiſce de partium ſitu indicatis, ut pleniorem de hernia ventriculi nobis ideam formare poſſimus, liceat quas hinc inde apud auctores de hoc morbo corradere potui obſervationes, hic in compendio recenſere.

Hiſt. I. Vir quidam ab aſſumto antimoniali emetico incidit in herniam ventriculi, qua ultra 17 annos laboravit. Quotieſcumque enim inflexit corpus, ventriculus non ſine moleſtia velut in ſaccum excidit [*h*].

Hiſt. II. Fæmina ab uſu pulveris ptarmici helleborati fortius operantis in tumorem in ſiniſtra & ſuperiore parte regionis hypogaſtricæ incidit, quem multas ob rationes, præcipue ob incommodum alimentorum deſcenſum, pro prolapſu ventriculi reputat *Blegny* [*i*].

Hiſt. III. Centurio, hydrope pectoris defunctus, in ſiniſtro thoracis cavo monſtravit ventriculum totum, partem coli, partemque ſuperiorem lienis per peculiaria foramina in diaphragmate conſpicua irrumpentia, quorum cum annuli eſſent cartilaginei, fortiterque ad dicta corpora adhærentes, hinc-

[*h*] Hildanus *Epiſt ad* Dœring. *in Opp. p.* 915. & totidem verbis Camerarius *Mem. Med. Cent. X part.* 14. *p.* 15.

[*i*] *Zod. Med. Gall. a* 1. *Febr. Obſ.* 2. *p.* 44.

hincque ſcalpello diſcindendi, a prima conformatione vitium hoc proveniſſe judicat *Chauvetus* [*k*].

Hiſt. IV. Juvenis brevi poſt aſſumtum emeticum antimoniale mortuus, & diſſectus ventriculum in dextra thoracis parte locatum oſtendit, & cum eo in loco pulmones deerant, ſitum ab ortu contractum fuiſſe declarat *Riverius* [*l*] notatque ægrum toto vitæ decurſu ſpirandi difficultate non valde fuiſſe oppreſſum, omneſque corporis functiones commode ſemper exercuiſſe.

Hiſt. V. In ſtudioſi, obſtructiones alvi, debilitatem ventriculi, graves ſingultus infinitoſque vomitus perpeſſi, cadavere, ventriculus cum omento colique parte in ſiniſtro pectoris cavo per foramen amplum nerveoque circulo circumſcriptum, in diaphragmate toto carnoſo conſpicuum, tranſiens repertus eſt [*m*].

Hiſt. VI. Fæmina, per plures annos diris colicæ torminibus vomituque afflicta, morbo tandem iliaco e vivis tollitur, in cujus cadavere in parte muſculoſa diaphragmatis ſiniſtrorſum inſigne rotundum foramen, diametro gaudens binarum unciarum, in ſuo margine inſtar pylori plicis & valvulis orbicularibus inſtructum, aderat. Hoc ipſum foramen diaphragma penetrabat, formabatque una cum mediaſtino & diaphragmate membranoſum ſaccum, in ſiniſtro autem latere quaſi duplicaturam diaphragmatis. In tali cavitate maxima ventriculi pars cum annexa parte omenti impacta tenebatur [*n*].

Hiſt. VII. Puer, qui per duos à nativitate annos ſatis commode valuerat, difficulter tandem ſpirare incipit, malo indies ingraveſcente, attolli plus juſto thoracem obſervat, de ventris dolore conqueritur, tuſſi ſæpius redeunte, & a paſtu præcordia repleri ſentit. Poſt mortem pueri quinquennis ventriculus, lien & hepar in pectoris cavitate fuerant reperta, ita ut mediaſtino deficiente toti pulmones cum corde & hepate dextrum, ventriculus & lien ſiniſtrum latus occupaverint [*o*].

Hiſt. VIII. Latomus per medium diaphragma, quà parte tendineum eſt, transfixus, triduo poſt interiit. In cadavere diſſecto ventriculus flatu diſten-

[*k*] *Hiſt. de l'Acad. Roy. des Scienc. Ao.* 1729. *p. m.* 14.

[*l*] *Obſ. Med. Cent. IV. Obſ.* 67. *p. m.* 37, Blancardus *Anat. Pract. Cent. I. Obſ.* 70. *p.* 152.

[*m*] Th. Bartholinus *Hiſt. Anat. Cent. VI. hiſt.* 54. *p.* 288. & prolixius Clauderus *in E. N. C. Dec. II. a.* 5. *Obſ.* 193. *p.* 386. qui juvenem nunquam fuiſſe aſthmaticum, ſed libere ſemper reſpiraſſe, & 40. libras muci corrupti, pici liquatæ ſimilis, evomuiſſe addit.

[*n*] *Jagwiz* apud *Goblium in Act. Med. Berol. Dec. II. Vol. IV. obſ.* 1. *p.* 64.

[*o*] Becker *in app. tract. de ſubmerſorum morte ſine pota aqua Gieſſ.* 1704. 8. citantibus *Actis Erud. Lipſ. A.* 1706. *menſ. Apr. p.* 171. Editionem hanc non poſſideo, & in altera, quæ Jenæ 1720. 4to prodiit, non reperitur hæc obſervatio.

diſtentus & in ipſum thoracem raptus animadvertebatur, etſi vulnus pollicem vix eſſet latum [p].

Hiſt. IX. Melancholicus proprium pectus gladio transfixit, ex quo vulnere bimeſtri ſpatio convaluit. Septimo poſtmodum menſe vomitibus continuis, lipothymiis ſudoribusque frigidis correptus interiit. Corpore aperto vulnus pulmonem ſiniſtrum nunc penitus conſumtum & partem aponeuroticam diaphragmatis penetraſſe repertum eſt. Ventriculus totus in illud thoracis latus aſcenderat, & cor arefactum cum capſula de ſede ſua in dextrum latus, ubi & vivus ille cordis pulſum obſervare jubebat, depulerat [q].

Hiſt. X. Chirurgus militi, vino ſulphurato admodum inebriato, vomitorium ex tartaro emetico propinavit, qui vix elapſis quatuor horis in mediis vomitibus animam exſpiravit: in ejus cadavere aperto ventriculi orificium ſiniſtrum verſus diaphragma, & hoc ipſum verſus cavitatem pectoris violento modo compulſum, conſpectum fuit [r].

Hiſt. XI. Vir hepatis ſcirrho laborans navigatione inconſueta & ebrietate illum in gangrænam & ſphacelum mutaverat, unde ſub crebrioribus vomitibus materiæ nigricantis fætidæ, vomendi conatibus & enormiore ſingultu vitam cum morte commutavit. In ejus thorace ventriculus, omentum, duodenum, jejunum & pars ilei ſitum ſuum, ſed confuſum, habebant. Diaphragma integrum quidem erat, ſed illud foramen, per quod œſophagus ad ventriculi orificium ſuperius ordinarie deſcendit, maxime dilatatum & atonum, portionem quamdam inteſtini ilei continebat [s].

Hiſt. XII. Vir quidam poſt largiorem braſſicæ capitatæ, muria conditæ, & cicerum ingeſtionem anguſtiis præcordiorum, vehementiſſimis vomitibus, dolore colico & urente, ac pertinaci alvi obſtructione correptus, paucarum horarum ſpatio trucidatur. Cujus ventriculi extremitas magna cum omento integro per rupturam partis tendineæ diaphragmatis largam penetrans in ſiniſtro pectoris cavo reperta eſt [t].

§. IV.

Et ut de noſtra parva ſupellectili quoque aliquid addamus, en caſum ſequentem. Nupero menſe junio hic Argentorati miles excubias agens, ſub veſperam hora ſeptima hominem, ob malefacta fugientem, globulo plum-

[p] Paræus *Oper. Lib. IX. c.* 30. *p. m.* 313. Blancardus *Anat. Pract. Cent. I. obſ.* 2. *p.* 3.

[q] *Sennertus* apud *Hildanum Obſ. Chir. Cent. II. obſ.* 33. *p.* 108. Blancardus *l. c. Cent. II. obſ.* 9. *p.* 206.

[r] *Exercit. Subſec. Francof.* apud *Goblium l. c. p.* 64.

[s] *Schoberus* in *Eph. N. C. Cent.* 3. & 4. *ap. p.* 147.

[t] Gottl. Buddæus *Breßl. Sammlung von Natur - Medicin und Kunſt - Geſchichten* Tent. XXIV. menſ. Maj. Claſſ. IV. art. 10. p. 561.

plumbeo ſclopeto exploſo petit, ſed infauſto ſucceſſu puellæ, novendecim annorum ætatis, forſan occurrentis pectus ſiniſtrum tranſigit. Hæc ab ictu in terram lipothymica cadens, cum animum reciperet, crebrum experta eſt ſingultum, conatum vomendi, ſub diris pectoris abdominiſque doloribus, nullo tamen ſubſequente, ob virium forſan debilitatem ſanguiniſque jacturam, vomitu. Sic debito modo deligata, ægre ſpiritum trahens, poſtero mane hora octava expiravit. Legaliter inveſtigatum eſt cadaver. Globulus ſub ſiniſtra mamma inter coſtam quintam & ſextam ingrediens, latum, inæquale & lacerum vulnus effecit, & in dorſo paulo inferius rurſus egreſſus eſt. Aperto thorace proſiliit ſaccus membranaceus flatu diſtentus, qui mox pro ventriculi extremitate magna ex annexo omento cognoſcebatur, ad hujus latus ſplenis dimidia portio in ſuperiore extremitate cruentata, lacerata & concuſſa cernebatur. Cor ab irruentibus in pectus hiſce corporibus verſus dextrum latus pulſum, pulmo ſiniſter parvus collapſus, illæſus tamen, & tota cavitas ſanguine repleta erat. Diaphragma in parte tendinoſa rupturam trium quatuorve pollicum latitudine oſtendebat, & ſexta, ſeptima, octava ac nona coſta diffracta cernebantur. Hinc ob magnam partis aponeuroticæ diaphragmatis læſionem, lien tranſverſim vulneratum, coſtas plures fractas, vulnus hoc pro abſolute lethali ii, quibus hoc opus commiſſum erat, declarare non dubitarunt.

§. V.

Herniam ventriculi in brutis quoque reperiri obſervationes teſtantur. Sic *Littrius* [u] in cane à ſe diſſecto loco foraminis ovalis in diaphragmate magnam invenit fiſſuram, cujus margines cicatrice obducti erant, & duodeno tranſeunti locum aperiebant, dum interim totus ventriculus in thorace collocaretur, nec per eam fiſſuram in abdomen retrudi potuerit, dilatata vero illa, ſponte retrogrediebatur, non impediente illud œſophago, ſatis ad repoſitionem longo. Et *Peyerus* [x] ovis meminit, cujus diaphragma a nimia herbarum ingurgitatione tranſverſim ruptum ejus ſecundo ventriculo, quem κηκρύφαλον Græci vocant, aditum in pectus medioſque pulmones conceſſit. Addi poterit caſus *Valentini* ſupra §. I. nota *g.* citatus.

§. VI.

Non vero ſemper per foramina hæc diaphragmatis, ſive a natura, ſive morbo, ſive vulnere facta ventriculus tranſit, ſed manet interdum ſuo in loco ventriculus, aſcendentibus in pectus aliis viſceribus proxime adjacentibus, præcipue *colo* (cujus tractum tranſverſum in dextro hypochondrio in-

[u] *Hiſt. de l'Acad. Roy. des Sciences Ao.* 1706. *p. m.* 33.
[x] *E. N. C. Dec. II. a.* 4. *obſ.* 99. *p.* 195.

incipere, ſub veſicula fellea progredi, & in parte anteriore magnæ curvaturæ ventriculi, interdum quoque paulo inferius progredi, ac in ſiniſtro hypochondrio ſub liene finiri novimus) *omento* (cujus & ipſa portio tractui huic tranſverſo coli adhæret) & *pancreate* (glandula nempe iſta, linguam caninam figura ſua æmulante, tranſverſaliter ſub ventriculo ſita, duodeno lienique connexa). Quem morbum, ſi ob analogiam cauſæ, modi fiendi, ſymptomatum atque eventus ad hernias ventriculi late ſic dictas referre velis, me non habebis refragantem. Ad illuſtrationem ejuſdem ſufficiant tria ſequentia exempla:

I. Vir quidam [*y*] magna vini liquoriſque fermentantis copia ingurgitata, noctu colica vehementi corripitur; medicaſtrum conſulens accipit vomitorium fortius, quo aſſumto dolor ingens totius abdominis, ventris inſtar lapidis durities, nulla tamen ſub inflatione ejuſdem, difficultas reſpirandi ſumma, conatus vomendi crebriores, pulſus parvus, convulſiones diræ & mors ſequebantur. Sub cadaveris examine inventa eſt dilatatio diaphragmatis eo in loco, ubi nervus intercoſtalis ex pectore in abdomen tranſit, per hujus fiſſuræ dilatationem portio coli maximaque omenti & pancreatis pars in thoracem ſiniſtrum pulſa fuit, & vena pancreatica rupta ſanguine reliquum ejuſdem cavum replevit.

II. Centurionis pectus globulus ſclopetarius penetrat, læſa interne carnoſa diaphragmatis parte. Curabatur a chirurgis vulnus externum, ſed ventriculi debilitatem cum dolore retinebat, menſibus octo elapſis ſub immenſis doloribus colicis mortuus eſt. Abdomine aperto, maxima coli flatibus diſtenti pars per vulneris diaphragmatici foramen in thoracis cavum penetraverat, vulneris tamen amplitudo vix minimi digiti capax erat [*z*].

III. Cuidam cultellus longus inter quartam & quintam coſtam adigitur, curatur octiduo, a tuſſi, reſpiratione impedita aliiſque ſymptomatibus liberrimus, ita ut munia domeſtica probe obiret; die nona cum chirurgo & ſibi ſanus videretur, ſubito animo linquitur, & poſt apnœam anhelationemque maximam vigeſima quarta hora moritur. Secto cadavere diaphragma inventum fuit omnino perſectum, & inteſtina tenuia in thoracis cavum irrepſerunt [*a*].

§. VII.

Diverſas herniarum ventriculi ſpecies ex recenſitis hiſtoriis collectas, ſequenti ſchemati includimus. Hernia ventriculi eſt vel

Pr. Vera, tumque dividitur ratione

I. Loci in

1. Exter-

[*y*] *De St. André* apud *Goblium l. c. p.* 11.
[*z*] *Paræus* l. c. & ex eo *Blancardus* l. c. Cent. I. Obſ. 1.
[*a*] Henr. Ab Heer. *obſ. oppido rar. obſ.* 25. *p.* 282.

1. Externam &
2. Internam, quæ vel
   (1) Connata
   (2) Adquiſita, ita ut malum proveniat vel a cauſa
   (1) Externa violenta
   (2) Interna, & tum oritur malum ver per diaphragmatis
   (a) Intra pectoris cavum intruſionem
   (b) In aliquo foramine naturali dilatationem
   (c) Rupturam.

II. Partium prolapſarum in herniam
1. Simplicem, illamque vel
   (1) Completam
   (2) Incompletam.
2. Complicatam.

III. Subjecti in herniam ventriculi hominum & brutorum.

Sec. Analoga.

Hæc ut eo melius intelligantur, *herniam ventriculi veram* voco, ubi ventriculus loco ſuo elabitur (§. III. IV. V.), *analogam* ubi ventriculo in ſitu manente colon, aut pancreas, aut omentum in pectus ſecedunt (§. VI). *Herniam ventriculi externam* dico, quando ventriculus, in tumorem elevatis & diſtentis peritonæo, muſculis & integumentis extra abdomen & quaſi extra corpus egreditur (§. III. 1. 2.) & *internam*, quando ex abdomine in thoracis cavum ſecedit (§. III. 3. ad 12. & §. IV.) *ſub hernia ventriculi connata* intelligo malum, à prima conformatione mala veniens (§. III. 3. 4. 5. 6. 7.) & ſub *acquiſita* illæ herniæ veniunt, quæ demum ſucceſſu temporis naſcuntur, idque vel *à cauſis externis violentis* e. g. ictu (§. III. 8. 9.) aut ſclopeti exploſione (§. IV.) vel a *cauſis internis* præcipue vehementioribus vomendi conatibus ſive ab emetico (§. III. 10.) ſive à cibis flatulentis & fermentantibus (§. III. 12.), ſive a gangræna partium vicinarum (§. III. 11.) enatis. Cum ab omnibus hiſce cauſis ventriculus in thoracem pellatur, continget illud vel ſub *diaphragmatis ruptura* (§. III. 12.) vel ſub majore *foraminum* ejuſdem naturalium *dilatatione* (§. III. 11.) vel denique ſub ſola *diaphragmatis* intra cavum pectoris *intruſione*. Diu, fateor, dubius hæſi, num hic morbus (§. III. 10.) in herniarum ventriculi claſſe locum habere poſſit, cum in eo ventriculus adhuc ſub diaphragmate maneat, & ita in abdomine eſſe videatur. Perſuaſit tandem *Gohlii* auctoritas, & præcipue argumentum, quod cum generalis herniæ ventriculi idea in ejuſdem ex cavo naturali in aliud translocatione conſiſtat, ſufficiat, eum, itidem retracto & loco ſuo ex parte moto ſepto tranſverſo, iſto in ſpatio eſſe locatum, quod alias thorax dicitur, licet ſeptum illud adhuc revera ventriculum à thoracis contentis ſeparet. *Hernia ventriculi ſimplex* erit, ubi ſolus ventriculus (§. III. 1. 2. 4. 6. 8. 9. 10. 12.) & *complicata*, ubi & aliæ partes ſimul cum ventriculo egrediuntur, ſic lien (§.IV.),

 colon

colon (§. III. 5.), lien & colon (§. III. 3.), lien & hepar (§. III. 7.), duodenum jejunum & pars ilei (§. III. 11.) una cum ventriculo in thorace reperta ſunt. Quando totus ventriculus pectoris cava ſubiit (§. III. 3. 4. 5. 7. 8. 9. 11.), *hernia ventriculi completa*; quando pars tantum ejuſdem (§. III. 6. 10. 12. §. IV.) intravit, *incompleta* nominanda erit. Herniæ ventriculi exiſtentiam in hominibus §.III. & IV. & in brutis §. V. demonſtrant. Quodſi denique herniam ventriculi internam connatam in herniam *lateris dextri* quando ventriculus in dextro pectoris cavo (ut §. III. 4.) & *lateris ſiniſtri*, quando in ſiniſtro (ut in reliquis omnibus exemplis contigit) reperitur, ſubdividere velis, per me quidem licebit.

§. VIII.

Cum vero tot differentes dentur herniarum ventriculi ſpecies, præcipuas ex iiſdem quoad earum cauſas, diagnoſin, prognoſin & curam accuratius, brevibus quamvis verbis, examinare lubet. Cauſam *herniarum ventriculi externarum* in ruptura vicinæ peritonæi partis & muſculorum cutiſque ab antrorſum premente ventriculo expanſione & in tumorem elevatione eſſe quærendam, ratio ipſa dictitat, cum hiſce in locis nullus ejus membrana proceſſus, qui dilatari poſſit, adſit. Anſam huic rupturæ ſubminiſtrant quæcumque, diſtento imprimis ventriculo, muſculis abdominalibus & diaphragmati validiſſimos ſpaſmos inducunt, ut ſunt fortiora emetica (§. III. 1.) & ptarmica (§. III. 2.). Quodſi enim in inferiore ventriculi regione muſculi abdominales, in ſuperiore vero diaphragma violentiſſime & diutius convelluntur, is in torculari quaſi conſtitutus preſſioni tandem renititur, & ſub continuatis ambientium ſpaſmis aut ſemetipſum perdit, aut illas; ea nempe harum partium perit, quæ vel minus reſiſtit, vel cui maxima vis infertur. Sic à violentiore vomitu œſophagum ruptum eſſe legimus [b] diaphragma ſub iiſdem divulſum ex antecedentibus conſtat, & peritonæum vim paſſum eſſe modo recenſitæ hiſtoriæ oſtendunt. Ultimum ſi contingit, ſigna diagnoſtica mali deſumi poterunt (1) a vi prægreſſa ſenſuque diſruptionis dolorifico eo tempore oborto; (2) ex tumore in regione epigaſtrica ſubnato, ejuſdem cum cute coloris, ſine fluctuatione, molli, non reſiſtente, poſt paſtum aucto, jejuno ſtomacho imminuto; (3) ex incommodo alimentorum deſcenſu, quæ ad infernam uſque tumoris partem pergere animadvertimus; (4) ex digeſtione & expulſione earumdem lenta, obſervavit enim *Blegny* l. c. ea totos ſex aut octo dies in tumore commoraſſe: & denique (5) ex levamine quod æger dorſo incumbens ſub digeſtionis expulſioniſque alimentorum præcipue tempore ſentit. Prognoſis, ſi citatos caſus reſpicimus, triſtior, cum nullus recenſitorum ægrorum convaluerit, licet, incommoda inde percipienda ſi excipias, diu innoxie tolerari poſſit: Vir enim *Hildani* ſeptendecim & *Blegny* fæmina octo annos malum illud tulerunt, & nondum inde ipſo-

[b] *Boerhaave hiſtoria prima atrocis nec deſcripti prius morbi* in *opuſculis* p. 98.

ipſorum vitæ imminebat periculum. Quodſi vero rationem conſulimus, meliora de his quam de cunctis reliquis ventriculi herniis ſperare poſſumus: morbus enim recens incurabilium numero accenſeri non meretur, & radicalem omnino videtur admittere curam; in inveterato autem vix niſi palliativa locum habebit. In principio ergo affectus per ſua ſigna cogniti (præcipue ſi poſt enormes vomitus aut ſternutationes ſenſumque diſruptionis partis peritonæi dolorificum tumor eo in loco oriatur) cohibito per nota remedia vomitu aut ſternutatione & ſopitis partium ſpaſmis, æger in lectum capite demiſſo clunibuſque elevatis reponendus, & per ſufficiens tempus eo in ſitu relinquendus eſt. Tumor, ſi quidem fieri poteſt, digitis ex arte retropremendus, & ſuper impoſitis linteis complicatis vini ſpiritu calefacto impraegnatis debita faſcia firmandus erit. Cibus ab initio nullus, ſucceſſu temporis parcus & eupeptus concedendus, alvuſque clyſteribus emollientibus continuo reſeranda. Quodſi dolor ceſſans, tumor ſine reditu diſparens, reliquaque ſymptomata ablata conſolidationem peritonæi indicarunt, tum faſcia, tum diæta, ne malum recrudeſcat, per aliquod adhuc tempus continuari poterunt. In inveterato malo, cum partium ruptarum unio non amplius locum habet, nec ob magnum, quod ab apertione tumoris imminet, periculum operatio herniæ hujus chirurgica temere ſuaderi poſſit, ante omnia repoſitio ejus ſub debito ægri ſitu, & rite obſervatis cautelis tentanda erit, ſi antea clyſteribus flatulentia diſcuſſa, & fomentationibus embrocationibuſque partes probe emollitæ ſunt: quæ ſi locum invenit, tum convenientis faſciæ ſive peculiaris bracherii applicatione pars elapſa & repoſita in ſitu ſuo retinenda eſt. Si vero hæc repoſitio ſive ob ventriculi cum lateribus tumoris coalitum, ſive ob nimiam foraminis, per quod egreſſus eſt, anguſtiam reponi nequeat, ſucurri poterit mappæ ſubtenſæ beneficio, partem elapſam ſuſtentantis, qua ſuſpenſorii in modum parumper retrahitur, ne, ſi libere tumor dependeat, aut ejus augeatur moles, aut a nimia partium diſtractione novus dolor ſurgat.

§. IX.

Sed quid in *hernia ventriculi interna connata* agendum erit? Cauſam ejus proximam in prima eaque mala conformatione eſſe quærendam, patet; ſed unde hæc eveniat, in tanta circa rationem conformationis fætus caligine, dicere non poſſumus. Sic & ſigna ejus, antequam gravioribus ſeſe manifeſtet ſymptomatibus fere nulla, & obortis iis admodum æquivoca ſunt. Quis hæc niſi loquente experientia vel ſomniando cogitaſſet? Pone plura & maxima reſpirationis obſtacula, pectoris cava corporibus huc non pertinentibus majoribus ventriculo, colo, hepate, liene repleta, cor loco ſuo motum, pulmones compreſſos, collapſos, libertatem motus diaphragmatis impeditam: an non inde graviſſimi affectus aſthmatici, reſpiratio difficillima, &, ob partium tenſarum & diaphragmate circumcluſarum preſſionem, dolorifica? An non ob ventriculi translocationem, non agentibus in illum primariis

riis triturationis adminiculis, apepſia, dyſpepſia, chymus, chyluſque crudi, atrophia & larga malorum hinc fluentium meſſis ſequi deberet? Sed *Riverii* juvenis per 24 annos bene valuit (§. III. 4.), *Bartholini* ſtudioſus (§. III. 5.) nullum in reſpiratione incommodum unquam ſentit, & *Beckeri* puerulus per biennium commode vixit (§. III. 7.), nec de *Jagwitzii* fæmina, anno 44 ætatis mortua, legimus, illam ante iſtos dolores colicos de morbo huc ſpectante conqueſtam eſſe. Quoniam forſan, cum hæc mala a prima conformatione adſint, functiones corporis ad illa ſenſim ſenſimque ſeſe accommodare aſſueſcunt, hinc ea quæ naturaliter ſubſequi deberent ſymptomata non ſequuntur, præcipue ſi, ut in caſu *Riverii*, pulmo ejus lateris, in quo ventriculus jacet, penitus deficiat. Et quot forſan homines eadem conformatione præditos occubuiſſe putes, qui parvum aut nullum exinde in vita ſenſerunt incommodum? Sed non cunctis adeo felices eſſe licet, cum enim anguis in herba lateat, ſi hæc mala partium internarum conformatio aliis cauſis ſive externis (e. g. emetico §. III. 4.) ſive internis (e. g. hydrope pectoris ut §. III. 3. malo hypochondriaco, ut §. III. 5. aut colica nephritica, ut §. III. 6.) excitetur exaſperetur que, non poſſunt non dira exinde excitari ſymptomata, ventriculi debilitas & languor, alvi obſtructiones pertinaces, tormina, graves ſingultus, vomituritiones, vomitus enormes, ipſeque Ileus. Sed & tum quoque diagnoſis mali noſtri ut & horum ſymptomatum cauſæ difficilior eſt, à quot enim accidentibus iſta oriri non poterunt? Ita ut rite penſitatis cunctis ſuſpicioni quidem & probabilitati, non vero plenariæ veritati locus relinquatur, ni tam evidentia ſint ſymptomata ut in *Beckeri* caſu (§. III. 7.). Et quid ſi vel mali nomen notum ſit? an aliud inde ſolatium, niſi triſtem de morbo incurabili, ſi non lethali, prognoſin, habebis? Sanationi certe radicali nullus locus relinquitur, cum mala partium conformatio nulla arte immutari queat. Hinc ergo non alia niſi palliativa applicanda erit cura, quæ dicta ſymptomata rite, ſi non tollit, ſaltem mitiget. Cum vero hæc in generalioribus conſiſtat, & ubivis in practicorum ſcholis occurrat, eamdem brevitatis ſtudio omittere placet.

§. X.

Herniæ ventriculi internæ à cauſa externa violenta adquiſitæ ratio per ſe patet, & in vulneratione diaphragmatis conſiſtit, quæ cum non ſine maximo dolore concomitantibus convulſionibus, ſi non univerſalibus, ſaltem particularibus contingat, non poteſt non muſculorum abdominalium in ventriculum preſſio, ſpaſtica diaphragmatis actione adjuta, eumdem per ſpatium in diaphragmate factum in thoracis cavum propellere. Idque fit vel ſucceſſive, ita ut parva ſaltem ventriculi portio cavum illud ſubeat, quam cum proxima ſequatur, anguſtum quoque vulnus ventriculus tranſire poterit, ut in hiſtoria 8. §. III. factum fuiſſe legimus; vel fit ſubito, gravioribus nempe ſub convulſionibus, & in vulnere præſertim lacero, ubi ventriculi ſubito in-

intrantis vis diaphragmatis vulnus adhuc magis dilacerat ampliatque, ut noſtro in caſu §. IV. contigiſſe ſumme probabile eſt. Hoc ſatis curioſum, quod, cum vulnera partis tendinoſæ diaphragmatis ab antiquis jamjam pro lethalibus habita ſint [c] & adhucdum habeantur, cumque aliquoties viderim canes, quorum diaphragmatis tendo gladio transfoſſus eſt, e momento expiraſſe [d], tales homines tamdiu vivere potuerint, ut Latomus *Paræi* (§. III. 8.) triduum, *Herii* homo per octiduum (§. VI. 3.) Melancholicus *Sennerti* (§. III. 9.) per ſeptem, *Paræi* centurio (§. VI. 2.) per octo menſes, & noſtra ægra per duodecim horas. Sed recte obſervat *Bohnius* [e] viſcera abdominis in thoracem rapta lethalitatem aliquando ſufflaminare, obturando foramen illud, ita ut ad exemplum melancholici illius & centurionis interdum cum vulnere concreſcant quaſi, & ita vulneris conſolidationem analogam efficiant. Interim & hic parvam de radicali cura ſpem, recrudeſcente cum tempore malo, relictam eſſe, experientia demonſtrat. Diagnoſis, præter ea, quæ ordinarie pro cognoſcenda diaphragmatis læſione à dolore ejus partis, reſpirandi difficultate, ſingultu, delirio, convulſionibus &c. deſumuntur ſigna, a vomitu continuo, ſi vires ſatis conſtent, aut debilitatis iiſdem, a non interrupto vomendi ſaltem conatu peti poterit. Et cum indicationes curatoriæ in partium intruſarum repoſitione, & in ſitu naturali retentione ac vulneris diaphragmatis conſolidatione conſiſtant, hæ vero obtineri non poſſint, æger deligato vulnere externo, & adhibitis, quæ ars ad mitiganda ſymptomata præcipit, remediis, naturæ, ſuiſque fatis relinquendus erit. Etenim non ſine ſummo vitæ periculo, ut non dicam ſine evidenti homicidio ita aperiri poterit abdomen, ut ventriculus, colon, lien &c. verſus illud retrahi & reponi poſſint; & ſi vel maxime illud efficias, qua ratione ſub continuo periſtaltico & muſculorum reſpirationi inſervientium motu in ſitu ſuo contineri poſſint, non video. Sic & diaphragmatis in parte tendinea læſi conſolidatio difficilis erit, cum & partes tendineæ ægrius coëant, & quies, neceſſarium ad reunionem ſolutarum partium adminiculum, deſit, & labiorum vulneris contractio, & immediata medicamentorum ad læſam partem applicatio, magni utique in his momenti, noſtro in caſu locum non habeant.

§. XI.

Herniæ ventriculi internæ a cauſſa *interna* provenientis ſpecies prima, quæ *diaphragmatis in pectus intruſione* contingit, omnium velociſſima eſt & perniencioſiſſima. Oritur enim à violentiſſimo, eoque æquali œſophagi & ventriculi ſpaſmo, motu eorum periſtaltico verſus ſuperiora converſo, qui, ſi ſpaſmis muſculorum abdominalium vehementibus pertinacibuſque continuis adju-

[c] *Hippocrates lib. VI. aphor. XVIII. & Galenus ad h. l. p. m.* 608.
[d] *Chriſt. Vaterus* tamen in cane vulnus ſpeculi tendinei diaphragmatis non lethale vidit. *E. N. C. Dec. II. a.* 8. *obſ.* 199. *p.* 499.
[e] *De renunciatione vulnerum ſect. II. cap. IV. p. m.* 137.

adjuvatur, ſi inſimul inteſtina flatu diſtenta ventriculum verſus pectus premunt, eveniet, ut diaphragmatis tonus tot tantiſque viribus contra illud agentibus debilitatus remittat, & muſculus ſub vehementiore tandem quodam vomendi conatu a contractione œſophagi & aſcendente magna extremitate ventriculi ſubito, quaſi fune ſurſum traheretur, in pectoris cavum adigatur. Et licet hoc actu non totus plenarie thorax, ſed ſiniſtra potius ejuſdem cavitas anguſtetur, cum tamen totum diaphragma ſimul patiatur, & ſpaſmum quaſi ſeu rigorem potius univerſalem concipiat, verſus abdomen denuo deſcendere nequit, hincque præcluſo ſtatim ſpiritu, quum aër nova inſpiratione pulmones expandere nequeat, circulus ſanguinis intercipitur, & catarrhus ſuffocativus ægrum jugulat. Quidquid fortiorem movet vomitum, malo huic cauſa erit procatarctica. Signa ejus diagnoſtica in vivis non alia, niſi ea, quæ cum catarrho ſuffocativo ſub vomitibus contingente habet communia. Prognoſis deſperata eſt: & cum malum ſit ſubitaneum citoque interimens, nullam curam admittit: præcaveri tamen poterit, ſi ſub vomitu paululum fortiore ea ſtatim ex arte adhibeantur remedia, quæ hunc mitigare aut ſiſtere norunt.

§ XII.

Altera hujus herniæ ſpecies, quæ a *foraminis cujuſdam naturalis diaphragmatis dilatatione* dependet, ex eadem ac antecedens (§. XI.) cauſa oritur, hac tamen cum differentia, ut ſub inſigniter labefactato ventriculi tono maxima motus periſtaltici inverſi vis in œſophago poſita ſit: ſic enim ſub vehementioribus frequentioribuſque diaphragmatis ſuccuſſionibus, & ab œſophago ſurſum tractionibus, relaxatur illud quod œſophagum tranſmittit, foramen, & ille ipſe ſtomachus partes ſibi nexas, ventriculum, duodenum, jejunum per illud foramen in pectoris cavum deducit, cum per motum periſtalticum inverſum proprio jam niſu verſus ſuperiora ferantur. Hæc ad hiſtoriam XI. §. III. ſatis clara eſſe videntur, præcipue ſi conſideres, ſub gangrænatione hepatis vicinum ventriculum, antea jamjam navigatione, mala diæta continuaque ebrietate debilitatum, multa incommoda perpeſſum fuiſſe, ut ergo major vis in œſophago, quam in ventriculo reſpectu ſpaſmorum ſuperfuerit. Sed quid de caſu D. *de St. André* (§. VI. 1.) dicendum? Foramen diaphragmatis, per quod nervus intercoſtalis tranſit, minimum eſt, a colo in ſitu naturali conſtituto vix attingitur, nec ipſum hoc inteſtinum a vomitibus, ſi quidem iſti malo anſam dederunt, adeo violenter commovetur, ut foramina dilatare poſſet. Num foramen a prima conformatione jamjam juſto erat capacius? Num dolores colici eo præcipue in loco ſævitiem ſuam in inteſtinum quam maxime exercuerunt, qui vicinus eſt illi, ubi nervi tranſitus contingit, & ſic pars quædam ejus dictum foramen intrans iſtius latera terebrando quaſi dilatavit? Num vomitus demum colon in foramen intruſit, aut vero ejus intruſionem tantum adauxit? Quid

pan-

pancreatis glandulam in thoracem adegit, an colon, quod cum ea nullam, quantum novi peculiarem connexionem habet, an ventriculi vomitu commoti pressio? Nil affirmare, nil negare, nil definire audeo. Habet & medicina sua miracula, quæ licet secundum leges naturæ contingant, tam absconditam tamen causam agnoscunt, ut veris miraculis proxima esse videantur. Signum pathognomonicon hujus mali in abdominis tensione, insigni duritie, & adeo nulla inflatione, ut potius contractum videatur, cum vomitibus una serie interruptim se consequentibus optime ponunt *St. André* & *Gohlius*, quæ symptomata, si a partis aut partium internarum gangrænatione & sphacelatione proveniunt, vitæ spem omnem eludunt. Si vero ab alia causa vomitus in subjecto ceteroquin sano hunc morbum ex suis signis cognitum producat; licet & tum in angusto res constitutæ sint, & prognosin valde dubiam reddant, non tamen omnis spes adeo rejicienda erit, ut non in extremo malo extrema quoque remedia tentare velimus. Præmissa ergo, aut repetita, si opus est, venæsectione larga, ad inflammationem vel præcavendam, vel mitigandam, abdomen emollientibus foventibusque cataplasmatibus erit muniendum, interne clysteres emollientes, multumque oleosi primum, dein & paulo acriores, ad inferiora stimulantes injiciendi, & quoniam hæc hernia non simul & semel, sed successive intrantes partes admittit, ab initio, quando hernia adhuc est incompleta, id est, quando pars tantum ventriculi aut minor intestini portio subintravit, quid in mercurio vivo præsidii sit, tentarem. Mihi certe haud improbabile esse videtur, hydrargyri gravitatem naturalem, subjuncta ejus fluiditate, ventriculi aut intestini portionem thoraci impactam validius versus abdomen retroprimere posse, quam ullum aliud remedium, quod frustra forsan sub tantis vomitibus, quoniam mox rursus rejicitur, propinabis. Hinc ergo illum, cum periculum sit in mora, non ad unam alteramve unciam, sed ad semilibram, libram, & ultra, si opus est, pro dosi [*f*] propinarem cum ℴ°ℴ amygdalorum dulcium, ad sopiendos spasmos & facilitandum mercurii descensum, sub situ corporis erecto, qui ad repositionem ventriculi requiritur. Motum vero corporis non, ut alibi in ileo sub mercurii exhibitione fieri solet, metu violentiorum vomituum suaderem, ponderis enim doseos mercurialis augmentum motus defectum supplebit. Et si post ejus operationem symptomata cessant, alvusque reserata sit, opiata, quies & accuratissima diæta reliquum curationis punctum absolvent. Quodsi vero totus ventriculus jamjam in thoracem venit, (quo in casu vomitus languidiores fieri solent, cum non amplius tanta vi comprimatur ventriculus) non novi, an hæc cura adhuc locum habeat. Etenim tum sese expandit, flatibusque distenditur ventriculus, ita ut per angustum foramen non eadem facilitate reprimi, & in abdomen adigi queat [*g*]. Hoc in casu pro conclamato status ægri censendus, suisque fatis committendus erit.

 §. XIII.

[*f*] Puerum novi, qui tertio ætatis anno malacia affectus, ultra duas libras mercurii vivi sine ulla subsequente noxa una vice deglutivit, & tertio demum die reddidit.

[*g*] Qualem quoque mercurius vivus, in corpore humano relictus, noxam inferre possit, conf. egregia observatio *Maddeni Trans. Angl. no.* 442. *vers. Gall. a.* 1736. *p.* 159.

§. XIII.

Tertia denique harum herniarum ſpecies, quæ ex *rupto diaphragmate* oritur, cum herniæ internæ a cauſa externa provenienti æquiparari in omnibus poſſit, eadem de hac, quæ de illa (§. X.) diximus valebunt. Sic & quæ de reliquis herniarum ventriculi ſpeciebus adhuc monenda eſſent, vel in antecedentibus jamjam ſparſim tradita, vel ex iis nullo negotio colligi poterunt. Hinc ad portum properans vela contraho. Teque Benigniſſime Pater cæleſtis ſupplex invoco rogoque, ut quemadmodum hactenus, ita & nunc, & inposterum gratia tua mihi aſſiſtas, ſic non poteſt non cunctorum meorum laborum felix eſſe

F I N I S.

DISSER-

LXX.

DISSERTATIO MEDICO-CHIRURGICA, DE HERNIA INCARCERATA SUPPURATA SÆPE NON LETHALI.

Quam Præside

D.D. LAURENTIO HEISTERO.

Tuebatur.

JOAN. ADOLPH. GLADBACH,

MOENO-FRANCOFURTENSIS.

Helmſtadii 21 Martii anno 1738.

§. I.

Quamquam ſatis perſpicuus titulus diſſertationis mihi videatur, & quilibet intelligere poſſit, quid vocabulo *herniæ* velim, attamen ne a conſueto recedam ordine, definitionem ſive deſcriptionem aliquam præmittam: *Eſt autem proprie hernia tumor circa abdomen, quem partes quædam ſolidæ & molles, imprimis vero inteſtina & omentum e cavitate ejus & ſitu naturali prolapſæ, efficiunt, poſt dilatationem & forſan quoque rupturam quandoque peritonæi proveniens.* Atque ſpecies, quæ ita ſe habent, *herniæ veræ* appellantur; quæ vero ratione partium contentarum rurſus in hernias *inteſtinales*, quæ Græcis *Enterocele*, & *Omentales*, quæ *Epiplocele* dicuntur, diſpeſcuntur. Inveniuntur & adhuc alia herniarum genera, quæ nomine *ſpuriarum* hodie occurrunt, uti ſunt *hydrocele*, *ſarcocele*, *pneumatocele* &c. ſed de his ob prolixitatem nimiam hic evitandam hac in pertractatione non agam. Illæ autem *Herniæ veræ* dividi rurſus poſſunt in hernias *melioris & pejoris moris*, & ſpeciatim in hernias *liberas*, ubi prolapſæ partes in abdomen libere ac facile plerumque refundi poſſunt, atque ægro non adeo multum doloris aut incommodi excitant, quæ adeo melioris moris ſunt; & *captivas* ſive *incarceratas*, quæ pejoris longe moris ſunt, & de quibus potiſſimum hic agere conſtitui. *Hernia* autem dicitur *incarcerata*, *quando in tumore pars prolapſa quaſi in carcere detinetur*, *& ſine magno labore*, *imo ſæpe ſine ſectione reponi nequit*, *variaque gravia*, *quin & funeſta ut plurimum creat ſymptomata*, de quibus mox uberius, ſpeciatim vero *gangrænam*, *& ſuppurationem*, de qua hic ſpecialiſſime acturus ſum.

Definitio ſive deſcriptio.

§. II.

Species herniæ proprie ſic dictæ ſunt vel *umbilicales*, quæ in vel circa umbilicum contingunt, vel *ventrales*, quæ in ventre in & circa muſculos abdominis reperiuntur; vel *crurales*, quæ in anteriori & exteriori parte femoris oriuntur, vel *inguinales*, quæ in inguinibus ſe ſe manifeſtant; & hæ iterum dividuntur in *perfectas* ſive *completas* vel *imperfectas* ſive *incompletas.* Hæ quæ ſcilicet in inguinibus ſubſiſtunt *bubonocelæ* audiunt; illæ vero, ubi ad ſcrotum uſque inteſtina vel omentum vel utrumque ſimul prolabuntur, *oſcheocelæ* nominantur. Ratione contentorum etiam variis rurſus, ut jam dictum eſt, inſigniuntur nominibus: nam ubi *inteſtinum* ſolum herniam conſtituit, vocatur *Enterocele*: ubi *omentum* ſive *epiploon*, nominatur *Epiplocele*: ubi vero ambæ hæ partes, inteſtinum ſcilicet & omentum, ſimul tumorem conſtituunt, nomine *Entero-Epiploceles* venit.

Differentia.

§. III.

§. III.

Partes affectæ.

Partes autem hernias conſtituentes in univerſum ſunt *inteſtina*, ſpeciatim vero & potiſſimum in *umbilico* inteſtinum *jejunum*, nam umbilico proximum eſt; & interdum quoque inteſtinum *colon*: ſed *ileum* in herniis & ventralibus & inguinalibus & ſcrotalibus utplurimum prolapſum deprehenditur, & quandoque etiam *cæcum* cum *proceſſu ſuo vermiformi*: *Coli pars* aliquando, nimirum cellula quædam ejus, imo interdum totus ejuſdem arcus in ſiniſtro inguine non raro excidit, in dextro autem latere fortius adhæret oſſi ileo, quam ut facile prolabi poſſit [*a*]: interea tamen negare nolo etiam quandoque partem ejus & in dextro latere expelli poſſe; quia membranæ, quibus adhæret, ſæpe valde relaxantur, ſicut ex obſervatione infra referenda patebit. *Omentum* quidem haud raro adeo breve in hominibus bene valentibus reperitur, ut umbilicum vix ſuperet, (unde etiam extant Epiplocelæ circa umbilicum) interea tamen etiam ſæpe uſque ad pelvim deſcendit, adeoque haud raro reperiuntur exempla, illud in ſcrotum vel ſolum vel una cum inteſtinis prolapſum fuiſſe. Notabile exemplum obſervavit & deſcripſit jam diu *Excell. Præſes* in Ephem. Nat. Curioſ. Centur. V. obſerv. 85. pag. 164. ubi in viro ſexagenario in ejus utroque inguine Epiplocelas adfuiſſe mediante cultro anatomico demonſtravit, & omentum in altero latere in ipſum uſque ſcrotum prolapſum eſt inventum. *Partes per quas inteſtina prolabuntur* ſunt (1) *muſculi abdominis* & quidem *recti*, ſpeciatim vero illorum quaſi medium, quod *umbilicus* appellatur, qui muſculis clauſus non eſt, ſed ſolum peritonæo & tendinea quadam lineæ albæ ſubſtantia. (2) muſculi *oblique deſcendentes*, *oblique aſcendentes* & *tranſverſales* in herniis ventralibus. (3) ita dicti *annuli* prædictorum muſculorum abdominis, ubi vaſa ſpermatica in viris, ligamenta vero rotunda in mulieribus tranſeunt, & denique (4) ille locus ſub arcu tendineo, ſub quo vaſa cruralia, muſculus pſoas & iliacus e ventre egrediuntur.

§. IV.

Diagnoſis

Quoniam igitur diverſæ herniarum ſunt ſpecies, ideoque illarum diagnoſis diverſa cognoſci debet methodo: Quod ad *Epiplocelen* ſive herniam ab omento ſolo factam attinet, rarius quidem illa occurrit, hinc a quibuſdam in dubium vocatur [*b*]; ſed illam re vera contingere poſſe, non ſolummodo ex obſervationibus *Excell. Præſidis* probavi, verum & præter antiquiores, recentiſſimi chirurgi *Dionis*, & *Garengeot* in operationibus ſuis chirurgicis & *Dranius* [*c*] teſtantur, tam gravia quandoque ab hac ſola parte prolapſa, orta

[*a*] Vid. *Mauchartus* in diſſ de hernia incarcerata ſolerti delineatione illuſtrata &c Præſide *Camerario* Tubingæ a 1722. impreſſa.

[*b*] Vid. *Veſal* anat. l. V. cap. 4.

[*c*] in obſervationibus chirurgicis Tom. II. obſ. 63. pag. 59.

orta esse symptomata, quam ab ipsa hernia intestinorum incarcerata: Adeoque *Excell. Præses* in Chirurgia sua, capite 120. ita de ea disserit: ,, *Epiplocelen adesse intelligitur, si tumor inæqualis, mollis atque lubricus, & retento spiritu aut conatu excernendi alvum, non magnopere increscens, circa peritonæi processus, vel & quandoque a peritonæi processibus ad scrotum usque protensus animadvertitur. Depresso digito nil murmuris auditur, neque talis durities aut inflatio ut plurimum persentiscitur, qualis ab enterocele oritur*". Interea tamen & *Epiplocele incarcerari* potest, atque tunc ob connexionem omenti cum fundo ventriculi vehementius & sæpius ventriculus vellicatur, hinc singultus, inflammatione autem accedente, vomitus materiæ spumosæ, biliosæ supervenit, alvo interim plerumque aperta: qualia exempla reperiuntur apud *Dranium* [*d*] & *Garengeot* [*e*]. *Enterocele* vero sive hernia intestinalis cognoscitur, quando cutis indecore in abdominis quadam regione instar tumoris intumescit, tumor iste digitis pressus (nisi partes prolapsæ extus vicinis partibus conferbuerint & adhæreant) plerumque in ventrem cedit, atque dum hoc fit, sæpe sonum aliquem sive murmur aliquod, quale sæpius etiam sponte in nobis percipitur, edit, præsertim si æger supinus decumbit: remotis vero digitis, cumprimis ægro surgente aut tussiente, denuo idem in conspectum prodit, intestinis rursus prolabentibus & identidem murmur quoddam concitantibus. Per tussim, spiritum retentum, vel nisum etiam, qualis in exoneranda alvo aliisve conatibus adhibetur, mirifice sæpe hic tumor cum duritie increscit; frigus illum aliquo modo contrahit, calor vero magis eum expandit: Simulatque igitur tumorem ejusmodi duriusculum cum prædictis phænomenis aliquandiu in ventrem repellere possumus, tunc clare apparet *Enterocelen* adesse, & hæc est specifica differentia ab herniis reliquis. *Enterocele* vero ab insigni violentia & subito sæpe orta, tumorque uno impetu insurgens, facile fit *incarcerata*, ob annuli aut loci, per quem intestina evolvuntur, angustiam, quod genus plerumque omnium pessimum. Nam mox pessima sequuntur symptomata, nimirum dolores quasi colici ac cruciatus in abdomine vehementissimi, anxietates, febres, inflammatio sacci herniosi, cutis, intestini, nauseæ, ructus, vomituritiones, vomitus primo ciborum aliorumque contentorum ventriculi, chyli, bilis, deinde etiam quandoque fæcum alvinarum, vel saltem materiæ fæculentæ his parum absimilis, quod vulgo tunc *iliaca passio* sive *miserere* vocatur: accedit tandem gangræna & sphacelus, nisi in tempore convenientia auxilia adhibeantur, ac tandem ruptura spontanea tam integumentorum, quam sacci herniosi, imo & ipsius intestini prolapsi, & sæpe mors. *Intestina* autem si una cum *omento* foras prodeunt, & tumorem constituunt, vocatur *Entero-Epiplocele*, sed non nisi a signis Enteroceles differt, quam quod intestinis in abdomen repositis, maneat adhuc tumor quidam mollis & aliquo modo inæqualis.

[*d*] Obs. LXIII.
[*e*] Oper. chir. Tom. I. pag. 373.

§. V.

Caussæ herniarum. *Caussa* harum herniarum, de quibus hic agere constituimus, est vel *interna* vel *externa*. *Interna* est ubi peritonæum, musculi abdominis & præsertim eorum annuli & aponeuroses, vel naturaliter valde laxa ac debilia sunt, ita ut cedant contentis abdominis, tam a diaphragmate, quam a musculis abdominis sæpe pressis; atque hinc fit, ut infantes quandoque cum herniis nascantur, vel jam primis a die natali diebus eis infestentur, qualia exempla non solum varii autores notarunt, sed & *Excell. Præses* vidit; vel successu temporis varias ob caussas fibræ peritonæi & aponeuroses musculorum abdominis ita debilitari & relaxari possunt, ut levissima data causa intestina prorumpant. Quam ob caussam homines circa paludes habitantes, aut victu valde pingui, ut butyro, caseo, oleo &c. multum utentes, magis quam alii herniis sive ramicibus obnoxii a quibusdam notati sunt [*f*]. *Externæ* caussæ pro herniarum diversitate variæ esse possunt: sic enim *omphalocele*, *bubonocele*, *oscheocele* & *hernia cruralis* vel a subito eodemque gravi lapsu, vel saltu, vel motu, vel ictu vehementiori, vel fortiori in tussiendo, sternutando, vociferando atque attollendis aut movendis ponderibus nisu, vel ab equitatione vehementiori, vel a difficiliori mulierum partu, tenesmo, vel infantum vehementi ejulatu nascuntur. *Ventrales* vero herniæ utplurimum læsionem violentam, ictum, lapsum, & sæpissime vulnera abdominis male curata, & diductum a quacumque caussa peritonæum pro caussa agnoscunt: nam quando ejusmodi læsione musculi abdominis vel dissecti, vel contusi, aut lacerati atque hac ratione debilitati fuerunt, postea pressioni diaphragmatis & musculorum adhuc integrorum resistere non possunt, sed cedere sensim coguntur. Notabile est exemplum, quod *Celeb. Præses* superiori anno observavit & mihi retulit *de hernia ventrali*, & quidem in gravida orta. Hæc scilicet sexto vel septimo mense gravida subito in genu se prosternere & e terra aliquid elevare voluit; verum in hoc motu sive actu violentissimos cruciatus in sinistro abdominis latere percepit, secuti inde mox sunt partus dolores & fetum mortuum peperit. Paulo post tumorem amplum in sinistra & media abdominis parte sensit, quem cum *Excell. Præses* examinavit, eumque intus repellere potuit, agnovit herniam ventralem adesse, quare cingulum sive vinculum idoneum ordinavit, quod tumorem hunc reprimeret & contineret.

§. VI.

Prognosis *Enterocele* in infantibus, pueris & adultis quandiu intestina libera sunt & facile refundi queunt, periculo destituta est: quando vero ob quamcunque caussam locus prolapsus constringitur, vel intestina fæcibus aut flatibus nimis replentur, aut post magnam violentiam subito per angustum foramen pro-

[*f*] *Garengeot* oper. chir. Tom. I. pag. 243.

protruduntur aut prolabuntur, neque refundi in abdomen poſſunt, tunc æger magnis cinctus eſt periculis; ſequuntur enim hanc inteſtinorum incluſionem omnia *morbi iliaci* peſſima ſymptomata, & niſi cito medela affertur, æger miſerandum in modum diem obire cogitur ſupremum; vel inteſtina incluſa & conſtricta poſt inflammationem gangræna & ſphacelo una cum partibus ea cingentibus corripiuntur, unde non niſi ſummo vitæ periculo eripi & ſervari poſſunt. *Epiplocele* ſæpius non magni eſt momenti, quando autem, ut quandoque fit, quoque in carcere quaſi detinetur omentum & inflammatur, tunc eadem ſæpe ut jam dictum eſt, mala ſequuntur, & niſi brevi pereant, utplurimum fit ſuppuratio omenti & abſceſſus. Ubi *Entero-Epiplocele* ſive inteſtina cum omento prolapſa, ibi periculum non adeo urgens eſt, quam ubi ſola inteſtina prolapſa ſunt: nam omentum, tanquam corpus molle, inteſtina involvit, ſicque conſtrictionem annuli non tanta vi experitur, quantam ſolum inteſtinum alias ſufferre cogitur.

§. VII.

Curatio ubi inteſtina facile refundi poſſunt.

Pergendum mihi nunc erit ad *curationem* herniarum inteſtinalium; quæ vero pro diverſitate morbi ac temporis morbi varia admodũm eſt: atque nunc facilior, nunc difficilior, lenior aut vehementior, prout morbi natura & mala complicata hoc exigunt. Sed quoniam alii jam ſatis de herniis conſuetis curandis egerunt, mihi vero animus ſit præcipue de hernia incarcerata & ſpeciatim de ea, ubi ſuppuratio ſupervenit, agere, hinc de cæteris non niſi breviter agere conſtitui, relegando potiſſimum lectores ad *Excell. Præſidis* chirurgiam. In hernia igitur leviori & libera ſive boni moris, ubi inteſtina facile in ventrem refundi poſſunt, præ omnibus hæc refundenda ſunt. Igitur a *repoſitione* ſive *taxi* ordiar, quæ ſcilicet optime fit ægris reſupinis jacentibus, caputque depreſſum, clunes vero elevatos habentibus, ubi medicus vel chirurgus tunc leniter atque oblique digitis ſuis comprimendo conquaſſandoque tumorem hernioſum partes prolapſas in priſtinum reponat locum; quod in herniis liberis plerumque ſatis facile contingit. Repoſitione facta nil fere niſi vinculo quodam, faſcia aut cingulo idoneo opus eſt, quo ægris adhuc *junioribus* foramen, per quod inteſtina prolapſa fuerunt, ita conſtringi atque anguſtari poteſt, ut, quamvis non omnino, uti experientia docuit, glutinetur, tamen ab herniis curari & liberari plerumque ita ſolent, ut malum nunquam redeat, & quaſi foramen omnino glutinatum ſit. *Si vero æger ætatis jam profectioris*, tunc a faſciis nulla fere plenaria curatio expectanda, ſed tantum palliativa. Interea tamen per ſcalpellum, idque ſicuti vulgo moris erat vel *cum teſticuli exſectione*, quæ vero curatio nefanda, atque omnino rejicienda eſt, quemadmodum *Excell. Præſes* tam in chirurgia ſua, capite de enterocele, quam in peculiari Diſſertatione de Kelotomiæ abuſu tollendo, jam diu oſtendit; vel *cum conſervatione teſticuli*, ſolius ſcilicet ſacci hernioſi, poſt factam tegumen-

gumentorum prudentem incisionem in inguine, & post repressa intestina, apta ligatura: sicuti hoc *Excell. Præses* jam olim in chirurgia sua descripsit, & nuperrime post hunc chirurgus Lubeccensis in peculiari de herniis libello germanico [*a*].

§. VIII.

Ubi hoc difficulter aut non fieri potest.

Ubi vero huic primo tentamini repositionis ope manuum non obtemperat hernia, chirurgus ab ulteriori & præsertim fortiori aut vehementiori impetu abstineat; quoniam ob nimiam extus factam compressionem partibus prolapsis jam jam quasi in carcere detentis, facile inde accedere, aut supervenire potest inflammatio, gangræna & sphacelus: sed enematibus potius emollientibus & leniter stimulantibus una cum cataplasmatibus ex mica panis albi in lacte paululum decocta, cum vel sine butyro & croco paratis, calide sæpe appositis emollitionem & postea iterum repositionem blande intendat. Si adest inflammatio, vel æger sanguine abundare deprehendatur, venæ sectio eaque larga in brachio instituta magni est momenti, quæ etiam pro rerum circumstantium varietate repeti potest. *Interna etiam medicamenta* non omittenda, sed carminativa & antispasmodica hoc in casu valde prosunt: nam partim intus stimulando sive irritando intestina, hæc se contrahunt, atque sic partes prolapsas sæpe retrahunt, partim demulcendo sive emolliendo ergastulum ab annulo factum aperiunt. Ubi vero horum aliquandiu usu refundi in abdomen nequeant intestina, vel etiam, si placet, mox in principio longe optimum erit, si *herbæ nicotianæ optimæ notæ fumus* peculiari fistula [*b*] tamdiu in anum impellatur, donec magnus conatus ad alvum solvendam superveniat, vel revera alvus solvatur, & intestina relabantur. *Excell. Præses* hocce remedio varias ejusmodi curavit hernias interceptas, ubi ægri jam erant in summo vitæ discrimine, & quæ alias non nisi scalpello curari potuissent. Sed ubi his omnibus adhibitis, nulla reductionis spes apparet, aut remedia hæc ab ægris fuerunt neglecta, symptomata vero ingravescunt, tunc nulla, ut gangrænam & mortem evitemus, superest medela, quam *scalpellum*. Modum vero scalpellum in hoc malo rite dirigendi pulcherrime descripsit *Excell. Præses* in chirurgia sua, ut & *Garengeot* in operationibus suis chirurgicis Tom. I. p. 300.

§. IX.

[*a*] *Zacharias Vogel*, de herniis & quomodo herniotomia sine castratione sit instituenda; verum quod *Excell. Præses* & alii jam antea hac de re scripserint, haud meminit.

[*b*] Vid. *Excell. Præsidis* Chirurg. Tab. XXIV. in editione germanica, sed Tab. XXXIV. in mox proditura latina.

§. IX.

In mulieribus quare incarceratæ sæpius observentur suppuratæ.

Sæpius interim contingit, quod præsertim fæminæ herniis afflictæ interceptis ob pudorem intempestivum medicis aut chirurgis prudentibus malum ostendere recusent, indeque mora hac non solum augmentum mali & symptomatum experiantur, sed & gangrænæ & sphaceli, adeoque & mortis periculum sibi accersant. Medicus vero sive chirurgus ad istiusmodi generis ægras tandem accersitus in deploratis fere hisce malis tamen omnem curationis spem illis auferre non debet; nam extant multa exempla, tales, quæ etiam gangrænam & sphacelum ex herniis jam passæ sunt, tamen adhuc curatas fuisse ægras. Multi quidem imo plurimi chirurgorum hujusmodi hernias pro absolute exitialibus declararunt, & *Hippocratem* consentientem habuerunt, qui dicit [c]: *Vulnera intestinorum præsertim tenuium lethalia esse*, sicque ægras sine omni fere spe & medela interire permiserunt: quando vero recte rem perpendimus, non solum errant, verum etiam chirurgi, qui talibus ægris auxilium denegant, conscientia tranquilla frui nequeunt. *Melius itaque est* secundum principum medicorum *Hippocratis* scilicet & *Celsi* præceptum, *in desperatis morbis*, qualis hic est, *anceps experiri remedium*, *quam nullum*, id quod etiam felicem habuisse eventum exemplis quibusdam affirmabo.

§. X.

Exemplum herniæ incarceratæ suppuratæ.

Mulier quædam hic Helmstadii figuli uxor, quinquaginta circiter annos nata, aliquot ab annis *hernia inguinali lateris dextri* cum ventris intumescentia afflicta fuit; de qua parum sollicita multos semper ac graves peregit labores, & licet intestina sæpius magna quantitate prolapsa fuere, id non curavit, sed postquam blanda reponendi ratio non amplius successit, propria inventa methodo, capite nimirum inverso, pedibus vero sursum erectis, in pristinum & naturalem illa remisit locum, nempe in abdomen, remanente semper tumore aliquo parvo & molli. Anno vero superiori 1727, tempore verno, intestina tantopere aliquando prorumpebant, ut illorum in ventrem repositio ægræ impossibilis fuerit, quamvis vario modo, variisque corporis posituris id tentaverit. Hunc prolapsum sequebantur tormina, dolores ventris acerbissimi, nausea, vomitus, obstructio alvi pertinax, singultus, inflammatio tumoris; quo in desperato statu chirurgum advenire curant affines, qui clysmatibus dolores ventris lenire, & cataplasmatibus emollientibus tumorem inflammatum in inguine solvere & emollire studuit: sed hæc omnia frustranea fuerant, tumor indies crescebat, inflammatio augebatur, reliqua symptomata continuabant, & hernia tandem tactu mollior inveniebatur. Chirurgus ex his symptoma-

 tibus

[c] Sect. VI. aphor. 18. 24.

tibus judicans nulla inteſtina, ſed pus in hocce tumore comprehendi, atque ſimplicem abſceſſum eſſe, cauſticum ei altero applicare voluit die: proximo vero mane cum reverteretur, tumorem ſua ſponte apertum invenit, atque ex hac apertura multa excrementa una cum lumbricis exitum ſibi quæſiverant, venter vero gracilior quam antea factus erat. Vulnus una cum amplo ſpatio in inguine & abdominis inferiori regione inveniebatur ſphacelo corruptum, cum ingenti fætore, ita ut magna vicinarum partium corrupta portio ſenſim ablata fuerit. Cum vero hoc in ſtatu chirurgus conſilium atque auxilium a *Celeberrimo Præſide* peteret, hic ſuaſit, ut ulcus hoc ampliſſimum & fætidiſſimum linamentis carptis contortis bono unguento digeſtivo ex terebinthina, vitellis ovorum & myrrha imbutis impleret, & bis in die denuo deligaret, ulcuſque in deligatione ſemper a ſordibus & fæcibus alvinis probe purgaret, quo factum eſt, ut ſenſim partes ſphacelo corruptæ a ſanis ſeceſſerint, & ulcus tandem probe purgatum ſe oſtenderet. Quo tempore ægra ſemper in lecto decubuit, & parca diæta uſa eſt. Poſtea chirurgus vulnus eſſentia quadam vulneraria ex herba hyperici, agrimoniæ, aliiſque ejuſmodi herbis parata, loco unguenti digeſtivi uſus eſt, qua ulcus ſenſim magis magiſque coivit. Interea tamen quamvis fæces alvi quotidie per ulcus adeoque & per vulnus inteſtini, quod interceptum erat in hac hernia, una cum variis magnis lumbricis prodirent, ſimul etiam reſpondebat alvus, ubi & cum his fæcibus vermes ſuum reliquerunt domicilium: nam durante hac curatione ſeptendecim numerarunt lumbricos, qui tam per ulcus quam etiam per alvum prodierunt, maxima tamen pars per ulcus in inguine. Tandem vero ope prædictæ eſſentiæ vulnerariæ ulceris apertura ſtudio chirurgi plane conſolidata eſt, unicum tantum, ſi excipis, quod ſupereſt foraminulum omnem ſpernens glutinationem, ex quo aliquando guttulæ paucæ liquidi flavi, turpethi mineralis colorem æmulantes ſine incommodo exſtillant, ægra ceteroquin ſana & munera ſua, ut antea, rurſus perficit.

§. XI.

De lumbricis in herniis obſervatis conjectura.

Hoc in caſu notatu digna occurrit obſervatio, nimirum quod e vulnere & alvo *lumbrici* ſæpe rejecti fuerint, id quod & in aliis ejuſmodi caſibus obſervavimus, mea de illis ſententia eſt, quod lumbrici, præſertim ubi multi ſunt, *cauſſam herniæ incarceratæ conſtituere poſſint*, dum inteſtinum prolapſum partim mole ſua obſtruunt, ut ſubſequentes fæces & flatus pergere nequeant; partim morſibus & punctionibus ſuis inflammationi inteſtini prolapſi, ubi captivi quaſi hærent, partiumque vicinarum occaſionem præbere queant. Deinde mihi etiam veriſimile eſt, quod inteſtinorum ſuppurationem ſive rupturam promovere valeant: nam inteſtino incarcerato vix ullum amplius victum recentem accipere poſſunt, quam illum, qui jam cum eis incluſus eſt, hinc optimo fæcum conſumto alium ſibi

ſibi conquirere conantur, ſed cum nullum invenire aut alio modo accipere queunt, inteſtinum morſicant & perforant: id quod ſæpe contingere, tum ex hac aliiſque noſtris obſervationibus infra adhuc recenſendis, tum ex hiſtoriis medicis abunde conſtat, unde unicum tantum nunc afferam exemplum, quod extat apud *Allenium* [*d*]. „ Fæmina ſcilicet 45. annos „ nata, robuſta, & laboribus aſſueta, dolori colico quandoque obnoxia „ (*id quod hernia inteſtinali laborantibus valde conſuetum eſt*) alias ſana, tu- „ morem habuit in inguine ſiniſtro quem *herniam* credebat, durabat enim „ integrum annum ante diſruptionem. Interea circa dictam periodum, fæ- „ mina ileo correpta eſt, a cujus morbi cruciatibus, ac immani vomitione „ ruptus eſt in inguine tumor & effluxit tenuis humor flaveſcens. Chirur- „ gus accerſitus ſtylo immiſſo largam cavitatem detexit; foramen ſenſim „ ſpongia præparata dilatatum eſt, & magna copia prædicti humoris in „ dies evacuatur. Die decimo in foramine apparuit *lumbricus vivus*, quem „ chirurgus detraxit: poſt duas vel tres ſeptimanas eductus eſt alius *lum-* „ *bricus* priori non diſſimilis: tribus circiter menſibus ſanatum eſt ulcus, „ & mulier ex illo tempore bene ſe habuit". In hocce caſu duo tantum lumbrici producti ſunt; in noſtro ſeptendecim obſervati, & in principio ſingulis fere primis diebus, cum deligatio renovaretur, aliquis novus inter fæces in inguine repertus eſt. Plura de lumbricis, qui inteſtina & ventrem perforarunt, exempla videri poſſunt, apud *Schenkium* [*e*], *Mortonum* [*f*], alioſque plures, quos nimiæ evitandæ prolixitatis gratia lubens hic prætermitto.

§. XII.

Quomodo rupto inteſtino fæces per alvum exire potuerint.

Hoc in caſu noſtro §. X. deſcripto alia adhuc contingit obſervatio, atque difficultas explicanda, nempe quod *herniæ iſti jam ſuppuratæ, ruptoque inteſtino, quod interceptum fuit, alvus reſponderit*, quod canali inteſtinorum integre dilacerato ſive diſſecto fieri profecto nequit. Ad hoc vero dubium illuſtrandum ſciendum, haud raro non integram inteſtinorum partem ſphacelo corrumpi, ſed tantum in una inteſtini pariete ulcus fieri; hinc fæces per motum periſtalticum adhuc ſuperſtitem, tam ad hoc ulcus ſive vulnus inteſtini, quam ad canalis continuum propelluntur, ſicque nonnullæ etiam, imo quandoque maxima pars per anum excernuntur, hoſque ægros etiam non in tam magno periculo, quam eos, ubi integra pars inteſtini corrupta eſt, verſari puto. Notari etiam meretur, fæces per alvum emiſſas ſpiſſiores & duriores in hac ægra fuiſſe, quam quæ e vulnere effluxerunt, ratio hujus forte erit, quod in inferiori tractu inteſtino-rum,

[*d*] In Synopſis univerſæ medicinæ practicæ addendis pag. m. 55.
[*e*] Obſervat. pag. 408. 409.
[*f*] Hiſt. natural. Northampt. pag. 467.

rum, quem transire coguntur, liquidior pars a vasis lacteis & lymphaticis absorbeatur, hinc reliqua pars magis spissescit.

§. XIII.

Alia hujus phænomeni ratio.

Alia præterea hujus phænomeni ratio dari potest. Nimirum observatum est, intestina quandoque habere certas appendices sive processus, quales varii notarunt [g]: quando itaque ejusmodi appendices prolabuntur, quemadmodum quandoque prolabi possunt, similes hernias constituunt; quæ vero, quando in carcere quasi detinetur, eadem gravia ac periculosa symptomata gignere solent, ac si totus intestini cujusdam tractus inclusus esset. Ut vero hæc res clarius pateat, figura hoc illustrare a scopo nostro haud alienum erit. Nimirum Figura I. denotat frustum intestini ilei, cum peculiari ejusmodi appendice sive diverticulo ex *Ruyschii* musæo anatomico sive catalogo rariorum pag. 63. mutuata.

A. A Intestini ilei portio est.

B. Diverticulum præter naturam, sive saltem inusitatum, e latere hujus intestini mesenterio opposito C. productum, qualia haud raro in herniis prolabuntur; vel in herniarum generatione ex latere intestini expulso forte generantur; quod sensim a pressione intestinorum & flatuum diduci & prolongari potest.

C. Locus ubi diverticulum hujus intestini B. ex latere emergit; id quod ad phænomenon herniæ incarceratæ & speciatim suppuratæ, ubi ægri per anum quoque fæces excernunt, imo post curationem omnes rursus fæces, ut in nostra aliisque ejusmodi ægris factum est, explicandum egregie facit. Nam licet hic processus B. sphacelo corruptus sit, intestinum rursus se claudere circa locum C. potest, ita ut excrementa deinde viam naturalem rursus sequantur.

§. XIV.

Curatio herniæ incarceratæ, quomodo instituenda.

Quando itaque medicus aut chirurgus ad istiusmodi ægros accerseretur, quibus hujusmodi hernia in suppurationem versa esset, ante omnia probe, quantum fieri potest, purgato prius ulcere linteolis, vel spongia a sordibus, respiciat, quæ & quanta sit a sphacelo corrupta, tam intestini, quam cutis portio, quæ quantum tuto fieri poterit, servando sanum & integrum, resecanda; reliquum autem partium externarum ad sanum usque, donec ægri dolores sentiant scarificandum, vel etiam, si lubet, donec sponte separentur & cadant, id quod magis mihi placet, relinqui possunt, ita

[g] Vid. *Ruysch.* Musæi anatom. p. 63. fig. 3. itemque in Thesaur. Anat. VII. p. 43 itemque *Littrius* in Act. Acad. Reg. Paris. An. 1700. qui etiam hernias inde ortas & curatas notavit.

ita metuendum non eſt, ne inteſtinum forte adhuc ſanum ſcalpello aut forfice lædatur; & unguento quodam digeſtivo, ſicut ſupra §. X. jam dictum eſt, illinendum, ſuperimpoſitis e linteo carpto confectis glomerulis, atque emplaſtro: his ſuperponatur aut ſpiritus vini calidus, aut etiam cataplaſma emolliens vel ex mica panis albi cum lacte decocta, vel ex herbis etiam emollientibus & vulnerariis. Præterea proderit in plethoricis venæ ſectio; quæ vero in debilibus & ſenibus, qualis noſtra erat, omittenda. Interne vero mixturæ ſive potiunculæ roborantes, itemque pulveres temperantes & diaphoretici ex lap. cancr. antimon. diaph. conch. præpar. tartaro vitriol. arcano dupl. nitro depur. Subinde externæ partes circumjacentes ſpiritu vini camphorato fricandæ. Quam maxime autem medicus ſive chirurgus caveat, ne inteſtinum læſum ſive corruptum in abdomen refundat: quia non ſolum reliqua inteſtina inde ſphacelo corrumpi poſſent, ſed & fæces & materia purulenta in abdominis pelvim diffuſæ mortem inducerent. Hanc ob rationem quoque vitandæ erunt adeo dilectæ a quibuſdam turundæ, itemque fortior faſciarum in deligatione conſtrictio; ſed opera potius danda, ut ulcus quam leniſſime deligetur, quo fæces libere in linamenta carpta, & ſplenia impoſita effluere queant. Mundato ulcere, balſamo vulnerario & emplaſtro glutinatio abſolvi poteſt, ſi ſcilicet ſanationem ulceris ratio ſuſcipit. Si contrarium obtinet, æger vel moritur, vel foramen, quod ani vicem præſtat, præſertim ubi integer tractus inteſtini ablatus eſt, remanet. Diæta ſit tenuis, vitando omnia, quæ difficilioris ſunt concoctionis, & potus ſit aqueus citratus.

§. XV.

Alius periculoſior caſus.

Diætam ineptam & pravam his in affectibus multum ad mortem conferre, ſequens probabit exemplum. Tenuiſſimæ ſortis fæmina quædam per aliquot annos hernia inguinali afflicta fuit, attamen ſine notabili incommodo: cum vero ſuperiori anno grave quoddam attollere voluerit pondus, inteſtina cum impetu magis prorumpunt, ita ut reponere illa non potuerit. Multis cruciatibus domum reverſa, tandem chirurgum ad ſe acceſſit, qui clyſmatibus & cataplaſmatibus emollientibus prolapſa inteſtina emollire & in abdomen refundere voluit; ſed malum nullo modo ceſſit, imo ne quidem mitigatum eſt, dolores potius atque anxietates augebantur, & vomitus tam excrementorum, quam vermium ſubſequebatur; id quod tam diu duravit, donec tumor valde inflammatus, poſt multos exantlatos cruciatus die 14. ſponte rumperetur, & excrementa una cum vermibus e vulnere exirent. Inguinis dextri integra regio ſphacelo corrupta erat, ut in priori ægra, & patiens, cui ob paupertatem & victus idoneus & medicamenta deerant, tandem poſt aliquot dies in ſumma debilitate diem ſuum obiit ſupremum. Anatomico illa a *Celeb. Præſide* præſentibus multis medicinæ & chirurgiæ ſtudioſis ſubjiciebatur cultro, & canalis

inteſtini ilei, haud procul a cæco corruptus reperiebatur, uti videndum in Figuris II. & III. Nam in Figura II. quæ eſt pars inteſtini craſſi & ilei cum pertinentibus.

A. B. Pars illa ilei eſt, quæ finem ejus conſtituit, ubi conſpicitur, quomodo inteſtina craſſa adeat, & in ea a latere inſeratur; ad lit. A. vero, quæ in ulcere inguinis hærebat, ſphacelo corrupta, & ab altera ilei parte Fig. III. B. C. ſeparata prorſus erat.

C. C. Inteſtinum cæcum dictum.

D. D. D. D. Pars inteſtini coli collapſi hic & anguſti, quia fæces & flatus ex tenuibus inteſtinis ad hoc non amplius ingredi poterant, quoniam cum eo hoc in cadavere non amplius cohærebat, dum pars ſphacelo deſtructa erat.

E. E. Proceſſus vermiformis cæci.

F. F. F. Unum ex ligamentis coli in proceſſum vermiformem deſinens.

In Figura III. denotatur litera

A. Pars ilei cum jejuno & ventriculo communicans.

B. Pars ea ſive extremum cum ulcere inguinis nexa.

C. Apertura ſive os, ubi facta herniæ ſuppuratione excrementa & lumbrici ex ulcere & abdomine profluebant.

Puncta a. a. a. a. a. a. notant fruſtum ilei, quod in inguen prolapſum, incarceratum, ac denique ſuppuratione & putrefactione prorſus in hoc corpore deſtructum erat, adeoque fæces ex fig. III. A. B. in partem ilei extremam A. B. fig. II. neque ad craſſa inteſtina, neque ad anum pervenire poterant. Atque ſic fere ut plurimum res ſe habere ſolet, ubi integrum fruſtum ſive tractus inteſtini prolapſi perit, & anus in inguine relinquitur. Anus vero naturalis & inteſtina craſſa in ejuſmodi hominibus nullum amplius uſum habere ſolent, ſi ſuperſtites manent, ſiquidem etiam mulier hæc poſt ſuppurationem nulla amplius excrementa per anum reddidit.

§. XVI.

Alia herniæ incarceratæ ſuppuratæ fauſta exempla.

Alia fæmina cœlebs in oppidulo *Walbeck*, non procul Helmſtadio ſito habitans, per aliquot annos hernia inguinis ſiniſtri ſine ullo notabili incommodo afflicta fuit: nam ſemper cingulo ſive vinculo uſa fuit, cujus ope ulteriorem inteſtini prolapſum impedivit. Cum autem poſtea matrimonium contraxiſſet, cingulum iſtud rejecit: ſed quid fit? Cum gravida redderetur, & ad medium fere graviditatis tempus perveniſſet (quod circa finem æſtatis anni 1737. contigit) inteſtina magis magiſque prorumpebant, tandem ab ipſa refundi non poterant, & ſymptomata ilei concitabant; verbo, hernia evenit incarcerata, quæ deinde inflammata, atque in cancrum ſive ſphacelum atque ſuppurationem verſa, duobus in locis ſponte rupta eſt, & e vulnere ſive ulcere tam excrementa, quam lumbrici, egrediebantur, & ægra ſummam virium proſtrationem paſſa eſt, alvo tamen in-

terim

terim aperta. His in extremis pene temporibus chirurgum ex hac urbe, qui præcedentem §. X. descriptam curaverat, ad se venire curat; qui eamdem sanandi rationem, quam ibidem & XIV. descripsimus, adhibuit, unde ulcus primo ita coivit, ut non nisi exiguum foraminulum remaneret, ex quo, si ægra tussi vexabatur, parva quantitas liquoris cujusdam flavescentis effluxit; tandem vero, antequam pareret, omnino glutinatum est, fæcibus omnibus per anum prodientibus. Interea tamen hæc res mulierem hanc in summum conjiciebat metum, arbitrans, se circa partus tempus aut morituram esse, aut saltem hernia iterum afflictum iri. Sed hæc omnia frustra metuebat: peperit enim post quinque menses infantem sanum, & mater & infans adhuc incolumes vivunt. In alio vicino oppidulo, *Oebsfeld* dicto, etiam fæmina ultimo mense anni 1737. hernia incarcerata, una cum symptomatibus ilei consuetis afflicta fuit; sed cum sponte tandem post multos perpessos cruciatus apertus sit tumor, excrementa & tres lumbrici ex ulcere exierunt, alvus tamen etiam respondebat. Hoc in rerum statu chirurgus illius loci *Excell. Præsidem* ob curationem hujus mali consuluit; qui prælaudatam curandi rationem cum bono victus regimine, decocto vulnerario & essentia traumatica *Wedelii* commendavit: quo factum est, ut non solum adhuc vivat, sed etiam glutinatio ulceris sensim succedat. Alius adhuc ex recentissimis superest casus fæminæ cujusdam pagum incolentis vicinum *Harbeck* dictum, quæ fabri lignarii ibidem uxor est. Huic, quum mense Januario hujus anni 1738. hernia inguinis dextri intercepta subito correpta, & ex illa sequente ileo cum vehementissimis cruciatibus abortum primo fætus trium circiter mensium perpessa fuerit, brevi post hernia in sphacelum & suppurationem se vertit, magnaque excrementorum quantitas per ulcus ex inguine cancro sive sphacelo corrupto effluxit. Hoc in statu consilium & auxilium ab *Ampliss. Dn. Præside* petit maritus; qui vero, ut tanto meliorem mali hujus cognitionem acquirerem, me ad hanc ægram videndam, & morbi statum explorandum misit, ac deinde illi supra laudatam methodum consuluit, una cum diæta & internis medicamentis idoneis, quæ hactenus in usum tracta sunt, ægræque magno solatio fuerunt, vulnus vero jam mundificatum sensim glutinari incipit. Varia alia ejusmodi exempla jam alias & vidit & curavit *Excell. Præses*, ita ut dubium non sit, quam plurimos ægros ab hisce malis rursus curari posse, si modo debita cura & a medico & ab ægro adhibeatur.

§. XVII.

Alia herniæ incarceratæ suppuratæ exempla.

Hoc vero ut ulterius probem, nonnulla etiam exempla & observationes indicabo ab aliis autoribus notata, ut inde tanto melius constet, verum esse hernias ejusmodi incarceratas, cancro corruptas atque suppuratas restitui rursus posse. Primo exemplum prostat in actis Philosoph. Anglican.

N. 176. pag. 1204. itemque in *Lowthorpii* compendio horum actorum Vol. III. pag. 119. „ Ubi refertur, mulierem quamdam annos quasi 40. „ natam, a vicino oppido domum redientem, subito corripi dolore vehe- „ menti inguinis dextri, cui successit singultus violentus: post semihoram „ *tumor* ibi oritur ad quantitatem nucis moschatæ, qui sensim fit *durus* „ & tandem *niger*. Mulier febre & aliis doloribus adeo vexatur (nullo „ in auxilium medico vocato) ut sui impos neminem adstantium cogno- „ verit, ita ut precibus publicis Deo, tanquam jam moritura, com- „ mendaretur. Tandem applicatione cataplasmatis cujusdam aperitur *bubo*, „ a quo aperto quicquid bibit, editve immutatum plerumque intra horæ „ quadrantem vel dimidium exit, sine vel minimo seu in *ulcere* seu in „ intestinis dolore; ita ut cum die quodam lac coctum comedisset, ex „ ulcere primo lac ipsum, postea coagulatum cum crepitu (tanquam ab „ ano) & spuma erupit. Tandem medicamentis idoneis per 14. dies ad- „ hibitis sana evasit. Ita in Actis Acad. Reg. Parisiensis Anno 1700, *Littrius*, celebris quondam Anatomicus Parisiensis, postquam eleganter de herniis incarceratis & præsertim eis, quæ ex appendicibus seu potius productionibus illis intestinorum præter naturam oriuntur, earumque diversis, pro diversa earum constitutione, curandi rationibus agit, tandem circa finem hujus Dissertationis ait: *se tres viros*, *unamque mulierem vidisse*, qui *per inguina post perpessas hernias incarceratas* sua *excreverint excrementa*, & quidem non sine magna molestia. Quamvis vero ejusmodi status hominum valde sit molestus, plurimi tamen miseram vitam trahere, quam mori, malunt.

§. XVIII.

Herniæ pro bubone incisæ exempla fausta.

Plura exempla ex variis adhuc afferre possem autoribus, si opus esset, verum me meam sententiam ex his jam satis abundeque ita probasse existimo, ut pluribus forte non indigeam. Hoc vero solum hic adhuc in usum medicum & chirurgicum addere volo, quod varia prostent exempla, ubi ejusmodi herniæ incarceratæ ab imperitis, aut saltem non satis prudentibus chirurgis, *pro bubonibus incisæ*, atque sic intestina contenta scalpello dissecta fuerint; imo id etiam nonnunquam in consueta herniæ incarceratæ sectione, quam Galli *bubonoceles operationem* appellant, factum esse, in monumentis autorum litteris consignatum deprehenditur. Verum nec hæc mala mox pro desperatis esse habenda *Celeb. Præses* statuit; sed vult, ut hæc dissecta intestina non reponantur, quemadmodum nonnulli suadent & fecerunt [*b*], quia tunc excrementa in ventrem facile irruerent, & mortem concitarent; verum, ut vel relinquantur, præsertim si jam corrupta sunt, & eadem ratione, ut supra §. X. & XIV. de herniis incarceratis sponte ruptis propositum est; vel si adhuc sana sunt intestina prolapsa, ut extremum superius intestini læsi,

[*b*] Vid. *Petr. de Marchettis* obs. chirurg. LV.

læsi, cum intestinis superioribus & ventriculo continuum, duabus vel tribus suturis, nodosis dictis, cum cute, aliisve si opus partibus vicinis jungatur, & reliqua pars sana in ventrem refundatur, ita illa his partibus externis accrescet, ut anus deinde maneat in inguine. Partis reponendæ extremum, quod cum crassis intestinis continuum est, *Littrius* jubet filo constringi, antequam reponatur; verum hoc opus non esse existimo: nam in eo cadavere, quod secuimus, & cujus sectio supra §. XV. relata est, nil ex hoc frusto intestini ilei fig. II. A. B. in abdomen effusum esse deprehendimus. Sanari vero, imo & sanata esse ejusmodi mala, ubi loco bubonis herniæ incarceratæ incisæ sunt, præter alios patere potest ex observat. *Hieronimi Fabricii* ab *Aquapendente* in oper. chir. cap. de *Bubonocele*; qui refert, chirurgum quemdam, amicum suum, bubonocelen, quam ex mollitie bubonem suppuratum esse credidit, incidisse & intestinum cum multo vitæ periculo vulnerasse. Ita & *Petrus* de *Marchettis* loco modo citato refert, in villico bubonocelen ab imperito chirurgo loco bubonis venerei esse incisam, prodeuntibus alvi fæcibus: qui tamen brevi temporis spatio rursus a *Marchetto* fuit curatus. Quamvis curatio ejus mihi, ob rationem modo indicatam, non omnino arrideat: *dum intestinum mox*, ut ait, *in locum proprium compulit digito superimposito albumine ovi cum sanguine draconis*, *atque splenio*, *quod arctius constrinxit*; quia sic facile fæces in cavum abdominis cum mortis periculo incidere possent. Sic quoque *Stalpartius* vander *wiel* [*i*] exemplum memorat juvenis, in quo chirurgus loco bubonis herniam inguinalem incidit, intestinumque simul læsit; qui vero quoque tandem rursus curatus fuit. Ex quibus, ut opinor, satis patet, non solum intestinorum vulnera non omnia promiscue esse lethalia; sed etiam speciatim hernias incarceratas suppuratas sæpe mortem non inferre.

§. XIX.

Monere vero hic ratione curationis haud alienum esse existimo, quod *Littrius* cum multis aliis chirurgis ejusmodi ulceribus *turundas immittere* jubet; quas ego vero hic noxias esse existimo. Nam per turundas, præsertim majores, efficitur, vel saltem conservatur hic foramen, per quod fæces egrediuntur, exitumque hunc ita paratum deinde constanter conservant, quemadmodum ex quatuor *Littrii* ægris videre est, qui omnes fæces per inguen excreverunt. Verum cum *Excell. Præses* a turundis hic abstinet, chirurgosque ipsum in ejusmodi malis consulentes, ab iis abstinere jubet, plerique ægri vel perfecte curantur, vel saltem non nisi perexiguum retinuerunt ulcusculum, parvum specillum vix admittens, per quod non nisi exigua pars laticis cujusdam subinde exstillat, fæcibus crassioribus per anum rejectis; id quod longe minorem ægris creat molestiam, quam si vel omnes, vel saltem quamplurimas fæces per inguen perpetuo excernere cogerentur.

Turundarum usus hic redarguitur

[*i*] in observat. med. chirurg. cent. I. obs. 54.

§. XX.

Herniæ incarceratæ ſuppuratæ exemplum in viro.

Hactenus exempla herniarum incarceratarum ſuppuratarum, quæ in fœminis contigerunt, produxi, nunc videamus etiam unum alterumve in viris. Quamvis vero, *herniæ incarceratæ inguinales* ſive bubonocelæ ſuppuratæ, ut ex dictis patet, *ſæpius occurant ſcrotalibus*, *atque ſic frequentius ut nos obſervavimus*, *in mulieribus quam viris*, cum tamen, ſi ſolam rationem ſequamur, in his longe frequentius accidere deberent, primo, quia viri vehementioribus laboribus ſunt dediti mulieribus, & deinde, quia inteſtina longe plura in his, quam in illis procidunt, adeoque tanto facilius includi & conſtringi in ſcroto queunt. Interea tamen haud raro etiam in viris incidunt, atque primo quam maxime notabile hic referam exemplum, quod ante aliquot annos *Erxlebiæ* in vicino oppido contigit, quemadmodum hoc mihi a *Celeb.* D. *Præſide*, & chirurgo illo, qui ægrum hunc curavit, relatum eſt. Ruſticus ſcilicet juvenis ſeptendecim annos natus, poſt elevatum, magna vi, grave pondus ſenſit dolorem magnum una cum tumore in ſcroto, qui dolores ſenſim cum inflammatione creverunt. Chirurgus illius loci advocatur, qui pro ſcroti inflammatione rem conſiderat, omniſque generis cataplaſmata digerentia, ac tandem, cum reſolutionem ſe obtinere non poſſe conſpiceret, & tumor ſuppurationem ſpectaret, emollientia impoſuit: quibus tandem factum eſt, ut tumor ſcroti ruptus, & magna pars excrementorum per ulcus evacuata ſit. Hoc in ſtatu *Excell. Præſidem* conſuluit, qui malum mox pro hernia ſuppurata chirurgo declaravit, ſuaſitque, ut ulceri unguentum digeſtivum cum linteis carptis, deſuper vero, donec tumor cum duritie præterierit, & mundatio ulceris facta ſit, cataplaſma emolliens ac balſamicum adhiberet; quibus ulcus bene mundatum, & partes corruptæ tandem à ſanis ſeparatæ ſunt. Poſtea balſamo vulnerario loco præcedentium ulcus nutrivit, ita tandem, poſtquam fæces per duos menſes ex ſcroto prodierant, illud omnino glutinatum eſt, nulla amplius hernia, aliove malo in ſcroto ſuperſtite. Interea tamen ne malum facile a laboribus duris ruſticorum rediret, chirurgus huic juveni ſuaſit, ut arti ſarciendi ſe daret, id quod etiam fecit, atque ſalvus & incolumis adhuc hodie ſine hernia vivit. Hæc & pleræque herniæ ſuppuratæ, quæ ſine relicto ulcere in inguine curatæ ſunt, & ubi fæces rurſus per alvum deponuntur, ex *appendicibus* ſive *diverticulis* ejuſmodi inteſtinorum mihi ortæ videntur: nam alias ratio non pateret, quomodo integra inteſtini parte amiſſa fæces ad anum pervenire poſſent,

§. XXI.

Signa herniæ incarceratæ a diverticulo factæ.

Antequam vero nunc ulterius pergam, paucis in illud inquirere hic juvabit, quomodo hernia ejuſmodi a diverticulo nata incarcerari poſſit. Hoc autem fieri exiſtimo, quando materia in hac appendice, undecumque etiam illa

illa producta sit, collecta, nimis tenax atque viſcida eſt, ſed ope motus periſtaltici in ventrem reaſcendere nequit; quia fibræ ob nimiam inteſtini tunicarum extenſionem, quæ in producendo iſtiuſmodi diverticulo facta eſt, debiliores redditæ illam repellere nequeunt; muſculi vero abdominis, cum fundus ejus extra peripheriam eorum collocatus ſit; nullam in contentam hanc materiam tenaciorem evacuandi vim habent, imo potius regreſſui ejus reſiſtunt. Deinde in carcere detineri quoque diverticulum hujuſmodi poteſt, quando in vicinia tumor quidam naſcitur, qui non ſolum evacuationem materiæ in illo contentæ, ſed & ſanguinis in eo circulationem impedit, unde poſtea ilei ſymptomata oriuntur. Tales tumores eſſe poſſunt bubones vel vulgares, vel etiam ſic dicti venerei; quare medicus, ut jam dictum eſt, probe ſibi caveat, ne ejuſmodi hernias loco bubonis aperiat. Ut vero hæ herniæ rite dignoſcantur, & ab aliis incarceratis diſtinguantur, monendum eſt, in hiſce herniis incarceratis, a diverticulo factis, ut *Littrius* loco ſæpius jam citato docuit, inflammationem, dolorem, febrim, & alia ilei ſymptomata ægros tardius infeſtare, nec tanta vehementia, quanta in aliis herniis incarceratis ægros invadere, & alvum durante morbo plerumque eſſe apertam. Præterea notandum, ægros hos vel nullum vel rariſſimum experiri ſingultum, nullumque plerumque adeſſe vomitum, aut ſi adeſt, mitiorem, quam in aliis incarceratis herniis obſervari ſolet, atque ejectione materiæ fæculentæ per os deſtituti ſunt; venter denique non adeo tumens, ſed gracilior eſt, quam in eis incarceratis, ubi integri canalis inteſtinorum pars in ſacco herniæ conſtricta eſt: atque ex his ſignis has hernias a ſe invicem diſtingui poſſe exiſtimo.

§. XXII.

Ut vero in viam, unde digreſſi ſumus, rurſus redeamus, de hernia incarcerata & ſuppurata in viris adhuc illi exemplo, quod ſupra §. XX. recenſuimus. ſequentia pauca adhuc addemus, & quidem ex *Diemerbroekio* [*k*], quæ ita ſe habent: „ Vir quidam ſexagenarius herniam in inguine ſiniſtro per multos annos habuerat. Tandem inteſtinum, quod in herniam „ inciderat, diſruptum fuit, atque ſtercora cum fætore intolerabili per herniam foras profluxerunt, nunquam per anum. Adhibito medicamento idoneo partes gangrænoſæ a ſanis ſeparabantur & decidebant. Tunc inteſtinum non tantum ruptum, ſed omnino tranſverſim abruptum eſſe, ejuſque partem ſuperiorem foras propendere; hincque ſtercora profluere animadvertimus. Hic inteſtini finis progreſſu temporis carnoſior evaſit, & quaſi carneum annulum acquiſivit, cum vicina carne firmiter coaluit, ita ut poſtea inteſtinum hoc loco ſemper fixum & apertum remanſerit, atque „ inde

Aliud exemplum herniæ ſuppuratæ in viro.

[*k*] Obſervat. LXVI.

„ inde ægro, cæteroquin ſano, præter voluntatem alvi fæces ſemper efflu-
„ xerint [*l*].

§. XXIII.

Alia herniæ incarceratæ ſuppuratæ obſervantur genera.

Poſſunt & in ſuppurationem vergere aliæ herniarum incarceratarum ſpecies, nimirum *umbilicales*, *ventrales* & *crurales*, atque in his nulla alia opus eſt medela, quam illa, de qua hactenus prolixe diximus. Quod autem hernias umbilicales ſpeciatim attinet, illæ ſæpe ab *omento* originem ſuam trahunt, ideoque tunc & alia illis ſuppurat s tractandi ratio convenit. Nam hoc intus ſolo reperto in parte ejus ſana filum ope acus trajiciendum, & portio iſta omenti filo circumvoluto firmiter liganda; id vero, quod infra ligaturam deprehenditur, reſecandum, & ſanum una cum filo in abdomen refundendum, ita tamen, ut fili extremum extra vulnus maneat, donec ſponte inde ſeparetur; vulnus autem cutis, ut alias fit, mundandum & conſolidandum. Interim tamen contingit, inteſtina quoque herniam umbilicalem quandoque conſtituere, includi, & in ſuppurationem abire poſſe; quod ſi fiat, ſupra laudata methodus adhibenda, quam & in hiſce herniis bonum habuiſſe eventum teſtatur Cel. *Cheſeldenus*, partim in appendice ad anatomes ſuæ editionem quartam, partim in libro de alta operatione (*of the High operation*) in fine Tab. XVI: exemplum enim ibi refert, herniæ cujuſdam umbilicalis in muliere incarceratæ & ruptæ cum magna inteſtini parte corrupta, reſecta & rurſus ita curata, ut fæces per umbilicum ſemper prodierint. Sic & *Stalpartius van der Wiel* exemplum herniæ umbilicalis ſuppuratæ recenſet [*m*].

§. XXIV.

Curatio ubi diverticulum gangræna afflictum eſt.

Si vel in hernia incarcerata ſponte ſuppurata, vel ſacco herniæ ſcalpello, ſicut in conſueta hujus mali curatione fieri ſolet, inciſo, appendix aliqua inteſtini prolapſa, ex parte tantum gangræna corrupta deprehendatur, *Littrius* ſuadet loco ſupra citato [*n*], hanc appendicem in parte ſana filo eſſe conſtringendam, filum extra vulnus relinquendum, ipſum inteſtinum refundendum, caſum fili exſpectandum, & poſtea vulnus glutinandum; id quod prout major vel minor pars appendicis corrupta eſt, diverſa ratione faciendum eſſe prolixius ibidem deſcribit.

§. XXV.

Ubi inteſtini pars magna ſphacelo corrupta eſt.

Quandoque ſi inteſtini magna pars prolapſa & ſphacelo corrupta deprehenditur, pars illa corrupta ſubinde ſtatim reſecari, & alterum inteſtini ſani extre-

[*l*] Qui de herniis incarceratis ſuppuratis plura ſcire cupit exempla, adeat A. N. C. Dec. I. anno 3. obſ. 132. Dec. II. ao. 3. obſ. 14. Dec. III. ao. 2. obſ. 51. Dec. III. ao. 4. obſ. 9. Acta Erud. Lipſ. anno 1689. Nov. p. 561.

[*m*] In obſerv. 58. Cent. I.

[*n*] Nimirum in Act. Acad. Pariſ. a 1700.

extremum alteri ſano immitti poteſt; ita quandoque, hæc duo extrema, id quod antea inauditum erat, rurſus concreſcunt. Hoc aliquando Sereniſſ. Brunſvic. & Luneb. Ducis chirurgus primarius *Ramdohrius* optimo cum ſucceſſu in fœmina quadam plebeia hernia incarcerata inguinali ſuppurata laboranti peregit: nam huic fœminæ, poſtquam ad eam vocaretur, fruſtum inteſtini duorum quaſi pedum longitudine una cum parte meſenterii ex ventre corruptum prorſus ad genua fere propendens reſecuit, alterum extremum alteri immiſit, at ope fili leniter conſtricti aliquo modo firmavit, atque ita in ventrem refudit; id quod præter ſpem tam bene ceſſit, ut altero jam die fæces rurſus per anum naturaliter excreverit, & brevi poſt omnino reſtituta fuerit. Poſt annum vero hæc mulier ex morbo quodam pectoris mortua eſt, ubi cadaver aperuit, & utraque extrema inter ſe invicem firmiter concreta invenit; quæ ex cadavere hoc reſecuit, & *Excell. Præſidi* dono miſit, qui ea etiam adhuc nunc in ſpiritu aſſervat.

§. XXVI.

In diſſectis aut ita corruptis inteſtinis medicus maximopere attendat, quodnam extremum ventriculo ſit continuum: quando enim inferioris inteſtini fruſtum ſuperiori immitteretur, nulla glutinationis ac curationis ſpes erit; quoniam cibi aut fæces, a ventriculo venientes facile intra parietes inteſtini immiſſi hærerent, atque ſic alterum immiſſum extremum repellerent: adeoque ſuperius inferiori immittendum. Reſpiciendum igitur eſt, in quonam fruſto deprehendatur motus vermiformis ſive periſtalticus, & ex quonam materia quædam chyloſa per vices effluat, hoc certiſſime ſuperius ſive cum ventriculo communicans erit. Hæc cognitio etiam uſum habet, quando pars quædam inteſtini rupti pro novo ano formanda in vulnere eſſet vel aſſuenda vel ſaltem retinenda, ne ſuperius, ſed inferius refundatur. *Inteſtinis corruptis qui t reſpiciendum.*

§. XXVII.

Peculiare autem quid ſilentio hic prætermittere non poſſum, de remedio quodam vulnerario interno laudatiſſimo, quod ſemen eſt plantæ alicujus umbelliferæ, quo vulgus hiſce in regionibus tam in beſtiis, quam in hominibus, vulneribus, ulceribus, contuſionibus, fracturis, aut aliis læſionibus externis frequentiſſime utitur, & quo etiam pleræque ægrarum noſtrarum conſilio affinium & amicorum uſæ ſunt, qui id tanquam præſtantiſſimum remedium glutinans commendant. Raro quidem id in uſum hactenus a medicis adhibitum eſt: interea tamen in catalogis medicamentorum noſtrarum officinarum pharmaceuticarum vetuſtiſſimis reperitur ſub nomine *feniculi aquatici;* quia fœniculi ſemini non multum abſimile eſt. Vulgus vernaculo ſermone, *Pferde-Saat*, hoc eſt ſemen equinum, ſive ſemen pro equis appellat, quia his, eorumque ulceribus illud quam maxime idoneum *Peculiare medicamentum vulnerarium indicatur.*

esse asseverant. Crescit, ut a pharmacopæo percepi, in planta umbellifera, caule crassissimo donata, in locis paludosis & stagnis vicinis satis copiose, unde a quibusdam rusticis singulis annis æstate ipsi affertur: hinc, ut mihi videtur, est *semen Phellandrii Dodonæi.* Utuntur autem eo in hominibus, qui aliqua gravi læsione laborant, ita ut aliquoties in die drachmam circiter unam, vel solum & per se, vel cum pauco saccharo remixtum, ægro exhibeant, atque inde egregie & fere ad miraculum ejusmodi noxas, quas vulgus in alias insanabiles esse credit, sanare dicitur. Meretur, ut res hæc ulterius per observationes confirmetur; hoc saltem certum est, in nostris ægris, qui eo usi sunt, bonum effectum esse secutum. Utrum autem huic semini, quemadmodum vulgus facit, sanatio sit adscribenda, an aliis causis, uberiore inquisitione dignum est. *Excell. Præses*, qui antea de hoc vulgi remedio tantum non inaudivit, quantum nunc occasione tam multarum ejusmodi herniarum, operam dabit, ut proxima æstate in veram hujus seminis plantam & nomen latinum curatius inquirat. Interea tamen me hic probasse existimo, *hernias incarceratas suppuratas sæpissime non esse lethiferas; sed sæpe curari rursus posse.*

DISSER-

Disp. Chirurg. Tom. III. HEISTER DE HERNIA INCARCERATA SUPPURATA. pag. 250.

LXXI.

DISSERTATIO
CHIRURGICA,
DE
HERNIA CRURALI.

Quam tuebatur

DANIEL KOCH

CRUCENACO-PALATINUS.

Heidelbergæ 5 Septembris anno 1726.

CAPUT PRIMUM.

§. I.

ANtequam ſtatum p. n. ſive pathologiam herniæ pertractandam ſuſcipiam, brevem quamdam organorum affectorum deſcriptionem prælibare operæ pretium eſſe arbitror; ſtatu enim naturali probe cognito, & p. n. dignoſci, ſymptomata facilius & felicius indagari, vera prognoſis indigitari, tandemque ſalutaris medela afferri poteſt. Ad partes affectas autem muſculi abdominis potiſſimum ſunt referendi; quorum quinque paria in anatomicorum ſcholis demonſtrantur: obliquum externum, internum, tranſverſale, rectum atque pyramidale. Ne vero ea, quæ ad cognitionem ſtatus p. n. & præſens inſtitutum ſupervacanea videntur, in medium afferam; horum muſculorum onomatologiæ, principio atque inſertioni tradendæ non inhærebo: uti & muſculos pyramidales valde exiguos, ſæpe ex toto, ſæpe etiam ex parte deficientes, ad ſcopum præſentem nihil facientes ſicco pede prætereo. Reliquos abdominis muſculos anterius & in utroque latere ventrem infimum, oſſibus deſtitutum, ab injuriis externis munientes, tria foramina partibus tum fœtus ergaſtulo ſuo incluſi nutritioni, tum generis humani propagationi, tum extremitatum inferiorum conſervationi dicatis, exitum concedentia, perforant. Quorum primum in media & antica abdominis parte inter utrumque muſculum rectum locatum, à media utriuſque muſculi recti, tendinibus muſculorum tranſverſalium, obliquorum extern-atque internorum efformatur, atque vaſis umbilicalibus tranſitum præbet. Quod vero foramen, uſu vaſorum umbilicalium ceſſante, obturatur; nihilominus tamen partibus inde egreſſuris umbilicus pariter ac inguen viam pandit, quia, uti hic, ita & illic, annulus à tendinibus muſculorum unitis formatur, per quem proceſſus peritonæi, à lamella hujus externa formatus, & funiculi umbilicalis uſque ad placentam individuus comes foras exit, qui annulus accedente cauſa aliqua violenta dilatatur ac ille in inguine, cui accedit, quod circa umbilicum omentum pariter ac inteſtina mox ſe offerant; hinc, muſculis rectis ad latera depreſſis, qua data porta, foras ruunt.

§. II.

Muſculorum obliqui externi & interni, deſcendentis atque aſcendentis nomine alias ob fibrarum tractum inſignitorum, fibræ muſculoſæ illius oblique deſcendendo, hujus vero ſimili decurſu aſcendendo, atque tranſ-

versi transversim excurrendo se invicem decussant. Considerandi sunt hi æque ac musculus rectus tanquam 4. aut 8. virtutes motrices, in 4. aut 8. abdominis angulis consistentes, quorum vis circa umbilicum unitur & colligitur, sub quo maxima intestinorum pars sita est, ita, ut abdomen una cum contentis visceribus undique & undique ab iisdem comprimatur; sicque mediante hoc perpetuo motu cum diaphragmate reciproco respirationem, digestionem, motum humorum in abdomine, præsertim sanguinis & chyli, secretionem item in diversis visceribus, & varias excretiones mirum in modum promovent. Simul vero etiam firmiorem herniis, quas ventrales vocant, quasque non raro magnus in difficili partu nisus, frequentius vis externa, ictus, lapsus &c. producere solet, objicem opponunt. Sunt autem hi musculi, qui secundum foramen constituunt, prope inguinis regionem perforati, & processibus peritonæi, in viris vasa spermatica, in mulieribus ligamenta uteri rotunda vel teretia includentibus, transitum præbent, nec non in statu p. n. aliquibus in abdomine contentis partibus egressuris viam sternunt: unde fit, ut sexus sequior æque ac virilis, quamvis rarius, huic malo obnoxius sit. Vocantur isti musculorum hiatus annuli: qui differunt 1. Situ, circa quem notandum, quod ordinarie sibi invicem paralleli non sint, sed externus inferior est medio, & medius interiori: in statu p. n. vero ab omento & intestinis prolapsis magis paralleli evadunt. 2. Decursu obliquo, apertura in musculis interioribus est magis lateralis, & propius ad os ilium vergit, cum e contrario hiatus externi ad os pubis magis accedat. 3. Substantia, annulus ille, qui ab obliquo externo formatur, omnium fortissimus & valde tendineus est; cui multum roboris addunt fibræ multiplicatæ extremum marginem & limbum constituentes, & superius maxime conspicuæ, adeoque tam ascensui, quam reductioni partium e situ lapsarum quam maxime resistit. Annulus obliqui interni magis musculosus est, & transversalis, qui, si adest, membranaceus esse asseritur, sæpe tamen non invenitur. Præterea annotare liceat, transversi tendinem utplurimum non foramine integro gaudere, neque, ut obliqui externi tendo solet, dimidiato foramine pertusum; sed toto suo inferiore limbo iisdem processibus peritonæi transversim superimpositum conspici. Et si dicendum quod res est, nonnisi duo annuli sunt, e quibus nempe exterior firmus, validus atque robustus prolapsum intestinorum vel omenti impedit, quod autopsia anatomica confirmat. Altero scilicet interno & musculoso ad præcavendum prolapsum non multum faciente. Arteria & vena spermatica in viris, in sexu sequiore ligamentum uteri teres, musculi transversi fibris istos processus transversim tantum perreptantibus, inter utramque peritonæi lamellam delata, musculi obliqui interni fibras musculares divulsas, annulum aliquo modo efficientes, transeunt; postea obliquo tractu per vere sic dictum annulum obliqui externi, ob figuram annularem hoc titulo dignissimum progrediuntur. Magnitudo hujus annuli tanta est, ut immissum digitum facile

cile admittat; quo minus autem contenta abdominis à levi accedente causa violenta elabantur, fibris robuſtis, tendineis, in limbo ejus proceſſum peritonæi firmiſſime amplectentibus eum donatum eſſe ſupra innui. Admiranda hac ſtructura Providentia Divina generi humano præ brutis benigniſſime proſpexit, ne quibuſdam abdominis partibus facilis & proclivis e dicto ventre egreſſus eſſet. Quodſi enim proceſſus peritonæi, uti in canibus, hiatu inſigni pateret neque occluderetur, in quibus ſtilus aut flatus liquorve per apertam circa inguina viam ad teſtes immittitur, uti *Gerh. Blaſ. Zoot. de can. c.* 2. id perhibet, periculum eſſet, ne omnes fere homines hernia laborarent. Cum, ambulantibus nobis, quos *Deus* erectos voluit magis quam reliqua animalia, uti eleganter Poëta cecinit:

Pronaque cum ſpectent animalia cætera terram,
Os homini ſublime dedit, cœlumque tueri,
Juſſit & erectos ad ſidera tollere vultus.

Deorſum ponderoſa inteſtina continuo ad locum minoris reſiſtentiæ atque foramen apertum gravitarent, atque impetu in annulos facto illos dilatarent, adeoque herniam, ſi cautum non eſſet, frequentiſſime producerent. Quod quadrupedibus horizontali linea incedentibus facile contingere non poteſt; quia omnis contentorum moles circa umbilicum accumulatur: hinc illa hernia umbilicali potius afficiuntur.

§. III.

Tertium foramen vaſis cruralibus, tendinibus muſculorum pſoæ atque iliaci liberum ex infimo ventre exitum concedit, & ſpeciem quamdam annuli viſui offert. Hujus foraminis ſtructuram paulo fuſius & exactius pertractare mearum partium eſſe exiſtimo, ut herniæ cruralis, de qua altum apud pleroſque etiam peritiſſimos chirurgiæ ſcriptores ſilentium eſt, magis perſpicuam deſcriptionem exhibere poſſim. Quo vero à me hoc rite fiat, differentiam hujus à præcedentibus præmittere mihi incumbit. Diſtinguitur autem à præcedentibus. 1. Situ, annulus hic magis in exteriore inguinis regione atque ſuperiore femoris parte ſitus, ad commodiorem venæ & arteriæ cruralis decurſum, in levi ſinuoſitate oſſi ilei inſculpta, arcum quaſi efficit, dictaque vaſa cooperit, & ab injuriis externis defendit, cavitatem etiam ovalem efformat. 2. Numero, hic tantum unus, à ligamento Poupartii & tendine utriuſque muſculi obliqui formatus, illic tres, vel potius duo ſeſe offerunt: magis à ſe invicem diſtincti. 3. Subſtantia, annulus cruralis intus membrana peritonæi unice, ſuperius tendine utriuſque muſculi obliqui & ligamento Poupartii, è quo potiſſimum formatur, extus aponeuroſi faſciæ latæ, & integumentis communibus; illi vero, nempe inguinales fibris muſcularibus atque tendineis à muſculis obliquis pariter originem trahentibus,

& membrana peritonæi firmantur. Expansioni fibrarum musculi obliqui externi in regione inguinali introrsum pergentium, atque quibusdam in locis fibris musculi obliqui interni ita adhærentium, ut duo illi tendines sine dilaceratione ab invicem separari nequeant, quibus superimponitur elegans fibrarum semicircularium fasciculus; cujus fibræ validæ, tendineæ, ex spina ossis ilei anteriore & inferiore exortæ, oblique transversim ad supremam & exteriorem ossis pubis sinuositatem, instar arcus extenduntur; ut vasa cruralia, ceu sub fornice tuta à compressione lateant, cui in variis corporis atque cruris motibus obnoxia sunt. Dominus *Poupart* hunc fibrarum tendinearum fasciculum, in veterum anatomicorum libris, & præsertim in illo *Vesalii*, quem *Fabricam Corporis Humani* inscripsit, jam dudum memoratum, & accurate descriptum, pro peculiari ligamento, quod suspensorium ab usu appellat, venditavit. vid. *Hist. Acad. Reg. Scient.* 1705. *p.* 64; cujus existentiam anatomicorum principes perspicacissimi *Joh. Bapt. Morgagnus adv. anat. III. p.* 2. atque *Cowperus*, quos clar. *Heisterus* in *comp. anat.* etiam secutus, jam publice negarunt. Hæc species ligamenti à Gallis vocatur *l'Arcade*, quia fornicem vel arcum quemdam satis exacte præ se fert. Quamvis autem illud pro peculiari ligamento modo laudati anatomici non admittant, attamen illud pro peculiari ligamento haberi potest, quia fibræ téndineæ illic robustiores & multiplicatæ à reliquo tendine differunt: revera in lacertosis præsertim subjectis a tendine musculi obliqui descendentis distinctum conspexi, & fibrarum semicircularium fasciculum tendinearum sparsum, aponeuroticæ musculi allegati extensioni superexpansum pro annulo crurali formando & firmando ad istum ligamentosum tendinem exporrigi plus una vice in florentissimo theatro anatomico Argentinensi duce excell. & exper. D. D. *Joh. Salzmanno* commendatissimæ famæ anatomico, patrono & præceptore ad dies vitæ colendo observare mihi licuit. Non levem attentionem meretur, atque non sine ratione Sapientia Divina hoc ligamentum trium digitorum transversorum longitudine condidit, eum in finem, ut 1. Arteriis & venis cruralibus, tendinibus musculorum psoæ atque iliaci, nec non nervo crurali tutum transitum suppeditet, ne in flexione corporis aut cruris, vel tempore graviditatis hæ dictæ partes lædantur; quod facile contingeret, si totum illud ligamentum aponeuroticum æquali inosculatione in isto interstitio à spina ossis ilei usque ad os pubis memoratis vasis annecteretur: nec fornice vel arcu suo interstitium quoddam relinqueret. 2. Ut robur annulo crurali atque musculi obliqui externi conciliet, impediatque, ne levi de causa intestina & omentum prolabi, adeoque herniæ generari queant. 3. Ut totam viscerum abdominalium molem sustentent, & veluti suspendant, ne vel nimium deorsum gravitent, vel etiam delabantur, quam ob causam in *Hist. Ac. Reg. Sc. l. c.* ab autore suo ligamentorum suspensoriorum nomen obtinuerunt; quem usum ut præstare valeant, situs, decursus & connexio eorum non parum conferunt. 4. Denique ossa innominata, quæ in junioribus in tres partes in acetabulo ossis femoris lineis

lineis adhuc diſtinctis diviſa oculis ſubjiciuntur, conjungendo & conjuncta ſervando egregium quoque effectum edunt.

§. IV.

Supereſt peritonæum abdomini obtenſum, ſubtenſum vero muſculis modo recenſitis, imprimis tranſverſalibus, quibus cum arcte ſatis connectitur, & non parum roboris & firmitatis imprimis ſupra umbilicum ab eorum tendine emendicat. Pars hæc infimi ventris membranacea, plus minuſve tenuis, ſatis tamen valida, firma & elaſtica, ex fibris tendineis ligamentoſis, nerveiſque contexta eſt, omnia in abdomine contenta viſcera, veluti ſaccus immediate ambiens & in ſinu ſuo fovens. Utut autem firma ſatis & robuſta ſit hæc membrana, à ſuperſtratis tamen muſculis multum roboris acquirit, ne facile laxetur aut diſrumpatur, id quod in vulneribus abdominis, illæſo peritonæo; item in annulis inguinalibus multum relaxatis obſervare licet. Notandum quoque, quod non ejuſdem tenuitatis ac craſſitiei ejus textura ubivis ſit. Cum in viris juxta anatomicorum aſſertum à Cartilagine Xiphoide ad umbilicum uſque, in fæminis ab umbilico verſus pubem craſſior evadat. Superficies hujus exterior, qua muſculis abdominis adhæret, aſpera eſt: interior quam maxime lævis & humore perfuſa obſervatur, qui humor à continua exhalatione partium ſeroſarum è viſceribus & pinguium ex omento deducendus. Duplex eſt peritonæum, ſed hujus duplicaturam veteres atque recentiorum quidam in dubium vocare aut plane negare non erubuerunt; quem nodum Gordium facillime unico ictu, non quidem gladii, ſed oculi ſolvit autopſia anatomica; dum illam poſtica in parte, in qua renes, veſica urinaria, ureteres, vaſa ſpermatica &c. ſita ſunt, omnium intuentium oculis ſiſtit. Omnibus imi ventris viſceribus extimam tunicam, craſſiorem nempe illis, quæ extenſionem notabilem ſubeunt, uti ventriculo, veſicæ urinariæ, utero; tenuiorem partibus, quæ non diſtenduntur, uti hepati, lieni &c. largiri vulgo fertur. Duplicatura peritonæi non obſcure demonſtrat, illud duabus gaudere lamellis, nunc arcte, nunc laxe cohærentibus, quibus interſperſa eſt ſubſtantia celluloſa, ſive veſiculoſa. Lamella interior verſus inguen craſſior exiſtens, ipſaque inteſtina, ne in ſcrotum delabantur, firmiter continens, annulum, vaſis præparantibus tranſitum præbentem exacte cingit. Hac vero vel nimium dilatata, vel etiam diſrupta, annulis prius dilatatis, bubonocelen aut oſcheocelen producit. Lamella ejus exterior ſuperna femoris ſede perforata vaſa cruralia ad extremitates inferiores tendentia tranſmittit, ubi non nudas perforationes, ſed proceſſus eſſe Cl. *Verheyen* contendit, qui tamen proceſſus non uti in inguine longi ſunt, & multum ad inferiora exporrecti, ſed poſt breviſſimum trajectum dictis vaſis firmiter accreſcunt. In regione inguinali eadem lamella exterior ſic dictos proceſſus peritonæi conſtituens vaſa falſo ſic dicta præparantia ad teſticulum uſque comitatur, & quia vaſa memorata, teſteſque inſtar vaginæ

involvit, tunica vaginalis, ſeu elytroides nuncupatur. Ubi ad epididymides ſeu paraſtatas pervenit, ipſis annectitur fibris copioſis, & clauſtrum aliquod ſibi format, quod teſticulum à reliquo vaſorum præparantium faſciculo atque abdomine ſeparat, unde flatus, facta prius infra paraſtatas inciſione, immiſſus in partem ſuperiorem tunicæ elytroidis non penetrat. Cæterum num gula, vena cava, arteria aorta, & reliqua, quorum Clar. *Verheyen* meminit, peritonæum perforent, an vero potius ea obducat ſolum, & poſtea inverſum rurſum deſcendat, aliaſque hujus commatis diſquiſitiones ſtudio prætermitto. Hoc tantum moneo, quod peritonæi lamella interior annulo crurali ſuperextendatur, & ſpatium à vaſis cruralibus ad inferiora tendentibus relictum intus cooperiat, hacque ratione herniam cruralem, quantum poteſt, impediat. Attamen pars inteſtini ilei vel coli, peritonæo ſive paululum dilacerato, quod rariſſime contingit, ſive ſupra modum dilatato, deſcendit, dictamque herniæ ſpeciem ſatis periculoſam ac ſæpe lethalem generat. De qua vid. Clar. *Verheyen. Anat. edit. Bruxell. cap. de perit.* Præter modo memoratum peritonæi proceſſum tres alii à lamella exteriore formantur. Duo in viris vaſa ſpermatica, in mulieribus ligamenta uteri teretia includentes extra abdomen demittunt; quos tamen proceſſus in ſexu ſequiore, non tam proceſſus, quam diverticula nova fæminina vocat & deſcribit dexterrimus anatomicus *Nuck Adenogr. C.X.* conf. Clar. *Joh. Maur. Hoffm. obſ. E. N. C. D. III. A. II. obſ.* 210. quæ à peritonæo originem habentia ex orificio anguſtiori in capſulas latiores expanduntur, & naturaliter uteri ligamenta rotunda non ſolum excipiunt, ſed & tranſmittunt, atque ad clitoridem uſque proſequuntur. De quibus proceſſibus hoc adjungere liceat, quod, ubi annulos perforant, plures emittant fibras & membranulas, quæ ſepimenta membranacea conſtituunt, interſtitium annulorum à partibus tranſeuntibus relictum occludentia. Tertius vaſa umbilicalia tranſmittit, quibus abſciſſis, poſtea ſucceſſive ſatis firmiter coaleſcit. Priuſquam autem id fiat, non raro in infantibus, aut etiam, ubi jam bene coaluit, in mulieribus partu difficili laborantibus extenditur, vel rumpitur, unde inteſtina & omentum prolabentia exomphalon formant; qui in brutis, quæ centrum gravitatis in umbilico habent, frequentior eſt, uti ſupra jam innui. Si qui ſunt, qui proceſſus peritonæi vel plane denegant, vel eorum originem ab annulorum membranis deducunt, illos autopſia anatomica contrarium docebit & plenarie convincet. Ne tua B. L. patientia abutar, plura de peritonæo, nihil quicquam vero de partibus genitalibus, utpote à ſcopo meo aliena, recenſere ſuperſedeo.

CAPUT II.

§. I.

Partium ſtructura, quantum ad præcipua herniæ phænomena explicanda neceſſarium eſſe exiſtimavi, breviter perluſtrata: ad herniæ cruralis pathologiam devolvor. Antequam id faciam, onomatologiam herniæ, more recepto, paucis præmittendam eſſe, arbitror, non multum autem immorabor, ne crambe bis cocta & ſæpius recocta B. L. nauſeam moveam. Herniæ vocabulum, num à græco ἔρνος ramus juxta *Scalig. in Catal.*, unde Latinorum forſan ramex, vel ab hærere ſit derivandum, Grammaticis relinquo. Græco vocabulo κήλη plerumque hernia denominatur, addita voce partis, quæ prolapſa eſt, vel loci, per quem exiit. Latini etiam vocant ramicem ſeu rupturam, *Caſtellus* crepaturam; Galli *une deſcente*, deſcenſum: Germani *einen Bruch*, *einen Leibſchaden*. Sed miſſa onomatologia, ad rem ipſam propius accedo, definitionem, ſeu potius deſcriptionem herniæ tradens. Eſt autem hernia tumor, à partibus è ſede naturali & ordinaria prolapſis præcipue in abdomine, vel à dilatatione, potiſſimum annulorum tum & peritonæi vel ab hujus ruptura, quod rariſſime contingit formatus, & variis in locis contingens. Hernia cruralis illa eſt, quando partes in abdomine fluctuantes eo in loco, ubi vaſa cruralia extra abdomen in femur deſcendunt, prolabuntur. Quo magis elucefcat, ad quam claſſem ſit referenda hæc nova ſpecies; brevem herniarum diviſionem prælibare non abs re fore, puto. Herniæ ab autoribus in proprias ab inteſtinis & omento formatas, & in improprias, ſeu ſpurias à ſanguine, ſemine, aquis &c. productas dividuntur. Species herniæ proprie ſic dictæ nomina à partibus prolapſis ſortitæ ſunt: quæ ſunt vel omentum vel inteſtina. Ex his jejunum, atque potiſſimum ileum omnium facillime, nec non Coli pars in inguine ſiniſtro quandoque elabitur. Hoc vero notandum, quod inteſtinum jejunum in aliis herniæ ſpeciebus rarius & nonniſi in exomphalo & ventrali erumpat. Ileum autem, quia annulis proximum eſt, atque liberrime in abdomine fluctuat, in crurali & inguinali ruptura utplurimum elabitur: reliquis magis ſuperius ſitis & pluribus vinculis annexis. Quodſi inteſtinum ſolum egreditur, vocatur enterocele; ſi omentum tantum, dicitur epiplomphalus, epiplocele; quando utrumque ſimul elabitur, ſpeciem mixtam conſtituit, & audit epiploenteromphalus, epiploenterocele. Inter hernias modo memoratas proprias non infimum obtinet locum cruralis, quæ juxta *Garengeot* non ſolum frequens, ſed frequentiſſima eſt, cui aſſerto contrariari videtur experientia, quæ pauca admodum ejus exempla nobis ſubminiſtrat, imo & in chirurgorum monumentis rara ejus veſtigia occurrunt. Ad has moderni quoque referunt aliam à veſica urinaria, quandoque ſed raro in ſcrotum prolapſa, productam,

tam, de qua vid. *Garengeot Tr. des operat. de chirurg. T. I. c. V.* nec non ſacci lacrymalis dilatationem, oculi ex orbita prolapſum, ventriculi, lienis, uteri, inteſtini recti procidentiam. An vero hæ ultimæ ad genuinam herniarum claſſem jure referri poſſint meam litem non facio. Sub herniis impropriis militant varicocele, ſicubi vaſa ſcroti ut & ſpermatica inſtar varicum diſtenta ſunt. Spermatocele, ſeu hernia in vaſe deferente à ſemine abundante congeſto orta. Sarcocele à carnoſa, ſpongioſa maſſa teſticulo adnata producta. Hydrocele, ſeu aquoſa. Pneumatocele, ſeu ventoſa. De quibus videatur Diſſ. Dn. *Hænel de morb. Scroti Arg.* 1723. habita.

§. II.

Hernia cruralis non à partibus prolapſis, ſed magis à loco, per quem inteſtinum elabitur, nomen accepit; hicque potiſſimum eſt hiatus ad figuram ovalem accedens ſub ligamento *Poupartii*, in interna atque ſuperiore femoris parte locatus: quem vaſa cruralia tranſeunt. Partes egreſſuræ æque facilem, ne dicam faciliorem, uti *Garengeot* vult, & ſatis commodum per hunc, quam per inguinalem atque umbilicalem, exitum inveniunt: tum propter inſignem hujus annuli amplitudinem, tum ob ſinuoſitatem oſſi ilei, in qua ad femur vaſa cruralia deferuntur, inſculptam: quæ elapſuro inteſtino viam quaſi ſternit. *Garengeot l. c.* annulo crurali minorem quam inguinali reſiſtentiam tribuit, id quod autopſiæ anatomicæ repugnare videtur. Præter modo recenſita nomina cæteris herniis propriis alia adhuc dum à loco, quem umbilicus, inguen, ſcrotum atque tota fere abdominis circumferentia, facta fibrarum muſculoſarum violenta divulſione, conſtituunt, impoſita ſunt; unde alia umbilicalis ſeu exomphalus, alia inguinalis ſeu bubonocele (quæ etiam imperfecta, vel incompleta appellatur) alia ſcrotalis, ſeu oſcheocele (quæ perfecta vel completa audit) & denique ventralis appellatur. Quæ ventralis illa eſt, ſiquando ejuſmodi tumor à latere umbilici aut infra aut ſupra eumdem contingit, & quidem ſemper cum peritonæi ruptione. Hæc in reliquis differt in eo, quod partes per annulum antea relaxatum non elabantur, adeoque certum locum non obſervent, ſed promiſcue nunc hic, nunc illic prope umbilicum exitum moliantur & inveniant.

§. III.

Quodſi in hernia crurali pariter ac reliquis propriis partium in abdomine fluctuantium ſenſim & ſucceſſive egreſſus fit, annuli multum dilatantur, & repoſitæ e veſtigio rurſus prolabuntur, & quoniam longum tempus requiritur, hernia inveterata ſalutatur. Quando autem brevi, atque uno veluti momento prolabuntur, ita, ut annulus in ſuperiore parte anguſtior, in inferiore vero ſacci fundus amplior ſit, recens dicitur. Si quando in rami-

ramice crurali, ut & reliquis crepaturis ſtrangulatio & ſubſequens inflammatio deprehenditur, appellatur hernia incarcerata. Quam ſtrangulationem ſeu incarcerationem in hernia crurali potiſſimum ſuperius arcus ille tendinoſus, ſeu ligamentum *Poupartii*, inferius muſculi oſſis femoris, potiſſimum faſcia lata ſeu muſculus membranoſus, & ſartorius producunt. In hac partes prolapſæ quaſi in carcere detinentur, comprimuntur & non raro annulo accreſcunt, atque ſine ſectione & operatione ſacci hernialis integri reponi vix poſſunt. Quale exemplum vid. in Diſſ. Excell. *Eliæ Camerarii R. D. Mauchart.* Cujus verba hic apponere liceat. Virum hernia crurali mortuum, qui operationem vivus admittere noluit, aperiendo, ſaccum hernialem ſub & a ligamento *Veſalii* ſtrangulatum deprehendi; diſſecto illo ligamento ſaccus ipſe ſuperius quaſi loro conſtrictus, ut digitum auricularem, extracto inteſtino, vix ingerere licuerit: inferius ſeu in fundo amplior, partem inteſtini ilei continens. De qua ſtrangulatione notari meretur, quod in hernia crurali frequentior ſit, quam in inguinali, utut enim annulus hic amplior quidem ſit, hoc extra dubium poſitum eſt, illum nempe cruralem firmiorem eſſe & partes prolapſas magis comprimere, tum & ſpatium, quo prolabuntur, multo minus atque anguſtius, quam in inguinali eſſe. Denique hernia cum peritonæi ruptura, quæ novam iterum ſpeciem conſtituit, vel ſine eadem, atque cum relaxatione contingit: quam relaxationem unice in omnibus herniis nonnulli ſtatuunt. De hac id tantum annoto, quod ruptio multo rarior ſit, & cauſam violentam magna cum vi agentem præſupponat. e. gr. ictum hominis vel equi calcitrantis abdomini inflictum; qualem caſum Lutetiæ Pariſiorum conſpexit Vir Excell. atque Exper. *D. D. Salzmannus Anat. atque Chirurg. P. P. O. longe Celeberrimus Dominus Patronus*, *Fautor atque Præceptor nunquam non deveneranduſ*, *hoſpes honoratiſſimus.* In quo plurima inteſtinorum pars uno veluti momento in ſcrotum prolapſa: alium fere ventrem præ ſe ferebat, abdomine ordinario omnino collapſo. Quam peritonæi rupturam utplurimum ejus dilatatio præcedit.

§. IV.

Hernia cruralis ab inguinali ratione ſacci contenta involventis differt. In illa ſimplex ſaccus viſui offertur; in hac vero duplex, præter alias quaſdam partes, quibus hernia cruralis deſtituitur. Saccus contenta in crurali ruptura ambiens ab utraque lamella peritonæi & prolongatione ejus formatur. In ramice inguinali vero unus ſaccus naturalis, alter p. n. occurrit. In naturali ſeu externo vaſa ſpermatica in viris; in ſexu ſequiore ligamenta uteri rotunda latent, e lamella peritonæi exteriore originem trahens. Internus p. n. à lamella interiore ſenſim & ſucceſſive magis productus; & primum farciminis, poſtea ulterius deſcendens cucurbitæ minuſculæ figuram induit: ille ipſe inteſtinum & omentum elapſum immediate

 inſtar

inſtar ſacci includit; unde ſaccus internus appellatur, ideo, quoniam hunc adhuc alius, nempe externus cingit. Parte poſtica vaſis ſpermaticis immediate, parte autem antica ſacco externo adhæret. Saccus externus multo craſſior eſt interno, hanc vero craſſitiem membranæ cuidam robuſtæ & validæ in ſtatu naturali ſacco externo ſolum, in p. n. vero utrique ſuperextenſæ & externo firmiter adhærenti debet, quæ à fibris muſculi obliqui aſcendentis & deſcendentis, hunc ſaccum immediate ambientibus exoritur, & a quibuſdam membrana aponeurotica appellatur. In plures lamellas quoque à peritiſſimo anatomico ſeparari poteſt. Inter utramque nempe externam atque internam lamellam interſperſam eſſe ſubſtantiam celluloſam ſupra indigitavi. Hæ cellulæ cum membrana pinguedinoſa ſcroti præter naturam inflatæ procreare foliola, quæ à Gallis vocantur des feuillets: quorum ſeparatio operatori in herniotomia ante ſacci hernialis apertionem non parum negotii faceſſunt. Quam tandem muſculoſa ſcroti membrana, dartos dicta, atque integumenta communia excipiunt.

§. V.

Cauſæ herniam cruralem efficientes, jam mihi recenſendæ veniunt. Quarum plurimæ cum aliis ramicibus communes videntur. Et ſunt vel externæ, vel internæ. Harum 1. Eſt nimia partium internarum, nempe inteſtinorum, vel etiam annulorum lævitas. 2. Res abdominis viſcera vel diſtendentes, vel etiam comprimentes, uti flatus concluſi, urina retenta, ingravidatio, quæ utplurimum circulationem ſanguinis in vaſis cruralibus, præcipue in vena, varicoſam diſpoſitionem ſæpius referente, ob uteri diſtenſionem & compreſſionem, impedit. Hinc 3. Serum ſtagnans, quod in hydrope aſcite obſervare licet, peritonæum, muſculos, tendines atque ligamentum *Poupartii*, fibrarum atoniam inducendo, relaxat, atque hac ratione herniæ cruralis cauſa exiſtit. Quæ fibrarum imprimis illarum, quæ annulos formant, relaxatio præcipuum inter cauſas locum obtinet; annulis quippe inteſtina in debito ſitu non continentibus, irritus eſt peritonæi conatus. 4. Nimia corporis obeſitas quoque multum diſponit ad herniam producendam. Ad cauſas externas referri merentur 1. Ingens aëris cohibitio, in qua diaphragma deorſum premitur, & muſculi abdominis ad interiora agunt; hinc viſcera infimi ventris fortiter comprimuntur, atque ſufficienti ſpatio deſtituta foras ex abdomine eniti quovis modo tentant. Qvod evidentiſſime in tuſſi ferina, ſermone fortiori & diu protracto, tubarum inflatione, oneris gravioris geſtatione, partu laborioſo, fæcum induratarum excretione, vomitu contingere videmus, quas ultimas actiones, ubi edimus, monendum eſt, digitis utrique annullo impoſitis, herniam præcaveri poſſe. 2. Diæta pinguior, ſeu potius abuſus pinguium, butyri, adipis, olei; unde hoc malum Helvetiæ incolis fere endemium eſt. De quo vid. Diſſ. D. *Freytag. de Hern. Helv. incol. frequentiſſ. Arg.* 1721.

1721. *hab.* Huc quoque ſpectant cibus & potus fermenteſcens, aut alia ratione flatibus occaſionem præbens. v. gr. legumina, olera: inter potus genera præ omnibus referri meretur cereviſia frigida, avido hauſtu ingeſta, vel non defæcata, aut ex avena abſque lupulo parata, unde ſæpius colica oritur, quæ, ſi diu durat & vehementior fuerit cum crebris vomitibus, in herniam cruralem tandem tranſit, id quod ſeq. exemplo comprobavit medicus & practicus Argentoratenſis, dum viveret, primarius & alias feliciſſimus, qui Anno 1718. poſtquam plurimos ægros inviſens per totam urbem diſcurrerat, & Sirio tunc temporis maxime ardente multum incaluerat, cereviſiam frigidiſſimam magno pariter ac avido hauſtu ingeſſit. Unde paulo poſt colica cum immani ventris dolore corripitur, quam vomitus continuus & tam enormis excepit, ut ab inſigni, quem fecit, conatu & niſu in latere dextro inteſtini ilei portio in annulum cruralem cum vi intruderetur: quo facto tumor ovi majuſculi magnitudine in ſede femoris ſuperna non oblique juxta inguinis decurſum, ſed recta magis deorſum exporrectus obſervabatur; duobuſque digitis tranſverſis à convexo abdominis habitu diſtans & diſtinctus. Idem hic tumor, quia nullum funiculum ſ. pyrobolum externa ſpecie referebat, qualis ordinarie in bubonocele videre eſt, tum ab aliis rerum anatomicarum æque ac chirurgicarum gnaris, tum ab ipſo ægroto non ab inteſtino in hunc locum prolapſo, ſed à glandula obſtructa & tumefacta formari credebatur; utut *à Domino Lemaire*, *Viro*, quem ob eximiam & profundam in chirurgicis ſcientiam maximi æſtimo, qui hac in re quoque conſulebatur, e ſymptomatibus, quæ jam tum aderant judicaretur, malum herniam incarceratam, & quidem cruralem eſſe, illudque abſque operatione curari non poſſe, aſſereretur. Quare id potiſſimum egit, ut ægro perſuaderet, quo operationem fieri conſentiret. Ille vero renuit, per aliquod tempus expectandum eſſe ratus. Interea per octiduum varia remedia, quæ in ejuſmodi caſu pro mitigandis ſymptomatibus in uſum vocari ſolent atque debent, adhibita fuerunt: cum vero ab eorum uſu nequicquam levaminis ſentiret æger, inſuper e ſuperveniente ſingultu & vomitu ſtercoreo facile conjiceret, ſe in maximo vitæ periculo verſari, annuit tandem imo & juſſit, ut operatio adminiſtraretur. Id quod undecimo morbi die, quo non obſcura ſphaceli indicia, nempe ſudor frigidus cum ſumma virium proſtratione conjunctus jam aderant, factum eſt. Inciſione inſtituta pars inteſtini ilei denudata livida & nigra intuentibus apparuit, atque ſuſpicionem de ſphacelo antea conceptam confirmavit. Quia vero via, quam inteſtinum elapſum fecerat, notabilis erat & longa, hoc etiam à ligamento Poupartii atque à tendine utriuſque muſculi obliqui valido multumque tenſo ſuperius, inferius vero à muſculis femoris admodum ſtrangulabatur, & in anguſtias coactum erat, dilatatio neceſſaria eſſe videbatur, qua facta & inteſtino intra abdomen repoſito, ſymptomata, vomitus ſcilicet & ſingultus ceſſarunt quidem, alvus etiam reſerata eſt, & juſcula cum aliquali appetitu aſſumta, nihilominus

nus æger ob præsentem in inteſtino ſphacelum intra biduum animam efflavit. Cadavere poſt mortem aperto ſphacelosa dicti inteſtini conſtitutio oculis ſeſe apertius exhibuit, & quod conſideratione dignum maxime videtur, jejuni inteſtini portio interſtitio inter peritonæum & tranſverſum abdominis muſculum paulo ſupra annulum impacta & incarcerata erat, partibus tenſis eam valde comprimentibus, peritonæum etiam à muſculo nominato ſemotum conſpiciebatur cavitate in medio relicta, id quod tamen non impediit, quo minus contenta utpote liquidiora per dicti inteſtini canalem deorſum progredi potuerint. Ex allegata hiſtoria abunde patet, quam neceſſarium ſit, ut in ejuſmodi caſu operatio mature & in tempore ſuſcipiatur, & quantum vitæ periculum immineat, ſi illa ipſa in ultimam neceſſitatem rejicitur. 3. Vehementior corporis concuſſio, nempe caſus ab alto, ſaltatio, curſus, equitatio, venus immodica, & omnia violenta corporis exercitia: quæ utplurimum herniæ incarceratæ cauſa evadunt. 4. Ictus validior abdomini inflictus, vel à ligno vel à lapide, vel homine aut equo calcitrante, lapſus item in abdomen. Quibus motibus muſculi abdominis vel active vel etiam paſſive agentes, potiſſimum circa umbilicum viſcera undique comprimunt, & in arctum cogunt, ita, ut exitum quærant; quem neque ſuperne ob diaphragmatis motum contrarium, neque poſtica in parte abdominis, ob oſſium reſiſtentiam inveniunt: quare in inferna ejus regione maximum impetum faciunt; & ſi annuli inguinales vel crurales dilatati jam ſunt, vel relaxati, adeoque debite ii reſiſtere non poſſunt; peritonæo facile dilatato, ſæpe memoratæ partes foras erumpunt, quem mechaniſmum *Garengeot l. c.* multis explicat. Sic & ſubjectorum differentia conſideranda eſt, ſexui quippe ſequiori familiarior eſt hæc herniæ ſpecies, quia, quod bene notandum, annuli inguinales in hoc anguſtiores, quam in virili obſervantur, eo, quod ligamenta uteri minus quam vaſa ſpermatica volumen conſtituunt.

§. VI.

Poſtquam in præcedentibus diverſas herniæ cruralis ſpecies, necnon cauſas illam efficientes enarravi, rei ratio poſtulat, ut de ſignis, illam comitantibus, nonnihil in medium proferam. In hernia crurali eo in loco, ubi vaſa cruralia ex abdomine egrediuntur, ſeſe offert tumor, non oblique juxta inguinis decurſum, ſed recta magis deorſum exporrectus, utplurimum nullum funiculum externa ſpecie, qualis ordinarie in bubonocele obſervatur, referens, conjunctus cum ſtupore oſſis femoris; præterea compreſſa vena refluxus ſanguinis ab extremitatibus inferioribus impeditus aliquatenus eſt: hinc vena cruralis externa utplurimum diſpoſitionem varicoſam induit. Et hæc ſunt ſigna generalia, dantur vero etiam alia, quæ ſingulas ſpecies à ſe invicem diſtinguunt. Quodſi enim inteſtinum elapſum eſt, tumor lævis, æqualis, tenſus & firmus obſervatur: preſ-

preſſuſque, veſtigia ſui non relinquit, ſæpe vero ſonus & borborygmi audiuntur; quos etiam dolores colici atque irritus ad ſedes conatus preſſo pede ſequuntur. Idem tumor prope baſin- anguſtior eſt, & verſus verticem ampliatur. In prolapſu vero omenti, quod in hernia crurali rarius fit, tumor eſt mollis; *er iſt gleichſam wie Fett anzugreiffen*, & magis inæqualis, non adeo tenſus, ad verticem ſenſim extenuatur, preſſuſque foveas diutius ſervat; alvo etiam libera, & ventriculo vacuo, vomitus ſæpius ſupervenit, quem plurimi à longiore extenſione omenti, ventriculi fundum trahentis & vellicantis deducunt; quo motu perpetuo, ventriculo moleſto, ad vomitum irritatur. Hernia cruralis difficulter ſæpe dignoſcitur ob glandularum inguinalium viciniam, quæ utplurimum aliquatenus tumefactæ ſub ſpecie bubonum imponunt. Exactam diagnoſin, quænam pars proprie elapſa ſit, porro tum impediunt humores ſeroſi in ſacco majori vel minori in copia non raro collecti, necnon inflammatio ſive ſtrangulatio, quo in caſu parum refert noſſe, utrum ab inteſtino, an omento ſit; quia operatio ſemper requiritur. Incarceratam alias indicat, quod partes prolapſæ nulla vi & encheireſi intra abdomen reponi poſſint. Si omentum elapſum eſt, res tanti momenti non eſſe videtur, quam ſi inteſtinum, tum quia vaſa in hoc magis luxuriant, tum etiam, quia inteſtinum corruptum non æque ac omentum extirpare licet. Quodſi à pondere inteſtini, prolongatio meſenterii Gallis *allongement du meſentere* concurrit, aut inflammatio, vel gangræna jam præſto eſt; chirurgus operationem ſuſcipiens famæ ſuæ ægrique vitæ male conſulit. Partibus in hernia crurali à ſpaſmodica conſtrictione memorati ligamenti compreſſis & veluti jugulatis, ſeu ut clarius loquar, hernia ſimplici conditionem incarceratæ induente tumor major, durior, & magis tenſus eſt, calor tum loco affecto, tum in toto corpore atque pulſus exterius valde ſenſibilis frequens & durior obſervatur: ſtupor femoris atque conſtrictiones ſpaſmodicæ in extremitatibus inferioribus ingentes & anxietates ſuperveniunt. Quæ ſymptomata à ſtaſi ſanguinis, & hæc à circulatione ejus in vaſis cruralibus impedita ortum trahunt. Hancce è veſtigio color cutis lividus, tumor mollis & indolens, reſpiratio frequens & cum ſufflaminatione conjuncta, ſingultus, gangræna & ſphacelus preſſo pede ſequuntur. Denique ſi ægri immorigeri operationem ſuſtinere quovis modo recuſant, & mortem expectare malunt: non tantum vomitus ſimplex brevi poſt aſſumtos cibos ingruens, ſed & ſtercoraceus cum antecedentibus conjunctus, à compreſſione inteſtini fæcibus tranſitum denegantis certiſſimi mortis prodromi triſtiſſimam tragœdiam claudunt.

CAPUT III.

§. I.

Medico-chirurgus, ut operationem valde laborioſam, periculoſam, atque ægrum exquiſitiſſimis doloribus excruciantem amoliatur, omni ope eo allaboret, ut pars non ita diu elapſa repoſitione, blanda manuali preſſione inſtituta, reducatur, atque per commodum bracherium intra corpus detineatur. Hernias bracheriis abſque operatione radicaliter curatas experientia quotidiana docet: ſubjuncto remediorum annulum conſolidantium uſu & externo & interno. Quod quam maxime in ætate infantili, juvenili, & rarius in virili, & rariſſime in decrepita locum habet, item ſi hernia recens, neque incarcerata eſt, ſubligacula auxilio eſſe ſolent. Poſt annum vigeſimum quintum vel trigeſimum vero ſubligacula non tam curant morbum, quam id potius efficiunt, ne majora malum incrementa capiat. Optima bracheria ſunt illa, quæ oblonga ſunt, & annulos probe comprimunt; per longum tempus ſunt geſtanda. In hernia crurali non tam bracherium, quam potius faſcia vel uniens vel alia bene comprimens applicetur magis in parte femoris ſuperiore interna, neque tam firmiter conſtringenda, ne vaſa cruralia nimium comprimat, atque circulationi ſanguinis obicem ponendo varia mala inducat. Curam tranſplantatoriam, quam plerique rejiciunt, ego non omnino improbarem, quia experientia teſte plures infantes ſic curatos eſſe conſtat. Quodſi vero manuali preſſioni pars prolapſa non cedat, chirurgus illam ſemel iterumque ſuſcipere abſtineat, ne à vi adhibita inflammationibus anſam præbeat. Manuali repoſitioni utplurimum flatus, necnon fæces induratæ inteſtinum replentes impedimento ſunt. Hæ clyſteribus emollientibus vel leniter ſtimulantibus ſæpius reiteratis ſunt tollendæ; quos aliqui improbant eam ob cauſam, quia inteſtina magis diſtendunt, eoque locum anguſtiorem reddunt; illis vero remediis carminativis rite uſurpatis, quantum in artis poteſtate eſt, obviam eundum eſt. Diæta tenuis & quies maxime inculcandæ ſunt. *Garengeot l. c.* cataplaſmata reſolventia, atque emollientia parti affectæ calide applicita egregium edere effectum aſſerit. A quibuſdam quoque balnea ſeu inſeſſus & fotus e variis emollientibus parati commendantur. Quodſi inflammationis metus imminet V. S. inſtituatur. Purgantia, uti in omni corporis prolapſu, ita & in hernia cane pejus & angue ſunt fugienda. Regio inguinalis, imprimis ubi annulus cruralis ſitus cum oleis emollientibus, ſtrictas partes laxas reddentibus, inungatur. Medicamenta præſcripta utplurimum contenta in tumore integumentis proxime ſubſtrata emolliendo, atque ingreſſum in abdomen facilitando effectum exſerunt laudabilem.

§. II.

§. II.

Hiſce omnibus rite applicitis iterum repoſitio poſt aliquot horas tentetur; patiente corpore ſupino, capite declivi, & crure affecto erecto, jacente. Chirurgus alteram manuum firmiter arcui tendinoſo ſeu ligamento *Poupartii* imponat eum in finem, ut partis modo repoſitæ egreſſus impediat. Altera manu tumorem recta ſurſum, & parum antrorſum, vel juxta methodum D. *Petit*, quam *Garengeot* l. c. allegat, parum verſus os pubis premat, quia annulus, per quem vaſa cruralia exeunt, huic regioni pubis propior eſt. Huic vero manuum tentamini hernia non reſpondente, præſcripta medicamenta denuo in uſum trahantur. Quodſi vero hæc omnia irrita atque incaſſum adhibita ſunt, & nulla reductionis ſpes ſupereſſe videtur, funeſta tamen ſymptomata urgentia adſunt, ad operationem accedendum. Priuſquam autem illam aggrediatur operator, omnia parata habeat, ne illa nimis diu protrahatur, ægerque doloribus confectus & viribus fatiſcentibus pereat. Ad hanc operationem autem, quæ ab illa, quæ in inguine inſtituitur, nonniſi in quibuſdam diverſa eſt, requiruntur ſcalpellum rectum, aliudque mediocriter curvum, vel ſcalpellum incurvum & anguſtius intra canaliculum deliteſcens, Gallis *biſtouri caché* dictum, inſuper cultellus ſeparatorius obtuſus iiſdem Gallis *dechauſſoir* dictus, vel rectus vel incurvus: forfex recta, altero crure globulo munita, ſpecillum item ſulcatum, & ne partes lædantur, altero ſui extremo clauſum & obtuſum, acus chirurgica curva cum filo cera obducto; linteum carptum, plura alia linteorum fruſta, ſplenia triangularia, quorum unum altero minus, quæ Gallis *compreſſes graduées* audiunt. Vinum aromaticum, ſpiritus vini camphoratus, albumen ovorum cum alumine vel bolo mixtum. Denique catheter pro urina, ſi opus eſt, evacuanda, & ſiphon clyſmaticus pro educendis fæcibus ad manus ſit.

§. III.

Pilis ſi adſunt, abraſis; & memoratis impedimentis ſublatis: ſupinus collocetur æger, declivi capite, crure affecti lateris parum inflexo, natibus elevatis; ut cutis atque arcus tendinoſus paululum laxetur. Operator, alterius manus pollice atque indice mediam cutis portionem plicatam, & reliquam à miniſtro in latere oppoſito elevatam, incidat non longitudinali, ut in hernia inguinali, ſed tranſverſali ſectione ſecundum ligamenti *Poupartii* tranſverſum, & paululum obliqua ad ductum flexuræ femoris. Quod dum peragitur, caute procedendum, ne ramus cruralis exterior, mox ſub cute latens, lædatur. Quodſi cutis adeo tenſa eſt, ut digitis prehendi & plicari non poſſit, duobus digitis illa longitudinaliter ulterius tendatur, ut inciſio tranſverſalis ſuper tumore inſtitui poſſit, ubi iterum magna circumſpectione opus eſt. Remotis digitis facta inciſio pro rei & circumſtantiarum neceſſitate vel ſcalpello latente, vel ordinario ſpecillo ſulcato immiſſo eſt dilatanda, & pinguedo non ſcalpello, ſed cultello ſeparatorio; vel unguibus digitorum, quod à pluribus fieri ſolet,

eſt ſeparanda ; ne ſectione vel violenta dilaceratione inteſtinum aut vaſa, præprimis præſente peritonæi ruptura, quod vero, ut jam ſæpius innui, rariſſime obſervamus, vulneretur. Quo facto, ſaccus, ſi adeſt, ſcalpelli cuſpide ſurſum elevetur, ei vel uno ex ſupra recenſitis ſcalpellis, vel forfice exiguum vulnus infligatur, ut ſpecillum ſulcatum immitti queat. Cujus ſulci ductu vel ſcalpello, vel forfice ſaccus partem prolapſam continens tota ſua longitudine diſſecetur. Quodſi vero inſtrumento, quod *biſtouri caché* ſupra appellavimus, utimur, neque ſpecillo, neque ſcalpello, neque forfice opus habemus, & majori cum ſecuritate operamur. Cavendo, ne inteſtinum, vel vaſa, ſtatim ſe offerentia, diſcindantur. Quodſi vero incaute vas inſigne læſum, illud eſt ligandum. Si quidam vaſorum ramuli cutanei diſſecti fuerunt, applicatione lintei carpti vel ſicci, vel ſpiritu vini imbuti, proſiliens ſanguis ſiſtatur. Sunt, qui pulverem ſtypticum in uſum quoque vocant, quo tamen carere poſſumus. Illo vero in caſu, in quo hernia, cum peritonæi ruptura complicata eſt; uti ſacci inciſione, ita & cautelis præſcriptis opus nullo modo eſſe, quivis facile judicabit. Inteſtinum quippe nude ſub integumentis occurrens, annulo id admittente, in abdomen reponitur. Anguſtia vero annuli inteſtini in abdomen intruſionem denegante, ad dilatationem pariter confugiendum; de qua re mox agam. Quodſi ſtrangulatio abeſt, aliqui partes in ſacco contentas, hoc non aperto, in ſitum naturalem reponunt, quam methodum novam quidem vocat *Garengeot l. c.* ſed brevi non paucos aſſeclas habituram eſſe auguratur.

§. IV.

Partibus in ſacco jam nudis oculis ſe ſiſtentibus examinandum venit; utrum inteſtinum, vel omentum, quod in hernia crurali rarius egreditur, elapſum ſit? Quodſi omentum è ſede ſua prolapſum nigrum atque emortuum apparet, huic vel vinum aromaticum, vel ſpiritus vini camphor: aſpergatur, atque in ſana parte paulo ſupra illam, quæ gangræna atque ſphacelo affecta eſt, omentum prius filo acu trajecto atque circumvoluto ligetur, atque extirpetur; eadem prorſus ratione, qua in hernia inguinali idem peragitur. Ligamentum ſæpius memoratum ſpaſmodice conſtrictum, ut & inteſtinum vel omentum eidem firmiter impactum annuli anguſtiam producit, atque intruſioni violentæ anſam præbet; hinc nonniſi, facta prius ligamenti dilatatione, elapſa reponi queunt. Hic vero annulus immiſſione ſpecilli ſulcati, & ſcalpelli incurvi in ſulco hujus ducti; vel ſi huic aditus non datur, unguis ſolius applicatione dilatetur: vel quod melius eſt, annulus ope inſtrumenti ſupra deſcripti *biſtouri caché* dicti, eidemque immiſſi, altero ſui extremo ſurſum elevati, altero circa manubrium depreſſi, moxque extracti, obliqua inciſione verſus os ilei amplietur. Inteſtinum elapſum, antequam reducatur, linteo vino aromatico imbuto foveatur, ne labem contrahat. Quodſi gangræna correptum & corruptum eſt inteſtinum, præſtat manum de tabula removere, quia omne tentamen irritum prorſus eſt, experientia teſte,

teſte, niſi forſan hoc unicum valde periculoſum atque anceps remedium ſupereſt, ut pars corrupta reſcindatur, & reſidua ſana integumentorum labiis aſſuatur, quo facto fæces jam non per anum, ſed ex aliqua abdominis parte exeunt. Sed nec hæc encheireſis voto vel chirurgi vel ægri in omnibus reſpondet. Pars inteſtini recta ſurſum & parum introrſum verſus regionem pubis prematur: ſi fæces induratæ obſtaculum præbent, digitis illæ removendæ, ſi flatus, portio inteſtini extrahenda, ut major eis locus concedatur, atque inteſtinum mollius evadat. Reducta hoc modo parte inteſtini miniſter linteum vel ſpiritu vini calido, vel vino aromatico imbutum annulo apponat, ne id, quod modo repoſitum fuerat, rurſus elabatur. Annulum, quo magis coarctetur, in ſuperiori limbo aliquot inciſionibus ſcarificandum hic eſſe, æque ac in inguine Galli volunt, an vero finem, quem ſibi hac in re proponunt, ſemper aſſequantur, inde dubitare licet, quod paucæ hæ inciſiones annulo, maxime ſi in hernia inveterata multum dilatatus fuerit, ſufficienter conſtringendo impares eſſe videantur, unde fit, ut æger ſæpe citius vel tardius idem malum incurrat. Inutiles ſacci reliquiæ vel duplici vel triplici filo probe cerato fortiter conſtringantur, atque à partibus contiguis ſeparentur: quæ conſtrictio impedit, quo minus ſæpius recenſitæ partes in poſterum relabantur, cui velificatur non parum ſacci ad annulum accretio. Sed cavendum ſedulo eſt, ne vel arteria vel vena cruralis, vel nervus, vel etiam tendines muſculorum una ligentur; unde gangræna atque motus ſpaſmodici oriri facile poſſunt. Inteſtino in abdomen repoſito turunda medicamento aliquo defenſivo prius, poſt digeſtivo imbuta, atque filo extra vulnus propendente prædita annulo non tam inſeratur, quam cum aliquali vi intrudatur; linteum carptum huic turundæ circumponatur; reliquum vulneris eodem linteo carpto impleatur; poſt ſplenia plura triangularia vino aromatico imbuta, quorum unum altero minus ſit, & minimum immediate loco affecto imponatur & applicetur. Totus apparatus firmetur faſcia, quæ ſpica audit, magis inferius, quam in hernia inguinali applicanda, & quidem circa finem inguinalis regionis, atque internam & ſuperiorem femoris partem, ita autem applicetur, ut ſpica directe annulo ſuperincumbat. Crus, cui faſcia applicatur, debet eſſe flexum, quo illa magis firmetur, ubi hoc extenditur, quæ e contrario relaxatur, ſicubi alia ratione applicatur. Ægri vires poſt operationem cordiali potione, atque juſculis e carne paratis refocillentur, ut & alimenta eupepta toto curationis tempore exhibere convenit. Quieti tradatur æger, capite humiliore exiſtente, ne inteſtina ſuper annulum multum gravitent. Miniſter tum mox poſt factam reductionem, tum etiam ſequentibus deligationibus annulo manum, ob metum novi prolapſus, applicet; ante ſecundum vel tertium diem, ſymptomatibus gravibus & funeſtis non accedentibus, deligatio non eſt removenda; in ſequentibus deligationibus turunda atque plumaceoli vel ſpiritu vini camphorato, vel unguentis digeſtivis imbuti, & ſplenia gradatim diſpoſita, atque faſcia ſpica

dicta applicentur! Sicque ultimis diebus, uti in vulnere ordinario consolidatione toti curæ, si res bene cedit, imponatur

FINIS.

COROLLARIA.

1. *Lienis usus medicis nondum satis perspectus est.*
2. *Graviditas ex sola urina non cognoscitur.*
3. *Signa ex sanguine per venam sectam emisso desumta fallunt.*

DIS-

LXXII.

DISSERTATIO MEDICO-CHIRURGICA, DE HERNIA VESICÆ URINARIÆ.

Quam Præside

D. JOANNE SALZMANN,

Tuebatur.

JOAN. PETRUS DIVOUX,

COLMARIA-ALSATUS.

Argentorati 12 Augusti anno 1732.

Thes. I.

Cum nemini non conftet, rectum normam effe obliqui; antequam ad herniæ veficæ urinariæ, de qua impræfentiarum agere nobis animus eft, pathologiam devolvamur, non male nos acturos effe fperamus, Anatomicam partium affectarum prælibare defcriptionem. Etenim fuo jam tempore *medicorum princeps Hippocrates* [*a*] dixit: *Natura corporis principium fermonis in arte medica fit. Neminem etiam ignorare* arbitratur *Jo. Conrad. Barchufen* [*b*] *neque medicinæ neque fapientiæ ftudiofos poffe de corporis humani ftatu tam fano, quam morbido differere ex amuffim, nifi extrinfecam juxta & intrinfecam corporis ftructuram habuerint quoque perfpectam.* Cum quo apprime confentit *Carol. Drelincurtius* [*c*] de anatomia, vero totius medicinæ oculo & fidiffimo clavo ita loquens: *Qui anatomes luce atque beneficio non fruitur, morbis tamen gravioribus curandis fefe accingit, tanquam nauclerus oculis & mente captus, citra clavum & navigatoriam acum, æftuofum atque procellofum in æquor vela pandit naufragium tandem mifere facturus.* Egregie fane dicta; quis enim ftatum præternaturalem facile dignofcet? Quis fymptomata morbum, ut umbra corpus, fequentia feliciter enucleabit, juftam veramque prognofin indigitabit, tandemque falutarem medelam ægrotantibus cito, tuto & jucunde afferet, ftatu naturali non probe cognito atque perfpecto?

Thes. II.

Organum principalius affectum atque hocce in morbo potiffimum confiderandum vefica urinaria eft. Verumenimvero cum naturalis partium imum ventrem aliquibus in locis inveftientium conformatio, non in notitiam folum affectuum iftis accidentium nos deducat, fed etiam quomodo & per quas vias dictæ partes prolabi queant, & re ipfa prolabantur, doceat; operæ pretium fore arbitramur, de iifdem fermonem etiam facere. Ad hanc claffem pertinere mufculos abdominales, nemo, qui anatomiæ modo & chirurgiæ limina falutavit, inficias ibit. Quorum quinque paria in anatomicorum fcholis plerumque demonftrantur: oblique defcendens [*d*], quod omni laude major *Herm. Boerhaave* [*e*] obliquum exterius, alii obliquum majus appellitant; oblique afcendens [*f*] vel juxta modo laudatum *Boerhaave* [*g*] obliquum inferius, fecundum alios obliquum minus, tranfverfum [*h*] rectum

[*a*] Libr. de loc. in hom. §. IV.
[*b*] Hift. med. Dialog. III.
[*c*] Prælud. anat.
[*d*] Vefal. libr. II. tab. I. Euftach. tab. 28. Heift. comp. anat. §. 205.
[*e*] Inftitut. med. §. 86.
[*f*] Spigel. lib. IV. tab. 10. Euftach. tab. 32. Heift. l. c.
[*g*] l. c.
[*h*] Vefal. libr. II. tab. 5. Euftach. tab. 33.

rectum [*i*] & pyramidale [*k*]; octo musculi priores à fibrarum vel oblique, vel recta, vel transversim excurrentium, seque invicem intersecantium tractu nomina sua acceperunt; duo posteriores appellati sunt à figura, qua haud inepte pyramidem referunt, qui vero musculi mox plane deficientes, mox alteruter in uno tantum latere sese conspiciendum præbens [*l*] æque ac recti, cum ad institutum nostrum nihil faciant, iisdem non immorabimur. Reliquorum vero musculorum, abdomen ab injuriis externis munientium atque firmantium, potiorem habendam esse rationem omnes uno ore confitentur. Ne autem, quæ supervacanea videntur, in medium proferamus, horum musculorum origini atque insertioni recensendæ supersedemus, potius perlustraturi, quomodo herniis hæ partes faveant.

Thes. III.

Conferunt autem modo enumerati musculi suum ad hernias symbolum ea parte, qua perforati sunt, id est, quatenus partibus egressuris transitum quandoque concedunt. Tribus vero id fieri locis autopsia anatomica comprobat, quæ musculorum perforationes hiatus vel annuli nuncupantur. Quorum primus, reipsa annulus dicendus, est in medio abdominis in linea ab *Adr. Spigelio* alba dicta, inter utrumque musculum rectum, efformaturque à tendinibus musculorum oblique descendentium & ascendentium, nec non transversalium unitis, accedente nonnunquam tractu tendineo musculi recti transverso, quorum plures sunt & inscriptiones vocantur. Transitum præbet hic hiatus vasis, nempe venæ uni & duabus arteriis in funiculum compactis, fætui in utero hospitanti nutriendo dicatis, atque in scholis medicorum umbilicalibus nominatis. Postquam vero fætus ex uteri ergastulo in liberiorem auram erupit, inque theatrum mundi editus est, occluditur & obturatur, usu dictorum vasorum cessante, fætuque per alias jam vias nutrito, nihilo tamen secius, præprimis in juniore ætate, accedente causa vel externa vel interna violenta annulus hicce dilatatur, atque partibus exitum molientibus eumdem concedit, simulque herniæ umbilicali favet. Alterum hiatum musculis abdominis insculptum & figura ovalem quod concernit: notum est, eum in interiore inguinis regione magis situm obtinuisse, ubi herniæ parvæ quidem, sed lethales [*m*] oriuntur, transitumque vasis, extremitatum inferiorum nutritioni inservientibus præbere, quæ in medicorum scholis cruralia audiunt. Unde efformetur hic annulus nondum extra con-

[*i*] Spigel. lib. IV. tab. 8. Eustach tab. 28. Heist. comp. anat. §. 205 multi anatomicorum rectum in plures musculos subdividunt, unde 7. 8. l. 9. musculorum paria enascuntur.

[*k*] Fallop. instit. anat. pag. 431. Bidloo tab. 32. fig. I.

[*l*] Heist. l. c. ut & icones horum musculorum nitidissime delineatas vid. in Cowperi Myotomia.

[*m*] Verheyen. anat. tract. II. cap. 7. & tab. 10. ubi locus bacillo immisso notatur.

controverſiæ aleam poſitum eſt. *Dn. Poupartius* [*n*] hunc hiatum à ligamento robuſto, è ſpina anteriore oſſis ilei ad ſupremam oſſis pubis partem expanſo, formari ſtatuit; verum aliqui primi ordinis anatomici non modo huic ſententiæ non ſubſcribunt, ſed hujus ligamenti exiſtentiam diſertis verbis negant, quos inter eminent *Perſpicaciſſimus Jo. Bapt. Morgagnus* [*o*] & *Dexterrimus Cowperus* [*p*] aſſerentes illud potius eſſe imam oram ſeu limbum tendinis muſculi oblique deſcendentis, quod aſſertum exoſculatus quoque eſt *Celeberrimus Heiſterus* [*q*]. Alii vero pro peculiari ligamento illud haberi poſſe autumant, eo quod autopſia teſte, (I) multo craſſius & firmius eſt quam dicti muſculi aponeuroſis. (II) fibræ illius magis albicant; quam litem noſtram non facimus, hoc unice addentes, quod in fœminis validius illud exiſtat, & ab hoc ſive ligamentum ſit, ſive ima tendinis muſculi obliqui externi ora, annulus ovalis ſive hiatus cruralis generetur. Vocatur à Gallis *l'arcade*, quo tamen jure cum figura fornicata comparari queat, nos hic non diſpiciemus. Quidquid ſit, admiranda Summi omnium rerum Conditoris Sapientia mechanica hac ſtructura cautum eſt, ne partes in abdomine liberius fluctuantes, levi cauſa, eaque violenta prolaberentur & herniæ generarentur; totam quippe viſcerum imi ventris molem quaſi ſuſpendit & ſuſtentat hoc ligamentum, unde & ſuſpenſorium [*r*] vocatur, atque robore ſuo ligamenti munus re ipſa præſtat, cujus ſuo jam tempore, utut non ſub ligamenti nomine meminit *Andr. Veſalius* [*s*] illudque *Gabr. Fallopius* clarius deſcripſit [*t*]. Annulus hic à quacumque cauſa violenta dilatatus partibus inde egreſſuris viam pandit, & herniæ crurali anſam præbet atque occaſionem, nempe herniis iſtis parvis lethalibus, de quibus ſupra jam dictum.

Thes. IV.

Supereſt tertius adhuc conſiderandus annulus, quem proceſſus peritonæi in viris, vaſa humani generis propagationi dicata involventes, in mulieribus ligamenta uteri rotunda ſeu teretia, vaſculoſa recentioribus credita trajiciunt. In his capacitate minor & ſitu inferior eſt, quam in viris, in utroque ſexu inferius anguſtior, ſuperius amplior obſervatur. In ſtatu præternaturali omento, nec non inteſtinis inde egreſſuris tranſitum haud denegat, frequentius in viris, quam in fæminis ob rationem modo allegatam. Formatur hoc foramen (I) à muſculo oblique deſcendente ſeu externo, quod non tam annularis quam ſemiovalis figuræ, duos circiter digitos tranſverſos longum & dimidium fere latum eſt, à duabus ejus aponeuroſis appendici-

[*n*] Hiſt. Acad. Reg. Scient. an. 1705. p. 64.
[*o*] Adverſ. anatomic. III. animadverſ. I.
[*p*] Myotomia nova p. 2. & tab. 14. & 15.
[*q*] Compend. anat. nota IV.
[*r*] Hiſt. Acad. Reg. Scient. ann. 1705. p. 64.
[*s*] Fabric. corp. hum. libr II. p. 31.
[*t*] Inſtit. anat. de muſc. abdom.

dicibus seu ligamentis, columnæ, Gallis *Piliers* dictis, construitur, cujus margines firmiores & fimbriam velut constituentes fibris tendineis à fascia lata venientibus debentur, ab iisque non parum roboris acquirunt. Dictæ columnæ, quæ in supernam & infernam non male distinguuntur, ex uno latere in alterum progressæ crucis in modum se invicem decussant, ossique pubis firmiter annectuntur [v]; in adulto illud folii myrtini magnitudinem [x] adæquare potest. (II) ab oblique ascendente seu interno, cujus fibræ carneæ prope connexionem cum externo à se invicem secedentes iisdem partibus commeatum largiuntur. Quandoque inter istas & manipulum fibrarum ad musculum cremasterem pertinentium vasorum funiculus decurrit. *Nic. Blegny* [y] cum multis aliis tertium addit in musculo transverso, quem magni nominis anatomici non admittunt. Præ aliis *Illustr. Jo. Bapt. Morgagnus* [z] qui transversi præsertim tendinem non foramine, neque, ut oblique externi tendo solet, dimidiato foramine pertusum, sed integro suo inferiore limbo iisdem processibus transversim superpositum se invenisse perhibet. Proinde vasa spermatica eumdem non penetrant, sed sub ejus limbo versus os ileum pergentia ad latus externum emergunt. Cognitio situs annulorum in reductione partium loco motarum magni utique est momenti, dum enim reductionem partis alicujus prolapsæ suscipimus, maximo nobis cavendum est opere, ne eamdem è directo tentemus, si enim hoc modo quis procedere vellet, partem elapsam inter duos musculos magis, quam in abdominis cavum impelleret. Differunt autem modo descripti hiatus (I) ratione situs, quo sibi e regione non correspondent in statu naturali (nam in præternaturali, nempe in herniis magis paralleli observantur) ille enim ab obliquo interno formatus elatior, & à linea alba remotior est, quam qui ab obliquo externo formatur. Unde factum, ut oblique versus anteriora vasa spermatica decurrant. Cujus rei rationem reddit *Clariss. Verbeyenius* [a] quia si talis foraminum situs non esset, *ubi pervenissent ad os pubis dicta vasa, deberent subito, & quasi ad angulum acutum inflecti & tendere recta versus anteriora, qua inflexione multum impediretur liber sanguinis transitus in arteriis spermaticis admodum necessarius. Cum vero dicta vasa ab origine paulatim tendant ad latus, indeque rursus inter duplicaturam peritonæi sensim vergant anterius ad scrotum, nullum in toto tractu angulum notabilem, nullamque sanguini transeunti difficultatem creant.* Id quod de vasis spermaticis dictum modo est, de ligamentis rotundis seu teretibus, quæ in sequiore sexu occurrunt, etiam valet, utpote quæ nil nisi congeries vasculorum esse à recentio- ribus

[v] Vid. solertiss. corp. hum. indagatorem *Jac. Benign. Winslowm* in opere anatomico nuperrime edito, in quo accuratius quam plerique hactenus anatomici versatus est, quodque *Exposition anatomique de la Structure du corps humain* inscripsit, tr. de musc. §. 50. & seqq.

[x] Zodiac. med. Gall. ann. I. de art. herniar. cur. part. 1. S. 1. cap. 2.

[y] loc. cit.

[z] Adversf. anat. II. animadv. X.

[a] Anat. corp. hum. tract. II. cap. 7.

ribus censentur, adeoque ligamenta vasculosa audiunt. An vero commercium præbeant sanguini partium internarum cum externis nostrum non est hic dijudicare. (II) ratione substantiæ, annulus, qui ab obliquo externo formatur omnium validissimus est, & valde tendineus, quam ob causam hic partium per hæc loca delapsui ac repositioni præcipuum obicem ponere solet, nec non dictas partes fortiter constringendo strangulationem infert; cum e contrario alter obliqui interni minus firmus atque carneus observetur. (III) ratione magnitudinis, amplior quippe est annulus internus quam externus, qui, ut hoc è supra dictis repetamus, in subjecto muliebri angustior, ut & situ inferior deprehenditur.

THES. V.

Ad peritonæum jam accedimus, cujus conformatio naturalis eo accuratius investiganda est, quo magis ab hujus dilatatione plerumque, rarius à ruptione hernias oriri inter medicorum filios constat. Est autem peritonæum integumentum abdominis sacciforme è duplici substantia conflatum, nempe è membranacea proprie dicta, & textura cellulosa; ista magis minusve tenuis, valida tamen, & fibris tendineis firmata, intus lubrica, dilatabilis & elastica, interiorem abdominis cavitatem cingens, atque visceribus ejus in situ continendis, eorumque plurimis in sacco velut detinendis inserviens. Substantia cellulosa est congeries innumerarum vesicularum exilium, quæ plus minusve pinguedinis in sinu suo alunt, & ab aëre inflato facile omnes turgent, lamellamque internam attollunt. Descriptionem ejus exactam primus fere nobis tradidit supra *laudatus Winslous* [b]. Membrana hæc, quia in duas divisa est portiones, plerisque anatomicorum ansam dedit pro ejus duplicatura, tanquam pro aris & focis pugnandi; verum annotante *Accuratissimo hoc corporis humani scrutatore* duæ lamellæ, exterior nempe & interior admitti nequeunt, sed tantum interior, exteriore non lamellam priori similem, verum nonnisi texturam cellulosam constituente. Istam nulla alia, uti multi volunt, ambit, sed remota eadem, musculi aliæque partes nudæ oculis sese sistunt. Hic de peritonæi duplicatura error epidemicus in veterum scholis natus atque enutritus, ad nostra usque tempora, veluti per traducem, propagatus fuit. Alii vero hanc duplicaturam de eo saltem loco, ubi vasa umbilicalia decurrunt, maxime infra umbilicum, intellectam volunt, quo sensu illam admittere videtur *Jo. Dom. Santorini*, *in Veneto Lyceo anat. Professor*, [c] *dum peritonæum*, inquit, *nullo negotio in duas lamellas discernitur*, *quas inter umbilicalia alias vascula ad hepar subibant. Verum geminarum fibrarum ordinem perspicue annotare potuimus*, *quæ in exteriore quidem lamella etsi minus firmæ*, *conspicuæ tamen secundum longitudinem protendebantur*, *in interiore autem & firmiores & candidiores externas decussantes transversim ferebantur.* Equidem non negamus, duplex hoc in loco peri-

[b] Exposit. anat. tract. de abdomin. §. 22. & seqq.
[c] Obs. anat. cap IX. §. 5.

peritonæum deprehendi, quæ duplicatura non duplici lamellæ, ſed uni tantum, nempe internæ debetur, quæ replicata eamdem format, atque dicta vaſa ſuſtentat. Altera ſuperior eſt ab umbilico ad hepar tendens, altera inferior ab eodem ad regionem pubis exporrecta, illa latiore exiſtente, hac gemina binas arterias umbilicales fulciente, utraque harum ſimilis eſt proceſſui falciformi cerebri lobis interjecto, unde & falcis nomen ei impoſitum fuit. Hi proceſſus in oculos facile incurrunt, ſi peritonæum in utroque latere diſſecetur, ita ut illi ſalvi maneant atque illæſi, & umbilicus paululum elevetur. Renes, ureteres & vaſa ſpermatica in peritonæi duplicatura decurrere formula loquendi anatomicis hactenus familiaris fuit, ſed nec hæc admitti poteſt, quia altera ejus lamella, nempe exterior, imaginaria eſt, haſque partes texturæ celluloſæ immerſas eſſe, rectius dicitur, præprimis renes, circa quos copioſior eſt, adeoque tunica adipoſa ab omni ævo dicta fuit. Figura peritonæi ad ovalem accedit inferius magis, quam ſuperius, ubi diaphragmati ſupertenditur, & infimi ventris configurationi internæ accommodata eſt. Ejuſdem craſſities non una eademque obſervatur, in viris namque à cartilagine enſiformi ſeu xiphoide ad umbilicum uſque craſſius eſſe creditur, ubi & à tendine muſculi tranſverſi non parum roboris nanciſcitur, hanc forſan ob rationem, quoniam hoc genus hominum cibi potuſque ingurgitationi magis indulget, ventriculumque eſculentis & potulentis nimium ſæpe onerat; id quod heluonibus, qui die nocteque congræcantur, in more eſt; qui ventriculus cibis ſic onuſtus & expanſus non poteſt non peritonæum multum dilatare. Quod ſi illud valde hic loci tenue exiſteret, frequentis ruptionis periculum eſſet. In fœminis vero ab umbilico ad os pubis uſque craſſius ſtatuitur, quo graviditatis tempore uterus fœtui domicilium præbens, nec non in hydropicis, in quibus abdomen enormem quandoque in modum tumet, præter quod rumpatur, ſeſe expandere & dilatare queat. Connexionem quod attinet, notum eſt, illud cohærere anterius & utrinque à latere cum abdominis muſculis, atque potiſſimum cum tranſverſalibus adeo arcte, ut vix abſque dilaceratione cultello inde ſeparari poſſit. Poſterius cum oſſe ſic dicto ſacro & ligamentis, quæ dorſi inferiores & aliquot lumborum vertebras copulant, juxta commune anatomicorum aſſertum [*d*] & ſuperius cum diaphragmate, inferius cum oſſibus innominatis committitur. Unde patet, iſtud undiquaque abdominis lateribus circumtendi, uti & viſcera in hoc ventre contenta vel omnino vel ex parte inveſtire atque involvere conſtat.

Thes. VI.

Externa peritonæi portio ſub ligamento Poupartii ad ſupernam femoris partem prolongata vaſa cruralia comitatur, qui proceſſus non, uti in inguine, multum exporrecti ſunt, ſed aliquod viæ ſpatium emenſi dictis vaſis agglutinantur. Duos alios emittit proceſſus extra abdomen, quorum decur-

[*d*] Vid. Fallop. inſtit. anat. p. 408.

decurſus dignus eſt, qui obſervetur. Natales ſuos pariter à parte exteriore cellulosa habent; lamella quippe interna in regione inguinali non perforatur, ſed integra annulos obtegit, & paulùlum extrorſum protuberans intus exiguam cavitatem relinquit, ubi eum in finem craſſior eſt, ut inteſtinorum molem ſuffulcire eo melius poſſit. Hæ productiones texturæ celluloſæ, ubi cum vaſis ſpermaticis atque deferentibus in virili ſexu annulos trajiciunt, ſepimenta illa membranacea, quibus in homine partes hæ involutæ ſunt, efformare videntur. Poſtea vaginam veluti conſtituunt, quæ prope teſticulum dilatata duos loculos format, aut in duas laminas dividitur, quarum interna vaginæ fundus eſt, externa vero ſuper teſticulum expanſa tunicam ejus vaginalem, Græcis Elytroidem dictam efformat. Eædem productiones flatu immiſſo optime deteguntur, & multum turgentes totæ quantæ celluloſæ atque veſiculoſæ apparent. Sed & lamina peritonæi interna, quæ ſaccum proprie loquendo conſtituit, ſuas productiones, quæ internæ votari merentur, obtinuit, ſuntque duplicis generis, aliæ ſacculos minores viſceribus ſuperinductos exhibent, eorumque, quæ inveſtiunt, figuram induunt, aliæ vero introrſum reflexæ & duplicatæ, celluloſa textura interjecta, in quam plurima ligamenta abeunt, inteſtina, hepar, lienem, vaſa umbilicalia &c. firmantia. Quemadmodum autem Divina Providentia decurſu modo dictarum partium; ita quoque earumdem ſtructura & conformatione generi humano benigniſſime proſpexit, eo, quod non patuli ſint modo dicti proceſſus in homine (uti in canibus, in quibus teſte *Gerh. Braſio* [e] ſtilo & flatu immiſſo via aperta detegitur) ſed juxta ordinarias naturæ leges obturati; rarioribus namque annumerandum, quod in ſiniſtro latere viri apertum illum viderit *Steph. Blancardus* [f]. Quod ſi enim in homine, qui erecto corpore incedit, ita hiarent, herniæ metui atque periculo quovis momento expoſitus ille eſſet, quia viſcera abdominis, & inter ea, maxime iſta, quæ liberiùs fluctuant, uti omnia gravia, deorſum ruunt, atque eo, ubi minor eſt reſiſtentia feruntur; in brutis vero hoc metuendum non æque eſt, utpote quorum corpora horizontalem ſitum ſervant, adeoque centrum gravitatis non tam in inguine, quam potius in regione umbilicali habent, unde fit, ut inteſtina nullum vel exiguum in annulos inguinales impetum faciant. Hi duo proceſſus vaſa ſpermatica, ut & deferentia vocata in viris, in mulieribus ligamenta uteri rotunda involvunt. Hos in ſexu ſequiore *Andr. Veſalius* annotante *Gabr. Fallopio* [g] negat, & *Clar. Nuckius* [h] eoſdem diverticula nova vocat atque prolixe deſcribit. Confer quoque *Maurit. Hoffmannum* [i]. Unicum adhuc proceſſum exhibet peritonæum in regione umbilicali, qui ortum

[e] Zootom. Cap. II. de canib.
[f] Anat. reform. cap. 33.
[g] Obſervat. Anat. pag. 408.
[h] Adenog. Cap. X. fig. 39. & 40.
[i] E. N. C. Dec. III. An. II. obſ. 110.

tum habet à ſuperna falciformi peritonæi reduplicatione verſus annulum umbilicalem anguſtiore reddita atque in unam membranam coaleſcente. Hic, diſciſſis poſt partum vaſis & paulo poſt occluſis, cum iiſdem in ligamentum tranſit. Et hæ peritonæi productiones non male externæ appellantur ab internis probe diſtinguendæ. Vaſa omnis fere generis, quibus peritonæum gaudet, ſilentio præterimus; de glandulis, quas *Celeberr. Heiſterus* [*k*] in dubium vocat, *Solertiſſimus Cheſelden* [*l*] vero ſe obſervaſſe perhibet, & tam operoſe ſtabilitum it *Garengeot* [*m*] hoc unicum addentes, humorem, quo viſcera aperto abdomine nunquam non madere cernuntur, eaſdem non omnino confirmare, utpote qui à continua viſcerum exhalatione rectius derivari nobis videtur. Uti & in vario ipſi attributo uſu determinando prolixi non erimus, quoniam ad ſtatus præternaturalis, de quo impræſentiarum agimus, dilucidationem parum confert, ejus tantum mentionem facientes, quo viſcera abdominis, & præ aliis inteſtina in ſitu continere & coercere creditur, vel illa veluti in ſacco quodam continendo, vel ligamentis atque prolongationibus, quas hinc inde format, fulciendo; unde dilatata, vel etiam, quod rarius fieri ſupra jam innuimus, rupta hac membrana, hernias e veſtigio generari multis perſuaſum eſt. Quod uti nullo modo inficiamur, ita ſimul in memoriam revocamus, peritonæum ſolum huic uſui præſtando impar eſſe, iſtumque magis à muſculis abdominis eorumque annulis dependere, hac potiſſimum ratione inducti, quod his dilatatis, aut quacumque de cauſa ruptis vel diſſectis, illæſum etiam peritonæum mox ab omento, vel inteſtinis foras propellatur atque protuberet. Textura celluloſa organum colatorium, vel ſaltem receptaculum eſt pinguedinis, quæ certos ob uſus facile cedit, mollem viſceribus ſitum conciliat, & impetus in illa æque ac totum abdomen factos notabiliter infringit.

Thes. VII.

Tradita muſculorum abdominis, & peritonæi, quatenus herniis favent, qualicumque deſcriptione, propius ad partem in hernia cyſtica potiſſimum affectam, adeoque maxime conſiderandam, quæ veſica urinaria eſt, progredimur. Eſt autem illa viſcus cavum, pluribus e membranis ſibi invicem incumbentibus conflatum, urinæque recipiendæ, aſſervandæ & emittendæ dicatum. Situm illa obtinuit in cavitatis, quæ pelvis dicitur, parte antica & inferna, retro oſſis pubis ſymphyſin deliteſcit, & maxime ubi vacua eſt, occultatur, à quo etiam veluti ſuſpenditur. In recens natis, habita corporis proportione, major cernitur quam in adultis, utpote in quibus ad umbilicum ferme extenditur. Magnitudo ejus accuratius determinari nequit;

[*k*] Compend. Anat. Not. VI.
[*l*] Anat. Edit. prim. pag. 96.
[*m*] Splanchnolog. Cap. VI.

nequit; quia enim dilatationis maxime capax eſt, differt prouti urina magis minuſve repleta, aut ſæpius multumque diſtenta fuit, vel etiam calculum diu in ſinu ſuo aluit. In priore caſu ampliatur, in poſteriore multum anguſtatur. Amplior anterius & poſterius, quam circa latera eſt, repleta inferius capacior, quam ſuperius exiſtit, vacua vero ſuperiore loco magis rotunda, quam in inferiore deprehenditur [n] uti & figura ejus variatur, quæ flatu diſtenta veſica in viris ovalis ſeu potius imperfecte conica, ſed inverſa eſt, apice ſuperiora ſpectante, parte latiore, infernum & anticum aliquatenus locum occupante. Ab aliis referre dicitur lagenam inverſam, ſeu vitrum collo oblongo vel anguſto præditum, cujus fundum nobis erectis ſurſum & retrorſum, collum vero deorſum & paululum antrorſum ſpectat. In fæminis & gravidis, præprimis in illis, quæ ſæpius pepererunt, figuræ magis cylindricæ, vel notante *Clariſſ. Mauchart* [o] doliolo tranſverſim poſito ſimilis, in quibus etiam ſuperius in duos veluti angulos acuminatur.

THES. VIII.

Connexionem habet cum multis partibus vicinis, ſed maxime conſideranda eſt illa cum peritonæo, circa quam probe notandum, veſicam non locatam eſſe inter ejus duplicaturam, uti *Steph. Blancardus* [p] & cum eo haud pauci anatomicorum perhibent, quin potius ſequentem in modum autopſia teſte cohæret; lamina peritonæi interior veſicam obtegit ſuperna, poſtica, imo & aliquatenus antica parte, ubi prolongationes ad os pubis & inteſtinum rectum in viris, in fæminis vero ad uterum emittit, quarum poſterior ligamentum tranſverſum & ſemilunare refert, atque inteſtini recti expanſioni limites ponit. Reliquis vero in locis ſubſtantia celluloſa cingitur, qua cum oſſis pubis poſtica ſede committitur; laminam quippe peritonæi internam hoc in loco non arcte connecti, inde colligitur, quoniam veſica in oſſe pubis incidi poteſt, præter quod modo dicta lamella lædatur; hac ſubſtantia inflata omnes cellulæ aëre replentur, obſervaturque à *Dn. le Dran* [q] in quibuſdam locis illam valde craſſam exiſtere, eam ob cauſam, ut veſica à liquore intus contento multum expandi queat. Cæterum cohæret quoque cum renibus ope ureterum, mediante urethra cum partibus genitalibus, in viris adglutinatur inteſtino recto, unde & illud facile explicatur, quod ſcilicet alvum deponentes urinam ſimul reddere ſoleamus. In fæminis utero ejuſque vaginæ maxime adhæret, in utroque

[n] Winslous l. c. §. 448.
[o] Diſp. de hernia incarcerata ann. 1722. Tubingæ habita.
[p] L. c. Cap. XXVI.
[q] Tract. qui, Parallele des differentes maniéres de tirer la pierre hors de la veſſie, inſcribitur.

que ſexu ope arteriarum umbilicalium & urachi cum umbilico jungitur; quæ partes unitæ ligamentum ſuperius conſtituunt. Obſervantur duo alia ligamenta minora partem fundi anteriorem oſſibus pubis alligantia. Præter hæc alia à ſupra laudato *Winsloo* [*r*] lateralia appellata, à productione peritonæi veſicæ & inteſtino recto interjecta, quæ tranſverſalia & ſemilunaria ſupra appellavimus, enaſcuntur. Liceat hic paucis attingere controverſiam iſtam inter anatomicos vexatam & magno animorum motu agitatam, an ſcilicet dicta vaſa umbilicalia pervia ſint necne? De uracho quidem, qui productio tunicarum veſicæ eſſe videtur, autopſia id confirmante conveniunt, illum in animalibus brutis pervium eſſe; verum haud pauci cavitatem in fetu humano eidem denegant, quos inter eminent *Car. Drelincurtius* [*s*] ac *Franc. Mauriceau* [*t*] aliis eamdem admittentibus. Utraque ſententia ſuos nacta eſt Patronos & Propugnatores. Sæpe *laudatus Heiſterus* [*u*] qui quidem eum in fetu humano nunquam apertum eſſe teſtatur, non diu poſt, autopſia ulteriore edoctus, eidem cavitatem tribuit [*x*]. Litem hanc dirimere videtur experimentum à *Clar. Ridley* [*z*] inſtitutum, quo patet, perforationem urachi, quæ nec ſtilo, nec flatu detegi antea poterat, papilla ejus orificio adſtante abſciſſa, oculos ſtatim incurriſſe. Sic quoque arterias umbilicales, fetu in lucem edito, ad veſicæ fundum uſque hiare ab anatomico Regio Pariſienſi du *Vernejo* ſtatuitur, eique plurimos ramulos largiri, & à *le Dran* [*a*] ſanguis ex arteriis hiſce proſiliens obſervatus. Qua in re alii magnæ exiſtimationis & ingenuitatis viri ad autopſiam provocant, quæ docet, in adultis etiam dictas arterias ad medium uſque veſicæ hiare, huicque viſceri ramulos aliquot impertiri. Quicquid ſit ſive aperti maneant hi canales, ſive occludantur, ſucceſſu temporis ligamenta veſicæ præbent, eamque, magis poſteriore in caſu, umbilico aliiſque partibus ſatis firmiter adnectunt.

THES. IX.

Quoniam veſicæ diameter ſenſim atque ſenſim diminuitur, & in anguſtius ſpatium coarctatur, diviſio in corpus, fundum & collum ſeu cervicem enata eſt, ille, uti modo dictum, ſitu ſuperior, hæc vero inferior ſeu potius anterior eſt, quam tamen ſupra *laudatus Winslous* rectius fundum appellari contendit. Circa collum viſui ſeſe exhibet faſciculus fibrarum carnearum tranſverſalium mediocriter craſſarum [*b*], ſub rectis extremum colli

[*r*] L. c. §. 457.
[*s*] Medit. de Urach.
[*t*] De Morb. Mulier. Libr. II. cap. 4.
[*u*] E. N. C. Cent. I. & II. obſ. 198.
[*x*] E. N. C. Cent. III. & IV. obſ. 194.
[*z*] Act. Erud. Lipſ. ann. 1705. Menſ. Mart.
[*a*] Garengeot. Tr. des operat. de Chir. Tom. I. cap. 8. edit. prior.
[*b*] Boerhaave Inſt. Med. §. 366.

colli veſicæ arcus in modum ambiens [c] & ſphincter appellatus. Fibræ hujus muſculi cum illis inteſtini recti [d] ac proſtatis, quibus adhæret veſica in viris, in fœminis cum vaginæ fibris coëunt, cujus munus in eo conſiſtit, ut collum conſtringendo impediat, ne urina nobis invitis & continuo exſtillet, qui etiam expulſore muſculo agente & urina excretionem moliente cedit & dilatatur. Qui uſus inde etiam patet, quod eo relaxato involuntarie & perennante rivo lotium effluat. Collo veſicæ continua eſt urethra plumam majorem aut tubulum minorem referens, & cum roſtro alembici, qui veſica eſt, comparanda, tertia penis columna in viris, quæ ortum ſuum nanciſcitur ſub arcu oſſis pubis obtuſo à cartilagine enato, non vero acuto, qualis in ſceletis excoctis conſpicitur. Ejuſdem fere cum corporibus penis nerveo-ſpongioſis ſubſtantiæ [e] in quorum ſulco decurrit, iiſque arcte adhæret. Conflatur illa duabus e membranis valde robuſtis, quibus infra bulbum & pollicem circiter tranſverſum ab initio urethræ interſperſa eſt ſubſtantia modo dicta ſpongioſo-cavernoſa, mole minor & fibris tenuioribus conflata, quæ, aëre inflato non parum intumeſcit, unde recte in ſubſtantiam membranaceam & ſpongioſam diſtingui ab anatomicis ſolet. Supra bulbum vero tota quanta membranacea eſt, ſepti ibi ſiti foramen tranſiens, & catheteri immiſſo obicem quam maxime ponens. Eſt autem bulbus urethræ textura ſpongioſa protuberans, quæ bulboſam fere radicem refert, in poſtica urethræ ſede locata & in duas veluti partes diviſa [f]. Membranacea adeo robuſta eſt, ut aponeuroſeos nomine inſigniri mereatur [g]. Exterior tunicæ penis propriæ & tendineæ propago, interior membranæ veſicæ, potiſſimum nerveæ, productio exiſtit. In viris notabiliter longior obſervatur quam in fœminis, in quibus quantum longitudine cedit, tantum capacitate ſuperat. Quapropter calculus exitum moliens has non tantis doloribus & cruciatibus exponit, quos viri ab hoc primæ juventutis & ultimæ ſenectutis tormento ſæpius experiuntur. Recta non pergit urethra, ſed ſub arcu notabiliter inflectitur & curvatur [h], per aliquot anfractus deſcendit, iterumque aſſurgit, variiſque ſui decurſus locis capacitate variatur [i]. In principio membranacea eſt, valdeque gracilis, eum in finem, ut in ſtatu quoque præternaturali ſine magno reniſu dilatari atque expandi [k], corporibuſque heterogeneis tranſitum concedere valeat. Ad glandem appropinquans hic canalis ampliatur, & pars ſpongioſa attenuatur, graciliorque reddita in glande tandem obliteratur,

[c] Heiſt. Compend. Anat. §. 222.
[d] Santor. Obſerv. Cap. X. §. 21.
[e] Graaf de Org. Genit. Vir. pag. 102.
[f] Morgagn. Adverſ. Anat. IV. Animad. 21. Winslous l. c. §. 535.
[g] Le Dran. loc. cit. pag. 24.
[h] Alghiſ. Tract. de Lithot. Morgagn. Adverſ. Anat. III. Animadv. 41.
[i] Boerhaave loc. cit.
[k] Le Dran. Tract. cit. pag. 24.

tur, [*l*] membranacea ſolum ad obtegendam illam producta, unde calculo in veſica exiſtente pruritus in dicta parte provenit.

THES. X.

Pluribus de urethra dicendis jam ſuperſedentes ad veſicam redimus, ejus foramina luſtraturi, quorum tria ſunt, duo urinæ receptioni dicata, ureterumque inſertioni locum præbentia, hi miro in veſicam artificio terminantur. Orti in renibus infundibuli inſtar ampliatis [*m*] ſub lamella peritonæi interna in ſubſtantia ejus cellulosa capacitate inæquali, ſupra infraque paululum incurvati ſuper muſculum Pſoas dictum, retro vaſorum ſpermaticorum funiculum pariter ac iliaca decurrunt, & deferentia crucis in modum decuſſant. Hi canales à calculis, quandoque mirum in modum ampliantur [*n*], atque ad veſicæ ſedem poſticam delati, perforata membrana muſculoſa, inter hanc & nerveam obliquo decurſu progrediuntur, atque ſede poſtica & inferna in cavum veſicæ digiti tranſverſi diſtantia verſus urethræ orificium deſinunt. Extremitas hujus inſertionis ſatis tenuis & membrana duplici conſtans à tunica veſicæ & ureteris interna enaſci *Cel. Winsloo* [*o*] videtur, atque valvulam veluti efformare creditur [*p*], quæ impedit, quo minus urina intus contenta regurgitare ad ſuperiora poſſit, eodem fere modo, quo ductus cholidochus communis in inteſtinum duodenum hiat. Sunt qui hanc valvulam negant, perſuaſi inſertionem ureterum obliquam ſufficere, hacque poſita & veſica expanſa, eorum orificia ſatis occludi. Dicta ureterum inſertio in facie interna veſicæ ad figuram roſtri cirneæ (*d'une eguiére*) accedit. Tertium orificium urinæ exitum in urethram concedit, quod, notante *le Dran* [*q*] inflata veſica evaneſcit, aëre vero expulſo viſui iterum ſeſe exhibet. Hoc orificium ſphincter ſupra jam deſcriptus ambit atque claudit.

THES. XI.

Structuram hujus viſceris quod attinet, ſupra jam innuimus, illud eſſe cavum pluribus lamellis membranaceis ſibi invicem incumbentibus, fere ut ventriculus, conflatum, quot autem numero membranæ ſint, inter aliquos anatomicos non extra omnem controverſiæ aleam poſitum eſt. *Gabr.*

[*l*] Graaf. Tract. cit. pag. 162. & 103.
[*m*] Heiſt. Comp. Anat. §. 221.
[*n*] Frid. Ruyſch. obſerv. 15. & 94. Coſchwiz. diſſ. de Valv. in ureteribus.
[*o*] Tract. cit. §. 461.
[*p*] Heiſt. loc. cit. §. 221.
[*q*] Loc. cit. p. 14.

Gabr. Fallopius [*r*] *Celeb. Herm. Boerhaave* [*s*] *Phil. Verheyenius* [*t*] *Steph. Blancardus* [*u*] tribus veſicam conſtare tunicis perhibent; non autem immorabimur illi, quod modo citati authores in nomine hiſce tunicis tribuendo non conveniant. Texturam hujus viſceris rimantibus quinque potius ſeſe offerunt, quæ à *Winsloo* [*x*] in proprias & communes recte diſtinguuntur. Harum prima à peritonæo ortum habere perhibetur, ſed minus recte, quoniam in prima formatione omnes partes ſimul generantur, rectius ergo, peritonæo continua dicitur, cujus lamina interna veſicam ſuperna, poſtica & utraque laterali ſede inveſtit, quamque ab omni ævo communem vocarunt, non vero, uti modo dictum, veſicam undiquaque cingit [*y*], &, quod non prætermittendum eſſe cenſemus, parte poſtica inter hanc & inteſtinum rectum interjacens ligamentum ſemilunare replicatum efformat, quod nimiæ utriuſque viſceris dilatationi limites ponere videtur. Secunda communium textura celluloſa eſt, quæ veſicam undique fere ambit primæ & muſculoſæ interjecta, quas etiam cum ſe invicem committit, atque hunc uſum obtinuiſſe videtur, ut veſicæ ſeſe expandenti cedat, qualem etiam habet pinguedo in aqualiculo luxurians, ne partes vicinæ ab utero aut inteſtino recto dilatato nimium comprimantur. Tertia, propriarum prima dicenda, muſculoſa eſt multiplicis ſeriei fibris [*z*], iiſque craſſioribus & ſat manifeſtis conſtans [*a*], quarum externæ pleræque longitudinales ſunt, huic ſubjacentes oblique ad latera tendunt, internis magis obliquis & fere tranſverſalibus exiſtentibus, quæ omnes infinitis in locis ſe invicem decuſſant. Harum fibrarum actione veſica contrahitur lotiumque exprimitur, unde hæc tunica expulſor urinæ audit. Quarta vaſculoſo-nervea eſt, ex innumeris vaſculis & fibrillis nerveis contexta, à qua veſica calorem & ſenſum exquiſitiſſimum obtinuit. Ne autem urina diuturniore mora acrior reddita hanc tunicam moleſte afficiat, membrana, villoſa dicta, glanduloſis acinis mucum nerveam obducentem, eroſionemque ejus impedientem plorantibus prædita eſt. Atque hæc merito quinta eſt nuncupanda.

Thes. XII.

Præterea veſica ab urina vacua interiore ſui facie rugis & ſulcis exaſperata

[*r*] Obſ. Anat. pag. 416.
[*s*] Inſt. Med. §. 366.
[*t*] Anat. Corp. Hum. Tr. II. c. 20.
[*u*] Anat. cap. 26.
[*x*] Expoſit. anat. tract. de abdomine §. 450. & ſeq.
[*y*] Cheſelden tract. de Lithot.
[*z*] Euſtach. Tab. XII. fig. 7.
[*a*] Fallop. obſ. anat. pag. 417.

rata eſt plurimis, quæ in repleta aut aëre inflata magna ex parte evaneſcunt. Vaſis porro pluribus ſingulari reptatu decurrentibus eadem gaudet. Arterias ab iliacis nanciſcitur, in internam minorem, & externam majorem diſtributis. Ab interiore pullulant hypogaſtricæ, quæ anfractuoſo ductu omnibus partibus in pelvi collocatis ramos largiuntur, adeoque veſicæ etiam urinariæ & inteſtino recto proſpiciunt, hæ hæmorrhoidales externæ ſalutari ſolent, ſpeciatim & propius arteriæ iſchiadicæ, epigaſtricæ & umbilicalis propagines ſunt. Quandoque ex hypogaſtricis in fetu humano arteriæ umbilicales prodeunt [*b*]. Dicta vaſa collo inſeruntur, inde ad fundum mira ramorum inoſculatione excurrunt. Venæ in ramos venoſos ejuſdem nominis hiant, quæ quia individuæ arteriarum comites ſunt, eumdem etiam in veſica decurſum tenent, quare nihil de iis addimus. Nervi pullulant ab illis oſſis ſacri, maxime à quarto pari, à quo duæ propagines prodeunt, quarum una ad veſicam & inteſtinum rectum tendit, ſurculo uno vel altero ab intercoſtali & plexu meſaraico inferiore accedente. An veſica urinaria vaſis quoque lymphaticis gaudeat, adhuc ſub judice lis eſt. Noſtra laude major *Heiſterus* ſe eadem nunquam obſervaſſe vel obſervare potuiſſe fatetur [*c*]. Celebris autem per orbem literatum *Zellerus* Archiater Wirtemberg. & Prof. Tubing. eadem ad ramum iliacum tendentia vidit & deſcripſit [*d*] non ſine ratione arbitratus, nullam corporis partem eſſe, quæ iiſdem non inſtructa ſit. Paucis uſum veſicæ ſubjungemus, qui eſt, urinæ receptioni & aſſervationi, tandem etiam ejuſdem, poſtquam onere vel acrimonia moleſta reddita fuit, excretioni famulari. In ſtatu præternaturali eam arenulas, calculos, pus, ſanguinem, aciculas aliaque corpora heterogenea in ſinu quandoque ſuo alere neminem latet, uti & urethræ uſum, quo urinam & ſemen virile tranſmittit nemini non notum eſſe arbitramur.

Thes. XIII.

Partibus, quarum cognitionem ad herniam noſtram rite intelligendam neceſſariam eſſe duximus, delineatis, de veſicæ affectibus p. n. pauca quædam ſubnectemus. Illam multifariis premi morbis experientia, proh dolor! Satis ſuperque teſtatur, e quibus non omnes hic recenſebimus, ſed eos tantum, qui præ aliis notatu & memoratu digni nobis videntur. Quos inter eminent veſicæ urinariæ ſcabies [*e*] defectus [*f*] numerus auctus,

[*b*] Conf. Graviſſ. Dn. Præſ. Patroni & Præceptoris mei ad vitæ dies colendi, Hoſpitis mei Honoratiſſimi diſſ. De circulo ſanguinis in fetu Ann. 1714. hic. habit.
[*c*] Compend. Anat. §. 222.
[*d*] Diſſ. de Adminiſtr. Vaſor. Lymphat.
[*e*] Hippocr. Sect. IV. aph. 77.
[*f*] E. N. C. Cent. I. & II. obſ. 82. & Cent. IX. & X. obſ. 47.

auctus [g], nempe vesica duplex [h], qua Doctissimum quoque Casaubonum gavisum esse refertur, quamque prolixe exposuit *Joh. Jac Nanget* [i] quo in casu altera major, minor altera plerumque deprehenditur, aut etiam mediante membrana duos in loculos divisa est [k]. Triplicem in Anglo quodam annotatam legimus in *Busierii* Epist. ad Soc. Reg. Anglic. Editorem scripta [l]. Ruptura [m], carunculæ, tartari, [n] callus [o] cancer & abscessus [p] calculi [q] de quibus innumeræ observationes hinc inde prostant; ut & aliæ res præter naturam in vesica generatæ vel in illam delatæ [r], purulenta incrassatio [s], vulnus notabile [t] inflammatio & apostema [u] ulcus ex congrumato sanguine ortum [x], hæmorrhoides [y] Ut plura vesicæ vitia taceamus, quæ præ aliis prosequutus est *Petr. Forestus* [z]. Præter omnes modo recensitos morbos primum & unicum in hac tractatione locum sibi vindicet vesicæ urinariæ hernia, tum quia notatu dignissimus est, tum etiam rarior ad nostra usque tempora extitit, & quidem adeo insolitus hactenus fuit, ut *Dn. Mery* primario, dum viveret, nosocomii Parisiensis *Hôtel Dieu* dicti chirurgo [a], & ob solidam in anatomicis æque ac chirurgicis scientiam & multiplicem annorum experientiam maximopere æstimando, nullus auctor cognitus sit, qui ullam ejus mentionem injecerit, à quo dissentit *Garengeot* [b] Petito & Arnaldo Magistris in arte excellentibus hujus affectus cognitionem, imo & inventionem tribuens.

THES. XIV.

[g] Sennert. Prax. Lib. III. P. VIII. Sect. I. c. 1.
[h] Isaac. Cattier. obs. 120. E. N. C. Dec. II. An. 8. obs. 122.
[i] Theatr. Anat. Tom. I. Libr. II. cap. 12.
[k] E. N. C. Vol. I. obs. 90.
[l] Act. Erud. Lips. Ann. 1702. Mens. Jun.
[m] Dan. Sennert. Lib. III. Prax. P. IX. Sect. I. c. 3.
[n] Car. Drelincourt. Epist. ad Dn. Vallot.
[o] Joh. Rhodius, Cent. III. obs. 25.
[p] Nic. Tulpius observ. med. Lib. IV. cap. 37. Gerh. Blas. Med. Univ. Part. VI. Sect. 46. cap. 2.
[q] Ruysch. obs. 89.
[r] Læl. à Fonte. cons. med. 75. Balth. Timæus Lib. I. cas. med. 343. E. N. C. Cent. V. & VI. obs. 68. Blegny. Zod. Med. Gall. Ann. I. Mens. April. Conf. Thom. Barthol. Hist. Anat. 72. Cent. IV. Schenck. Libr. III. Sect. II. obs. 302. Isbr. Diemerbroeck. Anat. Lib. 1. cap. 18.
[s] Ruysch. obs. 89.
[t] Idem obs. 75.
[u] Petr. Forest. Lib. XXXV. obs. med. 27. & 28.
[x] Idem Loc. cit. obs. 29.
[y] E. N. C. Dec. III. ann. 9. & 10. obs. 119. Cæl. Aurel. morb. chron. Lib. V. c. 4. Hist. morb. Vratislav. Ann. 1701.
[z] Lib. XXV.
[a] Hist. Acad. Reg. Scient. Paris. Ann. 1713. Edit. Amstelod.
[b] Tract. Operat. Chirurg. Tom. I. cap. V.

THES. XIV.

Antequam autem de hoc portento, uti aliquibus hunc prolapſum vocare placuit, agamus, e re eſſe ducimus de herniis in genere quædam prælibare, eo magis, quo certius eſt, generalem illarum notionem ad hujus cognitionem non parum conferre. Eſt autem hernia proprie ſic dicta tumor præternaturalis à partibus mollioribus e ſitu naturali prolapſis ortus, peritonæi utplurimum dilatationem, rarius rupturam agnoſcens. Varie accipitur tumoris vocabulum, de quo *Schelhammerus* conſuli poterit [c]. Κήλη *apud veteres*, referente *Joh. Gorrhæo* [d] *dicitur tumor omnis quacumque in parte fuerit, ſive in ſcroto, ſive in inguinibus, ſive etiam in gutture; poſtea vero magis dici cepit de ſcroti tumoribus, quod illi tum frequentiores ſint, tum multo magis diverſorum generum.* Cum quo conſentit *Anut. Foëſius* [e] Κῆλαι, inquiens, *omnes ſcroti tumores dicuntur, quos ramices aut hernias Latini vocant.* Sed miſſis hiſce ad generale eorum diſcrimen progredimur. Tria ſunt tumorum genera; quædam enim partes ordinaria naturæ lege prominent, quædam extraordinarie protuberant, & tumores nonnaturales formant, aliæ vero præter naturam in tumorem elevantur. Ad ultimum hoc tumorum genus hernias ſeu partium prolapſus referendos eſſe extra dubium poſitum eſſe cenſemus, vocis herniæ evolutioni, uti non ulterius immorabimur, ita nec ſicco prorſus pede eamdem tranſibimus. Verbis uſi *Georg. Wolffg. Wedelii.* Profeſſ. quondam Jenenſ. per orbem medicum celeberrimi [f] qui, *uti hernia*, inquit, *ſi latinam ſignificationem ſabinis debitam ſpectemus, durum, monticuloſum & aſperum notat, proprie hoc loco in abdomine, improprie paulo in gutture, ſin originem græcam, ubi ramum ſignificat, qui videtur quaſi protruſus a trunco, res eodem recidit; ſic utrumque hic viſitur tumor durus idemque aliunde velut ramus protenſus.* Unde ramex ſuos quoque natales ducit. Germanico idiomate exprimitur, *ein Bruch*, Gallico *une deſcente ou hargne* [g]. Latini ramicem, deſcenſum, rupturam, licet hoc magis improprie vocant. Sed criticis hæc & alia relinquimus hoc unice addentes, à multis ſcriptorum vocem herniæ alio, quam decet, modo detorqueri, qui nempe tumores humorales, pneumaticos alioſque hoc pariter nomine inſigniunt. Inſuper monendum, herniam proprie loquendo eſſe affectum, in quo partes loco motæ ab involucris corporis communibus aut aliis membranaceis obtectæ & involutæ ſunt, prolapſum vero ſtricte vocari, ſi quando ita foras prorumpunt, ut nuda oculis appareant, v. gr. uterus, inteſtinum rectum.

THES. XV.

[c] Ογκολογ. Sect. I. cap. I.
[d] Definit. Med.
[e] Oeconom. Hippocr.
[f] Diſſ. de hernia Ann. 1684. Jenæ habit.
[g] Nic. Blegny Zod. Med. Gall. Ann. I. Art. Herm. Curatr. P. I. S. II. c. 2.

Thes. XV.

Plures si auctores evolvas, herniarum divisiones atque denominationes utique reperies, quas paucis indigitare lubet, quo innotescat, ad quam speciem hernia cystica referenda sit. Distinguimus autem hernias in eas, quibus appellatio, proprie loquendo non competit, & inproprie sic dictas, quas situs partium solidiorum e sede prolapsarum generat atque fovet. Posteriores herniarum nomine verarum insignitæ multifariam rursus differunt, adeoque variis denominationibus gaudent, quæ desumuntur (I) à loco, per quem partes elapsæ sunt, unde hernia umbilicalis, exomphalus, omphalocele, quæ in umbilico sese manifestat, nomen accepit; infantibus ob annulum nondum satis firmatum familiaris; sic & inguinalis vel bubonocele nuncupatur, si quando in inguine sese conspiciendum præbet tumor; scrotalis seu oscheocele, sicubi ille in scroto apparet; cruralis vero, qui in sede femoris superna occurrit; denique ventralis, qui in aliqua abdominis parte extra annulos supra memoratos intuentibus sese offert, atque post superficiale abdominis vulnus & in laboriose parturientibus frequens est. (II) à partibus tumorem formantibus, hinc enteromphalus, enterocele, si intestinum, epiplo-omphalus, epiploocele, si omentum, entero-epiplomphalus, entero-epiploocele, si utrumque foras protuberat, dicuntur. Huc quoque ab aliquibus referuntur prolapsus ventriculi [*h*], diaphragmatis [*i*], lienis [*k*], uteri [*l*], oculi [*m*], carunculæ lacrymalis ex interno oculi angulo, glandulæ innominatæ [*n*], duræ matris, ablata cranii portione, aut si quos alios experientia comprobat. Priores vero, herniæ analogicæ sic dictæ, diversas itidem nactæ sunt denominationes; sic si tumor in umbilico ab aquis oritur hydromphalus, si in scroto, hydrocele, tumor flatulentus in umbilico pneumatomphalus, in scroto pneumatocele appellari consuevit. Pari modo, qui ab excrescentiis carnosis in umbilico productus fuit, sarcomphalus, in scroto, sarcocele, & tumor varicosus in umbilico existens varicomphalus, in scroto varicocele vocari solet. Insuper aneurismata, varices, nec non hernia lacrymalis à sacco dilatato orta [*o*], herniis improprie sic dictis non male

[*h*] Nic. Blegny Zod. Med. Gall. Ann. I. Mens. Febr. Act. Med. Berol. Dec. II. Vol. IV.

[*i*] E. N. C. Dec. III. Ann. II. obs. 124.

[*k*] Frid. Ruysch. obs. anat. chirurg. 62.

[*l*] Dan. Sennert. Inst. Med. Lib. I. P. I. cap. 9. & Prax. Lib. IV. P. I. Sect. II. cap. 17.

[*m*] Stalp. van der Wiel obs. Rar. IX. Cent. II. P. I.

[*n*] De Woolhouse Nob. Angl. in E. N. C. Cent. V. & VI. App.

[*o*] Heist. Chirurg. P. I. Libr. IV. cap. 54.

male adſcribuntur. (III) Differunt duratione ſeu tempore, ex quo partes prolapſæ ſunt; ſi longum illud fuerit, annuli multum dilatati, adeo, ut repoſitæ e veſtigio rurſus prolabantur, hernia inveterata; ſi vero breve viæque anguſtiores, recens appellatur. Prior haud raro conjuncta eſt cum ſtrangulatione, inflammatione & incarceratione, in qua abſque inciſione reponi partes prolapſæ nequeunt; quandoque etiam ſcroto & teſticuli tunicis firmiter connaſcuntur, interdum non cohærent, manuali opera & preſſione juxta artem facta, illæ plerumque reponendæ. (IV) Deſumitur denominatio à decurſu vel tractu, quem partes prorumpentes fecerunt, quæ ſi ad ſcrotum in maribus & in fæminis ad pudendi labia prolapſæ ſunt, hernia dicitur completa, in viris etiam oſcheocele; quod ſi autem dictæ partes non multum viæ emenſæ, & inguina non prætergreſſæ ſunt, herniæ incompletæ, & in utroque ſexu bubonoceles nomine inſignitur. Alia (V) fit cum diſruptione peritonæi, quæ ſubito & veluti in inſtanti generatur, atque tumorem aliud velut abdomen referentem adque genua propendentem oculis ſiſtit; alia tantum cum ejus dilatatione evenit, ſenſim ſenſimque exorta & tardiores progreſſus faciens. Illam rariorem eſſe ſupra innuimus, qua de re infra pluribus agemus. Et hæc de herniarum differentiis in genere dicta ſufficiant, reliquas ſpeciales ſtudio intactas relinquimus. Quæ vero de herniæ cyſticæ diſcrimine memoranda nobis ſunt, inferius ſuo loco attingemus.

THES. XVI.

Qualicumque generali herniarum idea tradita ordo jam requirit, ut ad herniæ veſicalis ſeu cyſticæ pathologiam propius accedamus. Antequam vero illud ipſum à nobis fiat, neceſſarium eſſe ducimus, veſicæ urinariæ prolapſum aliquot prius exemplis & obſervationibus comprobare, eo magis, quo certius conſtat, eumdem ab auctoribus haud infimi ſubſellii in dubium vocari, quorum rationes, quæ eoſdem moverunt, inferius, ubi de cauſis acturi ſumus, adducemus atque examinabimus. Quod affectu hoc graviſſimo genus humanum divexetur, experientia proh dolor! teſtatur. Sæpe laudatus *Frid. Ruyſchius*, anatomicorum facile princeps annotatam nobis reliquit hiſtoriam, [q] qua perhibet, ſibi herniæ ſpeciem illam, quæ cyſtica dicenda, bis in praxi occurriſſe. Id quod calculo ſuo confirmat *Chriſt. Henr. Erndtl* [r] his verbis: *Inter demonſtrationem partium urinæ ſecretioni inſervientium & in ſpecie veſicæ, rariſſimam obſervationem de deſcenſu veſicæ in ſcrotum* (de Ruyſchio locutus) *propoſuit, ſanċteque teſtatus eſt, bis in praxi ſua ejuſmodi portentum ſeipſum obſervaſſe.* Pari ratione ſupra allegatus *Mery* maxime ſibi gratulatus eſt de eo, quod modo memoratum prolapſum tertia vice intuendi ſors ſibi contigerit; quare etiam tres numero caſus notatu dignos actis

[q] Obſ. anat. chirurg. 98. & adverſ. anat. Dec. II. §. 91.
[r] Itiner. Angl. & Batav. p. 95.

Actis Academiæ Regiæ Scientiarum, quæ Lutetiæ Parisiorum est, inseri curavit [s], quos ut hic recenseamus, B. L. haud grave futurum esse confidimus. Sic autem supra laudatus autor inquit: *Il est si ordinaire de voir les intestins passer par les anneaux des muscles du ventre, & descendre dans le scrotum, qu'il n'y a point de chirurgien pour peu expérimenté qu'il soit, qui n'en ait connoissance. Mais il est si rare de voir des hernies de vessie, que je ne connois aucun Auteur, qui en ait fait mention. Je vais en rapporter trois, que j'ai observées. Voici la premiere. Il y a quatre ans ou environ, que je fus appellé dans une maison Réligieuse pour voir le Général de sa congrégation, il avoit beaucoup de peine à uriner. Ce fut pour cette difficulté, qu'il souhaita d'avoir mon avis, esperant de recevoir par mon moyen quelque secours. Après avoir entendu le rapport, qu'il me fit de son incommodité, je lui répresentai, qu'il étoit nécessaire, que j'examinasse ses parties naturelles, sans quoi je ne pouvois pas reconnoître sa maladie. Il y consentit volontiers. En les examinant je remarquai dans le coté droit du scrotum une tumeur fort considérable par son volume, dans laquelle je sentis une fluctuation manifeste au toucher; de là je jugeai d'abord, que la liqueur, qui la formoit, étoit renfermée dans les membranes propres du testicule droit, ce qui fait la vraye hydrocelle. Mon opinion me paroissoit d'autant plus certaine, que les membranes communes des bourses étoient minces & sans transparence, au lieu qu'elles deviennent fort épaisses & luisantes, quand leur tissu est abbreuvé de sérosité, ce qui fait une oedematie particuliere, qu'on appelle fausse hydrocelle. Mais ce S. Religieux me tira aussi-tôt de mon erreur; car en comprimant devant moi la tumeur avec ses deux mains, il en fit sortir l'urine par le canal de la verge, & l'enflure disparut entierement; ce qui me fit aussitôt changer de sentiment. Je lui avoüai ma surprise, en l'assurant, qu'il avoit certainement une descente de vessie, que son fond avoit passé par les anneaux des deux muscles obliques & du muscle transverse du ventre, & que l'urine, dont il se remplissoit, produisoit la tumeur, dont il étoit affligé. Enfin je lui répresentai, qu'il n'y avoit point de remede à son incommodité, par ce que la vessie devoit être adhérente à la surface intérieure du scrotum, comme se trouve ordinairement le péritoine prolongé jusqu'aux bourses dans les descentes ordinaires, soit de l'epiploon ou des intestins, qu'ainsi il étoit absolument impossible de reduire la vessie dans sa place naturelle. Je lui conseillai de porter seulement un suspensoir.*

En sortant du Monastere, je dis au frere infirmier, qui m'accompagnoit, que depuis que je pratiquois la chirurgie, je n'avois rien vû de si monstrueux. Je le priai de me faire le plaisir de me permettre d'examiner cette descente de vessie après la mort de ce Religieux, qui avoit plus de quatre vingt ans. Ce Frere, comme il n'avoit pas moins de curiosité que moi de connoître un fait si extraordinaire n'eut pas de peine à m'accorder la grace, que je lui demandois; il me promit de me faire avertir de sa mort, sitôt qu'il seroit decedé, ce qu'il fit peu de temps après. Etant arrivé au Monastere, nous allames seuls dans une des chambres de l'infirmerie, ou le corps du deffunt étoit en depot, & là j'ouvris le ventre & les bour-

[s] Ann. 17. 3. p. 146. & seqq.

bourses. Nous remarquames, que la vessie étoit effectivement adhérante dans le scrotum, de même qu'ailleurs, comme je l'avois jugé auparavant. Sa figure représentoit celle d'une gourde, qui est une espece de courge, dont les pauvres voyageurs se servent pour mettre & conserver leur boisson. Le fond de la vessie, qui en faisoit la partie la plus évasée, occupoit le côté droit du scrotum, son milieu en faisoit la partie la plus étroite; parce qu'il étoit resserré dans les anneaux des muscles du ventre, sa fin avoit plus de capacité, mais moins que son fond; elle étoit placée dans la partie antérieure de la region hypogastrique, comme à l'ordinaire; son fond étoit recouvert du dartos, son milieu des muscles du ventre, le reste du péritoine, de sorte qu'elle étoit jointe à toutes ces parties, qui l'environnoient. Nous examinames ensuite les visceres renfermés dans la capacité du ventre, nous les trouvames tous dans leur état naturel, excepté qu'un des intestins étoit tombé dans le côté gauche du scrotum.

Thes XVII.

Altera observatio eumdem statum p. n. ob oculos ponens sequentibus ab eodem verbis recensetur: *La seconde descente de vessie, que j'ai vûë dans l'Hôtel-Dieu à une pauvre femme grosse de cinq à six mois, n'étoit pas moins extraordinaire, que celle que je viens de rapporter. Cette femme urinoit avec beaucoup de peine. En l'examinant je lui trouvai une tumeur d'un volume plus gros, que celui d'un œuf de poule. Cette tumeur étoit située entre l'anus & la partie inférieure de l'orifice externe de la matrice. En la tâtant, j'apperçûs quelques gouttes d'urine sortir par l'urethre. D'où je conjecturai, que cette tumeur pouvoit être causée par l'urine, qui séjournoit dans le fond de la vessie déplacée. Pour mieux m'en assûrer, je comprimai peu a peu la tumeur, & elle disparut entierement, toute l'urine qu'elle contenoit s'étant écoulée par le canal de la vessie. Cet événement changea mon soupçon en une entiere certitude. Voila le fait tel que je l'ai remarqué.* Tertiam historiam ibidem consignatam sic legimus. *Depuis peu j'ai vû à une personne de qualité une descente de vessie, semblable a la premiere, dont j'ai parlé. Cet homme de considération portoit un bandage d'acier, suivant en cela l'avis de ceux, qu'il avoit consultés, & qui avoient pris son incommodité pour une enterocele, ou chute d'intestin dans les bourses. Je lui conseillai de quitter son bandage; parce qu'en comprimant le milieu du corps de la vessie contre les os pubis, il empêchoit la partie de l'urine contenuë dans son fond, de remonter du scrotum dans le reste de la cavité de la vessie, pour prendre la route du canal de la verge. Il me crût, & se trouva beaucoup mieux qu'auparavant.* Præterea supra jam innuimus *Cel. Ruyschium* ejusmodi herniam bis in praxi sua annotasse, quare non alienum esse putamus, ejus historiam paucis quoq; tradere [*t*]. Amplissimus vir, mercator Amst. ab aliquot annis in tantam mingendi difficultatem incidit, ut urinam reddere nequiverit, nisi manu scrotum elevando comprimeret. Reticuit hoc malum tam-

[*t*] Obs. anat. chir. 98.

tamdiu, donec ſimul, mirum dictu! in bubonocelen ſolo terrore incideret, cui mederi, cum in artis poteſtate non eſſet, brevi diem ſuum obiit. Aperto poſt mortem cadavere, tota veſica urinaria in ſcrotum prolapſa ab eo & aliis Medicis atque chirurgis raro ſpectaculo viſa fuit. Uti vero hæc hernia cyſtica cum bubonocele complicata erat, ita idem nobis aliam exhibet cum calculis pluribus & immani dolore conjunctam [u], qui calculi perita manu chirurgica & ſectione è veſica extra ſinum pudoris una cum utero multum propendente feliciter extracti fuerunt. *Inaudita* (uti exclamat) *Lithotomia in muliere octogenaria tanto cum ſucceſſu adminiſtrata.* Uti autem operatio, ita & totus de hoc prolapſu caſus cum ab uteri procidentia, tum etiam à calculis generatus, dignus eſt, qui loco citato legatur, omneſque ejus circumſtantiæ paulo accuratius ponderentur.

Thes. XVIII.

Quibus addi meretur caſus, quem *Vir. Clar. Jo. Conr. Peyer* in E. N. C. [x] his verbis exhibet: *Accidit A.* 1682. *Menſe Martio, ut in Xenodochio Scaphuſiano vidua decumberet, ex diuturna & gravi uteri procidentia laborans. Primum quidem ante pluſculos annos, cum uxor marito adhuc uteretur, leve malum fuit, nihilque aliud quam vaginæ laxamentum. Poſtea vero conceptione & partu iteratis paulatim ita degeneravit, ut vagina omnis inverſa promineret ac inter femora nutaret. Procidentiam ægra ſibi identidem ipſa repoſuit & pila cerea utcumque firmavit; donec noviſſime difficulter parturienti uterus edito fœtu in vaginam pendulam prolaberetur. Penſilis maſſa carnis ſpithamam æquavit longitudine, craſſitiem utraque manus facile complecti haud potuit, tantumque doloris & moleſtiæ ægrotanti creavit procidentia, potiſſimum obambulaturæ & rem familiarem curaturæ, ut ſubinde mortem præoptaret. Inferne per patulum uteri orificium menſtrua ſtatis temporum intervallis promanarunt. Matricem autem extra pudenda delapſam manibus noſtris aliquoties palpavimus, quæ tamen inverſa haud erat, ut oculis conſpici poſſet, ſed latens intra vaginam propendulam contrectari potuit & comprehendi manibus. Illa ſurſum aliquando compulſa nativam ſedem cum ſaltu repetiit; aſt vaginam in priſtinum reſtituere locum non licuit. Tandem cum nihil remedii ſupereſſet, & alia atque alia mala imminerent, hanc amputare viſum eſt. Eventu autem ſpem non implente, ægra mortem occubuit. Docuit poſt anatome uterum revera procidiſſe vaginamque totam fuiſſe inverſam. Ad hæc, quod magis mirum & plane novum videtur, cum utero veſicam urinariam ſimiliter mutata ſede procubuiſſe annotavimus; ceu pluribus aliquando forſan denarrabit Inclytus Wepferus, qui horum omnium nos voluit eſſe teſtes oculatos. Nec tamen rupta fuerunt uteri & veſicæ vincula, ſed tantum laxata.* Tandem *Corn. Solingen* [y] oppido raram inverſionis ſeu pro-

[u] Idem obſ. I. & theſ. anat. VIII. p. 57. & ſeqq.
[x] Dec. II. an. I. obſ. 84.
[y] Obſ. de Mulier. & Infant. morb. chir. p. 741.

procidentiæ colli veſicæ hiſtoriam nobis reliquit, quæ ita ſeſe habet: A. 1676. infimæ plebis fæmina conqueſta eſt, ſe aliquando fœtum difficili partu enixam, & à marito durius, nempe ictibus atque verberibus in ventrem infimum exceptam fuiſſe, à quibus abdominis ſubſidentiam obſervarit, & urinam excernendi difficultatem paſſa fuerit, eo, quod illo in loco, ubi urina proſiliit, protuberantia inſignis ſeſe proderet. Idem oculari inſpectione facta meatum urinarium inverſum, atque digiti minoris longitudine propendentem deprehendit. Quas obſervationes è rerum anatomicarum & chirurgicarum ſcriptoribus fide dignis modo allegatas veſicæ urinariæ in ſcrotum non ſolum, ſed & ſinum pudoris prolapſum ſatis ſufficienterque comprobare & confirmare autumamus.

THES. XIX.

Hiſce, quantum fieri potuit, ſtabilitis ad differentias herniæ cyſticæ explanandas pergimus; uti autem reliqua ramicum genera differunt, ita & hic diſcrepat (I) loco, quo nunc inguinalis eſt, ſi quando veſica per annulos abdominis erumpens ad regionem iliacam deſcendit, atque in inguinum alterutro ſubſiſtit, poſtea vero ingraveſcente malo ad ſcrotum ipſum pergit, cum bubono-entero-vel epiploocele apprime conveniens; in eo tamen diverſus eſt hic ramex, quod internam peritonæi lamellam non ante ſe propellat; quam ſpeciem duo numero caſus ex *Hiſt. Acad. Reg. Scient.* [z] nec non ille è *Frid. Ruyſchio* [a] allegati declarant; nunc vero ſi veſica una cum utero ejuſque vagina ad ſinum pudoris prorumpit; illa ſtricte loquendo hernia, hæc deſcenſus vocari debet. (II) Decurſu atque via, quam emenſa eſt, quo intuitu modo completa, dicto viſcere ad ſcrotum uſque in viris, in fæminis ad muliebria delapſo, modo incompleta eodem in ſummo adhuc inguine hærente. (III) Partibus, quæ è ſede ſua motæ ſunt, quæ diverſitas, uti in aliis herniis ſpeciem conſtituit, ita in noſtra pariter jure meritoque attendenda; cujus reliquæ obſervationes, nempe quinta & ſexta fidem faciunt; quo reſpectu alia ſimplex, alia complicata dicenda, hæc differentia in utramque cadit, ſcilicet in inguinali cyſtis urinaria, quia peritonæi lamellam interiorem deorſum propellit, infundibuli figuram referentem inteſtinum aliquod, vel etiam epiploon facile admittit, adeoque cum enterocele aut epiploocele quandoque complicatur. In vaginali vero vix ſola veſica occurrit, ſed ſimul uterus aut ejus vagina, anſam illi præbens & occaſionem, antea ad inferiora deſcendit, quare etiam complicata non inepte vocatur. Quo in loco ſicco pede prætereundum non eſt, herniam cyſticam ab aliis quoque diſcrepare, quod ſacco peritonæi, uti omentum aut inteſtina, nunquam incluſa ſit veſica, quin potius ille, ſi dicta membrana ſimul deorſum trahitur, veſicæ urinariæ tantum incumbat ſuperiore in loco conſtitutus; quod ſi vero ab uteri vagina ramex hic exortus fuerit, tunc in ejus ſacco p. n.

[z] Ann. 1713. p. 146. & ſeqq.
[a] Obſ. anat. chir. 98.

n. formato recondita latet. Calculi plures, quos in casu *Ruyschiano* [b] cystis urinaria in sinu suo alebat, non novum quidem genus; sed solum circumstantiam notatu dignissimam exhibent, de quibus infra pluribus dicemus. Non vero idem sentiendum est de observatione oppido rara *Corn. Solingen*, quæ diversam utique speciem, nempe inversionem seu procidentiam colli vesicæ nobis sistit, si modo alia pars oculis sese offerens sub specie vesicæ huic auctori non imposuit. Hæc cum uteri inversione in aliquibus convenit, in aliis vero multum discrepat, id quod in tractatione causarum paulo prolixius deducemus. Reliquas differentias vel à tempore vel à symptomatibus variis depromptas silentio hic præterimus, eo, quod noster affectus istas cum aliis herniis communes habeat.

Thes. XX.

Ad causas herniarum explicandas dum pedem promovemus, quædam de generalioribus prælibare animus nobis est, post eas, quæ speciatim ad cysticam disponunt, paucis subjungemus. Causas herniarum productrices in internas atque externas dirimi in vulgus notum est; quarum multæ & variæ hinc inde ab auctoribus recitantur, quas tamen non omnes hic afferre lubet, sed eas potissimum breviter attingemus, quæ imi ventris partes supra memoratas membranaceas ac tendineas relaxandi ac dilatandi virtute gaudent, nec non quæ connexionem magis minusve arctam, quam cum vicinis partibus habent, dissolvendi aptæ natæ sunt. Priores omnia ea pro causa & origine agnoscunt, quæ naturali fibrarum constitutioni & tono debilitando velificantur. Ubi merito accusandus venit humorum in corpore vel circulantium, vel etiam in vicina aliqua parte stabulantium justo major affluxus ad partes illas, quæ herniam patiuntur, præprimis serum abundans & easdem continuo irrigans; quod videre est in temperamento phlegmatico, in hydrope ascite, non minus in anasarca, in qua aquæ p. n. eo depluunt; qui humores eo delapsi & stagnantes peritonæum, abdominis musculos eorumdemque tendines & partes, quæ ob rationes supra recensitas perviæ sunt, non parum relaxant; quo posito à levi causa occasionali accedente cedunt, partibusque exitum molientibus transitum præbent. Iidem quoque omentum atque intestina alias lævia magis lubrica reddunt, quod in causa est, ut postmodum facilius erumpant. Id quod de humoribus serosis modo dictum est, de oleosis quoque & pinguibus valet, utpote quæ eumdem effectum edere toto die experimur. Hinc diæta pinguis & oleosorum abusus eo pariter disponit, & è multorum opinione entero-bubonocelen Helvetiæ incolis adeo frequentem [c] infert, aut aliis quibuscumque, qui oleo, butyro, aut adipe magna ex parte victitant. Uti & exuperans corporis obesitas quandoque hujus mali causa existit. Ad hanc quoque classem pertinent, quæcumque flatus

[b] Thes. anat. VIII. pag. 53. & seqq.
[c] Freytag. diss. de Oscheo-Entero & Bubonocele.

tus generare atque alere ſolent, qui intus incarcerati impetum in inteſtina faciunt, eaque uti ad alia loca, ita & ad ea, quæ in abdomine hiant, cum vi propellunt, pari ratione ac uteri prolapſum ab iiſdem enatum fuiſſe legimus [*d*]. Non minus uteri moles in gravidis multum aucta, extraordinaria veſicæ in iſchuria expanſio eo confert. Quod vero attinet cauſas, quæ in viſcera herniam formantia agunt, iſta in arctum cogendo vel eorum connexionem cum partibus vicinis diſſolvendo, ſunt illæ reſpiratio aucta vel diu cohibita in tuſſi ferina, magno parturiendi labore, inſigni alvum deponendi conatu, tubarum inflatione; quo niſu extraordinario partes infimi ventris, maxime quæ liberius fluctuant, inferiora verſus & ad annulos protruduntur, inque eos, uti & peritonæum non levem impetum faciunt. Uti autem ſufflaminata reſpiratio multum ad herniarum generationem confert, ita quoque eadem extraordinario modo aucta ſeu reciprocus ille motus, quo aër dilatato pectore in pulmones cum vi admittitur, conſtricto autem iterum expellitur, eo diſponit, quod fieri ſolet in vomitu enormi, à ſermone pro concione diu multumque protracto, ab oneris gravioris geſtatione, repleto præprimis ventriculo; in infante à forti mammillarum ſuctione [*e*], quibus actionibus dictæ partes modo ſurſum, modo, & quam maxime deorſum impetuoſe moventur, ſuamque virtutem in annulos, potiſſimum ſi relaxati antea fuerint, non parum exerunt. Quibus addimus ex animi pathematibus terrorem, à quo ſolo aliquem ſubito hernioſum factum eſſe expertus eſt *Frid. Ruyſchius* [*f*]. Referendi inter cauſas externas quoque ſunt violenti in lucta motus, equitationes & curſus concitatiores, gravioris ponderis elevatio, coitus effrænatus, exercitia athletica, ictus validior abdomini inflictus, caſus ab alto, aut alia vehementior ejus concuſſio, quæ & forſan aliæ cauſæ & hernias generant & jam prognatis augmentum præbent.

Thes. XXI.

Antequam huic de cauſis tractationi finem imponamus, ab inſtituto noſtro haud alienum eſſe cenſemus de controverſia ab aliis mota quædam addere, utrum nempe peritonæum in ramice nonniſi relaxetur, an vero quandoque etiam omnino rumpatur, hac potiſſimum ratione inducti, quod aliqui hujus mali differentiam inde depromant. In confeſſo utique eſt, quod ſupra jam innuimus, relaxationem ejus ſenſim & ſucceſſive factam frequentiſſime locum invenire, qua in re tantum non omnes naturæ ſcrutatores conſentientes habemus. De ejus ergo diſruptione nobis potiſſimum ſermo erit, & inquirendum, an & illa quandoque accidat. Sæpius allegatus & laudatus *Frid. Ruyſchius* eamdem in obſervationibus anat. chir. in dubium vocat [*g*], &

[*d*] E. N. C. vol. II. obſ. 63.
[*e*] E. N. C. dec. III. ann. IV. obſ. 107.
[*f*] Obſ. anat. chir. 98.
[*g*] Obſ. 98.

& adverſ. anat. [*b*] prorſus negat. *Burckh. Dav. Mauchardus* Tubing. prof. celeb. & Arch. Wirt. [*i*] judicium hac de re & aſſenſum ſuum ſuſpendit, eo quod in quinque ſubjectis hernioſis ſollicite diſſectis nonniſi dilatatam peritonæi lamellam, nunquam vero ruptam repererit; quod etiam ne quidem unico, eoque ſufficienti teſtimonio hanc rupturam ullibi ſuffultam deprehenderit, quod denique ab aliquibus artis ſuæ peritiſſimis chirurgis Pariſienſibus acceperit rupturam iiſdem nunquam obveniſſe, quibus motus vir hic Excellent. in negativam inclinare videtur ſententiam, perſuaſus tunicæ hujus robur & firmam cum partibus adjacentibus cohæſionem huic de ejus ruptura hypotheſi contrariari, neque ſatis validum cenſet argumentum, quod à præcipiti & ſubitanea herniæ ortu & formatione deſumi alias ſolet. Abſit vero, ut ea, quæ ſolide hac de re diſſeruit, in dubium hic vocemus, liceat modo nobis, pace illius, unum vel alterum ulteriori diſquiſitioni & meditationi commendare. Et (I) quidem peritonæi robur tantum non eſſe, ut impetui etiam majori reſiſtere valeat, imo ne quidem relaxatis annulis aut integumentis ab inſtrumento læſis inteſtina in ſitu continere potis eſt hæc membrana. (II) Nos non latet, hoc æque ac alias etiam membranas mirum quandoque in modum expandi, ſi dilatatio earum ſucceſſive & per gradus fiat, id quod integumentorum in hydrope aſcite, hydrocephalo aut geſtatione gemellorum, in tumoribus tunicatis, arteriarum & venarum in varice & aneuriſmate magno, ureterum [*k*] in calculo ibi hærente ſtupendum quandoque in modum expanſio non obſcure demonſtrant. Quibus addimus omentum, quod in epiploocele adeo extenditur, ut in ſtatu naturali vix ultra umbilicum exporrectum in p. n. ad ſcrotum uſque deſcendat. Quod ſi vero è contrario illa ipſa dilatatio uno velut impetu facta fuerit, ruptionem ſupervenire veroſimile eſt. (III) Obſervatio ſequens, quam *Excell. Dn. Præſes* pro ſua nunquam ſatis laudanda humanitate nobiſcum communicare haud dedignatus fuit, illud potiſſimum confirmare videtur; Lutetiæ Pariſiorum ſtabularius bubonocele incompleta antea laborans ictum equi fortiter calcitrantis abdomini inflictum recepit, à quo mox tota inteſtinorum moles uno veluti momento in ſcrotum prolapſa aliud fere abdomen magnitudine referebat, ordinario magna ex parte evaneſcente & fere penitus collapſo. Quo in caſu non poſſumus non nobis aliiſque perſuadere, lamellam peritonæi internam diſruptam utique fuiſſe. In quo confirmamur autopſia ſupra citati *Petiti* chirurgi peritiſſimi, qui in ſimili hernia eamdem cauſam agnoſcente ſupernam ſacci à peritonæo formati portionem ita ſolutam obſervavit, ut in operatione felici cum ſucceſſu adminiſtrata nullum prorſus ſaccum alias præſentem invenerit [*l*]. Cum vero hæc peritonæi ruptura, de qua controvertitur, noſtro in affectu locum non inveniat, de iſta prolixioribus nobis eſſe non licet.

THES.

[*b*] Dec. II. §. 9.
[*i*] Diſſ. de hern. incarc. ann. 1722. Tubing. habit.
[*k*] Ruyſch. obſ. anat. chir. XXXVII.
[*l*] Vid. *Garengeot* oper. chir. T. I. c. 7.

Thes. XXII.

Poſtquam pleraſque herniarum cauſas in genere enumeravimus, poſtulat jam ordo, ut quoque diſpiciamus, quomodo contingere poſſit, & revera contigerit veſicæ urinariæ prolapſus. Equidem ſunt viri rerum anatomicarum & chirurgicarum peritiſſimi, qui veſicam, eo modo, quo omentum vel inteſtinorum aliquod ſitum mutare atque delabi inficiantur, quos inter eminet plus una vice *laudatus Mery* [*m*], qui rationibus haud contemnendis innixus illam herniæ ſpeciem, quæ per annulos abdominis fit, & non à prima conformatione eſt, in dubium vocat; quarum (I) eſt, quod veſica partibus aliis ope urachi, arteriarum umbilicalium & ligamentorum ſupra recenſitorum tam firmiter, tamque arcte undique cohæreat, ut non adeo relaxari, multo minus è ſede naturali prolabi queat. (II) quod viſcus hoc cavum urina repletum atque valde expanſum majorem in molem excreſcat, quam ut per annulos muſculorum abdominis tranſire valeat. (III) quod veſica in ſupra memorato caſu, præter quod cum ſcroto cohæſerit, plane non alterata, neque malum ullis ſymptomatibus ſtipatum fuerit, quod tamen in malo inveterato experientia alias probat. Quibus motus herniam cyſticam vitio conformationis in utero contracto, non vero cauſæ adventitiæ adſcribit. Hæ rationes à laudato *Mery* allegatæ, quamvis prima fronte ſpecioſæ videantur, plura nihilominus argumenta in medium afferri poſſe putamus, quibus hic veſicæ prolapſus ſtabiliatur, quæq; eo minus ſicco pede tranſire volumus vel debemus, quo magis in aprico eſt, totius rei cardinem in hoc verti. Et primo quidem quædam ab aliis prolata recenſebimus, deinde noſtra qualiacumque ſubjungemus. Dexterrimus *Petit* [*n*] largitur quidem, veſicam urinariam non facile è ſitu delabi, eo tempore, quo plena eſt, ſed, ut vacua ſit, neceſſe eſſe; hoc tamen non obſtante aliqua in contrarium profert, nempe (I) veſicam vel ab urinæ copia, vel in ſenectute, vel ab alia quacumque cauſa dilatatam atque atonia affectam planiorem reddi, priſtinamque figuram, quam in ſtatu naturali habuerat, ac locum non æque recuperare. (II) eamdem urina repletam ex ipſorum ægrorum ſenſu atque teſtimonio verſus abdominis annulos multum propelli, id quod vel actioni diaphragmatis & muſculorum abdominis inteſtina reliquaque viſcera deorſum prementi, vel etiam reniſui peritonæi fundo ejus annexi, atque expanſioni verſus ſuperiora obicem ponentis procul dubio adſcribendum. (III) in gravidis eo tempore, quo urina in ea accumulatur, ſurſum & retrorſum ob preſſionem uteri, neque antrorſum propter oſſium pubis reſiſtentiam ferri poſſe, ſed utrinque ad latera cogi, & duo veluti cornua formare, quæ, ſi ad annulos accedunt, per eos elabi poſſe; magis ſi hi ipſi aut à vi, quam cum uterus tum reliqua abdominis viſcera in illos exſerunt, debilitati atque dila-

[*m*] Hiſt. Acad. Reg. Scient. 1713. p. 24 & act. ejuſd. ann. p. 151. & an. 1717. p. 17.
[*n*] Hiſt. Acad. Reg. Scient. ann. 1717. p. 17.

dilatati fuerint; eo quippe ſecedit, ubi minor reſiſtentia eſt. Quod vero de ſexu ſequiore impraegnationis tempore aſſerimus, in virili ab aliis cauſis agentibus contingere quoque poſſe, nemo eſt, qui vel nobis tacentibus non intelligit. *Exper. de Littre* [o] contendit, veſicam, dum expanditur, æque libere in abdominis cavitate ac inteſtina fluctuare, eoque poſito, pari ratione in ſcrotum delabi; quod tanti roboris eſſe nobis non videtur, ut aſſertum Meryanum infringere valeat.

Thes. XXIII.

Potius alia quædam adjiciemus, quibus veſicæ hernia corroborari forſan poterit, & (I) quidem vitium conformationis & ſitum à nativitate prorſus extraordinarium quandoque occurrere non inficiamur, quippe quod confirmat *Rouſſeus* [p]. (II) quod veſica multum & ſæpius dilatata peritonæum ſurſum propellat, ejuſque vincula, quibus oſſi pubis aliiſque partibus committitur, ſucceſſive relaxet, quæ poſtea ad priſtinum ſtatum non facile redeunt. (III) quod eadem retro lamellam peritonæi locata ſit, adeoque non opus habeat illam ante ſe propellere, uti ab inteſtinis fieri debet; verum tunica celluloſa levi negotio cedente, illa ipſa inter os pubis & ileum, atque dictam peritonæi lamellam conſtituta annulos tandem perrumpat; neque hoc impedit, uti *Mery* vult, quod iidem à peritonæo obtecti ſint, quia eædem rationes hic militant. Idem quoque (IV) confirmatur ex analogia ab inteſtinis deſumta, quæ fæcibus aut flatibus etiam diſtenta eidem nihilominus malo frequenter obnoxia obſervantur. (V) dubio, quod plerique movent, nempe veſicam urinariam eouſque extendi haud poſſe, ut per annulos ad ſcrotum exporrigatur, aliquo modo occurritur, ſi animo concipimus, quantam partes membranaceæ dilatationem, quæ ſenſim fit, quandoque patiantur, cujus rei exempla ſupra §. 21. adduximus. Quare non impoſſibile nobis videtur, & veſicam, utut rarius, pariter dilatari & dilatatam tantum viæ emetiri poſſe. Quod vero de veſica non alterata affertur, ei (VI) reſpondemus, illam ob minorem vaſorum copiam non ita facile ac inteſtina alterari, tum & materiam ibi contentam fluidamque liberius fluctuare, & modo in hunc, modo in illum ſaccum tranſire, adeoque non tantam cyſtidi vim ac fæces inteſtinis inferre, tum etiam lotium ſæpius excerni, atque inde utrumque ſaccum depleri, ſecus ac in inteſtinis fit, in quibus excrementa magis incarcerata ſunt. Denique cum duplex inteſtini portio annulo inhæreat, ſuperior, ſeu illa, quam contenta primum ingrediuntur, inferiorem comprimens illis ipſis viam præcludit, unde in arctum coactæ fæces canalem maxime diſtendunt & inflammationem ſucceſſu temporis inferunt, id quod de veſica urinaria metuendum non eſt. Quod ſi (VII) conſideramus,

 ute-

[o] Hiſt. Acad. Reg. Scient. an. 1713. p. 151.
[p] In Cattieri obſ. 20.

uterum ejusque vaginam eidem malo non raro obnoxiam esse, uti frequens experientia comprobat [*q*], colligere aliquatenus licet, firmam vesicæ atque arctam connexionem huic prolapsui non contrariari; quod enim uterum spectat, quatuor ille ligamentis alligatur, quæ licet non adeo robusta sint atque ascensum magis quam descensum impediant, cum aliis tamen partibus, præprimis pelvis parietibus connexus ille est; magis vero ejus vagina fibroso quodam nexu posterius cum intestino recto, anterius cum vesica urinaria, à lateribus cum membranis satis firmatur, quo non obstante hæc connexio frequenter dissolvitur, & modo dictus canalis vel ex parte vel toto sui tractu ab abjacentibus divellitur. Ut taceamus (VIII) observationes prostare, quæ ipsius etiam ventriculi descensum in sinistram regionem hypogastricam [*r*], aut in cavitatem thoracis per diaphragmatis vulnus [*s*] probatum eunt. Quid ergo dubitamus, vesicam eo quoque progredi posse, ut per annulos sæpe memoratos erumpat. Quibus accedit (IX) & nostro qualicumque judicio maximum momentum affert, quod subjecta, si non omnia tria, duo saltem, quorum *Mery* meminit, in adulta jam ætate constituta fuerint, quemadmodum historiæ fidem faciunt. Quî ergo factum, ut malum, quod à vitio conformationis fuisse asseritur, in hac demum ætate (Religiosus enim octuagenario major erat.) sese exseruerit, & non primis statim annis symptomata valde molesta produxerit, per tantum temporis vix toleranda. Quibus rite pensitatis aliquatenus intelligitur, vesicæ urinariæ per annulos elapsui nec visceris magnitudinem, nec firmam partium adjacentium cohæsionem, nec alias forte rationes adeo contrariari, ut eumdem pro impossibili venditemus. Quod dum stabilimus, illum rarum, imo rarissimum & parum hactenus cognitum affectum esse lubentes largimur.

THES. XXIV.

Causis herniarum generalioribus supra §. 20. in medium adductis, argumentis etiam, quæ herniam cysticam comprobare nobis videntur, allatis, instituti ratio postulat, ut speciales nostri ramicis causas paucis recenseamus. Quarum præcipua fere est nimia vesicæ dilatatio atque expansio, ad quam sustinendam ex indole & structura sua valde apta est [*t*], hac facta vel ad utrumque, vel, quod familiarius ad alterutrum latus secedit, adeoque ad annulos appropinquat; simul vero vel illa ipsa vel alia abdominis viscera in arctum coacta impetum in dictos annulos faciunt, qui debilitati cedunt & partem hanc prolapsuram transmittunt. Fit autem hæc majorem in molem mutatio, nunc à potu aquoso simplici, aut minerali, imo &, quod non infrequens est, vinoso, nimia in copia assumto atque diutius voluntarie retento,

[*q*] Ruysch. obs. 8. 9. 24. & 25.
[*r*] *Nic. Blegny* zod. med. Gall. ann. I. mens. febr. obs. 2.
[*s*] Fabr. Hildan. cent. II obs. 25.
[*t*] Vid. *Panaroli* Pentecost. I. obs. 27.

to, quandoque ad rupturam uſque, quod inſigni aſtronomo *Tychoni de Brahe* accidiſſe perhibetur, quod malum alii inflammationi tribuere malunt. Hoc ſi frequentius contingit, ſenſim atque ſenſim in majus volumen excreſcit veſica, quandoque in tantum, ut teſte *Tibaltio* [*u*] chirurgo dexterrimo duas menſuras cum dimidia capiat, neque poſtea ad priſtinos limites facile redit. Non minus injectionem liquoris copioſi repetitam, quæ ante operationem lithotomiæ altiore apparatu inſtituendæ fieri ſolet, idem effectus ſequi poteſt. Nunc à retentione aut ſuppreſſione urinæ involuntaria diu ſubſiſtente, uti ſectiones cadaverum hoc morbo defunctorum id palam faciunt. Quæ cauſæ eo efficacius agunt, quo magis fibræ viſceris hujus cavi vel à ſenio, vel à temperamento, vel à quacumque alia cauſa atonia laborant, tunc enim liquori aut alii corpori dilatanti facilius cedunt; item quo laxior eſt parietum ejus ſtructura, de qua *Illuſtr. Morgagnus* [*x*] his verbis loquitur: *A laxiore quibuſdam in locis parietum ſtructura & à nimia interdum retenti humoris copia ejuſmodi veſicarum dilatationes, atque, ut ita vocem, hernias deduco.* Pariter quo magis laxata vincula ſunt, quæ veſicam cum partibus vicinis connectunt, eo major diſtenſio à ſupra dictis cauſis metuenda. Hæc autem vincula laxari poſſe & re ipſa laxari probatur ab affluxu humorum ſeroſorum in temperamento phlegmatico, in hydropicis, quorum abdomen aquarum moles inundat, nec non in ſenibus &c. analogia ab aliis partibus, potiſſimum à vagina uteri deſumta, cujus connexio, utut firmior, interdum diſſoluta procidentiæ notabilis cauſa haud raro exiſtit. Non minus eo conferunt imprægnationes frequentiores, ſiquidem à mole uteri aucta primo veſica multum verſus os pubis comprimitur, quæ lotio magis minuſve repleta & ſurſum pergere non valens ad latera ſeſe extendere propiuſque ad annulos accedere cogitur. Quibus accedit figura veſicæ in hoc ſexu peculiaris, qua ſuperius & utrinque à latere duos velut angulos obtuſos refert, quæq; cæteris paribus cauſa ejuſmodi prolapſus non ultima eſt. Deinde tota viſcerum & præprimis inteſtinorum compages in anguſtias coacta in dictos annulos impetum facit, eoſque ſenſim ſenſimque dilatat. Prius eo certius evenit, quo magis collum veſicæ premitur, & hæc ab urina accumulata atque diutius retenta circa fundum dilatatur; quod ipſum pariter à partu difficili, fætu nempe diutius in uteri cervice hærente, ſæpius provenire in confeſſo eſt.

Thes. XXV.

Uti vero veſicæ dilatatio, ita pariter ejuſdem conſtrictio extraordinaria ad hunc affectum generandum quandoq; confert, qua ob exquiſitum ſenſum à tunica nervea oriundum ſæpiſſime afficitur, ſive ille à calculo, primæ juventutis & ultimæ ſenectæ tormento, ſive ab enormi texturæ nerveæ expanſione, qualis poſt liquoris copioſi injectionem quandoque contingit, ſive ab

[*u*] Hiſt. Acad. Reg. Scient. Pariſ. 1713. p. 151.
[*x*] Adverſ. anat. III. animadv. 36.

ab ejus hæmorrhoidibus non rite ſuccedentibus, aut alia ſanguinis in vaſis ſtagnatione indeque orta inflammatione, ſive ab urinæ acrimonia & cruſta villoſa ex parte abraſa, ſive à ſanguinis eo delati dyſcraſia ſalſa, acri, natales ſuos ducat. vid. *Frid. Hoffmanni*, *Prof. Hallenſ longe Celeb. Diſſ. de morbis ex ſpaſmo veſicæ.* Id quod paradoxum quibuſdam videbitur eo, quod conſtrictione hac ſpaſmodica veſicam potius coarctari quam diſtendi, adeoque ad regionem hypogaſtricam haud ferri veroſimilius ſit, uti in iis, qui calculi cruciatibus diu multumque divexati fuerunt, iſtam mole minorem atque anguſtiorem deprehendimus. Quod ipſum cum experientia concordare largimur, ſi tota veſicæ ſubſtantia, non item ſi aliqua tantum ejus pars ſpaſmo conſtringitur, ac contractione illa ipſa vel elongatur, vel alia ratione contorquetur, eodem modo, quo inteſtina à colicis doloribus ſpaſmodice affecta per annulum abdominalem aut cruralem elabi obſervamus. Inter cauſas externas violentas referimus non tantum ictus, ſed & vulnera regioni inguinali inflicta, in quibus integumenta abdominis communia ad peritonæum uſque læduntur, quo in caſu veſica retro lamellam internam locata facile erumpit, prægreſſa hujus expanſione & ſubſtantia celluloſa levi negotio cedente.

Thes. XXVI.

Et hæ cauſæ ad prolapſum veſicæ inguinalem generandum diſponunt. Quod vero illas ſpectat, quæ ad ſinum pudoris eam procidere faciunt, ſi non unica, præcipua ſaltem eſt uteri vel ejus vaginæ deſcenſus. Neque aliter fieri poteſt, quin illa ipſa hiſce partibus, quibus firmiſſime connexa eſt, e ſede ſua motis pariter in conſortium trahatur. Unde *Frid. Ruyſchius* [*u*] autopſia propria edoctus confirmat, *uterum e corpore propendentem ſecum rapuiſſe magnam veſicæ portionem, quod rariſsime (ſi unquam) ante hac viſum eſt.* Idem vero frequentius contingit à vaginæ, quam uteri ipſius procidentia, utpote cum qua arctius cohæret, & quidem cum parte ejus antica, quare ſi poſtica & laterales loco moventur, ſtatus hic veſicæ p. n. non æque inſequitur. Quod ſi vero quis inferat, inde ſequi, herniam veſicæ, quam ſupra rariſſime fieri aſſeruimus, æque frequentem futuram ac vaginæ prolapſum, cui tamen experientia refragatur, ei reſpondemus (I) quod de rariore veſicæ prolapſu ſupra dictum à nobis eſt, de illa, quæ per annulos abdominis in inguinum alterutrum fit, intelligendum eſſe. (II) anticam vaginæ uteri partem rarius, frequentius poſticam & laterales, ob eumdem arctiorem connexum loco moveri. (III) hac etiam poſita nonniſi deſcenſum, æque ac in utero, plerumque fieri, ut vero procidentia extra pudoris ſinum contingat, opus eſſe, ut vaginæ aut uteri vitium enorme ſit atque extraordinarium. Si quis inſtat, hanc quoque interdum obſervari, præter quod cyſtis urinaria in conſenſum trahatur, ei regerimus, vel uteri vaginæve molem tunc obſtare, vel veſicam re

[*u*] Theſ. Anat. VIII. pag. 60.

re ipſa prolapſam non agnoſci; quod ut ſtatuamus, eo nos inducit *Frid. Ruyſchius*, qui licet circa corporis humani partium ſtructuram non minus, quam ullus alius verſatus fuerit, de hac veſicæ procidentia dubius quam maxime hæſit [x]. Præterea inter cauſas ſymbolum ſuum eo quoque conferunt calculi in ſæpius nominati viſceris cavo hoſpitantes, quod accidens, utut inſolitum ſit, ſi ſimul conjunctum eſt, non poteſt non fieri, quin pondere ſuo atque gravitate ſaccum, in quo continentur, deorſum trahant atque veſicæ prolapſum, ſi non primario generent, tamen facilitent, atque augeant, id quod ex obſervatione, quæ in E. N. C. [y] proſtat, non obſcure patet, utpote quæ docet, *veſicam ad ſiniſtram perinæi partem protruſam tumorem ibi efformaſſe, nec non calculum illam in tantum immerſiſſe, ut primum intuentibus deeſſe credita fuerit.* Ibidem veſicæ procidentiam rectum quoque inteſtinum ſecum rapuiſſe adjicitur. Inverſio colli veſicæ, cujus *Solingen* [z] meminit, uti magis admiranda & plane nova videtur, ita modus fiendi ejuſque cauſa cognitu & explanatu difficilior eſt. In aliquibus cum uteri inverſione convenit, in aliis vero ab ea diſcrepat; ſicut enim illius inverſio mox poſt partum orificio multum hiante, vel à diuturnis laboribus, vel á rudiore obſtetricantis manu inducitur; ita quoque idem ſtatus p. n. in hac eveniens partui difficili non immerito adſcribitur, junctis ictibus, à quibus ſubinde à marito in abdomen excepta fuit hoc incommodo laborans; à quibus, præprimis partu difficili urethra, quæ in ſexu ſequiori & notabiliter amplior eſt & brevior, atque ad majorem dilatationem ſuſcipiendam idonea, multum relaxata veſicæ collum foras eniti atque procumbere poteſt; id quod in ſexu virili, in quo meatus urinarius minoris capacitatis & majoris longitudinis eſſe cernitur, non æque poſſibile eſſe quivis rerum anatomicarum non omnino ignarus nobiſcum intelligit. In hoc vero differt veſicæ colli inverſio, quod cuique cauſæ urethram dilatandi & relaxandi aptæ ſupervenire illa poſſit, ad quam etiam refero calculos, quos notabilis licet magnitudinis extraordinario quandoque niſu edunt mulieres, atonia partis, per quam tranſierunt, poſtea manente. Tum & in eo differt, quod ſi à partu difficiliore eſt, diu poſt illum etiam contingere poſſit, ſecus ac in uteri inverſione fieri modo annotavimus.

Thes. XXVII.

Jam ad herniæ veſicalis ſigna progredimur, quæ, uti illa reliquarum herniarum, eo accuratius inveſtiganda ſunt, quo magis experientia confirmat, alios affectus ejuſmodi elapſus mentientes, & prima ſpecie præ ſe ferentes incautis quandoque impoſuiſſe. Sic tumorem alium in inguine dextro

[x] Loc. cit.
[y] Dec. II. Ann. V. Obſ 71.
[z] Loc. cit.

tro pro deſcenſu venditatum in E. N. C. [a] herniam umbilicalem pro tumore cyſtico à chirurgis rerum ignaris habitum legimus. Alius non magis peritus bubonocelen pro abſceſſu tractatam, & non ſine magno labore emollitam lanceola tandem pertudit, e quo vulnere poſtea fæces involuntarie exierunt [b]. Quid mirum, ſi barbitonſor eodem errore in diagnoſi commiſſo, nil aliud labore ſuo effecit, quam ut ægrum, qui ſe ejus curæ commiſerat, ſimili prorſus malo exponeret. Si porro obſtetrix ultra crepidam, ſeu rectius ultra uterum ſibi ſapere viſa ejuſmodi bubonocelen uterum prolapſum eſſe ſibi aliiſque perſuaſit, parumque abfuit, quin ægram male tractatam morti traderet [c]. Non minus teſticulorum alter antea in abdominis cavo latens, & circa pubertatis annos erumpens rem non rite penſitantibus ſub tumoris p. n. ſpecie quandoque impoſuit. Πολυθρύλλητον eſt, quod hernia, uti ſorex, ſeſe prodat tumore ſuo. Quia vero plurima dantur tumorum genera, illi ſollicite à ſe invicem diſtinguendi veniunt. Quibus noſter affectus ab aliis differat, ex ſequentibus aliquatenus elucescet. Communem cum aliis herniis præfert tumorem, qui vel in inguine, vel in ſcroto, vel etiam in ſinu pudoris ſeſe manifeſtat, initio parvus & abdomen facile ſubiens à levi manuum preſſione aut etiam commodo corporis ſitu, qui vero poſt aliqualem motum rurſus erumpit, & in majorem molem indies excreſcit; ille qui in inguine eſt, eumdem cum bubonocele decurſum habet; uti & calor, ubi manus tumori imponitur, notabilis, ſi inflammatio, ſtrangulatio atque incarceratio acceſſit, alias vix ſenſibilis. Ægri à frigore admiſſo eadem ac in enterocele incommoda ſentiunt, non æque à cibis flatulentis, qui in noſtrum malum parvum virtutis exerunt. Hoc ſilentio prætereundum non eſt, noſtrum affectum cum nullo alio herniæ genere communia magis ſigna habere, quam cum hydrocele, quæ ſunt (I) tranſparentia tumoris oculum inter & candelam collocati, ab aquis in ſacco membranaceo ſtabulantibus proveniens, ſed paulo minor, quia tunicæ veſicæ, utut dilatatæ ſint, radiorum luminarium tranſitum aliquatenus impediunt atque infringunt, (II) fluctuatio digitis tumorem hic inde moventibus perceptibilis, quæ eo tempore, quo veſica lotio multum repleta eſt, manifeſtior, quo vero ab ejuſmodi humore excrementitio vacua exiſtit, non æque obſervatur. (III) dolor in loco tumoris ſenſibilis atque conſtrictorius, etiam ſi inflammatio & ſtagnatio abeſt, quia veſica exquiſito gaudet ſenſu, & urina in parte prolapſa velut incarcerata detinetur. Hæc vero ſigna intellecta volumus de illa hydroceles ſpecie, in qua humores ſeroſi tunicæ vaginali inhærent, quod ſi enim in ſcroto libere fluctuant, & tumor & undulatio & diaphaneitas major eſt, dolorque ab ægro minor ſentitur. Accedente inflammatione calor partis affectæ augetur, dolor exacerbatur, & febris major minorve accenditur.

[a] Dec. II. Ann. 7. obſ. 11.
[b] Act. Med. Berol. Dec. I. Vol. 6. n. 2. E. N. C. Vol. II. obſ. 94.
[c] E. N. C. Dec. III. Ann. 9. & 10. obſ. 2.

ditur. Et quemadmodum in epiploocele circa regionem ventriculi, & in enterocele circa umbilicum dolor tensivus sentitur, ita in hac herniæ specie sensus ejusmodi molestus in regione pubis se exerit à partium vesicæ contiguarum distensione oriundus. Plerumque etiam cum stranguria conjunctus est noster affectus, in qua non modo urinæ excretio laboriosa & difficilis est, & lotium per vices redditur, sed & continuo ad mingendum stimulo torquentur affecti.

Thes. XXVIII.

Præterea æger vesicam à respiratione, aut alia vehementiore actione ad latus alterutrum atque versus annulos propelli interdum, sed rarius atque obscurius animadvertit, eoque in loco dolorem subinde excitari, quem per vices redeuntem ad signa herniam antecedentia refert *Clar. Riedlinus* [*d*]. Uti & hernia vesicæ nullum peculiarem saccum à lamina peritonæi interna formatum, uti epiploo-vel enterocele agnoscit, nisi pro illo venditare velis istam portionem, quam non ante, sed post se deorsum rapit. Signum vero specialissimum & jure meritoque pathognomonicum herniæ nostræ est notabilis dysuria & magna urinam reddendi difficultas, atque mingendi quandoque impossibilitas, nisi æger manu scrotum elevando tumorem simul comprimat; nec non insigne levamen, quod compresso ita tumore & exitu urinæ concesso sequitur. Sic & probe tenendum illud est, quod æger neglecta hac enchiresi mingere fere nequeat, quia fibræ musculares ob justo majorem dilatationem atonia laborant, seseque rite contrahere & fundum cervici appropinquare non amplius valent. Cui accedit, quod notabili urinæ copia hoc modo expressa, tumor vel penitus, vel magna ex parte evanescat, licet brevi post lotio in vesica accumulato & in partem prolapsam depluente sensim augmentum denuo capiat. Unde fit, ut postquam aliquam urinæ copiam emiserant hoc malo affecti, brevi spatio interjecto denuo mingere possint. Aliqui cathetere applicito rem hanc expiscari allaborant, hoc enim facto, si strangulatio abest, & liber urinæ ex una in alteram vesicam transitus datur, tumor pariter non parum disparet; de cujus instrumenti applicatione hic obiter annotamus, quod non ita libere, uti alias, hinc inde moveri possit aut debeat, tum ob vesicæ constitutionem quasi divisam, alteriusque partis angustias, quæ obstaculum ei opponunt, pari fere modo ac in vesica a diuturno calculo multum angustata idem experimur, tum etiam quia rudiori & ulteriori ejus immissioni gravia symptomata supervenire solent, eo citius & certius, quo major inflammatio jam præsto est. Quod symptoma sequentem in modum non inepte explicatur. Vesica urinaria ita prolapsa & ab annulis compressa in duos quasi loculos dividitur, superiorem & lateralem, qui elapsus est, atque inferiorem, qui in abdomine mansit, media inter utrumque

[*d*] E. N. C. Dec. III. Ann. 9. & 10. obs. 150.

que pars ab annulis valde constringitur & veluti strangulatur; unde fit, ut in hoc statu p. n. cucurbitam ampullaceam, *eine Flaschen Kürbiß* figura sua referat, quæ compressio ab annulis facta ordinarium omnis lotii effluxum impedit. Si vero urgente necessitate, & urina multum accumulata suique exitum postulante, tumor atque scrotum superiora versus blanda manu comprimuntur, & urina in inferiorem vesicæ partem propellitur, ejus exitus non parum facilitatur. Ad hanc mingendi difficultatem etiam pertinet, quod ubi modo lotium emiserunt, paulo post non minorem ejus copiam excernant, item quod pro exoneranda vesica nunc hunc, nunc alium situm servare necesse habeant. Quodsi inflammatio vel à nimia vesicæ distensione aut compressione aut alia de causa præsto est, signa colicæ nephriticæ accedunt, urinæ differentia cognoscendæ [*e*]. In fæminis hoc malo laborantibus moles uteri certam vesicæ partem comprimens eamdem mingendi difficultatem parit [*f*]. Vomitum plerisque in herniis contingere experientia loquitur, ille vero, qui cysticæ supervenit, rarus est, non enormis, & tarde contingit. Supra citatus *Petit* [*g*], se observasse testatur, vomitum in hernia cystica cum strangulatione conjuncta sequi singultum, qui in aliis præcedit; an vero hoc symptoma semper ita eveniat, nos hic non discutimus.

THES. XXIX.

Et hæc signa vesicam in inguinum alterutrum prolapsam haud obscure declarant. Quia vero supra §. 19. indicavimus, & aliquot observationibus probatum ivimus, hanc partem in sinum pudoris quandoque etiam prorumpere, par est, ut eorum quoque mentionem injiciamus. Fatente quidem *Frid. Ruyschio* [*h*] cognitu hoc arduum est; quia enim vesica ita prominens oculis haud patet, nec non vagina uteri obtecta exquisito tactu explorari nequit, diagnosis dubia redditur, quod eo minus mirandum, quo magis experientia docet, in procidentia pariter, uterina dicta quandoque difficulter dignosci, utrum uterus ipse, an vero vagina mali causa sit. Interim tamen, si visus in dubio nos relinquit, tactus de hoc prolapsu nos certiores reddere poterit, eo magis, si vagina sola prodiit, & præter hanc alius saccus deprehenditur, qui post emissam urinam multum decrescit, postea vero sensim atque sensim mole sua augetur. Quod si vero matrix ipsa elapsa est, hæc omne spatium occupat, & vesicam loco quoque motam adeo comprimit, ut res dijudicatu admodum difficilis sit. Calculi in ea si hospitantur, quos *Ruyschius* [*i*] exhibet, hi tactu explorati

[*e*] Garengeot loc. cit. cap. 5.
[*f*] Hist. Acad. Reg. Scient. Pariss. Ann. 1713. p. 115.
[*g*] Ibid. Ann. 1717. p. 19.
[*h*] Thes. VIII. pag. 53. & 58.
[*i*] Obs. cit.

rati omnem fere ſcrupulum animo indaganti eximunt ; idem inſuper urinæ ſtillicidium poſt operationem inſtitutam aliquandiu durans confirmat. Neque hoc prætermittendum, quod dolor, qui alias in ſolo uteri prolapſu, præſertim ſi malum recens fuerit, vix notabilis percipitur, in malo hoc complicato ſatis exquiſitus ſit, veſica, quæ una procidit & membrana nervea gaudet, multum compreſſa, aut dilatata ſenſum hunc moleſtum inferente. Inde factum, ut gravida illa, cujus ſupra Obſ. II. meminimus, quotieſcumque lotium reddere anniſa eſt, non leves cruciatus experta ſit, qui intolerabiles fere fuerunt in vetula octogenaria, quam *Frid. Ruyſchius* in ſcenam produxit, ita ut faſſa illa fuerit, ſe decies emori malle, quam eos diutius perpeti, quos ipſos vero calculis magna ex parte deberi aliorum hoc malo divexatorum confeſſione confirmatur. Ad hæc ſigna porro pertinet illud, quod mingendi difficultas in his ſubjectis tanta non ſit, quanta in aliis eſſe ſolet, niſi illo in caſu, in quo cervix veſicæ aut urethra quam maxime comprimitur; quod ſi enim in fundum vim ſuam exerit corpus comprimens, parum urinæ collectum reddere mox coguntur, uti idem in gravidis haud raro obſervatur.

Thes. XXX.

Priuſquam ad affectus noſtri curam pedem promoveamus, quædam de prognoſi adnotanda veniunt, quæ pro ægri ætate, aut mali natura atque conſtitutione differt. Et quidem, ſi ex mente ſæpius allegati *Mery* à vitio primæ conformationis malum dependet, præſagium non adeo bonum formandum, & morbus incurabilis omni jure dicendus eſt; uti enim pleraque vitia in utero contracta medelam aſpernantur, ita de hoc non minus idem judicium ferendum eſt. Veſicæ quippe figura, quæ prorſus extraordinaria eſt, non facile in naturalem ab arte reducitur, & reducta etiam varia incommoda malo graviora & per totam vitam ſuſtinenda poſt ſe trahit. Cui accedit, quod a nativitate cum annulis vel ſcroto adeo firmiter coaluerit, ut ſine dilaceratione harum partium vel etiam illius inde ſeparari nequeat; quare præſtat manum, nempe chirurgicam à tabula, ſeu, ut rectius dicam ab hoc ramice removere. Quia vero ſupra §. 23. probatum ivimus, eumdem adventitiis ſæpius cauſis diverſimode agentibus deberi, circa hujus prognoſin occupati quam maxime erimus. De qua notandum, herniam veſicæ in inguine factam, ſi recens fuerit & incompleta, ita ut minore ſui portione protuberet, reponi perita manu æque ac inteſtina poſſe, neque illam, quæ paulo magis inveterata eſt ex intempeſtivo ægri pudore, quo malum diu celavit, vel chirurgi ignorantia aut negligentia omni curationis ſpe deſtitui, ſi modo manus auxiliatrices quantocyus adhibeantur. Quod ſi vero cum annulo aut ſcroto, aut teſticulo cohæret, aut etiam à quacumque cauſa id factum fuerit, inflammatio & ſtrangulatio acceſſerit, nihil remedii ſupereſt, quam ut operatio chirurgica ſine mora ſuſcipia-

 cipia-

cipiatur, quam ancipitis eventus esse, ægrumque in vitæ discrimen conjicere experientia haud raro evincit. Completa, nempe cystide ad scrotum in viris, in fœminis vero ad muliebria usque descendente, enterocele aut epiploocele natales præbere solet, eo, quod laminam peritonæi internam simul deorsum rapit, in quam, quia infundibuli figuram induit, omentum, frequentius intestinorum aliquod delabitur, quæ nisu atque pressione sua annulos magis dilatant, tumorisque molem augent, & strangulationem inflammationemque citius & certius inducunt, adeoque malum gravissimum & complicatum reddunt. Præterea vesica ita prolapsa alias etiam partes, cum quibus connexa est, loco & sede sua movet, nempe intestinum rectum, de quo casum in E. N. C. [*k*] adnotatum legimus, vaginam item uterinam aliasque, quas sicco pede hic transimus. In infantibus, uti omnibus herniis, ita & huic majori cum successu opem ferre in artis potestate est. In senibus e contrario plus periculi alit, & difficilius reponitur, idque plures ob rationes, quarum non ultima est musculi obliqui externi aponeurosis in hac ætate firmior atque siccior reddita. Quod jam herniam cum uteri prolapsu conjunctam attinet, illa matrice in situm naturalem reposita, inque eodem detenta uno eodemque labore restituitur; idem de vagina ejus foras prorumpente sentiendum est. Si denique calculi aliaque corpora heterogenea præter uterum non parum eo contulerunt, iis dextra manu & sectione exemptis hic morbus situs vel sponte curatur, vel facili postea negotio & arte restituitur.

Thes. XXXI.

Quod jam ultimo loco curam herniæ cysticæ attinet, circa quam morbo e supra memoratis signis cognito ars vel medica vel chirurgica maxime occupata esse debet, primo tenendum est, quod, uti modo in prognosi annotavimus, si malum vitio conformationis in utero jam contracto debetur, in artis potestate non sit, medelam aliquam afferre, quia illo in casu vesica urinaria non modo cum annulis, sed & scroto atque testiculi tunicis firmius coaluit, quam ut ab illis perita etiam manu separari queat, aut si vel maxime id tentare allaboret medico-chirurgus rerum suarum maxime gnarus, utique laborem irritum suscipiet, quia ejusmodi figura & situs vesicæ, utut in se spectatus contra ordinarias naturæ leges sit, in ejusmodi tamen subjectis, in quibus à nativitate ita se habet, non sine omni ratione naturalis seu rectius congenitus æstimandus est. Præterea si etiam artis magistro licet esse adeo felici, ut vesicam ita constitutam reponat, & repositam in situ conservet, non sine fundamento conjicere licet, gravissima inde symptomata subsequutura esse, nullis remediis mitiganda aut profliganda, imo & funestum metuendum esse eventum. Proinde cum sæpius allegato *Mery* hunc affectum incurabilem pronunciamus, satius esse putan-

[*k*] Dec. II. Ann. V. obs. 71.

putantes, in hoc rerum ſtatu nihil tentare, quam felicem curam magno, ſed irrito hiatu polliceri, eoque ipſo & ægri vitæ & propriæ famæ male conſulere. Quod ſi vero, uti nobis perſuaſum eſt, ſæpius allegata hernia poſtea demum à cauſis adventitiis; iiſque variis prognata fuit, non omnis felicioris curæ ſpes decollat. In qua tradenda omnes circumſtantias & cautelas exponere eo minus neceſſarium ducimus, quo magis in aprico eſt, plurimas ab iſtis, quæ in bubonocele inculcari & attendi ſolent, atque in pleriſque monumentis medico-chirurgicis obviæ ſunt, parum aut nihil diſcrepare; ſed id potiſſimum agemus, ut quædam momenta noſtro affectùi propria, aut etiam non cuivis cognita enarremus atque exponamus. Cardinem rei in taxi verti, ſeu, ut clarius loquamur, in eo, ut viſcus e ſede prolapſum ſcite atque dextre reponatur, & repoſitum ſuo in loco conſervetur, nemo ignorat. Ad hoc facilius præſtandum ſuadent, ut impedimenta prius removeantur, quorum hic præcipuum eſt humor excrementitius in renibus ſequeſtratus, & continuo in veſicam depluens. Hic ſi accumulatus eſt preſſione tumoris & ſcroti elevatione manu chirurgi vel etiam ægri facta evacuetur, aut, ſi hoc fieri nequit, inſtrumento, quod catheterem vocant, blanda manu immiſſo, &, quod ſupra inculcavimus, non multum ultro citroque agitato, quo ipſo, uti veſicæ in alvum reductio non parum promovetur, ita non prorſus inutile eſſe cenſemus, inteſtinum rectum injecto clyſtere e ſordibus ſuis pariter liberare, uti in enterocele fieri ſolet. Circa ſitum, in quem æger componi debet, annotamus, ſupinum capite retrorſum inclinato minus commodum videri, utpote quo muſculi abdominis tenduntur, eorumque annuli magis ad ſe invicem accedunt, præprimis ille muſculi obliqui interni ab externo multum clauditur; uti idem in omni infimi ventris dilatatione contingit. Quo facto longe abeſt, ut hac compreſſione reductio juvetur, quin potius difficilior reddatur. Quam ob rem ſatius eſſe credimus, methodum quam ſæpius laudatus & non ſatis laudandus *Winslous* in prælectionibus chirurgicis in Horto Regio Pariſienſi inſtitutis tradidit, ſequi, qua ægrum in utrumque genu & cubitum procumbere jubet, capite verſus terram propendente, quo in ſitu muſculi & annuli relaxati partibus intromittendis aditum facilius concedunt.

THES. XXXII.

Poſtquam ægri æque ac chirurgi voto ſucceſſus reſpondit, bracherium ſubjecto & prolapſus naturæ accommodatum parti affectæ applicetur, quo in junioribus diu geſtato, junctis, ſi opus eſt, remediis appropriatis, præprimis ſi malum recens fuerit, annulus interdum conſtringitur, & æger à malo hoc ſatis moleſto immunis poſtea vivit. Sed hic probe cavendum eſt, ne aliqua veſicæ parte adhuc protuberante ſubligaculum illud adhibeatur, illaque magis minuſve comprimatur, utpote à quo dolor non

 levis,

levis, aliqualis urinæ ſupreſſio aliaque ſymptomata graviora certo certius inſequentur; quod auxilium utut palliativum ſit, nihilominus idoneum eſt, recidivam amoliendi aut etiam ulteriorem progreſſum avertendi. Quod ſi vero vel inveteratus mali ſtatus, vel veſicæ cum partibus ſupra memoratis adhæſio, vel inflammatio, vel alia ſymptomata, quæ præſto ſunt, ejuſmodi tentamen inutile prorſus reddunt, alia enchireſi res ſuſcipienda eſt, nihil aliud remedii tunc ſupereſt, quam ut ad operationem ſine mora confugiatur, quæ quia anceps eſt & dubii eventus, adſtantibus periculum, in quo æger verſatur, exponendum. Non vero multis explicabimus, quæ vel ante operationem vel in eadem vel etiam poſt eam ſollicite obſervanda ſunt: ſcilicet ut ægri corpus convenientibus remediis præparetur, & ſi repoſitionis conamen ex voto non ſucceſſit clyſteribus, fotibus, inunctionibus atque balneis partes eo diſponantur, ut ſi corruptio earum è livore cutis cognoſcenda jam præſto eſt, operatio non ſuſcipiatur, non minus qua ratione illa inſtituenda ſit, & quæ methodus præ aliis eligenda ponderet. Ut porro in adminiſtratione reductio non è directo ſed verſus oſſa ilei tentetur, annulorum decurſum probe attendendo, ſimul etiam conſiderando, annulum obliqui externi huic actioni quam maxime obicem ponere, nec non illam portionem, quæ ultimo elapſa fuerat, primum immittendo. Non minus in inveterata, ſi pars prolapſa cum teſticulo aut ſcroto coaluit, levi manuum opera inde ſeparetur, potior vero veſicæ, quam illorum ratio habeatur, quo illa integra maneat atque illæſa, aut ſi divulſio fieri nequit, ad ſuppurationem uſque relinquatur; ut etiam ſi dilatandus annulus eſt, ſcalpello recurvo theca munito (*biſtouri caché*) aut cathetere ſulcato lamella utrinque inſtructo utatur chirurgus, ad læſionem veſicæ protuberantis præcavendam; ut etiam arteria epigaſtrica ſollicite evitetur. Neque prolixi erimus monere, ut poſt operationem apparatus idem ac eodem modo, uti in bubonocele applicetur, accidentibus quovis modo obviam eatur, præprimis febri atque convulſionibus; annulus item quantum in arte poſitum eſt, conſolidetur, aut, ſi hoc obtineri nequit, ad recidivam præoccupandam bracherium, quod annulos probe comprimat, per aliquod tempus geſtetur. Et quæ ſunt alia, quæ pagina hæc non capit, atque à bubonoceles enchireſibus haud diſcrepant.

THES. XXXIII.

In aliquibus vero, quæ haud exigui momenti ſunt, non parum differt; quorum primum eſt, quod cyſtis urinaria, non uti inteſtinum aut omentum peculiari ſacco extraordinario atque; à lamella peritonæi interna formato involuta ſit, ſed ſolum aliqua ejus portio eidem ſuperimpoſita, quod ideo probe notandum eſſe cenſemus, ne operator ejus defectum animadvertens aliquid inſoliti ſubeſſe exiſtimet, aut de ejus exiſtentia perſuaſus, loco illius alias partes, ſed infelici conamine incidat. Qua occaſione monemus, nos ea, quæ modo de ſacco peritonæi diximus, de extraordinario intellecta velle. Nam

Nam quod productionem lamellæ externæ vaſa ſpermatica comitantis & in ſtatu hoc p. n. mole ut plurimum auctæ ſpectat, illa pariter ac in alia bubunocele occurrit; eſt ergo hic nonniſi unicus & ſimplex, qui in reliquis duplex cernitur. Quo ſuppoſito Petiti enchireſis, qua ſaccum internum non incidit, ſed integrum una cum partibus prolapſis in alvum reponit, nullum hic locum invenit. Secundo quod liquor ſeroſus, qui in operatione bubonoceles effluere alias ſolet, hic quoque non reperiatur; quod ipſum conceptu facile cuivis eſt, qui in memoriam ſibi revocat, quod modo dictum à nobis eſt, nempe ſaccum peritonæi hic deeſſe, in quo ſeroſitates ex abdominis cavo depluentes hoſpitantur, niſi quod ſi forte ſaccus ſuperior inciditur, non minus aliquid ſeri effluere conſpiciatur. Idem contingit, ſi inſtrumentum ulterius, quam par erat, adactum veſicam lædit, quo facto, lotium, ſi quod adeſt, à dicta ſeroſitate diverſum profluit. Flatus in inteſtino ſtrangulato à fæcibus incarcerati repoſitionem enteroceles haud raro retardant, quandoque etiam omnino eludunt, quod hic ab urina non æque expectandum eſt, & quidem eam ob cauſam, quia illa tanquam corpus fluidum in inferiorem veſicæ partem facilius propellitur, atque portio prolapſa hoc modo depletur, excepto illo caſu, in quo annuli medium veſicæ adeo comprimunt, ut viam ei & tranſitum præcludant; inſuper quia cyſtis urinaria in infimi ventris cavitate non ita libere fluctuat ac inteſtina, repoſitione rite peracta ægrum non ita facile recidivæ obnoxium eſſe judicamus. Circa diætam obſervandum, ut æger poſtmodum à potus ingurgitatione & diureticorum uſu ſibi quam maxime caveat, ob metum novæ dilatationis veſicæ, & mali inde repullulantis, ut & mictum non diutius retineat, ſed quam primum accedente ſtimulo admonetur, illius excretionem promoveat.

Thes. XXXIV.

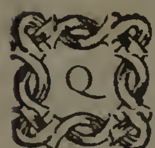
Et hæc de cura prolapſus per inguinum alterutrum dicta ſufficiant, quibus verbo ſubjungimus illam, quæ in altera ſpecie annotanda venit, ſcilicet ſi veſica una cum utero aut ejus vagina in ſinum pudoris deſcendit, ſpecialis ei cura vix debetur, valet quippe hic illud, quod medici ſemper in ore habent: Morbo primario curato, ſecundarium, ſeu qui ab illo natales duxit, ſponte cedere, aut ſaltem levi poſtea negotio profligari. Omnem ergo operam in eo collocet medico-chirurgus, ut dextro manuum miniſterio matricem ejuſque vaginam debitum in ſitum reponat, atque in eo, quantum poſſibile eſt, retineat, quem finem, ſi aſſequutus fuerit, veſicam ſimul in locum ordinarium reſtitutam credat. Quod ſi vero illa ipſa calculos in ſinu ſuo foveat, conſilium ex arena capiat, & illud præſidii genus, quod *Ruyſchius* adhibuit, pariter amplectatur, atq; lithotomia apparatu hactenus inuſitato inſtituta eos eximat, ne gravitate ſua repoſitioni obicem ponant, quæ utut felici cum ſucceſſu facta perhibeatur, noſtro judicio non levi difficultate premitur, quia ſi uterus ſimul laborat, ille operatori locum & ſpatium

tium vix concedit, ſi vagina, illa ſimul ob rugoſitatem quam præ ſe fert, non ſine periculo inciditur. Quamobrem ſi hæ circumſtantiæ illam fieri non permittunt, eadem nonniſi utero aut vagina in ſitum repoſitis & quidem methodo ordinaria inſtituatur. Quod ſi denique inverſio colli eventu rariſſimo cuidam in praxi occurrat, quia ejus obſervatio *Corn. Solingen* propria &, quantum novimus, ſpecialis eſt, optime faciet, ut eo modo incedat, quo ipſe uſus eſt, qui in eo conſiſtit, ut fotu conveniente præmiſſo ope ſpecilli corio molliore atque ſpongia muniti, nec non liquore adſtringente imbuti collum priſtinum in locum reſtituere, & ſubligaculo commodo in ſitu illo detinere allaboret. Et hæc ſunt ea, quæ de noſtro affectu in medium proferre è re eſſe duximus. Plura quidem, fatemur, de hoc argumento, ſi è re viſum eſſet, maxime circa curam adduci potuiſſent, verum ne nimium excreſcat hic labor, vela contrahimus, *Deo ter. opt. max.* pro conceſſis hactenus viribus devotas & humillimas gratias perſolventes. B. L. enixe rogatum cupimus, velit qualemcumque hunc ingenii fætum benignis oculis excipere, atque ſi plures in eo nævos deprehenderit, ſibi in memoriam revocare, tyronem plurima ſubterfugere. Eos vero, qui in more habent, omnia theonino dente rodere parum curamus.

FINIS.

CHRIS-

CHRISTOPH. HENR. PAPEN
PHYSICI GOTTINGENSIS
EPISTOLA
AD ILLUSTRISSIMUM VIRUM
ALB. DE HALLER
DE STUPENDA HERNIA DORSALI.

UOTIES ad te *Vir Illuſtris* aditus mihi patet, toties ex familiari colloquio medico, quod pro humanitate & favore in me ſemper collato nobis intercedit, lætus recedo. Benevolis auribus hiſtorias morborum & obſervationes meas clinicas non ſolum excipis, ſed & annotationes qualeſcumque ad incrementum artis ſalutaris pertinere, & fulcra praxis rationalis eſſe maſcule cenſes. Sic quoque eſt, quod ars ſanandi majorem certitudinem, maximumque ſemper incrementum ceperit, quando viri eruditi, acumine ingenii præditi, depravata imaginatione non contaminati, ex principiis genuinis obſervationes & hiſtorias morborum cum judicio diſcretivo ad corpora morbis labefactata applicare docuerunt: cum e contrario, præconceptæ opiniones, falſæ hypotheſes, fictæ ac lepidæ fabulæ, quæ vana gloriola ſubinde ſuppoſuit, dieſque delet, detrimento & opprobrio arti omnino fuerint. Bona igitur tua gratia ac venia, obſervationem rariſſimam herniæ dorſalis ſtupendæ magnitudinis, de qua nuper tecum communicare licuit, quamque, ut literis conſignaretur, dignam judicaſti, ſine fuco & verborum pompa tibi trado, &, ut verbis Baglivi utar: expertus loquor, vera dico, ſancteque affirmo.

Virgo ruſtica Anna Eliſabeth Voſs quinquaginta annorum, robuſta ac quadrata, die viceſimo octavo julii hujus anni ſole tum maxime urente, ut in Farenheitiano thermometro mercurius ad 94. gradus adſcenderet, raro utique exemplo, meſſoria falce occupata ſubitanea morte extincta eſt. Inde viceſimo nono julii a præfectura regia Harſte vocatus, in pago *Herperhauſen*, qui in agro noſtro Göttingenſi ſitus eſt, ſectionem legalem una cum chirurgo noſtro *Bornemann* inſtitui. Cum non plures quam viginti quatuor horæ a morte fæminæ præterlapſæ eſſent; ob calorem tamen ſummum cadaver maxima putredine correptum reperimus. Nulla læſio ex-

terne apparuit. Horrendum vero ſpectaculum oculos alliciebat, cum tumorem admodum magnum ſacco ſimilem omnem expectationem ſuperantem de ano ad ſuras propendentem videremus. Hæſi & obſtupui, ac tumorem aliquem cyſticum ſubeſſe primo intuitu mihi perſuaſi [a]. Cutis hujus ſacci admodum expanſa erat ac nitida, venis quam plurimis valde conſpicuis intertexta, figura lagenæ maximæ oblongæ ſimillima. Longitudo ulnæ fuit. Circumferentia in ima parte ſeſquiulnaris, diameter in eodem loco fere ſemicubitalis. Ad anum idem tumor & originem ſuam ſenſim & paulatim imminuebatur, ut denique ſpithamæ diametri eſſet, ubi proximus principio, quod in latere dextro circa orificium ani fuit. Inde ſuper muſculum glutæum majorem ejus lateris ad regionem oſſis ſacri circulum pene ellipticum ſecundum ductum foſſæ natium formabat [b]. Chirurgus cultello inciſionem a fundo verſus originem ſecundum rectam lineam inſtituit.

Itaque maxima continuo pars inteſtinorum tenuium una cum meſaræo, parte coli & omenti in medium proſiluerunt, inexpectato mihi nec opinanti & adſtantibus ſpectaculo, quum, ut ingenue fatear, de ejuſmodi incongrua & inconſueta hernia dorſali me nihil unquam vel audiviſſe vel legiſſe recorder [c]. Saccus iſte præter partes jam recenſitas nihil præternaturale continuit, niſi paululum ſeri flavi. Ad principium uſque chirurgus ſectionem continuavit. Tum vero, cum portio inteſtini coli orificium herniæ repleret; ſectionem externam continuari nolui, & cadavere in tergum ſupinato abdomen aperiri juſſi, quo melius ab interioribus via herniæ detegi poſſet. Ita fuit, cum maxime raritatem formæ miraremur. Totum enim abdomen extenteratum vidimus [d]. Inteſtina tenuia per foramen herniæ prius in ſaccum deſcenderant, inde meſaræum valde elongatum [e] ſequebatur, ac tandem principium

[a] *Barbette in chirurg. P. 1. c. 7.* „Sed nobis plures alias praxis demonſtrat, & quæ „apud ſcriptores non reperiuntur: nam experientia me docuit, peritonæum etiam in parte „poſteriori verſus dorſum poſſe diſrumpi & ibi herniam efficere. Inguina ſunt locus herniis „conſuetis, verum noli tibi perſuadere, peritonæum in aliis locis non poſſe diſrumpi & „ibi herniam efficere, ſupra umbilicum contingit, ſed rariſſime, infra umbilicum, & ad „ejus latera, & longe ſupra inguina non dumtaxat ego juxta alios hernias vidi, ſed cum illis „tanquam cum abſceſſu agebatur, & chirurgus non aliam ſui erroris rationem in medium „producebat, quam quod ibi herniis conſuetus locus non eſſet.

[b] Quod inter cutim & muſculos inteſtina ſeſe aliquando urgeant, idem in chirurgia ſcribit.

[c] „De herniis ſcrotalibus & aliis admodum magnis multa exempla nota ſunt & *Job.* „*a Meeckren in obſerv. med. chirurg. cap. V.* hiſt. de ſene refert, cujus ſcrotum fere omnia „inteſtina continuit. *Joach. Camerarius* herniam vidit. 40. libras pendentem Inteſtina „omnia tenuia alteram partem ſcroti replentia habet *Thom. Barthol. cap. 4. obſ. 28.* Vid. „itidem *Fabric. Hildan. obſ. chirurg. cent. 3. obſ. 64.* It. *Felic. Platerum in obſerv. Lib.* „*3. p. 741.* ubi ſtupenda omphalocele deſcripta eſt.

[d] Per muſculos abdominis vertebras dorſi tangi potuiſſe, cum omnia inteſtina in ſcrotum delapſa eſſent *Job. a Meeckren l. c.*

[e] De hernia vicennali ſolo pondere moleſta ex decubitu ilei una cum annexo meſenterio ad longitudinem ulnæ vid. *Bonet. in ſepulchreto.* It. *Thom. Barthol. cent. 2. hiſt. 95.* meſenterium cum inteſtinis tenuibus omnibus in ſcrotum delapſum abdomenque alterum præ ſe tuliſſe refert.

cipium coli cum appendice vermiformi [*f*] ſuccedebat. Ipſa flexura coli, quam in regione iliaca ſiniſtra format, deformata & ſede diſturbata erat [*g*]. Sed & pars inferior coli, una cum maxima parte recti inteſtini in orificio herniæ hærebant. Ventriculus in medio abdominis ſitum perpendicularem induerat, ut pylorus cum duodeno maximopere expanſo ac in gyrum torto in pelvi ante orificium herniæ ſitum occuparet. Uterus oblique ad foramen herniæ inclinabat, & ovarium dextrum, quod parvis hydatidibus obſeſſum & ſcirrhoſum erat, una cum tuba fallopiana orificio itidem herniæ inhærebat. Colon naturalem magnitudinem multum excedebat. Inteſtina tenuia valde inflammata & vaſa eorumdem ſanguine maxime turgida conſpiciebantur [*h*]. Tum coli inferiorem partem ante oſtium herniæ filo ligari juſſi & diſcindi, quo exquiſitius viam deſcenſus expiſcaremur, & remotis inteſtinis probe latus dextrum orificii ani & marginem coccygis antrum oblongum verſus os ſacrum ſeſe extendens perſpicere licuit, per quod digiti in cavitatem ſacci extra corpus penduli facili negotio adigi poterant. Hinc ſaccumillerniosum peritonæo continuum in lateribus pelvis ſubnaſcentem vidimus, ſic, ut infundibuli inſtar in parte antica & laterali cum pubis oſſe & iſchii, itemque ſub foramine ovali magno iſchii & pubis cum muſculo obturatore interno mediante ſubſtantia cellulari admodum conſpicua quam laxiſſime cohæreret, tandemque per foramen oblongum modo deſcriptum ſubque ligamento iſchiadico ſacro ex pelvi exiret. Cutis ipſius ſacci pollicis craſſitiem æquabat, ac tota cavitas interna continuatione peritonæi admodum cellulari obducta erat. Præterea notari meretur, cadaver admodum pingue fuiſſe, & ſaccum ipſum ſub cute externa multa pinguedine cinctum. De omnibus & ſingulis cauſis ad generationem hujus herniæ ſpectantibus, cum accurate quærerem, nihil ab agnatis & ſorore expiſcari licuit, niſi: defunctam ante decem annos tuberculum parvæ pilæ magnitudinis circa anum ſenſiſſe, quod ſenſim ſenſimque incrementum ceperit donec in iſtam, quam vidimus, molem excreſceret, & miſera quoties alvum deponeret, brachio totum ſaccum ſuſtentare & ad latus ſiniſtrum corpus invertere, eodemque in latere in lecto decumbere, ſub laboribus vero ſaccum ſuum mantili dorſo ſubligare coacta fuerit. Frequentiſſimos quoque bor-

[*f*] Circa herniam ab inteſtini cæci deſcenſu *Riolan. anthropogr.* Lib. 2. cap. 12. ſeq. notatu digna habet: „ Cum cæcum inteſtinum prope renem dextrum peritonæo contumaciter adhæreat, non poſſum adduci, ut credam cum *Galeno*, ſolum hoc inteſtinum vinculo ſolutum eſſe, ob idque facile in ſcrotum decidere: experientia docet ſolum ileum pubi proximum enterocelen facere, inveni tamen in puerulis, quibus tum oſſi ſacro incubat in ſcrotum delapſum, & nuper in pharmacopœi cadavere juxtra inguen provolutum obſervavi.

[*g*] *Blaſius obſ. med.* 8. hæc habet: „ Aperto cadavere inteſt. colon rupto peritonæo dilatatis externis cavitatem ventris magna ex parte reliquiſſe obſervabatur loco eo, ubi ad conſtituendum rectum flexuoſum valde ſiniſtro in latere detinetur.

[*h*] *Salmuth Cent. I. obſ.* 11. meſaræi partes cum inteſt. prolapſas putreſcentes & jam corruptas vidit. It. in hernia incarcerata inteſtina inflata cum peritonæo, omento & meſenterio inflammata & gangrænoſa quoque vidit *Frid. Hoffm. in methodo medendi Libr.* 2. *cap.* 2. *p.* 429.

borborygmos in hernia obmurmurantes ab adſtantibus exauditos fuiſſe retulerunt.

Habes hic, *Vir Generoſe ac Illuſtris* hiſtoriam & obſervationem, quantum ſcio, rariſſimam. Cum vero otium, quemadmodum tibi notum eſt, nullum mihi ſit, & inter tot labores & ſingulis horis in praxi clinica concatenatas interpellationes limatiora ac digniora exhibere non liceat, ut ignoſcas rogo. Obſervatio de puero male pro hermaphrodito habito, quem ad *Te* nuper miſi, decadi primæ obſervationum medicarum proxime in lucem edendæ inſerta erit. Summum numen *Te* Vir Generoſe ac Illuſtris quam diutiſſime ſalvum & incolumem, in incrementum ſcientiæ medicæ & Academiæ noſtræ Georgiæ Auguſtæ eſſe jubeat. Vale, meque in poſterum commendatum habe.

Scrib. Göttingæ d. VIII. Aug. cIↃ IↃ CCL.

JOAN.

LXXIV.

JOANNIS CHRISTOPHORI POHLII

MEDICINÆ PROFESSORIS,

DE HERNIIS

Et Speciatim

SARCOCELE.

PROGRAMMA.

Lipsiæ anno 1739.

CHirurgia, Medicinæ pars antiquiſſima [a], quæ manibus medetur, egregium in praxi clinica ſibi vindicat uſum, & non ſolummodo tanquam utiliſſima, ſed maxime etiam neceſſaria, ab artis peritiſſimis explicatur atque ventilatur. Communiter vero illa a celeberrimis medicis in chirurgiam medicam & manualem dividitur. Medica eſt, quæ medicamenta, tam interna, quam externa, eligit, & ratione circumſtantiarum rite adhibet. Manualis vel manibus nudis vel inſtrumentis externe auxilium præſtat, mediante σύνθεσι, διαίρεσι, ἐξαίρεσι, ἀφαίρεσι, πρόθεσι, διορθῶσι; ad quam poſteriorem, manualem ſcilicet imprimis referri poteſt omnium herniarum tam verarum quam ſpuriarum medela, ita ut in curandis herniis veris partes quædam abdominis loco ſuo motæ, iterum in priſtinum ſuum atque genuinum ſtatum redigantur, in herniis autem ſpuriis & impropriis partes ſuperfluæ auferantur. Hernia enim vera annumeratur tumoribus, ubi relaxatum vel nimium extenſum peritonæum anſam præbet, ut inteſtina vel epiploon aliud occupet ſpatium, & deinde protuberantiam præternaturalem formet. Differunt vero herniæ ratione loci, quem occupant, ortuſque, quorum reſpectu in tres claſſes plerumque dividuntur. Primam ſpeciem conſtituit hernia umbilicalis, ſeu ἐξόμφαλος, quæ oritur ex relaxato annulo tunicæ exterioris, peritonæi ligamenta, ex vaſis umbilicalibus in fætu perviis ortum ducentia, cingentis. Si autem peritonæum infra hunc locum variis in partibus abdominis laxetur, muſculi externi læſi vel eorum aponeuroſes in interſtitiis nimium in modum expanſæ, atque integumenta preſſioni inteſtinorum paulatim cedant; tunc ſiſtunt herniam in genere ſic dictam ventralem. Secunda ſpecies inguinalis, ſeu βȣβωνοκήλη exiſtit, quæ formatur, dum muſculi quacumque ex cauſa fortiter contracti, aut inteſtina, aut epiploon ad inguen uſque elapſa, protrudunt. Tertia ſpecies emergit, ſi inteſtina vehementiori modo majorique vi depreſſa, in ſexu potiori in ſcrotum, in ſequiori in pudendi labra devolvuntur, ſicque herniam perfectam, in viris ὀσχεοκήλην dictam efficiunt. Locus, ex quo prolapſus ortum ducit, idem eſt, uti in bubonocele. Nimirum proceſſus peritonæi nimium in modum extenditur, & preſſio perpetua annulum tam amplum reddit, ut inteſtina vehementiori motu in ſcrotum abeant. Quemadmodum autem ex hoc vario ortu & loco variæ herniarum denominationes provenerunt; Ita pari etiam modo diverſitas materiæ, ex qua formantur herniæ, iiſdem varia impoſuit nomina. e. g. Si in hernia umbilicali ſolummodo inteſtina ſpatium implent, partemque ultra modum extendunt, inſigniuntur nomine enteromphali. Interdum autem fieri ſolet, ut epiploon ſiſtat herniam, hincque nomen epiplomphali ortum eſt. Quando e contrario inteſtina & epiploon ſibi invicem juncta exiſtunt, nominantur entero-epiplomphalus.

Præ-

[a] Ex veterum ſcriptis patet, quod Chiron Centaurus, Saturni & Philyræ filius, chirurgiæ inventor eſſe debeat.

Præterea ſi contingat, ut in hernia inguinali & ſcrotali inteſtina nuda inveniant locum, deſcribitur nomine enteroceles; ſi tantummodo omentum, epiploceles. Non raro etiam circa hernias hoc phænomenon deprehenditur, ut in enterocele colluvies fæcum accumuletur, ibique moram nectat, & quidem in illis locis, in quibus herniæ fuerunt ortæ; illudque maxime obſervatur in hernia inguinali & in ſcrotali, quarum repoſitio ſi ob cauſam ſuperius modo allegatam difficillima exiſtit, tunc ſalutantur illæ herniæ infarctæ vel incarceratæ [*b*]. Non ignota eſt diſtinctio in hernias completas & incompletas. Completæ ſunt illæ, quæ in ſexu potiori uſque ad ſcrotum, in ſexu ſequiori uſque ad pudoris labia vergunt: incompletæ, quæ in utroque ſexu non ultra inguina deſcendunt. Dividuntur etiam herniæ in ſimplices & compoſitas. Interdum enim accidit, ut modo in uno & altero loco ſimul herniæ appareant, aut inteſtina & epiploon ſimul delabantur. Porro ab experientia compertum eſt, herniam propriam ſeu veram cum impropria, id eſt, cum hydro-pneumatocele, hydro-cirſocele, conjungi poſſe. Ad dignoſcendas autem herniarum ſpecies ocularis requiritur inſpectio, & hernia præcipue umbilicalis ſeu Εντερόμφαλος ex tumore neque nimium molli, neque nimium duro cognoſcitur; partibus autem compreſſis, ſonus percipitur, & quando æger reſupinatus jacet, in priſtinum rediguntur ſitum inteſtina, herniaque mox deſidit, nec magnitudine æquat reliquas herniarum ſpecies. Επιπλόμφαλος præbet tumorem mollem, qui digitis abſque murmure cedens, compreſſione facta, mox diſparet. Bubonocele ex tumore, in inguine hærente, cognoſcitur, & ſumtis cibis magis accreſcit, paulo ſupinato corpore vel ſponte evaneſcit, vel leviori modo preſſus, diſparere ſolet. Flatus interdum ibi immorantur, & tunc ex improviſo augmentum capit, ſimulque ex murmure illius lateris cauſam intus latentem dignoſcimus. Multo difficilius bubonocele, quæ jam inflammatione corripitur, a bubone venereo diſtinguitur, id quod ex obſervatione patet, quam dedit plublicique juris fecit *Petrus* de *Marchettis* [*c*] hiſce verbis: „ Villicus quidam, bubonocele laborans, barbitonſorem acceſſit, qui venereum bubonem cum exiſtimaret, ejus proinde „ ſectionem ſuadebat: Quamquam æger cum nulla alia muliere uxore pro- „ pria excepta, rem ſe habuiſſe, ſancte affirmaret, honeſta equidem, ac „ pudica; cum vero tonſor opinionem ſuam tueretur mordicus, atque „ omnino ſectione opus eſſe contenderet, eam tandem miſer villicus admi- „ ſit, ex qua cum fæces erumperent, ſtatim in lipothymiam prolapſus eſt, „ tonſore obſtupente. Ego vero cum caſu illac tranſirem, vocatus, ſtatim „ digito compuli inteſtinum in locum proprium, applicato ovi albumine „ cum ſanguine Draconis, atque linteo quadruplicato compreſſione facta, „ arctius

[*b*] Vid. Celeb. *Heiſterus* pag. 587. in editione M. DCC. XIX. Ejuſque diſſertatio de hernia incarcerata ſuppurata, ſæpe non lethali, Helmſtadii 1717. edita. Et Domini Collatores Luſatici in collatione ad eruditionem hiſtoriamque pertinente, parte XXXIII.

[*c*] Obſervationibus medic. obſerv. LV. pag. 145.

„ arctius nonnihil constrinxi quatuor dies, a quibus cerato demum ad her-„ niam ab Aquapendente usus spatio decem dierum, sectæ partes coalue-„ runt. Tandem meo consilio totum vitæ tempus gestato cingulo multos „ annos incolumis vixit". Celeberrimus *Heisterus* [*d*] ex Hieron. Fabric. ab Aquapendente & Starpart van der *Wiel* varia recenset exempla de incongrue curatis bubonocelis; differunt autem invicem quam maxime, ortu, progressu & causa, jam nominatæ herniæ. Præceps est inflammatio bubonis, & gravioribus stipatur symptomatibus; bubonocele vero utplurimum mitioribus lentaque præsertim corripitur inflammatione. Peculiaria præterea se produnt signa ex incluso in tumore intestino, atroces plerumque dolores, frequens vomendi conatus, & convulsiones hunc morbum comitantes, quibus rebus sic stantibus facile mors sequitur. Herniarum autem verarum in scroto situm suum occupantium, signa ex tactu depromuntur, siquidem intestina hoc in loco maximam efficiunt expansionem, & tumor durus & elasticus se sistit, in entero-epiplocele, quando iterum in locum genuinum redacta fuerunt intestina, & epiploon saltem in scroto remanet, tumor mollis tactui non cedens relinquitur, qui facta tandem & hujus repositione plane evanescit. Occasionem quidem herniarum suppeditare possunt causæ variæ; primariam tamen derivare solebant veteres a rupto peritonæo, sententiam maxime talem stabilientes, quasi peritonæum in utraque membrana rupturam passum esset, quæ vero opinio militat contra experientiam, quin potius nimia peritonæi expansio plerumque magis in culpa esse deprehenditur. At vero huic nimiæ dilatationi ansam præbere possunt causæ externæ & internæ. Oriuntur enim utplurimum herniæ, dum musculi abdominis fortiter contrahuntur, & cohibito spiritu comprimuntur, id quod maxime fieri solet saltatione, lapsu ex alto, contusione, tussi ferina, præter modum clamando, tibias inflando, magnum pondus fortiori corporis nixu attollendo, & qua sexum sequiorem partu laborioso; in recens natis, quorum umbilico ligatura laxior fuit injecta, vagitu vehementiori, tussi ob materiam tenacem nimia, quæ omnia efficiunt, ut intestina atque epiploon in peritonæum nimis relaxatum delapsa materiam præbeant herniis. Ad prognosin harum herniarum quod attinet, res valde anceps est, qualem inde eventum nobis promittere debeamus. Siquidem intestina ita delapsa in junioribus subjectis facilius, in debilioribus difficilius pristino suo loco & statui restituuntur. Herniæ umbilicales infantibus quidem familiariores sunt, quam adultis, citius tamen & meliori modo curari possunt, nisi inflammationes accedant; in majorem autem increscunt molem in adultis, quam in juvenibus. Praeterea fæminis, quæ utero gerunt, herniæ periculosiores sunt. Idem judicium esto, si in sexu potiori colica, in sequiori passio hysterica superveniat. Inflammationes, conatus vomendi, rejectiones fæcum alvinarum per os, convulsiones, sudores frigidi mortem instantem prænunciant. In cura ante omnia

[*d*] In jam laudata dissertatione de hernia incarcerata.

repoſitio inteſtinorum tentanda erit, quæ corpore ægri reſupinato mediante leniori & ſucceſſiva intruſione optime peragitur. Deinde opera danda, ut inteſtina repoſita in ſitu ſuo, mediante faſcia, circulo frequenti abdomen cingente, retineantur, qua ſola deligatione herniæ in infantibus plerumque curantur. Elaſticitas demum atque tonus fibrarum in nimia expanſione peritonæi de novo eſt conciliandus. Si vero omnia hæc fruſtra adhibentur, tandem ad ſectionem chirurgicam confugiendum erit, & quidem priuſquam vehemens inflammatio accedat, quæ tamen operatio non omni periculo vacat, teſtibus celeberrimis chirurgis [e]. Poſtquam igitur generaliora hactenus de herniis veris expoſuimus; nunc ordo tangit hernias improprias ſeu dictas ſpurias a flatibus, ſero extravaſato, excreſcentiis, retardato ſanguine, atque ſemine ſtagnante, ortum ſuum ducentes, perquirere. Harum in numerum referri poſſunt omnes tumores, qui hernias tantummodo mentiuntur, & qui propterea tam ratione loci, quem occupant, quam reſpectu materiæ, quam in ſe continent, varias acceperunt denominationes. Sic enim tumor in gutture bronchocele, in ventriculo gaſtrocele, in variis partibus e materia ſevo ſimili enatus ſteatocele, aut ex ſaburra tophacea coacervatus, porocele, in umbilico ex ſero ſtagnante hydromphalus, ex flatu pneumatomphalus, e ſanguine infarcto varicomphalus, e carne luxuriante ſarcomphalus, in ſcroto & teſticulis tales tumores ex iiſdem cauſis hydrocele, pneumatocele, variocele ſeu cirſocele & ſarcocele vocari ſolent. De quibus omnibus ex inſtituto egit *Gaſpar Hoffmannus* [f]. Temporis & inſtituti noſtri ratio non permittit, ut omnes & ſingulas herniarum ſpecies prolixe explicemus, ſed potius de *ſarcocele* tantummodo quædam adhuc monere nobis eſt animus. Variam apud auctores invenimus hujus tumoris deſcriptionem pariter atque denominationem. *Græci* vocant σαρκοκήλην, *Celſus*que [g] raro, inquit, ſed aliquando caro quoque inter tunicas (teſticuli) increſcit. *Galenus* [h] teſticulos vocat induratos & in aliis locis [i] eamdem cum ſcirrhis comparat. Moderni ſarcocelen interpretantur, quoties carnoſum quiddam in ſcroto teſtibus adnaſcitur. Juxta acta *Haffnienſia* [k] „ Sarcocele „ non tam adnaſcitur teſtibus, quam innaſcitur, hoc eſt, totum teſtem, „ ejuſque vaſa omnia materiæ novæ acceſſu ita infarcit, ut aliquando etiam „ vigecuplo ſe ipſo gravior ampliorque evadat. " Secundum noſtrum conceptum propriamque obſervationem ſarcocele eſt tumor teſticulorum fibroſus & carneus, plus minus durus & doloroſus ſucceſſive ortus, qui aut totam teſticuli ſubſtantiam auget, inque molem carni ſimilem convertit, aut ſaltem

[e] Videatur celeberr. *Heiſt.* in chirurgia pag. 592. ubi ſententiam ſuam de ſectione in herniis ſcroti explicat.
[f] In inſtitutionibus medicis pag. 49.
[g] Libr. VII. cap. XVII.
[h] Libr. de tumor. præt. nat.
[i] L. XIV. meth. med.
[k] Vol. I. obſerv. 97. pag. 188.

ſaltem parti hujus adnatus excreſcentiam veluti carnoſam format. Hic tumor, niſi mature diſcutitur, in ſcirrhum aut exulcerationem carnoſam tandem abit. Ab experientia ſatis compertum eſt, ſarcocelen interdum complicari cum hydrocele, tuncque nomen ſortitur hydroſarcocelis. Quæ vero iterum duplicis conſtitutionis eſſe ſolet. Sero enim extravaſato, & ex tunicis teſticulos ambientibus in ſcrotum emiſſo, paulo poſt durior in conſpectum prodit teſticulus, remanente autem ſero in teſticuli ſubſtantia incluſo, tactui ſe non manifeſtat. Interdum etiam utriuſque hujus mali indoles ita eſt comparata, ut perſcrutari aut diſtinguere non ſatis valeamus. Ejuſmodi exemplum recenſet *Fabricius Hildanus* [*l*], ubi cum aliis in conſilium vocatus, non ſolum carnem circa dextrum teſticulum concretum, verum etiam ſcrotum ſeroſis humoribus ita extenſum reperit, ut magnitudinem infantis fere adæquaret. De cætero obſervationes loquuntur, ſexum potiorem ſarcocele ſimplici ſæpius vexari, quam malo complicato, cui etiam aliquando regiones ſeu climata anſam præbere videntur. Inter alia verba lectu ſunt digna, quæ celeb. *Hoffmannus* [*m*] eam in rem profert: „ Gallos, inquit, „ infeſtant febres atque lumbrici, hydrocele atque ſarcocele, quos tumores „ ab immodico nucum caſtanearumque uſu provenire arbitratur. Ob humorum craſſorum ad teſticulos decurrentium, atque partis affectæ debilitatem ortam eſſe ſarcocelen, *Guido* & alii exiſtimant. Cui ſententiæ *Petrus Francus* [*n*], *Felix Platerus* [*o*], ſimul ſubſcribere videntur. Ex contuſione vaſorum ſpermaticorum in ſcroto, item ex ſucco e vaſis illis luxuriante hernias aliquando oriri, ſententia eſt *Veſalii* [*p*]. Præterea nec aliæ quidem cauſæ contemnendæ, quarum hinc & inde in obſervationibus ſuis mentionem faciunt auctores practici. Sic *Hildanus* [*] recenſet ſarcocelen ex regreſſu ſeminis in actu venereo ortam, & cum variis ſymptomatibus inde ſequutis ſtipatam; nempe: „ Generoſus quidam juvenis, cum amaſiam ſuam am„ plecteretur, atque cum ipſa in actu venereo eſſet, & jam ſemen ejaculare „ vellet, a quodam cubiculum ingrediente in actu ita deturbatus fuit, ut „ ſemen retroceſſerit, retentumque fuerit; unde ingens ipſi dolor in ingui„ ne enatus eſt, & teſticuli intumuerunt. Paulo poſt dolor in ſiniſtro ingui„ ne ſua ſponte remiſit, circa dextrum vero tumor remanſit, qui ſucceſſu „ temporis in ingentem herniam carnoſam excrevit. " Neque ſilentio prætereundæ ſunt contuſiones teſticulis maximam vim adferentes, cujuſmodi a cauſis ortam ſarcocelen variis notatu non indignis accidentibus ſtipatum legimus in ephemeridibus N. C. [*q*] exemplo viri honeſti, qui jactu cre-

S s 2 pidæ,

[*l*] Cent. 4. obſerv. 64.
[*m*] In volumine diſſertationum phyſico-medicarum, Lugduni Batav. 1713. in 8. editarum.
[*n*] Libr. de herniis cap. 23.
[*o*] Tract. 3. cap. de cauſis protuberantiæ.
[*p*] Libr. V. cap. 23.
[*] Cent. IV. obſerv. 64.
[*q*] Centur. I. & II. obſerv. CXXVI.

pidæ, ſiniſtrum inguen & ſcrotum graviter non ſine inſigni dolore læſus ſiniſtrum teſticulum ſenſim ac ſine ſenſu incrementum aliquod notabile cepiſſe, ac multo majorem ſuo a dextris vicino factum, animadvertit. Similiter beatus *Ettmullerus* [*r*] ſarcocelen cujuſdam ſubjecti deſcripſit, in quo ſcrotum ſecundum omnes dimenſiones valde magnum, & ad genua uſque propendit. Teſticuli ad latera in ſuperiori parte abſconditi fuerunt, qui contracti aut compreſſi doloris ſenſum excitarunt. Singulare & miratu dignum ſarcoceles & totius membri genitalis tumoris vaſti rariſſimique in cadavere menſe Junio MDCCXXV. ſecto exemplum e theatro anatomico Lipſienſi communicavit illuſtris *Waltherus* [*s*], præceptor meus omni honoris cultu proſequendus: „ At magnitudinem ſaltem declarare, & quæ nobis „ anatomen exercentibus de præputio venerunt, adjicere licebit, ut adeo „ ſupra deſcriptam, ponduſque librarum quadraginta, omnium tumor ac- „ cederet, id tunicæ, quæ dartos audit, deberi profitemur, quæ cellulo- „ ſa, laxa, flaccidaque eſt, & quaſi luxuriat, nec ſolum in ſcroto ſubſiſtit, „ ſedem utroque ſcroti latere veluti duplicata aſſurgit, ſeptumque ſutura „ externa indicat, conſtituit, ſicut *Rawius* oſtendit. Et in ſequentibus. „ To- „ ta diſtantia ab inguine ad præputii extremitatem unius ulnæ eſt, cum „ octava parte, cum ſiniſtro autem teſticulo ſaccum, fundo ejus appenſum, „ membranaceum & pellucentem extraximus, quem tunica vaginalis effe- „ cerat, hic duas libras ſeri parum tincti intra ſinum ſuum receperat, cap- „ ſæ adhærebat, ſicut in dextro teſticulo formatæ, quæ hinc inde nonnihil „ exeſo humorem priori ſimilem, loculoſque perpaucos, tophum denique „ minorem ſcutiformem & duobus foraminibus inſtructum. Pariter rariſſimum ſarcoceles varia poſt ſuppuratione eructantis oſſicula caſum reperimus deſcriptum in Ephemeridibus N. C. [*t*] Ad ſedem hujus mali quod ſpectat, in varias abeunt ſententias varii auctores. *Bauhinus* in theatro ſuo anatomico opinatur teſticulum dextrum non tam facile affici poſſe, quam ſiniſtrum. „ Cum dexter forſan teſticulus ob majorem per vaſa majora eo delatam ſan- „ guinis copiam ſit calidior ſiniſtro, & per conſequens robuſtior. E contrario *Fabritius Hildanus* [*u*] imprimis defendit, ſarcocelen firmiſſimam occupare ſedem in parte dextra. „ In tota praxi mea unicum ſolummodo, ex „ ſiniſtra parte laborantem hernia carnoſa (quæque tandem in cancrum ex- „ ulceratum atque inſanabilem degeneravit) me vidiſſe memini. " Mihi ipſi contigit ejuſmodi caſus in milite quodam munere Armiductoris in Arce Pleiſſenburg fungente, & ſarcocele teſticuli ſiniſtri anno MDCCXXXVII. laborante, qui tunc annum quadrageſimum ætatis ſuæ ſeptimum agens, animi ſui recreandi gratia iter equo vehendo ſuſcipiebat, in reditu vero, cum bene ebrius equum aſcendiſſet, preſſione teſticulum ſiniſtrum ita læſit, ut

[*r*] In programmate 1723. in Dni. Steinfeldi promotione edito.
[*s*] Vid. Acta Erud. Lipſ. an. 1725. p. 492. 495. ſeqq.
[*t*] Anno III. decur. annorum ſecunda obſerv. XIX.
[*u*] Cent. 4. obſerv. 64.

ut maximus humorum affluxus per breve temporis ſpatium inde ſequeretur, tumorque in dies augeretur, & ſcrotum progreſſu temporis tandem in eam magnitudinem extenderetur, ut amplitudine enterocelen mentiretur. Cum vero nihilo ſecius paulo poſt iterum equo iviſſet, ſicque miſer teſticulum jamjam affectum ephippio nimium impegiſſet, ſcrotum adhuc in majorem augebatur magnitudinem. Hinc circumforaneus quidam accerſitus omnem quidem adhibuit operam, ut mentiens enterocele reponeretur; ubi tamen perpetua manuum compreſſione dolores maximum in modum aucti fuere. Qua rerum facie exiſtente ego cum chirurgo ordinario in auxilium vocatus, in partibus ſcroti externis inflammationis vehementioris ſigna deprehendi. Qua propter cataplaſmata ex emollientibus atque diſcutientibus a chirurgo applicabantur; interne medicamenta præſcribebantur, quæ imminenti inflammationi obicem ponerent. Quibus tamen non obſtantibus, omnia in pejora ruebant, & undecimo poſt ſecundam contuſionem die omnes ceſſabant dolores, gangræna atque ſphacelus imminebant, maculæ imminentis gangrænæ uſque ad regionem umbilicalem ſe manifeſtabant, vitamque paulo poſt cum morte mutabat ægrotans. Proximo die cadaveris inſtituebatur ſectio, ſcrotum in peripheria caput infantis recens nati æquabat, apertis illius integumentis tota teſticuli ſubſtantia in materiam purulentam abiiſſe conſpiciebatur; cujus etiam materiæ parum tinctæ in cavitate ſcroti ſiniſtra ultra ſeptem repertæ atque evacuatæ ſunt unciæ, tunicæ ſubſtantiam ambientes, cremaſter nempe maxima ex parte adhuc integer in conſpectum veniebat, tunica autem vaginalis & albuginea dilaceratæ atque emaciatæ, vaſaque ſpermatica & corpus pampiniforme ſphacelata apparebant, teſticulus dexter adhuc involvebatur ſuis tunicis, ſigna gangrænæ imminebant, & hujus indicia adhuc in abdomine circa annulum proceſſus peritonæi, inque variis inteſtinorum partibus animadvertebantur; reliqua autem viſcera optime ſe habebant. Sed ſufficiant hæc tam de origine, quam de conſtitutione ſarcoceles. Jam vero pauciſſimis adhuc verba ſunt facienda de ratione mali ipſius curandi. Ubi vero varii occurrunt auctores ſententiam foventes, σαρκοκήλην diſcuti poſſe medicamentis internis reſolventibus, externe autem diſcutientibus. Credit *Matthiolus* in dioſcoridem, credit *Scultetus* in armam. chirurg. ſeſe ſarcocelen pulvere ononidis percuraſſe, attamen veritati ſimillimum mihi videtur, hydrocelen forſan duriori cortice circumdatam, atque adeo ſarcocelen mentientem hocce medicamento curatam fuiſſe. Alii fotus ex aceto lavendulæ, rutæ, theriacæ commendant. Si hæc omnia non conducunt, & ſarcocele in dies magis incrementum capit, dolores non remittunt, & cancer jam imminet, reſectio chirurgica teſticuli male affecti eſt inſtituenda. Quam operationem ex inſtituto deſcripſit Celeberr. *Heiſterus* [x] ſimulque varias docet enchiriſes, ut eventus ſequatur exoptatus. De felici hujus operationis eventu, ſectionem nimirum ſarcoceles in vico Aurigarum a Lithotomo Laurentio Nicolai feliciter & dextre fuiſſe adminiſtratam, in act.

[x] In chirurgia p. mihi 594. & 598.

Haffn. [y] ſequentia legimus obſervata : ,, Nempe aperta cute inguinis dex-
,, tri, teſticulus dexter, qui ad capitis puerilis magnitudinem excreverat,
,, ſeparato κατα δάρσιν ſcroto, extractus, & reſectis vaſis ſpermaticis pror-
,, ſus exemtus fuit, magno militis alias cordatiſſimi ejulatu. Ligatis vaſis,
,, conſutum ſcrotum & cætera,ut vulnus decet, curata. " Tormentorum obli-
tus ad militares rediit functiones. Varia ahhuc recenſentur exempla in actis
Haffn [z]. de optato hujus chirurgiæ manualis ſucceſſu. ,, Sic mercatori
,, ſamio ablatus fuit ferro chirurgi ramicoſus teſtis, ponderans ſemiuncias
,, XXXIV. durus ille quidem toto corpore & maſſæ carneæ nervoſis hinc
,, inde gyris diſtinctæ ſimilis, ſed neque ad latus, neque in gremio ſuo ul-
,, lum alium teſticulum naturalem complexus." Atque hæc ſunt, quæ hac
vice in medium proferre mecum conſtitui.

[y] Obſerv. 28. pag. 59.
[z] Vol. I. obſerv. 97. p. 188.

DISSER-

Tab. XIX

Fig. 1.

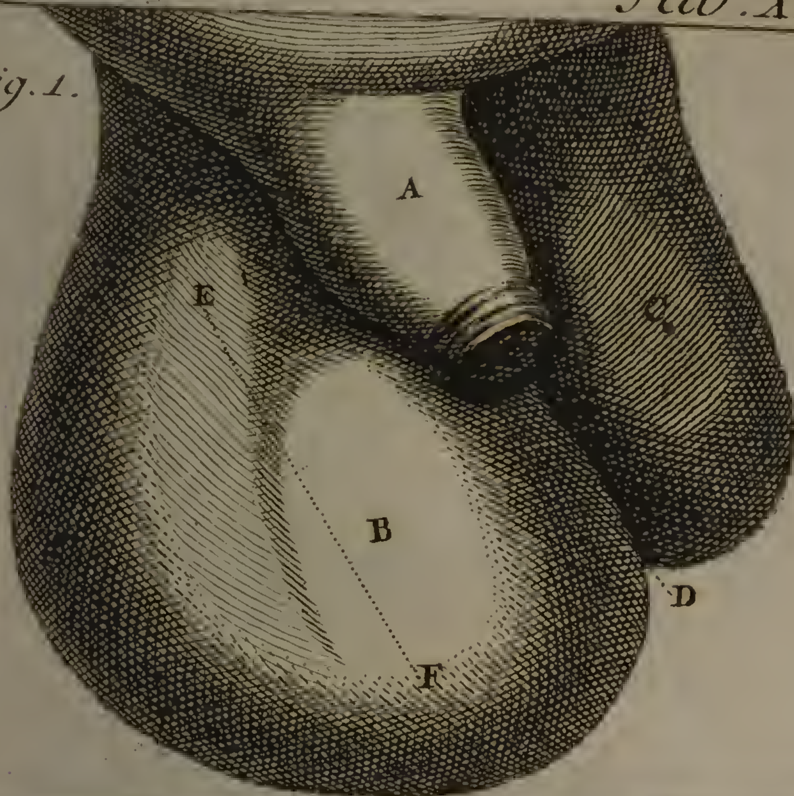
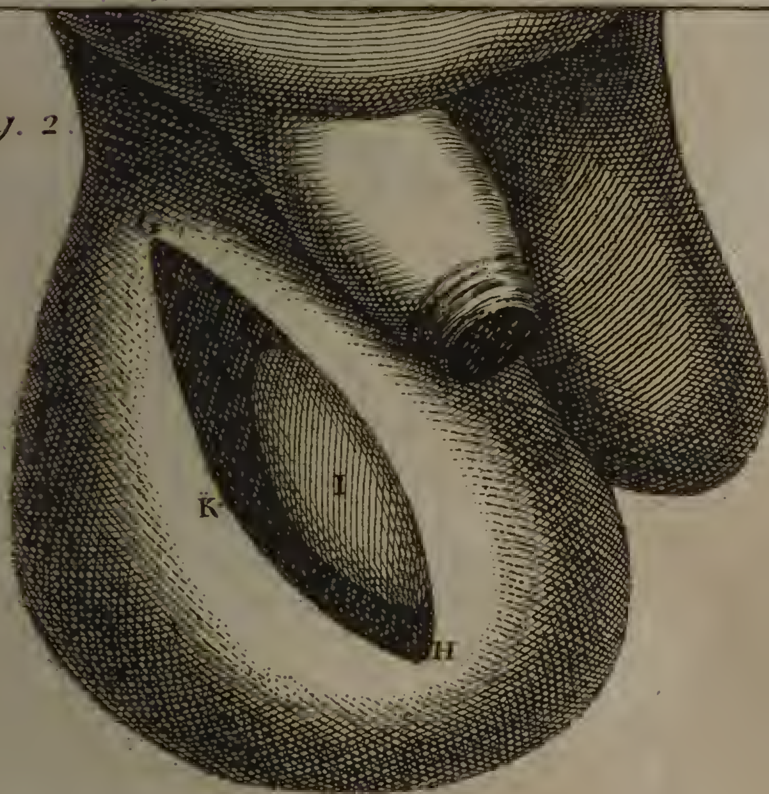
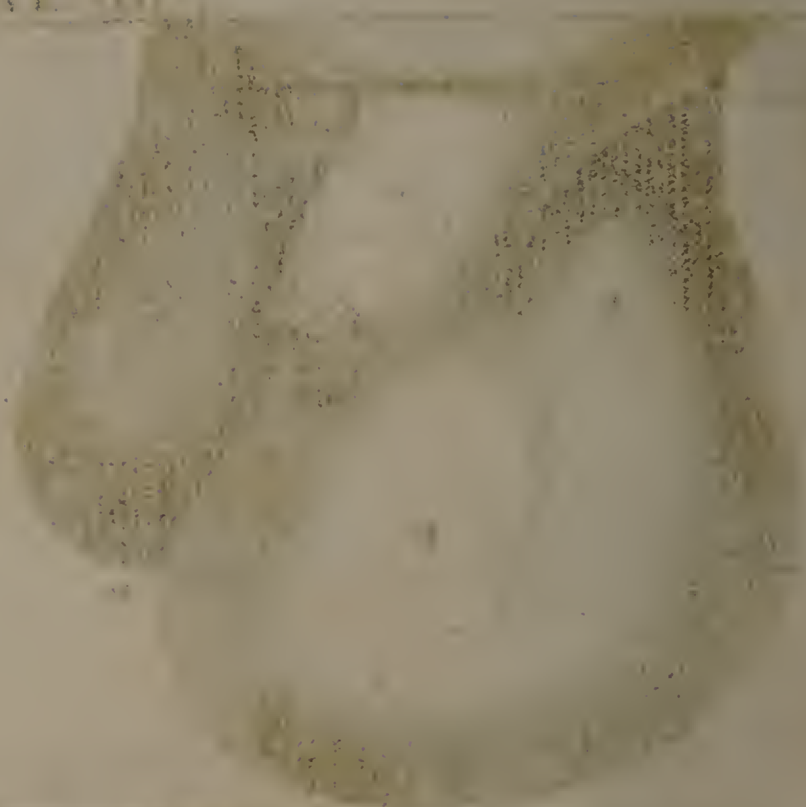

Fig. 2.

Disp. Chirurg. Tom. III. HEISTER DE HYDROCELE. pag. 327.

LXXV.

DISSERTATIO MEDICO-CHIRURGICA, DE HYDROCELE.

Quam Præside

D. D. LAUR. HEISTERO;

Tuebatur

MARTIN. ARNOLD. BUTZER

EMBDANENSIS.

Helmſtadii 30 Decembris anno 1743.

I.

Introitus.

CUm ſuperiori æſtate cum multis medicinæ Studioſis a Cel. *Dn. Præſide* viderim operationem & curationem chirurgicam *Hydroceles* in juvene perfici, qui hoc morbo laborabat, atque hucuſque non viderim diſſertationem, quæ de hoc morbo moleſto & magni ſane momenti egit, operæ pretium eſſe exiſtimavi, ut hoc argumentum pro themate inaugurali mihi eligerem, atque intimius illius genium ac naturam excuterem.

II.

Definitio morbi.

Hydrocele mihi *definitur*, quod ſit *ſpecies herniæ* ſive *tumoris ſcroti*, ubi in *tunica ejus*, *vaginali* dicta, *magna*, immo quandoque maxima *ſeri copia præter naturam colligitur*. Scrotum inde nunc aliquo modo tantum, nunc vero in aliis in magnam admodum molem, non ſolum cum moleſtia & incommodis ægrorum, verum & cum læſione variarum actionum intumeſcit.

III.

Etymologia.

Originem ducit vocabulum hydroceles græcum ab ὕδωρ, *aqua*, & κήλη, *hernia* ſive *tumor*, & hinc Latinis dici ſolet *hernia aquoſa*: quia ut jam dictum eſt, aqua ſive liquor aquoſus præter naturam modo parca, modo larga copia in ſcroto colligitur, atque hinc noſtratibus *Waſſerbruch*, Belgis, *Water Breuk*; Anglis, *Water rupture*; Gallis, *hydrocele* ſive *hernie aqueuſe* & Italis *ernia aquoſa* appellatur.

IV.

A quibuſdam pro hernia vera non habetur.

Quamvis *hic morbus* ab antiquiſſimis medicis *ad hernias eaſque veras fuerit relatus*, dum quemvis tumorem ſive intumeſcentiam ſcroti pro hernia ſive ramice, ut ex præſtantiſſimo veterum Romanorum medico, *Celſo* libr. VII. cap. 18. & ſeq. videri poteſt, ſumſerint; ſunt tamen inter recentiores multi pruritu innovandi occupati, qui ſub herniæ nomine aliter, quam veteribus in uſu erat, abſque ratione ſufficiente *non niſi prolapſum inteſtinorum* vel *omenti* vel utriuſque ex abdomine intelligi volunt. Verum ego, ubi de nomine morborum antiquorum ſermo ſive lis eſt, ſentire hic malo cum medicinæ ſtatoribus ac parentibus, vetuſtiſſimis ſcilicet medicis, quibus jus erat morbis nomina dare, & vulgo, qui quoſcumque tumores ſcroti, ſive illi a prolapſu alicujus partis ex abdomine, ſive ab alia materia & cauſſa oriantur, nomine herniarum, & recte quidem indigitant atque intelligunt.

V.

Divisio herniarum.

Quidam ergo hernias in *veras* & *spurias* distinguunt, atque hydrocelen, sarcocelen, varicocelen &c. ad *spurias* referunt; sed *sub herniæ veræ nomine* tantum illos tumores in scroto & alias circa abdomen, nimirum in inguinibus, umbilico aut alia ventris parte intelligi volunt, *ubi aliquid ex abdomine prolapsum*, tumorem facit, ejusque caussam constituit. Sufficit mihi, quod *hydrocele hernia sit*, sive quis eam inter veras sive inter spurias referre velit. In eo tamen omnes conveniunt, *quod*, sicut in definitione §. I. dixi, *sit tumor scroti*, *ab aquæ collectione* p. n. in eo productus, ideoque facilis ero in verbis, dum de lana caprina non litigabo, si modo conveniamus in re, & bona eam curandi methodus doceatur.

V I.

Hydroceles, differentiæ.

Variæ ejus dantur *differentiæ:* quædam enim est *recens*, alia *inveterata*; alia *parva*, alia *magna*, unam ad duas libras liquidi aquosi sive serosi continens; alia *maxima*, sive tam ingens, ut caput humanum superet, immo ad genua & supra illa dependeat, quemadmodum Ill. *Dn. Præses* ejusmodi ingentes hernias aquosas vidit. Plerumque tantum est *in uno scroti latere*, sed sine dubio etiam interdum esse potest in *utroque*. Quandoque, præsertim si parvus adhuc est, *mollior* existit, *plerumque vero valde durus*, quia tunicæ ab humore contento vehementer extensæ sunt. In calore sæpius paulo *molliores* fiunt, in frigore vero rursus duriores. In plerisque humor contentus est *pellucidus*, in quibusdam vero *turbidus*, *aut fuscus* aut *sanguinolentus*, ut Ill. *Dn. Præses* aliquoties expertus est. Interdum est *simplex*, ubi nullum aliud vitium simul adest; alia *composita* sive complicata, quando nimirum præter liquidum aquosum testiculus *scirrhosus* est, vel intestina simul in scroto adsint. Hanc *hydroenterocelen*, *illam hydrosarcocelen* appellant. Nos vero hic potissimum de *simplici* hernia aquosa acturi sumus. Quandoque vero aqua in scroti tantum tegumentis sive involucris communibus, & speciatim in tunica pinguedinis sive adipis, vel ut hodie a multis appellari solet, barbaro vocabulo *cellulari*, quæ vero ex loco, ubi aqua hæret, ab affectu nostro distinguitur, qua de re inferius plura.

V I I.

Anatomica consideratio partium est necessaria.

Possemus nunc ad signa & caussas ejus considerandas progredi; verùm lubet prius *partes illas*, *in quibus hernia aquosa* sedem suam habet, *anatomice considerare*, harumque *partium fabricam* exponere; quia anatomia fundamentum est solidissimum, sicut in quam plurimis aliis morbis, præsertim

fertim chirurgiæ fubjectis, ita & in hoc noftro: & qui illam non intelligit, neque recte de ejus conftitutione, neque rite & folide de ejus curatione judicare, multo minus in ea, quæ per fcalpellum, aut per alia chirurgica remedia perficitur, operatione legitime procedere poterit.

VIII.

Quoniam vero *fcrotum* affectus illius, de quo hic agere conftituimus, *fedes* eft, ejus conftitutionem & fabricam, una cum partium contentarum, quatenus ad fcopum noftrum faciunt, hic dabimus. *Scrotum dicitur* ea pars corporis virilis, quæ fub membro virili, inter femora fita eft, & inftar facculi cujufdam, duplici loculo inftructi, tefticulos viriles una cum partibus ad hos pertinentibus continet atque affervat, eifque pro involucro infervit. r. Scroti & quid fit.

IX.

Tefticuli vero in fcroto *involucra habent duplicis generis*; quædam enim *involucra communia*, quædam *propria* dicuntur. *Communia* funt, quæ utrumque tefticulum fimul involvunt, qualia funt generalia illa tria totius corporis *tegumenta* five involucra, *cuticula* fcilicet five *epidermis*, *cutis* & *pinguedo*, quam vulgo *tunicam adipofam*, ob adipem five pinguedinem, quam continent, & recentiores *cellularem*, ob multas cellulas, ex quibus conftat, appellare folent, cutifque & tunica adipofa in fcroto *admodum tenuia* funt. Quamvis vero hæc tria utrumque tefticulum involvant, tamen per medium fecundum longitudinem, a parte inferiore penis, ubi urethra in eo fita eft, fpecies divifionis confpicitur, quæ *futura fcroti*, græce *raphe* vocari folet, qua fcrotum in dextram & finiftram partem difpefcitur, quamvis hæc futura non profundius in fcrotum penetret five defcendat, quam reliqua cutis fcroti, adeoque & ceteras interiores partes non disjungat five diftinguat, fed folum involvat. *Originem* five potius *continuitatem* habet hæc cutis a parte cutis inferiori & anteriori abdominis ac penis, & deinde a perinæo, cum quibus continua eft, atque tefticulis in forma fubrotunda fuperextenditur, eofque fic commode fuftentare poteft. Huic fubjacet tunica pinguedinis five adipis, quæ tenuis hic eft, & aliquo modo intra duplicem parietem fepti fcroti fe infinuat, quæ potiffimum in ita dicto *hydrope fcroti* afficitur, & afero ibidem collecto plus minufve tunc extenditur. Involucra tefticulorum quæ.

X.

Ad fpecialia five *propria tegumenta aut fi mavis involucra teftium* primo referenda eft membrana robufta mufculofa, forma quafi ovata, prioribus fubjecta, quæ *dartus* appellatur, fic tamen, ut in uno fcroto duæ ejuf- Membrana dartus.

 modi

modi ſint membranæ, altera in dextro, altera in ſiniſtro ejus latere, quarum quælibet ſeorſim unum teſticulum, cum ceteris ſuis propriis involucris inſtar ſacculi ambit, atque laxe tam cum cute, quam cum ſubſequenti tunica vaginali cohæret, ejuſque ope ſcrotum corrugari ſolet. *Figura ejus cum* teſticulo ſicut & ſubſequentes quodammodo convenit, hoc eſt, *ſubrotunda* ſive *ovata* eſt, & cum ſuperiori parte penis inferiori parti adhæret.

X I.

Septum ſcroti quid.

Attamen in medio ſcroti, eo in loco, ubi ſutura in cute ejus extus conſpicitur, inter ſe invicem arcte connectuntur, atque hac duplicis darti membranæ conjunctione *ſeptum ſcroti*, quod vocant, efficiunt, quo non ſolum in ſtatu naturali teſticuli a ſe invicem diſtinguuntur, & cuivis peculiaris quaſi loculus ſive camera conſtituitur; verum & in ſtatu morboſo, præſertim in *hydrocele*, una cum tunica vaginali impediunt, ne ſerum vel lympha in uno ſcroti latere effuſum, aut in aliis morbis pus aliave materia noxia, quæ unum teſticulum affligit, etiam mox alterum ſimul afficiat, atque damnum aliquod ei inferat. Hic paries medius duplex, ſive ſeptum ſcroti teſticulis interjectum, quia remota cute ſcalpello per artem a ſe invicem ſeparari, atque ſic in duos loculos dividi poteſt. *Ravius* celebris quondam anatomicus & chirurgus Germanus in Belgio *homini non unum, ſed duo eſſe ſcrota* ſuſtinere voluit, atque hanc ob rem acerbas lites cum Celeb. *Ruyſchio* inchoavit; qua de re & hujus & illius epiſtolæ de *ſepto ſcroti* Amſtelodami tunc anno 1696. & ſeqq. impreſſæ, uberius, cui lubet, videri poſſunt.

X I I.

Tunica vaginalis.

Hanc membranam ſequitur *tunica vaginalis* dicta, quia teſticulum quaſi ut in vagina continet cum ſuo muſculo *cremaſtere* dicto, quæ tunica laxe & fere ad modum pericardii, quo cor ambit, teſticulum cingit, figuræ quoque ovatæ, & ſi, facto prius in ea vulnuſculo ſive foramine, tubulo inflatur, *multum magnitudinem teſticuli ſuperat*, atque lubrico humore ſemper, qui forte ut liquor pericardii ex teſticulo tranſudat, imbuta eſt, ne cum teſticulo concreſcat, & ut ab hoc etiam teſticulus in debita mollitie & flexilitate conſervari poſſit. *Oritur hæc tunica* a tunica peritonæi externa vel potius continua eſt cum exteriori peritonæi lamina, quæ per annulum muſculi oblique aſcendentis per inguina ad ſcrotum deſcendit, & vulgo *proceſſus peritonæi* vocatur, atque vaſa ſpermatica ex abdomine ibidem egredientia involvit, atque ad teſticulos deducit, & quando ad eos pervenit, multum dilatatur, atque *tunicam hanc vaginalem conſtituit*, ubi tamen adhuc notandum, quod hic proceſſus, ubi fere ad teſticulum pervenit, ita cum vaſis ſpermaticis ibidem concreſcat, *ut cavitas tunicæ vaginalis cum* pro-

processus cavo nullam habeat communicationem, ita, ut si flatus per exiguum foraminulum aut vulnusculum huic tunicæ in parte ejus inferiori inflictum, per tubulum immittatur, ille non in processus peritonæi penetret, neque flatus a regione ventris in processum peritonæi in tunicæ vaginalis cavum injectus descendat, sed inter hæc duo cava quasi paries membranaceus sive septum interjectum sit, ne flatus, adeoque etiam nec aër, nec liquores, nec aliæ res ex una in alteram partem transire queant, quo sepimento fit, ut varia phænomena circa hernias varias & speciatim hydrocelen & enterocelen explicari atque intelligi possint, quæ ab illis, qui hoc sepimentum ignorant, non intelliguntur & explicari nequeunt, de quibus vero post hæc plura [a].

XIII.

Hoc unicum solum hic adhuc monere volui, quod musculus *cremaster*, qui & *elevator testiculi* appellatur, tendinea sua expansione tunicam vaginalem ambiat, hinc & a quibusdam *pro peculiari tunica habetur*, & cum hic ortum sive punctum fixum habeat fibris carneis circa infimam abdominis partem, ex hujus musculis, quando se contrahit, tunicam vaginalem, & sic simul testiculum intus contentum elevat, & ad colem adducit. Plura quidem de hoc musculo dici possent; verum quia ad institutum & scopum meum non pertinet, hic brevitatis caussa ea prætermitto. Qui vero plura de eo scire desiderat evolvere potest Cel. *Dn. Præsidis* Compend. Anat. §. 343. pag. 197. aliosve anatomicos recentiores. Musculus cremaster.

XIV.

Ultima eaque maxime propria testiculi tunica *alba & nervea* a *Celso* Lib. VII. cap. 18. recte vocatur; *alba* ob colorem, & *nervea* ob sensum ita dicta, admodum robusta & figuræ *ovatæ* arcteque cum substantia reliqua testiculi vasculosa coalita, quæ vasa spermatica, arterias scilicet, venas & nervos recipit, eaque ad testiculum ipsum sive ejus substantiam interiorem transmittit, pro liquido seminali sive genitura inde secernendo. Hæc tunica quoque arcte complectitur *epididymidem* alteram testiculi quasi partem & appendicem, ejusque vascula, ut in testiculo firmiter compingit. Tunica nervea.

XV.

[a] Hoc septum etiam jam novit *Bonetus*, utpote qui in Sepulchret. p. 1292. obs. 2. ait: *Testis equidem tunica involvitur vaginali; at ea non extendit se ultra testem, sed circa vasorum pyramidalium basin definit, testi unita, adeoque transitus hic loci nullus versus abdomen*, & vice versa.

X V.

Vasa scroti & testiculi.

Vasa sanguifera scrotum habet tam arterias, quam venas, a cruralibus & hypogastricis, unde *pudendæ* eæ vocantur, quæ ad scrotum in viris abeunt. *Testiculi* vero, præter communia quædam cum scroto, quæ per exteriores ejus tunicas dartum scilicet & vaginalem disseminantur, *arterias* obtinent *spermaticas* dictas, exiles, ut plurimum ex aorta descendente, angusto principio ortas, quæ utrinque per annulos musculorum abdominis super os pubis e ventre egrediuntur & per inguina in processibus peritonæi ad scrotum & ad testiculos descendunt, ubi arteria utplurimum in duos ramos distribuitur, quorum alter ad *testiculum* ipsum & proprie sic dictum, alter ad *epididymidem* abit, ibique in minores ac minimos tandem ramulos divisi per utriusque substantiam undiquaque dispescuntur, partim pro testiculo nutriendo, partim pro liquido genitali inde secernendo. *Venarum* testiculi *dextra* in venam cavam, sinistra vero plerumque in emulgentem sinistram se inserit, copiosissimis vero radicibus sive ramulis ex testiculorum substantia prodeunt. Valvulis sæpe destitutæ sunt, variasque & *mirabiles anastomoses* conficiunt, a *Graafio* lib. de part. genital. virorum Tab. I. fig. 2. optime delineatas, quas nonnulli *corpus pampiniforme* sive *pyramidale* ob figuram appellant, quæ per processus peritonæi super os pubis, per annulos musculorum abdominis juxta arterias, eisque intermixtæ in ventrem ascendunt, & sanguinem a nutritione ac genituræ secretione supervacaneum, ad venas prædictas & cor revehunt.

X V I.

Nervi & vasa lymphatica.

Nervi a plexibus nervorum pelvis & lumbaribus satis multi ad testiculos cum arteriis abeunt, & per tunicam albugineam, quæ *nervea* propterea vocatur, testiculos ingrediuntur, unde valde sensibilis est, qui spiritus testiculis pro variis ad generationem necessariis usibus inferunt. Denique & *vasa lymphatica* in testiculorum superficie in viventibus animalibus conspiciuntur, quæ lympham ex ipsis post liquidi genitalis separationem abundantem per processus peritonæi quoque in ventrem revehunt. In hominibus vero *Glissonius* ea quoque vidisse perhibetur a Thom. *Bartholino* in Anatom. Reform. cap. XXII. de testibus.

X V I I.

Testiculi & epididymidis fabrica.

Situs, *numerus*, *magnitudo* ac *figura* etiam *testiculorum* omnibus adeo nota sunt, ut non opus esse existimem his diutius immorari, sed si quis forte hæc ignoret, aut solum quid auctores de iis scripserint, nosse velit, eum ad *Graafii* modo laudatum librum aliosque anatomicos ablegabo. Ratione

tione *fitas* tamen hoc folum monebo, quod *fiti* fint in tunica fcroti vaginali §. XII. & ope hujus adhærent fepto fcroti, ne in nimiis motibus, & concuffionibus corporis vehementioribus rudius concutiantur, & noxam forte inde patiantur. *Conftat tefticulus quilibet* ex *tefticulo ipfo*, ac deinde ex *epididymide*, five *paraftata*, conf. *Graafii* Tab. II. fig. 2. & 3. quæ ex manifefta & mira vaforum feminalium ex tefticulis ortorum, ac longe ampliorum, quam in teftibus funt, congerie compofitæ funt, liquidumque genitale in teftibus fecretum, & aliquo modo præparatum ex his recipiunt, uberius perficiunt, illudque tandem, poft diuturnos in his circuitus & coctiones *in vas deferens* dictum dimittunt, per quod poftea ad *veficulas feminales* deponitur, & fuo tempore pro fetus novi generatione per urethram in arvum muliebrem deponitur. Quod cujus naturæ fit, & utrum *vermiculi* aut alia viva *animalcula* ei, ut quam plurimi hodie cum *Leuwenhoekio* & *Boerhavio* ftatuunt & credunt, infint, hoc loco non inveftigabo, quia ad fcopum meum non pertinent, fed aliis uberius perveftigandum atque difcutiendum relinquam.

XVIII.

Interior fubftantia tefticuli.

Subftantia teftium ipfa, licet ex *Celfi* fententia *glandulis fimile quid* in figura ac fubftantia habeant, atque etiam aliquid, ut *glandulæ* multæ aliæ folent, fecernant, tamen nullæ glandulæ in ipforum fubftantia five corpore confpiciuntur; fed ex tenuiffimorum vafculorum albicantium, filis tenuiffimis fimilium, peculiaris generis congerie, mireque & inteftinorum more complicatorum fabrica conftant [*b*] membranulis five fepimentis pluribus & *corpore Highmori* vario modo inter fe diftincta ac firmata, ut certo ordine & fitu contineantur, (ficut videre eft in *Grafii* Tab. III. fig. 4. ex cane, atque Tab. IV. fig. 4. & 5. ex homine) quo munere fuo ad propagationem generis humani adeo neceffario tanto melius fungi poffint. Atque hæ erunt illæ partes, in quibus & circa quas morbus ille, de quo hic agimus, fedem fuam habet, & quo quandoque quidam mifere corrumpuntur.

XIX.

Cauffa hydroceles proxima.

Caufam hydroceles proximam effe *ferum* vel *lympham* manifefto docet liquor, qui utplurimum in ejufmodi malis in cavo fcroti deprehenditur. Serum & lympha a phyfiologis utplurimum tenuitate, ficut illud eft, quod in vafis lymphaticis vehitur, diftinguuntur, dum *ferum fpiffius* & glutinofius, *lympham* vero *tenuius liquidum effe* dicunt, atque vix aliam quam tenuitatis majoris vel minoris differentiam hæc inter liquida conftituunt.

Hanc

[*b*] Videri hæc poffunt *refoluta* in Cel. *D. Præfidis* Comp. Anatom. fig. 24. eaque hic in natura in mufeo ipfius vidi.

Hanc si fundamenti loco assumimus sententiam, *serum frequentius* ejus caussam esse existimo, quam lympham. Nam in hydrocele illa (§. I.) liquidum erat quidem pellucidum, sed adeo spissum, ut fere albo ovi spissitudine simile fuerit; in aliis vero quam plurimis, quos *Dn. Præses* ab hoc malo curavit, hoc liquidum ita deprehendit, ut licet satis tenue apparuerit, tamen ad tactum glutinosum esset, & quando in cochleari super candelam vel prunas ignitas per breve tantum tempus teneretur, in massam albi ovorum cocti coiverit, id quod lympha ex vasis lymphaticis collecta tantopere & tam cito facere non solet.

X. X.

Quomodo in scrotum perveniat serum.

Sed *quomodo aut unde in scrotum* & speciatim in cavum *tunicæ vaginalis proveniat*, variæ prostant scriptorum sententiæ. Quidam putarunt *ex cavo abdominis hoc liquidum* per processus peritonæi, vel per vias alias occultas huc pervenire. Verum quia inter processum peritonæi & cavum tunicæ vaginalis, ut supra §. XII. dixi, *paries membranaceus interpositus est*, ut ne flatus quidem, multominus serum transire possit, adeoque per hanc viam hoc non contingit, præsertim, quia multi sunt *ascite laborantes*, quorum abdomen sero repletum est, in quibus tamen hydrocele non generatur. In *anasarca* quidem laborantibus scrotum sæpe intumescit; verum in his serum non colligitur in tunica vaginali, sed in scroti membrana adipi destinata. Quidam hoc liquidum, præcipue quia *quandoque urinæ colorem obtinet*, *urinam esse credunt*; verum nec pro hac ex vesica vel urethra adest via, neque urina super ignem in modum seri coit. Itaque potius, cum *testiculi obtineant vasa lymphatica*, eisque etiam tunica vaginalis forte non privata sit, vel ex his ruptis provenire poterit, vel etiam ex vasis arteriosis testiculi aut tunicæ vaginalis, vel per anastomosin, vel per diæresin, vel per diapedesin, ut veteres locuti sunt, vel &, ut clarius me explicem, per *insensibilia tunicarum foraminula* quasi transudare; sed a vasis absorbentibus non absorberi.

X X I.

Caussæ remotæ.

Caussæ remotæ quandoque sunt *collisiones* & *contusiones* scroti aut testiculorum, *ictus*, *lapsus*, *equitatio vehementior*, aliæve *caussæ externæ violentæ*, quibus vasa tenera lymphatica, sive arteriosa sive venosa sint, lædi atque ita debilitari possunt, ut serum suum hic demittant, vel ut *Boerhavius* ait [c], si humor ibi secretus, suis vasis non absorbetur, sed stagnat & accumulatur. Quidam etiam *errores in victu* huc referunt: quos vero valde incertos esse existimo, cum quam plurimi similes aut majores adhuc errores committant, quam ii, qui his morbis laborant, quorum mul-

[c] In Aphorismis suis practicis §. 1227.

multos valde ſobrios novit Cel. *Dn. Præſes*, & tamen ejuſmodi herniis non corripiuntur. Alii alias *cauſſas* & ſubinde valde *abſonas* adducunt, ut exempli loco *Hildanus*, qui Cent. IV. obſ. 66. cum *Dodonæo renem ſiniſtrum male affectum accuſat; cum enim hic urinam ex vaſis emulgentibus non attrahere poſſet*, (quia ſcilicet male affectus eſſet) *per vicinam venam ſeminalem illam in membranam vaginalem deponi.* Sed condonandum eſt hoc magnis hiſce viris, qui vixerunt & hæc ſcripſerunt, antequam circulus ſanguinis fuit detectus. Pudet vero plures ejuſmodi addúcere. Pergo potius *ad legitimam cognitionem hujus mali*, in qua quamplurimos ceterum egregios erraſſe medicos *Dn. Præſes* ſæpius expertus eſt.

XXII.

Signa igitur, quæ *diagnoſtica* vocant, in hoc malo probe perpendenda, quia error in his, dum quis verbi gratia medicus *herniam ſcroti inteſtinalem* ſive *enterocelen pro hydrocele haberet*, & chirurgo non melius perito mandaret, ut curationem aut aperturam, vel *per puncturam* cum lanceola, vel cum *acu triangulari cuſpide* ac tubulo incluſa, quam *Troicar* vulgo vocant, vel & *per inciſionem* ſcroti cum ſcalpello perficeret, *inteſtina his vulnerentur*, ex quo vulnere curandus in ſummum vitæ periculum conjiceretur, cum maximo hujus medici dedecore & infamia. Ex quo exemplo, cum enterocele & hydrocele facile inter ſe confundi poſſint, dum *ſigna multa habent ſimilia*, patet, quanti ſit momenti ſemiologia ſive accurata ſignorum ſcientia, licet a variis vilipendatur; dum ex ignorantia aut neglectu illorum ægri ſæpe interficiuntur. Diagnoſis hujus mali eſt magni momenti.

XXIII.

Cognoſcitur itaque hydrocele generatim ex *tumore rotundo* in ſcroto, ſenſim nato, quem nullus tumor inteſtinorum ex abdomine proveniens in inguine, ſive nulla *bubonocele* præceſſit, qui ſemper ab initio in ſcroto permanſit, & neque ſponte in ventrem, præſertim in decubitu in lecto, intravit, neque preſſione ſcroti in ventrem unquam repelli potuit, & *ad tactum paulo mollior* eſt, ut fere veſica humore quodam valde repleta, *nec tam durus, ut ſcirrhi eſſe ſolent*, neque *murmura in ſcroto* percipiuntur, neque *dolores colici ventris* cum tumore hoc ſcroti communicantes: quibus adhuc hoc accedit, quod ſi veſperi poſt hunc tumorem *candela ponatur*, *tumor* plerumque aliquo modo *pellucidus* appareat. Signa ejus generalia.

XXIV.

Verum hæc ſigna ſola, *niſi adhuc comparentur cum aliis quibuſdam herniis* in ſcroto occurrentibus, quæ quoad ſigna cum hydrocele multum Signa ſpecialia.

conveniunt, ac ſpeciatim cum *enterocele* & *ſarcocele*, quam cautiſſimos quandoque fallere poſſunt, hinc & ſigna ſpecialia *diſcretiva* harum herniarum, quibus altera ab altera diſcernitur, hic ſubjicere neceſſarium exiſtimo. Itaque in *enterocele*, præſertim magna, tumor ob inteſtina contenta, quæ varie contorta, *inæqualior*, ſi rite inſpiciatur atque accurate conſideretur, apparet; deinde in *enterocele* (niſi inteſtina, ut in inveteratis ſubinde fieri ſolet, extus in ſcroto adnata ſint) *cum certo quodam murmure* in abdomen reponi poſſunt, & etiam in decubitu ſponte in abdomen relabuntur, ſcrotumque tunc a tumore illo vacuum prorſuſque liberum eſt: qui vero tumor, ſi ægri ſurgunt, redit, dum inteſtina tunc ſuo pondere foras rurſus prolabuntur. In *hydrocele* autem ab initio & quamdiu duravit, tumor *ſemper in ſcroto & conſtanter*, *ſine omni fere mutatione permanet*, & neque ſponte recedit, neque manibus in ventrem repelli poteſt. Porro in *enterocele* a ſcroto verſus annulum muſculorum abdominis lateris læſi tumor per inguina extenſus, adeoque tumor a ſcroto per inguinem ad annulum uſque oblongus eſt. Verum in *hydrocele* ordinaria tumor ſolum eſt in ſcroto, humorque ultra limites tunicæ vaginalis ejuſque ſepti aſcendere nequit, atque hinc *figuram magis obtinet rotundam*, ad modum veſicæ alicujus inflatæ, aut liquore quodam repletæ.

XXV.

Alia adhuc ſigna ſpecialia.

Præterea *enterocele laborantes ſæpius tormina ſentiunt & colicos dolores e ventre ad ſcrotum uſque ſeſe extendentes*, imo haud raro quoque *vomitu ſimul corripiuntur*; quæ vero ſymptomata in hydrocele non ſunt uſitata, quia nulla apparet ratio, quare hæc ſymptomata ab aqua in ſcroto oriri queant, & non niſi in his accidere quandoque ſolent, quando magnos forte errores in victu commiſerunt, quo in caſu quilibet his malis obrui poteſt. Quare vero illa *ſymptomata in enterocele frequentia ſint*, facile quilibet comprehendere poterit, qui conſiderabit, quod in *enterocele*, ubi pars eaque ſæpe *magna inteſtinorum in ſcroto hæret*, fæces omnes, quæ per alvum excernendæ, primo in ſcrotum deſcendere, & deinde per anguſtum in muſculis abdominis foramen rurſus aſcendere debeant: quo in loco igitur facile excrementa una cum flatibus cohibentur, & in libero progreſſu verſus anum impediuntur: unde fit, ut, præſertim ſi illi homines cibis craſſis, obſtipantibus, adſtringentibus aut flatulentibus ſe nimium repleverunt, obſtructiones alvi frequentes, *tormina ventris ac dolores colicos ſæpe patiantur*, & ſi cibi aut fæces ad partes inferiores, ob vias obſtructas, pergere nequeant, ad ventriculum regurgitent atque ſic, irritato ventriculo, *vomitum* concitent, quæ mala cur in hydrocele oriantur, nulla eſt ratio; quia hæc cum inteſtinis nullam habet communicationem, novitque *Dn. Præſes* ægros aliquot, qui frequentiſſime & quandoque *ſingulis hebdomadibus colica & vomitu vehementi miſere afflicti fuerunt*, qui,

quod

quod hæc mala ab hernia oriantur, ignorarunt, & a colica & vomitu illo frequenti liberati fuerunt, poſtquam ipſis inteſtina in ventrem repulſa & ope apti vinculi intus retenta fuerunt; cum antea, quod hernia laborent, celaverint & nemini aperire voluerint: immo non pauci, & præſertim etiam nonnulli magnates & verecundiores *paſſione iliaca* inde correpti, omnino præmature mortui ſunt. Contra *hydrocele ut plurimum eſt indolens*, & cum primis ſi parva aut mediocris. Verum ſi tandem magna ſit, magis tamen tantum moleſta, quam dolens ſit; dum ægri difficulter ob molem illam ambulare adhuc difficilius aut vix amplius *equitare*, varioſve alios motus ſatis promte perficere queunt. Præterea *enterocele prius in inguine utplurimum*, quam in ſcroto percipitur, in quod tandem, ſi negligitur, deſcendit; *hydrocele vero mox in ſcroto incipit & ſentitur* atque nunquam fere in inguem aſcendit, niſi novum malum in inguine ſuperveniat; id quod tamen valde rarum eſt, quod extraordinarii quid ejuſmodi superveniat. Præterea in *hydrocele ordinaria*, de qua hactenus dixi, *teſticulus digitis percipi* nequit, id quod tamen utplurimum in *enterocele* fieri poteſt: ubi inteſtina extra tunicam vaginalem, in proceſſu peritonæi in peculiari ſacco, ſupra ſeptum tunicæ vaginalis hærent.

XXVI.

Verum longe *difficilius hydrocele a ſarcocele diſtinguitur*, ut haud raro & medici & chirurgi ſatis prudentes atque experti hac in re decepti fuerint, ſicuti notabile exemplum *Dn. Præſidi* notum eſt, ubi magnus & expertus chirurgus, dum ejuſmodi herniam, præſentibus multis medicinæ & chirurgiæ ſtudioſis pro hydrocele aperuit; ſed aperto tumore, videns malum ſarcocelem eſſe, gallice exclamavit; *Meſſieurs je me ſuis trompé.* Nam primo uterque hic morbus oritur in ſcroto, & quidem eodem fere prorſus in loco, eodemque fere modo ſenſim ſenſimque creſcit. Deinde *uterque tumor durus & renitens, ac pondere moleſtus ſit*, uterque etiam *ſine dolore* utplurimum *& oritur & creſcit*, atque ſatis diu *ſine dolore* manet. Interea tamen in *ſarcocele* ſucceſſu temporis quandoque, attamen non ſemper dolores percipiuntur. Eamdem etiam uterque *figuram ſubrotundam* ſcilicet ſive *ovatam* obtinet, ita, ut mirum haud ſit, quod ob tam multa ſimilia ſigna quam facillime inter ſe confundantur, & quale horum malorum in hoc vel illo ægro adſit, ſatis exercitatis, multo minus nondum ſatis bene his in rebus verſatis, certo dicere, ſit ſæpe difficillimum. Interea tamen *Dn. Præſes* certiſſima diſtinctionis ſigna inter has duas hernias, dum quamplurimos vidit & curavit, eſſe me docuit, primo quod *in ſarcocele major digitis percipiatur durities, quam in hydrocele*, ſi exploratio digitis rite inſtituatur, & quod in hydrocele aliqua in ſcroto percipiatur mollities, & alicujus humoris fluctuatio, quaſi in veſica liquore ſumme infarcta ac diſtenta. In *ſarcocele* vero ſæpe aliquæ *lancinationes & dolores*,

Diſtinctio hydroceles a ſarcocele.

 ſi

ſi malum præſertim jam inveteratum eſt, adſunt. Deinde etiam quidam pro certis diſtinctionis notis tradunt, quod, quando æger in obſcuro loco lumini claro aut candelæ oppoſito ponatur, & *tumor ſcroti tunc pellucidus appareat*, *hydrocele certo adſit*, id quod etiam facile concedo; verum hoc ſolum moneo, quod ratiocinatio a contrario hic non valeat, quod nimirum, ſi tumor non pellucidus reperiatur, non mox argumentari liceat, morbum eſſe *ſarcocelen*. Nam in ſarcocele ſcrotum quidem opacum conſpicitur; verum dantur etiam hydrocelæ, ubi ſcrotum haud pellucidum, ſed opacum eſt, quando ſcilicet humor intus contentus, ut ſupra §. VI. jam dixi, atque *Ægineta* jam notavit, *ſanguinolentus*, *fuſcus aut nigricans* exiſtit, atque ſic tranſitum etiam radiis non concedit, ita, *ut tactui curioſo hic magis, quam viſui ſit fidendum*; at ſi tamen deinde tumor, adhibita candela, rubicundus intus apparet, liquorem contentum *rubrum*, ſive *ſanguinolentum*, aut alio modo *opacum* eſſe ſuſpicari poſſumus, quam ſpeciem herniæ *Dn. Præſes* in chirurgiæ part. II. cap. 123. *Hæmatocelen*, forte haud inepte, vocavit. Denique adhuc notari velim, quod ſarcocele ſæpe ſit in utroque ſcroti latere; hydrocele vero plerumque tantum in unico latere.

XXVII.

Hydroſarcocele difficillime cognoſcitur.

Quando autem *hydroſarcocele*, ſive *hernia aquoſa* & *carnoſa* ſimul adſunt, difficillime cognoſcitur: quia aqua carnoſum tumorem ſive ſcirrhum teſticuli ambit, ita, ut humoris præſentia fluctuatione quidem cognoſcatur, ſed teſticulus durus quandoque tactu percipi nequit. Interea tamen Ill. Dn. *Præſes* magnam ejuſmodi herniam anno 1728. in rhedario curandam habuit, in qua ſub humore fluctuante etiam tumorem durum ſive teſticuli ſcirrhum, qui ovi ſtruthionis fere magnitudinem habebat, tactu percipere poterat. Num vero hoc ſemper, præſertim in ſcirrhis teſticulorum minoribus, & ubi magna liquoris copia eum ambit, fieri poſſit, haud affirmare audet, & in quavis potius hernia aquoſa curanda ægris antea indicat, quod non certe initio dicere poſſit, *an ſub aquoſa hernia non etiam carnoſa adhuc lateat*; quæ, ſi emiſſa aqua reperiatur, peculiarem ſuam curationem deſideret. Præterea ſi hernia aquoſa ſola adeſt, ad lumen adverſum inſpectum, *pellucida*, præſente vero ſarcocele, *opaca* erit. Hinc neſcio, quomodo factum ſit, quod *Hildanus* cent. IV. obſ. 65. caſum referat, ubi ſcrotum ſibi pellucidum apparuerit, & tamen ſcroto aperto, cum hydrocele *ſimul ſarcocelen* invenerit. Sed ſuſpicor hanc explorationem non ſatis accurate inſtitutam fuiſſe, cum *teſticulus ſcirrhoſus pellucidus eſſe nequeat*, neque etiam, ſe illum, aperto ſcroto, pellucidum deprehendiſſe, ſcribit.

XXVIII.

Atque hæc ſunt *ſigna hydroceles ordinariæ* ſive *vulgatiſſimæ*, atque antiquis notæ, quibus hæc & ſatis cognoſci, atque etiam ab aliis affinibus malis diſtingui poteſt. Verum primo, quod ſciam cel. *Boerhavius* in aph. pract. §. 1227, & poſtea varii alii, qui in Dn. *Præſidis* chirurg. p. 342. citantur, memorant, quandoque iſtiuſmodi hydroceles caſus obſervari, *ubi etiam ſupra teſticulum in peritonæi proceſſu*, qui vaſa ſpermatica involvit, & quidem ſpeciatim ſupra illud *ſepimentum*, quod hunc proceſſum a cavo tunicæ vaginalis disjungit, §. XX. indicatum, humorem quandoque colligi p. n. ac tumorem ibidem in inguine ac ſupra ſcrotum concitare, teſticulumque tunc in ſcroto digitis tangi poſſe, tumorem vero in inguine ſe oſtendere oblongum, qui prope teſticulum deſinit. *Quibus vero ſignis hic ab enterocele diſtinguatur*, difficile mihi videtur, illudque etiam apud ſcriptores illos reperire non potui, velimque, ut illi, qui hujuſmodi hernias accurate viderunt, & perveſtigarunt, ſigna vera pathognomonica publicarent. *Palfinus* in chirurgia ſua cap. XIV. refert, atque obſervationibus ibidem enarratis quoque confirmat, *liquidum* in hydrocele ſubinde *in diverſis cellulis hærere*, ita ut una tantum inciſione liquor non omnis effluat. Alii ſcribunt [d] ſubinde tam in *proceſſu peritonæi*, quam etiam in *tunica vaginali ſimul*, adeoque *ſupra & infra illud clauſtrum*, humores diverſis quaſi in veſicis ſive loculis colligi, ſic, ut hydrocele in utroque hoc proceſſus peritonæi cavo hæreat, atque ſic *duplex* quaſi hydrocele adſit. Imo quandoque *clauſtrum illud etiam rumpi* illi autores perhibent, atque ſic humorem illum p. n. utrumque cavum replere, & quidem ſic, ut poſtea non niſi unum cavum atque unam hydrocelen conſtituant; quæ vero mala ſi adſint, difficillime profecto ab entero-& epiplocele diſtingui poterunt. Interea tamen præcipue diſtinguenda erunt ex illis ſignis, quæ §. XXIV. & XXV. dedi, & aliquo fluctuationis ſigno. Quamquam Dn. *Præſes* quamplurimas hernias aquoſas viderit & curaverit, tamen tales ſibi ſe nondum repræſentarunt [e], adeoque eas raras imo *rariſſimas eſſe* exiſtimat, & forte nomine *hydroceles extraordinariæ* vel *anomalæ* donari poſſe, dum proprio nomine nondum eas donatas eſſe novit; quæ vero ſi ſunt, & *diſtinctionem hydroceles ab aliis* affinibus, imo & curationem valde intricatam ac difficilem reddunt.

Hydrocelæ extraordinariæ.

XXIX.

Hydrops ſcroti ab hydrocele & affinibus diſtinguitur, quod nimirum ſcrotum æqualiter & in utroque latere, inſtar cujuſdam veſicæ intumeſcat, cu-

Hydropis ſcroti diverſitas.

 tem-

[d] Ut *de la Faye* ſive *Faius* in notis ad chirurgiam Dionis p. 364.

[e] *Sharpius* novus ſcriptor chirurg. Anglus in operat. ſuis chir. has hydroceles ſpecies negat, & non niſi duas, vulgares ſcilicet, quæ in tunica cellulari & quæ in vaginali eſt, exiſtere ſuſtinet. Quo autem jure, ipſe videat.

temque æqualiter ubique in ſcroto diſtendat, quæ inde plerumque nitet, & utplurimum *foveas digitorum* impreſſorum aliquandiu ſervat; cum in *hydrocele* veſtigia digitorum non maneant, cutiſque rugoſa ſit, venæ ſæpe valde intumeſcant, & plerumque tumor tantum ſit in *alterutro ſcroti latere;* neque ullum adhuc novi exemplum, *ubi hydrocele in utroque latere, id quod* in ſarcocele D. *Præſes ſæpe vidit, ſimul ſit obſervata*; licet rationem non videam, cur non eſſe poſſit: dum in utroque latere eædem adſunt partes, membranæ & vaſa, eædemque hic etiam adeſſe poſſint cauſæ. Sin vero adeſſet in utroque latere, tamen cutis cum cuticula in hydrope ſcroti æqualiter expanſæ ſunt, læves, ſplendidæ atque nitentes, cum aqua tunc in adipis tunica hæreat, unde ſæpe in eamdem tunicam, quæ penem quoque ſub cute ambit, ſe extendit, atque penem tunc valde tumidum reddit; cum *in hydrocele* majori penis *minor fiat*, & quaſi in tumorem ſe retrahat & abſcondat. *Pueros recens natos cum hydrope ſcroti ſæpius naſci* Dn. *Præſes* aliique plurimi cum eo obſervarunt.

XXX.

Quomodo ventoſa & aquoſa differunt.

Cum denique etiam auctores, ubi de herniis agunt, *herniæ ventoſæ*, quam græce *pneumatocelen* adpellant, utplurimum quoque mentionem faciant, eamque ut herniæ aquoſæ valde ſimilem deſcribant, & quod *non niſi loco aquæ ſive ſeri, aër* in ſcroto contineatur, atque homines fere promiſcue omnes, qui medici aut chirurgi experti non ſunt, de *herniis ventoſis* ſæpe *loquantur*, immo plerumque, ſi vel ipſi, vel pueri eorum enterocele laborant, & flatus e ventre in eorum tumorem ingredi ſentiunt, tumoremque ſæpe inde augeri atque dolores frequentes in eorum herniis inteſtinalibus oriri, aut jam præſentes inde multum augeri precipiunt, ſe eorumve pueros *pneumatocele laborare*, ſed falſo exiſtimant, dum revera ſint herniæ inteſtinales; ubi flatus in inteſtinis multa incommoda iis concitant. Ideoque cum Dn. *Præſes* hucuſque *nullam veram ventoſam herniam viderit*, neque certum aliquod exemplum apud ullum auctorem invenerit, de ejus exiſtentia, ſicut in chirurgia ſua cap. CXXVII. p. 855. ſcripſit, adhuc & ego cum ipſo dubito. Interea tamen, cum haud *impoſſibile videatur*, *dari poſſe* pneumatocelen, ſive ejuſmodi tumores ventoſos in ſcroto æque ac in abdomine, *diſtingui* eam poſſe, ſi quæ forte aliquando alicui occurrat, exiſtimo ab hydrocele & ſarcocele, *inſigni levitate*, & forte etiam certo ſono, ſi percutitur, quia ſcrotum aëre tantum repletum, ut pila major, quam *Ballon* vocant, vel veſica aëre repleta, ſe habebit, quæ propterea neceſſario longe minus habebit pondus, quam hydrocele aut ſarcocele, ubi liquore, præſertim craſſo & glutinoſo, aut omnino corpore duro ac ſolido, repletum eſt.

XXXI.

XXXI.

Quod ad *Prognosin* attinet, sciendum, malum hoc *non facile mortem inferre, attamen haud facile etiam quam valentissimis medicamentis cedere*, præsertim in adultis, maxime si jam inveteratum est; attamen *in infantibus ac pueris* subinde adhuc curari. Deinde quod, etiamsi liquor contentus *sectione aut punctura* semel eductus sit, atque sic ignaris malum ablatum esse videatur, tamen successu temporis, & quidem sæpe intra paucas hebdomades *redit*, nisi in curatione perfecta, quæ eductionem liquoris insequi debet, debitis remediis, eisque prudenter adhibitis bene prospiciatur. Adeoque *eductio* liquoris per *lanceolam vel acum triangulari cuspide & tubulo* donatam, quæ vulgo *Troicar* vocatur non perfecta, sed *palliativa*, temporaria & *inconstans* utplurimum est, quamvis magni chirurgi vix ultra hanc progrediantur [*f*]. Præterea sciendum, quod *hydrocele* sæpe sit morbus perquam *molestus*, præsertim quando valde magnus & gravis evadit, sic, ut ægri difficulter incedere, atque adhuc difficilius equitare queant; interea tamen, ut jam dixi, *vitæ periculum non facile infert*, novitque Dn. *Præses* multos, qui ceteroquin sani cum hoc malo vixerunt, & ex parte adhuc vivunt, atque ad magnam ætatem pervenerunt: quæ incommoda tanto facilius ferenda, quia *plerumque, nisi alius simul morbus adsit, malum hoc est sine dolore.* Attamen quia sæpe, imo utplurimum quando valde magnum sit, penis in tumorem vel omnino, vel saltem magnam partem se abscondit, *coeundi & generandi potentiam minuit, aut omnino tollit*; quod juniores, aut qui liberos adhuc desiderant, magnopere excruciat; verum in senibus, aut qui liberis instructi sunt, tanto facilius ferendum, quia illa vis etiam ex aliis caussis in illis imminuitur. Præterea etiam si se penis omnino abscondit, *urinæ quoque excretionem* in nonnullis minus commodam, imo prorsus difficilem reddit. Prognosis hydroceles.

XXXII.

Mirandum quoque est, *serum hic sæpe diu subsistere* & quiescere *sine corruptione*; attamen testiculorum *tunicas, & præsertim dartum & vaginalem, admodum sæpe* crassas reddit, utpote quæ in sano vix duarum linearum habent crassitudinem, in ægris vero hydrocele, præsertim antiqua laborantibus, *quinque vel sex linearum & quod excedit*, sicut Dn. *Præses* vidit, *crassitudinem* induunt, ita, ut acu illa apice triangulari plerumque non nisi difficillime perforari possint, quando ea humores inde educere volumus, videnturque hæ tunicæ, imbibendo quasi hunc humorem serosum eo fere nutriri; & Tunicæ scroti valde crassæ fiunt.

[*f*] Retulit mihi Dn. *Præses*, se aliquoties a *Ravio*, celeberrimo illo chirurgo, hanc palliativam curationem, sed nunquam perfectam institutam vidisse, ita & *Erndelius*, qui Regis Poloniæ Archiater postea factus est, in itinere suo Angl. & Batav. pag. 121. hanc operationem ab eodem ita institutam descripsit; nullam vero perfectam unquam ab eo institutam esse aut legi aut audivi. Ita & *Sharpius* palliativam perfectæ præfert.

& ſic intumeſcere atque craſſeſcere. Præterea etiam interdum *teſticulus ab hoc liquore male affici videtur*, quia varii notarunt, quod hydrocelen etiam *ſarcocele* & teſticulus corruptus, inde ſecutus ſit: conferri hac de re poſſunt *Hildani* obſervat. cent. IV. obſ. 64. ad obſ. 68.

XXXIII.

Prognoſis hydropis ſcroti, & hydroſarcoceles.

Hydrops ſcroti in infantibus, ſi ceterum ſani, ſæpe & ſubinde facile curatur; in adultis autem, cum plerumque ſit ſymptoma alterius morbi, non, niſi curato prius morbo primario, tolli poteſt. Si *ſarcocele cum hydrocele conjuncta ſit*, ſive in hydrocele ſimul teſticulus ſcirrho corruptus adſit, ſine provida reſectione totius teſticuli, una cum tunica vaginali ac proceſſu peritonæi, haud curatur; hoc autem modo, uterque morbus ſimul, quamvis non ſine periculo, tolli poteſt.

XXXIV.

Curatio per medicamenta.

Quod igitur ad *curationem* attinet, quia *indicatio* hic eſt, *aquam congeſtam, vel digerendam ſive diſcutiendam, vel evacuandam eſſe*, *hydroceles* & cumprimis *hydropis ſcroti curatio in infantibus & pueris* ſæpe obtinetur medicamentis digerentibus, diſcutientibus, roborantibus & evacuantibus. Speciatim vero in *pueris recens natis*, ubi ſcrotum ſæpe inſtar tenuis veſicæ ab aqua expanſum eſt, egregie prodeſt, ſi homo aut mulier ſana fruſtulum nucis moſchatæ dentibus aliquoties in die comminuat, atque halitu deinde hoc aromatico ſcrotum tumidum afflet; id quod etiam eodem fere cum emolumento per ſpiritum vini ore detentum fieri poteſt, exhibito ſimul infanti ſemel iterumque idoneo *purgante*, & diſſipandi ac roborandi ſcopo *pulverem aut confectionem ſeminis aniſi*, vel ſolum, vel pauxillo cinamomi addito, ita enim Dn. *Præſes* ſe plures hac ratione curaſſe, me certiorem fecit, præſertim ſi nutrix ſimul aptum victus regimen ſervat. Quodſi tamen forte aliquando hæc malum non ſuſtulerint, *aquam calcis tepidam*, qua ſplenium vel ſpongiam aliquoties in die irroravit, ſcroto applicuiſſe, atque inde optatum effectum vidiſſe. Ita & *ſpiritus aniſi* cum fructu ope ſpleniorum ſuperimponitur. Si *pueri jam paulo adultiores* hoc malo conflictantur, egregie iis benefacit, ſi externe emplaſtrum de cumino, vel etiam illud de baccis lauri calide ſcroto circumponatur, huicque ſplenium ſpiritu matricali, vel aqua anhaltina, vel & aqua calcis calida, ſale ammoniaco admiſto, imbutum ſuperimponatur, adhibitis interea *interne ſæpe purgantibus mercurialibus*, *decocto lignorum*, *eſſentia lignorum*, *tinctura* tartari, vel antimonii tartariſata, exſpectato ſubinde matutino tempore *ſudore in lecto*, ad ſerum in ſcroto collectum tanto valentius diſſipandum atque exſiccandum; quibus ſuperiori adhuc anno puerum ſeptem annos natum Dn. *Præſes* brevi tempore curavit. In his & magis adultis *arcanum duplicatum*, quod a cel. quondam prac-

practico *Ludovico* magnopere hoc in malo, præfertim recentiori, ut efficaciffimum medicamentum commendatum eft [*g*], itemque *pulverem millepedum*, nunc cum tantillo mercurii dulcis, nunc fine eo egregia quoque deprehendit. Extus etiam, fi laudata *emplaſtra* nihil efficiunt, *ſpiritus* modo commendati, vel *aqua calcis* fpongia vel fpleniis, vel *lixivia* e cineribus, præfertim ligni quercus, vel e fapone, aut fola, aut fpiritu vini roborata, egregie fubinde has aquas diffipant. Spiritus C. C. aut liquor C. C. fuccinatus fæpe illitus, itemque olea carminativa a nonnullis etiam valde commendantur, fervata fimul femper *parca* & apta *diæta*, abftinendo a craffis, crudis, flatulentis, &c.

XXXV.

Attamen fi hæc aliave medicamenta non fatis proficiunt, quemadmodum hoc fæpe fit *in vera hydrocele*, præfertim *in adultis*, & ægri a molefto hoc malo liberari defiderant, fecundum divi *Hippocratis* præceptum, *ad chirurgicas curationes*, tanquam ad facram anchoram, & medicorum & ægrotantium, eft progrediendum; ubi vero mox monendum, quod duplex hæc fit curatio, prout fupra jam §. 31. innui, nimirum vel *perfecta* aut *radicalis*, vel *imperfecta*, quam *palliativam* etiam appellant. Duplex enim in hujus mali curatione medicorum fcopus eft, primo fcilicet, ut *humor noxius e ſcroto emittatur* five removeatur, ac deinde, ut *nova ejuſdem* in hoc *collectio*, (quæ alias facile fit, atque fic malum recrudefcit,) prohibeatur. *Ad utrumque hunc ſcopum obtinendum* curatio, quæ *perfecta* dicitur, maxime *idonea* eft; verum per *palliativam* tantum liquor ille p. n. educitur, & malum raro fine reditus metu hac ipfa perfecte fanatur. Interea, quia tamen *interdum ſicut nonnulli ſcriptores referunt*, *malum tollit* [*h*], ægris magis commoda minufque dolorifica eft, promtiufque perficiatur perfecta, hæcque etiam defiderat, ut curandi per aliquot hebdomades non folum domi, verum etiam in lecto fe contineant, atque perfecta etiam majores inferat dolores, majorique periculo ægros, præfertim fi chirurgus non rite procedat, nec *prudentem medicum*, cum ad avertenda, tum ad tollenda mala accidentia adhibet, aut curandus non fatis apte fe gerat, exponit, & palliativa longe facilius etiam, fi malum recrudefcit, abfque adeo magno incommodo aut dolore iterari femper poteft, chirurgique etiam minus habiles facilius palliativam, quam radicalem perficere poffunt, haud mirandum eft, quod hæc modo ab ægris, modo a chirurgis perfectæ, utpote moleftiori, magis dolorificæ & periculofiori, fæpe præferatur, quamvis & quandoque ab hac gravia mala obfervata fint [*i*]. Quare & nos *hic primo palliativam* hanc defcribemus. Curatio chirurgica.

[*g*] In mifc A. N. cur. dec. I. ann. IX. & X. obf. 158. item in ejus operibus p. 720.
[*h*] Ut *Maſſierus*, *Sharpius*, aliique cap de hydrocele.
[*i*] Videri hoc poteft in *Sharpii* obfervat. chirurg. cap. de hydrocele, quamvis hic magnus hujus curationis patronus fit.

XXXVI.

Curatio palliativa quomodo fiat.

Antiquiores Chirurgi, ut ex *Celſo*, lib. 7. cap. 22. atque *Fabricio* ab Aquap. in operat. chirurg. patet, ſcalpello ſcrotum inciderunt, aquam emiſerunt, & poſtea vulnus denuo glutinarunt, eaque ratione multos curatos eſſe referunt. Verum hac ratione cavum plerumque non ſatis purgatur & malum facile atque utplurimum redit. Paulo recentiores, doloris forte minuendi gratia, *ſcalpello phlebotomo* Gallorum loco vulgaris, vulnuſculum parti ſcroti inferiori inflixerunt, atque vel per hoc foraminulum, vel mediante immiſſo tubulo plumbeo aut argenteo aquam contentam emiſerunt, eaque emiſſa vulnuſculum rurſus glutinarunt. Noſtra autem ætate *acus ſive clavus* teres, apice triangula, fiſtula argentea aut ferrea aut orichalcea incluſus, quem Galli *Troicar* vocant, quique in Dn. *Præſidis* chirurgia tab. XXIV. fig. I. ad 4. aliiſque variis recentioribus libris chirurgicis delineatus eſt, aquam educendi ſcopo, longe commodius in hunc finem adhibetur: quo ægro ſtanti vel in extrema alicujus ſedilis parte conſidenti, pars ſcroti inferior atque exterior caute, ne teſticulus lædatur, donec prementi chirurgo nihil reſiſtat, pertunditur, id quod ferramentum in cavum tumoris penetraſſe indicat: ubi ſimul ſciendum, quod, *quia ſcroti tunicæ hoc in malo ſæpe valde* & quidem ad tranſverſi digiti latitudinem & quod accedit, *incraſſeſcunt*, (vid. §. 32.) apex non nimis cito retrahendus eſt, quia alias tunicæ non perforatæ eſſent, & liquor non ſequeretur. Verum ſi ferramentum in cavum uſque ſcroti penetraſſe certo percipitur, quod uti dixi, inde cognoſcitur, ſi prementi nihil amplius reſiſtit, vel aqua juxta tubulum immiſſum fig. 4. effluit, clavus, relicta fiſtula in ſcroto, retrahitur, ita aqua eum mox ſequitur: quæ, ubi omnis effluxit, ſcrotumque collapſum eſt, etiam e vulnere retrahitur, atque ſic univerſum opus confectum eſt, ipſumque vulnuſculum ſine emplaſtris aliiſve medicamentis ſponte utplurimum coit: imo *ipſi ægri etiam* ſine omni moleſtia *ſtatim plerumque rurſus ambulare* atque negotia ſua perficere *valent*. Verum quia poſt ejuſmodi aquæ extractionem adeo ſimplicem, & præſertim duas ultimas recentiorum, ubi tam exigua vulnuſcula fiunt, per quæ cavum mali purgari nequit, nec ſolet, ſcrotum plerumque brevi, aliquot ſcilicet hebdomadum vel menſium ſpatio, ſimili humore denuo impletur, malum exigit, ut ad moleſtiam a tumore iſto removendam modo deſcripta curatio ſæpius iteretur, eaque eo magis, ne humor hic ſubſiſtens teſticulum corrumpat. Quod igitur ſi rite perficiatur, ægri hocce malo infeſtati, ſine adeo magna moleſtia ſeneſcere poſſunt. Verum quia hic modus raro iſtos homines perfecte ſanat, curatio hæc, ut ſæpe jam diximus, *palliativa & imperfecta* a medicis appellatur. Quod ſi forte in effluxu humoris *aliquid fiſtulam illam obſtruat*, ſpecillo immiſſo hoc removendum eſt. Denique adhuc hic ſciendum, quod ſi *humor effluens craſſus aut turbidus*, vel omnino *fætidus ſit*, tempus eſſe videtur curationem perfectam

fectam inſtituere, ne teſticulus corruptis ejuſmodi humoribus quoque corrumpatur, vel omnino in *carcinoma* abeat.

XXXVII.

Curatio perfecta ſcalpello.

Quando igitur ejuſmodi mala incidunt, vel ægri, præſertim juniores, alias ob cauſſas omnino ab hydroceles moleſtiis liberari & perfectam rurſus ſanitatem recuperare deſiderant, *quintuplici ratione hoc* obtineri poteſt. *Primus curandi modus* eſt, ut æger in ſedili ſedeat, & a miniſtris, quantum opus eſſe videtur, probe firmetur. Deinde ſcrotum circa partem ſuperiorem, ubi aqua continetur, ſcalpello uſitatiſſimo chirurgico, qualis in D. *Præſidis* chirurg. tab. I. litt. G. vel I. repræſentatur, aliove idoneo, a latere inciditur, donec ſcalpellum in cavum, ubi humor p. n. hæret, penetravit; id quod ex humoris aquoſi effluxu cognoſcitur [*k*]. Poſtea in hanc plagam immittitur ſpecillum ſulcatum, vel quod melius eſt, index manus ſiniſtræ, ſi ſatis patet, atque juxta hujus vel illius ductum immittitur quoque vel ſcalpellum vel forfex idonea, vel etiam *novacula*, eiſque *totum fere ſcroti latus uſque ad fundum aperitur*, quo fit, ut non ſolum omnis humor p. n. penitus effluat, verum etiam medicus vel chirurgus obſervare recte poſſit, utrum forte in teſticulo quoque, an alibi in ſcroto aliquod vitium ſit, & ſecundum explorata poſtea ac reperta curatio tanto rectius continuari queat; quæ in junioribus & ubi malum non adeo diu duravit, fere ſine omni periculo fieri poteſt. Si *itaque teſticulus ſalvus* & nullum aliud grave vitium in ſcroto *deprehenditur*, mox ſolis linamentorum aridorum leniter contortorum faſciculis (quos *bourdonets* vulgo chirurgi appellant,) totum hydroceles cavum modice impletur, poſtea ſplenio contegitur & faſcia firmatur. *Ante tertium diem hanc deligationem* D. *Præſes non ſolvit*, & quando tunc illud facit, nihil illorum linamentorum vi evellit, ſed tantum quicquid vel ſponte excidit, aut facili negotio tollere poteſt; labia vulneris tunc unguento digeſtivo foventur, & novis faſciculis linamentorum carptorum eodem unguento obductorum cavum denuo repletur, oræque conteguntur, ſicque alternis diebus continuatur, donec priora linamenta omnia exciderunt, id quod ſæpe poſt plures demum dies fit, quo tempore totum ſcroti cavum ſimili ratione quotidie deligatur, ita *larga ſequitur interioris tunicæ ſuppuratio*, quæ, ut bona ejus purgatio & conſtans glutinatio ſequi atque obtineri poſſit, hic valde neceſſaria eſt; nam ab hujus neglectu malum rediiſſe Dn. *Præſes* aliquoties notavit. Interea tamen, *ne ſcrotum nimis inflammetur*, fomentum ex aqua calcis vivæ cum ſpiritus vini camphorati quarta parte, addita ceruſſa & pauxillo ſalis ammoniaci, ſuperimponatur, non neglectis medicamentis internis, inflammationem & febrem vulnerariam nimis vehementem avertentibus.

[*k*] Multi *pungendo aperiunt ſcrotum*. Rectius vero cum Dn. *Præſide* hoc *ſecando* fieri exiſtimo: quia ſic non tam facile vel teſticulus vel vaſa ſpermatica læduntur.

XXXVIII.

Cautiones circa membtanas valde craffas.

Quando autem *interiores iftæ membranæ nimis craffæ nimifque induratæ reperiuntur*, quemadmodum plerumque in malis inveteratis, ut fupra §. 32. a nobis dictum eft, effe folent, unguentum digeftivum folum iis exedendis & deftruendis fæpius non fufficit, facies interior earum aut bene *fcalpello*, cavendo tefticuli læfionem, *fcarificetur*, aut *mercurius præcipitatus ruber*, una cum alumine ufto iis fubinde infpergatur, vel una cum unguento digeftivo modica quantitate commifceatur, donec tota munda ac carne rubra contecta confpiciatur, ubi balfamo vulnerario tandem glutinatio procuretur. Quodfi inter mundificandum *corpufcula adipi fimilia*, ut haud raro fit, in membrana interiori confpiciantur, vel forfice fimul & femel, vel prædictis rodentibus fenfim funt auferenda.

XXXIX.

Cautiones adhuc aliæ.

Quod fi forte deoperto fcroto *vafa feminalia* ad partem tefticuli fuperiorem valde tumefacta deprehendantur, quidam fuaferunt, ut *tefticulus hic* tanquam *corruptus*, *mox refecetur*. Verum hos minime imitari convenit; quoniam hæc, poftquam ab onere ifto aquæ liberata funt, & prædicto fomento §. XXXVII. foventur, vel etiam fponte, ficut utplurimum fit, rurfus detumefcunt, & ad ftatum naturalem redeunt. Quod fi vero *hæc vafa una cum tefticulo valde induruerunt* ac dolent, atque carcinoma minitantur, *exfcindendus eft*, ficut hac de re infra mox uberius acturus fum. Ita *fi tefticulus*, fcroto aperto & humore evacuato, *jufto tumidior* deprehendatur, digitis probe explorandum, *utrum fcirrhi duritiem affumferit*, *an fluctuans quædam materia*, ut quandoque etiam in eo fub tunica nervea deprehenditur, ibidem fentiatur. Si prius eft, ejus curatio infra dabitur; fin vero pofterius, *tefticulus* quoque non pro omnino corrupto, ut quidam fecerunt, mox eft habendus, & ut varii fuaferunt, *extirpandus*; fed potius fcalpello in loco aptiffimo *eft aperiendus*, *humor noxius emittendus*, unguento digeftivo purgandus & balfamo poftea confolidandus, ita fæpe rurfus fanefcit, & officio fuo impofterum fungi poteft. Sed *fi omnino corruptus deprehenderetur*, ut inutile corpus, unde nova mala effent metuenda, *prout farcocele extirpari poteft*. Atque hanc primam methodum plerique recentiores fcriptores, *Sharpio* excepto [*l*], commendant ceterifque præferunt.

XL.

Alter curandi modus per rodentia.

Quoniam vero *multi ægri fcalpellum nimis pertimefcunt*, eique fe vel prorfus

[*l*] Hic, ut fuam fententiam tueatur, varia exempla recenfet, ubi huic operationi, forte ob non fatis apte inftitutam curationem, gravia mala inciderunt; interea tamen omnes ifti ægri, quos in exemplum adducit, convaluerunt.

rius non, vel ſaltem maximo cum metu & mortis fere terrore ſe ſubmittunt, quorum vis tanta eſt, ſi veteribus atque cel. *Winslovio* credimus, qui ægrum præ metu ante calculi exciſionem mortuum eſſe aſſeverat [m], *alteram methodum* in horum commodum prudentiores chirurgi excogitarunt, qua nempe apto *medicamento rodente*, ſive ut græco vocabulo indicari ſolet, *cauſtico*, ſcrotum hydrocele conflictatum quam commodiſſime aperiri, & liquor peregrinus emitti poteſt. Atque hac ratione Dn. *Præſes* non ſolum & adultos & ſenes, verum etiam ſuperiori adhuc æſtate *juvenem, qui occaſionem mihi ad hanc diſſertationem conſcribendam dedit*, me multiſque aliis medicinæ Studioſis, aliiſque variis hominibus præſentibus, tanquam tot teſtibus, perfecte inde curavit.

X L I.

Juvenis nimirum erat ex Principatu Anhaltino, ſedecim annos natus, cæterum ſatis ſanus, quem parentes huc ad *D. Præſidem* ab ejuſmodi hernia, qua jam per plures menſes laboraverat, ut ipſum ſanaret, miſerunt. Magnitudo herniæ ovum gallinaceum majus ſuperabat, & in figura I. noſtra *in lateri ſcroti dextro* [n], ſed ob tabulæ parvitatem minor multo, quam erat, exhibetur. Hunc vero juvenem non mox, ut inimici ejus aut ignari ſæpe calumniantur, ſcalpello ſive cruentæ curationi ſubmiſit, verum quia ægri, & præſertim juvenes, cæterum ſani, ſæpe medicamentis adhuc ab hoc malo liberantur, prius optima quæque tentare, qualia §. XXXIV. commendata ſunt, atque effectum eorum experiri voluit. Poſtquam vero hic æger *per hebdomades quatuor una* cum modica diæta iis uſus eſt, ea vero nihil quicquam, ut ſæpe in obſtinatiſſimo hoc morbo fieri ſolet, proficere voluerunt, parentes vero eo ob negotia diutius carere non potuerunt, ipſis itemque affinibus & ægro ſignificavit, *vix a remediis hic auxilium ſperandum eſſe*, quia tamdiu hactenus fruſtra adhibita fuerunt; verum ad *chirurgicam curationem*, ſi liberari ab hoc malo vellet, nunc progrediendum eſſe, dixit. Cum itaque huic conſilio morem gererent, die quarta Auguſti hujus anni, ſequenti modo, per rodens medicamentum curationem inchoavit. Hiſtoria morbi.

XLII.

[m] Vid. Dn. *Præſidis* chirurgicæ inſtit. cap. 143. §. 13.

[n] *Hildanus* Cent. IV. obſ. 64. & *Palfinus* cap. de Sarcocele p. 163. volunt, *ſarcocelen plerumque in dextro, & hydrocelen in ſiniſtro obſervari latere.* Verum *Ulhornius.* in notis chirurgiæ *D. Præſidis* belgicæ adjectis, ſcribit, *ſarcocelen non in ſiniſtro, & hydrocelen non in dextro latere oriri*, p. 943. atque ex latere certam harum diſtinctionem docere vult. Imo adhuc addit, *ſi forte hydrocele aliquando in dextro latere adſit, certo ſarcocelen ſimul adeſſe*, adeoque monet, ut cautiſſimi hic ſimus in aqua lateris dextri per acum educenda. Verum hoc vanum eſſe, non ſolum *hic noſter caſus docet*, ſed *D. Præſes* etiam has hernias, ſicuti enterocelen, modo in hoc, modo in illo latere vidit & curavit.

L X I I.

2. Curatio per caufticum.

Nimirum emplaftrum tres circiter pollices longum & duos latum, foramine duos pollices longo, quod digiti latitudinem habuit, externo five dextro fcroti hujus lateri, dum æger in lecto decumbebat, agglutinavit, ita, ut per foramen ejus, fpatium litt. E. F. in fig. I. indicatum, confpici potuerit. Huic alterum fimile emplaftrum fuperimpofuit, ut oræ foraminis altiores redderentur, ne rodens medicamentum huic fpatio imponendum, ex eo facile decideret, eique deinde horis matutinis hoc medicamentum in tanta copia immifit, quam fufficere judicavit, pro tegumentis fcroti communibus omnibus, & ex parte etiam fpecialibus, *ad tunicam fcilicet vaginalem ufque erodendi*; illud linamentis carptis & emplaftro integro præcedentibus paulo majore, tegit, fplenium fuperimpofuit, & fafcia quatuor frondibus firmavit, ægrumque ut per aliquot horas ftrenue quiefcat, juffit. Horis fex feptemve elapfis, ægrum fedili impofuit, ligaturam folvit, fplenium & emplaftra removit, medicamentumque, quantum fatis eft, partes perforandas erofiffe, invenit, ita, ut fi inciderentur, nullum amplius fanguinem funderent, ægerque nullum a perforatione five fectione dolorem perciperet. Itaque partem erofam primo circa medium, ubi in fig. I. litt. B. pofita eft, fcalpello obtufo, incidit, & immiffo poftea digito, vulnus furfum & deorfum, ad litt. E. & F. ampliavit, ita *liquoris glutinofi, albicantis, albo ovorum fere fimilis*, quantitas trium quafi unciarum effluxit. Cavum vulneris in quo, ut in fig. II. litt. G. H. indicatur, tefticulus litt. I. confpici poterat, linamentis carptis probe replevit, illudque poftea ita deligavit & tractavit, ut in præcedentibus modo §is XXXVI ad XXXVII. dictum eft, atque fic illud fex hebdomadum fpatio, fine gravibus fupervenientibus fymptomatibus, nifi quod prima hebdomade febricula aliqua, diætæ tamen aliquo magis errore, quam vulneris culpa, fupervenerit, quæ tamen fine venæfectione, folis medicamentis calorem p. n. temperantibus, brevi rurfus profligata eft.

X L I I I.

Hic modus a multis male rejicitur.

Garengeot, quem *Sharpius* in operat. fuis chirurg. & *Faius* in notis ad *Dionifium* fequuntur, *rodentium medicamentorum ufum in hoc morbo* rejicit, atque ab his multa mala pertimefcit: quia putat, hæc medicamenta in fcroti cavum intrare, ibidemque tefticulum arrodere, imo deftruere &c. Verum omnes hi fcriptores hic non ab experientia five ex ufu loqui, dum nullus exempla, aut obfervationes hoc probantes adducit, fed fe invicem tantum fine experientia hac in re fequi mihi videntur. Nam certum eft, illud quod metuunt, neque in hoc, quem recenfui cafu §. XLI. & XLII. *neque in nullo alio ægro, quorum tamen plures*, & inter hos etiam magnates & nobiles

biles ab hoc morbo hac ratione *liberavit*, *contigisse*, quippe quibus nihil mali, neque in testiculo, nec alibi in corpore ab his remediis illatum est, *& si quid forte adversi quibusdam chirurgis hic acciderit*, profecto id non medicamentis his, sed potius incauto, vel perverso eorum usu factum esse censeo, atque sic huic mala, quæ forte contigerunt, adscribenda esse existimo. Nam si rodens ita dirigitur, ut non in cavum usque scroti partes exedat, sed in tunica vaginali subsistat, id quod prudenti usu fieri potest, testiculo etiam nihil nocere potest. Imo si etiam aliquando forte fortuna contingeret, ut & hanc eroderet, liquor tunc impetu quasi erumpens medicamentum rodens repellet, aut si quid forte etiam incideret, primo jam vis ejus rodens in exedenda cute, pinguedine, membrana darto, & tandem valde crassa hic plerumque tunica vaginali, ut §. XXXII & XXXVIII. indicavimus, in his ægris jam valde imminuta aut destructa est, & deinde, si tantillum etiam cum liquore intus hærente commisceretur, partim ab eo uberius temperatur, partim cum eo rursus effluit, ita, ut vix ulla læsio in testiculo inde sit metuenda, nisi quis quam imprudentissime procedat, & in rodentis copia excedat. Nam *D. Præses in recto usu*, *& in hoc & aliis*, *nihil quicquam mali inde vidit*, & cum eo etiam præstantissimus ille chirurgus Anglus *Joh. Douglas* consentit, qui in syllabo operat. chirurgicar. pag. mihi 39. aperte *causticum sectioni*, *punctioni & setaceo* præfert.

XLIV.

Tertius modus, quo perfectam hydroceles curationem quæsiverunt medici, est *setaceum*: quando nimirum acus, setaceis alias excitandis destinata, (quæ videri potest in *D. Præsidis* chirurgia tab. 18. fig. 12.) linteolum digiti latitudine & pedis circiter longitudine trahens, in latere scroti externo, ut verbi gratia in figura nostra I. ad litt. E. sic infigeretur, ut juxta litt. F. rursus egrederetur, cavendo ne testiculus aut vasa spermatica ea lædantur, quemadmodum etiam *Scultetus* hoc figura illustravit in Armam. chirurg. Tab. XL. fig. I. licet de alio malo ibidem, quam de hydrocele agat, qua acu linteolum a scroti parte superiori ad inferiorem per cavum, ubi aqua hæret, inducitur, quod in eo relinquitur, & quotidie inuncto digestivo unguento, sicut in setaceo cervicis, hinc inde sursum ac deorsum commovetur, ita enim non solum humor vitiosus inde sensim educitur, verum etiam suppuratio ejus ope intus in scroto excitatur, qua, si per aliquot hebdomades, donec scilicet nihil vitiosi humoris amplius profluit, conservatur, & subinde digestivo aliquid mercurii præcipitati rubri, cum alumine usto admiscetur, ita partes noxiæ inde expurgantur, ut constans curatio inde sæpius secuta sit; postquam extracto tandem rursus linteolo, utraque vulnuscula balsamo vulnerario glutinantur. Verum *quia hac in methodo testiculus primo lædi potest*, *& deinde intro inspicere*, & recte

3. Curatio per setaceum.

recte ſcire non poſſumus, *an cavum ſcroti ſic ſatis ſit purgatum*, itemque *utrum teſticulus ſatis ſanus ſit*, an vitium aliquot in eo lateat, ea ceteris, me judice, merito poſtponenda: quia hæc curatio valde eſt incerta, atque poſt eam, ne malum recrudeſcat, ſemper metuendum.

X L V.

Quarta methodus Ruyſchi & Marini.

Quarta methodus *Ruyſchiana* dici poteſt, qui in Adverſ. Anatom. Dec. II. p. 22. ait. Si *curationem (hydroceles) aggrederis, aperiendo ſcrotum in parte ſuperiore ad latus, tumque vulnus turunda oblonga, unguento roſaceo, mercurio præcipitato rubro permiſto, inuncta oppleveris, donec lenis inflammatio, eique ſuccedens ſuppuratio parva, membranulas ſtillantes putrefecerit, tuque eas tenaculo eduxeris, ſæpe deinde perfecte ſanatas obſervavi.* Cum hac curandi ratione convenit fere ea, quam *Marinus* poſtea, unus ex recentioribus chirurgis italis haud adeo pridem, tanquam uſitatiſſimam, ut dicit, (*ſed forte in Italia non in Germania, neque in Gallia aut Magna Britannia*) deſcripſit, ceteriſque omnibus prætulit. „ Nimirum, præpa„ rato prius corpore, *ſcrotum* mox ſub inguine, *in parte ſcilicet ejus ſu„ periore*, ſicut *Ruyſchius incidit*, ea magnitudine, ut per plagam digitus & poſtea turunda digiti craſſitudine, & trium digitorum tranſverſorum longitudine, ex cera facta, immitti queat, cujus apex, ut ait, paululum incurvata ſit. Hæc unguento dialthææ inungitur, & per plagam cavo ſcroti immittitur; ubi, poſtquam per XXIV. horas relinquitur, pars inflammata reperietur. Aqua non evacuatur, ſed turunda ſenſim brevior efficitur, prout ſcilicet cavum minuitur; tumor vero emplaſtro emolliente digeritur. Quando ſuppuratio bene ſuccedit, turunda unguento digeſtivo imbuitur, in ſcrotum vero unguentum roſatum immittitur. Septem diebus præterlapſis turunda oleo hyperici compoſito inungitur, ſinus bene purgatur, & tumore reſoluto vulnus ſenſim minuitur, carne impletur, & tandem turunda tollitur, ſervataque diæta vulnus glutinatur. Patet ex his *Marinum* in rebus præcipuis ſive eſſentialibus, ut aiunt, a *Ruyſchio* vix differre, niſi quod medicamenta forte præter neceſſitatem multiplicet & quod præcipiat, ne curatio hæc *ſcorpione dominante* ſuſcipiatur, quia hoc curationem valde protraheret. Verum *ad ſigna celeſtia in curationibus reſpicere velle*, hodie ridiculum, ſuperſtitioſum & medico genuino indignum, merito a prudentibus habetur, idque eo magis, quia Dn. *Præſes* ante biennium demum, virum in hoc ipſo ſcorpionis ſigno ab iſto malo, æquali temporis ſpatio, quo aliis temporibus ſive ſignis alii curantur, perfecte reſtituit. Verum circa hanc methodum adhuc monendum, *quod quidem, ubi teſticulus adhuc ſalvus, utplurimum bene ſuccedat; ſed ſi vitium in teſticulo* ſubeſſe ſuſpicamur, *vel certo adeſſe* antea ſcimus, primam vel alteram, §. 37. ad 40. deſcriptam, huic præferendam eſſe cenſeo.

X L V I.

XLVI.

Circumforanei noſtri Chirurgi radicalem hydroceles curationem ſequenti ratione, ſed peſſimo conſilio, perficiunt. Nimirum *inguen & ſcrotum ſupremum eodem modo, ac ſi enterocelen vel ſarcocelen ſecando curare vellent, incidunt*, peritonæi proceſſum digitis quærunt, eumque a vicinis liberant; poſtea & *tunicam vaginalem*, in qua hæc hernia *una cum teſticulo*, ſive ſanus hic ſit, ſive corruptus, e *ſcroto* & quidem ſæpe admodum rudi & dolorifico modo evellunt; proceſſum peritonæi funiculo firmiter ligant & conſtringunt, atque ſub ligatura facta totum reſcindunt. Quidam ligaturam proceſſui peritonæi jam injiciunt, antequam teſticulum evellunt, quod fere perinde eſt. Verum, hunc agyrtarum curandi modum, quia hiſtriones illi peſſimi præter neceſſitatem ægros non ſolum evellendo teſticulum crudeliter tractant, eoque ipſo convulſiones & mortem ſæpe ægris inducunt; vel ſaltem, ſi morti ſe ſubducunt, teſticulo bono, parte ad generationem adeo neceſſaria, quæ ſervari potuiſſet, privant, in ſimplici & ordinaria hydrocele prorſus rejiciendum eſſe cenſeo: conferri poteſt *Hildani* cent. IV. obſ. 68. qui periculum hujus curationis ſatis probavit. Quintus curationis perfectæ modus.

XLVII.

Sed ſi *hydrocele cum ſarcocele*, ſive teſticulo in ſcirrhum corrupto, combinata, vel *teſticulus* alia ratione, ut putredine vel ulcere mali moris *corruptus eſſet*, tunc omnino hæcce methodus, quamvis paululum emendata, recte adhibetur, ut ſic hac ratione & teſticulus vitiatus & tunica vaginalis, quæ ſedes eſt hydroceles, & forte quoque organum ſecretionis humoris vitioſi, ſimul tollantur; quo vero in caſu prudens chirurgus blandiori, ſecuriori & minus crudeli modo, quam rudes illi circumforanei agunt, procedere poteſt: nimirum non vi evellendo tunicam vaginalem cum teſticulo, a tunica darto, & lacerando partes annexas, valde ſenſiles & nervoſas, quæ evulſio vehementiſſimos dolores & facile inde ſequentes convulſiones ac mortem concitat; ſed potius, majore ſcroti inciſione, & deinde cauta tunicæ vaginalis a ſcroto per ſcalpellum & forficem ſeparatione, qua dolores inducuntur minores, & ſic etiam leviora utplurimum ſequuntur ſymptomata, atque curatio ſic facilius, certius ac citius obtinetur. Hydroſarcoceles curatio.

XLVIII.

Denique adhuc monendum, quod maxima ſemper cautione opus ſit, *ne forte hernia ſcroti inteſtinalis ſive enterocele pro hydrocele habeatur*, & pro hac ſcalpello incidatur: quia ſic inteſtina imprudenter facile diſcinderentur, Monita quædam.

& ægri ex imprudentia ejuſmodi chirurgi interficerentur. Præterea *ne curatio perfecta facile in ſenibus decrepitis*, aut *alias valde debilibus inſtituatur*; quia in his ſymptomata ſupervenire poſſunt, quibus æger interimitur. Adeoque ſuadeo, ut in his chirurgi malum vel intactum relinquant, quia multi cum ejuſmodi herniis ad magnam ſenectutem perveniunt, vel ut ſolum cura palliativa per intervalla eos tractent, quo ad tempus a moleſtiis nimis magnæ hydroceles eos liberent, atque negotia ſua promtius peragere poſſint. Ita enim *Ulhornius* viro *nonagenario*, ut ſcribit, aquam hoc modo feliciter, trium menſurarum pondere, acu cannulata eduxit, loco cit. p. 944. *ſic in pueris etiam haud facile curatio perfecta eſt inſtituenda*; eaque omnium minime cum teſticuli extirpatione, ut agyrtæ ſæpius facere ſolent; quia *palliativa eis ſæpe ſufficit*, eaque haud raro curantur.

XLIX.

Curatio hydroceles in proceſſu peritonæi.

Tandem etiam de ea hydroceles ſpeciei curatione, *quæ ſecundum nonnullos ſupra illud ſeptum tranſverſum tunicæ vaginalis*, in proceſſu peritonæi, juxta inguina, hæret, quamvis a *Dn. Præſide* nondum ſit viſa, & a recenti ſupra citato chirurgo Anglo *Sharpio* nimirum, ut alias jam dixi, (p. 25.) prorſus negetur, verbum addam. Scilicet, *ſi hanc ſpeciem hydroceles certo adeſſe cognoſcimus*, atque evacuantibus ac reſolventibus ſupra §. XXXIV. laudatis, cedere recuſet, incidi eo in loco debet, ubi humor p. n. hæret, & per factum vulnus emitti, locus vacuus poſtea, ſicut de tunica vaginali purganda ſupra §. 37. & 38. diximus, mundari & poſtea glutinari. Verum hic rurſus, prout §. 48. docuimus, quam maxime eſt proſpiciendum, *ne bubonocele* ſive hernia inteſtinalis in inguine hærens, loco ejuſmodi hydroceles incidatur aut acus punctura aperiatur, ob periculum & rationes ibidem modo indicatas.

L.

Si aqua in pluribus cellulis.

Poſtremo ſi hydroceles *materia in diverſis cellulis continetur*, prout *Palfinus* in chirurgia, cap. de hydrocele, aliique ſe vidiſſe ſcripſerunt, ſic, ut una aperta tantum pars ejus effluat, cæteræ vero ab humore diſtentæ maneant, *hæ quoque ſeorſim ſunt aperiendæ*, donec omnes depletæ ſint; hunc vero in finem *Palfinus* medicamentum rodens ferro præfert: quia illo omnes cellulæ, ut exiſtimat, ſimul aperirentur [o]. Aut, ſi, ut *Fajus*

[o] Si pluribus in cellulis hydrocele hæreret, *morbus hic forte magis erit in tunica, quæ cellularis vocatur*, *quam in tunica vaginali*: quia haud manifeſtum eſt, quomodo in vaginali, quæ unicum tantum cavum habet, plures cellulæ eſſe poſſint, & nullus adhuc ejuſmodi cellulas ex cadaveribus inciſis probavit.

Faius tradit, *aqua tam infra, quam supra septum illud* processus peritonæi transversum collecta sit, *tam tunicam vaginalem in scroto, quam processum peritonæi in inguine aperiendum* esse docet l. c. p. 395. Verum quia de purgatione horum locorum nihil dicit, curationem tantum docet *palliativam*. Itaque si *radicalis* desideratur, non solum erunt aperienda, sed etiam purganda, atque tunc demum rursus consolidanda, observatis probe illis cautionibus, quas §. XLVIII. circa incisionem herniarum aquosarum dedimus. Quodsi *rupto claustro illo processus peritonæi*, tam hic, quum vaginalis tunica repleta sit aqua, unica quidem punctura circa partem inferiorem tota cavitas, ut *Faius* ait, evacuari potest; sed cum quoque de perfecta curatione taceat, *totum cavum aperiendum* atque purgandum esse, ut in vulgari hydrocele, existimo. Atque hæc optima mihi esse videntur, quæ de hisce herniis hodie optimis medicis atque chirurgis sunt perspecta.

F I N I S.

DISSER-

Disp. Chirurg. Tom. III. HEISTER DE SARCOCELE. pag. 357.

LXXVI.

DISSERTATIO MEDICO-CHIRURGICA, DE SARCOCELE.

Quam Præside

D. D. LAUR. HEISTER,

Tuebatur

CHRISTIAN. DANIEL HEISE,

OBISFELDA-MAGDEBURGENSIS

Helmstad. 15 Junii anno 1754.

§. I.

Ante omnia vero, ut ordinatim procedam, dabo primum *Definitionem* illius mali, de quo hic agere & quod exponere constitui. Est itaque *sarcocele* (quæ ortum habet a græco vocabulo Σὰρξ caro & χήλη hernia) species herniæ, quæ consistit in incremento nimio unius vel utriusque testiculi, ejusque vehementi duritie absque inflammatione, & plerumque etiam sine dolore, ab *obstructione pertinaci ejus minutissimorum vasorum seminalium*. Dixi plerumque absque dolore: adsunt tamen etiam subinde dolores, iique præsertim valde magni, ubi solo quandoque pondere hos concitare possunt. Definitio mali.

§. II.

Speciem herniæ hoc vitium dixi, quia herniarum, ut in proæmio jam dixi, dantur variæ ac multæ: quæ melioris distinctionis caussa primo in *veras* & *spurias* dividuntur a scriptoribus rerum chirurgicarum. Sub *veris* intelliguntur proprie illæ, in quibus aliquid, quod in ventre sive abdomine naturaliter hærere vel existere debet, per quemcumque aliquem locum ventris cum molestia eaque magna hominis ægri, ex abdomine procidit, vel vi quadam expellitur. Explicatio definitionis hujus

§. III.

Partes vero, quæ in veris herniis expelluntur, sive prolabuntur, utplurimum sunt intestina & speciatim tenuia, itemque *omentum* sive *epiploon*, & sæpius etiam cum prioribus *mesenterium*; atque hinc a parte prolapsa herniæ *vel intestinales*, vel *omentales* appellantur. Loca autem, ubi hic prolapsus sive procidentia fit, sunt plerumque *annuli musculorum abdominis*, per quos vel in inguina tantum propelluntur, & tunc *inguinales* dicuntur, græce *bubonocele*; vel ad ipsum scrotum procidunt, & tunc *herniæ scrotales* audiunt, græce *oscheocele*. Quandoque etiam sub arcu illo tendineo, sub quo arteriæ & venæ femorum e ventre exeunt, quæ *crurales*, rectius tamen *femorales* vocantur: quia pars illa, ad quam procidunt intestina & omentum, per hunc locum, femur proprie dicitur, non *crus*; quia *crus* sive *crura tibias* proprie significant & indicant, circa quas vero, quia hæ partes sunt infra genua, ejusmodi herniæ non oriuntur, neque pertingunt, sed in suprema femoris parte & generantur & subsistunt. 3 Procidunt etiam sæpe modo dictæ abdominis partes *in vel circa umbilicum*, & hæc mala *herniæ umbilicales* dicuntur. 4 oriuntur etiam subinde tumores *circa alia loca ventris*, in quibus etiam intestina & omentum colliguntur, quæ pressæ diminuuntur, imo prorsus evanescunt; quando autem digiti sive manus removentur, mox redeunt, quæ vero ceteris rariores sunt. Partes quæ hernias faciunt.

§. IV.

§. IV.

Quænam sint herniæ spuriæ.

Verum morbus ille, de quo agere hic constitui, non est ex hac herniarum verarum classe, ideoque de his etiam hic uberius non acturus sum; verum est ex illa, quas *hernias spurias* appellare solent, in quibus nulla viscera ex abdomine procidunt, sed in ipso scroto generantur & adolescunt. Quarum potissimum tres sunt species; & prima vocatur *hydrocele* sive *hernia aquosa*, quæ a seri congestione in scroto & speciatim in *tunica vaginali testiculi* colligitur. Altera, *varicocele*, vocatur, quæ oritur ex vasis spermaticis & præcipue venis a sanguine congesto & ibidem hærente, præter naturam distentis, & sæpius magnum tumorem in scroto excitantibus; & tertia est *sarcocele*, cujus descriptionem jam in §. I. dedimus. Quidam adhuc quartam speciem addiderunt, quam *pneumatocelen*, latine *herniam ventosam* appellant, quam a flatibus sive vento in scroto collecto deducunt. Verum quia hæc species a multis & speciatim a Dn. *Præside* negatur, vel saltem hic de ea dubitat, quia talem primo nunquam vidit, & deinde quia talem a probato scriptore visam, aut descriptam non invenit. Adeoque plura de eo hic non dicemus, sed meliorem ejus probationem vel demonstrationem expectabimus.

§. V.

De sarcoceles natura

Intimius vero nunc naturam & indolem *sarcoceles* sive *herniæ carnosæ* perscrutabor, ut tanto melius de ipsius curatione agere possim. Dictum jam est §. I. quod hæc species consistat *in tumore admodum duro*, plerumque unius testiculi, & quandoque etiam utriusque, a vasculorum seminalium obstinatiori obstructione orto, qui ægris partim propter pondus, dum sæpius libram superant, partim propter magnitudinem, ingressum & *ambulationem*, potissimum, vero *equitationem* & *vectionem*, imo & coitum impedit, eoque eo magis, quo majus pondus & molem acquisiverunt, & propterea §. I. dixi, quod sæpe sit absque dolore, quandoque vero, præsertim si valde magni, vehementer quoque dolent & molesti sunt.

§. VI.

Diagnosis sæpe difficilis.

Non adeo facile a multis cognoscitur ac distinguitur ab aliis quibusdam speciebus herniarum affinibus, id quod tamen ad bonam curationem summe necessarium est: attendendum itaque probe est ad signa variarum herniarum. Nam ab *hernia scroti vera*, ab *intestinis* orta, sive enterocele, quando intestina præsertim fæcibus aut cibis aut flatibus valde infarcta, sarcocele difficulter, ut multi scriptores notarunt, revera sæpe distinguitur; imo & *ab hydrocele*: dum serum intus copiose collectum sæpe vehementissime scrotum distendit, sic ut adeo durum fiat, ut vix ab aliis, quam probe, imo opti-

optime in hac re exercitatis, diſtingui a ſe invicem poſſint; dum præſertim Excellent. Dn. *Præſidi* ſæpius ejuſmodi caſus ſeſe obtulerunt, ubi plures medici hydrocelen pro ſarcocele aut enterocele & vice verſa, veram *ſarcocelen* pro *hydrocele* vel *enterocele* agnoverunt & habuerunt, imo nonnulli *hydrocelen* & *enterocelen* ſimul adeſſe declararunt: ubi poſtea in curatione ſive operatione ſarcocelen invenit; & contra ubi *ſarcocelen* adeſſe putarunt vel *hydroſarcocelen* ſimul, ſolam *hydrocelen*, ſicuti prædixerat, adfuiſſe invenit.

§. VII.

Speciatim vero *ſarcocelen* adeſſe cognoſcitur & diſtinguitur ab *enterocele* & *hydrocele* 1 majori vel *maxima duritie*, quæ durior eſt, quam *hydroceles* atque *enteroceles*, & 2 *majoris ponderis ſenſu*. *Enterocele* vero ab his diſtinguitur, ex aliquo *inæquali ſcroti tumore*, atque *minori renitentia*, quam in ſarcocele, minorique pondere. In *hydrocele* & *ſarcocele* æqualior plerumque eſt tumor, & *hic tumor nunquam in ventrem repelli potuit*, neque adhuc poteſt, neque ſponte intus remeavit. Verum *enterocele ſcrotalis* ab initio parva plerumque eſt, & tumor in decubitu, præſertim veſperi in lecto ac ſomno, quem inteſtina elapſa concitarunt, diſparet: quia in ventrem inteſtina & omentum in hoc ſitu ſæpiſſime remeare ſolent, vel etiam ex voluntate vel ægri vel medici in ventrem retundi manibus poſſunt, ſcrotumque tunc fit vacuum: quæ prolapſa viſcera, poſtquam in ventrem refuſa ſunt, vinculis his herniis dicatis, in ventre contineri poſſunt. Verum ſerum ſive aqua in hydrocele nunquam in ventrem repelli, neque faſciis vel vinculis in eo contineri poteſt; ſed tumor ab eo concitatus ſucceſſu temporis ſemper lente creſcit atque augetur ad pugni, imo capitis quandoque magnitudinem; qui tamen digitis preſſus aliquomodo cedit, licet inſignem duritiem prementi oſtendat, & initio tumor fuit mollior. Diagnoſis ſpecialior ab enterocele.

§. VIII.

Sarcocele autem initio paulo majore mole & duritie, quam naturaliter eſſe ſolet, ſe manifeſtat, ſenſim vero & *magnitudo* & *durities* & *pondus* ejus augentur, & tumor hic nunquam ex ſcroto in ventrem repelli poteſt, ſicuti nec hydrocele: unde ſimul cognoſcitur, tumorem hunc non *eſſe herniam veram*, ſive inteſtinalem aut omentalem, in quibus etiam tumor quidam ab annulo muſculorum abdominis in ſcrotum uſque percipi poteſt, qui *vero tumor* neque in *hydrocele* neque in *ſarcocele ſimplici* adeſt; interdum tamen, quod probe notandum, in ſarcocele etiam a tumido uſque teſticulo per funiculum ſeminalem ſive ſpermaticum *tumor* quidam ſe extendit, qui indicat vaſa ſeminalia etiam in funiculo ſeminali ab humoribus viſcidis & craſſis, æque ac teſticulum ipſum, eſſe infarcta, quod vitium *ſarcocele complicata* (ſcilicet cum tumore vaſorum ſeminalium in funiculo ſeminali) dici poteſt, qui Signa ſarcoceles ſpecifica.

tumores etiam in ventrem refundi nequeunt; quod etiam malum longe gravius eſt, quam ſarcocele ſimplex, ſicut infra pluribus exponam.

§. IX.

Cauſæ ſarcoceles *Cauſæ* hujus vitii ſunt tam internæ, quam externæ. Internæ ſunt humores craſſi, ſpiſſi, viſcidi omnis generis, quæ vaſcula tenuiſſima teſticuli ſeminalia obſtruere apta ſunt: qui oriri & generari poſſunt ac ſæpe ſolent a cibo vel potu valde craſſo ac viſcido, a nimio otio ſive quiete, vita multa ſedentaria, cum modo dicta diæta combinata. *Externæ* cauſæ autem eſſe poſſunt omnis generis læſiones & *contuſiones* unius vel alterius teſticuli; in nonnullis etiam ab humoribus labe venerea infectis, & ſpeciatim a gonorrhoea maligna imprudenter & præmature per adſtringentia remedia ſive interna ſive externa adhibita, a quibus ſæpe hæc ſubtilia vaſcula obſtruuntur, & ab horum obſtructione tandem ſcirrhus oritur, in cujus eſſentia *ſarcocele* conſiſtit.

§. X.

prognoſis Prædictio pro varietate magnitudinis, ætatis, durationis & habitus ægri admodum varia eſt. Si enim *malum recens*, vel ſaltem non adeo diu duravit, atque æger adhuc juvenis ac ceterum ſanus, ſectione ſæpe non opus eſt, quemadmodum D. *Præſes* ejuſmodi ſanavit, ſed ſubinde adhuc remediis reſolvi & curari poteſt, eis ſcilicet quæ in chirurgia ejus eum in finem propoſita ſunt, quorſum brevitatis ſtudio lectorem remitto; cumprimis vero decoctis lignorum diaphoreticorum, tincturis antimonii, eſſentiis lignorum & remediis mercurialibus efficacibus, juncto regimine diaphoretico imo ſudorifero. Quando vero malum jam diu duravit atque inveteratum eſt, aut diuturno uſu illorum medicamentorum malum reſolvi & curari non potuit, *ad ferrum* ſive *ſcalpellum confugiendum* eſt, & teſticulus ejuſmodi, qui ut inutile membrum ac moleſtiſſimum pondus tunc conſiderandum, prudenter excidendum eſt. Quam enim nonnulli *per cauſtica ſive rodentia remedia* teſticulum auferendi modum propoſuerunt, nimis dolorificus, longus & periculoſus mihi videtur. Conf. hac de re *Mich. Erneſt. Etmuller*. Progr. A. MDCCXXIII. Lipſ. de ingenti quodam ſcroti tumore pag. penultima.

§. XI.

Curatio *Curatio* etiam, *quæ ſcalpello fit*, *non eſt abſque omni periculo*; partim propter exquiſitum ſenſum, quem teſticuli obtinent, partim *propter inſignes nervos & vaſa ſanguifera*, quæ ad ipſum excurrunt, quæ non ſolum reſecare, verum & ob ſanguinis magnam jacturam evitandam, filis ſive vinculis ligare oportet; unde quandoque & ſpaſmi & febres incidunt ſymptomaticæ, quæ ſubinde, præſertim apud immorigeros & diætam negligentes ægros oriun-

oriuntur; partim etiam ob ſanguinis profuſiones largiſſimas, quæ ſæpius incidunt, ita ut ægri inde ſummam debilitatem ac virium proſtrationem ſentiant; quibus ſi non in tempore efficaciſſimis auxiliis occurramus, ægri ſecti in vitæ periculum incurrere poſſunt. Attamen ſi medicus novit malis hiſce in tempore per bona remedia & aptam victus rationem mederi, ægrique etiam ſuum faciunt officium, fere omnes conſervari poſſunt.

§. XII.

Curatio per ſectionem in eo potiſſimum conſiſtit, ut ſcrotum in latere exteriori teſticuli vitioſi longa inciſione, ab inguine lateris læſi per *cutem ad funiculum* ſeminalem ſive proceſſum peritonæi (cujus ſitus rite debet eſſe cognitus) & *teſticulum læſum caute incidatur*; ac deinde hicce funiculus & teſticulus a partibus, quibus adhærent, ſcalpello & forfice ſenſim cauteque ſeparentur. Curatio per ſectionem quid generatim deſideret

§. XIII.

Hac in re verò *duplici* modo procedere hodie ſolent chirurgi, dum quidam illum funiculum una cum teſticulo læſo ſimul ſeparant; quidam vero initio ſolum funiculum hunc ſolvunt, eumque primo filo robuſto ſimplici vel duplici, quod ſæpius, circumjecto prius linteolo, ne filum partes ſubjectas diſrumpat, & fluxum ſanguinis concitet, circumducunt, probe conſtringunt, ut ſic conſtrictis in eo contentis vaſis & nervis & ſenſus doloris minuatur, quando poſtea teſticulum ipſum a ſcroto ſolvunt. Verum quamvis nervi teſticuli hoc modo conſtricti ſint, tamen hac ex ligatura nervi ſcroti non conſtringuntur, adeoque ut uſu & experientia edoctus eſt Celeb. D. *Præſes*, ſenſus doloris non omnis tollitur, ſed adhuc ſatis acutus ab ægris percipitur, quem vagitibus & clamoribus ſuis ſatis indicant. Interea tamen priori modo hunc præferendum eſſe cenſeo. Duplici ratione hoc fieri poteſt.

§. XIV.

Quidam hunc funiculum ita, ut modo poſui, ligant. Verum quia ſæpius obſervatum eſt, ejuſmodi ligaturam, ob circumpoſitam robuſtam proceſſus peritonæi tunicam arterias ſæpe non ſatis fortiter ea conſtrictas fuiſſe, ſcirrhoſo teſticulo, ab hoc funiculo reſecto, ſæpius magnam harum arteriarum hæmorhagiam ortam eſſe; hinc alii acum duplex filum trahentem per medium hunc funiculum & proceſſum peritonæi tranſmittunt; & altero filo dextrum, altero ſiniſtrum latus, circumjecto quoque, ut ſupra dictum eſt, linteolo conſtringunt, atque hiſce probe conſtrictis, reliqua parte horum filorum quoque totum funiculum adhuc probe conſtringunt, ut ſic tanto magis ſenſus teſticuli obtundatur, & hæmorrhagia ſive profuſio ſanguinis me- Adhuc alius modus

lius, resecto tandem testiculo, avertatur, præsertim si hic funiculus pollicis latitudine supra testiculum scirrhosum resecetur.

§. XV.

Deligatio ægri prima.

Ablato sic testiculo, extremo funiculi seminalis spleniola, duo vel tria, sensim ampliora imponuntur probe appressa; deinde multis linamentis carptis in glomeres contortis sive convolutis, scrotum hoc vacuum sensim repletur, eaque omnia vola manus probe contra finem funiculi resecti apprimuntur, ut sic ora arteriarum spermaticarum resectarum melius comprimantur; postea splenia duo vel tria crassa convenientis magnitudinis, ut scrotum cingere possint, circumponuntur, & fascia quadam, quæ a littera T nomen habet, quales in Cel. D. *Præsidis* institutionibus chirurgicis, vel & in germanica sua chirurgia Tab. XXXVIII. fig. VI, VII, VIII, IX, X, XI, & XII indicantur, probe firmantur, & quieti in lecto commodo traditur.

§. XVI.

Deligationes sequentes.

In tali statu per duos tresve dies quietus relinquitur, atque ordinatur ipsi moderatus ac tenuis victus, potusque aquatus, vitando omnia calefacientia, & præscribuntur ipsi remedia temperantia ad febrem sive calorem p. n. avertendam, præsertim in forma potiunculæ. Quando vero denuo deligatur, solvitur fascia, removentur splenia & linamenta, quæ sponte quasi vulnus relinqunt, una cum sanguine effuso, ac sordibus omnibus, nova unguento digestivo imbuta una cum recentibus spleniis, fomento ex aqua calcis vivæ ℔j & spiritu vini camphorato ℥iij, adjecta cerussa ℥i & sale ammoniaco ℥ß calide, & fascia injiciuntur, atque sic continuatur, donec non solum linamenta carpta omnia exciderint, sed vulnus quoque rite purgatum appareat.

§. XVII.

Cautelæ.

Ne vero hæcce mea doctrina ac dissertatio de curatione hujus herniæ nimis prolixa fiat, si omnes cautelas, quæ in ea observandæ sunt, hic describere vellem, proponam nunc potius observationes & exempla de hisce malis, & quidem gravissimis, quæ D. *Præses* in suis prælectionibus chirurgicis referre solet, atque simul aliquot exempla maximarum ejusmodi herniarum, quas delineari & æri incidi curavit, eaque ex communicatione D. *Præsidis*, quomodo in his exstirpandis, processerit, hic curam cum variis symptomatibus & cautionibus describam, & *icones variam* subnedam.

§. XVIII.

§. XVIII.

Primum notabile exemplum descripsit *Celeb. D. Præses* jam in suis superiori anno lingua vernacula nostra evulgatis observationibus medicis, anatomicis & chirurgicis p. 121. obs. 70. quod in latinam linguam translatum ita se habet. Die ultimo Julii anni 1709, quo *Tornacum*, urbs illa Gallorum tunc in Flandria munitissima, se Fœderatis illius temporis, sub imperio fortissimorum duorum ducum *Eugenii & Marlborugii*, reddebat, præfectus militum præsidio urbis *Audenardæ* (ubi illo tempore nosocomium castrense Hollandorum erat, qui *Majoris* titulo & functione tunc ibidem ornatus erat, quadraginta annos circiter natus, cæterum sanus & robustus, tempore matutino ad ipsum veniebat, qui jam a biennio *testiculo scirrhoso* sive *sarcocele* laboraverat, pugni fere magnitudine; verum neque inflammatus, neque dolens, sed tantum quando ambulare aut equitare volebat aut debebat, molestias ipsi haud leves concitabat; qui multorum & medicorum & chirurgorum auxilia ac remedia pro eo resolvendo & imminuendo jam adhibuerat; verum quæ omnia nihil profuerant. Cum itaque & *D. Præsidem* hanc ob caussam consuluisset, atque auxilium ab ipso petiisset, rebus probe perpensis, ipsi dixit, nullam amplius spem esse scirrhum sive malum hoc suum inveteratum adhuc remediis dissolvi, sed *scalpello illud, tanquam membrum corruptum & inutile, resecandum* esse, & hoc solo ipsum ab eo liberari posse, seque illud, præsente D. de *Quavren*, qui primarius tunc exercitus Hollandici erat chirurgus (*General Chirurgien*) & ibidem tunc etiam degebat, auferre velle. Quoniam vero æger hic ab hoc vitio liberari valde desiderabat, & tam multis jam remediis dissolventibus frustra usus esset, in extirpationem ejus consensit. Pro præparatione itaque ad hanc sectionem *D. Præses* ipsi mox suasit, ut hoc mane adhuc sanguinem sibi ex brachio detrahi curet, & somni tempore ipsi pilularum polychrestarum suarum scrup. I. deglutiendas dedit, atque promisit, se perindie, qui dies altera Augusti erat, actionem hanc ipsam suscepturum esse.

Exemplum primum.

§. XIX.

Curavit itaque postea pro hoc die, ut chirurgorum unus ex nosocomio castrensi hujus loci apparatum conficeret: ut fasciam litteræ T figuram obtinentem, linamenta carpta multa, splenia linea & spongiam; ipse vero simul necessaria ad hunc actum remedia, & speciatim potiunculam roborantem interne, & spiritum similem pro usu externo ordinavit. *Scalpellum* vero suum, *forficem bonam*, & *acus curvas* sibi ipsi præparavit, atque prædicto die mane hora decima, una cum *Dno. de Quavren*, & quatuor chirurgis ex prædicto nosocomio ad eum accedebat, postquam æger

Præparatio adhunc actum

 paulo

paulo antea ex ejus ordinatione juſculum aliquod roborans aſſumſerat, atque tunc in ædibus ægri hujus curabat, ut per famulos apta menſa in medio cubiculi verſus feneſtras collocetur., ita ut ibidem ſatis clara lux pro actione hac rite perficienda eſſet, atque tegumentum aliquod una cum pulvinari quodam huic menſæ, eumque veſtibus, induſio excepto, detractis, eidem ipſum imponi juſſit, ita ut pulvinar capiti ejus fuerit ſuppoſitum, atque jubebat poſtea, ut æger utrinque manu una menſam probe comprehenderet, & ſe in hac firmaret; duo autem chirurgorum utrinque una manu pedem juxta genu, & altera manu eumdem circa malleolos; tertius & quartus vero pectus una cum brachiis firmabant: quibus ſimul ordinavit, ut quando ſectionem inchoaturus ſit, ægri faciem mantili tegerent, ne ipſam ſectionem curandus inſpiceret, & forte terrore inde nimio afficeretur. Hæc cum ita aptata & ſpongiæ etiam præſto eſſent, extrahebat ex armamentario ſuo chirurgico portatili bonum ſcalpellum parvum & forficem, una cum acu curva; quæ filum duplex ceratum trahebat, ægrum blande compellebat ac monebat, ut ſe virum præſtet, ſe ipſum vero omne ſtudium & diligentiam adhibiturum eſſe ut actum hunc chirurgicum, quantum tuto fieri poſſit, cito ad finem perduceret.

§. XX.

Actio ipſa deſcribitur.

His omnibus ita ordinatis *D. Præſes* comprehendebat cutem ſupra teſticulum tumidum in inguinis ægroti altero latere, in altero autem latere jubebat quinto adjutori, ut eodem modo cutem indice & pollice ſuo comprehenderet, eamque ſicuti ipſe *D. Præſes* in altum elevaret, cutem vero hanc elevatam medio in loco ſcalpello incidebat, ſicut in herniis incarceratis alias fieri quoque ſolet; quæ vero inciſio his in caſibus minorem curam requirit, quam in herniis incarceratis: quia hic nulla inteſtinorum læſio a ſcalpello pertimeſcenda eſt, ut in hernia incarcerata; dum in teſticulo ejuſmodi corrupto nullam noxam concitare poteſt. Quo facto cutem & pinguedinem ad duorum vel trium digitorum latitudinem ad teſticulum uſque morboſum diſſecabat, & poſtea inciſionem hanc ſuam, ſurſum & deorſum, ſupra teſticulum hunc extendit uſque ad annulum fere muſculorum abdominis, atque uſque ad inferiorem teſticuli ſcirrhoſi partem. Speciatim vero poſtea funiculum etiam ſeminalem ſpatio trium circiter digitorum ab annulo prædicto a vicinis partibus aliquomodo ſeparavit; ut filo cerato hic probe eum circumdare, ac poſtea probe conſtringere poſſit.

§. XXI.

Et hic continuatur.

Hoc facto, *acu curva funiculum hunc medium perforabat*, filum, quod ulnæ noſtratis longitudinem habebat, ad dimidiam partem traducebat, acum poſtea a filo reſecabat; & alterum fili extremum manu ſiniſtra, alteram

terum dextra arripiebat, alteroque extremo dextrum funiculi latus, altero finiftrum ambiebat, & fuper linteolo contorto fubjecto fila hæc duo nodis firmiter in uno latere conftringebat, alteroque filo in altero funiculi feminalis latere idem faciebat. Denique linteolum digiti latitudine circa hanc primam ligaturam circumducebat, & filis illis aliquoties adhuc totum funiculum circumdabat, altero in interiori, altero in exteriori funiculi feminalis latere, ut fic arteriæ fpermaticæ tanto firmius una cum nervis conftringerentur, ac tanto melius ac certius poft amputationem tefticuli fcirrhofi fluxus fanguinis per ora arteriarum refectarum præcaveatur, & ob nervos probe conftrictos fenfus doloris, quando tefticulum vitiatum e fcroto folveret, minueretur. Poftquam hæc peracta erant, totum hunc tefticulum vitiofum e fcroto partim fcalpello, partim forfice, prout ipfi commodiffime vifum eft, feparavit, eumque tunc digiti fpatio fupra hunc tefticulum forfice refecavit, partemque cutis fcroti, quæ nimia videbatur, forfice quoque amputavit, & cavum fcroti reliquum linamentis carptis ac contortis probe replevit, fpleniis obtegit multis, & fafcia T hæc omnia firmavit, ægrumque in lectum fuum collocari juffit.

§. XXII.

Tertio die primum fafciam hanc folvit, fplenia & linamenta carpta, quæ foluta erant, inde removit, & vulnus a fordibus ac fanguine purgavit. Nova vero poftea linamenta, unguento digeftivo imbuta, in eorum locum fubftituit, eoque hoc vulnus, ficuti alias vulnera mundari folent, quotidie per quatuor hebdomades, fub bono regimine ac diæta, deligavit, & poftea loco hujus unguenti balfamum copaivæ per duas hebdomades, denique vero linamentis aridis vulnus glutinavit, nullo gravi fymptomate ægrum noftrum invadente. Vulneris curatio.

§. XXIII.

Anno MDCCXXI, die trigefimo Augufti, *molitor quidam* ex oppido Obisfeld in ducatu Magdeburgico fito, quod tria milliaria germanica ab Helmftadio diftat, & patria mea eft, huc Helmftadium ad *D. Præfidem* in curru quodam vehebatur, quia a prægreffis multis doloribus ita debilitatus erat, ut ambulare vix amplius potuerit. Hic ipfi narrabat, fe jam ultra anni fpatium alterum tefticulum naturali longe majorem & duriorem fenfiffe, & contra hoc malum varios chirurgos paganos confuluiffe, qui varia remedia, nefcio quæ, ipfi adhibuerint; quibus vero malum non diminutum, fed potius femper auctum effe ac doloribus tandem accedentibus in ulcus mali moris degeneraffe, cute fcroti lateris læfi variis in locis perrupto, ita ut tefticulus hic faciem aliquo modo induxerit *cancri mammæ exulcerati*, fanie fætida multa quotidie effluente, quo ita, ut modo dixi, Cafus & exemplum alterum.

dixi, debilitatus eſt, & in miſero tali ſtatu auxilium abs *D. Præſide*, & quidem per medicamenta, ſi fieri poſſit, deſideravit; verum hic ipſi reſpondit, nullum ab his hoc in malo gravi ſperandum vel exſpectandum eſſe, præſertim quia valde impurum corpus haberet: ſed unicam ſalutis ſpem in ſcalpello adhuc eſſe poſitam. Itaque huic curationi ſe ſubmittere & hic curationis cauſſa manere velle concludebat.

§. XXIV.

Præparatio hujus ægri.. Igitur *D. Præſes* pro peſſimo ejus corporis habitu & ſanguine vitioſo, quantum fieri potuit, corrigendo, ipſi ſuaſit, I. *ut* corpus *a craſſis humoribus* evacuante quodam idoneo liberetur, & XV pilularum ſuarum polychreſtarum proxima nocte aſſumeret; *venæſectionem* vero hic omittebat, ne jam debilis, ſanguinis miſſione adhuc magis debilitetur. II. Ut pro *ſanguine corrigendo* per XV dies decocto ex radicibus & lignis purificantibus uteretur, quod conſtabat:

Rec. Rad. ſarſaparill & chinæ aa. ℥*iß*
Raſ. Ligni ſaſſafr. & guajac aa ℥ß.
M. Conciſ. cr. mod. D. ad Chart.

de quibus ſingulo mane & veſperi pugillus in libra una aquæ leniter per aliquot momenta coquebatur, aqua poſtea decocta, ut decoctum coffee, pauco ſacharo admixto, ab eo bibatur.

III. ℞. Tinct. antimon. tartariſat.
Eſſ. lignor. aa. ʒ*j*.

M. D. ad vitr. & hujus mixturæ guttæ 50 vel 60 ſemper cum primo hauſtulo decocti hujus aſſumat; reliquum vero poſtea ſenſim intra horæ dimidiæ ſpatium bibat, ſuperinjuncto poſtea regimine diaphoretico, præſertim mane, cum bona diæta.

IV. Sequens pulvis
℞. Milleped. ppt.
rad. ononid. aa. ʒ*j*.
cinam. acut. cardamom. aa. ʒ*jj*.
merc. dulc. ʒ*j*.
M. f. pulv. d. ad. ſcat.

de quo mane & circa veſperam ʒ*j*. ſumebatur.

V. ℞. aq. calc. viv. libr. j.
Spirit. vin. camphor. ℥*iij*.
Ceruſſ. ppt. ℥*j*. M. d. ad. Vitr.

pro

pro fomento calide ter quaterve quotidie cum spleniis crassis loco læso applicando. His usque ad medium Septembris usurpatis, progrediebatur *D. Præses* d. XVI. Sept. ad *curationem chirurgicam*, nimirum ad extirpationem testiculi hujus corrupti & quasi cancrosi, qui videri potest in fig. I. nostra, postquam interea bona diæta etiam vires aliquomodo rursus collegerat, & a chirurgo hunc in finem necessaria requisita pro hac curatione, mensam scilicet & lectum, linamenta carpta, splenia, fasciam aliaque ad hanc actionem necessaria, quæ antea in §. XV. & XVI indicavi; attamen quia hic æger longe erat debilior, quam præcedens §. XVIII, præter jusculum bonum mane assumendum, *potiunculam* etiam & spiritum *roborantem* & *analepticum* ipsi præscripsit, ut de ea aliquot cochlearia ante, in & post operationem subinde assumeret, pro viribus blande refocillandis, & animi deliquiis, quæ alias facile his in malis gravioribus supervenire solent, avertendis.

§. XXV.

Curandi vero actionem ipse, postquam æger mensæ idoneæ impositus erat, *D. Præses* perficiebat ad normam illam, quam apud præcedentem observavit §. XX. ea solum variatione, ut, id, quod in illo casu chirurgi in ægro continendo & firmando perfecerant, hic studiosi medicinæ, qui illo tempore hic fuerunt, præstiterint, & in sanatione vulneris eadem etiam ratione processit, sive ut alias in vulneribus sanandis in universum fieri solet. Attamen ad curationem in debiliori hoc ægro, cui sanguis longe magis corruptus erat quam in illo §. XVIII, sequentes herbas pro vulnerario potu aliquoties bibendo ei præscripsit. Operatio & curatio ipsa.

℞. Herb. agrimon. saniculæ aa. Mj.
Lign. sassafr. ℥ß.
santal. citr. ʒij
Sem. anis. stellat. ʒi. M. Cont.

d. ad. Scat. S. *Herbæ vulnerariæ* ad modum herbæ theæ mane & circa vesperam cum saccharo calide bibendæ. Præterea in hac curatione etiam ipsi bonam victus rationem ordinabat, eique pro debili corpore roborando & viribus conservandis, imo & augendis, pro cibo maximam partem bona jusculа parabantur: quibus successu temporis fructus horæi cocti, pruna, poma & pyra aliaque vegetabilia leniora, imo & molliores carnes & ova sorbilia addebantur; sed pro potu, præter decoctum illud vulnerarium, cerevisia tenuis initio ipsi concedebatur; circa finem vero paulo magis nutriens: quo factum est, ut intra duos menses sanatus domum reversus sit.

§. XXVI.

Casus & exemplum tertium.

Anno MDCCXXVIII die Januarii XXVIII Wolfenbutela rhedarius *Dn. Hertelii*, qui Sereniſſimo Duci noſtro a Conſiliis atque Bibliothecæ Auguſtæ ibidem præfectus primarius erat, *D. Præſidi* curandus hic mittebatur, qui magna ſarcocele atque diu ſimul febre intermittente laboraverat; unde adhuc ex pallido flaveſcentem, febrilem habebat faciei colorem, venterque ejus aliquomodo erat tumidus, attamen ciborum appetentia ipſi adhuc erat bona, & vires etiam adhuc ſatis conſtabant, ſic ut pedibus iter Wolfenbutela huc fecerit, quod quatuor eſt milliarium germanicorum, atque a moleſto illo ſcroti tumore liberari ab ipſo deſiderabat.

§. XXVII.

Præparatio ægri

Itaque illum ad operationem præparavit, *præmiſſo purgante* ex pilularum polychreſtarum ſuarum ſcrupulo uno, omiſſa ſanguinis detractione, ob rationes §. XXIV datas: cui poſtea ſubjunxit remedia febrium intermittentium reliquiis deſtruendis apta, & nominatim ſeqq.

I. ℞. Herb. card. Bened.
Heder. terreſtr.
Flor. Chamomill. aa. Mj. M. conciſ.

craſſ. mod. d. ad Chart., quibus ut thee bis vel ter quotidie utebatur cum pauxillo ſacchari.

II. ℞. Eſſ. Abſinth. compoſ. ℥j.
Cort. aurant.
Caſcarill aa. ʒij. M.

d. ad vitr. de qua mixtura mane, circa meridiem & veſperam guttas 60 cum thea illa aſſumebat.

III. ℞. Tartar. vitriolat.
ſal. abſint. aa. ℥ß.
arcan. dupl. ʒij. M. d. ad ſcat.

Hujus pulveris veſperi hora quarta & ante cubitum ʒß. cum aqua card. benedicti aſſumebat., & modica diæta ipſi ordinabatur.

§. XXVIII.

Ipſa curatio chirurgica.

Poſtquam his remediis per octiduum uſus erat, atque æger ſatis bene ſe habebat, *D. Præſes curationem per ſcalpellum* in eo, præſentibus multis

tis medicinæ ſtudioſis & aliquot chirurgis eadem ratione perficiebat, ut in præcedentibus; attamen dum ſcrotum incideret, *aliquot unciæ ſeri effluebant*, quibus emiſſis ſcroti vulnus ſurſum & deorſum, ut in præcedentibus, ſcalpello ampliabat, funiculum ſeminalem ligabat, *magnum ſcirrhoſum teſticulum* a partibus annexis ſeparabat, reſecabat atque ægrum ſicuti præcedentes, deligabat, lecto committebat, & *potiunculam analepticam* ordinabat, de qua parum ſingulo bihorio vel trihorio ad vires roborandas aſſumebat. In ſequentibus deligationibus eadem ratione ægrum tractavit, ut præcedentes, per integras quatuor hebdomades, quibus tam bene ſe habuit, ut jam rurſus in cubiculo ſuo, imo etiam in domo, ubi hic habitat, circumambulaverit. Sed cum in fine quartæ hebdomadis ancilla hujus domus ignem in fornace ſui cubiculi alere neglexerat, ipſe hoc facere voluit: dum vero hoc faceret, & pronando lignum immittere vellet, hoc agendo *fragorem* ſive *crepitum* peculiarem atque inſolitum in ventre ſuo ſenſit, & poſtquam hoc facto rurſus in cubiculum ſuum remeavit, inopinatam in ſe percepit virium ſubitaneam jacturam ac debilitatem, quam quidem mox D. *Præſidi* ſignificari curavit, cui etſi roborantia remedia mox optima oppoſuit; tamen vires reſtitui non potuerunt, ſed poſt altero tertiove die, & ſic quinta hebdomade poſt operationem mortuus eſt. *Die ſubſequente cadaver ejus*, præſentibus rurſus omnibus medicinæ & chirurgiæ ſtudioſis, *aperuit*, apertoque ejus ventre, ipſum pure valde repletum deprehendit, & cum in originem hujus rei inquireret, in meſenterio magnam glandulam, capitis infantis quaſi magnitudine circa vertebras lumborum invenit duram, in qua magnum erat cavum, in quo pus hoc ortum erat. Hoc vitium itaque erat *hydroſarcocele*, cum *abſceſſu magno in meſenterio complicato*, *qui cauſſa mortis hujus ægri fuit*, & *non ſarcocele*; neque operatio hujus cauſſa inſtituta; atque *teſticulus* hic ſcirrhoſus *decem* fere habuit *uncias*, ejuſque magnitudo & facies fig. II. videri poteſt; ipſum etiam, ut ex eadem figura patet litt. A. incidit, ea ſpe fore, ut vaſcula ſeminalia magna & valde diſtenta ſint apparitura; ſed æque parva erant, ut in ſano & naturali teſticulo eſſe ſolent, id quod mirandum in tanta teſticuli diſtenſione.

§. XXIX.

Quartus caſus, qui D. *Præſidi* curandus oblatus eſt, fuit vir nobilis XXXVI annos natus, qui *in latere dextro ſarcocele* affectus fuit ovi gallinacei circiter magnitudine (vid. fig. III) & qui poſtquam per ſatis longum tempus remedia malum hoc diſſolventia adhibuerat, & malum non minui obſervaverat, a *Præſide*, ut illud ſcalpello excideret, anno 1743 die 27 menſis martii deſideraverat. Igitur quia ante paucos dies alvum evacuante remedio uſus erat, die 28 ſectionem mox ipſam Præſes, præſente egregio & primario legionis chirurgo, eadem ratione perfecit, ut præcedentes; niſi quod *teſticulum non mox amputaverit*, ſed ſecundum hujus ſententiam, quaſi

Caſus quartus & ejus curatio

quasi hoc sanguinis profusionem certius præcaveret, funiculum seminalem tantum ligavit, eumque cum testiculo vitioso spleniis, fomento calido p. 17 §. XVI involutum, hoc die ac nocte insequente relinqueret. Cum vero circa meridiem *pulsum* & *calorem* p. n. in ægro hoc perciperet, *potiunculam temperantem* ei præscripsit, ut de hac aliquoties hoc die & nocte cochlearia duo assumeret, & 2. *sanguinis* ℥viij e brachio ipsi detrahi curavit: id quod in prioribus, quia debiliores & seniores hoc erant, & nulla ratio hoc exgebat, non fecit, quibus febricula hæc altero die rursus profligata fuit. Sed cum æger hoc die circa vesperam dolores circa partes *læsas sentiret*, interne *emulsionem* anodynam ipsi præscripsit sequentem.

℞. Amygdal. dulc. recent ℥*j*.
sem. papav. alb. ℥*ß*.
amygdal. amar. ʒ*ij*. M. & F. cum decoct.
hord. libr. *iß*. l. a. *Emulsio*: adde postea
sacch. perlat. ʒ*j*.
syrup. papav. alb. ʒ*ij*. M. D. ad vitr. de qua singulis horis sumat haustulum ℥*j*. ad ℥*ij*.

Externe fomentum illud modo laudatum cum spleniis *scroto* & *testiculo*, quovis bihorio, calide circumpositum est, servata diæta tenui & hausto potu aquato.

§. XXX.

Symptomata quædam

Noctem primam & secundam hic æger insomnem & sub doloribus transegerat, imprimis vero dolores circa lumbos & os ileum dextrum erant magni; quibus vero antea, ut retulerat, sæpius obnoxius fuerat, sed hac nocte & hodie mane solito vehementiores erant. Die 29 Martii mane cum adhuc urgerent, D. *Præses* judicavit, eos a tractione ponderis testiculi vitiosi cum vasis spermaticis, arteria aorta & vena cava adhuc cohærentis oriri. Hinc ipse & chirurgus adjutor judicarunt *consultum esse testiculum hunc trahentem omnino rescindere*; id quod etiam, injecta adhuc altera ac nova ligatura in eodem loco funiculi spermatici, ubi prior hærebat, pro hæmorrhagia ejus vasorum tanto certius avertenda; & hoc facto testiculum hunc forfice, digiti spatio infra ligaturam resecavit; vix guttula una aut altera tunc effluente. Superimposuit postea chirurgus his vasis linamenta & splenia multa, atque fascia T duplici ea firmavit. His vero non obstantibus, post aliquot horas *æger sensit sanguinem fasciam penetrare*; qui, postquam hoc nobis indicavit, venimus & vidimus magnam sanguinis copiam inter ejus femora effusum. Igitur deligationem solvere necessarium esse judicavimus, & linamentis ablatis deprehendimus sanguinem ex arteriola quadam funiculi seminalis dissecti profluere: quare hanc filo, ope acus curvæ circumjecto ligavimus, ac denuo ægrum deligavimus: quo facto sanguis hic quievit, & dolores etiam in dorso & osse ilei remiserunt. Ordinavit postea, cum circa vesperam levem rursus febriculam sentiret æger, pulverem temperan-

perantem hora quinta & nona ad ʒß ſumendum, & potum ex decoct. hordei citrato pro potu ordinario; ita ſequente nocte per aliquot horas dormivit. Die 31 Martii his continuavit, & quia æger mane *incommoda a flatibus* ſentiret D. *Præſes* ipſi ordinavit.

℞. Eſſ. Cort. aurant.
Carminat. Wedel. aa. ʒij.

M. D. ad vitr. de his guttis cum Thea, circa meridiem cum juſculo gutt 50. hodie & ſequentibus diebus aſſumeret; ſic nocte hac bene dormivit: die 1 Aprilis mane melius ſe habuit, atque in prandio etiam paululum comedit.

§. XXXI.

Die altero Aprilis, quia *alvus hucuſque fuerat clauſa*, *clyſma* emolliens & carminativum ipſi dari curavit, ſic tertio Aprilis die optime ſe habuit. Attamen veſperi poſt cænam cum tormina in ventre paulo acerbiora denuo experiretur æger, ſequens ipſi ordinavit remedium admodum egregium Alia adhuc ſymptomata

Rec. pulv. antiſpaſm. Stahlii ℈j.
auri fulminant. grj. M. & D.

ex ſeq. vehiculo

Rec. aq. flor. chamom. ℥ij.
Meliſſ. ℥j. vit. Mathiol. ℥ß.

M. de qua mixtura, etiam *ſi tormina brevi non ceſſent*, quavis hora cochleare ſuperingerat, ita *ſenſim & tormina hæc ceſſarunt*, & *ſummo mane ſponte larga ſecuta eſt alvi evacuatio*, atque hora octava altera, quarto autem & quinto die Aprilis æger optime ſe habuit. *Deligatio* vero quotidie *bis facta* eſt ungu. digeſtivo & fomento illo ex aqua calc. viv. & ſpirit. vin. camph. §. XVI; quo etiam die 6. Aprilis loco ptiſanæ *cereviſiam tenuem* bibere deſideravit: quam, quia ſatis bene hodie ſe habuit, ipſi modice conceſſit, & optime inde ſe habuit. D. X. Aprilis *ligatura funiculi ſeminalis* cecidit, & ſic ſenſim melius ſemper ſe habuit, ut *ſurgere e lecto* & in cubiculo circumambulare potuerit. D. XX. vulnus loco unguenti digeſtivi *balſamo copaivæ*, quod vulnerarium egregium eſt, quotidie deligari juſſit; ſic ſanatio bene ſucceſſit. Die XXViij. Aprilis extra ædes prodeambulare cepit, & die X. Maji vulnus omnino conſolidatum, ipſeque omnino ſanatus erat. Hujus caſus paulo prolixiorem hic dare volui deſcriptionem, ut inde cognoſcatur, quomodo cum his ægris & cumprimis nobilioribus, ſi ſymptomata ut ſæpe fit, incidunt, agendum ſit.

§. XXXII.

A. MDCCXXXXIX. d. XIX. Sept. alius nobilis ex Saxonia ſuperiori huc ad D. *Præſidem* perveniebat, *majori longe ſarcocele* eoque valde dolorifico oneratus, quam præcedentes fuerunt, ejuſque curationem per ſcalpel- Caſus quintus

 lum

lum ab ipſo efflagitabat, quia omnia remedia, quæ a medicis & chirurgis ibidem, quos conſuluerat, malum haud minuere multo minus diſſolvere ac tollere potuerunt; nec ullus eorum etiam curationem, quæ ferro fit, in tanto malo perficere auſus eſt. Annos XXVIII æger habebat, ſed ob diuturnos & vehementes dolores perpeſſos, *valde emaciatus ac pallidus.* Die XX. Sept. ei potiunculam laxantem mannatam pro præparatione cum modica diæta ordinavit, quæ etiam d. XXI. ventrem ejus probe evacuavit; ſanguinem vero ipſi non detraxit, quia jam ſatis debilis & emaciatus erat, ſed potius poſtea ei *potiunculam roborantem*, ut de hac craſtina die ante, in & poſt operationem ſubinde cochleare unum vel duo aſſumeret. Die autem XXII ipſam hanc actionem mane in ipſo eadem ratione ſuſcepit, ut in ægro præcedenti, relicto ſcilicet, & non mox reſecto, teſticulo probe ligato, eumque eodem quoque modo deligavit.

§. XXXIII.

Sympto-mata hujus

Veſperi autem faſcia & *ſplenia ſanguine imbuta erant;* attamen quia ſanguis jam coagulatus, & æger non debilior, quam antea erat, faſciam non ſolvi voluit D. *Præſes;* ſed ſuaſit, ut æger ſe tantum quietum contineret, eique *emulſionem* eamdem, quæ p. 31. deſcripta eſt, ordinavit, ut de hac ſæpe pro ſiti & pro lubitu hauſtum ſumeret, & noctu chirurgum ac ſtudioſum apud ipſum reliquit, qui vigilias agerent; quo facto *ſanguinis fluxus ſubſtitit*, & ſatis bene hac nocte dormivit. Die XXIII Sept. faſciam primam caute ac blande removeri curavit, vulnus a cruore ſpleniis & linamentis carptis, quæ ſoluta erant, purgari, atque nova linamenta ac ſplenia loco remotorum applicari, eaque rurſus nova faſcia firmari juſſit. Nocte ſubſequente & die 24. Sept. teſticulus adhuc cum funiculo ſuo cohærebat, ſed *cruor aquoſus adhuc nova ſplenia* penetraverat, unde æger valde debilitatus erat: attamen ab emulſione illa, de qua libras duas ad tres his ſingulis diebus conſumſerat, egregie rurſus roboratus eſt. Die 25. faſcia non eſt ſoluta, quia ſanguis ſtetit, eoque die non niſi emulſione illa uſus eſt, ubi vero ob ſitim magnam tres ad quatuor libras magna cum voluptate bibit, ſine ullo indicio alicujus ſtuporis vel ſomni præter naturam; ſed hilaris & alacris hoc die fuit, nihil tamen aliud comedere aut bibere voluit, quam hanc emulſionem: atque hac nocte bene ac naturaliter dormivit, & mane robuſtiorem ſe rurſus ſenſit. Die 26. Sept. faſcia rurſus eſt ſoluta & ſplenia cum linamentis omnibus e vulnere remota ſunt; ubi demum teſticulum hunc corruptum ſcalpello a funiculo ſeminali reſecavit D. *Præſes*, & quamvis hic vaſa ſanguifera ſupra ligaturam valde fuerint tumida, tamen ne cochleare ſanguinis e funiculo hoc diſſecto effluxit, præſertim cum antequam teſticulum reſecuerit, adhuc novam ligaturam eo in loco, ubi prior erat, cum filo robuſto duplici ei injecerit, & poſtea vulneri novis linamentis ac ſpleniis proſpexerit. Emulſionem illam hoc die adhuc ad quatuor libras uſque, quia e-

am amabat & valde ſitiebat, bibere continuavit, atque ſuavitatem ejus ſemper laudavit; ſequente nocte optime dormivit, & mane lætus ac hilaris fuit, ſine ullo ſopore aut ſomnolentia præter naturam: unde D. *Præſes*, quia alias jam idem notavit, *ſemen hujus papaveris* albi, cujus ſuccum ſive lac in emulſione intra quinque dies ex integra circiter ſeminis libra aſſumſerat, & nullum etiam ſomnum præter naturam huic ægro induxerat, ſed egregie ipſum ſemper refecerat, non adeo noxium eſſe medicamentum judicavit, quam multi perhibent, & nullam vim narcoticam ipſi jure adſcribi poſſe, hoc rurſus exemplo vidit: quod propterea cumprimis hic notare voluit, quia quidam medici in uſu hujus ſeminis in emulſione adeo timidi fuerint, ut in conſultationibus cum ipſis ne quidem ℥ß admittere voluerint & ultra ℥ij. aſcendere noluerint; cum tamen temperando, roborando & nutriendo egregias vires hic exeruerit. Die XXVII. faſciam non mutavit, quia neque ſanguis, neque ſerum, aut aquoſi liquoris aliquid eam penetraverat, & interea temporis etiam nihil febrilis ſenſit, ſed bene ſe habuit, & continuando emulſionem die XXVIII. Sept. tam bene ſe habuit, ut mane ſolus e lecto ſurrexerit, & ultra horam in ſedili ſedere potuerit, ubi etiam denuo deligatus eſt, & ſic etiam die XXIX, qui octavus erat ab operatione, ubi deprehendebatur fila, quibus ligatura funiculi ſeminalis facta erat, ſponte decidiſſe, ſine ulla hæmorrhagia aut alio incommodo: & funiculum hunc, qui antea ſemper adhuc ſolito craſſior erat, ita detumuiſſe, uti in ſtatu naturali alias eſſe ſolet.

§. XXXIV.

Continuata itaque eſt deligatio *ope unguenti digeſtivi & fomenti ſupra memorati*. Die XXX autem Sept. per totum fere diem extra lectum ſine omni incommodo manere potuit, atque cum primis ſex diebus ſola emulſione pro cibo & potu ex propria voluntate uſus eſſet, die ſeptimo & octavo juſculis pro cibo & aqua pro potu uſus eſt; die nono phaſeolos etiam recentes & duas aviculas comedit. Poſtea ſingulis diebus ita deligatus eſt uſque ad diem octavum Octobris, a quo tempore *alternis* tantum deligatio iterata, & fomentatio, quia nulla amplius aderat inflammatio, omiſſa eſt, atque ſicca tantum ſplenia ſuper impoſita ſunt. Die XII. Octobr. tam bene jam ſeſe habuit, ut in publicum prodeambulaverit, id quod poſtea quotidie ita fecit. Die vero XVI. Octobris *loco ung. digeſtivi*, cum vulnus probe mundatum videretur, *balſamo copaivæ* & emplaſtro de minio camphorato deligatum eſt, uſque ad finem Octobris; ubi vulnus maxima ex parte glutinatum erat, & tunc pro vulnere exſiccando *linamentis* carptis aridis & prædicto emplaſtro, quibus circa medium Novembr. omnino glutinatum erat, & qui ſumme debilis, cum huc veniſſet, & initio etiam curationis fuerat æger, die XX. Novembris ſanus & vegetus domum reverſus eſt.

Curatio vulneris

§ XXXV.

§. XXXV.

De sarcocele cum funiculo seminali scirrhoso.

Possem nunc adhuc etiam agere de *illis speciebus sarcoceles complicatis*, ubi simul totus funiculus seminalis in scirrhum mutatus est, & sic durities a testiculo ad annulum, vel ipsum abdominis cavum se extendit, quales aliquot etiam vidit D. *Præses*; & ego jam supra p. 12. de eo dixi; verum quia hos casus pro maxime periculosis habet, eosque nunquam curandos suscipere voluit, ego etiam de his plura hic non dicam.

§. XXXVI.

Describuntur etiam a quibusdam *alia vitia*, ubi totum scrotum valde magnum & durum factum est pro *sarcocele*, sicuti ejusmodi exemplum prodigiosum in actis Acad. Scient. Paris. a. 1711 indicatur, quod 60 libras pependit in homine malabaro in India visum, & Parisios transcriptum; quod vero deinde etjam *Dionisius*, chirurgus Gallus celebris, altera & hanc sequentibus editionibus operationum chirurgicarum, ubi de sarcocele agit, retulit, & in *icone* hunc casum simul delineatum exhibuit. Alium valde magnum ultra genua dependentem *Ettmullerus* filius 1723 in programmate quodam, quod Lipsiæ edidit, delineavit, etiamque rursus *Waltherus* in Act. Erud. Lips. 1725. p. 492 descripsit, cui pondus quadraginta librarum; & *Cheseldenus* Anglus in anatomia sua edit. III. quoque ejusmodi exhibuit p. 285. Quæ vero num veræ sarcocelæ sive testiculi scirrhosi fuerint D. *Præses* dubitat, sed *pro scroti peculiaribus morbis* habet: cumprimis quia pleraque aut nullum horum malorum vel in vivis, vel in mortuis, *Waltheriano* excepto, incisum, & eorum natura rite explorata est.

§. XXXVII.

Ita etiam varii & cumprimis quoque *Dionis* loco citato, sarcoceles *non pro scirrhis testiculorum* habere, sed *pro excrescentiis* ex testiculis, quæ inæquales essent, & ex inæqualitate ac duritie has cognosci, atque a ceteris herniis distingui vult; cum tamen testiculi scirrhosi longe frequentiores sint excrescentiis e testiculis: & deinde etiam sarcocelæ pleræque non gibbosæ, sed vel rotundæ vel ovatæ & æquales sint, sicuti ex figuris nostris & ex ipsis ejusmodi exsectis testiculis videri potest. Nihil etiam plus hic de *absona illa curatione sarcoceles Dionis dicam*, qui scrotum potius *causticis* aperiri vult, quam scalpello; cum tamen sarcocele vix & nonnisi centuplo majoribus doloribus causticis e scroto tolli possit, quam scalpellum facit.

EXPLI-

EXPLICATIO TABULÆ ÆNEÆ.

Fig. I. eſt teſticulus ſcirrhoſus & exulceratus §. XXIII. deſcriptus, in quo pars ejus ſuperior & anterior A B C D præcipue exulcerata erat. E F funiculus ſeminalis tumidus ac diſſectus, in quo vaſa ſpermatica conſpiciebantur aperta. G H I pars ejus inferior magis integra.

Fig. II. Teſticulus ſcirrhoſus major exciſus §. XXV ad XXVIII expoſitus, tranſverſim hic poſitus. B C D E indicant tunicam ejus celluloſam, qua adhuc maximam partem cinctus eſt; a a a a a a tunicam ejus propriam ſive albugineam. A A inciſionem ſtudio factam, ad interiorem teſticuli hujus ſubſtantiam vaſculoſam explorandam.

Fig. III. Teſticulus ille ſcirrhoſus, §. XXIX deſcriptus tranſverſim quoque ſitus. A B C teſticulus ipſe nudus alba tunica ſolum cinctus. D E F involucra exteriora ei adhuc adhærentia.

Fig. IV. Teſticulum ſcirrhoſum maximum inter hos repræſentat §. XXXII explanatus. A B C D corpus & figura ejus fere ſphærica. D E funiculus ſpermaticus, cum vaſis ſuis conſpicuis.

LXXVII.

CAROLI FRIDER. KALTSCHMIED

PROGRAMMA.

DE NECESSITATE EXTIRPANDI HERNIAS SPURIAS MAJORES IMPRIMIS HYDROCELEM ET SARCOCELEM VEL HYDROSARCOCELEM.

Jenæ 19 Octobris anno 1749.

TUmores abdominis ab inteſtinis vel omento prolapſis oriundos vocari hernias veras & diverſa vel ab umbilico, vel a ſcroto vel ab inguine, in quibus maxime oriuntur, ſortiri nomina, in vulgus notum eſt. Nec latet, eas hernias, quæ non ab inteſtinis vel omento prolapſis proveniunt, ſed aliam cauſam in ipſa parte affecta hærentem agnoſcunt, ſub ſpuriarum nomine venire. Inter has hydrocele ſarcocele pneumatocele & varicocele referendæ, ubi nimirum humores extravaſati vel caro luxurians imo ſcirrhus vel aer contentus aut venæ ſpermaticæ dilatatæ ejuſmodi tumores hernioſos edunt. Arctioribus circumſcripti cancellis in diverſiſſimas earum vel internas vel externas vel utrasque ſimul præſentes cauſas inquirere nec inſtituti ratione adducimur, cum tot etiam ſolidiſſima proſtent ſcripta, quæ ſatis clare ac perſpicue herniarum hiſtoriam & curam tradunt.

Ex noſtro inſtituto hoc ſaltem invitationi ſolemni præmittere volui, ut quædam moneam de neceſſitate extirpationis ejuſmodi herniarum ſpuriarum majorum aquoſarum vel carnearum per operationem chirurgicam.

Quam plurimæ mihi obvenere ejuſmodi herniæ ſpuriæ in praxi chirurgica, quæ multos antea & medicos & chirurgos deceperunt, ut neſcii, ad quam herniarum ſpeciem referri debeant, in diverſas abierint ſententias ægroſque animo fluctuantes triſteſque reliquerint.

Nec mirum: tantam enim ejuſmodi herniæ ſpuriæ majores quandoque monſtrant duritiem, ut ſagaciſſimo etiam practico difficile ſit cognitu, an a contentis aquis an a latente aere vel ſcirrho, aut carne luxuriante tenſio integumentorum & tumor proveniat: cum autem aer contentus nunquam tenſione ſua tantam mentiatur duritiem ac humores extravaſati, utraque ſpecies autem pelluciditatem herniæ rariſſime amit-

amittat, expertum magis practicum fugere non poteſt facultas diſcernendi herniam & aquoſam & ventoſam inter ſe & eaſdem a ſarcocele, vel hydro-ſarcocele, in qua nimirum ultima ſcirrhus vel caro luxurians cum humoribus extravaſatis ſimul latent, quæ nimirum omni pelluciditate ſunt deſtituti. Accedit & hoc, quod in hernia carnoſa nunquam ſuperficies ab omni parte tam æqualis ſit, ac in hernia aquoſa vel ventoſa. Quæcumque autem in cognoſcendis atque dijudicandis differentiis herniarum intercedat difficultas, etiam ſine intimiori perſcrutatione extirpationem hanc ſuſcipiendam eſſe, neceſſitas poſtulat. Aut enim ſcirrhus in hernia majore latet, hic nullam admittit aliam medelam, quam operationem chirurgicam. Tot ubique annorum experientia comprobatum eſt, omnem ſcirrhum, etiam per longiſſimum temporis ſpatium morigerum, tandem in cancrum degenerari, carnemque luxuriantem in ulcus fætidum abire, niſi extirpatio prævenerit, quis ergo neceſſitatem hujus negaverit? Et aquoſam ejuſmodi herniam ubi tamen ſtatum cachecticum vel hydropicum, & hinc hydrocelen ſymptomaticam excipio, quippe quæ & extirpata ægro ſanitatem nondum promittit, operationem poſtulare ſeu potius extirpationem, inde concludo. Quoties ejuſmodi hernia ſibi fuit relicta, corruptio humorum extravaſatorum dira produxit ſymptomata, id quod a priori etiam patet, cum humores ſeroſi & lymphatici tardius quidem corruptioni ſint obnoxii ſtagnantes, nunquam tamen ab ea vacui. Et quamvis decies tentata fuerit paracentheſis in hernia aquoſa, ita tamen recruduit, ut ſaltem quod aiunt, palliative levamen ægro acceſſerit, nunquam hydrocele radicitus fuerit fugata. Toties igitur aliorum ſiniſtre ceſſorum exemplorum diſcrimine monitus & experientia edoctus ſuadeo, ut majores ejuſmodi herniæ ſpuriæ, ſive carnoſæ ſive aquoſæ, operationi committantur chirurgicæ, ne fruſtra tentatis aliis remediis tempeſtivæ extirpationi aptum conſumatur tempus, ac mora intempeſtiva debita præripiatur medela. Hinc, etſi ſupra adducta ſigna evincere poſſint, qua æger laboret hernia, dubium tamen etiam medicum neceſſitas extirpationis non fugiet, cum utrique extirpatio optimam & certiſſimam ſpondeat curam. Duo extirpatorum ejuſmodi teſticulorum ſchemata exhibere volui, ubi hydro-ſarcocele operationem poſtulavit, quorum minorem ante 5. ſeptimanas extirpavi, ægrumque curatum ante 14. dies ſanatum dimiſi.

F I N I S.

EXPLICATIO FIGURARUM.

Fig. A.

Exhibet testiculum, cujus pondus libram unam cum dimidia fere superat.

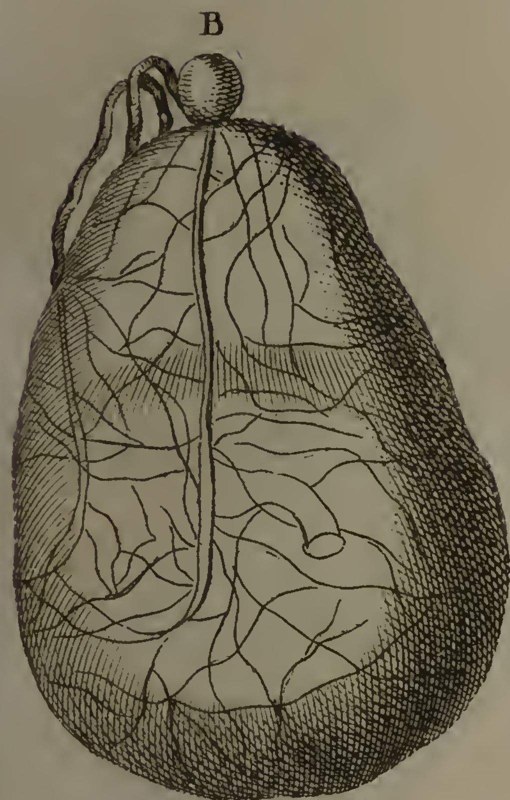
A *Significat aperturam ante extirpationem factam, per quam aquarum contentarum eduxi uncias VI.*

B *Innuit ligationem processus peritonæi.*

Fig. B.

Monstrat testiculum fere totum aquosum ante aliquot septimanas extirpatum, ubi vasa admodum turgida in superficie delineata necessitatem extirpationis ostendunt, imminente nimirum inflammatione.

Tab. XXI.

Disp. Chirurg. Tom. III. KALTSCHMIED DE NECESSITATE EXTIRPANDI HERNIAS. pag. 380.

LXXVIII.

DISSERTATIO
MEDICO-CHIRURGICA
DE
NECESSARIA IN PRÆTERNATURALI PARTU INSTRUMENTORUM APPLICATIONE.

Quam tuebatur

JOAN. ANDREAS DEISCH,

AUGUSTANUS.

Argentorati 9 Aug. anno 1740.

§ I.

DE partu præternaturali differenti incumbit, descriptionem partus naturalis præmittere, ut eo melius partus p. n. concipi queat. Est autem partus naturalis ille situs infantis, ubi caput, pedes vel nates, tali modo orificio uteri, aperturæ superiori pelvis & vaginæ incumbunt, ut contractione diaphragmatis, musculorum abdominis, uteri, mole & motu fetus stimulatorum, ruptis membranis, exclusio illius absque adjumento manus obstetricantis, una cum secundinis fiat.

§. I I.

Pelvis vocatur illa cavitas ab offibus coxæ, osse sacro & coccygis, partim symphysi cartilaginosa, partim symphysi ossificationis cum se invicem connexis formata. Utraque ossa coxæ componuntur, a tribus ossibus, in infantibus symphysi cartilaginosa, in adultis vero symphysi ossificationis inter se junctis. Quæ in facie externa suo concursu acetabulum ossis femoris, in interna vero maximam partem pelvis constituunt. Hæc ossa seorsim sumta, sub nomine ossium ilei, ischii & pubis veniunt. Os sacrum est illud os, partibus ossium ilei lateralibus symphysi cartilaginosa junctum, & figuram trianguli referens; in quo notandum basis seu pars superior, vertex s. inferior, facies anterior s. concava, facies posterior s. convexa; in infantibus ex quinque componitur ossibus, adultis in unum symphysi ossificationis coalitis; in parte inferiore seu vertice invenitur os coccygis e quatuor vel quinque ossiculis partim ligamentis, partim symphysi cartilaginosa & ossificationis inter se junctis, conflatum. Eam ob causam aliquo motu gaudet, præsertim in partu. Prolixior horum ossium descriptio videatur apud *Winslow Traité des osſets N.* 508. *ad N.* 517. *& N.* 573. *ad N.* 605. & *Deventer in novo lumine obstetricant. Edit. Lugd. Batav. pag.* 14. *& sequent.*

§. I I I.

Dividitur autem pelvis in partem superiorem seu largam, solummodo a parte superiore ossium ilei formatam, & in inferiorem s. fundum ab ossibus, ilei, ischii, pubis, sacro & coccygis compositam. In arte obstetricia ad meliorem situs infantis cognitionem, aliter adhuc dividi potest pars inferior s. fundus pelvis, nempe (1) in aperturam superiorem, ubi notanda posterius (a) portio superior s. basis ossis sacri; ad latera (b) linea prominens a symphysi cartilaginosa ossium ilei cum osse sacro, usque ad eminentiam obliquam symphysi ossificationis ossis ilei & pubis formatam tendens, & partem largam pelvis a fundo discernens. (2) In partem pelvis mediam posterius

por-

portione media ossis sacri, ad latera basibus ossium ilei & corporibus ischii, una cum eorum spinis, anterius vero corporibus & angulis ossium pubis conflatam. (3) In aperturam inferiorem, posterius a vertice ossis sacri, ad latera tuberositatibus ossium ischii, anterius ramis ischii & pubis compositam.

§. IV.

Ad meliorem pelvis cognitionem ejus differentia specifica cum pelvi virili adhuc præmittenda erit. Differunt autem ossa pelvis muliebris ab ossibus pelvis virilis in eo, (1) os sacrum mulierum magis retrorsum inclinatur, (2) ossa ilei magis a se invicem distant, (3) apertura pelvis superior (§. 3. n. 1.) aliquomodo ad figuram ellipticam accedit. (4) Tuberositates ossium ischii non tantum introrsum versæ sunt, uti in viris, sed extrorsum, eo majorem pelvi capacitatem conciliantes. (5) Rami ischii & pubis majorem arcum formant & magis a se invicem recedunt, uti hoc facile in omnibus sceletis observari potest.

§. V.

Hæc ossa interdum in partu difficili in junioribus a se invicem recedunt, & capacitatem pelvis adaugent; uti hoc *Riolan. Antrop. lib. VI. cap. XII. Spigelius de hum. corp. Fabric. lib. II. cap. XXIV. Paræus lib. XXIV. cap. XI. Guillemeau lib. II. cap. I. Thom. Bartholin. anat. lib. IV. cap. XVI. Harvejus de generat. animal. exercitat. LVII. Stalpart van der Wiel observ. centur. I. observ. LXVI. Diemerbrock anat. lib. IX. cap. XVI. Deventer observ. sur les accouch. cap. III. & Peu pratique des accouchemens cap. XII. Verdieux abregé de l'anatomie du corps humain pag.* 106. *& sequent.* describunt; ego ipse quod hunc casum concernit, observavi una cum experientissimo D. Dr. *Saschio*, Rei obstetriciæ Argentinensis adjuncto meritissimo, fautore meo omni honoris cultu prosequendo, in cadavere puerperæ in theatro anatomico dissecto, mense Decembri anni præterlapsi, ossa pubis ad tres circiter lineas a se invicem distantia, ita ut digitis facile introrsum & extrorsum premi potuerint. Negari attamen haud potest, horum ossium secessus facilius & sæpius, in rachitide laborantibus Gallice nouées, quam in aliis subjectis contingere.

§. VI.

Ex hac pelvis descriptione (§. 2. 3. 4.) malam ossium pelvis conformationem facile detegere licet; osse enim sacro in facie concava nimis introrsum verso, ossibus ilei, tuberositatibus ramisque ossium ischii & pubis nimis introrsum positis, capacitas pelvis ita imminuitur, ut capiti infantis nullo modo exitus concedatur, necessarioque partus præternaturalis, ex hac mala conformatione oriatur.

§. VII.

§. VII.

Variæ interim partes in hac pelvi locantur. e. g. vefica urinaria, ad faciem internam angulorum offium pubis fita, uterus, ejus ligamenta, ovaria, tubæ Fallopianæ, vagina inter veficam & inteftinum rectum fita; inteftinum rectum cum fuis mufculis, vafa tam arteriofa, quam venofa, nervi, mufculi.

§. VIII.

Omnes has partes (§. 7. fpeciatim defcribere nimis prolixum foret, itaque de utero, ejus vagina, ut & de partibus cum illis connexis, quarum cognitio in arte obftetricali maxime neceffaria, aliquid dicendum erit.

§. IX.

Eft autem uterus corpus cavum, molle, pulpofum, copiofiffimis vafis inftructum, facile extenfile, valde elafticum, in pelvi inter veficam urinariam & inteftinum rectum, in non gravidis, fatis libere abfque firmiore adnexu ligamentofo fitum, nec multum preffum, dum expanfa peritonæi membrana defenditur. Gaudet figura turbinata, membranis & fibris fubftantiam quandam fpongiofam formantibus, quibus vafa fanguifera copiofiffima intertexta funt, ita ut uterus præprimis in gravidis totus quantus vafis conftare videatur. Vafa arteriofa accipit uterus partim ab arteriis fpermaticis, partim vero ab hypogaftricis f. iliacis internis, ut & nonnullos furculos ab arteria pudenda externa a crurali proveniente. Vafa venofa oriuntur vel a venis fpermaticis vel a venis pudendis externis, quoad maximam partem vero a venis hypogaftricis f. iliacis internis fub nomine venarum pudendarum hypogaftricarum venientia, copiofos inflexus, anaftomofes & plexus reticulares uti arteriæ formantia, valvulifque carentia, cum venis hæmorrhoidalibus internis ac per confequens cum vena portæ communicantia. Nervi ad uterum tendentes proveniunt a lumbaribus, facris, & plexu hypogaftrico, a nervo fympathetico magno f. intercoftali formato.

§. X.

Dividitur uterus (1) in fundum (2) partem mediam f. corpus, & (3) cervicem f. collum uteri. Fundus uteri eft pars ejus concava craffa, in qua notandæ fibræ circulares a Cl. *Ruyfchio* pro mufculo habitæ, vid. ejus tractatum de mufculo in fundo uteri reperto. Corpus feu pars media, fitum eft inter fundum & cervicem maximam partem cavitatis uteri conftituens. In fuperficie fua interna inveftitur membrana valde tenui, multis foraminulis pertufa. Magnitudo hujus cavitatis in virginibus uti rima apparet, in gravi-

dis vero valde adaugetur. Cervix f. collum uteri, eft ejus pars inferior, cum parte vaginæ fuperiore connexa; in qua notandum (1) orificium uteri, cum fiffura tranfverfali, & labris nempe inferiore & fuperiore, dividitur itidem in orificium internum cavitatem uteri refpiciens, circa quod parvæ lacunæ & granula globofo glandulofa, humorem mucofum fecernentia reperiuntur & in externum ad vaginam uteri tendens (2) globus tanquam pars a vagina circumducta, ubi monendum, quod majorem aream in parte pofteriore quam anteriore conftituat.

§. XI.

Ligamentorum uteri vulgo duo paria numerantur, nempe lata & rotunda; ligamenta uteri lata funt, duplicatura fubftantiæ membranaceæ peritonæi, fubftantia cellulari intertexta, adnectuntur parti laterali uteri, & portioni mufculi pfoas ad corpora vertebrarum lumbarium refpicienti. Inter duplicaturam horum ligamentorum locantur ligamenta rotunda, quorum fabrica congeriem fiftit vaforum cum vafis, uteri communicantium, adeoque improprie ligamenta vocantur. Tubæ Fallopianæ funt duo canales molliufculi, conici & vermiformes, in hemicyclos flexi, duabus extremitatibus gaudentes, altera valde angufta, angulo fundi uteri in quovis latere adnexa & orificio vix fetam admittente, in cavitatem uteri hiante; inde augetur gradatim diameter tubarum, definuntque hæ tubæ in alteram extremitatem multo latiorem, orificio amplo gaudentem, fimbriifque membranofo carneis circumpofitis ornatam, & utrinque verfus ovarium recurvatam. Ovaria, tefticuli quoque muliebres dicta, funt duo corpora albicantia, ovalia, complanata, & longiufcula, ad latera uteri fita, uteroque per duo valida ligamenta ad diftantiam binorum circiter pollicum in duplicatura pinnæ pofterioris ligamenti uteri lati annexa. Componuntur texto fpongiofo admodum ftricto, pluribufque fphærulis f. veficulis valde pellucidis, hicque apparatus totus quantus involvitur membrana quadam communi. Dictæ fphærulæ reperiuntur potiffime in fuperficie ovariorum, quorum fubftantiæ fpongiofæ ita adnectuntur, ut hæc illis corticem quafi f. fpeciem alicujus calicis fpongiofi largiatur, cui fphærulæ infident; hæ fphærulæ repletæ funt humore lymphatico ad ignem inftar albuminis ovi concrefcente, atque duabus gaudent membranulis concentricis, fibi invicem arctiffime nexis. Adhærent calice fuo extremitatibus minutiffimis vaforum, §. 9. enumeratorum; atque fere non nifi poft ufum veneris apparent, (cum in fœminis a mare penitus feparatis & in vetulis vix confpiciantur) dein intumefcunt fenfim fenfimque & magis pellucent, hinc craffiores evadunt, & in formam papillæ fic dilatant membranam ovarii, ut ovula ultra ejus fuperficiem emineant, a pedunculo fuo pendeant, ac poftmodum ab ovario feparentur, in cujus fubftantia, effracta membrana, cicatriculam cavam fenfim iterum coalefcentem relinquant.

§. XII.

§. XII.

Vagina uteri est canalis membranoso-musculosus, a partibus genitalibus externis ad cervicem s. globum uteri inter vesicam urinariam & intestinum rectum tendens, in virginibus longior & angustior, in mulieribus vero brevior & largior existens; situs ejus est aliquomodo obliquus, ita ut magis elevata sit in parte posteriore & interna, quam anteriore & externa. Extremitas s. pars posterior unitur corpori s. globo uteri (§. 10.) ubi adhuc notandum, quod paries vaginæ intestino recto incumbens magis ab orificio distet, quam ille paries ad vesicam situs. Corpus s. pars vaginæ media conflatur textura spongiosa multis vasis sanguiferis intertexta, in ipsius concavitate multæ inveniuntur rugæ plus minus transversales, propria membrana investitæ; in convexitate vero plexus vasculosi rete mirabile æmulantes. Extremitas anterior format introitum vaginæ, infra orificium urethræ & supra fossulam commissuræ inferioris alarum s. labiorum vulvæ situm. Circa has partes multæ adsunt lacunæ liquorem mucosum & sebaceum pro lubricatione vaginæ excernentes.

§. XIII.

Ad partes in arte obstetricali scitu necessarias etiam referuntur perinæum, labia s. alæ pudendorum, pubes, frænulum, fossula navicularis, orificium urethræ, hymen, clitoris, nymphæ, carunculæ myrtiformes, placenta uteri, funiculus umbilicalis, membranæ.

§. IV.

Perinæum est spatium inter orificium ani & commissuram alarum inferiorem. Labia s. alæ pudendorum sunt productiones cutis, textura spongiosa & adipe compositæ, a pube versus perinæum tendentes, & sinum s. cavitatem longiusculam a parte media & inferiore pubis, usque ad perinæum formantes; concursus harum alarum vocantur commissuræ, quæ iterum dividuntur in commissuram superiorem & inferiorem. Pubes est eminentia larga in parte inferiore regionis hypogastricæ; frænulum est species ligamenti membranacei, a commissura alarum inferiore formati, fossulam navicularem cum partibus vicinis constituens. Fossula navicularis est cavitas a frænulo & introitu vaginæ formata; hæ duæ partes frænulum & fossula navicularis post primum partum evanescunt. Clitoris est eminentia glandem referens, sita infra commissuram labiorum superiorem, cum præputio suo a replicatione cutis alarum internæ formato. Nymphæ sunt replicationes prominentes cutis internæ alarum, a præputio clitoridis ad utraque latera introitus vaginæ tendentes; orificium urethræ est prominentia in intervallo nympharum & infra clitoridem sita; hymen est membrana modo circularis, modo

do semilunaris, in virginibus introitum vaginæ coarctans, a concursu membranæ internæ vaginæ cum membrana s. cute interna alarum formata. Carunculæ sunt partes irregulares dilacerati hymenis; specialiorem descriptionem harum partium dedit *Winslow Traité du bas ventre N.* 624. *& seq.*

§. XV.

Placenta est corpus innumerabilibus arteriis, venis, vasis & folliculis lymphaticis compositum, utraque sua superficie a chorio tectum, dividitur in partem convexam ordinarie fundo uteri adnexam, & concavam, e cujus medio vena umbilicalis & duæ arteriæ ejusdem nominis proveniunt; funiculus umbilicalis est chorda e medio placentæ ad umbilicum infantis tendens; componitur e duabus arteriis ab arteriis fetus hypogastricis, & una vena e medio placentæ provenientibus, vaginæque a chorio & amnio formatæ inclusis, cujus longitudo variat. Membranæ sunt continuationes tunicarum ovuli, placentam in utraque superficie investientes, & saccum quendam, fetum & ejus aquas continentem formantes. Dividuntur communiter in duas laminas, externam chorion, internam amnios vocatas.

§. XVI.

Partus præternaturalis vocatur impedita fetus exclusio, ubi quidem dolores vehementissimi adsunt, attamen aut ob malam ossium pelvis formationem (§. 6.) aut ob situm infantuli perversum, ingressum capitis, pedum vel natum in pelvim a linea recta deflectentem, vel ob ipsam fetus defigurationem, ille nullo modo nasci potest, nisi auxiliatrix manus obstetricans ei certis encheirisibus exitum conciliet.

§. XVII.

Situs infantis in utero debitus partum felicem & naturalem efficiens est, quando infans capite orificio uteri & aperturæ pelvis in recta linea incumbit humeri versus ossa ilei ponuntur, pedes vel nates pelvim in linea recta ingrediuntur. In his jam memoratis casibus infans nasci potest, in omnibus vero aliis his contrariis infans naturaliter i. e. sine adjumento artificiali nasci non potest. Ex hac descriptione facile patebit quod, quo magis situs perversus (elucet enim hic, contraria si consideremus) a situ naturali recedit eo difficilior sit partus præternaturalis.

§. XVIII.

Causæ hujus situs dependent maxima parte a situ uteri obliquo, situs vero hic obliquus non dependet a ligamentis propter facultatem extensivam laxa-

laxatis uti Cl. *D. Devenţer in jam citato libro Cap. XI.* dicit, alias in talibus gravidis omni tempore graviditatis uterus obliquus neceſſario etiam ſitum infantis obliquum, & partum præternaturalem efficere deberet, quod tamen experientiæ contrariatur; inveniuntur enim mulieres, quæ jam aliquot infantes partu naturali in lucem ediderunt, interim a ſitu infantis obliquo & partu præternaturali non immunes vivunt; cauſa igitur hujus mali in alio loco quærenda erit.

§. XIX.

Eſt autem cauſa ſitus uteri obliqui probabiliter hæc: ovulum coitu prolifero animatum, ab ovario ſeparatum (§. 11.) in cavitatem uteri per tubam Fallopianam allatum, cum calice ſuo contractione uteri æquabili, fundo illius implantatur & accreſcit, ex quo placenta uteri una cum funiculo umbilicali oritur, hac placenta in medio fundi uteri hærente, ob ejus gravitatem uterus in ſitu erecto tenetur, etſi gravida motibus corporis ſui uterum gravidum in unum vel alterum latus pellat, & ſitum obliquum aliquomodo illi conciliet, in hoc tamen permanere nequit ob pondus placentæ in medio uteri ſitæ; hoc calice ovuli imprægnati vero, vel ob contractionem uteri inæqualem, vel ob ſitum imprægnatæ ſtatim poſt coitum inquietum, non fundo ſed lateri cuidam uteri implantato & accreſcente, uterus ejus orificium una cum infante, creſcente placenta, a linea recta ad ſitum obliquum perducitur, neceſſario tempore partus caput infantis vel oſſi pubis vel oſſi ſacro, vel lineæ prominenti oſſis ilei (§. 3. N. 1.) apprimitur, eo ipſo exitus infantis difficilis imo impoſſibilis redditur, niſi manus obſtetricans hunc efficiat.

§. XX.

Auxilium a manu obſtetricali in caſibus (§. 16.) annotatis proveniens, eſt duplex vel ſine vel cum inſtrumentis. Sine inſtrumentis hoc fieri poteſt, quando partes infantis nondum tali modo a doloribus in pelvim coactæ ſunt, ut immiſſio manus in uterum eo interdicatur, in hoc enim caſu infans verſione adhuc extrahi & a matre liberari poteſt; in altero vero caſu ubi introductio manus in cavitatem uteri a partibus infantis in pelvim preſſis penitus impeditur, ut & in defiguratione infantis, abruptione ejus capitis, applicatio inſtrumentorum, neceſſario requiritur ad conſervandam matris vitam.

§. XXI.

Primus itaque caſus applicationem inſtrumentorum neceſſario requirens a mala formatione pelvis (§. 6.) tantum, vel etiam capitis infantis de-

pendet. Signa hujus mali sunt sequentia : infans, sicuti in partu naturali, cum capite apparet, dolores adsunt, membranæ rumpuntur, aquæ contentæ exeunt, interim tamen caput infantis semper hæret ad aperturam pelvis superiorem, sine partus progressu; quando digitis tangitur, percipitur caput ab impedimento quodam retardari, & in exitu suo impediri, dolores interim adsunt modo vehementiores; per primum, secundum, tertiam imo quartum diem durantes, attamen caput semper in exitu retardatur, vires parturientis prosternuntur, sudores, lipothymiæ, convulsiones, imo ipsa mors accedunt, nisi infans a matre separetur.

§. XXII.

Causæ hujus mali quærendæ sunt, ut jam dictum est, vel in mala pelvis formatione, vel in nimia capitis magnitudine (§. 21.); capite enim nimis magno existente, citius illud a corpore discerpitur, quam extrahitur. Hæc extractio vero manu peragi non potest, capite jam totam pelvis capacitatem occupante, manusque introductionem impediente; etsi hæc introductio possibilis esset, interim tamen caput per pelvim ob malam formationem transire nequit, itaque ad instrumenta confugiendum erit.

§. XXIII.

Ad hanc extractionem (§. 22.) varia ab authoribus commendantur instrumenta, qualia sunt hamuli vario modo incurvati, instrumentum a Mauriceau *tire-tête* vocatum; attamen omnia hæc instrumenta partim ob difficiliorem applicationem, partim etiam ob accidentia tali operationi supervenientia merito rejiciuntur. A vehementi enim adhibenda vi, in extractione capitis, magnitudine sua nec apertione nec excerebratione cranii imminuti, facile contusiones uteri, vaginæ, rupturæ perinæi, colli vesicæ, imo mors ipsa, superatis multis doloribus parturienti causantur.

§. XXIV.

Merito ab optimis rei obstetricalis scriptoribus apertura & excerebratio cranii commendantur; hac enim encheiresi, magnitudo capitis multum imminuitur, partes non tam valide premuntur, inflammationes uteri, contusiones vaginæ, rupturæ colli vesicæ & perinæi præcaventur. Ad hanc itaque operationem *Deventer l. c. pag.* 272. vulgarem cultrum inciforium sufficere existimat, singularique instrumento non opus esse; van *Horn. in libello Siphra & Phua pag.* 201. aperturam cum forcipe & cultro communi, quorum apices abrupti erant, tentavit; la *Motte* cum cultro incisorio vaginæ incluso. Attamen omnia hæc instrumenta non tam secure applicari possunt, quia insufficientem aperturam cranii, multo adhuc cum labore

labore efficiunt; ea ex causa artis obstetricalis Magister & Practicus felicissimus *Dn. D. Fried.*, Patronus & Præceptor meus honoratissimus, instrumenta longe aptiora sibi fabricari curavit. Sunt vero horum instrumenta tria; primum vulgo *trois-quarts* vocatum, est instrumentum, ensis laminæ simile, vaginis duplicibus orichalceis inclusum, quarum una mobilis, altera vero immobilis, lamina adnectitur vaginæ mobili mediante trochlea, ita ut apprehenso quatuor digitis instrumenti manubrio, & applicato prominentiæ vaginæ mobilis pollice, lamina ad latitudinem quatuor vel quinque pollicum extrudi possit: longitudo hujus instrumenti cum ejus manubrio vix pedis longitudinem superat, latitudo laminæ vero quinque circiter lineas habet. Secundum instrumentum est lamina seu serra manubrio instructa, longitudo hujus instrumenti quindecim pollices habet, ita ut manubrium sex, lamina vero novem pollicibus gaudeat, in parte laminæ anteriore circiter ad 4 pollices adsunt dentes serrati, pars vero posterior glabra & lævigata existit; latitudo hujus laminæ e quinque lineis constat, densitas vero ex duabus. Tertium instrumentum est cochlear in parte sua concava dentibus in modum serræ positis instructum, longitudo ejus cum manubrio quatuordecim habet pollices, quorum decem manubrium quatuor vero cochlear componunt, latitudo hujus cochlearis duobus, altitudo uno cum dimidio gaudet pollicibus.

§. XXV.

Non solum ad hanc extractionem (§. 22.) apta instrumenta, sed etiam situs parturientis aptus requiritur. Hic situs vero ita se habeat, parturiens ponatur transversaliter supra lectum, tali modo ut os sacrum una cum tuberositatibus cristarum ossium ilei, margini lecti, culcitris firmioribus bene munito, incumbat, capite aliquo modo erecto, cruribus à se invicem separatis & tali modo curvatis, ut plantæ pedum parturientis, femoribus, ad utraque latera obstetricantis, assidentium, crura femoraque parturientis, firmiter tenentium, nimiamque jactitationem corporis impedientium, innitantur; scapulæ & caput parturientis pulvinaribus & culcitris firmioribus probe muniantur, a tertia persona, cujus utræque manus claviculis & pectori imponantur in eodem statu conserventur, simulque interdicatur, ne pars superior corporis moveri queat. Parturiens sic posita obtegitur adhuc lodice duplicata à regione epigastrica usque ad plantas pedum pendente, partim ad debitam verecundiam servandam, partim vero ad impediendum, ne assidentes videant, quomodo hæc operatio peragatur.

§. XXVI.

Adhibitis his omnibus (§. 25.) obstetricans locum suum inter has duas personas assidentes occupet, & bene observet, ut introitus vaginæ & bra-

chium

chium suum in linea recta constitutum sit, hoc enim non animadvertens nimis cito defatigatur, eoque ipso in operatione impeditur; quod sellam cui insideat, attinet, probe attendat, ne nimis magna existat, ut facile pedibus ad & ab se removeri possit, observatis etiam his, obstetricans, digitorum tactu, situ infantis explorato, iisque ad fontanellam seu verticem relictis, altera manu instrumento *trois-quarts* vocato (§. 24.) cum omni attentione per vaginam uteri ad caput allata aperiat cranium, in hanc aperturam immittat serram (§. 24) & mediante ea aperturam ampliet in forma trianguli, cujus basis superius, apex vero inferius sit; triangulo hoc, pollice, in cavitatem cranii depresso, tentet digitis meninges dilacerare, quando vero meninges ob firmiorem suam texturam digitis dilacerari non possunt, introducat cochlear (§. 24.) parte concava, dentibus instructa ad volam manus versa, in cavitatem cranii, cum hoc enim facile meninges dilacerare & cranium excerebrare poterit; excavato cranio, ejus ossa ad se invicem comprimantur & caput, imminuta ejus magnitudine, una cum corpore extrahatur, extracto corpore infantis, separatio secundinarum simul intendatur, qua peracta, puerpera in lectum puerperii, cortinis, ad arcendum lumen, bene munitum, ponatur; in primis tribus vel quatuor diebus omnes confabulationes interdicantur; ægrota jusculis carnium tenuiorum sine pane nutriatur; partes genitales tumefactæ cataplasmatibus resolventibus & lenientibus tractentur; fluxus lochiorum promoveatur. His omnibus bene observatis spe lactari possumus, puerperam sanam e puerperio resurrecturam esse, uti hoc vidi in puerpera 22. annorum ob malam pelvis formationem & dolorum vehementiam convulsionibus correpta, a celeberrimo *D. Dr. Fried.*, Præceptore meo omni observantia colendo, præsentibus suis auditoribus in nosocomio hujus urbis civili, per operationem descriptam ab infante 1739. die 6. Januarii liberata, & intra spatium quinque hebdomadum integra restituta.

§. XXVII.

Attamen aliquis mihi objiciet, esne de morte infantuli certus necne? Infante enim adhuc vivente, eum operatione trucidas, homicidiumque committis. Antequam ad hanc objectionem respondeam, necessarium erit hanc quæstionem formare: liceat ne ad conservandam matrem caput infantis aperire; caput enim aperiendo, infans vivus adhuc existens necessario trucidatur. Responsio objectionis invenitur in tractatu titulum gerente *Pratique des accouchemens par Mr.* Peu, *maître chirurgien à Paris* 1694. *p.* 364. *&* 365. ex quo, responsum Doctorum Facultatis Theologicæ Collegii Navarræ Parisiis huic dissertationi inseram: doctores subsignati prædictum remedium nefas capitale esse censent, cum directe tendat ad fetus animati occisionem, sicque etiam cooperetur innocentis neci, quod intrinsece malum est. Actum in Collegio Navarræ 25. Aprilis 1648.

§. XXVIII.

Verum hoc eſt, & contra omnes leges tam Religionis quam Summorum Imperantium militat, infantem de cujus vita adhuc certa adſunt ſigna ad ſalvandam matrem occidere; interim in hoc caſu ſigna de vita infantis tam incerta ſunt, capite enim pelvim ingreſſo, aquiſque effluxis, infans a contractione uteri tali modo premitur, ut non amplius ſe movere queat; & licet ſe moveret, a matre partim ob dolorum vehementiam, partim ob convulſionum præſentiam non percipitur; introductio manus vero ad funiculum umbilicalem palpandum, a capite in pelvim firmiter preſſo in totum impeditur, arteriis enim umbilicalibus in ſyſtole & diaſtole adhuc conſtitutis, de ejus vita certi eſſe poſſumus, ſed in hoc caſu experiri non licet; alia vero ſigna valde dubia ſunt. Aggreditur itaque obſtetricans inſtrumentis, non infantem de cujus vita certus eſt, & ſicut in jure inculpatæ tutelæ permittitur, aggreſſorem mortem nobis minitantem, niſi depelli aliter poſſit, e medio tollere, cur non obſtetricans infantem tanquam aggreſſorem matris, non aliter depellendum, de cujus vita inſuper incertus eſt, ad vitam matris ſalvandam, e medio tollat.

§. XXIX.

Ad eumdem caſum (§. 22.) annumerari debet, caput infantis abruptum in utero remanens. Abrumpitur vero caput, quando infans pedibus vel reliquis corpuſculi ſui partibus prius naſcitur, caput vero ob malam pelvis formationem (§. 6.) aut ob ejus nimiam magnitudinem per cavitatem pelvis exire non poteſt, vel ob mortem infantis in utero jam prægreſſam, per adhibitam aliqualem vim in extractione a trunco ſeparatur. Ad hanc operationem, irritis omnibus adhibitis lenioribus encheireſibus, varia inſtrumenta ab autoribus deſcribuntur. Nonnulli forcipes in parte interna dentibus ferreis inſtructos, vel glabros ad caput extrahendum, uti *Puiſſeaux*, Palfin, alii vero ſicuti Amand & Gregoire ſacculum e filo ſerico fortiori in forma retis paratum, quinque annulis, in quibus reſticula ſerica, contractionem hujus ſacci promovens, inſtructum, cum inſtrumento hamo aliquomodo ſimili & inde *Hameçon* vocato, vid. *Amand Obſervations ſur la pratique des accouchemens à Paris* 1714.; adhuc alii uti Mauriceau & Waldgrave faſciam cujus longitudo aliquot ulnas, latitudo vero quatuor digitos tranſverſales implet, ſuadent; tandem Dionis hamulos vel orbitæ vel foramini occipitali, vel auribus applicandos commendat.

§. XXX.

Interim mox enarrata inſtrumenta minus apta ſunt magnitudinem capitis imminuendam, itaque van *Horn* & alii practici ſuadent, & quidem melius, apertionem capitis circa fontanellam, mediante cultello vel inſtrumento *trois-quarts* vocato (§. 24.) eam ob rationem, ut cerebrum ab oſſibus cranii preſſum exire, eo ipſo vero magnitudo capitis imminui poſſit; digitis faucibus immiſſis, pollice reliquæ parti colli applicato, extractio tentanda, ſi vero ob majorem reſiſtentiam, illa minus procedat, tunc fontanella, apertura oſſium cranii, in forma trianguli ſerra amplietur, depreſſa parte exſecta, in ipſam cavitatem cranii ne uterus lædatur, duobus digitis huic aperturæ immiſſis, iterum extractio tentanda, irritis etiam his encheireſibus, hamulus duabus curvaturis inſtructus, in canthis oculorum majoribus eſt firmandus, quando vero hamulus in canthis oculorum firmari non poſſet, major apice obtuſo inſtructus in aperturam cranii immittendus, oppoſita interim in eodem loco altera manu, ne hamulus perfracto oſſe, uterum ipſum lædat, cumque eo extractionis periculum faciendum eſſet. Capite adhuc exitui renitente, forceps a Buiſſeau inventa & facie interna dentibus ferreis inſtructa, adhiberi debet, vel plenaria capitis diſſectio, cultello tanquam hamulus incurvato, largiorique manubrio inſtructo, quæ diſſectio vero rarius requiritur.

§. XXXI.

Non ſolum mala (§. 22.) recenſita, ſed etiam ſitus capitis ad marginem oſſis ilei vel pubis flebile hoc auxilium expetit. In hoc enim ſitu infans cum capite pelvim ingredi videtur, & niſi bene tactu diſtinguatur, obſtetricantibus, illud tantum per ſubſtantiam globi uteri tangentibus, facile imponit, partum ingreſſione infantis in pelvim abſolutum iri; interim parturiens per duorum vel trium dierum ſpatium laborat ſine fetus excluſione, & quod adhuc magis attendi meretur, primis nonnunquam diebus dolores maxime vigent, ita ut irritis defatigata laboribus, infanti animam inſcienter extinguat parturiens; cujus mortis cauſa imperitiæ obſtetricantium adtribuenda eſt; obſtetricantes neceſſario in hoc caſu non cum uno modo digito, ſed cum duobus aut tribus per vaginam in cavitatem uteri immiſſis digitis ſitum capitis explorare debent, ut illud leniore digitorum preſſione ab oſſibus pubis retrahant, quando vero hoc impoſſibile vel capitis plures quam tres partes ſupra oſſa pubis hærerent, verſione infans extrahendus, & ita mater cum infante in vita conſervare poteſt. Si autem hic tactus circumſpectus ab obſtetricantibus negligatur, tum caput retroflexum una cum brachio vel humero tali modo in cavitatem pelvis premitur, ut ad vitam matris conſervandam, nullum aliud remedium ſuper-

ſuperſit, quam extractio infantis cum inſtrumentis, vid. *Devent. l. c. cap. XL. XLVI. XLVII. & XLVIII.* & van *Horn. l. c. Part. II. cap. III. & X.*

§. XXXII.

Hiſce §. 22. 29. 31. memoratis annumerari meretur, ille partus ubi infans cum capite quidem in linea recta cavitatem pelvis ingreditur, & uſque ad introitum vaginæ pervenit, humeri vero male ſiti, unus ad oſſa pubis, alter vero ad os ſacrum plenarium exitum infanti non concedunt, ſi in tali itaque caſu cavitas pelvis magna, caput infantis aliquo modo parvum & manus obſtetricantium puſillæ ſint, ut introductio earum in vaginam & cavitatem uteri fieri poſſit, ad extrahendum illud brachium circa os ſacrum verſum, tum circumactio (*Herumdrehung*) infantis & ejus extractio locum habet, infanſque ac parturiens liberantur; cavitate pelvis vero tam parva, capite autem tam magno exiſtente, ut introductio manus interdicatur, nulla alia via ad conſervandam parturientis vitam ſupereſt, quam apertio & excerebratio cranii, oſſiumque ejus ad ſe invicem compreſſio, ut manus in cavitatem uteri immiſſa, brachium ad os ſacrum verſum arripere & extrahere poſſit vid. van. *Horn. l. c. pag.* 309. *& ſeqq.*

§. XXXIII.

Nec minus ſitus perverſus, ubi brachium infantis ſecundum ejus longitudinem extra vaginam propendet, imperitia obſtetricantium pejor adhuc redditur, hoc magis magiſque ad ſe trahendo, pectus cum abdomine firmius in cavitatem pelvis pelluntur, aditus & introductio manus ad debitam infantis verſionem impediuntur, tali modo ut irritis adhibitis omnibus encheireſibus, introductio manus in cavitatem uteri impoſſibilis ſit; ſine hac introductione vero nulla fetus excluſio ſperanda eſt, itaque ad ſalvandam parturientem, plurimi autores ſuadent abſciſſionem brachii, uti Paræus, alii vero hanc ſupervacaneam cenſent, ſolummodo brachium linteo obvolvunt, & cum manibus in parte humero proxima brachium arripiunt, illudque rotando & torquendo a corpore ſeparant, ſeparato brachio, pectus vel abdomen cultello, vulgo *trois-quarts* vocato, aperiunt, viſceribuſque exemtis, corpuſculum in duas vel plures partes mediante cultro inſtar hamuli incurvato dividunt, & partes diſciſſas, aut manibus, aut hamulis extrahunt; interim hæc operatio non ſemper parturientis vitam conſervare valet, uti van *Horn. l. c. pag.* 267. *& ſequent.* teſtatur.

§. XXXIV.

Capite vero una cum pedibus vel brachiis pelvim ingrediente, niſi ſtatim ab initio infans vertatur, antequam caput cum his magis magiſque in

eam premàtur, ita ut introductio manus in totum impediatur, necessario cranium aperiendum & excerebrandum erit, ut infans extrahi queat, quod tamen in principio facillime infantis versione impediri potuisset.

§. XXXV.

Ad partus, ob defigurationem infantis, præternaturales (§. 16.) pertinet hydrocephalus. Est vero hydrocephalus accumulatio humoris seroso-lymphatici in capite; locus ubi hic humor coarcervatur, diversus existit nempe (1) hic humor stagnat inter ossa cranii & integumenta communia (2) inter cranium & meninges, (3) inter meninges & cerebrum. In primo casu ubi humor inter integumenta & cranium stagnat partus adhuc fieri potest, integumenta enim ab humore satis expansa facilius rumpuntur; in duobus ultimis vero casibus hæc ruptura ob resistentiam ossium contingere nequit; igitur cranium mediante instrumento *trois-quarts* vocato aperiendum, ut humor exeat, & magnitudo capitis minuatur; hæc cranii apertura tantummodo requiritur, quando hydrocephalus prius quam reliquæ partes cavitatem pelvis ingreditur; in eo vero casu, ubi pedes infantis pelvim ingrediuntur, infans circa lumbos duabus manibus apprehensus, cum pectore brachiis & capite, uti in partu naturali non semel & simul extrahi poterit, sed uno brachio post alterum extracto, una manu maxilla infantis inferior, altera vero ejus collum in parte posteriore arreptum librando quasi, germanice *schvanckend*, ad se trahitur; si verus hydrocephalus aderit, hac encheiresi maxima occipitis pars & tota facies (quia intra ossa faciei & integumenta raro vel nunquam humor ille invenitur) extrahatur; reliqua vero capitis pars hoc modo in lucem edenda: digitis instar hamuli incurvatis, utrique oculi cantho majori immissis, altera vero manu collum comprehendenti, aliquali vi attamen quasi librando trahendum, ita ut humor intra ossa cranii contentus per suturas cranii exire cogatur, tegumenta acuminentur, & caput ad plenariam extractionem aptum evadat.

§. XXXVI.

Abdomen aquis repletum instrumentis non indiget ut *Dionis Traité général des accouchemens pag.* 296. & *Mauriceau Lib. II. cap. XVIII. pag.* 304. suadent ut abdomen cultro acuminato aperiatur, sed consilium de la *Motte Lib. IV. cap. XI. pag.* 609. mihi melius videtur, quia applicatio instrumentorum in partu p. n. tam diu quam diu fieri potest differri debet. Eum in finem commendat, ut capite jam nato, si reliqua corporis pars exire nequeat, (hoc enim est signum ascitis præsentis diagnosticum) brachia, unum post alterum, non hamulis applicatis, ne frangantur, sed duobus supra humerum ad flexuram cubiti allatis & ad se tractis digitis liberantur, appre-

apprehensis dein utrisque brachiis librando quasi totum corpus ad se trahatur, hac encheiresi vero humores in abdomine stagnantes hinc inde distribuuntur, & fortiori tractione in partem abdominis infimam coacti, eam diffringunt, ut exire possint, magnitudineque abdominis imminuta extractio plenaria facile succedat.

§. XXXVII.

Monstrosa fetus formatio interdum usum instrumentorum requirit, uti hoc *Mauriceau Traité des maladies des femmes grosses pag.* 368. indicat, & jam laudatus in arte obstetricali celeberrimus Magister D. Dr. *Fried.* propria sua praxi in fetu monstroso expertus est. Attamen in hoc casu instrumenta non semper necessaria sunt, uti hoc testatur exemplum partus fetus bicipitis ad pectora conati, vid. D. *Alberti Haller Descriptio fetus bicipitis ad pectora conati Hanoveræ* 1739. *ut & dissert. phys. medic. Forens. inaug. de fetu monstroso duplici, Marburgi Cattorum, respondente C. J. Wolfart.*

§. XXXVIII.

Membranæ fetus (§. 12.) nimis densæ interdum etiam instrumento aperiundæ sunt, præsertim in illo casu, in quo placenta non in fundo uteri sed ad ejus orificium internum adnata est, in tali enim casu imminente partu, dilatatione orificii uteri vasa orificio adnata divelluntur, aperiuntur, hæmorrhagiæ supervenientes, nisi debita extractione fetus impediantur, matrem & infantem jugulant. Ne autem hoc fiat, obstetricans tactu digitorum locum in quo placenta minus adhæret, quærat, eo invento manum suam in cavitatem introducat, & cum unguibus membranas dilacerare tentet; interim quia decoro obstetricantium contrariatur, in suis digitis ungues, ungulis aquilæ similes perferre, unguibus abscissis membranæ præsertim doloribus expansæ, interdum rumpi nequeunt; ad hunc igitur finem acus vaginæ inclusa ab Honoratiss. meo præceptore D. Dr. *Friedio*, inventa est, quo cum facillime membranæ rumpuntur, ut infans debita versione extrahi queat.

XXXIX.

Antequam huic dissertationi finem imponam, nonnulla adhuc dicenda erunt de sectione cæsarea. Sectio cæsarea est illa operatio chirurgica, qua mediante abdominis musculi & uterus incisione usque ad ejus cavitatem penetrante, aperiuntur, ad extractionem fetus, nulla alia via possibilem peragendam. Unica modo ex causis partum p. n. formantibus, (§. 16.) nempe mala constitutio ossis sacri & pubis, aperturam pelvis superiorem tali modo angustans, ita ut introductio manus obstetricantis penitus impediatur, hanc operationem in vivis requirit. Autores valde dissentiunt an hæc operatio absolute lethalis sit nec ne? *Mauriceau* & *Guillemeau* eam absolute letha-

lem ob majus uteri vulnus cenſent, vid. *Mauric. l. c. pag.* 353. *la Motte* autem *l. c. pag.* 622. *& ſeqq.* contrarium duobus exemplis probat, & lethalitatem abſolutam hujus operationis ex vulneratione uteri refutat. Nec minus ille caſus ſclopeto armentario vulneratæ abunde teſtatur, vulnerationem uteri non abſolute lethalem exiſtere. Vid. differt. *de utero gravido una cum fetu vulnerato* Argentorat. 1735. autore Reichardo habita, in qua varii caſus allegantur.

§. XL.

Ad hanc operationem peragendam in fæmina adhuc viva inciſio cruciata fundum uteri ſimul penetrans, ad longitudinem quinque vel ſex pollicum, cultello, Gallice *Biſtouri* vocato, & non cum novacula; (uti nonnulli nomen chirurgorum præ ſe ferentes tentare auſi ſunt) ad latus lineæ albæ fiat; peracta inciſione infans cum ſecundinis extrahatur, vulnus abdominis vero ſutura interciſa, Gallice *l'entre coupée*, conſolidetur, adhibitis debitis remediis, injectionibuſque; uterus vero contractione labia ſua ſeparata ad ſe invicem premit, & ſic conſolidationem promovet. In mortuis autem abdomen una cum utero ſectione ſufficientis magnitudinis aperitur, infanteque extracto, ſutura iterum clauditur.

§. XLI.

Negari interim nequit omnes has operationes, illas ſi excipias a mala formatione plevis & fetus provenientes (§. 16.), verſione infantis debito tempore inſtituta evitari poſſe. Obſtetricantibus igitur intereſt omnibus viribus anniti percepto infantuli ſitu perverſo, eum jam memorata verſione e periculo liberare, quod alias non ſolum infanti matrique, ſed ſimul obſtetricanti imminet; applicatio enim inſtrumentorum niſi ſumma cum circumſpectione adhibeatur, multa & dira mala ſecum ducit, & inſtrumenta in imprudentis manu, ſunt uti gladius in manu furibundi. Creator vero benigniſſimus, omnibus parturientibus præſertim his enarratis caſibus laborantibus, calamitatum ſuarum felicem concedat

F I N E M.

DISSER-

LXXIX.

DISSERTATIO
MEDICO-CHIRURGICA,
DE
NON DIFFERENDA
SECUNDINARUM ADHÆRENTIUM
EXTRACTIONE

Quam Præside

D. D. JO. CASPARO KUCHLERO.

Tuebatur

JO. VALENTIN. HARTTRAMFFT,

LIPSIENSIS.

Lipsiæ 23 Decembris anno 1735.

§. I.

Instituti ratio.

IN portu naufragia fieri, & summum quandoque rerum discrimen incurrere in ipso operis fine eos, qui rem peractam autumant, ubi coronis imposita nondum fuit, quotidiana experientia loquitur. Cum primis id fati genus experiuntur, qui curam uteri hominisque nascentis suscipiunt, obstetricantes medici, utpote qui, fetu in lucem edito, propitia etiam Lucina, probe norunt, totius partus negotium absolutum tunc nondum esse, quin potius non levem oboriri difficultatem, restitantibus secundinis, persentiscunt, quo ipso verum esse cognoscunt Philosophi effatum:

Αἱ δεύτεραί πως φροντίδες σοφώτεραι.

Secundæ meditationes sapientiores [*a*]. Idem & ego sensi, ex quo difficillimum artis obstetriciæ campum ingressus sum, magnamque semper habui habeboque magistris meis, imprimis vero Argentoratensi, gratiam, qui me attentum fecerunt ad ea, quæ, edito partu, cum matre, maxime quod secundinas attinet, fieri adsueverunt. Majori rerum usu, cum practicam vitam agerem, edoctus sum, cum omnia tranquilla esse putarentur, gratulationes de felici enixu matrum haud raro in lamentationes versas fuisse, ob supervenientia, remanentibus secundinis, gravia & lethalia quandoque symptomata. Hanc difficultatem sine dubio antiqui noverant, quibus felix secundinarum extractio tanti momenti visa est, ut Deam partus posterioris præsidem conderent, Genetam appellatam, prout autor est *Plutarchus* [*b*]: Δαίμων ἐστὶ ἡ γενείτα περὶ τὰς γενέσεις καὶ τὰς λοχείας τῶν φθαρτῶν.
Nec ultimo inter Deas partuum, Hecaten, Genethyllin, Prosam, Postversam, Lucinam, Junonem aliasque loco habitam [*c*]. Quapropter non tantum obstetrices meæ instructioni traditas de rei istius dignitate deque manifesto vitæ matris periculo monui, sed & me adeo exercitatum in arte nunquam credidi, ut non novas subinde ediscendi occasiones ex hoc capite habuerim. Maxime vero haud semel edoctus fui, secundinas fortius, quam fieri solet, adhærentes majorem operam & laboris diuturnitatem fecisse, quam difficiliores quidam situum embryonis pravorum casus. Observationum, quas hocce in negotio institui, nobilitas me induxit, ut hanc materiam publice pertractandam susciperem. Equidem magnifice de me nunquam sentio facileque perspicio, quemcumque alium elegantius speculari, dicere & commentari de hac materia posse, non inutilia tamen aut incongrua prorsus me allaturum, confido, memor regulæ, quam apud exercitatum in

[*a*] *Eurip.* Hippol. cor, v. 436. ex edit. Barnesii Cantabrig. 1694. fol. p. 233.
[*b*] *Plutarchus* in quæstion. roman oper. T. 2. edit. Wechel. 1620. fol. p. 277.
[*c*] Conf. *Thomam Bartholinum* antiquitatum veteris puerperii synopsi. Amstelædam. 1676. 12.

in arte mea Celeberr. Peu [*d*] invenio : *Autorem, qui de re obstetricia scribere suscipit, ex propria experientia loqui decet nec secundum autorum opiniones.*

§. II.

Ordo tractandorum.

Sponte adeoque ex prædictis innotescere arbitror, specialius esse istud, quod pertractandum suscepi rei obstetriciæ momentum, nec consiterationem istam eamdem cum retentionis secundinarum declaratione futuram, quandoquidem perinde non est, utrum retineantur, an vero fortiter adhæreant secundinæ. Probe novi de retentione secundinarum jam ante me actum esse a plurimis [*e*], verum me non latet, vulgatiores plerumque retentarum secundinarum causas allegari, prout sunt, clausura orificii uteri interni a neglecta ejus cura, funiculus umbilicalis in uterum relabens, quod ne fieret, ridiculam habent nonnulli chordæ cruri parturientis alligandæ consuetudinem [*f*]. Legimus hinc inde de enormi placentarum magnitudine, aut contingente inter duas quandoque in gemellis coalitu; plura dicuntur de remanente secundinarum particula vel membranarum portione, deque ancipiti rerum statu, in quo tunc puerperæ versantur. De prudenti manuum opera, tot tantaque jam prostant in obstetriciæ artis libris, ut, quamvis etiam de hoc negotio quædam nova afferri possint, parum tamen mihi addendum videatur. Verum quilibet mecum sentiet, illam retentionis speciem, quæ adhæsio dicitur, curatiori paulo indagine dignam esse, utpote de qua plurimi omnino nihil, pauciores parum & insufficienter scripserunt. Credideram Cl. *Deventerium* [*g*], quem cæteroquin inter obstetricantes medicos principem facile arbitror, & quem minutiarum etiam studiosum fere semper deprehendas, lumen mihi accensurum fuisse, verum obscurius & vix tribus verbis adhæsionem secundinarum attigisse eumdem comperi, reliquos omnes simplici retentionis titulo hancce dignam peculiari recensione cir-

[*d*] Quand un Auteur écrit des accouchemens, il en doit parler par raport à sa propre expérience, & non pas selon les opinions d'Auteurs &c. La pratique des Accouchemens par M. *Peu* Paris. 1694. 8. lib. I. §. 20. p. 211.

[*e*] Catalogum Autorum qui de retentis secundinis earumdemque noxis egerunt recenset, *Matth. Moronus.* Directorium med. pract. Francof. ad Mœnum 1663. 4. p 407. Celebriores dissertationes de eadem materia, quantum earum videre mihi hactenus licuit, sunt. Dissertatio ægram retentione secundinarum laborantem sistens, præside *Jo. Hadrian.* Slevogt. resp. Christ. Ernest. Seyffartho, Jen. 1704. De secundinarum post partum excernendarum retentione *Martinus Hurte* Altorff 1672.

[*f*] Mos ille fuit antiquorum, prout videndum ex *Albucasi* de affect. mulier. c. 78. apud *Israel Spachium Gynæciorum* lib. Argentin. 1597. fol. p. 447. *Avicenna* lib. 3. fen. 21. tract. 2. c. 16. Basil. 1556. fol. p. 720.

[*g*] *Henric. a Deventer* novum lumen obstetric. Lugd. Batav. 1725. 4. p. I. p. 129 130.

circumſtantiam allegaſſe novi. Oppido raram hanc appellat *Siegemundin* [*b*] ac plerumque lethalem, & ſi poſt alios de meo quidpiam addere licet, retentas ſecundinas plures, adhærentes pauciores habui. Uſus ſum recepto termino adhæſionis, quo firmitatem & nexum placentæ uterique inter ſe denotare autores ſolent, prout apud *Harvæum* [*i*] invenitur adhæſionis & connaſcentiæ notio ſynonymice uſurpata, ſenſu tamen prorſus phyſiologico. Hoc eſt illud ſtadium, in quo decurrere decrevi, & ſicut theoriæ praxeoſque inſeparabilis debet eſſe nexus, ita duo agenda mihi videntur capita, alterum varios adhærentis ſecundinæ modos, alterum cautelas practicas rationali methodo ſuperſtructas comprehendet. Unicus mihi erit ſcopus & primaria intentio, a qua pio prudentique medico recedendum nunquam eſſe arbitror, unica quam ſemper mihi præfixam habui meta, regia via unica & una omni exceptione major regula: *Non differenda eſt, quam fortiter etiam adhæreant, ſecundinarum extractio, nihilque in ambigua iſthac re vel expectationi medicæ, vel ſpontaneo naturæ operi, vel caſui fortuito tribuendum.*

§. III.

Adhæſionis ſecundinarum definitio.

Priuſquam autem ad uberiorem rei declarationem perveniamus, formanda erit totius tractationis brevis & ſuccincta explicatio. Definiamus ſcilicet adhæſionem, & ſi quid in onomatologia monendum eſt, addamus. Adhæſio ſecundinarum nobis eſt ſtatus præternaturalis placentæ uterinæ, & quandoque membranæ chorion, quo vel una, vel altera, vel utraque ſimul cavitati uterinæ arctius nectitur, & ob varias cauſas proximas æque ac procatarcticas ab eadem nec ſponte, nec leviori obſtetricantium conatu abſcedit, varia habens vel concomitantia plus minuſve gravia ſymptomata, vel proxime ſubſequentia mala, quæ matrem, edito fetu, affligunt. Vi exhibitæ hujus definitionis, quæ paulo poſt dicenda ſunt in compendium quidem colligere tentavimus, per ſe autem innoteſcit, de adhæſione ſecundinarum, antequam in lucem editus embryo fuerit, cogitandum non eſſe, multo minus de earum ſolutione inſtituenda. Datur caſus hærentis ante orificium uteri internum ſecundinæ, quæ partum ipſum, quo minus fieri poſſit, impedit, hocque ipſo videtur ſtabilita eſſe oborta quandoque neceſſitas ſecundinarum ante partum in ſtatu adhæſionis obſervandarum; Scilicet quotieſcumque, prout certus & determinatus ſedis ſecundinarum in utero locus nullus eſt, ovulum maternum ſeſe juxta ipſum uteri orificium internum [*k*] agglutinat,

[*b*] *Juſtin. Siegemundin Brandenb. Hof-Webe-Mutter*, *Berlin* 1723. 4to. p. 257.
[*i*] *Guilielmi Harvæi* exercitat. de generatione animalium, Lond. 1651. 4to. p. 284.
[*k*] Deprehenſa fuere ovulorum ſimulacra circa cervicem uteri ad mentem D. *Martin Naboth* diſſert. de ſterilitate, Lipſ. 1707. §. 13. ſeq. quæ ſi ovula vera eſſent, difficilis quæſ-

nat, toties, ſubſequente ejus incremento viam partus præcludit, imo nullam aperturam, qua vel embryo explorari, vel ejus exitus adjuvari poſſit, relinquit: qui rerum ſtatus eo periculoſior mihi ſemper viſus eſt, quo imponere magis imperitioribus ſolet, qui eo tempore neſciunt, an membranas aqua turgidas, an partem quamcumque aliam fetus obviam habeant; verum ſicut in hoc phænomeno rariori ſecundinæ naturaliter plerumque adhærent, hinc extracto embryone, ubi vel per mediam placentam terebrando, vel a latere deglubendo via [l] facta fuit, ſponte ſecedunt; ita ſtatum & conditionem ſecundinarum plane coalitarum, de quibus nobis eſt ſermo, nec tangit, nec ſubvertit adductus caſus. Quodſi cuidam videatur allatus in prædicta definitione terminus adhæſionis æquivocus eſſe, utpote, qui de naturali placentæ cum utero unione ad partus terminum uſque ſubſiſtente prædicari non minus ſoleat, illi præter uſum vocis auctoribus, qui de hoc negotio aliquam mentionem fecerunt ſolemnem, nihil regerere audemus, probe perſuaſi, notiones quaſdam alias, quæ ſtatum immobilitatis inferunt, cohæſionis ſcilicet, radicationis, coalitus, ſyſtomoſeos, συνιζήσεως, διαπηδήσεως, quæ voces *Boerhavio* ſolemnes [m] ſunt, non leviorem ſignificandi valorem habituros. Verum uſus vocum tyrannus in rebus maxime practicis ſicut alibi, ita & hic non levem ſibi auctoritatem arrogavit.

§. IV.

Adhæſionis ſecundinarum differentia.

Sicut autem in definitione cauſam formalem adhæſionis collocavimus in immobilitate earumdem ex ſede ſua, quam occupant; ita non leves dantur differentiæ, quæ morboſam hancce unionem deſcribunt, quas allegandas eam ob rationem duximus, quandoquidem & cauſarum cognitio & indicationes, quibus ad agendum deſtinamur, luculenter exinde proveniunt. Prima diverſitas, quæ ad praxin ipſam haud mediocriter ſpectat, deſumpta eſt a termino partus, neque enim ſaltem maturi fetus placenta in utero moram nec-

quæſtio non foret, qua fiat ut placenta, quæ ovuli pars eſt, orificio interno uteri accreta deprehendatur. Verum ſicut iſta ſententia ſuos patronos non invenit, Conf. *Mich. Erneſt. Ettmulleri* epiſtolam problem. ad *Fred. Ruyſchium* de ovario novo Amſtelædam. 1715. 4to. ſic deſcenſum ovuli per tubas fallopianas malumus ad mentem recentiorum definire, ejuſdemque arbitrariam adhæſionem deducere ex motu quodam fibrarum motricium ſive muſculorum uteri juxta mentem Cl. *Herm. Boerhavii* inſtit. med. Lugd. Batav. 1727. 12. §. 675. Hoc de negotio plura legi poſſunt in diſſertatione de partu præternaturali ob ſitum placentæ ſuper orificium internum uteri Autore *Jo. Dan. Erhard. Brunnero*, Argentorat. 1730.

[l] Exempla ſecundinarum orificium uteri internum ex parte tegentium. Vid. apud *Pierre Amand nouvelles obſervations ſur la pratique des Accouchemens. Paris* 1715. 8*vo. obſ.* 20. p. 119. itidemque *Traité complet des Accouchemens par de la Motte*, *Paris* 1722. 4to lib. 3. c. 16. obſ. 233. p. 408.

[m] Inſt. med. §. 721. 723.

nectit, ſed & qui ànte terminum abortivi ſunt, ſecundinas ſuas adhærentes poſt ſe relinquunt, nec leve exinde negotium obſtetricanti faceſſitur. Et quamvis ſecundinæ abortivorum fetuum videantur ſuo jure uti, quando, utpote immaturæ, locum derelinquere detrectant, nihilominus eo majoris momenti res eſt, quod ſecundinæ iſtiuſmodi parvum volumen efformantes, facilius & cum majore puerperarum detrimento a contrahente ſeſe utero retineantur. Leges ſane, quæ obſtetrices obſtringunt, imperant, ne ſecundinæ abortuum temere relinquantur. Contradicentem habemus exercitatiſſimum *Dionis* [n] qui periculum ſubeſſe, ſi adhærentes uti ſolent tenacius, ob immaturitatem ſecundinæ abortivæ remaneant, quandoquidem fieri poſſe exiſtimat, ut duorum vel trium menſium fetus placenta, ſalva matre non compareat, nec ullum ejus veſtigium paulo poſt deprehendatur. Nolo tanti viri autoritati, quæ in contrarium obſervata ſunt, opponere, ſufficiet relegaſſe lectorem ad ea, quæ habentur in eruditiſſimo, qui ſuperiori anno in Anglia prodiit, libello, artis obſtetriciæ compendium exhibente Clar. *Edmund Chapmann* [o], qui ſecundinarum iſtiuſmodi remanentium impunitatem in dubium vocavit, adjectis ſententiæ ſuæ argumentis. Antiquius hoc effato eſt Clar. *de la Motte* de hac materia judicium, qui periculoſiores adhæſiones ſecundinarum in illis, quæ uno ſaltem alterove menſe gravidæ ſunt, exemplo declarat [p]. Equidem incruentos prodiiſſe abortus quoſpiam, manifeſto indicio ſecundinas earumdem non fuiſſe ſeparatas, novimus, monente *Paulo Portalio* [q]. Verum ſicut exempla non probant ſed illuſtrant, ita dubium non eſt, parvas ſecundinas pro menſura mediocris cavitatis uterinæ mediocria equidem, ſed tamen non omnino nulla ſymptomata producturas, quin imo conſuetas puerperarum abortientium affectiones, lipothymias, hæmorrhagias, convulſiones aliaſque, non minus in unius aliquotve menſium embryonis retenta ſecundina, quam ſi adultior fuiſſet, comparituras. Illa ſaltem ratione praxeos utrinque intercedit diverſitas, quod grandioris fetus adhærens ſecundina manum facilius admittat pro ſuſcipienda ſeparatione, quam ſi puſillus fuerit. Alia non minoris momenti differentia, adhæſionibus placentæ intercedens, eſt, quæ numerum placentarum concernit. Extra dubium enim poſitum eſt, plus negotii faceſſere adnaſcentes gemellorum placentas, quam, ſi ſimplex quæpiam in hoc violentiæ ſtatu verſetur. Difficultatem in eo poſitam deprehendunt practici, quod majus in uteri cavitate ſpatium utraque gemellorum ſecundina prope ſe invicem collocata adimpleat; quinimo beneficio naturæ factum eſſe intelligimus, quod lege quaſi naturali placentæ iſtiuſmodi tenacius ſedi ſuæ affixæ deprehendantur, ne ſcilicet, interea, dum partu alterius occupata

 eſt

[n] Traité general des Accouchemens par *Dionis*, Paris 1718. 8vo liv. 3. c. 6. p. 226.

[o] *An eſſay* on the Improvement of Midwifery by Edmund Chapman, Lond. 1733. p. 43.

[p] L. c. lib. 5. obſerv. 383. p. 734. 735.

[q] La pratique des Accouchemens par *Paul Portal*. Paris. 1685. 8vo p. 18.

eſt obſtetricantis manus, alterius ſubſecuturi fetus placenta facile diſcedens, per ſe laborioſum nixus officium, matri, embryoni & adminiſtranti tædioſum & periculoſum efficiat. Licebit ea, quæ anatomiam iſtius momenti ſpectant, brevibus addere. Equidem haud unicam raro gemellis placentam contigiſſe *Thomas Bartholinus* [r] autor eſt, itidemque *Thomas Wartonus* [s]. Trimellorum unam placentam treſque diſtinctos membranis loculos refert *Riedlinus* [t]. Media incedunt via, qui autopſia ubertim declarante gemellorum placentam duplicem equidem, ſi ortum funiculi umbilicalis reſpicias, habent, lineam tamen intervenientem, qua utraque ſeſe mutuo tangit, haud raro id efficere, ut pro una agnoſci poſſit, aſſerunt, ſi forte, prout apud *Portalium* [u] extat, inter ſe coalitæ deprehendantur, vel ſi, prout *Needhamius* [x] exponit, placentarum vaſa in ſeſe alternatim mutuo inſerantur. Utroque in caſu, quem tamen inter rariores eſſe arbitror, ſeparationem placentarum difficilem fore facile judicandum. Advertendus etiam eſt animus ad varios immobilitatis gradus, qua ſecundinæ ſedem ſuam tenacius ſervant, quandoquidem ipſa obſtetricantis manus in eo haud leve artificium collocatum eſſe perſentiſcit, ſi reſiſtentes placentas, prout hunc vel illum quietis ſuæ gradum ſervaverint, ingenioſe, durius molliuſve, prout res poſtulaverit, tractet. Intime connatas ſecundinas, nam connaſcentiæ termino jam uſum fuiſſe *Harvæum* [y] intelligo, equidem in praxi nunquam habui, magnæque felicitatis loco reputabo, ſi nunquam habuero, id tamen ſalva aliorum in arte magis exercitatorum ſententia, ſalviſque, quarum poſſibilitas neganda non eſt, obſervationum auctoritatibus, pro certo æſtimo, prava obſtetricum encheireſi, neglecto & peſſumdato tempore, quo attingendæ erant ſecundinæ; præcipitantia etiam & ignorantia earumdem, fieri, quod coalitæ quæpiam cum uteri fundo ſecundinæ, cum non ſint, perhibeantur. Reliqui gradus firmitatis tactu potius explorari quam intelligi poterunt.

§. V.

De relatione mutua ſuperficierum placentæ & cavitatis uteri.

Dictum jam fuit alibi, formalitatem adhæſionis placentæ conſiſtere in ſuperficierum duarum, quæ ſeſe ſine interveniente ſpatio tangunt, combinatione. Jam cum obſtetricantem deceat ſollicitum eſſe integritatis partium quarum curam ſuſcepit conſervandæ, merito ſuboritur quæſtio: quales ſint iſtius

[r] *Thom. Bartholoni* anatome, Lugd. 1677. 8vo lib. I. c. 36. p. 304.
[s] *Thom. Whartonus* adenographia. Lond. 1636. 8vo c. 35. p. 237.
[t] *Viti Riedlini* lineæ medicæ anni 1695. menſis Decembris obſerv. 17. Auguſt. Vindelicor. 8vo.
[u] L. c. obſerv. 65. p. 280.
[x] Diſquiſitio anatomica de formato fetu a *Gualtero Needham*, Lond. 1667. 8vo. p. 34.
[y] L. c. p. 284.

iſtius in uterina cavitate loci, cui placenta adhæret, affectiones, quaque ratione concava ejus ſuperficies poſſit convexum placentæ hemiſphærium ita ſuſcipere, ut non tantum durante geſtationis tempore nexus utriuſque perſiſtat, ſed & aliquo poſt partum ſpatio continuetur, & quid demum ſit iſtud, quo vel uteri ipſius ſeſe contrahentis & remotionem ſecundinarum tentantis, vel adjuvantis manus officium eluditur. Res clara eſt, modus ſuis difficultatibus laborat. Qui negotium deſumptis ex mechanica terminis declarare ſuſcipiunt, firmitatem ſecundinæ fortius adhærentis illuſtrare ſatagunt ex doctrina hemiſphæriorum planorum ſibi apte incumbentium, vel concavi aut convexi [z] ſe proxime attingentis, cui ſententiæ non leve robur addere videtur, rara omnino ſed & veritati conſentanea obſervatio: fortiſſimum eo tempore placentæ & cavitatis uterinæ nexum eſſe, quando funiculus umbilicalis in centrica placentæ parte eſt collocatus, id quod præceptor omni pietate devenerandus *Schacherus* in diſſertatione [a] de placentæ uteri morbis, ubertim declaravit. Sicut enim verticaliter diſtracta hemiſphæria nullo robore a ſe invicem ſecedunt, ſic, niſi obliquitatem quampiam in ſitu ſuo ſervaverit funiculus umbilicalis, removeri placide ſecundina vix ac ne vix quidem poterit. Nulla ſupereſſet dubitandi ratio negotium prædicto modo declarari poſſe, dummodo plana vel convexitatis placentæ vel concavitatis uterinæ eſſet conformatio. Equidem probe novi, obſervationibus auctorum ſatis ſuperque id confirmantibus [b], haud raro fundum uteri, ſi ex diametro in averſam partem trahatur placenta, everti, ejuſque partem vel integrum etiam orificii interni æque ac externi limites egredi, id quod prædictam de planis huc adplicandam doctrinam ſtabilire videtur; verum, ſicut a legibus motuum & circuli humorum recedendum temere non eſt phyſiologo æque ac practico in declarandis morborum ætiologiis, ſic conſtanter aſſero, nudam appoſitionem cum excluſione ſpatii ex doctrina de vacuo non ſufficere, quo appareat modus adhærentium ſecundinarum. Clarius id futurum arbitror, ſi meditari quæpiam de figura, quam placenta & uteri cavitas invicem ſervant, voluerimus. Uterus, ſicut in ſtatu vacuitatis ſuæ interiorem ſuperficiem rugis lineiſque aſperioribus diſtinctam imprimis in cervice habet [c], ita, ſi plenus fuerit, de hac interiore ſui aſperitate non tantum nihil dimittit, ſed auctiorem potius obtinet inæqualitatem, eouſque, ut tuberculis obſitus undique deprehendatur intus, cujus uteri conditionis rationem exhibet elegante adpoſito Icone *Abrah. Vaterus* de utero

[z] *Frederici Ruyſchii* adverſariorum anatomico-medico chirurgicarum dec. 2. Amſtel. 1720. 4. p. 30.

[a] D. *Gottlieb Polycarpus Schacherus* de placentæ uterinæ morbis reſp. Dn. *Chriſtian. Jacob. Seylero*, practico apud Lipſienſes feliciſſimo patrono magnopere colendo, Lipſ. 1709. 4. §. 7.

[b] *Pierre Amand.* l. c. obſ. 40. p. 160. *Dionis* l. c. p. 221. 222. aliique paſſim practici.

[c] *Regner.* de *Graaf* oper. omn. Amſtel. 8vo c. 8. p. 186.

ro gravido dissertatione [*d*]. Huic inæqualitati suis eminentiis ex diametro opponitur iisdemque sese apposite insinuat placentæ convexitas, cujus segmenta lineis interdistincta membranaceis majoribus æque ac minoribus tuberculis aspera efficiuntur, mutuaque susceptione cum uteri parietibus conjunguntur, qui nexus mutuæ immersionis pro phænomeno adhærentium præter naturam secundinarum declarando ex parte sufficit. Quodsi istius placentæ convexitas irregularem indepta sit figuram, qualium plures adducuntur a *Peu* [*e*], fieri sane aliter non poterit, quam ut major justo firmitas secundinis adhærentibus concilietur. Spectant huc suo modo informes quæpiam placentarum figuræ, quas *suygers* seu suctrices appellant Belgæ, de quibus *Kerkringius* eleganter commentatus est [*f*], quarumque deformitas molarum nomen iisdem conciliavit. Harum funesta adhæsio & monstrosum in utero incrementum feminas plerumque in vitæ discrimen adduxit. Equidem mitior videri poterat nec insuperabilis iste adhærendi modus, verum non levioris difficultatis rem esse separationem ejusmodi utero immersarum secundinarum, praxis declarat.

§. VI.

De membranacea secundinarum cum parietibus uteri adhæsione.

Major secundinis in sede sua firmitas majorque renisus conciliatur ex earumdem cum uteri parietibus synhymenosi, quotiescumque scilicet, quæ extima est tunicarum, chorion, eo in loco, ubi ex peripheria placentæ circuli in modum enascitur, substantiam etiam uteri simul attingit, eamdemque secum conjunctissimam efficit, cujus rei ratio ex mente eorum, qui secundinas pro ovuli materni crusta agnoscunt, reddi potest, ob peculiarem chorii structuram, cujus productum est placenta docente *Graafio* [*g*]. Rei veritatem uberius confirmat *Harvæus* [*h*] qui aliquot post conceptum diebus chorion sine placenta subsistere, adeoque liberum in utero fluctuari asserit, prout in suibus, equis, aliisque quibusdam, teste præmemorato auctore, per totum gestationis tempus contingere assuevit. Fieri adeoque potest, ut eadem, qua placenta, lege, chorion radiculas nonnullas in uteri substantiam spargat, iisdemque firma teneatur, prout id ipsum inter causas adhærentis placentæ allegavit *Drelincurtius* & *Palfyn* [*i*]. Modum vero istius unio-

[*d*] Wittebergæ, 1725, 4.

[*e*] L. c. lib. 1. c. 4. p. 36.

[*f*] *Theod. Kerkringii* spicilegium anatomicum ext. c. op. omn. anatom. Lugd. Batav. 1717. 4to. observ. 38. p. 81.

[*g*] L. c. c. XV. p. 282.

[*h*] L. c. p. 285.

[*i*] *Jo. Drelincurtius* de tunica chorion animadv. ext. in *Jo. Jac. Mangeti* theatr. anat. l. II. p. II. c. 3. p. 89. Genev. 1717. fol. *Jean Palfyn anatomie du corps humain*, Paris. 1726. p. I. p. 197. *Paul. Portal.* l. c. obs. 76. p. 329. Prælaudatus Dn. D. *Schacherus* in dissert. de placentæ uterinæ morbis, hoc phænomenon propria experientia confirmavit. §. 8. p. 14.

unionis a villis tenuiſſimis ex chorion oriundis definit *Amos Lambrecht* [*k*] cujus rei eo major fides eſſe debet, quandoquidem totius placentæ convexitas villoſa uteri ſubſtantiam ſubeunte lamella, quæ chorii propago eſt, ſecundum *Ruyſchium* [*l*] obducitur. Si recte intelligo, quo de la *Motte* uſus eſt agglutinationis terminum *l'arriere faix étoit comme collé avec la matrice* [*m*] nobiſcum ſentire videtur. Status enim ſecundinæ illius, quam allegato in caſu fortiter adhærentem extraxit, talis fuit conditio, ut incertus hæreret ob uniformem cum utero coalitum, quo in loco ſeparationis initium faciendum eſſet. Manifeſtas radicum membranacearum inſertiones, deprehendi, quæ ex ſubſtantia uterina extractæ eſſe inter ſeparationis adminiſtrationem videbantur. Inde haud raro fieri ſolet, obſervante *Petro Amand* [*n*], ut, integra etiam prodeunte placenta, membrana chorion in utero relinquatur, quas membranas adhærentes & ſuperſtites periculoſiores eſſe, ipſa placenta in utero relicta, declarat, addita ratione, quandoquidem putredine ſolida membranarum ſubſtantia reſolvi non poſſit. Suffraganeum habet hujus ſuæ ſententiæ *Peu*, qui non tantum hunc adhærendi modum eleganter deſcribit [*o*] aſſerens: *membranas immerſas & quaſi agglutinatas fundo matricis & a plicis quibuſdam vel angulis ejuſdem retentas vaſorum orificia claudere*, ſed & oriunda exin ſymptomata, convulſiones [*p*] & alia mala, appoſite deſcribit, quapropter non leviorem difficultatem infert portio membranæ relicta, quam ſi placentæ fragmentum remanſerit. Animadverſione quoque dignum eſt, relictas ejuſmodi in utero membranas naturali majus volumen indipiſci, & ſanguine congrumato repleri, pugnique magnitudinem æquare, imo ſæpius ſuperare, quo ipſo fit, ut novis interdum conatibus pro peregrinis iſtis corporibus educendis opus ſit, cum manifeſta virium in puerpera proſtratione.

§. VII.

De adhæſione ſecundinarum per inoſculationem vaſorum.

Inter cauſas formales adhæſionis ſecundinarum, quibus nexum earumdem cum utero declarare ſuſceperunt autores, non ultimum locum occupat vaſorum uteri æque ac ſecundinarum firmior inoſculatio, qua diutius quam par eſt ſubſiſtente, ſecundinæ ſpontaneo motu dehiſcere non poſſunt. Cl. *Ruyſchius* [*q*] contra antiquorum æque ac modernorum & ipſius autopſiæ fidem inoſculationem vaſorum mutuam prorſus negat, non novam hoc ipſo pro-

[*k*] *Amos Lambrechts* manuductio obſtetricantium. Amſterdam, 1731. 8vo p. 45.
[*l*] Theſaur. anatom. V. No. 41.
[*m*] L. c. lib. 7. c. 2. obſerv. 386. p. 739.
[*n*] L. c. p. 38.
[*o*] L. c. liv. 2. c. 15. p. 504.
[*p*] Ibid. p. 499.
[*q*] Theſaurus anatomic. 2. aſſ. 4. No. 12. ſeqq. p. 55.

proponens ſententiam, ſed quam ante eum *Hieronymus Fabricius* ab Aquapendente [*r*] aſſeruerat, qui continuitatem equidem horum vaſorum non admittit, contiguitatem vero, ſive appoſitionem lubens concedit, quo ipſo eumdem nobiſcum conſentientem habemus, utpote, quibus pro demonſtrando vaſorum nexu, ut exinde firmitas & cohæſio præmemorata ſubſequatur, perinde erit, an continua ſit uterina in ſecundinam uſque arteria, an vero ab ejuſdem termino novum quodpiam vaſorum genus exoriatur, quod celluloſum eſſe ex ſecta per medium uteri ſubſtantia videri poteſt; negari tamen nequit, oſcula, quæ ſub interiore uteri membrana oblique hiant [*s*] cum principiis venularum umbilicalium per ſecundinam diſperſarum conjunctiſſima eſſe, id quod ſuo jam tempore *Hippocrates* agnovit, oſculorum in matricem dehiſcentium, mentionem faciens [*t*]. In vitulis hanc inoſculationem eleganter deſcripſit *Nicolaus Hobokenius* [*u*]. Varia inſtituta experimenta in hujus rei gratiam negotium uberius declaraverunt. Injectiones variis liquoribus factæ clarum reddiderunt ſanguinis per vaſa uterina ad placentas tranſitum, quo ipſo corruit propoſita a *Graafio* ſententia [*x*]: *nulla ab utero vaſa placentas recipere, nec ſanguinem, aſt lacteum quemdam humorem eſſe, qui ab utero ad fetum defertur*, quamvis ille variis in brutorum utero factis obſervationibus ad mentem Harvæi robur opinioni ſuæ addere conatus ſit. In homine ſane res aliter ſeſe habere poteſt, quin imo recentiorum in brutis factæ demonſtraverunt injectiones, vere ad placentulas pertingere uteri vaſa, inter quos eſt *Drackius* [*y*], *Cowperus* [*z*], *Vieuſſens* apud *Mangettum* [*a*] omnium recentiſſime *Alexander Monro* [*b*], qui omnes mercurium per uterum in placentam tranſiiſſe animadverterunt. Tinctum liquorem eadem via tranſiiſſe deprehendit *Joann. Hyacinth. Vogli* [*c*]. Retrogradum etiam liquoris per arteriam umbilicalem injecti ex placenta ad uterum motum demonſtravit *Cowperus* [*d*]. Ipſa experientia practica non leviora nobis argumenta ſuppeditat, quibus ad veram mutui iſtius nexus cognitionem deveniri poteſt. Obſervatum eſt poſt hæmorrhagiam matris vaſa embryonis vacua fuiſſe [*e*]. Sicut adeoque contigua uterina æque ac ſe-

[*r*] *Hieronymi Fabricii* ab Aquapendente oper. omn. Lipſ. 1687. fol. de formato fetu, P. 2. c. 3. p. 87.
[*s*] Conf. Cl. *Abraham Vateri* diſſert. de utero gravido, cumprimis figuram.
[*t*] Aphoriſm. ſect. v. aph. 45. edit. Linden. T. I. p. 94.
[*u*] Secundinæ vitulinæ anatomia, Ultrai. 1672. 8vo p. 255.
[*x*] L. c. c. 15. p. 296.
[*y*] *James Dracke* anthropologia edit. 3. Lond. 1727. 8vo vol. 2. c. 7. p. 234.
[*z*] *William Cowper* the anatome of Humane Bodies, Oxford. 1698. fol. tab. 54.
[*a*] *Raymundi Vieuſſens* novum vaſorum ſyſtema, Amſtel. 1705. p. 25. ſeqq.
[*b*] Medical *Eſſays* and *obſervations* reviſed and published by a ſociety in Edingburgh. Edinb. 1734. 8vo vol. 2. p. 139.
[*c*] Anthropogenia Bonon. 1718. 4to p. 2. p. 162.
[*d*] Loc. ſupr. allegat.
[*e*] *M. Mery dans l'hiſtoire de l'Academie Royale des Sciences*, 1708. p. 45.

ſecundinarum vaſa lege naturæ, quam declarare prolixum nimis foret, ubi ad maturitatem devenerit embryo, ſua ſponte a ſe invicem ſecedunt, & dehiſcentem relinquunt ſecundinam, ita veroſimile eſt, non tantum in abortivo fetu fortius eaſdem cohæſuras, quandoquidem maturitatis terminum [f], nondum attigit, ſed & adulti embryonis ſecundas cohæſuras, ſi ſtatus quiſpiam morboſus impediverit, ne oſcula a ſe invicem ſecedere valeant, quales ſunt, aut eſſe poſſunt infarctus vaſorum capillarium ſcirrhoſi [g] a materia quapiam tartarea, qualem lapidis inſtar duram in chorii confinio obſervavit *Fredericus Ruyſch* [h]: Hinc fieri haud raro ſuevit, ut graviores, quam vulgo ſolet, remota ejuſmodi ſecundina hæmorrhagiæ ſubſequantur, manifeſto indicio, vaſorum morboſam unionem adhæſionis cauſam extitiſſe.

§. VIII.

De Adhæſione ſecundinarum per incarcerationem.

Peculiaris eſt adhærendi modus, quo ſecundinarum excluſio retardatur, qui fit per ſtricturam alicujus fundi uterini partis, cujus ſcilicet contractili motu aliquando ſecundina a reliqua matricis cavitate excluditur, & ſeparato quopiam in loculo continetur. Incarcerationis termino uti pro declaranda hac oppido curioſa placentæ conditione placuit, quandoquidem hepar uterinum in ſimili caſu ſeparatam a fetu ſuo capſulam indeptum eſſe deprehenditur. Res ſic ſeſe habet: Edito in lucem infante, uti mos eſt, pro educenda placenta manus in uterum immittitur, & quodſi ante deſcriptum ſtatum ſecundinæ obtinent, mirantur obſtetrices, nuſpiam reperiri placentam, utpote quam in abſcondito ejuſmodi loco quærendam eſſe non ſuſpicantur, crederentque nullam plane adeſſe ſecundinam, niſi de hoc caſu præmonitæ eſſent, vel ex tractu funiculi umbilicalis fallaciam quampiam ſubeſſe, intelligerent. Utuntur hoc umbilicali fune inſtar fili ariadnæi, quo, ſi ſapiunt, facillimo negotio ſeſe extricant, nam adducuntur ad hancce latebram, in qua placenta deliteſcit. Variæ autorum, ſi qui hoc de negotio commentati ſunt, quos pauciores eſſe exiſtimo, extiterunt ſententiæ. Celeb. *Peu* in ea verſatur ſententia, ac ſi forſitan ab initio formati fetus hoc ſeparatum ſecundinarum domicilium fabrefactum fuerit [i] nec uno ſaltem in loco, ſed aliquoties iſtius ſecundinarum ſtatus mentionem facit, diverſis notionibus pro eodem indicando uſus, modo enim burſæ [k] modo domicilii poſterioris, *arriere boutique*

[f] Immaturitatis notionem brevitatis ergo, quamvis res mechanice etiam declarari poſſit, adoptare liceat ex Paræo apud *Iſraël Spachium* de hominis generatione c. 18. p. 413.

[g] *Dionis* l. c. liv. 3. c. 5. p. 226.

[h] De muſculo in fundo uteri reperto p. 10.

[i] L. c. liv. 2. c. 15. p. 511.

[k] L. c. p. 494. 508.

tique [*l*] nomine rem declarat. Aliis aliæ placent notiones: Propendulum ſupra os pubis uterum ſingularem efformaſſe cavitatem, ex qua cum magno labore adhærens ſecundina extrahenda fuit, allegat *Cornelius Solingen* [*m*], ſtatumque iſtum herniam uterinam appellat, qui ſuo modo huc pertinere videtur. *Carolus Drelincurtius* ex antiquitate allegat Hippocratis κόλπους σύχνους δὲ καὶ γαμψούς, *ſinus denſos atque recurvos* & Praxagoræ, μήτραν, τὴν δίκολπον, *matricem utrinque ſinuoſam*, adducit [*n*]. Si dicendum, quod res eſt, præextitiſſe a formati fetus primordio ejuſmodi ſeparatam uteri capſulam vix arbitror, utpote quæ ſententia cum ſtructura uteri & ſpiſſitate ſubſtantiæ ejus vix conveniret. Exiſtimo potius fetu in lucem edito, quando uterus in ſtatu contractionis verſatur, illum locum, cui ſecundina tenacius adhæret, præcludi & in ſacci ſpeciem efformari. Dici ſane non poteſt, quam præcipiti collapſu, quamprimum onere ſuo levatur uterus, ad priſtinam parvitatem redire allaboret. Perſentiſcunt id ſuo quandoque damno obſtetricantes, quorum manus haud raro eo tempore, quando uterus ſeſe contrahit, arripiuntur, ſtrangulantur, & ad ſtuporem uſque comprimuntur, id quod ſimili modo cum ſecundina fieri poſſe, conſtanter aſſero. An muſculus ſit peculiaris, qui contractionem uteri violentam dirigat, magna apud magni nominis viros eſt controverſia, quam paulo poſt diſcutere &, quantum in nobis eſt, declarare ſuſcipiemus. Ejuſdem conditionis cum adhærente ſecundina præſens placentæ ſtatus eſt, nam & hunc periculoſiſſimis ſæpius ſtipatum eſſe ſymptomatibus, qualia jam antea allegata fuerunt, docet jam citatus *Peu* [*o*], nec levi certe labore opus eſt, quo carceribus iſtis ſuis hepar uterinum educatur.

§. IX.

De carnoſa ſecundinarum cum utero concretione.

Sicut de modo cohæſionis placentæ cum uteri parietibus non omnino conveniunt autores, ita ſingularem hoc de negotio ſententiam propoſuit *Hieronymus Fabricius* [*p*] carnoſum hunc nexum eſſe adſerens. Carneam ſcilicet adpellat ſubſtantiam ad fines vaſorum poſitam. Quidquid inter capillaria vaſa medium hæret antiquis parenchyma, Malpighio glanduloſa congeries dicitur, id præſenti in negotio caro eſt Fabricio. Ne autem quis arbitretur, muſcularem hanc eſſe carnem, prudenter adjicit: *Carneam hanc molem nequaquam propter ſuam actionem eſſe utilem cum nullam habeat, ſed tantummodo*

[*l*] L. c. p. 512.
[*m*] *Hand-Griffe der Wund-Artzney*, *Franckf. an der Oder* 1693. 4to p. 466. 467.
[*n*] De humani fetus membranis hypomnemata in opuſcul. med. omn. hag. comit. 1727. 4to p. 469.
[*o*] L. ſuper. cit.
[*p*] L. c. de formato fetu p. 2. c. 3. p. 87.

do propter ea, quæ temperamenta consequuntur & accidunt. Nempe cum *Galeno* [*q*] sentit, qui carneam hanc molem utero adplicatam ea propter dixerat, ut firmiter adhærere eidem possit. Hæc omnia quamvis recentiorum palato haud arrideant, eum saltim in finem adduxi, ut, quandoquidem de præternaturali quopiam adhærendi modo sermo faciendus est, qui per modum sarcomatis aliquando fieri adsuevit, demonstrem, carnositatis terminum non adeo obsoletum esse, ut eodem uti nefas sit. Meditandi occasionem dederunt, tum aliæ, tum illæ potissimum, quæ apud non satis laudandum *Fred. Ruysch.* habentur observationes [*r*] *de placentula, quæ per aliquod tempus in utero superstes, post embryonis exclusionem vel liquefactionem ita compressa & indurata fuerat, ut molæ speciem referret, quamvis perperam pro tali haberetur.* Cui similis est ejusdem, quæ alibi exstat observatio [*s*]. Remanentis cujusdam placentæ corpus salva matre diutius retentum in duram carnosam molem degenerasse, idem autor est [*t*], quæ, si sic sunt, quamvis, ut ingenue fatear, tale quidpiam nunquam mihi obvenerit, sicut in numerosa plebe, qualis Amstelædami, observationum frequentia deesse non potest, qua nos caremus, ratio rei sane alia reddi non poterit, quam quod vasculis placentæ sarcomatis modo in substantiam uteri radicatis simile quid monstri subnasci possit. Nec omittenda est singularis prorsus & dubia haud paucis visa placentarum adhærendi ratio, orta a musculi suppositititii prava relatione, ita quidem, ut quandoque secundina extra ejus sphæram activitatis sita sit, ea *tanta violentia crebro adhæreat, ut non, nisi vi, extrahi possit* [*u*].

§. X.

De adhærente secundinarum particula.

Hactenus tota placenta arctiorem cum utero nexum servans nostræ tractationis objectum fuit, operæ pretium nunc esse arbitror, de relicta ejus in utero particula, quædam disserere. Fieri scilicet haud raro solet, ut placenta in ambitu suo libera visa manumque facile admittens, in media quapiam sui parte adhærescat fortius, quam ut placide separari possit. Inde quæcumque demum hujus adhæsionis causa fuerit, & ad quamcumque prædescriptarum reduci possit, non leve obstetricanti negotium facessitur, si, postquam a festinante obstetricis manu mutila extracta fuit placenta, tardius advocetur. Neque vero administrantis semper culpa est, si quidpiam secundinarum relinquatur, sed ipsis in arte magistris simile quid sinistri successus evenire

 potest,

[*q*] *Galenus* class. 1. de usu partium corp. human. lib. 15. c. 4. edit. Froben. Basil. 1562. fol. p. 422.
[*r*] Thesaur. anatom. IV. no. 29. Amstel. 1704. 4to p. 14.
[*s*] Thesaur. anatom. IV. no. 101 Amstelæd. 1705. 4to p. 69. 70.
[*t*] Adversf. anatom. dec. 2. Amstelæd. 1720. 4to p. 32.
[*u*] Tract. anatom. de musculo in fundo uteri reperto. p. 9. 10.

poteſt, prout ingenue id de ſe faſſi ſunt magni in arte viri, de la *Motte* aliique [x]. Nec difficile eſt humani quidpiam pati, maxime eo tempore, ſi, prout obſtetricibus mos eſt, arrepto funiculo umbilicali ſeparationis negotium ſuſcipiatur. Neque enim tantum ille in radice ſua, qua placentæ immerſus eſt, aliquando evellitur [y] ſed & aliquam plus vel minus notabilem ſecundinæ partem poſt ſe relinquit, majori plerumque exiſtente tunc rerum diſcrimine, quam, ſi tota placenta adhærens in utero ſuperſit, hæc enim ſatis notabili temporis ſpatio remanet, quamvis, uti paulo poſt dicetur, non differenda ſit ejus extractio, illa vero ob continuam uteri hæmorrhagiam, niſi penitus evacuato utero non compeſcendam [z], in præſens vitæ periculum matrem adducit. Tanti ſcilicet momenti hoc negotium viſum eſt artis obſtetriciæ ſtatoribus, ut ſedulo commendent obſtetricibus adhibendam diligentiam, ne quidpiam ſecundinæ temere relinquatur. Quem in finem imperant, ut extractæ placentæ convexitas adſtantium examini ſubjiciatur, quo integritas ejus omnibus innoteſcere poſſit, utque, ſi portio nonnulla deſideretur, conquiri undique poſſit, id quod nulla mora conceſſa peragendum, &, ſi etiam omnia ſecura videantur, nihilo ſecius omnis navanda opera, ne quid peregrini in cavo uteri ſuperſit, id quod jam ſuo tempore *Hippocrates* [a] ſedulo ſuaſit, qui evacuandum ſanguinem grumoſum a puerperio & lochiis in utero collectum ſerio imperat. Ab hoc integritatem ſecundinæ explorandi, utrum tota exierit, officio neutiquam liberos ſe eſſe æſtimabunt magiſtri artis, cum & hic proverbium valeat: *Cum caviſſe ratus eſt, ſæpe cautor captus eſt*, nihil ſane magis imponit, quam nimia ſui ſuæque artis fiducia. Inde cum de la *Motte* [b] equidem ſentio, non decere bonum virum aſſiſtentium examini ſuam fidem ſubjicere, perſuaſum tamen mihi & hoc habeo, in tantæ dignitatis negotio cautelas adhiberi nimium nunquam poſſe. Clar. *Dionis* [c] latentis ſecundinæ partis, utrum parva, utrum grandior ſit relicta, ſignum ex conditione hæmorrhagiarum habet, ſiquidem mediocrem ſanguinis fluxum indicare afferat, integras ſeceſſiſſe ſecundinas, quæ ſi ex parte adhæſerint ſanguinis copiam utero evocare non intermittunt. Neque vero portione integra relicta, quo funeſta excitentur ſymptomata, opus eſt, cum radiculæ quædam, quibus ſecundina adhæſerat, relictæ, ſimilia mala producere poſſint [d]. ſecurum ſane neminem facere debet poſſibilitas, vel cum lochiis, ſi quid ſecundinarum ſuperſit, proditurum, vel putredine reſolutum iri, nec vana nos alere debet fiducia ſuo forte tempore com-

[x] L. c. liv. 5. c. 1. obſerv. 380. p. 729. 730.
[y] *De la Motte* l. c. liv. 5. c. 1. obſerv. 379. p. 727. *Paul Portal*. l. c. obſerv. 14. p. 85. *Dionis* l. c. liv. 3. c. 6. p. 223. ſeq.
[z] *Devent.* nov. lum. obſt. c. 33. p. 144. *Dion.* l. 2. c. 13. p. 170.
[a] De morb. mulier. lib. 1. part. 75. edit. Linden. T. 2, p. 461.
[b] L. c. liv, V. c. 1. obſerv. 379. reflex. p. 729.
[c] L. c. liv. 3. c. 6 p. 225.
[d] *Siegemundin* l. c. c. 6. p. 119.

comparituras, prout exemplum portionis quarto a partu menſe innoxiæ prodeuntis habetur apud *Theod. Kerkringium* [e].

§. XI.

De cauſis procatarcticis, ſignis & ſymptomatibus ſecundinarum adhærentium.

Superſunt quæpiam dicenda de cauſis remotioribus, quibus vel ſecundinarum adhæſio conciliari vel jam exiſtens firmior effici poteſt. Lautiorem vitæ diætam *Dionis* [f] accuſat, quam probabile eſt id efficere, ut turgentibus a plethora capillaribus uteri vaſis, ejuſdemque ſubſtantia repletiore humoribus facta, utriuſque generis vaſorum anaſtomoſis ob auctum præter naturam diametrum eorum cohæreat, nec, quæ a dehiſcentibus & collabaſcentibus vaſis oritur, ſeparationem ſecundinarum admittat. Neque etiam dubium eſt, hinc inde varia obvenire in vita communi errorum & ab extra accidentium genera, quæ accuſari hoc in negotio poſſint, verum hæc tanquam dubia in medio relinquere, quam audacius definire malumus. Quamvis etiam, quæ inter retentionis ſecundinarum cauſas allegantur a *Joanne Varandæo* [g], ſubitus aëris adpulſus, animi pathemata, imbecillitas & languor parturientis [h], anguſtia & contractio matricis, ſuo modo adhæſionem graviorem reddere, ejuſdemque ſymptomata augere poſſint, ex longinquo tamen huc ſpectant, noſtramque diſcuſſionem adeo non merentur. Intactam interim relinquere non poſſumus notabilem & periculoſam ſatis abrupti ex ſede ſua funiculi umbilicalis conditionem, qua adhæſio ſecundinarum per ſe difficultatibus non carens, difficilior efficitur. Agnovit hujus rei momentum jam ſuo tempore *Hippocrates* [i] & ille quidem eventus peritioribus etiam non ſemper evitabilis prædicatur a de la *Motte* [k]. Videamus nunc qualia & quot ſymptomatum genera excitentur in corpore muliebri, ſiquidem placenta fortius adhæreſcat. In varias partes abire autores in definiendo nocivo adhærentium ſecundinarum effectu animadvertimus, aliis ſine noxa, ſatis notabili tempore, eaſdem adhærere poſſe afferentibus, aliis periculoſa quævis exinde ſubſecutura pro certo declarantibus. Plurima horum ſymptomatum, quorum alibi commemorandorum erit opportunitas, communia ſunt cum retentione ſecundinarum, ventris ſcilicet dolores, rigores ac febres, ſecundum *Hippocratem* [l] ſuffocatio. Apoplexia, epilepſia & alia mala, ſecundum *Jacob. Rueff* [m]. Verum id peculiare habet perfecta adhæſio,

[e] Spicileg. anatom. l. c. obſerv. 36. p. 78.
[f] L. c. liv. 3. c. 5. p. 221.
[g] De affect. mulier. lib. 3. Hannov. 1619. 8vo lib. 2. c. 11. p. 342.
[h] *Euchar. Rhodion.* libell. de partu hominis. Francof. 1556. 8vo c. 6. p. 23.
[i] De morb. mulier. lib. 1. par. 76. edit. Lind. T. 2, p. 462.
[k] L. c. obſerv. 379. 381. 385. 389.
[l] De morb. mulier. lib. 1. part. 79. 77. edit. Lind. T. 2. p. 462.
[m] De conceptu & generatione, Tigur. 1554. 8vo lib. 3. c. 4. p. 25. b.

hæſio, quod hæmorrhagiam ob clauſos uteri poros comitem nullam habeat, quo factum eſſe videtur, quod infantes quidam incruenti totoque corpore candidi nati ſint, quod inter rariora exempla ponit *Thomas Bartholinus* [*n*], quodque, ſi contingeret, bono omine factum eſſe credebatur, ſic enim ex *Julio Capitolino* in *Clodio Albino* habetur: *Filius mihi natus eſt ſeptimo Kalendas Decembris ita candidus ſtatim toto corpore, ut linteamen, quo exceptus eſt, vinceret.* Cruenti certe infantes ſeceſſum ſecundinarum ex parte jam eſſe factum, indicant: Inde recens nati *a matre rubentes*, dicuntur, ſic enim *Juvenalis* [*o*].

Sidera te excipiunt, modo primos incipientem
Edere vagitus & adhuc a matre rubentem.

§. XII.

De adhærentium ſecundinarum extractione differenda ad mentem quorumdam.

Poſtquam varios adhærendi modos, quibus ſecundinæ obſtinaces reſiſtunt, conſideravimus, poſtquam & cauſæ, quotquot huc facere videbantur, expoſitæ fuere, proximum nunc eſt ſcire, quid in dubio ejuſmodi rerum ſtatu agendum ſuperſit, an ſcilicet concedenda ſit quædam adnaſcenti placentæ mora, & utrum expectationi ſine puerperæ periculo aliquid largiendum ſit, an vero temporis lucrandi cauſa connivere nullo modo obſtetricans debeat, nec differenda ſit ſecundinarum extractio? Operæ pretium eſſe arbitror, utriuſque quæſtionis indolem altius rimari. Prior ſententia de differenda extractione fuit antiquorum omnium & quorumdam ex recentioribus. Expectabant antiqui medici vel ſpontaneum ſecundinarum adhærentium ſeceſſum, vel putredine factam aliquo poſt tempore diſſolutionem. Quandoquidem illi alium ſecundinas auferendi modum præter eum, qui fit attracta chorda umbilicali ignorabant, prout videre licet ex *Hippocrate* [*p*], quo ipſo mirum non eſt, illis, donec id ſua ſponte fieret, quod arte efficere non poterant, indulgendum fuiſſe, quodque, id ſine periculo fieri poſſe, celebrium auctorum teſtimonio intelligamus. *Si ſecundinæ non facile exierint, ſinendæ ſunt*, ait *Hippocrates* [*q*]. *Vel ſponte ſeceſſuras* [*r*], *vel putredine diffluxuras, quod ſexto, vel ſeptimo poſt partum die fieri debeat*, hic ipſe declarat [*s*]. Repetit hoc conſilium *Aëtius* [*t*]. Poſt paucos dies in ſaniem ſolutas

[*n*] L. c. de puerper. veter. p. 63. ex *Julio Capitolino* ext. c. hiſt. aug. ſcript. Sax. c. not. *Ulr. Obrechti*, Argent. 1677, 8vo p. 209.

[*o*] Satyra VII. v. 195. ſequ. ex recenſ. *Henr. Chriſt. Hennini*, Ultraj. 1685. p. 212. 13.

[*p*] De morb. mulier. lib. I. part. 76. edit. Linden. T. 2. p. 462.

[*q*] De ſuperfetatione part. 5. edit. Lind. T. 2. p. 647.

[*r*] De morb. mulier. lib. 1. part. 77. edit. Linden. T. 2. p. 463.

[*s*] De morb. mulier. lib. 1. part. 76. edit. Linden. T. 2. p. 462.

[*t*] Tetrabibl. lib. 4. ſerm. 4. c. 24. ext. in *Henric. Stephan.* med. art. princ. Tom. 2. 1567. p. 791.

ſolutas ſecundinas excidere ſpondet *Paulus Ægineta* [u] aſſentiente *Avicenna* [x]: *non egreditur ſecundina, ne ſollicites, ipſa enim poſt paucos dies reſolvetur.* Sequuntur hanc mentem omnes hippocraticæ & galenicæ ſcholæ medici quotquot in collectione *Iſraël Spachii* [y] de partu allegantur, inter quos *Ambroſius Paræus* de hominis generatione [z] ſequentia habet: *viſæ ſunt mulieres, ſecundinas, quas nulla ars revellere potuerat, putredine & temperie corruptas fruſtatim per vulvam multis horrendis ſymptomatibus ſupervenientibus excluſiſſe.* Incertum tamen fuit omnibus, per quod temporis ſpatium innocenter ſupereſſe ſecundinæ in utero poſſint; quatuordecim hebdomadarum mora ſecundinas ſine noxa retentas allegat *Thomas Bartholinus* [a]. Integri & dimidii anni tempus largitur *Chriſtianus Menzelius* [b] quo effluxo ſecundina quædam arida excreta fuerit. Impatientem tantæ moræ placentam agnoverunt alii. De la *Motte*, altero ſtatim die fetidiſſimam & ſanie corruptam deprehendit [c], *Scipio Mercurius* [d] adhærentes diutius ſecundinas facillime putreſcere agnovit, plurimis metus obfuit, ne promptam ſecundinarum expeditionem ſuſciperent, timentibus, ne uteri fundum excorticarent, alioque modo male tractarent, ſic enim *Solingen: melius eſt ſecundinæ partem relinquere, quam uterum lædere.* Manifeſtum vitæ periculum ſubeſſe, ſi relinquantur, negat, maximum vero rerum diſcrimen incurrere puerperas, ſi vi removeantur, aſſerit *Zacut. Luſit* [f]. Maxime omnium hoc negotium de differenda ſecundinarum extractione urſit *Fred. Ruyſch.* manifeſte aſſerens prudentius eſſe relinquere placentam, quam lethali feſtinatione occidere ægram [g], ſiquidem a natura ipſa excutiatur [h], grave adeo periculum, ſi remanſerit, ſubeſſe negans [i] imo contra probatiſſimorum in arte virorum, quos ex parte allegavimus fidem ipſamque autopſiam non putreſcere, non in pus ichoremve abire, ſicque in putridum liquamen redigi, neque adeo deſcripta ab auctoribus mala, ſi reſtiterint, ſubſequi poſſe, affirmans [k], in quo ſuam experientiam pro primo rei argumento agnoſcit. Mirum ſaltem videri poterat, quomodo a rarioribus exemplis placentarum in hydatides tranſeuntium [l], aliove modo in mo-

[u] Oper. Lugdun. 1589. 8vo lib. 6. c. 75. p. 635.
[x] Lib. 3. fen. 21. tract. 1. c. 16. edit. cit. p. 720.
[y] Gynæcior. libr.
[z] C. 18. apud eundem p 413.
[a] Acta med. Philoſ. Haf. an. 1633. 8vo acceſſ. examen obſtetr. p. 54.
[b] Miſcell. nat. curioſ. decad. 2. an. 1. obſerv. 31. p. 74.
[c] L. c. lib. V. c. 2. obſ. 388. p. 740.
[d] Commare. Veron. 1645. 4. lib. 2. c. 30. p. 178.
[e] Embryulcia c. 34. p. 173.
[f] Op. de medicor. princip. hiſtoria lib. 6. Lugd. 1667. fol. T. 2. lib. 3. c. 19. p. 522.
[g] Adverſar. anat. dec. 2. p. 31.
[h] Ibid. p. 34.
[i] Ibid. p. 36.
[k] Ibid p. 33.
[l] Obſervat. anatom. chirurg. 33. alibique p. 43.

læ ſimilem formam mutatarum [*m*], ad id quod plurimum fit, concludere quis audeat, & qua ratione prope ſe invicem ſtare poſſint ſententiæ, *placenta embryonis non matris pars eſt habenda* [*n*], & pars a toto ſuo avulſa, non putreſcit. Quamvis enim inflammationem & gangrænam proprie ſic dictam, de parte quapiam avulſa prædicari non poſſe cum eodem ſentiamus, facere tamen non poſſumus, quin contra eumdem, ſalva tamen tanti viri dignitate, ſtatuamus, putredinem & redundantia exinde ad matrem mala retentis ſecundinis eſſe inevitabilia. Turpe ſane eſt cum detrimento ſalutis humanæ expectare velle, donec ſpontaneo motu eveniat, quod fieri poſſe dubitamus, prout medici eventus morborum expectantis indignitatem contra *Harvæum*, *Georgius Erneſtus Stahlius* [*o*] vivis coloribus depinxit.

§. XIII.

De differendæ extractionis a Ruyſchio aſſertæ primario ſtabilimento, muſculo ejus in fundo uteri reperto.

Quod omnibus novitate inventorum ſuperbientibus auctoribus commune eſt, ut pro inventi gloria, quidquid denique ex longinquo ad eamdem ulterius confirmandam facere poteſt, accerſant, id Cl. etiam huic auctori familiare eſſe, deprehendimus. Quo enim muſculi ſui a paucioribus hactenus agniti, a plurimis in dubium vocati, virtutem magni faceret, rationem, cur differenda ſit placentæ extractio, collocat in motu fibrarum muſcularium, quæ placentam amplexæ eamdem ſine obſtetricantis miniſterio ſint expulſuræ. Aſſeruit hanc ſuam ſententiam, tum in ſæpius allegato adverſariorum loco, tum maxime in peculiari libello, qui inſcribitur: *Tractatio anatomica de muſculo in fundo uteri obſervato, ante hac a nemine detecto* [*p*], cui icon, rem declarans, adjecta eſt. Ut autem mens Cl. Auctoris recte intelligatur, quam male interpretatos eſſe quoſdam arbitror, adducenda ſunt, quæ pagina hujus tractationis nona habentur: *In his lectionibus meis me dixiſſe fabulantur placentam poſt fetum editum non eſſe expellendam, ſed ordinarium tempus depulſioni eſſe concedendum, donec a natura ipſa expellatur. Num mentem meam male intellexerint, vel male interpretati ſint, non urgeo. Dominos inſpectores judicia hæc deteſtaturos, nec figmentis his adſenſuros certo ſcio. Illud tum temporis tantum intendebam, placentæ uterinæ utero firmius adplicatæ, nulliſque conſuetis lenibus remediis flexili, conſultius eſſe ordinarium ante ad depulſionem tempus largiri, quam nimis feſtinantibus & periculoſis remediis eam expellere*

[*m*] Adverſar. anat. dec. 2. p. 32.
[*n*] Ibid. p. 31.
[*o*] Sileni Alcibiadis i. e. Ars ſanandi cum expectatione, oppoſita Arti curandi nuda expectatione, Offenbac. ad Moen. 1730. 8vo.
[*p*] Ext. c. oper. ei. Amſtel. 1726. ex Belgico in latinum traducta a *Jo. Chriſt. Boblio.*

lere velle. Apologiam sibi hic ipsi condidisse nostrum contra adversariorum, a quibus male intellectus fuerat, objectiones, per se innotescit, neque adeo a nostra discrepat isthæc sententia, ut non conciliari facile inter se utraque, prout paulo post videbimus, possit. In eo saltem non possum non accusare, animi mei vel imbecillitatem, quod musculum huncce, retentionis, auctorem & medicinam, temere credere nequeam, vel infelicitatem, quod in uteris gravidis, quos hunc in finem secui, eumdem haud invenire potuerim. Si recte intelligo Cl. Inventorem, evolutis, quæ de musculo agunt, locis, semel saltem hunc musculum ab eodem observatum fuisse deprehendo, mentionem scilicet hujus novitatis præter allegatum tractatum, decade secunda adversariorum [q] & tertia [r], sed in eodem subjecto visæ, facit: Verum sicut veritates anatomicæ observationum frequentia & constantia nituntur, ita, salvo aliorum judicio, hocce exclusionis secundinarum organon tamdiu pro suspecto habere liceat, donec id, quod sedulo facere allaborabo, ad oculum demonstratum fuerit mihi, quodsi contigerit, me meam, in qua nunc versor, ignorantiam publice professurum spondeo. Probe novi magnos musculum huncce invenisse post *Ruyschium*, statores & defensores, gratulatus eidem publice est de hoc invento *Hecquetus* [s], itidemque Clar. *Abrahamus Vaterus* [t], nec non Cl. *Stenzelius* musculo uteri assentire videtur [u]. Verum neuter a se visam hancce orbicularium fibrarum seriem prædicat. Novissime tamen omnium exercitatissimus in rebus anatomicis vir *Alexander Monro*, scotus, a se observatum & tam reticularibus, quam orbicularibus fibris constantem asseruit [x]. Fidei tantorum virorum nihil derogamus, constanter tamen asserimus, haud improbabile videri, tractum ejusmodi fibrarum detectum fuisse in utero, cujus membrana interna a fundo uteri violenta separatione secundinarum abscesserit, quo facto, mirum non est carnosos apparere fibrarum vario modo dispositos fasciculos, quandoquidem uteri substantiam internam musculosam jamdudum descripsit *Philip. Verheynius* [y], itidemque *Frider. Plazzonus* [z] aliique. Neque errarent meo judicio, qui termino Cl. *Boerhavio* solemni totum uterum musculum cavum appellarent [a], siquidem ejus virtus motrix & in genera-

[q] P. 34.
[r] Tab. 3. fig. 1.
[s] Epistola viri Cl. *Hecqueti* ad D. D. *** de Ruyschiano uteri musculo, ext. c. *Ruysch.* op. Amstel. 1727.
[t] Epistola gratulatoria ad *Fred. Ruyschium* de musculo orbiculari in fundo uteri detecto ext. c. *Ruysch.* op. Amstel. 1727. accedente ejusdem responsione. ibid.
[u] *Christ. Godofr. Stenzelii* dissert. de utero insonte, resp. Jo. Fried Zembsch 1735. 4. §. 25. p. 35.
[x] An Essay on the nutrition of fetusses. recensitus Tom. 3. medical Essays and observations revised and published by a society in Edinburgh. edinb. 1734. 8vo v. 3. p. 128.
[y] Corporis humani anatomia edit. secund. Bruxel. 1710. 4to lib. 1. tract. II. c. 25. p. 127. & lib. 2. tract. v. c. 23. p. 382.
[z] De partibus generationi inservientibus, Lugd. Batav. 1644. 12. lib. 2. c. 16. p. 170.
[a] Inst. med. §. 88. p. 47. & §. 187. p. 91.

tionis negotio [*b*], & in partus adminiſtratione plurimum eluceſcit, quid enim vis expultrix termino *Varandæi* [*c*] in utero exiſtens valeat, experiuntur illi, qui manum ſuam ab utero arreptam & ſtrangulatam unquam habuerunt, quique violentos convulſivi uteri motus attente perſpexerunt. Duo certe ſunt, quæ me de utilitate laudati muſculi dubitantem reddiderunt; unum, ipſo fatente autore, ejus ſaltem in fundo uterino exiſtentia, cum ſint placentæ in cervice collocatæ & facillimo negotio ſine muſculi hujus efficacia abſcedentes, totum autem uterum fundum appellare velle, inadæquatum, vel naturam aliquo in loco ſibi ipſi inſufficientem arbitrari, impium eſſet; alterum, contemplatio, quid denique fiat cum hoc muſculo, ſi uterus vacuus eſt, an collabaſcat & turgente utero extendatur, an ſingulis graviditatis vicibus regeneretur. Facile tamen patior ſuo quemque abundare ingenio, ſane, quodſi niſi expellente muſculo nunquam prodire deberent ſecundinæ, raro abſceſſuras eſſe arbitror, neque ſecurum facere debet lubrica iſthæc obſervatio obſtetricantem, ut otioſus expectando muſculi effectum aſſideat, quin potius eo navanda opera omnis eſt, ut, quam fortiter etiam adhæreat ſecundina, ejus extractio inſtituatur quantocyus, quo in negotio ſuæ, quidquid in contrarium ab aliis monitum fuerit, dexteritati fidere unumquemque decet; magna ſane uſus eſt felicitate paucioribus in prolixa praxi verſantibus ſolemni, muſculi inventor, quod per quinquaginta annos, prout de ſe prædicat, nulla ipſi in utero relicta fuerit ſecundina, nullaque, indulgendo & expectando, puerpera ad orci fauces fuerit deducta.

§. XIV.

De non differenda ſecundinarum adhærentium extractione in gravidis ante terminum.

Boni viri eſt ſalutem humanam fortuito caſui non relinquere, ſed periclitantem, qua fieri poteſt, breviſſima via, diſcrimine educere, inde, dum adhærentes ſecundinæ ſpontaneo naturæ motu vix excludi poſſunt, judico, conjunctas obſtetricantis vires cum uteri conatu eſſe neceſſarias. Formandus eſt controverſiæ, quam hac potiſſimum in diſſertatione urgeo, ſtatus, in quo totius diſputationis cardo vertatur. Removeamus primo leviores adhærentiæ gradus, in quibus expectandum eſſe, nec ipſe *Ruyſchius* ſecundum ſuperius allegata verba aſſerit. Ponamus potius ſummum adeſſe adhæſionis gradum, adnaſcentiam, coalitum, mutuam fibrarum placentæ atque uteri inſertionem: In hoc diſſentimus. Nam quodſi ille ſtatus detur, quem invincibilem fere perſentiſcit manus, quodſi ſic cohæreat placenta, ut metus ſit, ne, dum ſeparare ſtudemus, in fruſta diſcerpatur, in hac rerum facie expectandum potius, quam incerto eventu tentandum eſſe, ſtatuit Cl.

[*b*] Inſt. med. §. 675. p. 325.
[*c*] L. c. lib. 2. c. 11. p. 342.

Cl. *Ruysch.* nos contrarium defendimus, firmiter persuasi, nullum esse adhærentiæ gradum, qui non superari provida & in encheiresi experta manu possit, nec indulgendum esse moræ, nisi unico in casu, ubi convulsivi motus & uterum & totum corpus invadunt, quando scilicet ob matricis miram contorsionem & incertas manus operationes jactitatione corporis puerperæ factas, nihil omnino tentari potest, sicut id ipsum symptoma placentæ adhærenti junctum, pro lethali plerumque ipse Clar. *Ruysch.* [*d*] habet. Facile enim in partes sæpius laudati auctoris abeo, quotiescumque monet, extractionem fieri debere absque violentia, non festinanter extrahendam secundinam esse [*e*]. Acrius justo contra magni nominis virum disputavit *Christianus Polycarpus Leporinus* [*f*], musculi hujus veritatem & expectandæ spontaneæ secundinarum excretionis opinionem fortiter oppugnans, quem miratus sum, suam experientiam nullibi *Ruyschianæ* quinquaginta annorum experientiæ opposuisse: Intellexi vero paulo post ex illis, quæ habentur operis sui p. 133. *apud se non moris esse ut medici parturientibus opem ferant.* Duplex autem existit extrahendarum sine mora placentarum casus, alter in gravidis, quæ ante terminum ex statu præternaturali ad pariendi necessitatem adiguntur, alter in gravidis, quæ terminum attigerunt. Magni momenti, magnæque deliberationis mihi semper visa est prior quæstio; quid faciendum sit practico, quotiescumque enormes hæmorrhagiæ prioribus ultimisve gestationis mensibus in manifestum vitæ discrimen matrem adducunt, id quod ex sanguinis effluentis quantitate, symptomatumque, lipothymiæ æque, ac convulsionis, conditione, facile judicari potest. Hæc quæstio denuo duplicem admittit differentiam; aut vitalis est fetus [*g*] id est septimestris & ultra, aut omni spe vitæ in athmosphæra continuandæ privatus. Ante medium gestationis tempus abortus haud raro imminent, alii termino propiores fiunt. Ponamus casus utriusque naturæ vel utrinque mixtos, quod determinatu arduum est: quæritur, quid hinc, quid illinc faciendum sit. Res tota ad obstetricantis de statu embryonis matrisve plenariam cognitionem redit: ego hac in re, non quid mihi, sed quid aliis me peritioribus videatur, exponam. Cl. *Mauriceau* [*h*] non dubitat embryones, quo salva mater esse possit, educere, quidquid de vita eorum paulo post statui possit, idemque de la *Motte* [*i*] qui ad liberandam a periculo matrem necessarium esse asserit, ut obstetricans jam remotam ex parte sede

 sua

[*d*] Adversar. anatom. dec. 2. p. 30. 31.

[*e*] L. jam cit.

[*f*] *Kurtze doch gründliche Erörterung einiger die zurück gebliebene Nach-Geburth betreffender Fragen, Leipz. und Quedlinb.* 1728. 4to.

[*g*] Totam controversiam de septimestri vitali sextimestri non vitali sua & auctorum fide accurate evolvit *Paul Zacchias* quæstion. med. legal. Francof. ad Moen. 1688. fol. lib. 1. tit. 2. quæst. 2. & 3. pag. 54.

[*h*] *François Mauriceau observations sur la Grossesse & l'Accouchement des Femmes, Paris* 1715. 4to. Casus huc spectantes adduci possunt ex titulo ej. Auct: *Accouchemens où l'arriere faix se présentoit devant l'enfant*, & titulo: *perte de sang de la Femme grosse.*

[*i*] L. c. liv. 3. c. 6. p. 346.

ſua ſecundinam poſt factam extractionem fetus propediem ſeparet, quæ quamvis minus reſiſtat, alia tamen quam adhærens eſſe nequit, utpote quæ extra maturitatis terminum verſetur. Suffraganeum habent prædicti auctores *Dionis* [*k*] aſſerentem, etiam ſi ad partum diſpoſita non fuerit mater, hæmorrhagia urgente & periculum vitæ minitante, obſtetricantis manu promovendum eſſe partum, qui actus ſcilicet in placentulæ vel majoris vel minoris ſeparatione ejuſdemque poſt fetum extractione conſiſtit. Mirum quibuſdam videri poterat, qua ratione parvuli etiam fetus, paucarum ſeptimanarum ætatem attingentis placentulæ æque gravia, ac ſi adultiores eſſent, ſymptomata, imminente abortu excitare poſſint, verum declarata res eſt, matres periclitari hoc rerum ſtatu. Teſtis inter alios ſit *Amand* [*l*] qui quinque hebdomadum fetum ſeminis phaſeoli magnitudinem æquantem, ſecundinis ſuis adhuc incluſum ea propter utero educere coactus fuit, quia hæmorrhagiæ matrem affligentis enormitas eumdem, quo id ageret, impulerat. Quodſi ſint, quibus durum videatur, imperfectum fetum ſic vita privare, quo mater ſalva eſſe poſſit, multo magis ſi grandior ſit & termino propior embryo, eumdem remittimus ad magnæ auctoritatis virum, *Joannem Bohnium* [*m*]; in diſſertatione, de abortu ſalutari, qui, ſicut de tota materia ex rei dignitate egit, ſic præſentem quæſtionem, decidendo, debere ſalutem matris primariam curam eſſe, definivit.

§. XV.

De non differenda ſecundinarum adhærentium extractione in termino.

Propius accedendum eſt ad ea, quæ nervum præſentis diſſertationis attingunt, ad illam ſcilicet quæſtionem quæ de non differenda fetus maturi placentæ extractione inſtituitur. Jam alibi mentem noſtram expoſuimus: omnis moræ impatientes eſſe ſecundinas, nec expectandos eſſe ſpontaneos naturæ conatus: nunc aſſertionis rationes exhibendæ veniunt, quarum plures ſuperius allegatus *Leporinus* adduxit, gravitatem ſcilicet ſymptomatum, quæ preſſo pede ſequuntur, ſi paulo poſt fetum ſecundina non exeat, cujus rei veritati non tantum allegata ibi auctorum teſtimonia [*n*] ſed & quotidiana experientia ſubſcribit. His addere animus eſt quædam aliorum obſervata. Peculiaria ſunt, quæ de inflammatione ſecundinarum habet *Varandæus* [*o*], quam proprie ſic appellari poſſe, negavimus in ſuperioribus, niſi fortaſſe peculiarem quempiam ſanguinis circulum in fibris ſecundinarum

[*k*] L. c. liv. 2. c. 13. p. 176.
[*l*] L. c. obſ. 9. p. 94.
[*m*] Reſpond. Georg. Chriſtian. *Werther*, Lipſ. 1701 §. XXV. p. 23.
[*n*] L. c. p. 55. 69. ſequ.
[*o*] L. c. lib. 2. c. 11. p. 342. 343.

narum motricibus prout Cl. *Ruyſchius* [*p*] habet, ſtatuere velis, quam hypotheſin aſſumere neceſſarium eſſet, ſi quis motum ſecundinæ proprium pro ſui ab utero ſeparatione ſupponere vellet. Interim tamen qui ex putredine ſecundinarum ad matrem lege vaſorum abſorbentium. [*q*] redundant affectus, *nauſea*, *lipothymia*, *dyſpnoea*, *ſudor diaphoreticus*, *frigiditas extremorum*, *hyſterica ſuffocatio*, *epilepticus inſultus*, recenſente præmemorato *Varandæo* [*r*] ſequuntur, extra omnem dubitationis aleam poſiti ſunt. Addit *dolores poſt partum*, *alvi obſtructionem*, *urinæ incontinentiam & ſuppreſſionem*, *hæmorrhoides*, *genitalium ſcabiem*, *pruritum*, *rupturam uteri*, *vulnera*, *ulcera Hermannus Corbæus* [*s*]. Horrenda eademque lethalia hæc eſſe ſymptomata, ſi diu in utero relinquantur, & non minora, quam quæ ex fetu mortuo fiunt, judicat hic ipſe auctor [*t*]. Cor & cerebrum in conſenſum trahi autumat *Ambroſius Paræus* [*u*], diſpoſitionem malignam patienti accidere propter vapores malos aſcendentes ex ſecundina ad cerebrum, cor, ſtomachum, pro ſuo ingenio allegat *Avicenna* [*x*]. Vomitiones bilioſas reiteratas, humore nigro fetidoque ſtipatas inter funeſta ſymptomata habet de la *Motte* [*y*], utpote, quo ſphacelum ex uteri ſubſtantia ad inteſtinorum canalem migraſſe cognoſcimus. Neque uno alterove poſt die, ſed immediate ſubſequi hoc malum innuit prædictus auctor hoc ipſo loco, quandoquidem in celeri ſeparatione ſecundinarum adhuc aliquam ſpem ſalutis autumat ſupereſſe. Febrem violentam, graves capitis dolores, oſcitationes, ſyncopes, humorum fetidiſſimorum effluentiam ſequi, auctor eſt *Amand* [*z*], quæ omnia ſicut contra expectationis patronos militant, ſic verbis *Peu* [*a*]: *imperant, ut ob ſequelas, moram diuturniorem ſecundinarum excipientes & periculoſiſſimas, promptitudine opus ſit, ſiquidem nec cito nimium, nec caute nimium illæ extrahi poſſint.* Non differendam ſecundinarum extractionem conſulit ulterius præter allegata mala, preſſo poſt excluſum fetum pede ſubſequens uteri contractio, orificii uterini interni ſtrictura, & inde orta vel manus immittendæ difficultas, vel loculi talis [*b*], qualem alibi deſcripſimus circa ſecundinam efformatio. Supponamus omnia mitiora, ſit nobis placenta ad mentem *Ruyſchii* moræ patiens, ſi ſalus etiam puerperæ nullo modo periclitaretur, commoditati tamen matris & brevitati laborum aliquid

[*p*] Adverſar. anatom. dec. 3. p. 35.
[*q*] Sicut vaſa abſorbentia in cute adeſſe demonſtravit Cl. *Boerhavius* inſtit. med. §. 421. p. 402. prout eadem in ore, oeſophago, ventriculo præſto eſſe judicat §. 87. no. 5. p. 46. ita ſimilia forte & in uteri cavo reperiuntur.
[*r*] L. jam c. p. 343.
[*s*] Gynæceium, Francof. 1620. 8vo lib. 2. c. 6. p. 271.
[*t*] L. jam c. p. 272.
[*u*] De hominis generat. c. 18. apud *Iſraël. Spachium* p. 413.
[*x*] Lib. 3. fen. 21. tract. 2. c. 16. p. 720.
[*y*] L. c. liv. 4. c. 13. obſerv. 346. p. 656.
[*z*] L. c. obſerv. 31. p. 138.
[*a*] L. c. liv. 2. c. 15. p. 494. 495.
[*b*] Ibid. l. c. p. 494.

aliquid concedendum eſt, nec video, cur in craſtinum differendum ſit, quod hodie & in inſtanti quidem, quamvis cum aliqua difficultate, fieri debebat. Τὸ μηδὲν ἀναβαλλόμενον, ſi ullibi in re medica, hoc ſane in paſſu laudes ſuas meretur.

§. XVI.

De prudentia obſtetricantis in adminiſtranda ſecundinarum adhærentium extractione.

Lenta remedia & ſegnes medicos non expetunt tempora mea, dixiſſe Alexandrum Magnum cum morbi medicinam poſtularet, ſeque non præceps, ſed ſtrenuum remedium afferre prædixiſſe Philippum medicum, ex *Q. Curtio* [*c*] perſpicimus: id ipſum, quo fiat, in ſecundina tenacius adhærente, utpote de qua vita & mors puerperæ dependet, maxime opus eſt, id quod nobis exponendum ſupererit. Conjunctiſſimam cum celeritate expeditionis, actionis prudentiam & circumſpectionem, ſicut in omni humana vita, ſic & in ancipiti hoc adminiſtrationis genere requiri, autumamus. Videamus ante omnia, quæ antiquorum placita hoc de negotio exiſtant. *Ariſtoteles* [*d*] funiculi umbilicalis deligationem, antequam ſecundinæ removeantur, ſuadet, ſine dubio quod hæmorrhagia per chordam umbilicalem facta conſumi poſſe puerperas eo tempore crederetur. Pro expectantium, donec ſponte exeant, ſententia fuiſſe Hippocratem in ſuperioribus demonſtratum fuit, nec alia apud eumdem adhærentis ſecundinæ curatio, quam, quæ putrefactione fit, invenitur [*e*]. Rectius & appoſite magis *Ægineta* [*f*], itidemque *Aëtius* [*g*] ſentiunt pro extractione adornanda *leniter primum, deinde magis intenſe, cavendo uteri prolapſum*, attrahendum eſſe. Singularem quempiam antiquorum morem exponit *Avicenna* [*h*]: *Antiqui præcipiunt obſtetrici, ut involveret manum ſuam in panno & intromitteret eam & arriperet ſecundinam.* Crudelius paulo ſecundum *Moſchionem* [*i*] cum puerperis, quibus affixa erat placenta, egerunt, qui a ſcala ſuſpendendam eſſe, & quo exiret placenta, concutiendam ſuadebant, quo referente pondera etiam quæpiam appenſa fuerunt funiculo pro eodem inſimul cum ſecundina deprimendo [*k*]. Mitius paulo agimus cum noſtris, & ſi dicendum quod res eſt, non extrahimus ſecundinam adhærentem, ſi ſcilicet umbilicalis chorda metum injicit, ne in radice dehiſcat, ſed admota propius manu eamdem deglubendo ſeparamus; quæ encheireſis, quamvis omnium mitiſſima ſit, ſuis tamen cautelis

[*c*] Lib. 4. c. 5 & 6.
[*d*] Hiſtor. animal. lib. 7. c. 10. edit. Pariſ. 1619 fol. p. 895.
[*e*] *Hippocrat.* de morb. mul. lib. 1. ſect. 77. edit. Linden. Tom. 2. p. 463.
[*f*] L. c. lib. 6. c. 75. p. 634.
[*g*] Tetrabibl. 4. ſerm. 4. c 24. ext. in *Henr. Stephani* med. art. princ. T. 2. p. 791.
[*h*] Lib. 3. fen. 21. tract. 2. c. 16. p. 720.
[*i*] C. 54. apud *Iſraël. Spach.* p. 5.
[*k*] Ibid.

cautelis indiget. Merentur apponi, quæ apud *Peu* [*l*] lego: *dexteritate ad separandam, si adhæserit secundina, patientia ad placide agendum, si nimium adhæserit, ingenio ad dignoscendos placentæ status, promptitudine ad tempus lucrandum, experientia ad definiendos, qui regulis carent, casus, opus est*; hisce sane in verbis totius negotii compendium continetur, possentque eadem pro mente nostra explicanda sufficere, nisi specialiora quædam, encheireses ipsas concernentia, exponenda superessent. Taxandi ante omnia sunt obstetricum quidam errores, quos in separatione legitime instituenda committunt. Resectionem unguium sana ratio necessariam esse imperat; inde condonandum non est *Ludovico Mercato* [*m*], quod unguium quemdam usum in hac operatione faciat, inquiens: *Si vero tenaciter adhæret secundina, ut unguibus extrahi non possit, immitti debent medicamenta.* Metus sane manifestus subest, ne armati unguibus digiti teneram uteri substantiam lædant, excorticent, & in inflammationis periculum adducant, quamvis id impune fieri statuat *Paul. Portalius* [*n*], quo ipso obstetricibus etiam dicta sunt, quæ *Ovidius* habet:

Et nihil emineant, & sint sine sordibus ungues [*o*].

Gravius errant & negligentiæ culpam ferunt, si utero sua sponte post exitum fetus collabascenti tantam concedunt moram, ut ejus orificium internum claudatur; inde sæpius laudatus *Peu* [*p*] instanti immittendam manum, nec retrahendam imperat, donec vel integram separatam senserit secundinam, vel donec certa sit obstetrix, pervestigato solerter & perquisito utero, nihil fragmentorum superesse, etiamsi mala fortuna in partes discesserit. Hunc errorem sic declarat *Cornel. Solingen* [*q*], optandum esset, omnes obstetrices prudentia & scientia esse instructas ad extrahendas manu, priusquam se uterus constringat, secundinas. Alium jam suo tempore agnovit errorem in administranda secundinarum extractione commissum & sedulo evitandum, *Avicenna* [*r*] inquiens, *oportet ut trahatur non secundum rectitudinem, quoniam timemus inde conversionem matricis neque attractione vehementi.* Aliis solemne est harpyarum more, quo termino de obstetricibus mali moris utitur *Kerckringius* [*s*], unguibus & digitorum apicibus involare in adhærentem secundinam, eamdemque contra doctrinam a magistris acceptam terebrando pertundere. Licere id ipsis liberalius nimis asseruit Cl. *Ruyschius* [*t*], figuram etiam adjiciens, qua methodus rumpendi adhæ-

[*l*] Liv. 2. c. 15. p. 494.
[*m*] De mulier. affection. l. IV. c. 4. ext. apud *Israel. Spach.* p. 1059. B.
[*n*] L. c. observ. 78. p. 336.
[*o*] *Ovid.* art. amator. lib. I. v. 519.
[*p*] L. c. c. 15. p. 495.
[*q*] Embryulc. c. 34. p. 165.
[*r*] Lib. 3. fen. 21. tract. 2. c. 16. p. 720.
[*s*] Observ. anat. obs. 36. p. 79.
[*t*] Obs. anat. chirurg. obs. 97. p. 124.

adhærentem placentam, docetur [*u*]. Alii manus vola & digitorum apicibus circumferentiæ ſecundinarum accommodatis carptim placentam vellicant, cujus methodi itidem non levis famæ virum *Joan.* de *Muralto* [*x*] anteſignanum habent, qui arreptam ſecundinam globi in modum compreſſam, educere ſuadet. Plurimas vexat impatientia, ut prompte negotium expedire velint, maxime ſi pauperioribus aſſiſtentes evocantur ad alias, majoris lucri fiducia, quo fit, ut debitam prudentiam & in ferendo labore conſtantiam negligant. Conqueritur hac de re *Zacutus Luſitanus* [*y*]. *Si vero mors contingat aliquando, ea temeritati obſtetricum & audaciæ imponenda eſt, hæ cum manum in os vulvæ conjiciunt, tam violenter hoc opus exercent, ut uterum dilanient, ulceribus & inflammatione afficiant, ex quibus mortem ſubſequi poſſe, nemo dubitat.* Quos errores cum aliis ab obſtetricibus poſt partum commiſſis erudite taxat, beat. amicus *Gaſpar Boſe*, in diſſertatione de obſtetricum erroribus, a medico clinico perveſtigandis [*z*]. Feliciter rem ad optatum finem perducere poterunt, ſi, quæ nunc brevibus recenſenda veniunt, obſervare voluerint. Separatio ſecundinarum, quemcumque adhæſionis gradum habuerint, incipienda venit ab uno alterove circumferentiæ, ubi illæ cum utero cohærent, loco, definiri ille equidem ob circumſtantiarum varietatem non poteſt, certum tamen eſt, laborum initium faciendum eſſe illa in parte, ubi fortaſſe jam paululum dehiſcit placenta. Si uniformis illa ſit, nulla adhuc in regione ſeparari incipiens, perinde erit, quo in latere negotium aggrediaris. Conſultius tamen agunt, qui ab inferiori loco ſuperiora verſus manum dirigunt, quam, qui a ſummo uteri loco deorſum manum adigunt, hinc enim ungues quamvis reſciſſi, ſubſtantiam uteri, illinc vero, convexitatem ſecundinæ reſpiciunt, adeoque hic aliquod, illic nullum uteri lædendi periculum ſubeſt, maxime ſi manus probe inuncta fuerit. Totam encheireſin verbis *Hieronymi Fabricii* ab Aquapendente [*a*] apponere liceat. *Dextra manu inuncta intuſque uterum miſſa, quod tunc, cum omnia patefacta ſunt, non eſt difficile, ſecundinas extraxi, ubi enim manu ad fundum uteri perveni, ſtatim digitis inter placentam & uteri tunicam interpoſitis, ſic eam unguibus parumper circumciſis & retuſis, & ſummis digitis ab utero totam ſeparavi, & extraxi cum felici ſucceſſu.* Id ſcilicet intendit auctor, ut digitorum apices ab uteri membrana tantiſper remotos habeat, atque concava & ſemicirculum deſcribens manus inter operandum teneatur. Arbitrarius autem manuum pro negotio perficiendo eſt ſelectus, ſiniſtra uſus eſt *Nicolaus Rochæus* [*b*]. Hæc cautela ſicut non parvi momenti eſt, ita altera adduci meretur, non ignobilior, de cavendo membranarum

[*u*] Catalog, rarior. fig. 1. p. 45.
[*x*] Miſcellan. nat. cur. dec. 2. an. 5. obſ. 35. p. 63.
[*y*] Prax. hiſtor. lib. 3. c. 19. p. 522. op. Tom. 2.
[*z*] Præf. D. *Aug. Frid. Walthero*, Patrono & fautore meo maxime colendo, Lipſ. 1729. §. 3.
[*a*] Chirurg. oper. ven. 1619. fol. p. 100. conf. *Dionis* l. c. liv. 3. c. 6. p. 227.
[*b*] De morb. mulier. curand. c. 30. apud *Iſrael. Spach.* p. 107.

rum ex ſecundinis propendentium impedimento; fieri ſcilicet haud raro ſolet, ut chorion æque ac amnios manui oberrantes, eamdem ſic turbent, ut, niſi antea ſeſe extricaverit, ſeparationem continuare haud poſſit. Ubi ſemel tantillum ſpatii lucratus fueris, pro digito uno poſt alterum ſubter placentam adigendo, non adeo præcipiti progrediendum eſt ſaltu, ſed modeſtam decet eſſe operationem, ne canis feſtinans cæcos pariat catulos. Methodum qua manus urgeri debeat inter ſeparandum, ſic exponit Celeb. *Amand* [c]. Digitos inter membranam internam uteri & ſecundinam medio loco ponere annitor, inde paulatim paulatimque, donec totam ſeparaverim, progredior, cavendo ne uteri ſubſtantiam lædam. Ponamus etiam aliquo hinc inde in loco fortius radicatam eſſe placentæ ſubſtantiam, dubium ſane non eſt, artificioſa manus directione & molli impulſu hos etiam nodos reſolutum iri. Quod fortunæ loco eſſe reputo, nullas habui hactenus, quamvis tenaciter ſatis adhærentes, placentas, quas non obſequentes reddiderim, & patientia laboriſque conſtantia ſuperaverim. Quodſi tamen fuerunt ex infelicioribus, quæ ſecundina nondum educta vita exceſſerunt, has clauſura magis uteri interni ſpaſmodica & convulſiva, adeoque adynamia curandi, quam adhæſionis culpa periiſſe deprehendi. Quo quidem in caſu, ſi digiti obſtetricantis pro aperienda via non ſufficiunt, nec ſpeculum uteri, horrendum viſu inſtrumentum, quidpiam proderit, quod laudatum deprehendo a *Zacuto Luſitano* [d] & *Harvæo*[e] *Rueffo* que[f]. Plura antiquorum inſtrumenta pro aperienda matrice extant apud *Albucaſin* [g]. Neque vero ſaltem uteri clauſura, quo minus adhærens ſecundina ſeparari poſſit, impedire ſolet, verum etiam in ipſo utero efformatus, quem ſupra deſcripſimus, loculus, ſi adſit, probe perveſtigandus immiſſo uno poſt alterum digito, molliterque terebrando aperiendus eſt & reſerandus, donec manus integra inſerta fuerit, & ea omnia paulo poſt perficienda, quæ ſeparationem ſpectant. Quamvis autem ſalus puerperæ maximam partem tunc in exercitata obſtetricantis manu collocata ſit, non tamen omnino nihil officii hic vel puerpera vel adſtantes præſtant. Parum equidem auxilii ſibi adfert puerpera, ſi ad conſilia anicularum, prout recenſet *Peu* [h], pro adjuvanda adhærentis ſecundinæ ſeparatione, flatum manibus junctis immittendo, ſeſe exerceat, digitum faucibus pro excitando vomitu intrudat, ſternutatoriis diaphragmatis motum excitet. Nam oriri quidem exinde ſalutares quoſpiam pro extrahenda naturaliter obfirmata ſecundina motus in utero arbitror, verum, quæ fortius radicata contactui manus expertæ reſiſtit, quomodo concuſſionibus ex longinquo allatis poſſit dimoveri, non video. Unicum eſt beneficiorum genus, quo operantem ſeque obſtringere poſſunt puerperæ, ſi morigeras ſeſe

Hhh 2 præ-

[c] L. c. obſerv. 117. p 360.
[d] L. c. lib. 3. c. 19. p. 523.
[e] Exercit de Partu p. 275.
[f] L. c. l b. 3. c. 6. p. 29. 30. c. fig. ibi ext.
[g] C. 77. apud *Iſrael Spach.* p. 445. 446.
[h] L. c. liv. 2. c. 15. p. 507.

præbeant, & impatientia aut jactitatione opus per ſe dolorificum non interrumpant. Exemplum ejuſmodi feminæ extractionem ſecundinæ ſua ferocia impedientis, nec leve hoc ipſo propriæ ſuæ vitæ periculum ſtruentis, habetur apud de la *Motte* [*i*]. Non omnino tamen nihil adſtantes contribuunt. Quodſi enim inconſtans ſit uterus, & hinc inde in pelvi fluctuet, vel ſuperiora verſus tendat ejus fundus & encheireſes hoc ipſo difficiliores efficiat, opus eſt, ut ex adſtantibus una vel altera feminarum abdomen leniter comprimendo, ſtabilem efficiat uterum, id quod ipſe obſtetricans, alteram manum abdomini imponens, alteram utero inſertam tenens pro rei neceſſitate melius & fini ſuo convenientius poterit exequi.

§. XVII.

De remediis quibuſdam ad dimovendam ſecundinam facere viſis.

Magnopere deſudavit antiquorum æque ac recentiorum induſtria in detegendis & comprobandis variis remediis, quibus ſecundina moram nectens, ſine manus miniſterio expelli poſſit. Quamvis non poſſim non fateri, lubricam omnino imo fere nullam auxilii fiduciam in ſpecificis ſecundinas pellentibus eſſe, ne tamen aliquid omiſiſſe videar eorum, quæ huc ſpectare poterant, aliquid ex omnibus addam. Suadentur externa quædam remedia abdomini applicanda pro ſecundina ex ſede ſua dimovenda. Frictionem loci vel lateris, ubi ſecundina hæret, factamque inferiora verſus preſſionem conſulit *Solingen* [*k*]. Actu frigida imponuntur abdomini ab aliis. Guttas aquæ frigidæ umbilico inſtillant quidam inſcia nec præmonita matre, quo, terrore eidem incuſſo, ſalutaris quidpiam efficiant [*l*]; quem morem fortiter improbat & ſiniſtrum rerum eventum inde narrat *Vitus Riedlinus* [*m*]. Emplaſtrum pro expellenda ſecundina ex vino oleo & melle habetur apud *Louiſe Bourgeoiſe* [*n*]. Ad externa referre adhuc liceat, quæ ſub forma clyſmatis uterini pro vertenda in ſuppurationem ſecundina injecta fuerunt, qualia habentur apud *Eucharium Rhodionem* [*o*] ad mentem *Avicennæ* [*p*], qui unguento baſiliconis hunc in finem uſus eſt. Taxat tamen & merito quidem *Portalius* [*q*] Viardelium, quod inunctionibus pro humectando & lubricando utero, manu peractis auxilium adferre ſecundinis adhærentibus voluerit, probe monens, non remediis ſed manibus eſſe fidendum. Placebant anti-

[*i*] L. c. liv V. c. 2. obſerv. 389. p. 742. 743.
[*k*] Embryul. c. 34. p. 171.
[*l*] *Peu* l. c. liv. 2. c. 15. p. 508.
[*m*] Lin. med. an. 1696. Aug. Vindel. p. 54.
[*n*] *Recueil de Secrets. Par.* 12. 1710. *p.* 102.
[*o*] L. c. 6. p. 24.
[*p*] Lib. 3. fen. 21. tract. 2. c. 16. p. 720.
[*q*] L. c. obſerv. 53. p. 244.

antiquis suffumigia aromatica, quæ supponebantur mulieribus, sic enim *Aëtius* [*r*] : *Si nec tunc decidit secundina, odoramenta afferantur convenientia, cardamomum, bdellium, sabina, thymus, styrax, aliaque.* De pessariis, fotubus, suffitubus aliisque antiquitus usurpatis legi potest *Hermannus Corbæus* [*s*] & *Jacob Rueff* [*t*]. Non defuerunt ex recentioribus, qui prolixissimos remediorum specificorum secundinas pellentium catalogos adornaverunt, inter quos supra allegatus *Leporinus* non ultimum occupat locum, qui, cum non levem ex fortiter oppugnato *Ruyschio* gloriam retulisse videretur, hoc unico censuram publici meruit, quod *Helmontianam* de hepate anguillæ [*u*] secundinas depellente fabulam nimia credulitate agnoverit. Idem judicium esto de infinitis aliis ridiculis magis, quam utilibus, ramentis ungulæ asininæ, spolio serpentis, fimo equino, chamæleontis lingua, membrana e canum secundinis, capite caponis, aliisque quamplurimis, quæ passim apud auctores habentur. Specificorum secundinas pellentium prolixum catalogum vide apud *Hippocratem* [*x*] Anodyna & stupefactiva, hyoscyamum scilicet, mandragoram, formulæ suæ pro pellendis secundinis immiscet *Galenus* [*y*]. *Athenæus* [*z*] atheniensibus itidemque *Hippocrates* (*a*) suis puerperis brassicam veluti idoneum remedium in simili casu propinaverunt. Ex recentioribus remedia ad putredinem secundinæ promovendam præscribit *Mauriceau* (*b*), clysteres emollientes, antifebrilia, cum diæta rite composita in auxilium vocans. De plurimis istorum remediorum, quæ passim commendantur, & a quibus superstitiosiores non ignobiles effectus promittunt, valent, quæ habentur apud *Plinium* [*c*] : *Ostentatio artis & portentosa scientiæ venditatio manifesta est, quam ne ipsi quidem novere.* Quodsi tamen non inopem relinquere & omni medicina orbatam puerperam velimus, symptomata potius, quam ipsum morbum ex quibusdam remediorum virtutibus levamen sperare posse existimo. Non inanis erit in analepticis, antispasmodicis, lenioribus diapnoicis, anodynis, fiducia, quo motus inordinati uterum invadentes, ipsamque turbantes operationem componi possint. Febricula, quæ, uti solet, per se puerperam affligit, intensior facta, quando lochia consuetam viam ire nequeunt, etiamsi pauculis saltem horis adhæsio perduret, tanti momenti est, ut intacta relinqui non possit, multo majus si acutior ista fiat, inflammatoria, deliriis haud raro juncta, quo tempore, quamvis omnia sinistrum even-

[*r*] Tetrabibl. 4. serm. 4. c. 24. l. c. p. 791.
[*s*] L. c. lib. 2. c. 6. p. 274. sequ.
[*t*] L. c. lib. 3. c. 4. p. 25. b.
[*u*] L. c. p. 113.
[*x*] De morb. mul. lib. 1. sect. 74. ed. Lind. T. 2. p. 467. & sect. 106. ib. p. 497.
[*y*] De composit. pharmacor. lib. 7. op. edit. Froben. class. 5. p. 373.
[*z*] Deipnosophia l. IX. p 370. Lugd. 1512. fol.
[*a*] De morb. mul. lib. 1. sect. 74. edit. Lind. T. 2. p. 461..
[*b*] L. c. liv. 2. c. 9. p. 254.
[*c*] Hist. natural. lib. 29. c. 1. edit. in usum delphini, Paris. 1723. Tom. 2. p. 479.

tum innuere videantur, non tamen derelinquenda eſt puerpera, quaſi conclamata eſſet humanæ vitæ ſalus, quin potius temperantibus terreis, lenioribus bezoardicis & paregoricis id agendum, ne, quantum in nobis eſt, in ſphacelum præceps uterus ruat.

PHIL.

LXXX.

PHIL. CONRAD. FABRICIUS

MED. P. P.

PROGRAMMA

DE FETUS VIVI EXTRACTIONE

UTERO PROLAPSO.

Helmſtad 22. Novembris anno 1748.

IN cujusvis hominis generatione & ortu tam a parte matris quam a parte embryonis tot admiranda phænomena concurrere, ut natura hic quasi se ipsam vincat & superet, *Divinæ*que Sapientiæ & Providentiæ cujusdam specialissimæ vestigia se fortasse per totam sequentem vitam nunquam lucidius quam tunc manifestent, apud peritiores & sagaciores arcanorum naturalium scrutatores & artis salutaris consultos tam unanimi consensu statuitur, & argumentis ab ipsa rei evidentia desumtis & plane invictis cuilibet in dubium vocanti ad oculos adeo distincte demonstratur, ut chartam & tempus inutiliter consumere jure videri possem, si in sterili & ficulnea eorum sententia, qui constantes rerum naturalium fines existere, unamque semper rem propter alteram productam esse hodie in tanta scientiarum luce etiamnunc negare audent, ex firmissimis his principiis refutanda prolixior esse vellem. Sive enim pulcherrimum illum naturæ effectum, quo seminis masculini paterni nobilioris particulæ interventu corpusculum embryonis in ovulo materno quoad singulas sui partes jamdum quidem delineatum & præstructum, sed sine ulteriori augmento in perpetua quiete & organorum sensoriorum stupore & inertia hucusque perdurans in momento quasi excitatur, animatur & viget, & ad perfecti hominis mensuram & molem usque sensim augetur & crescit, paulo vividius ob oculos nobis ponamus; sive ad notabiles illas mutationes animum nostrum advertamus, sub quibus ovulum ejusmodi fæcundatum & a nexu cum ovario solutum a tuba Fallopiana materna alterutra excipitur & ad cavum uteri transmissum ab eo per totos IX menses vel XL hebdomades retinetur, fovetur & nutritur; ubique stupendum sane machinæ nostræ humanæ artificium menti nostræ sese palpandum quasi offert, majestatemque *Divini* sui Auctoris quam elegantissime nobis patefacit. Quodsi vero harum rerum consideratio in nobis insignem quamdam admirationem perfectionum summi *Entis*, profundamque venerationem ejus in nos benignitatis necessario excitare debet, nisi quidem præjudiciorum pervicacia omnem in animo nostro veritatis pietatisque sensum plane extinxerit; certe modus & ratio, quibus fetus humanus sufficientem partium firmitatem adeptus ex ergastulo uteri materni in lucem deinde vitalem egredi solet, adhuc notabilioribus phænomenis comitatur. Tunc enim ex solo quodam instinctu naturæ homo recens nascendus perfectionem suam sentiens corpusculum ita invertit, & talem adcurate situm, nemine adjuvante, utplurimum occupat, ut angustissimas sane vias partium genitalium maternarum sub innumeris alicubi ad ossa circumposita offendendi periculis, moliminibus matris accedentibus, feliciter perrumpere, inque dias luminis auras prodire denique queat, adeo ut miraculo proximum viri harum rerum intelligentes semper judicaverint, quod non plures partus infelices quotidie contingant, quam quidem re vera observantur.

Licet autem adoranda quadam pro conservatione generis humani cura

ſummum ſapientiſſimumque *Numen* hac in re tam ſollicite proſpexerit & caverit, ut inter centum & plures partus vix unus & alter contra naturam obſervetur; permulta tamen tum a parte matris tum a parte infantis accidere queunt, ob quæ graviſſimum hoc opus non ſemper ad optatum finem vel tamen non niſi ſummo cum labore perduci poteſt, ſed vel mater vel fetus periculum mortis aut mortem ipſam ſubire cogitur, prout ejuſmodi caſuum tragicorum complura exempla celebriores & claſſici artis obſtetriceæ ſcriptores ubique loquuntur, modumque quo vel utrique vel mater ſaltem aut infans ex orci faucibus eripiendi ſint, uberius oſtendunt.

Inter ea vero impedimenta, quæ a parte matris inſignem quamdam incommoditatem & formidinem funeſti exitus huic negotio inferre valent, procidentia uteri ſine inverſione, nam altera hujus mali ſpecies non niſi fetu jamdum excluſo accidit, pro uno ex maxime terrificis omnino reputari debet. Utut enim hæc quoque labes magis extra tempus graviditatis vel brevi poſt partum, quam in feminis actu gravidis utplurimum ſe exſerat, quia in his primis geſtationis menſibus uterus potius aſcendit quam deſcendit, adeoque haud facile prolabitur, medio & ultimo graviditatis tempore vero ob molem & amplitudinem uteri a ſanguine in vaſis & ſubſtantia ejus coacervato & a fetu incluſo inſigniter adauctam tranſitus ſub oſſium pubis arcu non niſi difficillime ei conceditur, quæ hujus morbi in gravidis raritas procul dubio quoque in cauſſa eſt, cur cautiones ſub partu mulierum eo afflictarum obſervandæ apud auctores ſcientiæ obſtetriciæ minus frequenter adnotatæ deprehendantur: caſus clinico-practicus ſtatim recenſendus tamen abunde comprobabit, quod hoc malum in his, quæ utero gerunt, quoque non plane nunquam occurrat, ubi vero hoc in ſolatium ſexus infirmioris iterum cedere debet, quod tunc non ſolum omnis evadendi ſpes minime abjicienda ſit, ſed etiam, quod potiſſimum in hoc ſchediaſmate mihi demonſtrandum ſumſi, dum modo tempeſtivum auxilium externum non negligatur, partus hic ſæpe facilior minoreque cum dolore & vitæ periculo præſentaneo conjunctus eſſe ſoleat, quam dum uterus ſitum naturalem occupat, omniaque maxime ordinario modo procedere credimus.

Femina ſcilicet quædam XXX. fere annorum, conditionis tenuioris, ſtaturæ mediocris, habitus corporis paulo ſtrictioris, jam tertia vice in pariendi neceſſitate conſtituta, quæ cum primum fetum excluderet, ultra XXIV. horas quoque doloribus partus inſumſerat, ante aliquot menſes, dum adhuc phyſici ordinarii munere in patria fungebar, conſilium meum ſibi expetebat. De natura mali itaque unum & alterum expiſcans comperiebam, quod illa jam inde a veſpera diei præcedentis in negotio partus fruſtra occupata fuerit, omnibus doloribus ad id neceſſariis fere emanentibus, vel tamen valde debiliter & per vices rariſſimas recurrentibus, brevique evaneſcentibus, fetu de reliquo ex affirmatione matris & obſtetricis vivo & ſitu naturali conſtituto, ac capitis vertice egreſſum per os uteri materni non nihil apertum moliente; qui vero uterus totus extra abdomen parturientis inde a 2.

menſi-

mensibus sine insigniore violentia externa prægressa propendebat, liquorem quemdam mucosum per integrum illud temporis spatium subinde emittens, nec moliminibus obstetricis illum jam sub prima hujus mali exordia reponere conantis cedens. Ulterius deinde instanti mihi & subdubitanti, an fortasse debitus partus terminus nondum advenerit, liquor Amnii die præcedente circa vesperam jam dum totus effusus, calculusque parturientis jam non prima vice in hoc negotio occupatæ quoad omnia conveniens, omnem hæsitationem animo exemerunt. Nullus itaque dubitavi desiderio parturientis, quæ medicamentum dolores partus excitans rogabat, singulis momentis rite perpensis satisfacere, eique aliquot doses boracis Venetæ cum vehiculo ex temperatioribus aquis hystericis syrupo conveniente edulcoratis constante singulo semihorio sumendas ordinavi, utpote quod concretum mere salinum & sine ulla sanguinis exæstuatione tantummodo fibras stimulando operationem suam peragens, spem meam in tali casu hucusque nunquam frustratum est, ita ut myrrhatis, crocatis aliisque pellentibus acrioribus suppressionem lochiorum febresque uteri inflammatorias haud raro inducentibus hucusque facile carere potuerim. Jussi etiam, ut obstetrix doloribus partus hoc remedio excitandis probe attenderet, nec sub illorum remissione laborem continuare parturienti concederet, illis vero urgentibus os uteri antea butyro probe inunctum uno & altero dextræ suæ digito immisso modeste dilataret, fetus egressum hac ratione pro virili facilitando, manuque sinistra uterum a capite infantis versus abdomen parturientis repellendo. Suasi prætera, ut utero sub augmento dolorum se magis aperiente subinde tentaret, an non utriusque manus indice inter caput fetus & parietes uteri materni immisso istud ad aures vel maxillam inferiorem arreptum facta nonnulla rotatione una cum reliquo corpusculo successive extrahi queat, quæ vero molimina hac vice successu caruerunt. Ipse itaque parturientem adire, eamque ope mea juvare requirebar, quam quidem in summa rerum angustia deprehendi. In sella obstetricia considens dolores post usum pulveris supra indicati confertim orientes, & satis diu continuantes omni nisu promovebat, nec obstetrix aliquid in sua opera desiderari patiebatur, ore uteri nihilominus haud ultra amplitudinem thaleri minoris se aperiente, ita tamen ut caput infantis adcurate conspici tangique potuerit, uterus vero totus extra abdomen instar urcei vel utriculi propendebat quam maxime rubens & induratus, qui rerum status etiam continuabat, etsi interea quovis momento sacculos ex floribus chamomillæ paratos & lacti incoctos prævia expressione utero calide circumponere juberem. Ne itaque vires parturientis frustra perirent, ei lectum adstantem petere illique transversim incumbere concessi, talem tamen situm occupare jussæ, ut clunibus & thorace cum capite nonnihil elevatis musculi abdominales in statum relaxationis redigerentur. Hoc facto, uteroque interea oleo liliorum alborum continuo calide inuncto, os ejus statim insigniter se dilatare cepit, & licet parturiens interea gravi horrore corriperetur, adeoque de vita infantis nonnihil timendum videretur,

tamen poſt iteratum uſum pulveris ſupra nominati a chirurgo, quem arceſſere juſſeram, & neceſſariis cautionibus inſtruxeram, puellus vivus vegetuſque ſine inſtrumentorum nocivorum applicatione brevi poſt ſupra indicato modo extrahi potuit, qui tamen capite valde acuminato præditus deprehendebatur. Funiculo vero umbilicali una cum ſecundinis ſtatim extractis uterus collapſus ſine impedimento intra vaginam & pelvim retrudebatur, ad quem retinendum corporis requiem, fluxuque lochiorum abſoluto peſſarium continuo geſtandum puerperæ maximopere commendavi.

Quodſi jam integram difficilioris hujus caſus hiſtoriam paulo generaliori & intentiori contemplatione examinemus ſtatim patebit, quod in hac femina a puerperiis prioribus vagina & ligamenta uteri tam lata, illum ad oſſa pelvis præcipue ilei adnectentia, quam rotunda, quorum per annulos abdominales egreſſorum interventu inguinibus alligatur, inſignem quamdam relaxationem & debilitationem perpeſſa neceſſario fuerint, alias enim tam profunde uterus deſcendere, & ſinum pudoris penetrare haud valuiſſet. Hæ tamen cauſſæ per ſe vix ſufficientes videntur, niſi commiſſura oſſium pubis laxior vel totius etiam reliqua pelvis capacitas præter naturam adaucta in hac femina ſimul concurrerint, ſive illa a nativa & vitioſa quadam harum partium conformatione, ſive ab extraordinario & ſucceſſivo oſſium pelvim conſtituentium ſeceſſu deduci debeant. Licet enim extra tempus graviditatis prolapſus uteri, ut ſupra dictum, tam ob continuam ejus reliquarumque genitalium partium humectationem & relaxationem inde orientem, quam propter imperitiam & violentiam plerarumque obſtetricum hodie adeo frequenter in femellis maritatis occurrat, ut prout alii quoque obſervarunt, & experientia quotidiana confirmat, vix pagus vel minor civitas reperiatur, in qua non plures mulieres deprehendantur non ſolius vaginæ, ſed ipſius uteri procidentia laborantes, adeo ut jure mirari quis poſſet, quod hunc morbum tam diu olim viri harum rerum alias peritiſſimi in dubium vocaverint, cum tamen cuilibet uterum in cadavere feminino in ſitu naturali contemplanti & anatomice ſcrutanti ſtatim in oculos incurrat, quam laxe & minus firmiter ille cum partibus circumjectis conjungatur: graviditatis tamen tempore & præcipue ſub ultimis geſtationis menſibus, ut in noſtra parturiente accidit, ejuſmodi deſcenſus uteri ob rationes ſupra allegatas vix aliter quam cum clauſtrorum oſſeorum apertura vel amplitudine pelvis extraordinaria quadam conjuncta concipi facile poterit.

Poſtquam vero quacumque ex cauſſa uterus cum fetu incluſo ſemel extra pelvim elapſus fuerit, quilibet ſane perſpicit, quod deinde termino partus ingruente hic omnia expeditius & minori cum difficultate procedere debeant, quam ſi ille in ſitu naturali adhuc hæreret. Dum enim infans in ejuſmodi utero limites tranſgreſſo contentus exitum molitur *Primo* non amplius periculum incurrit ad oſſa pubis, ilei iſchiique vel coccygis alicubi offendendi, quod plerorumque partuum difficiliorum primaria cauſſa eſt, etiamſi fetus de reliquo naturali modo egreſſionem tentet, ſed vel capite vel humeris leviter

leviter ſaltem ad latus declinet, aut nimis toroſus ſit, debitave pelvis capacitas in matre ex vitio connato deficiat, oſque ſacrum & coccygis nimis introrſum curvetur. *Secundo* manibus obſtetricantis in ejuſmodi caſu inoffenſus conceditur acceſſus, ut uterum remediis oleoſis probe inungere oſque ejus digitis immiſſis dilatare, vel apertura ſufficiente ſponte inſecuta fetum ſine labore extrahere valeat, ſi ſitum perverſum ille occupet, repoſitionem ejus, ut artis eſt, ſine mora prius peragendo. Nemo vero ignorat, quam magnæ ſæpe difficultatis, & quantis cum parturientis doloribus conjunctum ſit, unum vel alterum tantum digitum & integram denique manum per partes genitales exteriores uſque in uterum debito loco intra pelvim hærentem immittere, iiſque fetum male diſpoſitum prævia repoſitione extrahere, dum v. gr. vagina tumore inflammatorio vel ſcirrhoſo correpta aut cicatricibus obſita eſt. *Tertio* hæ commoditates non eo ſolum tempore locum habent, dum embryo vivus & vegetus eſt, ſed etiam dum intra uterum hærens diem ſuum præmature obiit, potiſſimum utilitate ſua ſe commendant. Hic enim cuilibet practico pariter notum eſſe debet, quanta vi ab utero ſe in priſtinum ſtatum reſtituere conante ejuſmodi fetus mortuus nihil amplius reſiſtens conglomerari & ad oſſa pelvis impelli ſoleat, ita ut tunc ſæpe omnes fere encheireſes & operandi regulæ ab artis obſtetriciæ anteſignanis ſuppeditatæ eclipſin patiantur, virtuſque boni obſtetricantis nunquam magis quam illo potiſſimum tempore ſe cognoſcendam præbeat, quo nulla propemodum ſollertia & vi fetus anguſtiis uteri & pelvis impactus vel leviter ſaltem moveri, multo minus vero in ſitum convenientem reſtitui & extrahi integer illæſuſque poteſt, ſed frequenter admodum & quidem non ſine periculo partes circumjectas maternas ſimul lædendi tantum non diſcerpi debet, ut matris vita ſervetur ipſaque a periculoſo ejuſmodi onere liberetur. Omnia vero hæc impedimenta in parturientibus pari cum noſtra uteri conditione præditis omnimode ceſſant, cum, ut ſupra monui, obſtetrix ambabus manibus negotium in eis libere aggredi, fetumque adeo ſine impedimento & pro lubitu vertere, & denique eximere illæſum queat, quemcumque etiam ille ſitum antea occupaverit.

Hoc vero quoque ſimul quilibet æquus rerum arbiter concedat oportet, quod tunc omnis uteri calloſitas vel cancer aut gravior inflammatio aliave cauſſa ejus dilatationem impediens, quales vero conſtitutiones morboſæ ſub diuturniori hujus mali duratione facile contrahuntur, abeſſe debeat, alias enim non poſſet non vel leviſſimum obſtetricantis molimen in ejuſmodi parturientibus ſyncopen, convulſiones, gangrænam & alia ſymptomata funeſta excitare & unumquemque ab ulterioribus conatibus deterrere, omniaque conſilia irrita & fruſtranea reddere.

Paulo lentius hoc negotium hic quoque utplurimum procedere ſolet, præcipue ſi fetus præmature fato functus fuerit, adeoque motu ſuo opus adjuvare nequeat, quia uteri extra abdomen propendentis vis expulſoria ad fetum ſponte eliminandum ſummopere neceſſaria tunc utplurimum per ſe

debilior deprehenditur, tam ob refrigerationem externam, quam propter nimiam & doloris plenam fibrarum ejus tenſionem vaſorumque ſanguiferorum & nervorum uterinorum ſtrangulationem. Præterea vero ab actione diaphragmatis & muſculorum abdominalium adjuvari hic labor tunc amplius nequit, utero prolapſo penitus extra contactum eorum poſito: prout in noſtra puerpera ab intenſiſſimis quoque laboribus initio parum vel nihil plane in apertura oris uteri adaugenda effectum fuit.

In hac quoque uteri conditione melius eſt, ut femina lecto ſupra indicato modo incumbens pariat, quam ut ſellæ inſideat. Hoc ultimo enim caſu mater quidem exitum infantis conatibus ſuis fortius promovere poteſt, pondus vero uteri & embryonis propendentis adauctum conſtrictionem ſpaſmodicam fibrarum uterinarum neceſſario ſimul intendit, quæ itaque os uteri magis occludunt quam reſerant. Parturiente vero modo dicta ratione in lecto conſtituta os uteri ſucceſſive ſponte ſe aperit, ſpaſmique vagi ſtatim remittunt, ita ut juſto temporis articulo expectato fetus denique a quavis adſtante muliercula ſine difficultate extrahi queat. Eamdem ob cauſſam a prœmaturis conatibus obſtetricans hic eo magis abſtinebit, præcipue ſi os uteri nondum ſufficienter ampliatum deprehendatur, multo minus vero hoc negotium impetuoſe & violenter tractandum eſt, quia alias diſruptio uteri vaſorumque ab hypogaſtricis potiſſimum ad eum ablegatorum certo certius timenda eſſet.

Et hæc ſingula rite perpenſa abunde denique, ut opinor, comprobabunt, quod parturientium labes, cujus naturam hucuſque expoſui, ratione fetus haud adeo formidabilis ſit, ſed re tempeſtive & perite aggreſſa ſine ſanitatis & vitæ detrimento ei ſub hac quoque uteri materni conditione exitus in lucem parari queat, licet de reliquo illa intuitu matris complura pericula adferat, dum repoſitus poſt partum uterus ob inſignem vaginæ reliquarumque partium annexarum relaxationem tonumque fibrarum penitus deſtructum, leviſſima cauſſa externa accedente, facillime rurſus excidere & ſupra recenſita ſymptomata quin ipſam tabem & mortem denique inducere ſolet, niſi quidem prudenti cura & regimine adhibitis hæc ſingula præcaveantur.

LXXXI.

DISSERTATIO
CHIRURGICA,
DE
CAPITE INFANTIS ABRUPTO,
VARIISQUE ILLUD EX UTERO EXTRAHENDI MODIS.

Quam tuebatur

JOAN. CAROL. VOIGT,

GIESSENSIS.

Gieſſæ 6. Septembris anno 1743.

§. I.

INfima imi ventris cavitas, in qua vesica urinaria cum adnexis partibus, intestinum rectum, & in sexu sequiori uterus cum sibi connexis partibus tuto recondita hospitantur, a figura quam format ovali, pelvis nomine anatomicis venit [*a*].

§. I I.

Ad formandam hanc cavitatem contribuunt ossa coxæ, os sacrum & os coccygis, ossa coxæ quæ & innominata vocantur, sunt duo illa ossa irregularia, in imo trunci conspicua, quorum quodvis in junioribus ex tribus constat ossibus, mediante symphysi cartilaginosa s. synchondrosi eo in loco connexis, in quo magna illa, in facie hujus ossis externa, adest excavatio, cavitas cotyloidea aut acetabulum dicta; in adultis vero penitus concrescunt hæc ossa, nullo fere remanente synchondrosis vestigio; pars superior atque lateralis cujusvis coxæ ilium, anterior pubis & inferior ischium appellatur, ex quo situs horum ossium apparet. Partibus ossium ilii lateralibus jungitur os sacrum, aliis os basilare dictum, quia infima spinæ est pars, & quasi fundamentum, in quo notanda basis, s. pars superior lata, apex s. pars inferior, facies anterior concava, facies posterior convexa. Construitur os hoc, figuram triangularem referens, ex quatuor aut quinque officulis symphysi cartilaginosa junctis, quæ in adultis in unum concrescunt. Apici ossis sacri adnectitur os coccygis, a figura rostri cuculi ita dictum, ex quatuor quoque aut quinque in junioribus conflatum officulis, temporis successu coalitis. Prolixiorem horum ossium descriptionem qui desiderat, adeat celeberr. *Winslow* [*b*]. & laudatum a *Deventer* [*c*].

§. I I I.

Connexio horum ossium fit partim cartilaginum, partim ligamentorum ope: combinantur nimirum duo ossa coxæ s. potius pars eorum anterior, os pubis dicta, cartilagine quadam intermedia, quæ notante *Thom. Bartholino* [*d*] in mulieribus brevior quidem, sed duplo crassior existit, arctamque secundum *Dionis* [*e*] efficit horum ossium cohæsionem. Eadem synchon-

[*a*] Alienum forsan videbitur multis, quod pelvis descriptionem præmiserim; ast quam maxime necessariam pelvis cognitionem obstetricantibus esse, celeberrimus monet *Henricus* a *Deventer* Nov. lumin. obstetricant. cap. III.

[*b*] Exposition anatomique traité des os secs T. 1. §. 508. ad 517. 2. §. 573.

[*c*] L. c. cap. 3. pag. 14.

[*d*] Anat. lib 10. cap. 16. pag. 738.

[*e*] Traité des accouchem. lib. 3. c. 1.

chondrosi os sacrum ilii ossibus eo in loco adnexum est, ubi in quovis horum ossium magnæ duæ facies cartilaginosæ, inæquales, longæ, irregulares figuram literæ S. majoris aut avis capitis æmulantes, cernuntur. Symphysis cartilaginosæ beneficio, os coccygis quoque cum osse sacro cohæret, sed plerumque mediante cavitate [*f*] glenoidea articulari hoc os, experientia docet. Laxa est hujus ossis cum sacro connexio in feminis, magis quoque in illis recedit, quam in viris [*g*]. Ligamenta ad horum ossium combinationem symbolum suum contribuentia, sunt: (1) ligamentum superius, labio interno cristæ ossis ilii, & apophysi transversali ultimæ vertebræ lumbaris adnexum. (2) Ligamentum inferius anterius, faciei internæ cristæ ossis ilii, & apophysi transversali ossis sacri adhærens. (3) Ligamenta inferiora posteriora, labio interno tuberositatis ossis ischii & apophysibus transversis ossis sacri adnexa. (4) Ligamentum sacro-ischiaticum magnum a facie externa tuberositatis ossis ilii ad apophyses transversas ossis sacri, os ischii & os pubis tendens. (5) Ligamentum sacro-ischiaticum parvum, sacrum, coccygis & ischii os combinans. (6) Ligamentum transversale ossium pubis. Fusius de his ligamentis eorumque usu egit oculatiss. *Winslow* [*h*].

§. IV.

Dividitur (§. I.) pelvis communiter in partem superiorem s. latam, a parte superiore ossium ilii solummodo formatam; & inferiorem s. fundum, ab ossibus ilii, ischii, pubis, sacro & coccygis compositam. Ab artis obstetriciæ scriptoribus vero ad meliorem situs infantis cognitionem aliter adhuc dividitur pars inferior s. fundus pelvis, nimirum (1) in aperturam superiorem, ubi notanda posterius (*a*) portio superior s. basis ossis sacri, quæ cum ultima vertebra lumbari angulum [*i*] facit prominentem, (*β*) linea prominens a symphysi cartilaginosa ossium ilii cum osse sacro, usque ad eminentiam obliquam, a symphysi ossificationis ossis ilii & pubis formatam, excurrens, & partem largam pelvis a fundo discernens. (2) In partem pelvis mediam, posterius a portione media ossis sacri, ad latera a basibus ossium ilii & corporibus ischii una cum eorum spinis, anterius vero a corporibus & angulis ossium pubis conflatam. (3) In aperturam inferiorem, posterius ab apice ossis sacri, osse coccygis, ad latera a tuberositatibus ossium ischii, anterius a ramis ischii & pubis compositam.

§. V.

Capacitas, figura atque differentia pelvis jam consideranda sunt. Ad (§. I.)

[*f*] V. celeberr. *Heisteri* compend. anatomic, pag. 41. §. 127.
[*g*] *Bartholinus* l. c. cap. 15. pag. 737.
[*h*] L. c. Traité des os frais §. 105. seq.
[*i*] Angulus hic si nimis promineat, pelvis capacitatem imminuit, ideoque partui difficili & laborioso ansam præbet.

(§. 1.) capacitatem pelvis quod attinet, admodum illa variat, dum in aliis minor obſervatur, pro ratione ſubjectorum; exinde tamen non concludendum, quod in feminis majoribus amplior illa ſit, & anguſtior in minoribus, cum contrarium ſæpe experientia teſtetur: ſed quod in mulieribus pelvis ſemper latior exiſtat quam in viris, ut in graviditate extenſionis libertas utero concedatur. Figura pelvis in pleriſque eſt ovalis, pro ſubjectorum tamen diverſitate in aliis magis ad ovi, in aliis vero ad globi accedit ſimilitudinem. Magnam quoque inter pelves muliebres & viriles deprehendimus differentiam: (1) Etenim ilii oſſa latiora magiſque a ſe invicem remota atque diſtenſa ſunt in mulieribus quam in viris. (2) Os ſacrum feminarum magis retrorſum reclinatur. (3) Arcus quem rami inferiores oſſium pubis cum ramis iſchii formant major atque latior eſt in ſequiori quam virili ſexu. (4) Oſſa iſchii latius expanſa, atque tuberoſitates eorum oſſium non tantum introrſum verſæ ſunt in feminis quam in viris. (5) Denique & os coccygis [k] illis plus retrorſum inclinat, cum in viris magis flectatur antrorſum.

§. VI.

Vidimus qua ratione quarumque partium miniſterio pelvis efformetur cavitas; reſtat, ut, quid inde expectandum boni malive ſit, brevibus commemoremus. Legitimam decentemque cum oſſium prædictorum (§. 2. 3.) tum ipſius pelvis (§. 1. 4. 5.) conformationem, aliis ad partum faciliorem requiſitis rite conſtitutis, partus ſequitur facilis; aſt male iisdem conſtitutis, & in ſtructura læſis, mala multa incommodave naſcuntur, in quibus enarrandis tamen haud multus ero, cum celeb. a *Devent* [l]. rem ita exhauſerit, ut nihil ſuperaddi poſſit. Quæſtio igitur movenda venit: an nimirum hæcce (§. 2.) oſſa ſecedant in partu, atque dimoveantur nec ne? Si in re quadam artis obſtetriciæ auctorum adeſt diſſenſio, certe in hocce phænomeno inquirendo illa reperitur, ita ut ſtructuræ atque combinationis horum oſſium ignari, cui aſſentiendum ſit parti, neſciant; dum alii affirmativam, alii negativam conditionatam, alii plane negativam foveant ſententiam. Filo igitur Ariadneo, quo ex hocce labyrintho nos extricare poſſimus, forſan opus erit. Quare viſis in utramque partem quæ afferuntur rationibus, ſtatim, cui aſſentiendum ſit parti, declarabimus.

§. VII.

Primus horum oſſium diductionem affirmans, eſt ipſe medicinæ parens *Hippocrates* [m] qui de lumbis & coxendicis oſſibus, quod in partu didu-

Kkk 2 can-

[k] *Antrorſum nimis ſi inclinat hoc os partum reddit difficilem.* V. à *Deventer*. l. c. cap. 27. pag. 119. id. cap. 3. pag. 18.
[l] L. c cap. 27. pag. III. ſequent.
[m] Oper. ſect. 3 lib. de natur puer. pag. 247.

cantur, ſtatuit: hunc Galenus multique recentiorum ſecuti, horum oſſium divulſionem ac diductionem agnoſcunt. *Harvæus* [*n*] gravis alias Auctor, de hac diſtenſione prodit ſequentia: *Atque e matrice in vaginam prolabitur (materia aquoſa) partes quoque vicinæ laxantur, & diſtenſioni aptæ fiunt: quin etiam ſacri & pectinis oſſium cum coxendice copula, (quæ fit per ſynchondroſin) adeo emollitur & ſolvitur, ut dicta oſſa facile exeunti fetui cedant, & biantia regionem totam hypogaſtricam ampliorem reddant*: & in alio loco [o] ſequentia habet: *Simili quoque experientia edoctus aſſero, oſſa pubis ſæpe ab invicem in partu laxari, emollito eorum cartilaginoſo connexu, totamque hypogaſtrii regionem ad miraculum uſque ampliari, non quidem ab aquoſæ ſubſtantiæ profuſione, ſed ſua ſponte, ut fructus maturi excludendis ſuis ſeminibus ſolent hiſcere.* Negandum quidem non eſt, dolorum ope fetum fortiter inferiora verſus protrudi, an autem caput infantile (aut alia fetus pars) quod tanta duritie ac firma oſſium combinatione non gaudet ac pelvis oſſa, ſuperare poſſit reſiſtentiam horum oſſium, cartilaginibus atque ligamentis (§, 3.) unitorum, ego perſpicere nequeo; & quæ laxationis & emollitionis cartilaginoſi horum oſſium connexus ſubeſt cauſa; aquæ atque ſubſtantia illa mucida in partu effluentes hoc perficere nequeunt, dum nullæ notæ ſunt viæ, per quas talis materia ad dictas advehatur cartilagines: caput infantile propter laxam ſuorum oſſium connexionem, ab hiſce oſſibus potius poteſt comprimi, quam quod illa dimovere queat: Hujus veritatis exemplum partus præbet laborioſus, a prava oſſium pelvis diſpoſitione quandoque dependens, in quo caput ita comprimitur, acuminatur atque oblongatur, ut neceſſe quandoque ſit, manuum palpatione, vel melius faſcia crinali ſ. mitella quadam, deformato tali capiti, priſtinam atque ordinariam largiri figuram. Talem oſſium divulſionem ratione & experientia quoque affirmat [*p*] *Ambroſius Paræus: fetus* inquiens *in caput pronus in lucem prodit, magno cum ſuo propter corpuſculi mollitiem, tum matris propter cervicis uteri nervoſæ, & oſſium ilium ab oſſe ſacro, quo via fetui pateat, divulſionem, dolore. Alioqui, niſi ejuſmodi oſſa divellerentur, qui non modo gemelli duo, mutuo complexu ſibi mutuo cohærentes & conjuncti, ſed vel unicus fetus tam anguſto colli uteri ductu prodire & emergere poſſet; id ita eſſe, non ratio, ſed & experientia rerum perſuadet. Puerperas enim ſtatim a partu diſſecui, in quibus animadverti, oſſa ilii ab oſſe ſacro digiti intervallo diſtracta, quin etiam pleriſque parturientibus, quæ me auxilii in tam difficili conatu gratia advocarant, ſubjecta coccygi manu, certo & auribus hauſi, & contactu percepi crepitantium divulſionis vi oſſium ſtrepitum &c.* Ad confirmandam hanc ſuam ſententiam, addit exempla, ſibi ab honeſtiſſimis matronis narrata, quod cum dolore fragorem oſſium diſtrahentium perceperint. Sed quid contra rationem, experientia fultam, tanti viri? rationi contrariatur caput infantile, quod ipſe auctor cum toto cor-

[*n*] Exercit. de generat animal. pag. 498.
[*o*] L. c. Exercit. 58 p. 377.
[*p*] Oper. lib. 23. cap. 13. fol. 505.

corpore molle pronunciat, mollitiem autem hujus corporis resistentiam ossium pelvis superare, illisque divulsionem afferre non posse, jam dictum est. An vero valeat conclusio, in puerpera strepitum quemdam auribus hausi, subjecta coccygi manu crepitantium ossium percepi divulsionem. E. ossa ilii ab osse sacro divulsa sunt. Aliam fortasse strepitus hicce agnoscit causam? e. g. ossis coccygis secessionem: & licet coccygis os persæpe in partu recedat, illud tamen non sequitur; quoniam hoc os in partu retrocedit, ergo & ossa ilii ab osse sacro divelluntur. Nam alia est ossis coccygis, alia sacri atque ossium innominatorum cohæsio. Variis quoque rationibus ossium pubis in partu naturali distractionem probare nititur [n] *Severinus Pinæus*, & ad hujus sententiæ confirmationem historiam mulieris cujusdam [o] profert, in qua ossa pubis ita erant distracta, ut coxarum altera attolleretur, altera deprimeretur. Sed non opus est solutione harum *Pinæi* rationum, quoniam jam dudum illas solvit [p] *Laurentius*, qui [q] de horum ossium divulsione sequentem in modum disserit: *Quod si divulsionem simul passa fuerint, quomodo copulabuntur, quo glutine unientur, nova enim hypochondrosis fieri non potest.* Idem statuit *Guillemeau*, qui [r] per quadraginta fere annos praxin obstetriciam exercuisse, & plus quam quingentis feminis in partu opem tulisse, in omnibus vero partu difficili laborantibus diductionem horum ossium percepisse se testatur, addens: *In quibusdam insuper, quæ in partu obierant, illico post mortem sectione Cæsarea, ut fetibus conservarem vitam apertis, dicta etiam ossa separata atque diducta, ligamentis eorum mollibus admodum ac laxatis, vidi, quoniam hic locus maximam superimpositæ prementisque sustinet matricis partem.* Auctoribus jam allegatis consentiunt *Cornelius Stalpart* van der *Wiel* [s] & *Daniel Ludovici* [t] immo *Riolanus* [u) testatur, se plusquam trigesies in mulieribus mox a partu extinctis, præsentibus medicis & chirurgis, vidisse cartilaginem, quæ ossa pubis colligat, minimi digiti latitudine diductam, ita ut hiulca pubis ossa apparerent, si digito intus attrectarentur. &c. Et alio in loco [x], *cartilago* inquit, *duobus ossibus pubis interjecta, ad arctam commissuram est adeo robusta, ut non indigeat circulari & membranoso ligamento. Laudo tuum judicium de diductione istorum ossium & ossium ilium ab osse sacro, modo non scribas in difficili partu, quia vidi in omni partu, etiam facillimo diductionem istorum ossium.* Sed causam hujus diductionis in partu facillimo ego, cum cartilago ossibus pubis interjecta adeo robusta sit, perspicere nequeo.

[n] Opuscul. physiol. cap. 5. seq. p. 107. seq.
[o] L. c. cap. 8. pag. 126. seq.
[p] Historia anatom. lib. 8. quæst. 33. pag. 719.
[q] L. c. pag. ead.
[r] Traité des heureux accouchemens lib. 2. cap. l. pag. 295.
[s] Observat. rarior. cent. l. observ. 66. p. 290. seq.
[t] M. N. C. decur. 1. ann. 3. observ. 255. pag. 458.
[u] Anthropograph. l. 6. cap. 12.
[x] Animadvers. in Jo. Vesling. opuscul. anatom. p. 458.

§. VIII.

Ossa pubis in partu relaxari affirmat etiam *Wolfgangus Hefferus* (*y*) non autem credendum esse ait, hæc ossa in partu violenter divelli, sed successive relaxari, cujus rei initium circa septimum mensem fieri statuit: *Tunc*, addit, *natura de excludendo fetu sollicita, mucorem quemdam circa hæc loca generat, & mediante illo, ossa paulatim sejungit; quæ iterum post partum, lentore illo exsiccato & consumpto, coalescunt.* Mucor autem qui graviditatis tempore & in uteri orificio & in vagina generatur, per eam effluit, & nulla nota sunt vasa lentorem illum dictis ossibus advehentia. Notabilem vero ossium pubis separationem refert *Cornel. Solingen* (*z*) dicens: *Einer gewissen* 45. *jährigen Dame, so mit ihrem ersten Kind in Kindes-nöthen saß, half ich den* 12*ten May von einem todten töchterlein in gegenwart des Hn* Petri van Wouw *und* Gedeon d'Assignies, Med. Doctorum, *und befand, daß das* os pubis *einen guten finger breit von einander abgewichen war, und den* 15*ten Julii noch eins so breit. Als ich nun erwehnte Dame, nebst dem Hn.* d'Assignies, *wegen eines* Abcesses *so an dem obersten theil ihrer schaam sasse, verband,* observ*irte ich, daß derselben schaamseiten eingefallen, vor der heilung des vorerwehnten* Abscesses separ*irte sich ein splitter von dem* osse pubis *als ein stüwer groß.* (*) Sed partum horum ossium separationis fuisse caussam, dici non potest, siquidem illa post exclusum fetum crevit, quia die xv. Julii major fuit horum ossium diductio, quam partus tempore, quæ tamen, cum cessante caussa, cesset & effectus, hoc tempore adesse non debuisset, dum secundum auctorum opiniones, brevi post partum temporis spatio, hæc ossa iterum coalescunt. Idem hic auctor alio loco (*a*) affirmat, sibi per circumspectam attentionem & longam experientiam notum esse separationem & ossium pubis & ossis sacri, nunquam nisi in partubus admodum laboriosis & rarissime fieri. *Hildanus* (*b*) hanc diductionem plus aut minus fieri, secundum constitutionem parturientis & fetus conditionem putat, & in ipsa sua conjuge hanc diductionem observasse narrat. Cum *Cornelio Solingen* consentit *Paulus Barbette* (*c*) *nam ossa pubis* dicit: *non nisi in partu gravissimo & tunc quidem rarissime a se invicem secedunt &c. Danieli Sennerto* (*d*) vero arridet illa *Adriani* Spi-

(*y*) Hercul medic. lib. 7. cap 4. p. 405.

(*z*) *Sonderbahre Anmerckung von Frauens und Kinder* pag. 722. adnexus est tractatus ejus chirurgiæ germanice reddit: a philiatro quodam.

(*) Quædam femina quadraginta annos cura mea excisa est puellam mortuam, 12 mensis Maji, erat suus primus infans, coram Dn. *Petro van Wouw & Gedeon* d'*Assignies* Ch. D. reperi os pubis sese dilatasse, ad unius digiti latitudinem & decimo quinto mensis Maji idem factum fuit, quando curabam illam feminam coram Domino *Assignes* abscessum parti superiori Vulvæ observavi latus Vulvæ flaxidum esse. Ante sanationem illius abscessus sese separavit quasi squamam ad assis magnitudinem.

(*a*) In embryulcia pag. 35. & 36. a *Pencero* translata.

(*b*) Observat. chirurgic. centur. 6. observ. 34. fol. 547.

(*c*) Chirurg, part. I. cap. 23. pag. 59

(*d*) Practic. medic. lib. 4. part. 2. sect. 6. cap. 1.

Spigelii (*e*) opinio, qui ſe ex pluribus obſervationibus edoctum eſſe, ſcribit, oſſa pubis nec in omnibus hiſcere, nec in nulla, ſed in illis tantum, quæ partum habent difficilem & laborioſum, aut partes ad fetus egreſſum neceſſarias anguſtas ſunt nactæ: nec quoque ita a ſe dividi, ut a ſe mutuo dehiſcant, ſed ligamento laxiore reddito, adeoque ſequace ad extenſionem cartilagine non nihil hiare. Facilius autem id fieri poſſe ſtatuit, quoniam in partu difficili, maximis doloribus ſtipato, major humorum ſit affluxio, qua partes illæ molliores reddantur & laxentur. Sed unde partus laborioſus, ſi cartilagines emolliuntur, ligamentaque laxantur? Hoc enim modo fetui tranſgreſſuro patet via, ita ut fere impoſſibile ſit partum dari difficilem. Sed quid auctorum recenſione moror? Ex recentiſſimis ſolummodo quoſdam huc afferam: inter quos quam maxime eminet *Beckerus* (*f*) celeb. quondam Alsfeldenſium medicus, qui fetum majorem, quam ut per viam tam anguſtam tranſire queat, immo rimam ab oſſibus pubis & ilii formatam, portam dare ſatis anguſtam, hæcque oſſa igitur a perenni humore ita humectari macerarique credit, ut a fetu diſtendente ſenſim ſe & notabiliter in partu patiantur dilatari. Sed conſideratis oſſibus præfatis pelviſque muliebris a virili (§. 5.) differentia, via, quam oſſa pubis & iſchii formant, ſatis ampla & exitui fetus accommodata eſt, deinde & humor mucoſus, aliquot ante partum hebdomadibus demiſſus, ori uteri lubricando vaginæque parietibus illiniendis, & ſic præparationi harum partium molliorum, minime vero macerationi cartilaginum inſervit. Hac, de horum oſſium in partu ſtatu, opinione, veriſimilior eſt illa *Bouvarti* (*g*) galli, cui & D. D. *Gunzius* (*h*) aſſentit, dicens: *Poſſe autem eas ligamentoſas cartilagines, toto graviditatis tempore, ſenſim diſtendi, copioſiuſque affluente ſucco augeri & creſcere, ut plus, quam antea, a ſe invicem oſſa diſtent, probabile eſſe exiſtimo.* His tandem adjungo obſervationem DN. D. *Deiſch* (*i*) qui in theatro anatomico Argentoratenſi, oſſa pubis ad tres circiter lineas a ſe invicem diſtantia, vidiſſe ſe perhibet. *Negari tamen haud poteſt*, addit, *horum oſſium ſeceſſus facilius & ſæpius, in rachitide laborantibus Gallis* nouées, *quam in aliis ſubjectis contingere.*

§. IX.

Viſis jam (§. 7.) auctoribus, qui diductionem pelvis atque horum oſſium divulſionem in quovis partu fieri, aliiſque, qui quandoque, in partu nempe difficili ſ. laborioſo & præternaturali, id ſolummodo accidere affirmant, altera pars nunc audienda venit, quæ negative ad hanc quæſtionem (§. 5.) reſpondet. *Laurentium* jam (§. præced.) adduximus, dominus de *Marchett.*

(*e*) Corpor. fabric. lib. 2. cap. 24.
(*f*) In tract. de παιδιοκτονία inculpata ad ſervandam puerperam pag. 32. 5. 23. ſeq.
(*g*) Quæſtio med. an oſſa innominata in gravidis & parturientibus diducantur? Pariſiis
(*h*) Commentatio medico chirurgica de commodo parturientium ſitu Lipſiæ 1742.
(*i*) Diſſert. med. chirurg. de neceſſaria in partu præternaturali inſtrumentorum applicatione, Argentorat. 1740.

chett. (*k*) *Riolanum* refutat, & *Jo. Dolæus* (*l*) *legitimum partum* inquit, *præcedere debent aquæ illius in amnio detentæ effusio, non vero ossis pubis s. ossis coxendicis dilatatio, quam multi contra experientiam fieri credunt; quæ tamen ossa pubis firmiter in partu connexa manent.* Parturientibus mulieribus hæc ossa non disjungi, inquit *Andreas Vesalius* (*m*) & *Realdus Columbus* (*n*) risu magis quam reprehensione dignam illorum judicat sententiam, qui in vulgus proferre non verentur, ossa pubis in partu laxari atque dehiscere, ut facilius exeat fetus, *Nulla enim ratione dimoveri possunt, tantum abest, ut laxiter aperiantur scribit.* Huic *Paul. Spindlerus* (*o*) assentit: *ego dicens, induci nequeo, ut credam illa ossa in adultis tam firmo nexu cohærentia saltem laxari, multo minus divelli posse.* Ad quam sententiam probandam addit exemplum lanionis cujusdam uxoris, altera post partum die ex epilepsia mortuæ, ubi hæc ossa quam firmissime sibi invicem cohærentia vidit, ut neque distendi, multo minus divelli potuissent, nisi quis ea adhibitis malleo & cultro dividere voluisset. Gerras esse gerrarum, quas obstetrices de dehiscentia ossium pubis imprudenter non minus quam impudenter effutiunt, inquit *Andr. Ottom. Gœlicke* (*p*) & *Paulus Ammannus* (*q*) contra medicos quosdam & obstetrices, ossa pubis in partu non diduci, multo minus disjungi, rationibus defendit. Multos quidem affirmare, ossa pubis in parturientibus relaxari, sed absque ratione & experientia, scribit *Georg. Francus* de *Franckenau* (*r*) idem tribus quatuorve de mortuis quas dissecuit testatur *Jobus* a *Meckren* (*s*). Sed maxime mihi arridet illa *Theodori Craanenii* (*t*) sententia; *triplicem* inquientis *apud auctores hac dere reperimus sententiam: alii statuunt in omni partu ossa pubis a se invicem separari atque secedere, ut grandiori fetui detur transitus; alii voluere id non fieri nisi in difficili partu, alii denique affirmarunt, illud fieri in nullo, quod ultimum & nos affirmamus, quia concipi nequit, quo modo molliusculum infantis caput, ossa pubis crassissima, cartilagine in medio juncta, possit a se invicem divellere, quibus separandis vix acutissimum ferrum, & vires humanæ sufficiant, cum caput infantuli sit admodum molle, ita ut facile quasvis figuras induere, & ad quasvis vias se accomodare possit. &c.* E multis unum adhuc placet afferre, clariss. *Dionis*, qui (*u*) inquit: *J'ai toujours trouvé ces os unis par des cartilages, que le plus fort scalpel avoit de la peine à couper. Ce qui les a jettés dans cette erreur, c'est qu'ils ne croyoient pas*

(*k*) Anatom. cap. 8. pag. 86.
(*l*) Encyclopæd. med. lib. 4. cap. 7. pag. 934.
(*m*) Anatom. lib. 1 cap. 28. pag. 152.
(*n*) De re anatom. lib. 1. cap. 28. pag. 152.
(*o*) Observ. 76. Shol. pag. 142.
(*p*) Medicin. forens. specim. 4. §. 29. pag. 73.
(*q*) Parænes. lib. 5. part. 2. sect. 1. §. 13. pag. 351.
(*r*) Satyr medic. 8. §. 2. pag. 142. & 165.
(*s*) Observat medic. chirurg. 58. pag. 272.
(*t*) Oeconom. animal. de exortu homin. quæst. 31. pag. 299. seq. & tract. de homin. cap. 253 pag. 259. seq.
(*u*) Traité des accouchem. lib. III. cap. 1. pag. 202.

pas l'espace, que ces os forment à la partie inférieure de l'hypogastre, assez grand pour laisser passer un enfant. &c. Huic *Mauriceau* (x) consentit, qui in refutando *Riolano* atque *Paræo* sequentem in modum differit. *Il n'est pas neanmoins difficile de juger, qu'il ne les a jamais vûs de la sorte, qu'en imagination, puisqu'il offre de se dedire & se soumet à croire, que ces os ne se separent pas si on lui peut faire voir, que la tête d'un enfant nouveau né puisse sortir par ce large espace, qui est entre les os pubis, l'os sacrum & ceux de l'ischion. C'est pourquoi donnons lui la satisfaction qu'il désire, & à tous ceux qui sont de son opinion, qui est très facile a refuter par l'expérience, qu'il demande; car si nous examinons de près la différente figure, & la structure de ces os, entre le squelet d'une femme & celui d'un homme, nous trouverons qu'il y a un plus grand espace vuide, & une distance de l'un & de l'autre de ces os, bien plus considerable aux femmes qu'aux hommes; & que pour ce sujet la plus petite femme a les os de l'ischion plus éloignés l'un de l'autre, que le plus grand homme. Elles ont toutes aussi l'os sacrum plus en dehors, & les os pubis plus applatis: ce qui rend la sortie de cette capacité bien plus large, & suffisante pour donner issuë à l'enfant dans le tems de l'accouchement. Elles ont encore outre cela les os des isles beaucoup plus renversés en dehors, afin que dans la grossesse la matrice ait plus de lieu pour s'étendre vers les côtés, & qu'elle soit supportée plus à son aise par cette disposition qu'on peut voir representée en la figure suivante.* Ex qua figura conjecturare licet, non opus esse divulsione horum ossium, quod laudatus Auctor (y) experientia comprobat, dicens: *J'ai bien remarqué cela autrefois dans l'Hôtel-Dieu de Paris en un grand nombre d'accouchemens que j'y ai faits. Quand les femmes qui y sont pour faire leur couche, commencent d'être en travail, elles vont en une chambre, qu'elles appellent le chauffoir, auquel lieu on les accouche toutes sur un petit lit fort bas, & fait exprès, où on les met devant le feu; puis aussitôt que leur besogne est faite, on les mene coucher dans leur lit, qui est quelquefois assez éloigné de cette chambre, auquel elles vont toutes fort bien à pied, ce qu'elles ne pourroient jamais faire, si leurs os pubis, ou ceux des iles, avoient été separés l'un de l'autre.* Et si hæc ossa in partu diducerentur, quomodo uxores militum statim post partum castra possent sequi? & certe prostibula illa, quæ clam pariunt, enixo pusione e vestigio aufugere non valerent, hisce ossibus diductis: *hoc enim si esset*, inquit *Nenterus* (z) *feminæ post partum pedibus insistere nequirent.*

§. X.

Sed ne nimis prolixi in placitis auctorum recensendis simus, nostram jam, præmissis sequentibus, suppeditabimus sententiam.

1. In quavis luxatione, divulsione, &c. requiritur causa externa tam

(x) Traité des maladies des femmes grosses. Tom. I. lib. 2. cap. 1. pag. 208.
(y) L. c. pag 210.
(z) Phisiol. medic. cap. XI. membr. 3. pag. 348.

fortiter agens, ut adnexio, cohæſio &c. oſſium, quæ ope ligamentorum; cartilaginum &c. fit, inde aliquo modo deſtruatur, laxatis, diductis & violenter prius extenſis ligamentis, cartilaginibus.

2. Si cohæſio, adnexus &c. partis ſuperat cauſam agentem, dislocatio fieri nequit.

3. A congeſtione humorum verſus articulationem aut aliam oſſium cohæſionem quoque fit luxatio, ſeparatio &c. attamen externa debet accedere cauſa, quamvis leviſſima ſit.

4. Ubi congeſtio humorum, ibi partes inveniuntur poroſæ magis a dilatatione vaſculorum.

5. In cartilaginibus vaſa ſunt ſubtiliſſima, exiliſſima, ſenſum fere fugientia.

6. Mucus quoniam eſt liquor craſſior, vaſa exiliſſima intrare nequit.

7. Oſſa diducta atque dislocata ita ad ſe mutuo combinari, ut ſibi invicem exactiſſime reſpondeant, atque ſibi invicem adunata ſervari debent, ſi eorum accretionem expectare velis & combinationem.

8. Luxato, dimoto, aut fracto oſſe debilitatur & ceſſat motus membri, ita ut nec inniti illi poſſis.

9. Os ſacrum eſt baſis totius ſpinæ dorſi, & cum oſſibus innominatis conſtituit totius corporis baſin. E. diductis atque divulſis hiſce oſſibus, incedere impoſſibile eſt.

10. In oſſe diducto, fracto, fit continui ſolutio, ex vaſis continui ſolutionem paſſis effluit liquor gelatinam æmulans, qui temporis ſucceſſu induреſcit, & calli nomine venit.

11. Fortiſſima eſt cohæſio oſſis mediante callo, ita ut in hoc loco poſtmodum, maxima quoque adhibita vi, oſſa frangi nequeant. E: Oſſa ilii atque pubis aliquoties divulſa, in reliquis partubus a ſe invicem ſeparari nequeunt.

12. Corpus molliuſculum, corpori duriori firmiter impactum, aut quomodocumque admotum, hoc e ſede ſua dimovere non valet, ſed molle a duriori corpore comprimi, experientia dictitat.

13. Oſſa cranii fetus, penitus nondum indurata, mediantibus adnectuntur ligamentis, quo fit, ut caput infantile molle reddatur, ita ut variis cedere modis, comprimi atque elongari poſſit, id quod in quovis fere partu difficili conſpicitur & laborioſo.

14. Oſſium horum diductio diu ante partum fieri nequit, quoniam fetus a mole aquarum ſuſtentatur, & per conſequens oſſibus pelvis non adeo fortiter incumbit.

15. Tempore partus hoc non fit, quia cauſa impetum faciens non ſufficit ad ſuperandam horum oſſium reſiſtentiam (n. 1. 2. & 12.).

16. Fetus prono capite oſſibus pubis imminens, partum quidem difficilem & laborioſum efficit, ſed minime horum oſſium diductionem cauſatur, id quod experientiæ.

17. Ilii

17. Ilii tuberositas impedit, quo minus sacrum os retrorsum cedere possit.

18. Ossium pubis divulsio, servato osse sacro in sede sua naturali, fieri nequit, & si fieret hæc diductio, nullum inde exsurgeret emolumentum, quoniam pelvis hoc modo vix ampliari potest.

19. Parvæ etiam feminæ cavitate atque pelvis capacitate majori gaudent præ viris licet robustissimis, nisi adsit præternaturalis horum ossium constitutio.

§. XI.

Paucissimis nunc de differentia, quæ infantile & adulti intercedit caput, agendum, quo quæstioni (§. 5.) satisfacere possimus. In sceleto ossa cranii adultorum, ope suturarum, partim verarum, partim spuriarum, ita cohærere atque sibi invicem arcte adnecti videmus, ut eorum separatio atque a se invicem diductio maximam semper exposcat vim: e contra si caput inspicimus infantile, ossa ad perfectionem nondum perducta molliora cernimus, immo in quibusdam locis ossificationis defectum deprehendimus. Os enim frontale eorum in duas per longitudinem divisum est partes æquales, quæ mediante aponeurosi illa, totum cranium cingente (*a*) & pericranio sibi mutuo adnectuntur, eadem hacce substantia tendineo membranacea, duo hæc ossa frontalia ossibus duobus bregmatis s. sincipitis connectuntur; quæ quatuor ossa in medio combinationis relinquunt spatium quadrangulare fere, de ossificationis defectu testante, quod tamen dicta membrana, cranium cingente, tegitur; eo in loco, qui fontanella dicitur, pulsus arteriolarum cerebri exactissime persentiri potest. Pari modo ossa temporalia sincipitis ossibus, hæc vero occipiti s. lambdoideo ossi combinata atque adnexa cernuntur, ita tamen, ut in quolibet horum ossium ossificationis defectus probe observari queat. Alias differentias B. L. non desideret, cum hæ sufficiant ad præfixum scopum, plures qui scire cupit adeat *Hirschelium* (*b*).

§. XII.

Quodsi nunc ea, quæ de ossibus eorumque vinculis, de pelvi ejusque capacitate, figura atque differentia (§. 2. 3. 5.) ac capitis tandem infantilis constitutione (§. 11.) diximus, intueamur, ac cum iis, quæ ex variis auctoribus, pro stabilienda ossium pubis divulsione adduximus, probe conferamus, cum celeb. D. D. *Friedio* (*c*) merito concludimus, hanc diductionem in partu naturali nunquam necessariam esse, (pelvi bene constructo) quoniam (1) exitus pelvis in feminis multo major est quam in viris, uti ex

 figura

(*a*) *Winsl.* l. c. Traité de la tête Tom. 4. §. 196. sq.
(*b*) Diss. de præcipuis partium fetus ab illis adultorum differentiis præs. *Saltzmanno* Arg. 1719. & id: parte poster. de ead materia Argentor. 1719.
(*c*) Coll. MS. ad *Dionis* traité des accouchemens. lib. 3. cap. 1. p. m. 140.

figura D. *Mauriceau* (*d*) optime autem ex accurata pelvis muliebris contemplatione atque cum pelvi virili comparatione apparet. (2) Quia caput infantile ita formavit Omnipotens *Creator*, ut laxa ſit oſſium cohæſio, (§. 10. 11.) quo, capite exitui pelvis dolorum ope intruſo, cranii oſſa ſupra ſe invicem repere, & caput hoc modo oblongari atque acuminari pro neceſſitate poſſit: hanc autem capitis compreſſionem ita fieri, in omni obſervari poteſt partu naturali: nam capite exitui pelvis inhærente, tactu nunquam fontanellæ locus explorari poterit, quoniam capite infantili compreſſo, a cranii oſſibus, propius ſibi accedentibus, hic locus tegitur, ſtatim autem poſt partum tactui ſeſe rurſus offert. Eam enim ob cauſam infantilia capita eſſe aperta, non ſine ratione affirmat *Deventer* (*e*) dicens: *Obiter hic annotabo: infantibus non abs re capita eſſe aperta, hoc eſt, cranium non ex uno continuo oſſe conſtare, nec undique tunc temporis æque durum eſſe, ſed circa ſuturas adhuc membranoſum ſaltem, imprimis autem vertex mollior & membranoſus exiſtit, ut ſcil. in iſtiuſmodi occaſione oſſa capitis cranium conſtituentia arctius coire, quin & ſuper ſe invicem contrudi queant, caputque oblongum fingi, id quod fieri non poſſet, ſi oſſa cranii compacta & arctius connexa eſſent, ſicuti poſtea fit, ſi adoleverint quodammodo infantes; unde concludimus: parvam ſ. arctam nimis pelvim non ſolum cauſam partus difficilis, ſed & obitus præbere poſſe & matri & infanti, niſi artificioſa manu partus excluſio fiat.* Immo nec in partu difficili & laborioſiſſimo, uti aliquoties obſervavi, hæc oſſa divelli, vel ex hoc ſolo pateſcere, autumo, quoniam anguſtior juſto pelvis capacitas ſæpius partus difficilis cauſſa exiſtit, quod tamen fieri haud poſſet, ſi nominata ſæpius oſſa diducerentur, hac ipſa autem eorumdem diductione pelvis ampliaretur cavitas atque ſic dyſtociæ removeretur cauſſa: alias enim nullus obſervaretur partus difficilis a nimis anguſta pelvis capacitate talis, ſed contrarium docuit cit. *Deventer* (*f*) Hanc ob cauſam nunquam hæc oſſa dislocari atque divelli, & ſi quandoque, ſed rariſſime, diducta atque diſtantia ſunt obſervata, minime tamen hanc divulſionem fetui, ſed longe alii adſcribendam eſſe cauſſæ, cenſeo. v. gr. rachiticis afflictionibus.

§. XIII.

Tractandorum ordo requirit ut uterum nunc ejusque vaginam ac partes cum illis connexas conſideremus. (§. 1.) Eſt autem uterus corpus piriforme, cavum, exterius albidum, mediocriter ſolidum, copioſiſſimis vaſis inſtructum, elaſticum, in hypogaſtrio ſ. pelvis cavo, inter veſicam urinariam & inteſtinum rectum ſatis libere abſque firmiori adnexu ſitum, ſemini recipiendo, ovulo fovendo, embryoni & fetui nutriendo, illi cum ſecundinis

(*d*) L. c. lib. 2. cap. 1. pag. 209.
(*e*) L. c. cap. 27. pag. 112. ſeq.
(*f*) L. c. cap. 27. pag. 111. ſeq.

nis excludendo expellendoque, nec minus ſanguini menſtruo ac lochiali excernendo, dicatum.

§. XIV.

Ligamentorum, quibus uterus vicinis adnectitur partibus, & in ſede ſua immobilis detinetur, libera manente parte anteriore & poſteriore, duo vulgo numerantur paria, lata & rotunda. Duæ illæ peritonæi duplicaturæ, lateraliter fundo uteri alligatæ, alæ veſpertilionum alias vocatæ, ligamenta ſic dicta lata conſtituunt uteri, quorum beneficio uterus meſenterio, portionibus muſculorum pſoas, & ſecundum nonnullos oſſibus ilii aliiſque partibus vicinis adjungitur, includunt hæc ligamenta tubas fallopianas & ovaria muliebria. In magna hacce duplicatura collocata deprehendimus ligamenta rotunda, teretia melius vocata, quæ nil aliud ſunt quam congeries vaſorum tam arterioſorum quam venoſorum, cum vaſis uteri communicantium. Egrediuntur hæc ligamenta e lateribus uteri peritonæo circumdata, atque per annulos muſculorum abdominalium tranſgreſſa, in ſubſtantia adipoſa inguinum & alarum vulvæ diſparent. Uſus ligamentorum in genere eſt, uterum in ſua ſede tenere, & quidem latorum, ne ad inferiora prolabatur, rotundorum ne in hoc vel illud latus inclinet, quibus (*g*) cl. *Deventer* alium addit uſum non ſine ratione, quod nempe uteri poſt partum adjuvent conſtrictionem; illum autem, cujus *Dionis* meminit (*h*), inter figmenta referri non ignoramus.

§. XV.

Figura gaudet uterus turbinata ſ. aliquomodo piriformi compreſſa, fibris ac membranis ſubſtantiam quamdam fibroſo ſpongioſam formantibus, quibus vaſa ſanguifera copioſiſſima intertexta ſunt. Arterioſa vaſa proveniunt partim ab arteriis ſpermaticis, in ovaria tubaſque fallopianas, & quoad partem in uterum ſeſe immittentibus, partim ab hypogaſtricis ſ. iliacis internis, quæ ramos quoſdam arteriæ pudendæ internæ ſ. pudendæ hypogaſtricæ dictæ, per portiones laterales ad omnes uteri partes tam internas quam externas ablegant, eaſdemque in tota ejus ſubſtantia ubique & undique diſtribuunt: his accedunt arteriæ pudendæ externæ, utrinque ab arteria crurali oriundæ, in partibus generationi dicatis externis diſtributæ, ramulosque ad uterum mittentes. vid. *Winslow* (*i*). Vaſa venoſa accipit uterus a venis ſpermaticis, pudendis externis, quoad maximam vero partem a venis hypogaſtricis ſ. iliacis internis, ſub venarum pudendarum hypogaſtricarum nomine venientes (*k*). *Winslow*. Hæc utriuſque generis vaſa copioſos faciunt inflexus, multiplices intertextus, mirificaſque vaſorum compli-

(*g*) Cap. 4. pag. 24.
(*h*) Anat. ſect. 2. demonſtrat. 4. & traité des accouchem. lib. 1. cap. 2.
(*i*) L. c. Tom. 3. traité des arteres & Tom. 4. §. 614. ſeq.
(*k*) L. c. Tom. 3. traité des veines.

plicationes ac plurimos inſuper plexus reticulares, ita ut non ſolum vaſa unius lateris ſibi invicem per anaſtomoſes conjungantur, ſed & ramificationes dextri lateris cum vaſis ſiniſtri lateris communicent. Omnes hæ anaſtomoſes eum in finem adornatæ ſunt, ut ſanguini, vaſis quibuſdam obſtructis, liberior per alia vaſa concedatur tranſitus, incurvationes autem & inflexus tortuoſi eorumdem vaſorum faciunt, ut tempore graviditatis uterus eo commodius magnam in molem excreſcere diſtendique poſſit. De venis uteri porro notandum, quod valvulis careant, id quod regurgitationem ſanguinis venoſi verſus principia horum vaſorum, i. e. ramis verſus ramulos facilem reddit, & per conſequens efficit, ut ſanguis pondere ſuo in principia venarum & fines arteriarum agere, hæcque vaſa expandere poſſit. Nervi uterini oriuntur a nervis lumbaribus, ſacris & ſympathetico magno ſ. intercoſtali, mediante quo uterus cum omnibus infimi ventris viſceribus aliiſque partibus communicat, uti ex hyſtericarum pathematibus patet. Vaſa lymphatica, olim in brutis obſervata, ſed a celeberr. *Morgagnio* (*l*) in utero muliebri experientia nunc confirmata, inveniuntur utplurimum circa uteri orificium, ſed ſolummodo in gravidis, in quibus & mihi aliquoties ea videre licuit. Vaſa lactea utero ineſſe, affirmant *Ant. Deuſingius* (*m*) *Thom. Bartholinus* (*n*), *Isbrand. Diemerbroeck* (*o*) Sed vereor ne vaſa lymphatica, quæ ab utero ad ciſternam chyli tendunt, viris hiſce impoſuerint, ita ut pro lacteis venditentur, cujus erroris exempla non raro proſtant, teſte *Bartholino*, qui vaſa lymphatica hepati propria, pro ramulis lacteis e meſenterio ad hepar pergentibus habuit.

§. XVI.

Magnitudinem uteri quod concernit, admodum illa ratione ætatis, aliarumque circumſtantiarum v. gr. excretionis lunaris, variat, plerumque tamen ejus longitudo in adultis trium digitorum, latitudo vero, in fundo ſcilicet & corpore, duorum, in cervice vero unius digiti latitudinem æquat. Pari ratione de craſſitie uteri dicendum, quod admodum ſit diverſa, plerumque tamen in adultis ſeſquipollicis craſſitie, in virginibus autem adhuc minori invenitur. Defenditur uterus ſuper extenſa peritonæi membrana; interior autem ejus cavitas, quæ triangulum fere oblongum format, vix minoris capax amygdalæ (*p*), nunc major nunc minor, ratione ipſius uteri magnitudinis, invenitur, inveſtiturque membranula admodum tenui, multis orificiis ac foraminulis pertuſa, quæ nihil aliud ſunt quam extremitates vaſorum ſanguiferorum: in angulis hujus cavitatis ſuperioribus, uteri nempe fundo, duo conſpiciuntur foraminula, ſubſtantiam uteri perforantia, vix

ſetam

(*l*) Adverſ. anatom. IV. animadverſ. 43. pag. 76.
(*m*) Diſſert. de lacte. it inſtitut. anat. pag. 7. c. 3. §. 16.
(*n*) Tract. de lacte. it. anatom. ref. lib. 1. cap. 28.
(*o*) Anat. l. 1. cap. 17.
(*p*) Celeberr. *Jo. Gothofr.* de *Berger* phyſiol. medic. pag. 454.

ſetam admittentia, quæ ſunt tubarum fallopianarum orificia. Tertius angulus canalem complanatum, minus anguſtum, collum uteri perforantem, & in extremitate hujus colli per hiatum quemdam tranſverſalem ſeſe terminantem format: in hoc canale cervicem uteri perforante, multæ conſpiciuntur lacunæ, plicæ atque rugæ, nec minus fibrarum quarumdam ſeries, tam longitudinalium quam tranſverſalium a *Morgagnio* (*q*) delineatæ, pro anguſtiori reddenda uteri cervice. Multi præterea hic loci inveniuntur globuli ac corpuſcula ſphærica a D. *Naboth* (*r*) falſo pro ovulis habita, ſiquidem nil aliud ſunt quam hydatides. Adſunt quoque glandulæ mucum quemdam ſecernentes, qui graviditatis tempore canalem hunc obturat.

§. XVII.

Dividitur uterus in fundum ſ. partem ſuperiorem, corpus ſeu partem mediam, & cervicem ſ. partem infimam acuminatam. In ima hujus cervicis parte notanda rima illa tranſverſalis, in cavum cervicis atque uteri hians, orificium uteri dictum; dividit hæc rima cervicem uteri in duas partes, quæ labia uteri vocantur, ita ut unum ſit labium anterius alterum vero poſterius, vel unum ſuperius alterum inferius; hoc orificium una cum ſuis labiis rictum tincæ piſcis ſ. catuli canini optime refert, denſum eſt hoc orificium, membranis ſinuatis & corrugatis conſtans, quo dilatari & conſtringi queat, quam actionem adjuvant fibræ illæ §vo præced. deſcriptæ. Ambit uteri cervicem, ita ut orificium in medio quaſi pendulum ſit, canalis quidam membranaceo muſculoſus, a collo uteri ad orificium urethræ & finem inteſtini recti fere exporrectus, uteri vagina dictus, qui longitudinem ſex vel octo digitorum tranſverſorum in adultis æquat, diverſa gaudet amplitudine, in diverſis caſibus: connexa eſt hæc vagina anterius cum collo veſicæ urinariæ & urethra, poſterius vero inteſtino recto adhæret. In cavo illius multæ conſpiciuntur rugæ, major tamen harum quantitas in virginibus quam in nuptis, aut illis quæ coitu abutuntur, deprehenditur. Glandulæ denique lacunæ ſ. oſcula in hoc cavo ſunt notanda, mucum quemdam ſecernentes pro lubricanda vagina inſervientem; in parte anteriore hujus vaginæ reperitur circulus quidam membranaceus in medio perforatus, hymen dictus, cujus defectum carunculæ myrtiformes, a rupto hymene originem trahentes, reſarciunt. Totam vaginam in parte anteriori circumdat muſculus ſphincter ſ. vaginæ conſtrictor, a ſphinctere ani ortus. Adhærent huic muſculo corpora cavernoſa clitoridis. A partibus mulierum internis, ad externas, quarum cognitio obſtetricantibus quoque neceſſaria, nunc progrediendum eſſet, niſi id prohiberet inſtituti ratio. Nomina eorum ſolummodo apponere placet, quoniam ulteriorem eorum deſcriptionem & uſum B. L. in anato-

(*q*) L. c. adverſ. 1. tabul. 3.

(*r*) Diſſ. de ſterilitate & *Fried. Hoffmann.* medicin. ration. ſyſtem. T. I. lib. 1. ſect. 2. cap. 12. pag. 240. ſeq. §. 15.

anatomicorum libris fuse inveniet: referuntur autem ad partes generationi inservientes sexus sequioris externas, mons veneris, duo labia, fissura s. rima magna, clytoris cum præputio, nymphæ, orificium urethræ, introitus vaginæ, frænulum, fossa navicularis, & perinæum, s. intermedium illud inter vaginam & anum.

§. XVIII.

Multum differt uterus gravidus, a non gravido, §. 12. seq. descripto, figura, situ, magnitudine, ligamentorum atque orificii ratione, & densitate. Figura diximus gaudere uterum (§. 14.) turbinata, ast in gravido non semper una eademque conspicienda est figura, modo enim illa magis ovalis est, modo ad piri magis accedit figuram, ratione quem fovet hospitis. In hypogastrio uterum situm esse (§. 12.) monuimus, ita nimirum, ut ejus fundus ultra basin ossis sacri non excurrat, neutiquam vero furibundi animalis instar, omnes corporis regiones pervagetur. Post conceptionem autem sensim sensimque increscit uterus, extenditur, ampliatur & dilatatur ita, ut cum fetus augmento sua quoque capiat incrementa uterus, donec usque in tantam excrescat molem, cui excipiendo pelvis capacitas non sufficit: altiora igitur petit, & in regionem epigastricam ad umbilicum fere usque ascendit, ita ut maximam ultimis gestationis mensibus referciat infimi ventris capacitatem. Magnitudinem uteri admodum diversam esse (§. 15.) posuimus (*s*) ex jam dictis vero facile unusquisque perspiciet, magnitudinem uteri gravidi multum ab illa non gravidi differre, & gravidos quoque inter se distinctos esse & magnitudine & capacitate, ratione graviditatis temporis. Uteri gravidi ligamenta a non gravidi quoque discrepant, sed non propterea solum, quod ligamenta extendantur atque elongentur, sed potius ideo, quoniam in utero non gravido, ligamenta uteri fundo ipsius (§. 14.) adnexa sunt, in gravido vero inferiori uteri parti propiora sunt (*t*), id quod clare demonstrat, fundum uteri ita constitutum esse, ut magis extendi ampliarique possit, parte infra ligamenta sita. Recte igitur concludit *Deventer* (*u*) fundum magis extendi, parte reliqua: *Si uteri fundus*, sunt verba ejus, *supra ligamenta duplo plus longior est quam infra ligamenta ad vaginam usque, & contra, infra ligamenta uterus non impragnatus duplo plus major est quam supra, tunc sequitur hunc uterum in fundo quadruplo plus extensum esse, quam infra ligamenta: Si ergo totus uterus, habita proportione amplificando, duplo, vel triplo major evadit, sequitur fundum congruenter amplificatum octuplo vel duodecuplo plus supra ligamenta extendi, quam infra.* Hæc uteri mutatio & ascensus dum contingit, efficit, ut uterus vario modo locum suum mutare atque obliquari possit, ligamentis variis a caussis in uno latere extensis, in altero vero plus strictis; obliquationi autem uteri magis adhuc favet & hoc, quod

(*s*) *Mauriceau* l. c. cap. 4. pag. 19. *Heister.* l. c. pag. 103.
(*t*) A *Deventer* in fig. cap. 7. pag. 28. adnex.
(*u*) L. c. cap. 9. pag. 40. seq.

quod ligamenta, fundo uteri plus reliqua parte extenſo, impedire non poſſint, quo minus vel antrorſum nimis inclinet vel retrorſum, vel ad latus nimis flectatur uterus, id quod prave uterum ſitum eſſe, obſtetricantes dicunt, quæ prava uteri poſitura partus difficilis quoque exiſtit cauſſa [x]. Varias quoque uteri orificium ſubit mutationes cum ſuis labiis, ita ut diverſimode diverſis graviditatis temporibus tactui ſeſe ſiſtat. Statim enim poſt conceptionem gelatina illa mucida (§. 15.) e glandulis in introitu uteri ſitis excreta, hanc rimam tranſverſalem occludit atque obturat, ita ut conſtrictis labiis penitus fere obliteretur hæc rima, imprimis in illis, quæ prima vice ſunt gravidæ, cervix deinde uteri elongatur, dureſcit, & magis in vaginæ cavum prominet: durant hæc ad medium circiter graviditatis tempus, ſ. potius ad quinti ſextique menſis finem, circa quod tempus orificium magis elevatur ſurſum, utero plus aſcendente, id quod inquirentibus & tangentibus hoc tempore orificium, multum faceſſit negotii; poſtmodum durities indies minuitur, labia molleſcunt, decreſcunt, minora fiunt, orificium hiat [y], ita ut verſus octavi menſis finem apex digiti illi immitti poſſit, remanente reliqua hujus cavitatis parte clauſa; id quod celeberr. *Friedio* anſam dedit, quod uteri orificium in duas diſtinxerit partes, alteram orificium externum, internum alteram vocans. Appropinquante jam atque mox inſtante partu labia penitus evaneſcunt, multum uteri orificium diſtat, ita ut membranæ fetum ambientes, caputque infantile, aut alia orificio incumbens infantis pars, quam exactiſſime tangi queant.

§. XIX.

Uterus graviditatis tempore indies magis magiſque irrigatur humoribus, vaſa ipſius a ſanguinis affluentis copia diſtenduntur, ampliora evadunt, id quod gravidum uterum poroſiorem magis reddit, cum ille non gravidus (§. 12.) ſolidior magis ſit conſpiciendus. An autem uterus graviditatis tempore magnam propter extenſionem tenuior quoque evadat, an vero eadem maneat craſſitie; quæſtio jam eſt decidenda: celeberrimi quidam viri [z], craſſitiem uteri graviditatis tempore multum imminui, ſtrenue defenderunt, inter quos quam maxime eminet *Mauriceau* [a], qui multis rationibus probare hoc annititur; aſt dudum hujus viri ſolvit argumenta, multiſque ratiociniis ſolidiſſimiſque argumentis & experientia, hujus rei contrarium probavit exercitatiſſ. a *Deventer* [b]. Et certe ſi rationem & experientiam conſulimus, non poſſumus non, quin eidem, aliiſque id affirmantibus [c], ſuffra-

[x] V. *Deventer* l. c. cap. 46. 47. & 48. pag. 201. ſeq.
[y] *In iis quæ prima vice utero gerunt, tardius hoc fit, quarum orificium paucis ante partum diebus quandoque penitus nondum apertum eſt.*
[z] A *Mauriceau* l. c. T. I. cap. 4. pag. 20. alleg.
[a] L. c. T. 1. cap. 4. pag. 19. ſeq.
[b] L c. cap. 8. & 9.
[c] A *Mauriceau* l. c. p. 19. & a *Deventer*. l. c. p. 29. alleg.

ſuffragemur. Aſt reclamabunt fortaſſe nonnulli, quod omne quod extendatur, craſſitie decreſcat, ſed in rebus animatis rem aliter ſe habere, his reſpondendum, etenim humorum copiam, tempore graviditatis utero advectam, ſi perpendimus, & parvum adhuc fetus corpuſculum humoribus his conſumendis non ſufficiens, vaſa uteri a nimio liquidorum affluxu extendi debere ratio dictitat, & re vera quoque extendi, obſervatorum fide conſtat, qua novimus illa calami ſcriptorii, aut ſecundum *Morgagnium* [*d*] digiti craſſitudinem æquare: ex quo facile patere arbitror, vaſis hoc modo extenſis, uterum non tenuiorem fieri ſed craſſiorem: & ſi comparationem cum aliis corporis noſtri partibus inſtituimus, hujus aſſerti veritas adhuc magis eluceſcet, nam hydropicorum integumenta abdominis communia eadem gaudent craſſitie ac ſanorum, licet mirum quantum extenſa ſint, id quod in aliis quoque, herniis v. gr. aut abſceſſu quodam grandiori laborantibus quotidie obſervatur.

§. XX.

Experientiam denique ſi rationi adjungamus, ſemper fere uteri ſubſtantiam in gravidis craſſiorem, quam in non gravidis deprehendemus, id quod demortuæ ſtatim ante aut poſt partum [*e*], me alioſque docuere. Immo in vivis quoque poſt partum immiſſa altera manu utero, altera abdomini impoſita, de hac craſſitie conjecturari poteſt [*f*]. Si igitur juxta *Ariſtot.* [*g*] effatum, illud quod plerumque fit, maxime ſecundum naturam ſit, conſequens eſt, uterum gravidum, quoniam eadem craſſitudine ſemper & fere majori [*h*] gaudet, ac non gravidus, non diminui ſed augeri. Confer: quem ſæpius ſecuti ſumus clariſſ. *Deventer* [*i*]. Unicum antequam ab utero diſcedamus gravido, adhuc monendum; fundum nempe uteri craſſiſſimum eſſe, & reliquum matricis corpus craſſitie ſuperare: conſpiciuntur in hoc fundo congeries fibrarum, vario modo ſibi intertextarum, cui celeberr. *Ruyſ-*

[*d*] L. c. adverſ. 4. animadverſ. 26. pag. 48.

[*e*] *Experientia victus hanc uteri craſſitiem ſtatuo, aliquoties enim in præſentia celeberr. præceptoris mei* D. D. Friedii. *non ſine magna admiratione uterum vidi, mirum quantum extenſum, ſine craſſitiei diminutione: id quod poſtea ſemper obſervavi.*

[*f*] V. a *Deventer* l. c. cap. 8. pag. 35.

[*g*] Lib. 1. de generatione animalium.

[*h*] *Cervix uteri eo in loco ubi vagina matrici adnectitur, tempore graviditatis cum toto uteri corpore diſtenditur ac dilatatur, ita ut ſphæram tangentibus in ultimis geſtationis menſibus præbeat, ab obſtetricantibus globus uteri igitur vocatam: hæc ſi a capite infantili nimis premitur pars, expreſſis e vaſis liquidis extenuatur, decreſcit & tenuior fit, reliquo matricis corpore, ita ut per dictum globum fetus in utero tangi quandoque poſſit, id quod, uti opinor, fefellit* D. Mauriceau, *ita ut crediderit, & reliquum matricis corpus ſic quoque extenuari: ſed in reliqua uteri parte, a preſſione libera manente, non fit extenuatio, alias enim, utero ſic extenuato & gracilento, infans ſine periculo uteri rupturæ in hoc ſinu verti non poſſet, immo admodum difficile eſſet, placentam adhærentem ſine uteri læſione deglubere.*

[*i*] L. c. cap. 8 & 9.

Ruyſchius [*k*] peculiare nomen & officium impoſuit, ſtatuens hunc muſculum orbicularem, antehac a nemine detectum, ſecundinarum retentionis auctorem & medicinam eſſe.

§. XXI.

Ultimam ſubit uterus mutationem, excluſis aquis, fetu, ſecundinis. Jam ante partum, dum fetus proprio ſuo pondere inferioribus magis incumbit uteri partibus, diſtenſio fit harum partium, (§. 20. not. e.) oritur in fundo ſpatium quoddam vacuum, fibræ vero in uteri fundo hac ratione a diſtenſione liberæ, ſucceſſive ſeſe conſtringunt, ex qua ſtrictura lenes dolores circa lumborum atque oſſis ſacri regionem erumpunt, prodromi dolorum ad partum, von *Hoorne* [*l*]: poſtmodum ab hac fetus preſſione uteri orificium hiulcum magis redditur, ac novum exſurgit in fundo ſpatium vacuum, fibræ vero ab extenſione magis liberæ majori vi ſeſe conſtringunt, ac viciſſitudines has tam diu conſervant, donec dimidia circiter capitis infantilis pars orificio uteri nunc ampliato inhæreat, gall. *couronnement*, *ou l'enfant eſt au couronnement.* Tandem ſuborto hoc modo majori ſpatio vacuo, augetur quoque conſtrictio, dolores ergo tunc fiunt acerbiores, gall. *douleurs*, ſ. veri ad partum dolores, vocati: durant hæc omnia, uſque dum caput orificium tranſgreſſum vaginæ immineat, id quod gall. *l'enfant eſt au paſſage*, noſtrat. *das kind ſchneidet ein*, exprimunt. Tunc fibræ ab extenſione magis liberæ, novo quaſi inſtructæ robore fortius ſeſe conſtringunt, dolorum major fit exacerbatio, aquæ ruptis eorum membranis proſiliunt, quas, durante conſtrictione uteri, ſequitur infans cum ſecundinis, quibus excluſis, uterus ſucceſſive conſtringitur, vaſa compreſſa atque a contractione uteri coarctata, fundunt liquorem, lochiorum nomine venientem, donec ad priſtinam figuram molemque naturalem, uterus redeat. Ligamenta uteri teretia ſecundum laudatum clariſſ. *Deventer* [*m*] hanc coarctationem uteri poſt partum adjuvare probabile eſt.

§. XXII.

Hæ quas deſcripſimus (§. 21.) actiones partui famulantur: eſt itaque partus illa actio, qua, poſito vertice capitis infantis eum in locum, ubi eſt os uteri internum, & facie oſſi coccygis materno obverſa, fetus cum adnexis ſecundinis, certo ac legitimo tempore, intra paucas horas, ſine adjuvantis ope, in lucem editur vivus & ſanus. Eſt hæc partus naturalis deſcriptio, quæ dependet (1) a proportione magnitudinis capitis infantis, ratione pelvis per quam tranſire debet. (2) A recta hujus capitis & perpendiculari ſupra orificium poſitura, (3) ab utero bene locato & ſano, vaginaque cum aliis huc pertinentibus partibus, legitime conſtituta, (4) ab apertio-

Mmm 2 ne

[*k*] In tract. de muſculo in uteri fundo reperto.
[*l*] In tract. *die zwo von Gott wohlbelohnte Wehmütter.* c. 9. p. 35.
[*m*] Cap. 4. pag. 24.

ne cranii fontanella dicta, & a distensione ossium cranii. Hisce rite non constitutis, partus est vel laboriosus, difficilis, vel præternaturalis.

§. XXIII.

Sed dissertationis limites transirem, si de triplici hoc partus genere prolixius agere esset animus, ad institutum ergo nunc veniendum, quo dissertationis rubro faciamus satis, & B. L. commonstremus, quomodo abruptum & in uteri cavo remanens caput infantile sit extrahendum. Intelligo autem per caput abruptum illum casum, quando nimirum fetus, ex ergastulo suo materno extracti caput, ex quacumque caussa divellitur, inque utero remanet, reliqua corporis parte in lucem protracta. Antequam autem ipsam hujus operationis explicationem & varios methodos feliciter illam perficiendi subministrem, necesse est, ut indagentur prius caussæ, desperato huic malo ansam præbentes.

§. XXIV.

Primo igitur merito accusamus imprudentiam atque inscitiam obstetricantium, imprimis muliercularum illarum, quæ, artis obstetriciæ prorsus rudes, violenta ac in exercitata manu in pueros, matresque incursant, & vel illos occidunt, vel utrosque male tractant per inscitiam, ut longo tempore post miseram trahant animam. *Ignaræ* enim, ut verbis *Augenii* utar, *sunt nostra tempestate mulieres medicæ, nec aliud meo quidem judicio, sciunt, quam nascentem puerum gremio excipere, umbilicum rescindere & alligare: ad alia, quorum scientiam habebant antiquiores, sunt profecto, ut asini ad lyram.* Immo tanta nonnunquam illarum est malitia, ut, medicum vel chirurgum petentibus, vel puerpera, vel marito, vel adstantibus, resistant & remis velisque contranitantur oblatrantes: *Quid statim cum medico?* non adest periculum. Sed silentio errores obstetricum prætermittam, cum illos jam dudum tot celeberrimi viri imprimis *Lentil* [n]. *Bose* [o] von *Hoorne* [p] *Timmius* [q] *Haller* [r] aliique [s] notaverint, ego vero eas, quas tubas esse medicorum dicunt, irritare nolim. Qua autem ratione obstetricis inscitia atque ignorantia hujus calamitatis causa evadat, ex sequentibus patebit: quemadmodum enim in partu naturali infantis caput primum emergit, ita e contrario pedibus ille extrahendus est in partu præternaturali, bene autem sit antea versus requiritur, digiti pedis nimirum deorsum, calcaneus vero sursum spectent, alias enim periculum instat, ne caput abrumpatur. Infanti autem

[n] Jutromnem. p. II. p. 412.
[o] Dissertation. 2. de erroribus obstetric. a med. clinic. pervestigandis.
[p] Id quod experientia testatur von *Hoorne* l. c. obs. 10. p. 206. obs. 12. pag. 217. observat. 16. pag. 235. &c.
[q] *Vermehrter und erläuterter Dionis.* lib. 3. cap. 6. pag. 344. in not.
[r] Diss de obstetr. errorib.
[s] V. gr. *Bohn* de off. med. dupl. p. 560. sqq.

autem aliter posito, & ad pectus jam edito, alia concilianda est positura: fit hoc dum una manuum supra pectus, altera vero infra dorsum infantis ponitur, & ille manuum ministerio sic vertitur [*t*], ut ejus facies lumbis obvia sit, occiput vero matris suæ ventrem spectet; si hæc autem negligatur cautela, tum caput infantis ad marginem ossis ilii vel pubis premitur, & mentum pubis ossibus ita appensum hærebit, ut non absque summa difficultate ex hac sede sua dimoveri queat. Vulgus autem obstetricantium nescium quid caput moretur, fortiori saltem corpusculi attractione eo laborat, quo illud, hoc modo fixatum in lucem proferre, & sic ex ergastulo suo liberare possit tenellum: ast nimia hac sua præcipitantia fortiorique corpusculi attractione rem in pejus vertunt, dum nimirum magno conatu aliud nihil agunt, quam ut caput a trunco separetur, avulsumque in utero remaneat, postea multis periculis ac laboribus extrahendum.

§. XXV.

Non semper autem obstetricans hujus mali existit causa, sed adstantium atque ministrantium ignorantia ac præcipitantia triste hoc etiam non raro spectaculum producit, id quod bis exercitat. D. la *Motte* [*u*] accidit, ubi una vice mariti præcipitantiam, altera vero vice imprudentiam accusat obstetricis. Immo imprudentiæ obstetricans argui quoque non potest, si caput infantis in utero jam demortui, aut nondum maturi detruncatum remanet: siquidem partes maturi fetus jam laxæ sunt, & facili negotio separari possunt, adhuc laxius in fetu nondum maturo cohærent, & in demortuo, quamvis maturo, ob majorem partium solidarum mollitiem ac in putredinem proclivitatem minimæ cedunt vi, & facillime a se invicem secedunt. An brachia juxta caput non relicta, huic malo etiam ansam dent, cl. *Devent* [*x*] decidit, dicens: *Mihi sane hoc modo res semper prospere successit: huic ergo praxi porro inhærebo, qua periculum non est, caput ab humeris avellendi, quod* Paulo Portal *aliisque (uti ultro fatentur ipsi) sæpius contigit: neque mirum hoc est: brachiis enim juxta corpus detractis, os uteri instar laquei vel tendiculæ contractum & conclusum non raro præfocat infantem, aut si jam defunctus sit & tenellus, caput facile avellitur, quod in utero remanens, uncis deinde ferreis extrahendum est. &c.*

§. XXVI.

Quemadmodum uterus bene locatus partum reddit facilem [*y*], ita ejus

[*t*] *Persæpe fit, ut, reliquo corpore verso, mentum ossibus pubis appensum maneat, manu itaque ad pectus infantis utero immissa, inquirendum est, an caput reliquum secutum sit corpus, & si forte appensum invenitur, tunc, uno aut duobus digitis in os immissis, a pubis ossibus removendum & eo dirigendum est, quo facies sacro ossi obvertatur: conf.* D. D. *Friedii* Coll. M. S. pag. m. 290.

[*u*] Traité des accouchemens lib. 3. cap. 26. observ. 257. 258. pag. 367. seq.

[*x*] L. c. cap. 45. pag. 198. seq.

[*y*] Confer. §. 22. n. 3. dissert.

ejus ſitus depravatus difficilis nonſolum partus ſed & quandoque capitis abrupti exiſtit cauſſa. Uterus enim obliquatus atque propendulus nimis impedit bonam ac legitimam [z] infantis ultimis menſibus verſionem [a], efficitque ut ad vertebras incurvas, aut ad os ſacrum impingat, unde caput retardatur, ut in pelvim aut delabi non poſſit, aut ſi in eam quoque nonnunquam delabatur, vertice ſuo uteri orificio perpendiculariter inſidere non queat: quo magis itaque vel minus caput ab orificio diſtat, atque remotum eſt, eo magis vel minus quoque neceſſaria eſt infantis verſio, germanis *die Wendung*, cujus ope pedes tenelli ſunt inveſtigandi, hiſque inventis, ille pedibus prodeuntibus eſt extrahendus. Nonnunquam tamen evenit, ut inſtituta quidem atque finita infantis verſione, aſt cautelis (§. 24. 25.) neglectis, facie nempe ſurſum ſpectante, brachiiſque juxta caput non relictis, capitis nihilominus fiat avulſio. Quis vero non videt, cauſam & hujus mali proximam, obſtetricis eſſe ignorantiam, licet remotior in nimis propendulo atque oblique in latus vergente utero latitet.

§. XXVII.

Inter frequentiores autem mali noſtri cauſſas pertinent nimia partim capitis infantilis magnitudo [b], cum pelvi nullam habens proportionem: partim oſſa cranii arctius ſibi cohærentia, nullaque inter ſe intermedia relinquentia, & fontanella penitus fere clauſa, in genere ſi capitis oſſa conformationem ac ſtructuram, ſupra (§. 21.) deſcriptam, non habeant, ſed dura ſint, ac cedere neſciant: imprimis autem prava oſſium pelvim componentium figura atque conſtitutio, & inde exorta nimis anguſta pelvis cavitas, non ſolum hoc, ſed etiam alia & matribus & infantibus minatur mala atque damna, quæ pluribus verbis pertractavit laudatus cl. *Deventer* [c].

§. XXVIII.

Parturientem hoc in caſu, ubi relictum in matrice integrum puelli caput eſt, in maximo diſcrimine vitæque verſari periculo, nemo non videt. Quodſi enim ea quæ (§. 21.) dicta ſunt probe perpendamus, uterum durante partu ſucceſſive ſeſe conſtringere videbimus, hancque conſtrictionem eo uſque durare, donec fetus cum adnexis, totus quantus luci ſit commiſſus; aſt relicto in utero capite, penitus hic ſeſe contrahere non valet, vaſa igitur hiantia aperta manent, hinc oritur ſanguinis profluvium, aut ex

[z] *Deventer* l. c. cap. 46. pag. 201.

[a] Per infantem bene verſum nil aliter intelligimus, quam eam infantis, utero bene locato poſituram, quam §. 22. deſcripſimus, uterus autem bene locatus dicitur iſte, qui in imi ventris cavitate ita ſitus eſt, ut neque antrorſum, neque retrorſum, neque ad latus inclinet, & cujus fundus orificio, hoc vero introitu vaginæ exactiſſime reſpondet.

[b] *Deventer* l. c. cap. 34. pag. 147. & in append. pag. 268. 269.

[c] L. c. cap. 27. pag. 111. it. *Gunzius* l. c. cap 7. p. 42. ſeq.

ex vena umbilicali, adhærente adhuc placenta uterinà, aut ſeparata eadem, per oſcula vaſorum in uteri cavum hiantia. Orificii quoque ſequitur coarctatio, quæ mora ita augetur, ut maximo quandoque opus ſit labore temporiſque ſpatio, clauſum tale orificium reſerandi. Aſt in deſperato tali fatalique caſu, quid faciendum? anne dolores fortaſſe ſunt expectandi? aut in eorum defectu, illos excitantia præſcribenda adhibendaque remedia? aut tota res naturæ beneficio committenda? Neutrum horum prodeſſe affirmo, quoniam mora atque cunctatione res in deterius ſemper ruit; excitantia autem dolores remedia in hiſce caſibus, hocque tempore plane inutilia ſunt, tantum enim abeſt ut ſperatum illa effectum edant, ut potius præſentem jam ſanguinis orgaſmum adaugeant, & ad febres continuas, exanthematicas & inflammatorias facile diſponant. Relictum autem in uteri cavo caput, putreſcere incipit, ac uterum ſimili labe, ulceribus, inflammatione &c. afficit, donec tandem accedat mors vitæ impoſitura finem.

§. XXIX.

Primo igitur antequam ad operationem ſeſe accingat obſtetricans, conſideret (1) *an orificium adhuc patulum, an vero ſit clauſum?* (2) *quæ hujus abrupti capitis ſit cauſſa?* quoniam inſtrumentorum ſelectus pro diverſitate cauſarum variat, horum probe gnarus, (3) *de commodo parturientis ſitu ſit ſollicitus.* In lecto itaque collocetur ægra, ſive vulgari, ſive ad hunc uſum parato, cujus deſcriptionem vide apud von *Hoorne* [d] & clar. *Dionis* [e]: priori tamen tranſverſaliter, & ita incumbere debet, ut natibus aliquomodo, ſed paululum elevatis, abdomen horizontaliter ſitum ſit, pectore aliquatenus elevato, cruribuſque diductis: conf. D. D. *Gunzius* [f]; Clauſo orificio illud ut reſeretur neceſſe eſt, fit hoc, ſi index digitus, oleo aut butyro cocto prius probe illitus, per vaginam in orificium, oleoſa materia ſeu pinguedine, ut eo melius ſeſe extendere poſſit, inungendum, immittatur, eodemque leniter circumagendo dilatetur orificium, ut alius adhuc digitus priori, & ſecundo mox tertius poſſit aſſociari. Patefacto latius, trium ſucceſſive introductorum digitorum ope orificio, tandem quatuor digiti ſimul complicati, & pollice inter hos occultato, oleo madidi, orificio nunc magis hianti intruduntur, & illud quaſi perforando, circumaguntur explicanturque, uſque dum tota manus illud pertranſire ſine impedimento poſſit [g]. Orificio nunc ſufficienter dilatato, manuque in uteri cavum intro-

[d] Cujus mentionem facit *Mauriceau* l. c. T. 1. p. 210.

[e] L. c. T. 1. cap. 9. pag. 44.

[f] In cit. tract de parturient ſitu.

[g] *Si in partu præmaturo caput avellitur atque reſtat, orificium vero uteri adhibitis etiam omnibus ſuffi.ienter dilatari nequit, tunc naturæ potius res committenda eſt, quam nimis rudi tractatione orificii dilatationem moliri, quoniam citius ſequeretur inflammatio atque mors, quam capitis extractio; ne autem uterus, a relicto tali moxque in putredinem abeunte capite, quod fruſtulatim tandem cum feda atque putrida ejicitur materia, inflammetur, aut labem quandam contrahat, defendendus ac mundificandus ille eſt, injectionibus vulnerariis, balſamicis.*

introducta, an placenta uterina adhæreat adhuc, an non, inquirat obstetricans, quæ separata jam statim extrahenda, non separata vero relinquenda est, quoniam alias magna sequitur humorum profusio.

§. XXX.

Orificio dilatato, de capitis extractione sollicitus sit obstetricans, quæ sequentem in modum fit: facie versus os sacrum versa, duobus immissis digitis in os, ad latera reliquis positis, pollice infra mentum, aut melius in nucha applicato, (vid. fig. 2.) attractione tentet obstetricans extractionem capitis. Irrita autem hac methodo, ne separetur maxilla inferior, alio modo tentanda est extractio: caput nimirum ita collocetur, ut una aurium sursum, altera vero deorsum spectet, tunc duo digiti ori, quantum potest, ad fauces usque intrudantur, reliquis digitis, uti jam dictum, applicatis, sicque vacillando attrahendoque moliatur extractionem, usque dum sequatur aut caput, aut ossa, digitorum ope comprehensa, avulsa extrahantur, reliquis dein ossibus successive eximendis. Verum enim vero si & hic incassum caderet labor, de aliis cogitandum est adminiculis, cum certum sit, aut magnitudinem capitis, aut pravam ossium pelvim componentium structuram atque formam hanc impedire extractionem.

§. XXXI.

Ad instrumenta igitur in tali casu confugiendum est, quorum multa atque varia tum a veteribus, tum a recentioribus, imo recentissimis, ad hanc operationem perficiendam inventa sunt; sed dolendum, instrumenta veterum non solum, sed recentiorum quoque plerumque sic comparata esse, ut non semper desideratum atque speratum edant effectum. Sunt autem hæc instrumenta partim lintea, s. ex linteo, partim sericea s. ex serico confecta, partim denique ferrea.

§. XXXII.

Instrumenta ex linteo constructa nil aliud sunt, quam fasciæ, quarum inventionis gloria *Mauriceau* [h] debetur. Construitur autem hæc fascia (fig. 3.) ex linteo molli quidem ast forti, cujus latitudo manus latitudinem æquat, longitudo vero bina cubita excedit, aut secundum von *Hoorne* [i] unum cum dimidio. Applicatio hujus fasciæ fit sequentem in modum: illitis pinguedine & manu & fascia: manus, fascia hac tecta digitis complicatis, utero introducitur, fascia dein capiti superextenditur, ita ut tali modo caput in hac fascia quam in funda quasi hæreat, tunc emissa ex utero manu, extractionem capitis, apprehensis fasciæ extremitatibus, molitur obstetricans:

[h] L. c. Tom. I. lib. II. c. 14. p. 287.
[i] L. c. Tom. II. p. 117. seq.

cans: Sed uſum huic faſciæ adſcribo nullum, *nimirum quod neque caput proportionatum redditur appertura pelvis, neque illud in recta atque perpendiculari linea extrahi poteſt, hac mediante faſcia.* D. D. *Waldgrave* [*k*] Profeſſ. Hafnienſ. id bene perſpiciens, hanc emendare curavit faſciam in eo, quod in tribus locis illam ſecundum longitudinem ad manus latitudinem inciderit, conſarcinatis extremitatibus, (fig. 4.), credens, hoc modo, inciſura nempe ſupra caput applicata, illud tam facile decedere non poſſe, nec obliquari, ſed firmius teneri, conſarcinatis vero extremitatibus, perpendicularem magis atque indeflexam fieri extractionem. *Attamen & mediante hac faſcia capiti nulla cum pelvis apertura conciliatur proportio*; Præterea & ipſi inventores, uſum harum faſciarum nulla comprobarunt obſervatione, immo ipſe D. v. *Hoorne* [*l*], data occaſione hac non uſus eſt faſcia.

§. XXXIII.

Ex ſerico conflata, & ad hunc caſum inventa inſtrumenta, marſupiorum quoddam genus æmulantur, haud abſimilia reti illi, quo capillamentorum textores comis adoptivis conficiendis conſuendiſque utuntur, (*einem Peruquen-Nets.*) De inventionis gloria duo certarunt viri obſtetriciæ artis peritiſſimi, D. nempe *Gregoire* & D. *Ammand*, chirurgi Pariſ. Conſtructum eſt quodlibet horum inſtrumentorum ex ſerico, uti dictum, per cujus partem ſuperiorem funiculus quidam ſericus trajectus eſt, (fig. 5. b. b.) quo mediante conſtringi poteſt, circumferentiæ quatuor adſutæ ſunt faſciolæ, (fig. 5. a. a. a. a.) quarum quævis ulnam fere æquat, in parte interna quinque conſpiciuntur (fig. 5. c. c. c. c. c.) annuli, itidem ex ſerico confecti, pro digitorum in illos immiſſione. Alterum quod a D. *Gregoire* inventum eſt inſtrumentum, ab hoc non differt, niſi in eo, quod careat duabus illis faſciolis, quarum quælibet (fig. 5. aa.) in quocumque extremo notata, præterea & nullos habeat in parte interna annulos. Multum de hoc ſuo inſtrumento, *tire tête* ipſi vocato, promittit emolumenti D. *Ammand.* [*m*] nec minora *Gregoire* de virtutibus ſui reticuli prædicat.

§. XXXIV.

Applicatio horum inſtrumentorum eſt ſequens: illinuntur dorſum manus & inſtrumentum pinguedine quadam, dein ſupra dorſum manus illud extenditur, digiti annulis immittuntur, & ſic manus digitis complicatis utero intruditur, quo facto caput ſuperimpoſita manu figitur, atque digitis ex annulis extractis, manus retrahitur, relicto ſupra caput inſtrumento, tunc caput

[*k*] V. *Hoorne* in tr. cit. quem in danicam tranſtulit linguam.

[*l*] Uti ex obſervat. IX. p. 197. l. c. patet.

[*m*] Vid. ejus *obſervation ſur la pratique des accouchemens.* ubi in adnexis figur. applicationem inſtrumenti declarat.

caput in illud intruditur, ita ut reconditum lateat, vertice tamen uteri orificium ſpectet, neceſſe eſt. Funiculi dein conſtringuntur, & mediantibus quatuor faſciolis molitur extractio. Magnæ certe in applicando hocce inſtrumento reperiuntur difficultates! applicatio vero illius a D. *Gregoire* inventi inſtrumenti eodem fit modo, & melius aliquatenus ſuccedit, quia hic ad facilitandam applicationem, invenit novum inſtrumentum, (fig. 6.) *hameçon* ipſi dictum, quod in uno extremo (fig. 6. c.) hamulo illi, quo piſcatores utuntur, *einem Fiſch-krappen*) haud abſimile, mediante quo faſciolam illam, quæ in applicatione ſupra caput ducitur, infra idem extrahere ſuadet. Uſum horum inſtrumentorum ſola niti imaginatione, ex eo patet, quoniam majorem adhuc efficiunt capitis cum pelvi diſproportionem, ſiquidem illud hoc modo non oblongatur atque accuminatur, quo patente via pertranſire poſſit, ſed latius redditur hiſce inſtrumentis caput. Denique de his quoque inſtrumentis, ut D. *Devaux* [u] judicium de illorum uſu huc non afferam, valet idem, quod (§. 32.) de faſciis diximus: nimirum quod nulla comprobata ſint experientia. *Immo* celeberr. D. D. *Fried. experientia edoctus, ingenue fatetur applicationem horum inſtrumentorum impoſſibilem eſſe.*

§. XXXV.

Sequuntur ex ferro confecta inſtrumenta, quorum varia ſunt genera; primo igitur hamulos ſ. uncos pertractabimus, qui rurſus varii ſunt, partim nimirum obtuſi (fig. 7.) & globulo quodam in uno extremo præditi, (fig. 7. c.) partim vero acuti, (fig. 8. 9. 10.) alii tandem ſunt ſimplices; (fig. 7, 8.) duplices alii (fig. 9. 10.). Applicatio horum inſtrumentorum facilior eſt, quam illorum de quibus (§. 34.) diximus, attamen non ſine magno labore quandoque perficitur. Applicantur autem illa hoc modo: ſiniſtra manus, pinguedine illinita, utero intruditur, eaque arripitur caput, fixumque tenetur, cujus vertex uteri orificio ſuperimponenda, poſt, ope dextræ manus, inſtrumentum ſupra ſiniſtram utero inſerendum eſt ita, ut accuminata atque ſcindens pars ſiniſtræ manu ſit obverſa, id quod in omnibus vulnerantibus eſt obſervandum inſtrumentis, alias enim facile læditur uterus: hamulus denique infigitur aut oculorum uni, aut auribus, aut ori, aut nuchæ, aut foramini ovali magno oſſis occipitis, aut ſi vertebræ colli quædam cum capite adhuc connexæ ſunt, foramini illi medullæ ſpinalis, ſemper tamen inquirendus accommodatus quam maxime locus, cui uncus infigi debeat. Infixo nunc hamulo manus aliquantum eſt retrahenda, ſed ita tamen, ut digitorum apices, ſemper infra caput linquantur, quibus illud dirigendum & impediendum, quo minus uncus, ſi forte fortiori nimis attractione cum capitis quodam fruſtulo erueretur, uterum lædat.

§. XXXVI.

[u] Diſſertation ſur l'origine & les progrès de la chirurgie des accouchements,

§. XXXVI.

Verum enim vero, quoniam hiſce uncis caput in recta linea nunquam protrahi poteſt, niſi occipiti ſint infixi, ad hunc autem locum pervenire non liceat ſemper, de alio cogitarunt artifices uncorum genere, qui, quoniam in uno extremo duobus gaudent apicibus incurvatis, (f. 9. c. c. f. 10. f. f.) duplices vocantur hamuli, *gall. crochet double*, quorum unus (f. 10.) inventorem veneratur D. *Peu* chirurgum Pariſienſem. Artificioſe atque ingenioſe admodum conſtructum eſt hoc inſtrumentum, quoniam vices & ſimplicis & duplicis gerit unci, præditum nimirum in medio eſt elatere quodam (f. 10. c.) prope manubrium vero (f. 10. b.) cochlea quadam, qua exemta manubrioque compreſſo, uncus eſt duplex, cochlea vero manente, partes ſuperiores ad ſe invicem accedunt, ſimplexque evadit hic uncus. Applicatio horum uncorum eadem eſt ac antedictorum, locus vero in quem infliguntur, ſunt orbitæ ſolum: nullam hi aliam habent præ aliis (§. 35.) prærogativam, præter hanc, quod eorum ope caput in recta magis linea protrahi queat.

§. XXXVII.

Tempeſtivum nunc eſt, ut brevibus quoque, quid ab uncis hiſce ſimilibuſque inſtrumentis boni commodive expectari poſſit, exponamus. Non negamus ea ſubinde locum habere, & maximo cum fructu, diverſis in caſibus adhiberi poſſe, quando autem capitis potiſſimum prægrandis moles, mali noſtri cauſſam conſtituit, tunc plus damni ea quam boni afferre, non ſine ratione credimus. Primo enim nimia capitis magnitudo eorum uſu non minuitur, quod tamen abſolute neceſſarium eſt: deinde difficulter illa & non abſque inſigni vi adhibentur, immo dum pelvi intruſum, ac quaſi incuneatum caput, totam ejuſdem capacitatem occupat, & omnem cum manus, tum inſtrumentorum introductionem impedit, aut plane non, aut non tuto ſatis applicari poſſunt, cum verendum omnino ſit, ne vi intruſus uncus, improvideque adactus aut uterum aut vaginam, aut veſicæ collum adoriatur, præſertim cum is, quem fig. 10. exhibet, acuta ſatis acie, prope incurvationem gaudeat, adeoque medicamentum ſæpius gravius ipſo morbo evadat. Ex iiſdem quoque rationibus eam methodum [o], qua celeberrimus *Dionis* extrahendo tali capiti duos applicandos uncos ſuadet, uſu tardam exiſtimamus. Non enim video, qua ratione illud effici poſſit, cum unus alteri officiat, & unius applicatione alter e ſede ſua, cum damno ægrotæ, dimoveatur, ac in uterum potius, quam infantis caput adigatur, imprimis cum partes acuminatæ horum inſtrumentorum, quo minus lædant, manu nec defendi ſatis, nec in caput educendum dirigi tuto poſſint. Haud immerito ergo inſtrumenta hæc, a providis harum rerum Magiſtris,

[o] L. c. lib. 3. cap. 12.

eo quod eorumdem applicationem uteri magis læſio, quam capitis avulſi ſequatur extractio, rejiciuntur.

§. XXXVIII.

Nec felicior hac (§. 37.) ea eſt methodus, abruptum ex matrice educendi caput, quæ auctorem agnoſcit clar. *Mauricæum* [p] ſollerti enim is animo novum excogitavit inſtrumentum, præ aliis, ut ſibi perſuadet, ad operationem hanc cito tutoque peragendam utile, *tire-tête* ipſi vocatum. Nam ut verum fateamur, tantas non promeretur laudes, quantas auctor ipſi præter meritum tribuit, ſiquidem a vehementi adhibenda vi in extractione capitis non imminuti, facile vis utero affertur, quapropter etiam in deſcribendo eo, modoque illud adhibendi, haud multus ero, B. L. ad ipſum auctorem remittens. Præferenda huic eſt methodus, clar. la *Motte* [q] qui inſtrumento quodam acuto, cultello nimirum inciſorio, *biſtouri* dicto, ac in vagina quadam recondito, cranii provide ſuſcipit aperturam, factaque inciſione ſufficiente, excerebrationem decenter molitur; diminutoque ſic capitis volumine illud extrahit. De uſu autem hujus inſtrumenti nihil habeo quod dicam, cum ipſe auctor modum illud rite applicandi ignorare videatur, quando l. c. [r] ingenue fatetur: *Je la tirai pourtant enfin, ſans pouvoir dire comment.*

§. XXXIX.

Ad forcipes nunc (fig. 11. 12.) pervenimus duas, a (f. 11.) D. *Puiſſeau* chirurgo Pariſienſ. (f. 12.) & D. D. *Friedio* inventas. Forceps *Friedii* quam (f. 12.) exhibet magis eſt compoſita priore, in medio gaudens ſtylo quodam, cujus ope apertura cranio infligitur. Ambæ ea parte, qua caput tenent, dentatæ ſunt, (f. 11. a. a. f. 12. a. a.) quo eo firmius caput teneri comprimique poſſit. Applicantur hæc inſtrumenta ſequentem in modum: introducta, uti ſæpius jam dictum in uterum manu, capitis vertex verſus uteri orificium urgetur, altera tenetur caput manu, altera clauſum inſtrumentum intruditur utero, uſque ad capitis verticem, tuncque diſtenditur inſtrumentum, caputque illius ope arripitur, comprimitur, atque extrahitur. Eodem applicatur modo D. D. *Friedii* inſtrumentum, ſed antequam caput forcipe (f. 12.) comprehenditur, ſtylus (f. 12. f.) capiti eſt infigendus, quo, facta poſt modum compreſſione, cerebrum habeat quo exire poſſit, dein annulus (f. 12. g.) anteriora verſus protruditur, quo hujus ope & forceps & caput eo melius comprimantur, immiſſis denique digitis (f. 12. d. d.) tentatur capitis extractio, altera dirigente manu viam.

§. XL.

[p] L. c. T. I. p. 365. ſeq.
[q] Traité des accouchements L. 3. c. 26. obſ. 257. p. m. 367.
[r] L. c. cap. 26. obſ. 258. p. m. 368.

§. XL.

Horum inſtrumentorum uſu caput quidem oblongatur, accuminatur & aliquomodo proportionatum redditur pelvis aperturæ, aſt ut verum fateamur, ſperatum non exerunt ſemper hæc inſtrumenta effectum, quoniam caput non undique in ſua comprimitur circumferentia, præterea & illud D. *Puiſſeau* hoc habet incommodi, quod, dum in applicatione inſtrumenti crura (f. 11. b. b.) nimium diducuntur, partes muliebres externæ fortiter nimis extendi debeant, id quod tamen, propter partium harum anguſtiam, ſæpius fieri nequit, ne dicam quod violentam hanc partium diſtenſionem, alia quoque mala ſequantur, v. g. contuſiones, inflammationes &c. Hoc incommodum bene perpendens D. D. *Fried.* de alio modo ſuum conficiendi inſtrumentum cogitavit, facta enim crurum articulatione (f. 12. c. c.) id effecit, ut inſtrumentum in parte ſuperiori ſufficienter diduci queat, ſine magna crurum ſuorum (f. 12. bb.) diſtenſione. Aſt ſtylus ille ferreus (f. 12. e. f.) plane mihi inutilis videtur, quoniam inciſio, quæ illius ope capiti infligitur, parva nimis eſt, ita ut compreſſo forcipe capite, illa claudatur rurſus, cerebrumque hoc modo non habeat, quo elabi poſſit.

§. XLI.

Omnibus his (§. 33. ſeq.) irritis, ad cultros confugiunt obſtetricantes, (f. 14. 15. 16.) quorum unus (f. 14.) quoniam in extremo unci inſtar incurvatus, uncus ſcindens, *gall. crochet tranchant*, vocatur, alter (f. 15.) eſt culter *Paræi.* Tertius denique (f. 16.) illi haud abſimilis eſt, quem invenit D. *Petermann* obſtetricans quondam Lipſienſis. Horum applicatio ſequentem fit in modum: manu, uti ſæpius monuimus in uterum intruſa, arripitur caput, firmiterque tenetur, apprehenſo tunc altera manu inſtrumenti manubrio, illud utero hac immittitur cautela, ut pars ſcindens illi obvertatur manuum, quæ utero immiſſa ad præcavendam uteri læſionem vaginæque, caput tenet: dein ſuturarum locus inquirendus, huicque infligendus eſt culter, quo mediante poſtmodum pars quædam capitis deſecanda, hoc facto, educitur ex utero culter, adhibita jam dicta in illius immiſſione cautela, pars abſciſſa extrahitur, cerebrum eximitur e cranio, caput comprimitur, atque educitur: ſi autem tantæ illud adhuc ſit magnitudinis, ut vaginam commode pertranſire non poſſit, tunc adhuc pars una vel altera deſecanda, uſque dum ſufficientem acquirat caput cum pelvi proportionem, ſemper tamen altera manu defendendus eſt uterus a læſione.

§. XLII.

Ex iis quæ de modo inſtrumentis hiſce utendi (§. 41.) diximus, facile

patere arbitror, *Paræi* (f. 15.) cultrum, ob parvitatem ſuam, inutilem plane eſſe ad hanc operationem feliciter perficiendam, niſi caput in vaginam jam intruſum ſit, duas enim utero immittere manus, illiſque in cavo illius operari, impoſſibile eſt. Quod autem reliquorum concernit cultrorum uſum, negandum ſane non eſt, illorum ope, maximam poſſe effici capitis cum pelvis apertura proportionem: aſt quam difficile ſit, tale in utero remanens caput præſecare, atque in multas dividere partes, artis obſtetriciæ peritos non latet. Quodſi enim maxima quoque prudentia ac cautione omni diligentiaque rem tentes, impedire tamen quandoque non potes, quo minus uterus lædatur.

§. XLIII.

Tandem nefas eſſet, ſi illius obliviſceremur remedii, cujus auxilio latitans in utero caput, abſque difficultate incommodoque ullo, feliciter tutoque educi poteſt. Invenit illud celeberr. D. D. *Fridius*, patronus ac præceptor omni honoris & obſervantiæ cultu venerandus, cui præter fideliſſimam in re obſtetricia inſtructionem, horum etiam inſtrumentorum debemus communicationem, & certe celeberr. huic atque præſtantiſſimæ virtutis apud Argentoratenſes medico obſtetricio, immortales propterea debentur laudes. Sunt autem illa, quæ (fig. 17. 18. 19.) delineare curavimus. Primum *troiſcart ipſi dictum*, (f. 19.) eſt inſtrumentum, in uno (f. 19. d.) extremo gladii cuſpidem referens, vaginis duplicibus orichalceis incluſam, quarum una mobilis, altera vero immobilis eſt, lamina (f. 19. b.) adnectitur vaginæ mobili, ita ut apprehenſo inſtrumenti manubrio, (f. 19. a.) & applicato laminæ prominenti (f. 19. b.) pollice, enſiformis illa ferrea lamina (f. 19. d.) ad trium vel quatuor digitorum latitudinem extrudi poſſit. Alterum, ſerrarum genus æmulatur inſtrumentum, (f. 17.) cujus tamen quarta pars dentibus ſolummodo prædita eſt, (f. 17. c.) reliqua parte glabra atque lævigata exiſtente, quo minus neque vagina neque uterus lædi poſſint: in parte ſuperiori globulo quodam inſtructum eſt hoc inſtrumentum, (f. 17. d.) tutioris in uterum immiſſionis cauſſa. Tertium inſtrumentum, a figura quam refert cochlear dictum, (f. 18.) in parte ſuperiori (f. 18. d. d. d.) dentibus gaudet ſerratis, reliqua parte lævigata manente.

§. XLIV.

Applicatio horum inſtrumentorum ſequentem in modum perficitur: manu provide utero immiſſa, caput arripitur firmiterque tenetur, ita ut ipſius vertex orificio ſit propinquior, tunc inſtrumentum (f. 19.) *troiſcart* dictum, retracta prius lamina, (19. b.) quo lamina ferrea (f. 19. d.) occultetur, ne pars quædam lædi queat, capitis vertici apprimitur, extruditur dein lamina ferrea, (f. 19. d.) mediante lamina, (f. 19. b.) hocque modo capiti infligitur vulnus ſatis magnum, quo facto, retrahitur lamina (b) qua

qua mediante occultatur lamina ferrea, (d) & ſic inſtrumentum ſine ullius partis læſione eximitur. Serra (f. 17.) dein huic vulneri immittitur, eum in modum, ut pars dentata manum, caput in utero firmans, ſupergrediatur, cujus auxilio fruſtulum quoddam cranii ſatis magnum, in quantum poſſibile, deſecandum, & dein remota ſerra, extrahendum. Denique & cochlear, ea uti jam monuimus, adhibendum eſt cautela, ne a parte dentata ſauciaretur vagina, uteruſve, ejuſque ope cerebrum, una cum ipſius meningibus, dentibus cochlearis inſertis, eximendum. Evacuato nunc cranio, illud comprimitur, & mediantibus digitis, in illius cavum immiſſis, & hamuli inſtar incurvatis, conatur extractionem.

§. XLV.

Hanc autem, ſi ſolis digitis perficere non poſſet obſtetricans, optime adjuvat inſtrumentum illud, (f. 13.) a D. D. *Schurer* practico Argentinenſ. inventum. Applicatur autem hoc inſtrumentum ita, ut altera latæ ejus extremitatis pars, (f. 13. a.) aperturæ immittatur cranii, altera vero (f. 13. a.) partibus admoveatur capitis externis, quo fit, ut annulo (f. 13. dd.) ad inferiora crurum (f. 13. b. b.) protracto, cranii pars, inter hujus inſtrumenti extremitates latas nunc redacta, ope dentium, in parte interna lata (f. 13. aa.) poſitarum, firmiter teneri poſſit: eodem modo in latus oppoſitum, præfatum applicandum eſt inſtrumentum, quibus mediantibus, caput poſtmodum commode ſatis extrahi poteſt.

§. XLVI.

Ecquis non videt, horum inſtrumentorum recto uſu & legitima applicatione, quam optime peragi poſſe, hanc omnium in re obſtetricia difficillimam operationem, & certe in prægrandi infantis capite, maximi ſunt uſus, ut merito dubitemus, an tutiora magiſque accommodata, ad hanc operationem legitime perficiendam, inveniri queant. Sed monendum adhuc eſt de obſtetricantium inſtrumentis, quod (1) *bene ſint adaptata, & ad quemvis caſum accommodata*, (2) *probe lævigata atque polita*, (3) *caute ſemper applicanda, & (4) rariſſime adhibenda, immo ne unquam quidem* teſte celeberr. a *Deventer* [*s*] *præterquam infantibus incuria neglectis, monſtriſque excludendis.* Hæc ſunt, quæ de capitis abrupti extractione, in medium diſſertationis loco proferre erat animus, *Deo* igitur T. O. M. quam maximas agimus gratias, quod ſua divina aſſiſtentia, omnia mea cepta ſemper adjuverit, eumque pia mente precor, ut & inpoſterum clementi ſua gratia mihi adeſſe, ſtudiaque mea ſic dirigere velit, quo in S. S. ſui nominis gloriam, proximique tendant ſalutem. Tu vero B. L. ſi forte quid invenies palato

[*s*] L. c. p. 274.

lato tuo haud gratum, cogites velim, omnia omnibus placere non posse.

FINIS.

FIGURARUM EXPLICATIO.

Figura I.

Uterum cum capite infantili, placenta, funiculo, ossibus pelvis, atque lumborum vertebris repræsentat; ubi Lit. A. A. uterum aliquomodo ad latus inclinatum indicant. B. B. ligamenta uteri teretia. C. C. Eadem ligamenta abscissa. D. D. Vaginæ uteri partionem. E. Placentam uterinam. F. F. funiculum umbilicalem, filo constrictum. G. Caput infantile, ubi a. mentum ossibus pubis insidens, gall. accroché, *b. fontanellam, c c c c duo ossa ilii, d. d. duo ossa pubis, e. e. rami ossium pubis & ischii, f. arcus quem hæc ossa formant, g. g. duo ischii ossa, h. h. tuberositates horum ossium, i. i. cavitas cotyloidea, k. k. foramina ovalia pelvis, l. lumborum vertebræ.*

Fig. 2. *Ostendit quomodo caput in utero remanens manu sit extrahendum, A. A. A. Uterus, a. caput infantile facie versus posteriora, occipite vero versus anteriora versum, b. brachium obstetricantis, c. manus obstetricantis, d. pollex in nucha applicatus, e. reliqui digiti,*

Fig. 3. *Est D. Mauriceau fascia, hujus latitudo est quinque pollicum, longitudo vero duarum ulnarum.*

Fig. 4. *Est fascia a D. D. Waldgrave correcta, a. sutura, b. b. b. rimæ s. incisuræ secundum longitudinem factæ: longitudo hujus fasciæ est unius ulnæ cum dimidia, latitudo vero quatuor vel quinque pollicum*

Fig. 5. *Crumena s. marsupium D.* Ammand, tire-tête *ipsi dictum aaaa. quatuor fasciolæ quorum latitudo quatuor linearum, longitudo vero unius est ulnæ, b. b. duo funiculi pro constringendo marsupio. c. c. c. c. c. quinque annulli quibus digiti intruduntur, circumferentia hujus retioli ulnæ longitudinem circiter æquat.*

Fig. 6. *Instrumentum unciforme a D.* Gregoire *inventum, & ab illo* hameçon *dictum, ubi lit. a. manubrium. b. Corpus s. partem mediam, c. hamulus, illi piscatorum haud absimilis, longitudo est 10. ad 11. pollicum.*

Fig. 7. *Uncus s. hamulus obtusus. a. manubrium, b. pars media s, corpus c. globulus: longitudo est 13. pollicum transversorum.*

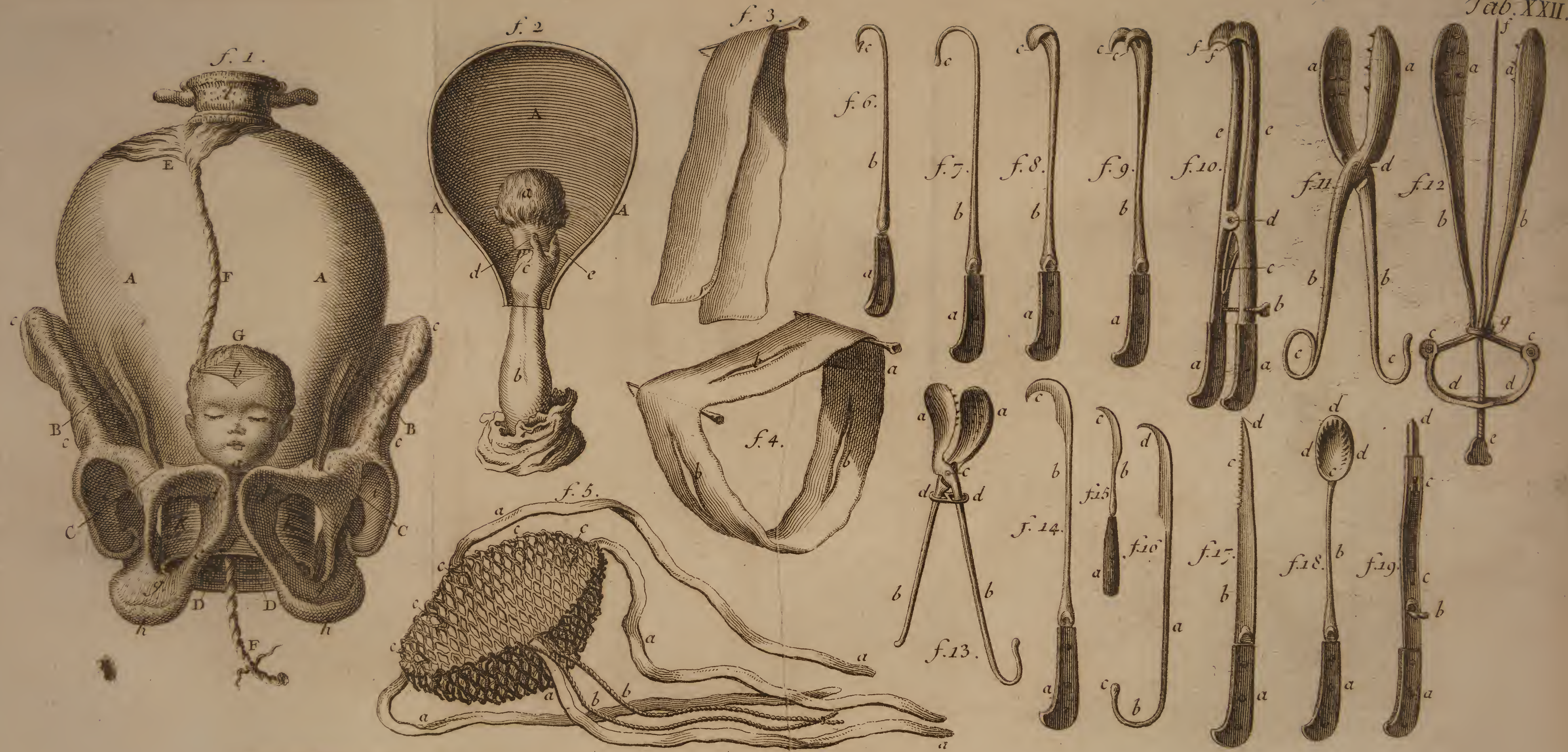
Fig. 8. *Uncus s. hamulus acutus. a. manubrium. b. corpus c. curvatura cum apice scindente, longitudo ead. ac praeced.*

Fig. 9. *Hamulus s. uncus duplex, a. manubrium. b. corpus, cc. pars divisa, acuminata, longitudo ead. ac præced.*

Fig. 10. *Hamulus s. uncus D.* Peu *a a. manubrium b. cochlea c. elater. d. arti-*

Tab. XXII.

Disp. Chirurg. Tom. III. VOIGT DE CAPITE FŒTUS ABRUPTO. pag. 473.

articulatio e. e. corpora ff. extremitates recurvæ acuminatæ, longitudo ead. ac præced.

Fig. 11. *Forceps D.* Puiſſeau, *a a. duæ extremitates latæ, in parte interna dentatæ. b b. duo crura c c. locus pro immiſſione pollicis & digitorum, d. articulationis locus, longitudo eſt* 13. *pollicum tranſverſorum.*

Fig. 12. *Forceps D. D.* Fried. *a. a. duæ extremitates latæ, in parte interna dentatæ, b. b. duo crura, c c. locus ubi crura articulantur, d d. manubrium, e. f. ſtylus ferreus. g. annulus, longitudo eadem ac præced.*

Fig. 13. *Forceps D. D.* Schurer. *a a. extremitates latæ dentatæ, b. b. duo crura, c. articulus. d d. annulus, longitudo eſt* 11. *pollicum.*

Fig. 14. *Culter unciformis, gall.* crochet trenchant, *a. manubrium. b. corpus, c. extremitas recurva ſcindens, longitudo eſt* 13. *pollicum tranſverſorum.*

Fig. 15. *Cultellus* Paræi *a. manubrium, b. corpus, c. extremitas recurva parum, ſcindens : longitudo eſt* 6. *pollicum tranſverſorum.*

Fig. 16. *Culter alius recurvus, a. corpus b. extremitas inferior incurvata, c. globulus, d. extremitas ſuperior paululum incurvata, longitudo eſt* 12. *pollicum tranſverſorum.*

Fig. 17. *Serra D. D.* Fried. *a. manubrium b. pars lævigata glabra, c. extremitas ſuperior ſcindens. d. globulus, longitudo* 12. *pollicum tranſverſorum.*

Fig. 18. *Cochlear D. D.* Fried. *a manubrium, b. corpus c. pars excavata, ddd. pars dentata, longitudo eadem ac præced.*

Fig. 19. *Inſtrumentum pro aperiendo cranio D. D.* Fried. troiſcart *dicto, a. manubrium, b. lamina orichalcea cc. vagina orichalcea mobilis d. lamina ferrea enſiformis, cujus longitudo, ſi lamina ferrea in vagina abſcondita eſt* 12. *hac vero protracta* 14. *pollicum.*

LXXXII.

DISSERTATIO

CHIRURGICA,

DE

RUPTO IN PARTU UTERO.

Quam tuebatur

JO. FRIDER. BEHLING,

HOYA-HANNOVERANUS

Altorfii 20 Decembris anno 1736.

HISTORIA

Mulier, *Kunigunda*, *Georg Hübners*, Civis Altorfini, villam, *Lochners-hof*, inhabitantis, uxor, ætate XLIV. annorum, ſtatura mediocris, octo liberorum mater, jam nonum gravida, ceteroquin ſana, & officiis ſuis ſtrenue fungens, nec ullis per totam ferme vitam morbis antea vexata, circa finem geſtationis ſuæ, ex improviſo per plures ſcalarum gradus decidit, in dorſum terramque proſtrata. Nullum hinc amplius vivi fetus motum, ſed aliquos potius in abdomine, ejuſque latere dextro, ſentiebat dolores, eoſque, quoties iſti lateri incumberet, auctos. Elapſo demum octidui ſpatio, dolores ingruebant parturiendi, iique primis binis diebus mediocres & mitiores, tertio autem die magis ſeveri. Hinc Altorfio obſtetrix vocata, os uteri apertum quidem, aſt fetum involucris ſuis adhuc incluſum, minuſque recte ad exitum diſpoſitum, cognovit. Altero dein die aquæ erumpebant, ſed valde putridæ, fetidæ, & liquamine viſcoſo, quaſi meconii admixti, refertæ. Jam admonita parturiens laborum, hos ſtrenue quidem ſuſtinuit, ſed ſine ullo fetus ſucceſſu, niſi quod, altero demum mane, poſt niſus puerperæ vehementes, & poſtquam aliqua crepatura ab adſtantibus ſono obſervaretur, dextra erumperet manus, eaque ſubnigra, veſiculiſque, ſero putrido turgidis, obſeſſa. Hinc miſera labores, viribus ad extremum impenſis, porro ſuſceptura, cum nihil eoſdem proficere, nec niſus parturiendi uterinos conſpirare amplius ſentiret, illico e ſella parturientium, qua tunc inſederat, aſſurgens ſeſe erexit, in hæc verba erumpens; impoſſibile eſſe, ut fetum hunc eniteretur. Obſtetrix nihil, quantum quidem ad ſitum fetus emendandum facere noverat, intentatum reliquit; verum cum nihil efficere poſſe experiretur, vocatus in auxilium Poliater Altorfinus, Exc. D. D. *Weiſſius*. Hic analepticis medicamentis puerperæ vires reficere, primum allaboravit, dein ex adſtantibus de modo præmiſſis certior factus, ipſumque fetus ſitum percontatus, hunc ipſum minus bene ad partum facilem diſpoſitum, & jam vita defunctum, putredineque correptum, cognovit. Non enim fetor tantum utero exſpirabat ſumme putridus & ferme intolerabilis, dum utero, levibus convulſo motibus, liquor mucidus, ex fuſco & rubro mixtus, una cum flatibus putridis, e matrice exibat; ſed infans etiam adeo a putredinoſa fermentatione erat tumidus, atque inflatus, ut, cum brachium, aut corpus, tangeretur, eodem cum ſtrepitu, quo membrana cellularis, flatu diſtenſa, crepitare ſolet, ſonum quemdam ederet, & cutis compreſſa, tanquam ſpongioſa, facile digitis uſque cederet. Abdomen puerperæ multum elevatum, & quaſi in formam amplioris cylindri protenſum erat. Dolores etiam in latere dextro miſeram vix deſerebant, immo atroces cruciatus pedem parturientis ſiniſtrum, quoties niſus dolorque pariendi inſtabat, more in quovis prægreſſo partu ſolenni, affligebant. Cum itaque de

extractione fetus, citra omne dubium mortui, cogitandum esset, antequam embryotomiam institueret, ut, aut pedibus comprehensis, aut alia situs incongrui mutatione illum educeret, allaboravit laudatus modo D. D. *Weissius*: verum neque caput, nec alterum brachium, tactu manus providæ percipere, nec pedes prehendere ipsi licuit. Uterus enim circa dorsum infantis adeo valide contractus erat, ut ad extremum matris fundum, in quo crura fetus complicata erant, manu pertingere haud permitteretur. Caput etiam, alterumque brachium digitis disquirentibus haud obvium veniebant, sed sentiebatur collum infantis utero dextrorsum exire per hiatum quemdam pervium. His ita cognitis, & postquam nec pedes comprehendi, nec caput adduci poterat, licet ad ipsam embryotomiam sese accingere in animo ante habuerat Excell. D. D. *Weissius*, & ad eamdem suscipiendam anxiis miseræ precibus, non tam admoneretur, quam fatigaretur; hanc ipsam tamen operationem jam inutilem, & omittendam potius censuit; quia, fetu licet extracto, vitæ tamen matris servandæ spes nulla erat reliqua. Pulsus enim valde debilis, contractus, celer, inæqualis & intermittens, item virium & caloris jactura, genitalium refrigeratio, anxietas cordis summa, liquor putridus, non uterum tantum, sed ipsa mulieris intestina, ad quæ per hiatum rupturæ pervenisse prævidebatur, lethali necrosi inflammans, nec non horror vehemens, aliquoties recurrens, & totum corpus parturientis concutiens, animi insignis perturbatio, hæmorrhagia lacerati uteri, & plura alia phænomena, certa futuræ mortis erant præsagia. Siquidem misera altero tandem mane epilepsia correpta fatis cessit. Sequenti die Celeb. D. D. *Weissius*, in erudiendis auditoribus suis studiosissimus, a plerisque medicinæ studiosis comitatus, sectionem vita defunctæ gravidæ instituit. Hinc inciso abdomine, valde tumido, humor subcruentus, fetidus & putridus, copiosus effluxit. Uterus in fundo suo integer quidem, sed atrorubens, maculis putridis conspicuus, & cylindri amplioris forma protensus erat, in cujus latere dextro, proxime supra ligamentum latum, hiatus rupturæ amplus conspiciebatur, per quem fetus caput pilosum, & brachium sinistrum complicatum, quæ utraque involucris membranaceis suis adhuc cincta erant, exserebantur. Utero dein dissecto, interna ejus superficies multis locis jam putrilagine inveniebatur corrupta, & in fundo, cum semi putrida placenta, laxe, aut vix cohærebat; orificium etiam matricis internum sat patens, laciniæ autem rupturæ tenues & quasi discerptæ extiterant. Infans ipse utero exemtus, prægrandis, tumidus abdomine, & cute ubivis inflata quasi spongiosus, faciem monstrabat, ab insigni putredine, deformem atque depressam, naribusque suis multum liquaminis ichorosi effundebat; item loco ossis frontis, quod una cum cerebro jam in tabum mutatum & maxima parte colliquatum esse videbatur, sola cutis aderat; intestina autem abdominalia flatibus turgebant, & ipsi demum pectoris pulmones putredine jam infecti tactuque spongiosi, in aquam injecti, in hac non subsidebant, sed supernatabant. Tandem viso sexu fetus masculino, cum mulier ista nusquam puellas,

las, at octo pueros vivos edidiſſet & nonum illum filium geſtaſſet, curioſe in teſtes ipſius muliebres inquirebatur; &, en! dextrum ovarium vegetum, multiſque ovulis adhuc refertum; ſiniſtrum autem, alteri prorſus diſſimile, ſcilicet macrum, tenue, vacuum, membranaceum, omnique ovuli ſpecie deſtitutum invenimus. Cæterum in reliquo mulieris corpore, imprimis facie, multa magnaque putredinis initia obſervari poterant.

---

§. I.

HÆc modo recenſita obſervatio plura, notatu omnino digna, in ſe habet, quam quidem limites diſſertationis comprehendunt. Verum enim vero, cum imprimis ea, quæ *ad rupturam uteri*, tanquam ad principem hujus tragici caſus cauſam, ſpectant, præmittere mecum conſtituerim, ideo non ſingula hiſtoriæ momenta ſub examinis medici incudem revocabo, ſed ea ſaltem, quæ haud exigui in medicina uſus fore judicavero, perluſtrabo, & rupturæ matricis contemplationi ſubjungam.

§. II.

Uteri nempe rupturam hac in muliere mortis cauſam principem pronunciandam eſſe, nemo forſan dubitabit. Non enim fetum mortuum, non putreſcentem tantum, nec ad partum facilem minus convenienter collocatum, mortis abſolutam cauſam eſſe; tot monſtrant hiſtoriæ. Nec caſus gravidæ ab alto, nec reliqua parturientium ſymptomata, ſatis mihi videntur, ad hancce mulierem interficiendam. Attamen ſingula tunc ad interitum collineaſſe, certum eſt, poſtquam rupturam uteri partim promoverant, partim inſanabilem atque lethiferam reddiderant.

§. III.

Non enim hic diſpiciam; an omnis uteri laceratio, atque vel illa, quæ in parturientibus contingit, mortem ſemper & certo adferat? Infra enim docebo, haud impoſſibile eſſe, ut aliquando, & certis ſub conditionibus, uterus a fetu laceratus conſolidari, mulierque ſervari poſſit. Hoc tamen in caſu ſupra recenſito, non hæmorrhagiam tantum, ſed putrilaginem etiam, ab infante mortuo & jam putreſcente provenientem, viſceribuſque matris communicatam, mortis anſam dediſſe, & rationi & experientiæ conſentaneum eſt. Cum enim propter ſanguinem, e laceratis in amplo rupturæ hiatu vaſis, largiter effuſum, vires admodum fractæ & exhauſtæ, ſuſtinendis ſuperandiſque ſymptomatibus redderentur impares, atque putridus humor cruorem extravaſatum, in abdomine contentum, nociva facultate viſcera corrumpendi inquinaret, non potuit non vita cum morte commutari.

§. IV.

Rarus equidem vulgo censetur casus rupti in partu uteri; ideo nostram etiam historiam, eatenus compellare possem raram. Verum enim vero, sicuti plures in scriptis medicorum reperiundæ ejus observationes; ita forsan crebrius accidit parturientibus hæc uteri laceratio, quam quidem ab auctoribus adnotatum est. Ita enim, teste *Bartholino* [*a*], *Jo. Gasp. Faussius in Epist. ad Strausſium*, magno judicio & Coi gravitate negat, rarum esse, rupto utero fetum in ventris spacium illabi. Celeb. etiam *Heisterus* [*b*] affirmat, sibi hanc affectionem in partu difficili sæpius contingere videri, quam hactenus vulgo creditum est. Cujus rei plura testimonia videbimus ex frequentia observationum.

§. V.

Quænam autem causa hujus rupturæ extiterit? nunc erit disquirendum. Satis enim testantur observatorum historiæ, uterum gravidum variis de causis esse laceratum. Ita *Stalpartius vander Wiel* [*c*] inter frequentes ejus causas recenset, situm fetus in utero malum, uteri substantiam tenuem, nimiamque ejus extensionem, item fortiora fetum pellentia assumta, internum uteri os non satis apertum, prominentias vel excrescentias carnosas, ulcera, scirrhosque, infanti exitum præcludentes, nec non pravam uteri a natura conformationem, fetus calcitrantis fortitudinem, ejusque nimiam magnitudinem, & demum præmaturum aquarum effluxum. Conveniunt etiam cum modo recensitis causis multæ medicorum historiæ, quibus singulis recensendis non jam immorabor, sed nomina saltem auctorum huc pertinentium allegasse, & locos recensionis indicasse sufficiat. Inter hos sunt præcipui: modo nominatus *Stalpartius* [*d*], *Guilh. Fabricius Hildanus* [*e*], *Solingius* [*f*], *Scholzius* [g], *Salmuthus* [*h*], *Dionis* [*i*], *Riedlinus* [*k*], *Knoblochius* [*l*], *Reuselius & Witzelius* [*m*], *Heisterus* [*n*], *Trewius* [*o*], *Schuri-*

[*a*] Tr. de insolitis partus hum. viis, cap. XI. p. 76.
[*b*] In act. nat. cur. vol. I. obs. 176. p. 397.
[*c*] Observat. rar. cent. 2. not. ad observ. 30. pag. 316. 318. 319.
[*d*] l. c. observat 30. pag. 315. item cent. 1. obs. 76. p. 284.
[*e*] obs. chirurg. cent. 1. obs. 64. & 67. item cent. 4. obs. 57.
[*f*] Observ. peculiar. de Mulier. & infant. fol. 26. edit. germ p. 776. item in Embryulc. fol. 39. edit. germ pag. 31. seq.
[*g*] Ephem N. cur dec. 1. an. 2. obs. 85. pag. 159.
[*h*] Obs. 16. cent. 1. pag. 12.
[*i*] Des operations de chirurg. demonst. II. pag. 119. edit germ. p. 177.
[*k*] Obs. med. cent. obs. 82. p. 169.
[*l*] In Epist. ad Horstium; vid. Greg. Horst. obs. & Epist. lib. I. sect. 17. p. 494.
[*m*] Misc. Nat. Cur. dec. II. anno 7.
[*n*] Act. nat. cur. vol. I. obs. 176. p. 397.
[*o*] Act. N. C. vol. II. obs. 49. pag. 112.

Schurigius [*p*], *Mauriceau* [*q*], *Bonetus* [*r*], *Preussius* [*s*] & *plures*.

§. VI.

His modo nominatis causis merito etiam accensendæ sunt externæ & occasionales; lapsus nempe seu casus, ictus, vulnus, aut quidquid uterum in aliqua ejus parte vel suggillando, vel lacerando, vulnerandoque, ita lædit, ut pristinam & æqualem resistendi continendique facultatem perdat. Huc pertinent historiæ, quas *Mauriceau* [*t*], *Joan. Maur. Hoffmannus*, [*u*], *Joan. Gasp. Fausius* [*w*], & *Riedlinus* [*x*] habent; immo *Roonhuysius* [*y*], causam lacerati uteri, injuriæ tantum externæ, & aut lapsui, aut ictui adscribendam censuit, in historia quadam ab ipso recensita, licet de prægressa violentiæ ratione certus haud extiterit. His addo improvidam aliquando & violentam nimis fetuum male collocatorum conversionem, & nimium parturientium laborem matricem lacerare posse.

§. VII.

Si ad nostram respicimus historiam, tria sunt præcipua, quibus ruptura uteri adscribi poterit; *Partui* scilicet *difficili*, ex infante mortuo, maleque ad exitum disposito; dein *magnis* parturientis ad illum expellendum *laboribus*, & demum *lapsui*, quem aliquot ante partum dies gravida sustinuit.

§. VIII.

Quemadmodum enim ex plerisque patet autorum allegatorum historiis, difficilem partum, ex fetuum prava ad exitum dispositione, ansam rupturæ dedisse; ita non possum, quin eandem causam etiam nostro in casu primum accusem. Rarus enim omnino est ille casus, quem *Schenckius* [*z*] refert, de fetu quodam, qui, capite deorsum directo, facie ad posteriora reclinata, corporisque trunco in longitudinem extenso, situm quidem ad partum facilem alioquin accommodatum obtinuerat, nihilominus tamen utero disrupto, in

[*p*] Embryolog. sect. 3. cap. 3. §. 7. p. 247.
[*q*] Observat. sur la gross. obs. 251. p. 146. edit. germ. p. 428.
[*r*] Sepulchr. l. 3 sect 28. obs. 2. §. 2. 3. 4. p. 1373.
[*s*] Ephem. nat. cur. cent. 9. obs. 19. p. 21.
[*t*] L. c.
[*u*] Ephem. nat. cur. cent. 10. observ. 29. pag. 301.
[*w*] Bartholinum de insolit. partus viis p. 76.
[*x*] Loc. c.
[*y*] In obs. med. l. 2. obs. 1. edit. germ. p. 18. 19.
[*z*] Obs. lib. 4. p. 611.

in ventris inferioris capacitate liber inventus eſt. Plurimæ autem hiſtoriæ de ſitu fetus ad partum minus compoſito teſtantur; ſiquidem alius infans, exemplo ab *Hildano* delineato [*a*], tranſverſe collocatus, uterum pede altero perforavit; alius autem ano inclinato, pedibuſque ſurſum protenſis, ut ex *Reiſelii* [*b*] hiſtoria patet, exitum affectavit, ſed non, niſi intra cavitatem abdominis, invenit; alius alio modo complicatus, edi haud poterat; alii autem & plerique altero brachio, per vaginam exerto, prodeuntes difficilem exeundi viam ingreſſi ſunt.

§. IX.

Cum enim infantes, præſertim grandiores atque maturi, brachio prodeuntes, unanimi omnium conſenſu, partum ſibi reddant difficilem, immo ex *Hippocratis* [*c*] ſententia, lethalem; ideo magis difficilem redditum eſſe noſtro in caſu partum, plura ſunt, quæ comprobant. Si enim, teſtibus *Deventero* [*d*] *Mauriceau* [*e*]. *De la Motte* [*f*], aliiſque, infante mortuo, prægrandi maleque collocato, partus admodum, totidemque nominibus, difficilis compellandus eſt; hæc in noſtra parturiente convenere, ejuſdemque labores magis doloroſos reddidere, utero per lapſum antea ſuggillato & læſo.

§. X.

Fetum enim, qui ante, quam gravida lapſu eundem offenderet, valde ſeſe moverat, poſt caſum perpeſſum vitam perdidiſſe, vel inde apparet, quia mater nullum dein motum infantis amplius ſenſerat, & ipſe infans, utero in ſectione extractus, tanta correptus fuerat putredine, ut faciei partes internæ, cerebrum, maximaque oſſis frontis pars, jamjam in tabum mutata & colliquata, cutis etiam ſua cuticula privata, ſpongioſa, pulmones natantes, inteſtina flatibus turgida, ipſeque liquor amnii a putrida colluvie conſpurcatus, obſervata ſint.

§. XI.

A laboribus autem parturientis vehementibus atque nimiis uterum rumpi gravidum, id nonnullis vero haud ſimile videri poſſet. Verum enim vero, aſſenſum ab his me facile reportaturum confido, ſi modo hiſtorias ſupra memoratas, attento perluſtraverint animo. Non enim tantum *Hildanus* & *Knoblochius* [*g*] abuſui medicamentorum fetum pellentium cauſam diſrupti in

[*a*] M. cent. c. IV.
[*b*] An. 7. obſ. 10. p. 16.
[*c*] Lib. 10. de extract. fetus.
[*d*] De arte obſtetric.
[*e*] Tr. des malad. des femm. groſſ.
[*f*] Trait. des malad. des fem. groſſ. paſſim.
[*g*] Miſc. nat. cur. dec. II. an. 7. obſ. 115. p. 194.

in partu uteri plurimum adſcribunt; ſed & *Andr. Loew* diſſertis verbis affirmat: *parturientem quandam in maximis doloribus & ad parturiendum conatibus fuiſſe conſtitutam, cum ingens audiretur fragor, uteri tum temporis ſine dubio diffracti ſignum. Schurigius* [*h*] etiam, in ea, quam recenſet, obſervatione propria, ita: *Primipara*, ſcribit, *vegeta & robuſta - - - - ad majores excluſionis niſus ab obſtetrice admonita, in tanto labore ex improviſo magnum in abdomine crepitum atque dolorem peculiarem perſentit, quem ſonum adſtantes quoque auribus percipiunt; quo facto omnino ſtatim niſus ceſſat, ipſaque puerpera paulo poſt animam exhalat; fetu extra uterum diſruptum in ſectione defunctæ reperto.*

§. XII.

Idem in noſtra puerpera accidiſſe, patet teſtimonio ipſius hiſtoriæ. Cum enim illa inter niſus vehementes, & poſtquam crepatura audita erat, brachium fetus ederet, dubio procul uterus rupturam ſimul paſſus eſt. Namque a laceratis membranis fetum involventibus fragorem tantum & internum effici non potuiſſe, plura ſunt, quæ mihi perſuadent, argumenta. Aquæ enim, pridie effluxæ, chorion & amnion jam ante diſruperant, & ob putrilaginem ſuam adeo tenues jam reddiderant iſtas membranas, ut tantum fragorem edere haud potuiſſent. Dein parturiens continuandis partus laboribus haud amplius ſufficiens, & e ſella aſſurgens, ſevere enunciavit, ſe infantem ſuum haud poſſe edere; ſine dubio, propter immanes dolores, quos auctos ſenſit, quoties abdominalium muſculorum compreſſione fetum urgebat, & ad amplius lacerandum uterum impellebat. Demum etiam inter ſigna rupti modo uteri pertinet, in pleriſque recenſitis hiſtoriis obſervata, ſubitanea dolorum ſeu niſuum uterinorum ceſſatio, quæ etiam cum illo tempore coincidit, quo mulier hæc a laboribus partus deſtitit. Poſtremo ſanguis e ruptura profluens, & liquamini putrido, ab infante & amnii liquore provenienti admixtus, ſtatim poſt crepaturam uteri viſus, id magis confirmat.

§. XIII.

Ita quidem de tempore, quo ruptus ſit uterus, judicium haud erit difficile. Non enim ſtatim a lapſu matricem diſruptam eſſe, partim ex accidentibus commemoratis, partim ex aliorum auctorum obſervationibus conſtat. Nam ſimulac crepatura uteri facta eſt, tunc ex laceratis copioſis & inter ſe per anaſtomoſes connexis, vaſis uterinis profluens ſubſequatur neceſſe eſt hæmorrhagia, ut, aut exemplo *Dionis* [*i*] mors gravidam cito excipiat, aut ſanguinis profluvium, cujus cel. *Trewius* [*k*] meminit, accidat; aut ſan-

 guis,

[*h*] L. c.
[*i*] Loc. cit. item miſc. nat. cur. dec II. anno 2. p. 475. ubi prolixa extat hiſtoriæ recenſio.
[*k*] L. cit.

guis, cumulatus in abdomine, vitam gravidæ ad octo dies, ſicut in noſtra, protrahere haud permittat, id quod hiſtoria *Stalpartii* [*l*] & *Solingii* [*m*] ſatis teſtantur. Poſtquam autem hæc, de qua agimus, mulier, per 8. vel plures dies, a caſu ex alto, non tantum ſuperſtes manſit, ſed etiam domeſticis negotiis ſuis ſat prompte præfuit; hinc non in ipſo lapſu, ſed ipſos inter partus demum labores uterum ejus ruptum eſſe, concludimus.

§. XIV.

Ipſos autem nimios partus labores, non parum attuliſſe ad uterum lacerandum, ex pravo infantis ſitu facile eſt judicatu. Fetus enim grandis, dextro brachio per vaginam emiſſo, & axilla præeunte, utero exire haud potuit, ſed quo magis is, ano pedibuſque antrorſum verſus abdomen protenſus, a preſſione muſculorum abdominalium urgebatur, eo magis & capite & olecrano, utriſque ad latus uteri poſitis, matricem hoc loco diſtendit, eandemque hoc facilius diſrupit, quo magis hæc a ſugillatione, e lapſu prægreſſo accepta, tono ſuo reſiſtendique potentia erat privata. Unde non potuit non fieri, quin tandem in latere iſto rumperetur uterus.

§. XV.

Caſus ex alto ſymbolum ſuum etiam huc contulit. Sicuti enim ſupra §. VI. allegatæ *Hoffmanni*, *Mauriceau*, *Riedlini* & reliquorum hiſtoriæ, lapſum gravidorum tanquam cauſam, rupturam uteri præcedentem, merito accuſant; ita etiam ſimili ratione uterum hujus, de qua loquimur, mulieris ſuggillatum eſſe, vero videtur ſimillimum, partim propter dolorem continuum, qui gravidam ad illud decumbere latus haud amplius permiſit, partim etiam, quod eodem doloris loco uterus in partu diſruptus eſt. Exemplum enim *Riedlini* a noſtro non multum diſcrepat, ubi ſcil. militis cujuſdam uxor, per aliquot ſcalarum gradus delapſa, eodem loco, quo poſt caſum, aliquot ſeptimanas prægreſſum, de dolore continuo conqueſta erat, uterum præter morem tenuiſſimum, & a brachio fetus perforatum, in ſectione difficili partu defunctæ, monſtravit.

§. XVI.

Quamquam enim noſtra non ex prono in terram lapſu abdomen adeo alliſerat, ut *Hoffmannus* l. c. de muliere quadam refert; attamen ſupina noſtræ in terram proſtratione, pondus infantis majuſculi adeo ad marginem circularem oſſium pelvis allidere, & intermedium uteri latus ita contundere valuit, ut non ſolum fetus lethalem reportaret læſionem, ſed & uterus mag-

[*l*] Cent. II. obſerv. 30.
[*m*] L. cit.

magnam & doloris plenam incurreret ſuggillationem, levemque fibrillarum membranaceo carnoſarum divulſionem. Siquidem ſi in locum rupti uteri ſingulis in hiſtoriis inquirimus, rariſſime, aut vix unquam, accidit in fundo, quippe qui natura ſua nonnihil robuſtior, & ab adhærente placenta munitus eſſe ſolet; communiſſime autem rupturam invenimus in alterutro ejus latere, vel illa parte, qua recto inteſtino incumbit, adnotatam eſſe.

§. XVII.

Cognitis itaque rationibus, quibus mater æque ac infans ſuccubuere; nunc in eas inquiramus, quæ utriſque ſervandis inſervire potuiſſent. De fetu quidem certo enunciare haud poſſum, an ſtatim a lapſu, an altero quodam die vitam ſuam finierit? Inter ea enim, quæ mortuum fetum arguunt, ſigna, nullum a puerpera attente obſervatum eſt, niſi quod motum infantis vivum ab illo tempore haud amplius ſenſerit. Ipſa tamen fetus putredo, tumida ejus & inflata cutis, & reliqua corruptionis ſigna, ſatis indicant, fetum jam ante partus initium vita defunctum, nec, cum ederetur, ſervandum fuiſſe.

§. XVIII.

Matrem autem, ſecura ratione a fetu mortuo liberatam, forſan evadere potuiſſe, ſpem non abjicio omnem. Quanquam enim illa uterum eo loco, quo dolores a lapſu perpeſſa erat, ſuggillaverit; iſta tamen læſio haud omnino lethalis cenſenda eſt; quia præter mediocrem dolorem, nullis, quæ *Celſus* [*n*] vulnerato utero tribuit, ſymptomatibus affecta mulier, per octiduum rebus domeſticis ſat prompte præfuit, nec ulla hæmorrhagia ante, quam crepatura audita, ſeſe prodidit. Quodſi ergo ſtatim, ac conatus parturiendi ingruebant, orificio uteri ſatis connivente, decens obſtetricantium encheireſis adhibita, ſitus nempe infantis pravus emendatus, & aquis modo effluentibus, laxoque adhuc utero, fetus aut capite pronato, aut pedibus prehenſis, extractus fuiſſet; mulier rupturam uteri leviter ſuggillati forſan haud eſſet paſſa. Irritis etiam his fetum educendi artibus, per embryulciam, aut per cautam infantis in utero diſſectionem, mater ſervari potuiſſet, dummodo laboribus nimiis matricem haud laceraſſet, nec lethalia ſibi accerſiviſſet ſymptomata.

§. XIX.

Uteri enim vulnera haud difficulter ſanabilia eſſe, non ſolum *Jonſtonus* [*o*] pronunciat, ſed etiam e ſectione cæſarea feliciter inſtituta clarum patet. Accidit etiam non raro, mulieres caſu, ictu, & alliſione uterum gravidum offendiſſe, & tamen feliciter peperiſſe. Fetum etiam in utero mortuum

 alium,

[*n*] Lib. 4. cap. 26.

[*o*] Idea medic. pract. lib. X. tit. 12. cap. I. artic. I. p. m. 695.

alium, carnibus putredine abſumptis, fruſtatim via ordinaria exiiſſe, alium per abſceſſum inguinalem, alium per alvum, membris ſaltem oſſeis, ſingulis per vices editis, extractum eſſe, ex *Sennertii*, *Roonhuyſii*, [p] iiſque, quas *Schurigius* [q] collegit, hiſtoriis, nec non exemplo *Gaſſeri*, ad *Cornacem* [r] tranſcripti, ſatis conſtat. Taceo varias ſententias, quas de infante Muſſipontano habent *Bartholinus* [s] *Deuſingius* [t] & *Roſſetus* [u]. Ex antecedentibus enim ſatis liquet, uterum quidem a fetu perforatum, eundem tamen denuo ſanatum & conſolidatum eſſe.

§. XX.

Quapropter uterum, in partu licet ruptum, medelam tamen interdum admittere, probabile eſt, his præſertim ſub conditionibus, ſcilicet ſi locus per abſceſſum quendam ſucceſſive, &, ut in abſceſſibus fieri ſolet, ſine larga hæmorrhagia ſubſequente perforetur, dein bene mundificatus conſolidetur; porro ſi, ruptura recens facta, nec adeo ampla exiſtente, infans quantocyus extrahatur, nec magna ſinceri ſanguinis copia abdominis cavitatem ingrediatur, ſed cruor exitum cum lochiis inveniat; ſi matrix etiam, dum poſt partum contrahitur, hiatum rupturæ ſimul claudat; item ſi infans, aut vivus, aut nondum putridus, extractus fuerit; & demum, ſi matris optime valentis vires adhuc ſalvæ exiſtant, nec matrix ſphacelo vel alio morbo jam correpta ſit. Tunc enim per medicamenta convenientia, externa æque ac interna, vulneraria, antiſpaſmodica, mundificantia, balſamica, roborantia, & diſcutientia conſolidationem uteri diſrupti promoveri aliquando, & puerperam ſervari poſſe, ſpes quædam eſt reliqua.

§. XXI.

Noſtro autem in caſu mulierem, fetu licet per operationem dexterrime inſtitutam feliciter extracto, nulla ratione e mortis faucibus, quibus jam tum hærebat, eripi potuiſſe, ex iis, quas hiſtoria habet, ſignis abunde conſtat. Puerpera enim viribus exhauſta, frequentibus horroribus ipſaque epilepſia jam convulſa, atque agonizante, ſanguine etiam per hæmorrhagiam largam extravaſato, eoque in abdomine contento, & ab admixto fetido infantis putreſcentis liquamine ad corruptionem prono, matrice etiam gangrænoſa exiſtente (ſiquidem mulieris hujus uterus in ſectione non pallidus, ſed atrorubens inventus) operationem aut embryotomiæ, aut ſectionis

nis

[p] Pract. medic. lib. IV. part. I. ſect. II. cap. 18. p. 109.
[q] Loc cit. p. 21.
[r] Embryol. ſect. III. cap. 2. & 3. Enchirid. medicæ conſultat. in append. hiſt. & epiſt. p. 209.
[s] Cit. loc. p 18.
[t] Hiſt. fetus extra uterum in abdomine.
[u] Vid. ejus exſectionem fetus vivi e matre viva, circa finem.

nis cæsareæ suscipere, non tantum frustraneus, sed etiam famæ chirurgi dispendiosus labor nominandus erit.

§. XXII.

Plura quidem ad rupturam uteri spectantia argumenta perlustrare possem; verum, ne limites mihi propositos transcendam, progredior ad phænomenon *pulmonum* fetus nostri, in aqua non subsidentium, sed *natantium*, licet is certe auram inspirando hauserit nusquam, nec vivus editus sit. Fallax hinc utique signum partus vivi e pulmonibus in aqua natantibus desumi posse videretur; sicuti ex adverso pulmonum in aqua subsidentiam de partu mortuo haud certo testari, non ita pridem notabili nobis comprobavit exemplo laudatus D. D. *Weissius*. Cum enim is pauco abhinc tempore infantem maturum, vivum quidem, at sine ullo clamore editum, & post aliquot oscitationes, corporisque leves commotiones, mortuum cultro aperiret, pulmones extracti, & in aquam injecti, in hac statim subsidentes observati sunt, qui tamen ipsi, semel inflato per tracheam spiritu, fundum non amplius petierunt, sed supernatarunt; manifesto indicio, fetus quidem edi posse vivos, quorum tamen pulmones in aqua subsident, si scilicet spiritum nondum hauserint; &, ex adverso, fetus aliquando nasci mortuos, quorum tamen pulmones in aqua supernatant.

§. XXIII.

Quamquam autem ex utrisque his experimentis dubium reddi videatur signum fetus vivi aut mortui editi, e pulmonum in aqua natantium aut subsidentium examine desumtum; limitata tamen regula, facile erit, veritatem hujus indicii ita determinare, ut non tam inde evertatur, quam potius confirmetur. Certum enim & indubium est, pulmones fetus in aqua subsidentes indicare, quod infans nunquam & nondum respiraverit; ex adverso, iisdem supernatantibus, si modo recentibus, infantem certo, atque aut sponte, inspirasse, aut aërem, more obstetricibus aliquando solemni, per os infantis inflatum esse, constat. Quodsi autem pulmones e cadavere infantis, ab aliquot inde diebus mortui, & jam adeo putrescentis corpore extracti sint, ut cutis fetus ejusque intestina, quæ alias non ita, sicut in fetu nostro, flatu turgida visuntur, a fermentatione putredinosa multum inflata appareant; tunc pulmones in aqua natantes de infantis prægressa inspiratione non absolute testantur. Quamquam enim celeberr. D. D. *Teichmeyer* [x] pro certo affirmet, pulmones fetus per nullam, atque ne extremam quidem putredinem, ad eam levitatem adduci posse, qualis in pulmonibus respirantium, observatur; nihilominus tamen nostro convicti experimento non dubitamus, pulmonem infantis, in matre viva mortui, concepta

[x] Institut. med. legal. cap. 24. p. 239.

ta intus putredine, fetum valde inflante, ita prompte in aqua natare, nec ſubſidere, ac infantis pulmones inſpiratione inflatos. Forſan enim illius in pulmonibus vitulinis factum experimentum tanto aëris proventui & retentioni haud opportunum extitit, ubi nec caloris tepidi gradus admotus, nec aëris ambientis, flatumque intus natum abſorbentis, acceſſus ita, ut in noſtro caſu, interdictus erat.

§. XXIV.

Quod demum ad diſcrimen in utroque ovario conſpicuum attinet; illud quidem *Hippocratis* [y] ſententiam, qua *maſculos fetus a dextra, femininos autem a ſiniſtra uteri parte* vult proficiſci, ſatis confirmare videtur; ſcilicet quod hæc mulier tempore conjugii ſui novem filios, nullam autem unquam filiam, ediderit, & manifeſto ſiniſtri ovarii, male conformati, vitio laboraverit. Verum, ſicuti ex ſingulari quadam obſervatione ad naturam mulierum univerſam argumentari haud licet; ita loci hujus, quo maſculus aut femininus fetus concipiatur, certitudinem aliæ evertunt obſervationes, imprimis ea, quam *Cyprianus* [z] refert de fetu feminino, e dextra matris vivæ tuba Fallopiana exciſo; ubi ſimul notatu dignum, mulierem iſtam altero anno puellam, altero gemellos, maſculum nempe & puellam poſtea peperiſſe, licet præſumi poſſit, viam, quæ e dextro ovario ovulum impregnatum ad uterum devolutum ſit, ob ſectionem prægreſſam, plurimum præcluſam fuiſſe.

§. XXV.

Ex iis itaque, quæ præmiſimus, ſatis patet, mulieres gravidas, ſi quando a lapſu, ictu, vel alia ratione, vel morbo quodam læſionem uteri aliquam acceperint, & dolore inde afficiantur, in partu mollius, & magna cum providentia, tractandas eſſe, eaſdemque nec validos nimioſque ad enitendum labores ſuſtinere, multo minus medicamenta fetum pellentia, hoc imprimis male ad exitum diſpoſito, aſſumere debere; niſi rupturæ uteri periculum incurrere velint. Plures nunc, quas ante propoſui, regulas haud repetam, ſed potius hujus laboris, quem B. L. æqui bonique conſulet, faciam finem; *Deo ter opt. max.* pro omnibus, quibus a prima juventute me cumulavit bonis, & imprimis ſtudia mea promovit auxiliis, gratias agens, quas poſſum, maximas.

[y] Aphoriſm. ſect. V. aph. 48.
[z] Epiſt. de hiſtoria fetus humani exciſi.

DIS-

LXXXIII.

DISSERTATIO
MEDICO-CHIRURGICA,
DE
RUPTO IN PARTU UTERO.

Quam tuebatur

JO. JACOB. MULLER
HELVETO-TOGGIUS

Basileæ 26. Martii 1745.

§. I.

UT enormes caſus præternaturales, quibus partus expoſitus eſt, rectius intelligantur, operæ pretium erit ex Phyſiologia & ſtructura naturali partium præmittere ea pauca, quæ lucem affundere poſſunt obſcuris alias phænomenis. Quum autem organa partium generationi & fructificationi dicatarum in receptaculo duro, rigido, oſſeoque ex parte contineantur, quemadmodum plantarum partes, huic operi dicatæ, in calyce, hinc primum ejus ſtructura paucis determinanda erit.

§. II.

Receptaculum autem modo memoratum a Medicis pelvis appellatur, cujus partium concinnatio atque connexio intelligi nequeunt, antequam ſitus totus determinatus ſit; hunc autem determinaturi ponimus fœminam in ſitu corporis erecto, ſive ad horizontem perpendiculari collocatam eſſe. Ipſa autem compages oſſium pelvis, ut ad naturalem fœminæ erectæ ſitum accedat, opus habet fulcimento, pollicem unum regium pariſienſem una cum octo lineis alto, & ſupra horizontem commiſſuræ oſſis ſacri cum coccyge ſuppoſito.

§. III.

In pelvi ita poſita, demiſſa perpendicularis in fundum ejus, quæ inter umbilicum fœminæ, & os coccygis per mediam pelvis capacitatem concipitur protenſa, vocatur axis pelvis, vel, ut poſtea videbitur, ipſius uteri; & facit cum plano imaginario, (quod inter oſſa pubis & ſacrum intermedium, horizontique parallelum eſſe concipitur) angulum rectum.

§. IV.

Orbita pelvis ſuperior figura ſua prope ad ellipſin accedit, cujus diſtantia inter focos eſt trium pollicum plus novem linearum, & parameter octo linearum; ergo longitudo fili æqualis erit quatuor pollicibus plus quinque lineis. Tota vero pelvis capacitas refert conum truncatum elliptoideum, cujus baſis terminatur marginibus oſſium ilei, pubis & ſacri; apex coni truncati deſignatur ramis oſſium pubis, iſchii cum ſuis tuberoſitatibus, & oſſe coccygis. Notandum vero ob nominatorum oſſium varias figuras, valdeque irregulares, conum non eſſe

rectum in sceleto sicco, sed paullum a posterioribus versus anteriora incurvatum: in sceleto autem recenti, ac pelvi, carnibus, visceribusque reliquis adhucdum repleta, erit axis uteri longitudinalis dicti coni verus axis.

§. V.

Non opus esse arbitror, ut singula ossa pelvis singulatim pluribus describam, quippe quod a tot Anatomicis jam factum esse, nemo ignorat. Quare sufficiet differentias quasdam hic innuisse præcipuas, quæ intercedunt inter pelvim muliebrem & virilem.

§. VI.

Differt pelvis muliebris a virili 1°. ratione figuræ suæ cavitatis, quæ, ut vidimus, in muliere est coni truncati elliptoidei; in viris autem est figuræ tribus lateribus curvilineis terminatæ, superius majus, inferius minus spatium intercipientibus. 2°. ratione capacitatis; nam inveni instituendo experimentum, muliebrem esse in ratione ad virilem, ut 70. ad 50. Tertio ratione partium differunt, quod arcus ossium pubis in fœmina sit figuræ ad parabolam accedentis, cujus abscissæ crescunt in ratione semiordinatarum, ita quidem, ut semiordinatarum maxima ad parabolæ diametrum ducta, insigni ratione superet illam in pelvi virili, in qua semiordinatæ minori crescunt ratione.

§. VII.

Præterea minime reticendum, ossa pubis non in plano horizontali sita esse cum ossis sacri origine, sed in plano inclinato, cujus angulus est dimidius recti in muliere, cum in viro tantummodo sit graduum viginti quinque; solaque hæc, quæ inter pelvim muliebrem & virilem intercedit differentia, ab altitudine ossis sacri, insigniter majori in muliere quam in viro, dependet. Ultima quoque lumborum vertebra cum protuberante ossis sacri origine, & interposita his utrisque cartilagine, constituit in pelvi muliebri adeo eminentem clivum, ut perpendicularis, quæ concipitur e sinuosis lumbis retrorsumque incurvatis supra dictum clivum demissa, necessario cadat in summum ossium pubis fastigium. Cæterum in muliere os sacrum latius, rectiusque est, quam in viro, qui idem brevius, magisque introrsum flexum habet.

§. VIII.

In pelvi ossea delineata situs est uterus medio inter intestinum rectum & vesicam urinariam loco; ita quidem, ut cum vertice suo tangat

gat planum (§ *IV.*) memoratum, ea ſimul cum directione, quæ cadit nihilominus in ipſum axin pelvis deſcriptum.

§. IX.

Hujus figura adeo irregularis eſt, ut ad nullam aliam cognitam ſimplicem vel compoſitam referri, multo minus ita definiri poſſit, ut ex ejus data definitione idea clara & adæquata acquiri poſſit; aliqualem tamen ejus ideam acquiremus, ſi ad ſequentia attendimus, & uterum ipſum conſideramus tanquam opus peculiare naturæ concameratum, cujus ſuperficiem externam generari concipimus ex duabus ſuperficiebus, anterius & poſterius leviter ac modice ex plano circa axin fornicatis, tribuſque lineis curvis ita terminatis, ut ſuprema uteri teſtudinem deſignet, duæ vero curvæ laterales, quæ parietes uteri utrinque terminant, ad axin communem intermedium accedentes latitudinem ipſius ſenſim minuant; extremumque uteri terminent mucrone reſciſſo, gracili, brevi, rimaque transverſim acta pertuſo.

§. X.

Quo igitur ea, quæ ad ſtructuram uteri pertinent, luculentius pateant, atque major rei alias obſcuræ concilietur claritas; examinemus uterum tranſverſim, & ſecundum profunditatem ſive craſſitiem ſuam ſectum, ita ut prima ſectio uteri latitudinem maximam metiatur, quæ eſt inter tubarum in eundem inſertiones. Secunda inſtituatur ad originem cervicis. Et tertia ipſam cervicem uteri dividat ſupra adnatam ſibi vaginam. Hoc enim modo inſigniora notatuque digniora uteri loca deſignantur clariſſime; ejus nempe vertex ſive fornix inter utramque tubam comprehenſus, & ſupra harum lineam horizontalem prominens; ejus partes laterales ſive ſolidum cavum inter tubas & cervicem contentum; ejus tertio cervix proprie ſic dicta cum ipſius reſecto mucrone.

§. XI.

Vertex uteri ſive ſolidum ſupra tubas prominens vocatur alias fundus uteri, & ad curvam hyperbolicam in ambitu ſuo accedit; ductis ergo lineis perpendicularibus a dicta curva ad axin tranſverſum maximum, qui eſt inter utramque tubam, erit diſtantia maxima inter dictum axin & verticem curvæ, minima vero diſtantia erit ad eum locum, in quo tubæ inſerentur, eſtque ibidem craſſities fundi uteri minima, & unam alteramve lineam non ſuperat, cum e contra fundus

dus circa clavum fornicis [a] quinque & plures lineas craſſitie ſua probe æquet.

§. XII.

Solidum vero inter utramque tubam & cervicem contentum limitatur, uti dictum, duabus lineis modice curvatis ſenſim ad ſe mutuo propius accedentibus, adeoque uteri latitudinem perpetuo imminuentibus, ita ut hujus ſolidi latitudo minima ſit eo in loco, in quo cervix incipit. Eſt autem ſectio hujus ſolidi elliptoidea, ſolidumque ad angulos rectos vel lineas ſibi parallelas ſectum in totidem taleolos elliptoideos, perpetua imminuta longitudine fili delineandos, reſolvi poteſt, eſtque ſectio elliptoidea ultima & minima, quæ principium cervicis deſignat.

§. XIII.

Cervix autem in medio lateſcens, & in fine rurſus gracileſcens, haud incongrue refert duos conos reſectos, ſibique oppoſitos communi baſi junctos, quorum apex alter reſectus cum ultima ſectione elliptoidea intermedii ſolidi confluit; alteri vero circumnaſcitur vagina, in cujus cavum medium, ſpatio circiter quatuor vel quinque linearum protenditur extremum uteri libera & prominula proboſcide, rima tranſverſali prædita, quod orificium ejus appellatur.

§. XIV.

Ipſe uterus adhuc exterius utrinque annexa habet duo ligamenta, lata ſcilicet & rotunda. Lata oriuntur ab ipſo peritonæo uterum involvente, quod a margine ſupremo oſſium pubis incipiens aſcendit, & ſuper uteri verticem ſcandendo poſt ipſius faciem poſticam replicatum, efficit involucrum quaſi uteri duplici compaginatum lamella, & in ſe ipſum rediens commodiſſimum prorſus pro ordinandis & fulciendis vaſis, ac baſi firma ſuſtinendis, dirigendisque ovariis & tubis fallopianis, ut & involvendis ligamentis teretibus, nec minus utero retinendo in ſitu (§ *VIII.*) indicato, per pelvis latera replicatu ſuo continuatum.

§. XV.

Alterum ligamentorum par vocatur rotundum, & conſtat utrinque faſciculo

(a) Hoc vocabulo utuntur Architecti ad deſignandum lapidem medium, ſummum, arcuatum & in fornicem cæſum, craſſiſſimumque, qui lapideam utrinque fornicis columnam, qui aptatus innititur, firmat. Nobis autem eodem vocabulo uti liceat, ad deſignandam fornicis uteri mediam, ſummam ac maximam craſſitiem, cui haud male convenit.

faſciculo tereti ex vaſis ſpermaticis & hypogaſtriois contexto, qui ſub tubarum origine & paullum anterius ex utero emergunt, deorſumque ſupra vaſa iliaca inflexi egrediuntur per annulos abdominales, & in cutis adipe diſtribuuntur: hi pari cum latis artificio, utero in ſitu recto retinendo, inſerviunt.

§. XVI.

Ita exterius conſtructus uterus, interiori & propria ſubſtantia, ſi eruditiſſimos alias viros, qui de utero ſcripſère, audias, ex meris vaſis conflatus eſt. Horum autem ſententiæ, licet plurimum auctoritate apud me valeant, ſubſcribere haud poſſum; mihi enim videtur, uterum potius ex fibris muſcularibus compoſitum eſſe, omnis generis vaſis & nervis iisdem intertextis ita egregio apparatu, ut cuncta ſimul conſtituant miram hanc machinam, quæ tanto gaudet robore muſculoſo, tanto ſenſus acumine pollet, & tantæ molis ſanguinis capax eſt.

§. XVII.

Eſt vero ſubſtantia ſic mixta non ubique æqualis craſſitiei, neque omni tempore vel loco æquali copia ſanguinis gaudet. Nam adeo compacta eſt ante impprægnationem, ut ratione majori fibrarum ad vaſa albicet tota, uterusque tum aliquibus in locis incruentam ſectionem ferat; contra quam fieri ſolet in utero prægnante, qui ſpongioſus & ingenti humorum affluentium copia turgidus eſt ita, ut fibrarum robur a vaſorum vi tum ſuperari haud incredibile ſit.

§. XVIII.

Vaſa, quæ ad uterum ipſiusque ſubſtantiam appellunt, ſunt ſpermatica & hypogaſtrica; hæc in virginibus ſerpentino flexu ad uterum accedunt, in ſimilesque arcus expulſa per univerſam uteri molem anaſtomoſibus oppoſitis ſe contingunt, jucundo certè ſpectaculo; ut egregrie Ovidius Metamorph.

Ducit in errorem variarum ambage viarum
Non ſecus ac liquidus phrygiis mæandros in arvis
Ludit; & ambiguo lapſu refluitque fluitque:
Occurrensque ſibi venturas adſpicit undas: &c.

§. XIX.

Venæ quoque valvulis carentes, innumeris anaſtomoſibus ſibi invicem junctæ, & cum hæmorrhoidalibus communicantes, comparibus arte-

arteriis ubique anguſtiores ſunt, ſimul tamen rigidiores, quam in omnibus cæteris corporis fœminini partibus. Vaſorum quoque lymphaticorum vim magnam adeſſe demonſtrant ligaturæ, injectiones mercurii in vaſa lymphatica cruralia, microſcopia & tumores lymphatici cyſtici, nullibi quam circa uterum frequentiores; hæc quoque vaſa in itinere concurſu ſuo formant anaſtomoſes frequentiſſimas, delineantque rhombos, variasque figuras alias. Tandem & nervis gaudet uteri ſubſtantia a lumbaribus, ſacris & ſympathetico magno ad eam demandatis, vixque in utero locus aſſignari poteſt adeo exilis, in quo non ſenſus vividiſſimus adſit, aut motus, nervorum in omni puncto uteri præſentium luculentiſſimi teſtes.

§. XX.

Præmiſſa ſic uteri virginei levi adumbratione quoad ejus conſtructionem externam, progredimur ad examinandam ipſius cavitatem, quæ lævis & inter craſſas uteri carnes quaſi compreſſa & exigua eſt pro ipſius dignitate, qua ad ſumma opera deſtinata eſt a ſummo Opifice. In ea ante omnia attentione digna eſt plicatura illa lateralis acuta, qua in omni ſuo ambitu terminatur hæc cavitas uteri, nec non cervicis: in cujus cavo ſimul conſpiciuntur copioſiſſimi lacerti, qui ex communi trunco anterius & poſterius educuntur ramorum ad inſtar verſus latera cervicis incurvatorum, & ſe mutuo in angulo plicaturæ decuſſantium. Hi lacerti cervicis cavo ita aptati ſunt, ut anterius & poſterius intervalla relinquant, in quibus tuto locantur corpuſcula ſphærica, mucidoque liquore referta.

§. XXI.

Hæc plicatura ab omnibus Anatomicis, quantum ſcio, omiſſa eſt: imo ipſe *Graſius* [*a*], qui ſolus exhibet uterum in taleolos tranſverſales ſectum, peſſime tamen cavitatis uteri, B. *DE. DE. TAB. VIII. p.* 119, latera depingit curvilinea: cum potius utrinque delineanda fuiſſent, in acutam hanc admodum plicaturam deſinentia. *TAB.* vero *IX. X.* & p. 120. & 122. paullo melius hæc plicatura delineata eſt, licet non indicata ab Authore.

§. XXII.

Uteri cavi axis longitudinalis eſt, qui ipſum in duas partes utrinque laterales & æquales dividit. Axis vero tranſverſus uteri eſt linea recta inter tubarum inſertiones comprehenſa. Hæc; ſecundum Celeberrimos Ana-

[*a*] De Mulier. organ. *Lugd. Batav.* 1672.

Anatomiæ Magiſtros *Euſtachium* [a] *Winslovium* [b] alioſque . ſubſtantiam fundi uteri ſecat, utpote clavo ſuo inſtar portionis curvæ cycloidalis inverſæ in uteri cavum prominentis; cujus convexitati oppoſitæ ſunt ad latera duæ aliæ ſimiles curvæ, ſibi tamen convexitate ſua obverſæ. Et hæc in immaturarum puellarum uteris potius obſervantur, licet non negaverim, ſimilem ſymmetriam quoque inveniri in utero virginum ad concipiendum apto, qualem quondam me vidiſſe memini.

§. XXIII.

In virginibus autem magis maturis ut plurimum uteri axis tranſverſus eſt baſis curvæ cycloidalis, generatæ ope circellorum æqualis diametri cum ovulorum diametro; ita ut puncta deſcribentia curvæ incipiant a puncto inſertionis tubarum, moveantur verſus axin, tandemque in axe ſe contingant. Hi duo circellorum vertices ſi ob propinquitatem conjungantur ope arcus curvilinei circularis, generatur ſimilis curvæ cycloideæ portio, ut in priori caſu: ſed cujus concavitas obverſa eſt duabus lateralibus, ſimilibusque curvis convexitate ſua ſibi oppoſitis, ſeu quod idem eſt, prioris curvæ cycloidalis concavæ evolutis.

§. XXIV.

Portiones autem iſtæ curvarum duobus circellis ovulis æqualibus generatæ & ope arcus minimi conjunctæ, æquales ſunt dimidiæ curvæ cycloideæ, ope circuli generatoris, radio $\frac{1}{4}$ diſtantiæ a fundo uteri ad ipſius cervicem, deſcriptæ.

§. XXV.

A fine uteri cavitatis proprie ſic dictæ incipit cervicis cavitas, circa axin communem ibidem anguſtiſſima. Longitudo hujus in priori caſu (§. *XXII.*) æqualis eſt diſtantiæ fundi uteri prominentis a dicta cervice; in poſteriori vero caſu, ubi cycloidis pars concava obvertitur duabus lateralibus convexis (§. *XXIII.*) minor eſt cervicis cavis longitudo dupla diametro circelli generatoris ſive ovuli.

§. XXVI.

Ab initio cervicis uſque ad ipſius medium ſenſim iterum dilatatur cavum ab axe ad latera, quorum delineatio eadem eſt cyclois a circello generata; ponendo punctum delineans in principio cervicis & baſin cycloidis, lineam rectam axi cervicis longitudinali parallelam. Erit ſummum

[a] Tab. XIV. Edit. Rom. fig. III. & IV.
[b] Expoſ. Anatom. Traité du bas ventre. Paris 1732. p. 574. §. 592.

mum punctum circelli ad latitudinem cervicis maximam. Si vero idem circellus, puncto delineante in fine cavitatis cervicis posito, volvitur motu contrario supra prolongatam prioris basin versus summum punctum latitudinis cervicis maximæ, generabitur eadem cycloidis portio, priori æqualis. Spatium vero inter descriptarum portionum cycloidalium bases, & axin cervicis longitudinalem, contentum æquat utrinque mensuram dimidiam circelli generatoris sive ovuli.

§. XXVII.

Axis tubarum positus est utrinque in producta laterali evoluta cycloidali (§. XXII.) descripta, ut ipsis exactissimis *Eustachii* figuris patet. Sunt autem hæ tubæ canales flexiles, capacitate prope ovarium aucti, ab origine ex utero angustissima & rectissima sensim spirales, quorum fibræ interius ab ipsorum ornamentis foliaceis, tanquam quibusdam quasi calycibus, versus uterum concurrunt, neque recta via progrediuntur, sed ab ipso ornamento foliaceo, ex angustiori orificio in arcus curvilineos inæquales inflexi tandem versus insertiones ad bases suas, sive chordas magis accedunt.

§. XXVIII.

Quare videmus admirabilem structuram, & ad industriam summi Geometræ concinnatam id quidem perficere, ut mobilissimum semen, summa vi atque velocitate projectum, & circa mediam cervicem receptum secundum axin cavitatis uteri directe feriat ejus fundum, a quo repercussum dirigatur versus tubas. Dum simul levior seminis pars ab axi ad latera premitur, per tangentes postmodum utriusque evolutæ cycloideæ lateralis versus ora quoque tubarum propellenda.

§. XXIX.

Ita quoque res comparata est cum ovulis; hæc enim in primo casu (§. XXII.) sensim, sensimque per acus tubarum curvilineos (§. XXVII.) accelerata, tandem per lineas simplices, non variabiles in cavitatem uteri pelluntur, & directione ipsarum curvarum, nec non vi æquali utrinque perveniunt ad centrum fundi uteri prominentis. Quo fit ut, sive ovula duo utrinque accesserint, sive unicum tantum, retineri ibi debeant ob spatium inter tres portiones istas curvarum convexas imminutum.

§. XXX.

Neque vero alio modo res peragetur in altero casu (§. XXXII.) sive unum, sive duo ovula ad fundum uteri cavum pervenerint. Nam accedente simul

ſimul vi lateris antici ad poſticum uterus hæc duo latera ita ad ſe mutuo compreſſa retinet, ut ratione fornicis uteri concavi faciant ſimul baſin fixam pro cycloidis portione, in qua moventur ovula utrinque ad centrum fornicis deſcripti: eritque in hoc caſu ipſiſſimus locus, cum quo ovulum ovario adhæſerat, punctum circelli delineans cycloidis dictam portionem, quod proin motu ſuo ultimo ſurſum verſum adhærebit in centro fornicis deſcripti: ſi vero duo ſimul ovula acceſſerint, adhærebunt in fine prædictarum portionum curvarum, & quidem in diſtantia utrinque ab axe, quæ æquat duplam dimidiam diametrum ovulorum.

§. XXXI.

Quis eſt qui hanc traditam ſymmetriam attente penſitando non obſtupeſcat inſignem naturæ ſolertiam, qua ovulum requiſito in puncto minimo ita fixerit, ut directe reſpiceret ipſius egreſſum per ipſum orificium uteri? Enimvero fundus uteri unica hac directione fetum verſus apertum exitum ſine oppoſitione promovere poteſt; hinc ſola erit, quæ partum producet naturalem, debito, lætoque fructu gaudentem. Quod ſi in cunctis lateralibus punctis accreſceret ovulum, partus ſumme difficiles & præternaturales non poſſet non producere, quando nempe obliquo ductu fetus verſus vaginam propellitur.

§. XXXII.

Ovulum igitur in punctum determinatum (§. XXX.) fundi uteri delatum parte ſuperficiei illa cruenta, cum qua ovario adhæſerat, & quæ pars coincidit cum puncto delineante, adhæret citiſſime, evolviturque receptis humoribus ex uteri ſcaturiginibus ibidem frequentibus: ſimulque emittendo radiculas adeo ſubtiles ab initio, ut commode inſerantur ipſis ſcaturiginibus tum temporis ſphærulæ ſanguineæ rubræ adhucdum imperviis, ſolumque rorem ſubtiliſſimum exhalantibus, aptiſſimum prorſus pro explicandis, multiplicandis, augendiſque diametro vaſculis; quæ jam ſunt placentæ rudimenta adeo brevi tempore ſe in inſignem expanſura molem, ut ipſum purum ſanguinem ex uteri ſinubus abſorbtum ad fetum deducere valeant, ſimulque ſuppeditare materiam pro copioſiſſimo amnii liquore ſecernendo. Quod ita in uno ovulo fieri videmus, id etiam in altero fiet ſi gemella ſunt; ita tamen ut vix vel raro radiculas ſuas in iiſdem inter ſe confundant uteri cavernis. Et cum placentarum incrementum reſpondeat fundi uteri incremento, fit ut duæ placentæ ſe contingant in plano ejuſdem cavitatis axis. Quapropter quoties contemplor egregiam illam fornicis uteri concavi adeo concinnam conſtructionem, adeoque aptam recipiendis, retinendiſque duobus ſimul ovulis fœcundis, haud abſque ratione concludo, conceptum gemellorum demum eſſe perfectum, quem natura intendit.

§. XXXIII.

Dum ea, quæ in præcedenti §pho memoravimus, eveniunt ovi incremento celerrimo, mutatur ſimul quoque figura cavitatis uteri. Etenim quæ ante impraegnationem erat figuræ curvilineæ a lateribus plicatura (§. XX.) deſcripta terminatæ, nunc ſenſim induit elliptoideam in lateribus magis ſubrotundam: nam ovum iſto augmento facillime dimovet latus anticum a poſtico. Unde tum focis ab angulo plicaturæ magis diſtantibus neceſſario generabitur figura hæc ſectionis elliptoideæ in lateribus magis ſubrotundæ.

§. XXXIV.

Ab eadem vi viva ovi ſuperante fundi uteri inertiam fit, ut ferme ſolus hic excreſcat in ingentem molem: quo iterum miranda eſt naturæ ſolertia, qua fecit, ut idem fundus aucta mole contentorum, ſimul tamen pri-ſtinam ſuam craſſitiem haud amittat.

§. XXXV.

Fuere haud pauci iique Celeberrimi alias Viri *Mauriceau* [c] *Dionis* [d] aliique plures, qui veritatem hujus ultimi aſſerti negare haud erubuere, uterum comparantes cum veſicæ urinariæ vel inteſtinorum ſubſtantia & fabrica, vel cum cera, quæ expanſa craſſitie ſua perpetuo minuitur. Sed ſi iſtas ſubſtantias attentius cum uteri fabrica comparaſſent, ſi quoque conſideraſſent capacitatem uteri quoad ingentem humorum affluentium vim (reſpectu illarum partium mere membranoſarum, & in totum alio vaſorum apparatu & nexu gaudentium), vix unquam in ridiculum adeo incidiſſent commentum; quaſi nempe uteri organica ſubſtantia cum cera comparari poſſit.

§. XXXVI.

Quotuſquiſque eſt qui auſit de veritate hac mathematica dubitare? Vas rectilineum ex curvilineo generatum eamdem humorum vim capere haud poſſe quam curvilineum, niſi, quantum longitudine ipſi per mutationem decedit, latitudine ejuſdem compenſetur. Nunc autem uterum virgineum tranſcendunt vaſa omni momento punctum flexus mutantia, curvaſque æmulantia variæ indolis, quæ ſimili modo totam uteri ſubſtantiam perreptant. Quare, quum hæc vaſa in utero gravido ſenſim magis in rectitudinem expellantur, neceſſario latitudine augebuntur, uteruſque cum aucta vaſorum latitudine craſſitiem ſuam amittere haud poteſt. Enimvero

[c] Traité des Maladies des Femmes groſſes, *à Paris* 1718. *in* 4. p. 19-24.
[d] Traité Général des Accouchemens, *à Paris* 1718. *in* 8. p. 32.

vero quantitas liquidi, quæ in multis myriadum millibus vaſorum curvorum continebatur, nunc in totidem rectis contineri debet. Omnis autem recta eoſdem inter terminos cum omni curva comprehenſa ſemper eſt breviſſima. Ergo dilucide hinc ſequitur, latitudinem vaſorum tantum augeri, quantum ipſa vaſa rectificatione breviora redduntur.

§. XXXVII.

Jam vero adeſt cauſa manifeſtiſſima latitudinis vaſorum auctæ, ſiquidem motus humorum in arteriis uteri laxis adeo tardus eſt, ut nullibi ſanguis majorem in curſu ſuo patiatur moram. Venæ quoque valvulis deſtitutæ & in univerſum comparibus arteriis rigidiores ſimul & anguſtiores, & in ſimilem cum arteriis rectitudinem expulſæ, indeque minus capaces redditæ refluxuro ita ſanguini reſiſtunt, ut creſcente ſingulis momentis vi ſanguinis in incredibilem adeo vaſa expandi debeant capacitatem, qua pollicis interdum menſuram diametris ſuis æquent.

§. XXXVIII.

Niſi enim haud imminuta craſſitie uterus in tantum volumen expandi poſſet & revera expanderetur, vix ad ſequentia reſpondere poſſent adverſarii. Primo, cur ſcilicet, ſi pro incremento voluminis uterus extenuaretur, ejus craſſities ad finem noni menſis ſit adhuc aliquanta? Ponamus enim integro nychthemero uterum ad ſummum pollicem unum regium pariſienſem craſſum perdere de craſſitie ſua partem centeſimam quadrageſimam quartam pollicis, ſive lineæ partem duodecimam. Triginta nychthemerorum vel unius menſis ſpatio jam perdet $\frac{10}{144}$ partem pollicis. In quinto vero menſe amiſſa craſſitiei quantitas æqualis erit $\frac{150}{144}$ parti pollicis. Ergo tum uterus prorſus evanuiſſet & $\frac{6}{144}$ parte pollicis minor eſſet quam nullus. Secundo, unde uterus adeo tenuis redditus tantas in talia deſumet molimina vires? Quomodo reſiſtet immani cumulo aquarum in undarum ſpeciem curvatarum? Quomodo reciprocas opponet vires ingenti copiæ humorum in vaſis ipſius dilatatis commorantium? Et qui denique canales omnes ſimul ſumti augeri poſſunt, niſi uterus maxima vaſorum vi pollens craſſeſceret? Sed quid opus eſt pluribus, cum ipſa experientia Celeberrimorum Virorum *Friedii* [e] *Boerhavii* & *ejus Commentatoris* Halleri [f] *de la Motte* [g] aliorumque plurium hoc aſſertum confirmatum ſciam.

[e] Quem de inſigni præcipue fundi uteri craſſitie multoties a ſe viſa in Collegio obſtetr. privat. differentem audivi.

[f] Præl. Acad. Tom. V. Part. II. p. 218. & Not. n.

[g] Traité des Accouchemens lib. V. cap. 16. p. m. 678.

ſciam. Immo ipſemet ego toties cum *Celeberrimo* Hummelio *Proſectori Argentinenſi* ad maximum Anatomiæ damnum nuper defuncto uterum gravidum ſectum, non ſolum circa fundum, ſed & latera ipſius inſigni craſſitie præditum, & quod apprime notandum muſculos abdominales econtra ſummopere extenuatos vidi. Exemplum quoque uteri rupti in partu, quod argumentum hujus diſſertationis eſt, miram ejus craſſitiem monſtravit ubique ſolo eo loco excepto, in quo uterus ruptus erat.

§. XXXIX.

Sed ut ad uterum redeamus, a quo paulum digreſſi ſumus; plurima adhuc reſtant maxime memoranda. Solidum ſcilicet inter tubas uteri virginei comprehenſum, & ſupra harum lineam horizontalem prominens (quod fornicem uteri ſive fundum appellavimus) in prægnante in tantam aſſurgit molem, ut non ſine ſtupore tanto tubas & ligamenta intervallo ab uteri ſummo vertice diſtantia intueri queas. Claro ſimul argumento, dictum ſolidum omnem hucuſque paſſum eſſe mutationem.

§. XL.

Uterus etiam tum quoque totus quantus rubedine ſuffuſus conſpicitur; vaſiſque adeo capacibus ubique coronatur incredibilem ſanguinis copiam continentibus, quam tam enormes ſæpe hæmorrhagiæ probant, & ſectio ejuſdem, & artificialis injectio. Enimvero uterus nonniſi tenuiſſimis vaſorum interpoſitis parietibus a proximo ſibi ſanguine diſtare videtur. Et quemadmodum uterus inflammatus quaſi apparet, ita & ligamenta ipſius præcipue rotunda præ ſanguinis turgeſcentia funes ſanguineos, craſſos, rigidoſque æmulantur. Ovaria non ſecus ac tubæ præ rigiditate ſplendent, & haud paulla quoque magnitudine aucta ſunt.

§. XLI.

Subſtantia vero ipſius uteri ſi cultro anatomico inciſa inſpiciatur, ſinubus amplis, irregularibus ac crebris eſt diſtincta, in quos cera infuſa ſe fingit. Hi ſinus jam erant in utero virgineo præſentes ſub delineatione minima, ſed compreſſi ante imprægnationem & ſanguine magis orbati.

§. XLII.

Reperiuntur præterea in fundo uteri eo in loco, in quo antehac clavum poſuimus, fibræ luculentæ, quas (quicquid ab aliis anatomicis contra eas allatum ſit) toties cum celeberrimo *Hummelio* diſtinctiſſime videre mihi contigit, ut nullum amplius de earum præſentia mihi ſuperſit dubium. Dictæ autem

autem fibræ revera musculares ac spirales concentricæ planum efficiunt tenue & vorticosum (sit venia verbo) ita ut fibræ vasorum in uteri cavum hiantium lumina cingentes totidem quasi sphincterulorum munere defungantur. Has fibras primus detexit perspicacissimus anatomicus *Ruyschius* [*b*], earumque insignem, quam præstant utilitatem in separanda placenta, quæ ipsarum vi motrici subjacet, primus indigitavit innumerisque exemplis illustravit.

§. XLIII.

Ultimis tandem gestationis mensibus dilatatur sensim ita ea solidi uteri pars, quæ infra tubas est, ut eadem conferat ad efformandum solidum ellipticæ figuræ.

§. XLIV.

Cervix uteri simul tum quoque mutatur, & corpuscula sphærica in eodem hærentia (§. XX.) mucido liquore referta egregio certe spectaculo in majores extra lacertos protuberant arcus: dum simul sensim sensimque tumidum fungosumque orificium uteri dehiscens magis magisque reperitur. Orificium præterea, quod sua gaudet crassitie haud contemnenda figuraque præditum est, contractione sua naturali, conica, non potest vi desuper a basi versus apicem coni intrusa eandem retinere figuram. Etenim a dicta vi facillime dimovetur labium anticum a postico: unde tum focis ab angulo, quem efficit concursus utriusque labii, magis distantibus generabitur necessario figura orificii, ejusque amborum luminum sectionis ellipticæ in lateribus magis subrotundæ.

§. XLV.

Solertissima natura in his apparandis elegantissima, uti vidimus, nos ducit via ad ipsum præcipuum, quod intendit opus: partum scilicet sive exclusionem fetus maturi definito tempore suo. Quem autem requisito ordine descripturi attendemus ad ea, quæ partum antecedunt, concomitantur & sequuntur.

§. XLVI.

Ea phænomena, quæ partum antecedunt, primum abdomen gravidæ solet manifestare. Hoc enim hactenus in magnam molem sphæroidicam intumescens descendere ac subsidere incipit, subsidentique abdomini jungitur continuus ad mingendum stimulus: accedunt una e regione lumbari dolores ad inguina expansi, post levem statim tenesmum, per intervalla intensiores sæpiusque recurrentes. Vocantur hi merito dolores partum præparantes.

§. XLVII.

[*b*] In tract. de musculo in uteri fundo reperto.

§. XLVII.

Quibus excitatus prudens obſtetricans ad ſtatum orificii uteri tactu examinandum accedit, de inſtante partu ſolidum laturus judicium. Quod ſi digito ipſius tangenti opponitur breve, tumidum, inſtar fungi laxum, dehiſcens corpus, ac in medium vaginæ cavum tanquam tubus elliptoideus protenſum lubricumque, cujus lumini ſupremo & interno incumbat caput fetus membranis obvolutum, ita ut directe ipſius vertex reſpondeat axi longitudinali dicti tubi elliptoidei; partum mox futurum naturalem (ſi cætera omnia ſunt paria) haud ſine juſta ratione ſperabit.

§. XLVIII.

Hæc quidem cuncta manifeſto tactui offeruntur, ſed cur ſubſidere incipiat abdomen, fetuſque in ultimo graviditatis ſtadio ſitum occupet ab illo, quem in primis geſtationis menſibus occupaverat, adeo diverſum? Quæſtio eſt ante omnia attentione digniſſima.

§. XLIX.

Cui ut veriſſime reſpondeamus, oportet ut fetus ipſius ſitum naturalem, quem in primis geſtationis menſibus obtinet, deſcribamus. Hunc ſi attente examinemus, manifeſtum erit fetum in utero quaſi ſedere pedibus deorſum verſis genubuſque flexis ita, ut calcanei nates tangant in plano imaginario ſub natibus ſedentis fetus concepto; dorſum ipſius incurvatum eſt & ſpinæ dorſi matris applicatum, fronte umbilico matris obverſa. Caput vero antrorſum flexum genubus innixum ſuſtinetur; manu utraque ſub eodem ſe decuſſante. Hic ſitus partium fetus maxime frequens, naturaliſque omnium optime congruit ad figuram cavitatis uteri elliptoideam, eſtque optimus pro diſtribuendo æquabiliter liquore amnii.

§. L.

Situs haſce varietates a fetu vario ſed definito tempore occupati *Mauriceau* [*i*] cum earum affectionibus deſcripſit. Quapropter cunctos, quibus hac de re nondum ſatis conſtat, ad egregias ejus icones lucem iis affuſuras relego.

§. LI.

Centrum gravitatis fetus cadit intra planum cui inſidet, tum demum igitur deſcendet cum ea parte corporis ſui, quæ ipſum extra illud planum cadere cogit. Cogit autem caput reliquas cunctas ſenſim pondere ſuperans, hoc

[*i*] Traité des maladies des femmes groſſes, lib. II. cap. 4. p. 132.

hoc itaque deſcenſum præ cæteris molitur. Sufficit enim minimum capiti acceſſiſſe ſuprapondium, ut deſcenſus ejus ſequatur. Hic autem ſecundum leges, quibus corpora deſcendendo auſcultant, in loco ab aëre vacuo inſigniter acceleraretur, niſi accederet altera cauſa deſcenſum hunc egregio artificio moderans.

§. LII.

Quapropter aquæ ubique circa fetum collectæ, & in duabus membranis chorium & amnium appellatis contentæ, uterum expandendo liberum capiti fetus deſcenſuro & ſat amplum parant ſpatium. Sed pari modo id ipſum ita ſuſtinent immerſum, ne nimis pernici motu deſcendat fetus cum capite, partum alias moliturus præmaturum.

§. LIII.

Cum autem velocitates deſcenſus corporum ſolidorum fluidis immerſorum ſint in liquido eodem & temporibus æqualibus in ratione gravitatum ſpecificarum; pronum erit concludere fetum in primis geſtationis menſibus vix vel parum deſcendere ob creſcentis capitis volumen inſigne, pondere vero parum cum ipſius volumine aucto. In ultimis vero geſtationis menſibus pondus ad volumen creſcit majori ratione; hinc deſcenſus fit velocior, magiſque manifeſtus, ita tamen ut volumen capitis cum ejus pondere ſemper ea ratione æquilibretur, ut, quantum pondere acceleratur, volumine retardetur.

§. LIV.

Quare, ut ex his videmus, conſulto naturæ ductu eadem cauſa quæ lubricum parat iter capiti fetus deſcenſuro, idem a pernici nimis deſcenſu arcet.

§. LV.

Experimentum facile inſtitui poteſt in gravida ſextum circiter graviditatis menſem agente. Nam examine obſtetricio, ſi conditio uteri totius infimi ope digiti indicis vaginæ immiſſi exploretur, reperietur tota circumferentia uteri infima laxa, minimeque tenſa pondere aliquo ſuperincumbente; quod ſi vero idem digitus altius ſenſim ſubter oſſa pubis ſurſumque trudatur, hærens ibi quædam ſphærica durities, pilæ minoris molem referens, ſentietur, quæ preſſa digito in altiora cedit, ad priſtinum finita preſſione reditura, quem occupaverat, locum.

§. LVI.

Hæc vero, quam tetigiſti, durities nihil aliud eſt quam caput fetus in a-

quis libere quidem fluctuans, ſed ab iiſdem ita ſuſtentatum, ut nulla opera effici queat, ut profundius in eaſdem demergatur. Repetatur vero idem experimentum poſt quatuordecim dierum intervallum, jam reperies caput paulo profundius ſubſediſſe: donec tandem id ipſum ſentias circa finem graviditatis perpendiculariter lumini interno tubi elliptoidei, (ad §um XLVII. dicti) incumbens, ita ut in admirationem rapiaris neceſſe ſit, cur non fetus unico temporis minuto ſecundo elabatur ex utero, quod non poſſet non fieri, niſi ab oppoſitis viribus in alto retineretur ſuſpenſus, paulo longiori tempore ac ſolius demum naturæ beneficio excludendus.

§. LVII.

Minus igitur ſolliciti ſint celeberrimi plurimi viri de limitibus præfinitis inquirendis, ultra quos uterus expandi nequeat. Nam ipſa natura cautiſſima optime ſcit, uti vidimus, certo tempore fetum uſque ad ſitum rectiſſimum, altiſſimumque ſuſpendere in aquis, certo etiam præfinitoque ad deſcendendum inclinare, ſimpliciſſimo prorſus artificio & ſine concurſu actionis uteri, qui, etiam poſito termino ipſius extenſionis, non tamen iſtas duas affectiones in fetu produceret. Maximo autem in errore verſari puto eos, qui argumentis potius ab authoritate divi *Hippocratis*, quam vero ponderoſis a rerum cognitione ipſa petitis, ſitum fetus in ultimis graviditatis menſibus præcipitem audacter ponunt. Quæ enim hic aſſerui experimenta de deſcenſu fetus lento & per certos gradus moderato, per temporum intervallorum ſeries uſque ad exitum ſæpiſſime confirmata expertus ſum, quamdiu mihi contigit in Noſocomio Civitatis Argentoratenſis ampliſſimæ gravidas tempore vario, tactu probe & ad id intento explorare.

§. LVIII.

Recenſitis cauſis mechanicis, quibus fetus ad orificium uteri collocatur nonniſi vim expellentem ab utero avide exſpectans; attendendum eſt ultimo ad modum, quo expulſionis negotium, ſive partus abſolvitur.

§. LIX.

Non defuere graviſſimi in arte viri, qui attentius partus negotium perpendentes in varias ſententias & errores haud ferendos inciderint. Sunt enim qui ſtatuerunt fetum gravem in ultimo graviditatis ſtadio magis inquietum, magiſque utero affrictum, vel pedibus exporrectis calcitrantem partus cauſam ſibi vendicare, utero hoc modo ad contractionem valide ſtimulato. Inquietudinis vero ipſius fetus aliqui cauſam poſuere in fecum, urinæ vel aquarum ipſum cingentium acrimonia, vel ipſarum defectu. Aliqui in aviditate aërem hauriendi, vel ſolidum alimentum capiendi. Aliqui in anguſtia loci, qua

qua fetus anxius redditur & ex eodem egrediendi cupidiſſimus. Alii denique in ſitu fetus præcipiti adeo facto ad orificium uteri atque ſimul ita inverſo, ut ipſi inde ſumma naſcatur moleſtia, veram partus inveniſſe cauſam ſibi perſuaſerunt. Et quid non motuum horum inſuetorum cauſa accuſarunt?

§. LX.

Hæc eleganter quidem quiſque pro ſuo ſcopo de partus origine propugnat, quibus ne aſſentire queam, plurima me retinent. In hiſce vero recenſendis impedit me nimia dicendorum prolixitas, in quam hoc ſpecimen meum excurreret. Quamobrem contentus ero ſequentes propoſuiſſe quæſtiones, ex omnibus memoratis hypotheſibus non ſolvendas.

§. LXI.

Qui fit, cum inquietudo & calcitratio fetus partus cauſa ſint, quod demortuus non minus recte ſolius naturæ beneficio naſcatur ac vivus vivaxque? Nulla enim a demortuo exſpectari poterit inquietudo, etenim talem crudeliſſimi non excitabunt ſtimuli. Secundo, qui fit, quod acrimonia, ſi quæ adeſt, adeo prudenter noſcat tempus definitum, quo fetui ſit egrediendum, & non alio? Tertio, quomodo fetus cum pedibus præviis partum moliturus ab iiſdem calcitrantibus egrediendi veniam impetrabit? Cum orificium ſpaſmo agitatum, tantum abſit, ut fetum propellat, quin potius ipſi egreſſuro viam præcludat? Quarto, unde fit, quod fetus poſt effluxum aquarum præmaturum tamen naſcantur? ut non infrequentes ſunt ejuſmodi caſus. Fetus enim tum arctis hæret in anguſtiis uteri, & adeo undique ab utero premitur, ut nulla amplius fruatur poteſtate artus ſuos pro arbitrio regendi. Ergo etiam tum, ſi vel ſummam acrimoniam in infinitum ſtimulantem accerſeret in auxilium, nihil magis proficeret, quam ut arctius ab utero amplecteretur retinereturque. Tandem quinto, qui denique remedia ſic dicta pellentia & venæſectiones, quas adeo ſæpenumero dolores creare fetum pellentes obſervavi, quomodo, inquam, hæc utraque fetum monent, ut calcitret? Sane res eſt ſcrupulis multifariis plena.

§. LXII.

Quare, cum hæ cauſæ phænomenis explicandis non adæquatæ ſint, haud verebor judicium meum firmiori, ut puto, baſi innixum hic interponere, ſimulque ea, quæ obſtetricanti obſervanda ſunt ab initio ad finem partus, indigitare. Uterum autem gravidum conſidero tanquam machinam peculiarem, ex tot tantiſque partibus in unum ſolidum elliptoideum corpus efformatam ita, ut non ſolum ope fabricæ hic ſingularis in enormem adeo molem expandi aptus ſit, ſed & vi præterea abundet inſigni, qua ponderoſos

pigrosque fetus per angustissimas vias & haud raro difficiles expellere queat?

§. LXIII.

Sed quoniam in eodem utero oriuntur motus varii, quandoque sibi contrarii, & diversis in locis alii, conducet illum dividere in tres partes præcipuas. Harum prima designat segmentum uteri majus, sive solidum supra tubas prominens, cujus media, maxima ac suprema crassities fundus appellatur. Secunda est solidum inter tubas & vaginam contentum. Tertia comprehendit segmentum uteri minus sive complementum ejus, quod toto vaginæ supremo ambitu terminatur, & ex cujus medio & infimo loco educitur tubus ille brevis, fungosus & elliptoideus, quem orificium uteri appellant.

§. LXIV.

Nunc autem, ut quam clarissime intelligantur motus uteri successivi, continui, reciprocique, gradu sensim aucti, absque verborum ambagibus simplicissime recensenda sunt ea phænomena, quæ attento successive observanda proponuntur. Ante omnia vero meminisse oportet.

1. Uterum semper esse in statu violento distensionis, ideo in contractionem semper niti omni graviditatis tempore.

2. Causam, quare hic usque ad partum in perpetua sit quiete cum fetu, esse motum vel nisum contrarium priori æquipollentem.

3. Hujus autem æquilibrii naturam talem esse, ut modo destrui, vel restitui possit ad aliquot momenta, prout antagonistæ actio major, minor vel æqualis erit.

4. Motus uteri fieri per actionem fibrarum musculosarum; has autem ob varias, quas affectant directiones, non easdem in motu suo observare leges. Etenim spiralibus fundi uteri fibris agentibus pellitur quodcunque in uteri cavo hærens corpus secundum axin, proinde quoque hæc longitudine sua imminuitur; dum contrario modo orbicularibus magis ad latera uteri fibris agentibus efficitur, ut idem corpus undiquaque æquabiliter pressum in axe retineatur, & sic secundum eam moveatur rectissime brevissimeque. Orificii vero uteri ejusque segmenti minoris & infimi vim validam arguunt fibræ in arcus breves & obliquos expulsæ seque decussantes. Ex quibus cunctis elucescit, uteri fibras, licet singulæ minimo per se gaudeant momento, posse tamen tam celeritate quam vero obliquitate virium, quibus ad obstaculum applicantur, tantam exserere efficaciam, ut maximi inde sequantur effectus. Quod facile patebit ei, qui chordarum elasticarum in spiram vel orbiculum convolutarum vim pensitaverit. Nam ea, quæ moventur per spatia infinite parva, summa cum celeritate, vim habent, quæ est ad obstaculum reciproca, ut spatia a potentiis percursa.

5. Hinc fit, ut si fetus foret axi uteri longitudine æqualis, is ad partus usque

uſque legitimum tempus non poſſet in utero remanere, ſed primo jam menſe expelleretur, quoniam niſus fundi uteri in ſupremum ipſius verticem agendo, cito ſuperarent orificii ejus reactionem, fetuſque, eodem ſuperato, uno impetu egereretur. Quapropter fetus etiam adultus non prorſus æquat dictum axin.

6. Ipſæ denique partes fetus tantam poſſident flexibilitatem atque mobilitatem, ut ſe in minus ſpatium redigere patiantur ab actione fundi uteri, ac parietum validorum ejus: & hæc ipſa flexibilitas conjuncta cum gravitate fetus cauſa eſt momentorum fundi uteri agentis. Nam, niſi primo pars aliqua fetus cedat, altera nondum mota ſequi nequit. Ex quibus jam clare apparet, uterum fetum perfecte rigidum nunquam expellere poſſe; intelligitur ſimul funeſta illa in partu difficili ex obliquo fetu oriunda quies. Enimvero tum fetus compreſſione valida uteri redactus in ſtatum fetus rigidi perfecte reſiſtit, eritque tum reſiſtentia potentiæ æqualis & una alteram deſtruet. Vidimus ita fetum, qui in utero preſſus in perfectum globum coactus fuit, quique tum ulterius promoveri non potuit.

§. LXVIII.

Hiſce præmiſſis nunc facilis erit expoſitio motuum partus.

α. Gravitat fetus cum capite ſuo in uteri ſegmentum minus, ejuſque infimo loco ſitum orificium.

β. Hæc gravitatio fieri non poteſt, quin uteri ſegmentum minus ejuſque orificium extendantur & amplientur.

γ. Eo ipſo puncto temporis deſcendit fetus atque removetur ab uteri fundo.

δ. Quo vixdum contingente, aquæ in ſpatio inter fundum & ipſum fetum contentæ, deſerunt fundum, quoniam ruunt in ſpatium ipſis paratum in dilatato infra & ampliato uteri ſegmento minori orificio ejuſdem.

ε. Ergo jam aderit cauſa deſtruens æquilibrium (§. LXIV. n. 2. & 3.) attenuatio ſcilicet & extenſio ſegmenti minoris & orificii, nec non deſcenſus fetus & aquarum.

ζ. Nam dum deſerunt aquæ fundum, ſequitur eodem inſtanti ipſe fundus, quoniam vacuum inter ambo dari nequit propter fundum uteri flexilem & elaſticum.

η. Fundus autem, dum aquas jam in fugam actas ſequitur, eo cum exceſſu virium, quo nunc prævalet ſuo antagoniſta, pellit reſiduas inter ipſum & fetum collectas tanto cum impetu, ut membranæ intumeſcant ante fetum.

θ. Hæc cum ſimul fiant unico motu, vocant motum ſive contractionem uteri ſpontaneam & naturalem.

ι. Hujus autem motus præſentiam declarant nixus illi teneſmodes, qui vulgo ſed improprie, dolores vocantur, quique e regione lumborum orti ad inguina uſque pergunt. Optime autem cognoſcitur ex orificio tactu exami-

nato ; durante enim ejusmodi nixu objicitur tangenti obstetricàntis digito inferior ovi deorsum compressi vertex.

κ. Dum in hæc impenditur prima uteri fundi actio (per §. LXIV. n. 4.) paulatim se restituit segmenti uteri minoris & orificii reactio, unde tum restituitur æquilibrium. Hinc partus promotio & retardatio pendet intra datum tempus a frequentia majori vel minori istarum actionum reciprocarum fundi uteri & orificii. Pone enim fundum uteri ad pellendam molem contentorum pollere vi ducentorum momentorum, centum vero & nonaginta novem resistere segmentum uteri minus & orificium, postquam unicum momentum fundus uteri in motu suo impenderit, segmentum ejus minus & orificium jam æquipollebunt pondere. Prout itaque frequentius hoc æquilibrium denuo turbabitur, eo etiam fetus magis promovebitur, tam diu progressurus, donec semper æquilibrium respectivum restituatur.

λ. Is vero, qui hucusque dicta consideraverit, intelliget summam vim illam, qua manus obstetricantium intra uterum premuntur, quæque aquas ad magnas adeo distantias projicere valet, ob taleolorum, in quos sectum esse uterum ponimus, summam propinquitatem.

μ. Ex dictis simul quoque intelligitur, quid statuendum sit de doloribus sic dictis spuriis, & quanto in errore versentur omnes, qui eorum sedem putant esse intestinum colon spasmis reciprocis contractum : cum, si cognovissent admirandum, quem descripsimus, mechanismum, si quoque perpendissent reciprocas, quas indicavimus, vires pellentes & resistentes, facile invenissent causam tanti phænomeni, quod plerumque in partuum difficilium vel saltem minus naturalium initio apparere solet, & quod causa sua accusat segmenti uteri minoris & orificii, uno verbo, antagonistæ vim abundantem ultra fundi uteri vires pellentes, generatam ab obliquo fetu vel quocumque male sito & difformi. In ejusmodi doloris paroxysmo, si uteri segmentum minus ejusque orificium tactu examinantur, sistitur utrumque suspensum altius, ita ut segmentum minus ad planum rectilineum accedat quam proxime, dum præterea orificium contractum, vel digitum non amplius admittat, vel ipsi admisso in supremo ejus lumine offerat laxas corrugatasque ante fetum membranas. Hæc res cum ita se habeat, quis nunc ausit rerum gnarus cum obstetricibus imperitis affirmare, partum horum dolorum ope unquam absolutum iri ? Sane impossibile est, nisi invertatur ratio virium dictarum reciprocarum fundi uteri pellentis & orificii ejus reagentis. Dolores autem dicti spurii se manifestare solent ingenti cum cruciatu circa regionem ossium pubis transversalem fixo, cum annitendi, interdum quoque incedendi, impotentia stipato, quo miseræ affliguntur parturientes. Præsentis vero ejusmodi doloris affligentis & infructuosi conditio omnium optime innotescit obstetricanti, orificio ac segmento uteri minori tactu examinatis, uti supra dictum est. Tandem vero & hi dolores sævire desinunt mutati in veros dolores, quorum beneficio solo absolvitur partus.

§. LXIX.

Sunt autem hi dolores veri nixus partum præparantes, quibus ad attenuandas partes & aperiendas viarum anguſtias vix alia datur par energia. Is enim præſentibus rigeſcunt membranæ ante fetus caput, & cunei ad inſtar intruduntur tubo illi elliptoideo (§. XLVII. & LVIII.) qui dilatatur ab iiſdem, & divino creatoris conſilio ſalutaris adeo hic mechaniſmus diſpoſitus eſt, qui vias valide, lente, ac ſine rupturæ periculo, alias certo ſecuturæ, aperiat.

§. LXX.

Sequuntur tandem, ad hoc negotium maturandum, citiſſimeque expediendum, nixus validiores intolerabili cum teneſmo ſtipati, non aliter ac ſi duriſſima expellenda eſſent ſcybala. Animæ retentio in hiſce nixubus adjuvandis ſimul longa adeſt cum tremore artuum inferiorum. In ſuperioribus inflantur venæ jugulares, facies roſeo nitidoque colore perfunditur. Pulſus ſimul omnes citatiores de uteri contracti preſſione valida in vaſa teſtantur. Vocantur hi dolores merito partum maturantes, deſideratique ad eumdem feliciter ceptum abſolvendum.

§. LXXI.

Horum enim nixuum robore pellitur liquor amnii vi magna deorſum, unda ſuperiori in proxime contiguam inferiorem mobiliſſimam ruente tanta tum celeritate & impetu, ut optimum ex perfecto dolore ſecuturum eſſe effectum parturienti ſpondere poſſit obſtetricans. Immiſſo enim tum digito, & aliquandiu in vagina retento, ſentitur inferior ovi vertex expanſus ab irruente fluento, rigidus & cunei ad inſtar orificio uteri intruſus. Sequitur tum mox effluens mucus ex corpuſculis ſphæricis, inter lacertorum orificii intervalla (§. XLIV.) ſitis, muco turgidiſſimis & protuberantibus in modicos arcus. Hæc intenſius nunc preſſa mucum fundunt lentum, ſanguini immiſcendum, ac in emolliendis partibus cuncta pinguia ſuperantem.

§. LXXII.

Remittentibus vero doloribus oriuntur ſtatim motus prioribus oppoſiti, molleſcunt membranæ, flacceſcit ovi vertex & retroagitur liquidum ab elatere ſegmenti minoris & orificii (§. LXVIII. n. ϰ.) fetuſque caput membranis obvolutum tangi poteſt ita quidem diſtincte, ut incautus juraret ſe nudum caput tangere.

§. LXXIII.

Redeunte demum uno alterove ſimili paroxyſmo ſummo huic naturæ operi coronis imponitur. Orificium enim omnem (§. LXXI.) memoratam vim ſuſtinens ita dilatatur, ut tranſverſo rictu hiet inſtar oris aperti humani, mox unum continuumque conſtituturum tubum quoad omnem ferme uteri ambitum inferiorem cum ipſius cavo coincidentem. Ovum nunc quoque manifeſta cum celeritate actum properat ad exterius & anguſtum vaginæ lumen, quo dilatato protuberat in tumentem adeo veſicam, ut minus æquabiliter preſſum ruptumque viam aperiat liquido ad inſignem interdum diſtantiam prorumpenti. Puero interim hærente, cum capite ſuo facieque oſſi ſacri obverſa, in inferiori oſtio pelvis elliptoideo ſive apice coni truncati (§. V.), vix ibi aliquam moram tracturo, ſi cætera bene dicto oſtio reſpondeant.

§. LXXIV.

Quare videmus totum hoc opus fieri ſolius naturæ beneficio per vires vitæ, ullo nec conſilio nec ulla ope moderandas. Adeo igitur ſubordinatione partium elegante in rite maturo partu aperiendo abſolvendoque utitur natura &

alterius ſic
altera poſcit opem res & conſpirat amice.

§. LXXV.

Neque alio modo res peragitur, ſi gemelli excluduntur, eo tamen cum diſcrimine, quod gravior pondere fetus axin uteri occupando, leviorem ſuum ad hoc vel illud latus collocatum ſocium, præcedat. Plurima quidem adhuc alia ſupereſſent de partu gemellorum dicenda, ſed hæc generatim dicta ſufficiant. Nam rem graviſſimam & parum exacte inquiſitam pauciſſimis hic delineare, ejus dignitas vetat: malo igitur eam reſervare in tempus, ubi ad illam ſerius pertractandam plus otii ſupererit.

§. LXXVI.

Propoſiti vero ratio nunc exigit, ut paucis exponamus phænomena, quæ partum naturalem deſcriptum ſequuntur. Et primo quidem loco quædam dicenda erunt de placenta, quæ medio uteri fundo accreta, eo in loco, ubi clavum poſuimus & fibras delineavimus ſpirales concentricas ibidem reperiundas (§. XLII.) ſponte ſeparata ab utero, fetum in mundum editum ſequitur. Qui enim mente agitaverit directiones fibrarum deſcriptarum, ſimulque attenderit ad vim, qua pollent arctandi vaſorum orificia,

is.

is facile intelliget, qui placenta integra, agente univerſo plano muſculoſo, ab omni cum utero contactu liberari poſſit; radicibus nempe placentæ conoideis ex uteri ſinubus, quibus inſeruntur, nunc arctatis, quaſi excuſſis. Quod mirum quantum confirmatur experientia in iis præcipue caſibus, in quibus aliqua placentæ pars deprehenditur jam ab utero ſeparata, reſidua ipſi adhuc valide accreta & artificio obſtetricantis ſeparanda. Claro profecto argumento, valide utero adhucdum accretæ placentæ partem, extra ſphæram motus memorati plani muſculoſi hæſiſſe, alteram vero & jam ſeparatam egregiæ ipſius vi motrici auſcultaſſe ſubjectam.

§. LXXVII.

Separata ſic ab utero placenta & ſponte ſecuta fetum vel leni tantum attractione per funiculum promota, ſtatim ſe contrahit uterus, roboris ſui muſculoſi teſtimonia luculenta edens. Hæc contractio cruoris ab initio ſinceri ac copioſi effluxum comitem habet, quem lochia vocant, quæ ſenſim quantitate imminuuntur, aliumque induunt colorem. Etenim dicta contractione comprimuntur vaſa & arctantur eorum lumina, ad quæ perpetuo accurſurum fluentum ſe fingit. Unde fit, ut ex eodem liquido tranſmittantur particulæ, quæ, cum luminibus vaſorum ſint proportionatæ, diverſi quoque coloris proinde ac molis erunt. Tandem ipſe uterus ex tanto volumine ſenſim redit in priſtinam, quam occupaverat, formam.

§. LXXVIII.

A partu naturali, quem paucis hiſce deſcribere conati ſumus, aperta directaque via ducimur ad hiſtoriam partus difficilis ac præternaturalis. Hæc autem ambiguis & implicitis ſibi invicem ſemitis perplexa, adeoque prolixa eſt, ut jejuna etiam obliquitatum omnium enarratione cancellos nobis præfixos tranſilire neceſſe foret, ſi omnes determinare vellemus. Quapropter miſſis iis, quæ nos a ſcopo noſtro abducerent, præcipuam tantum tot graviſſimorum partuum cauſam perpendemus. Hæc ſemper in uteri a ſitu recto deviatione poſita eſt, quam ejus obliquitatem vocant.

§. LXXIX.

Eſt autem obliquitas illa uteri prægnantis conditio, in quâ ipſius axis longitudinalis ab axi imaginario (qui concipitur inter umbilicum gravidæ & os coccygis per mediam pelvim protenſus) ita recedit, ut cum plano imaginario horizontali (§. III.) faciat angulum minorem recto.

§. LXXX.

Ut vero ſitus uteri recti, ſic quoque obliqui, a primo ſtatim conceptus momento dependet, licet diu admodum nullis ſignis appareat manifeſtis. Res facile intelligetur, ſi ea, quæ de uteri cavitate & puncto adhæſionis ovuli jam diximus, (§. XXIX. & XXX.) hic applicemus. Nam ovulum, quod in ſtatu naturali ferri debet ad punctum uteri medium per portionem cycloidalem debitam, vel per aliam curvam, motibuſque uteri perverſis generatam movetur, quo fit ut ad ſolitum vel naturale punctum uteri non dirigatur: vel in debita licet curva motum nimis acceleratur ultra debitum ac medium in fundo uteri punctum progreſſurum, niſi accedat alterum ovulum ex oppoſita plaga occurrens, quod vi contraria & æquivalente prioris motum tollat: vel in motu ſuo nimis retardatur, quo efficitur, ut ad medium uteri fundum non perveniat. Cunctis hiſce accidentibus ovulum non ad punctum uteri debitum dirigetur, ſed huic vel illi laterali, magis antico, vel poſtico, adhærebit emiſſurum placentæ rudimenta, quæ ſenſim in majorem creſcendo molem tantum pedetentim huic vel illi lateri uteri addent ſuprapondium, ut ipſe haud æquis libratus ponderibus e ſede ſua & ſitu recto reclinetur.

§. LXXXI.

Haud equidem me latet, quantum huic meæ ſententiæ de adhæſione placentæ diverſis in utero locis, indeque pendentis obliquitatis uteri variæ adverſetur Illuſtris *Deventrius* [k] aſſerendo pro diverſa conſuetudine prægnantis collocandi corpus, etiam uteri ſitum variare. Sed ſi de veritate hujus ſententiæ ita certus eſt vir alias merito ſuſpiciendus, ut eos, qui placentam a latere vel prope orificium adhærere poſſe ſentiunt, *inſtar jumentorum piſtrinenſium cæcutientium in eadem ſemper recurrere veſtigia* aſſerere auſus fuerit; videant quæſo ii, qui in ejus ſententiam eunt, quomodo hoc aſſertum audax ipſa aliqua experientiæ ſpecie tueri queant? Indicent nobis fæminam prægnantem corpore viribuſque valentem adeo conſtanter eumdem ſitum corporis obſervare, ut a tali cauſa notabilis ratione ſitus uteri acciderit diverſitas? Si enim ſitus corporis ad ſitum uteri mutandum quicquam conferret, qui gravida certo alicui ſitui aſſueta ſex vel ſeptem partus poſſet edere vel plures ſucceſſivos naturales, ſolo demum octavo, eadem manente ſitus conditione, difficili vel præternaturali? Ut jam non addam, ipſam experientiam demonſtrare ſucceſſivam uteri inclinationem, adeo evidenter ex orificio uteri tactu examinato, cognoſcendam. Quare, cum certum ſit ex antea dictis, placentam in ſtatu naturali medio uteri fundo adnaſci, in præternaturali vero huic vel illi lateri ejuſdem, manifeſtum erit primo in caſu

[i] Nov. Lum. obſtetricant. cap. 9. p. 33-43.

caſu uterum ſic æquilibratum eſſe, ut axis ipſius a medio fundo perpendiculariter tranſeat per centrum orificii mediamque pelvim; in ſecundo vero, pro diverſa placentæ adnaſcentia, in diſtantia varia ab axe, uterum etiam variam neceſſario a pondere laterali acquirere obliquitatem. Unde aperte *Deventrius*, qui toties ad modeſtum lectorem verba ſua dirigendo modeſtiam in aliis laudare videtur, hancque virtutem nunquam ſatis commendandam in lectoribus requirit, haud parum ipſemet in eandem peccavit, adverſarios jumentis piſtrinenſibus comparando. Reſpondeant ſane, qui eum tueri conabuntur, ad tot & graves adeo difficultates, quibus ipſius ſententia premitur. Quis enim paulo cordatior poſſibile eſſe unquam putabit, tantam utero poſſe conciliari obliquitatem, ut fundus poſſet pervenire in locum ipſius orificii? Vel, quod effugii potius loco eſſet poteſt, quam vero ſententiæ tanto viro dignæ, placentam a fundo uteri delapſam orificio denuo ejuſdem agglutinari ulla parte poſſe?

§. LXXXII.

Pendent ergo plurimi partus difficiles ac præternaturales ab obliquitatum uteri diverſis gradibus, quarum cognitio licet ardua, adeo tamen neceſſaria eſt, ut ſine lumine ullo in tenebroſiſſimis locis verſanti ſimilis ſit obſtetricans ipſa haud imbutus. Unde dolendum tantos adhucdum reperiri viros, qui lucidiſſimæ huic veritati ſophiſmata opponunt nullius ſane momenti, vel veram ejus theoriam negligunt præpoſtere. His itaque poſtpoſitis unice ſequimur illuſtrem Virum *Henricum* à *Deventer*, obſtetricantem inter batavos celeberrimum, qui, etſi veram obliquitatum uteri cauſam ignoraverit, prius tamen hoc aſſertum recte cognovit, ejuſque theoriam validis argumentis ſuffultam, innumeriſque exemplis illuſtratam condidit. Hunc proxime ſecutus eſt *von Hoorn* [*l*], vir imprimis fidus ac probus. Maximam vero præſtantiſſimæ arti lucem affudit Illuſtriſſimus *Friedius*, primarius obſtetricans juratus in ampliſſima civitate Argentinenſi *dexterrimus*, præceptor meus in arte obſtetricia pio ſemper cultu proſequendus; qui egregiis ſuis inventis adeo hanc artem promovit, ut immortales ei omnes boni & periti debeant laudes & gratias.

§. LXXXIII.

Ne tamen in vaſtiſſimo dicendi campo, in quem mihi omnes obliquitatum uteri gradus determinaturo deſcendendum foret, a via recta deflectam, præcipuas tantum & ad quas reliquæ ab attentioribus facile referuntur, determinandas ſumam, illas diſtribuendo in tres claſſes, quarum prima ſub ſe continet eam uteri obliquitatem, in qua axis ipſius longitudinalis pelvis capacitatem reſpicit, totumque orificium in eamdem pro-

Ttt 2 ten-

[*k*] *Weh-Mütter. Stockholm und Leipzig*, *in* 8. 1737.

tensum est. Secunda sistit obliquitatem, in qua dictus axis margini supremo ostii pelvis obversus est, ac orificium dimidiam tantum suæ molis partem, sive hoc vel illud labium in pelvis ostium protensum tangenti digito offert. In tertia denique classe axis uteri educitur supra marginem ostii pelvis supremi, ita ut orificium totum abscondatur a dicto margine, digitumque tangentem obstetricantis etiam peritissimi vaginæ immissum sursumque trusum fugiat.

§. LXXXIV.

In prima classe fetus solius naturæ beneficio nascuntur, non tamen absque difficultate majori, minorive, pro varia obliquitatis specie. Illa enim uteri deviatio, quæ ipsius rectitudini proxima est, non tantam, ut quivis mecum sentiet, pariendi producet difficultatem, quantam maximus obliquitatis ejusdem classis gradus. In hoc etenim casu $\frac{1}{4}$ ad minimum capitis fetus pars extra orbitam pelvis supremam hærens, ingressum ejus in pelvis capacitatem difficilem quidem reddet, sed non impossibilem: dolorum enim efficacia unice in hoc obstaculum directa, sensim sensimque minima capitis ossi inhærentis pars urgetur ab ambitu versus axin pelvis, donec integro cum capite ipsius capacitatem intret fetus lente progressurus per eamdem ob varia, quæ ipsi in itinere suo ex fricationis augmento occurrunt, festinandi impedimenta.

§. LXXXV.

In secunda autem classe jam occurrunt causæ manifestæ difficillimi partus, ope tantum & arte obstetricantis superandæ. Ope dico, quoniam vires vitæ solæ non sufficiunt partui promovendo. Arte dico obstetricantis, quia, si (ut plurimi suadent) caput flectendo fetus in pelvis ostium superius dirigant, vanus non modo, sed & exitiosus matri fetuique futurus sit laboris exitus. Quid enim quæso hic capitis fetus in pelvis ostium descensus matri fetuique proficiet? Retardatur enim fetus omni momento, & adeo non pellitur motu rectilineo juxta radios ad axin pelvis parallelos, quin potius caput cum reliquo fetu falcem referat, hinc maximo licet nisu pulsum vix tamen cedat promoveaturque. Præcipue quum aquæ, quarum auxilium imprimis hic requireretur, in ejusmodi casibus nimis cito effluant membranis ruptis; quare tum ob defectum præstantis adeo mechanismi solum caput fetus aquis haud stipatum, acuminandum fingendumque ad orificii uteri sectionem, id ipsum dilatare debet, quod quidem perficitur, sed lente & haud absque periculo, cui manifesto mater fetusque exponuntur. Tertio accedit huc, quod humeri fetus non raro eumdem occupent locum, cui prius caput inhærebat, haud exiguo futuri obstaculi

ſtaculi loco in promotione partus. Ut adeo nihil dicam de inſigni mora capitis in cono, quem pelvis capacitas refert (§. IV.), in quo ipſum perpetuo magis magiſque retardatur; eritque retardatio ultimi motus, uti retardatio primi evecta ad potentiam, cujus exponens eſt numerus ſerierum retardationum, i. e. retardatio ultimi motus erit ferme infinita, fetuſque caput hærebit in pelvis iſthmo, nulla re amplius quam inſtrumentis promovendum.

§. LXXXVI.

In tertia & poſtrema claſſe obliquitatum uteri, in qua ipſius axis ſupra marginem oſtii pelvis ſupremi ipſi utero oppoſitus eſt, facile quivis paulo attentior colliget, fetum eamdem cum uteri axi directionem ſervantem, & cum maxima capitis ſui parte in ipſum uteri oppoſitum parietem arietantem, eidem rupturam minari.

§. LXXXVII.

Atrox hujus rei exemplum cum videre mihi contigiſſet, atque caſus rariſſimi a nemine, quantum ſcio, dilucide explicati deſcriptique varia accidentia animo contemplatus eſſem ſedulo, hujus potius ultimæ claſſis caſum pro ſpecimine academico ſelegi. Optarem tantum ut ſectionis anatomicæ deſcriptionem ampliorem obtinere potuiſſem; erunt tamen & ea pauca, quæ ex ore Experientiſſimi ac Humaniſſimi *D. Friedii* didici, notatu & attentione lectorum academicorum digniſſima.

§. LXXXVIII.

En autem ipſum caſum. Menſe Martio Anni 1741. fæmina quædam in ultimis graviditatis diebus corripitur doloribus (non quidem veris illis partum maturantibus, ſed ſpuriis acerbiſſimiſque) in tranſverſum oſſium pubis decurrentibus, adnitendique impotentia ſtipatis. Junguntur hiſce doloribus ægram miſere vexantibus ſitis ingens, pulſus magnus, durus celeriſque. Vix accerſitus Illuſtriſſimus *Friedius* obſtetricans feliciſſimus, ut in adeo inopinatorum ſymptomatum cauſam inquireret, cum ſtatim in ingreſſu cubiculi ægrotantis illam invaderet horripilatio cum ſiti inexplebili, ad quam reſtinguendam frigidæ hauſtum ardenter deſiderabat, quæ quum ipſi porrigeretur, continuo poſt vomitum materiæ mucidæ flaveſcentiſque copioſum paſſa eſt, inſequente vomitum placida corporis animique tranquillitate, vix tamen per tempus conſideratione dignum durante. Priſtinas enim mox denuo movebat querelas parturiens de crudeliſſimis doloribus oſſium pubis regionem percurrentibus, modoque ardentibus, modo ſcindentibus, quos rurſus ſequebantur vomitus materiæ primum flaveſcentis, mox in atro-fuſcum colorem mutatæ degenerantes cum crebris animi

ſupervenientibus deliquiis. Vomitus vero abſque apparente nixu, aperto ſolum langueſcentis ægrotæ ore, ac capite ad alterutrum latus ſine molimine ullo reclinato, fiebant; donec tandem ipſa parturiens ſine prægreſſo tremore aut tendinum ſubſultu, ceu convulſionum prodromo, placide obdormiret.

§. LXXXIX.

Sectione anatomica per ſolertiſſimum Anatomicum *Hummelium* peracta, ſequentia viſui ſeſe obtulerunt notatu digniſſima. Muſculis abdominalibus inciſis & aperto abdomine in conſpectum prodiit ſtatim magna liquidi ſanguinolenti copia, totam abdominis capacitatem replens ſingularemque odorem ſpargens, ſimilem odori placentæ recens ex utero prodeuntis; huic liquido innatabat fetus ſitum obtinens maxime ſingularem. Nam dimidia capitis pars abſcondebatur utero inferius ac ſupra marginem oſſium pubis, magiſque ſiniſtrorſum rupto; univerſus vero reliquus fetus per dictum vulnus in abdomen ejectus uteri externam & anteriorem faciem obtegebat, dum femur ipſius dextrum dictam uteri faciem tranſverſim ſecabat, ipſius ſiniſtri pedis digiti inflexi ſuperiora abdominis, talus vero inferiora reſpiciebat. Et quod mirum attento videbitur, ipſa placenta per vulnus egreſſa ex utero in abdomine, atque ab omni cum utero contactu libera reperta erat. In fetu ipſo nulla aderat difformitas, neque alia quævis partium diſproportio; quemadmodum neque in pelvi demortuæ, neque ullibi, tam ratione compagis, quam vero capacitatis, vitium repertum erat.

§. XC.

Uterus ipſe e cadavere exemtus ſollicite, ac examini anatomico ſubjectus, fundi ejus ac laterum craſſitiem inſignem poſſidebat, dum tamen ſimul ad locum rupturæ adeo tenuis eſſet, ut vix unam alteramve lineam craſſitie ſua æquaret. Orificium ipſius itidem in inſignem craſſitiem tumebat, ac ſubſtantiæ tantumnon carneo-cartilagineæ eſſe videbatur. Ipſe exitus vaginæ parteſque genitales exteriores nitido, duro tumore ſplendebant. Fuerat autem defuncta non primipara, ſed paucis ante fatalem diem annis partum paſſa admodum difficilem.

§. XCI.

Ex quibus jam ſubito apparet, omnium fatalium ſymptomatum cauſam neque in diſproportione partium, neque in præpoſtero ipſarum nexu, ſed unice in uteri fetuſque funeſta obliquitate quærendam eſſe.

§. XCII.

§. XCII.

Quoniam vero haud quævis uteri obliquitas ei in partu rupturam inferre poteſt, inquirendum nunc erit in tantam obliquitatem, cui rupturæ cauſa efficiens ſufficienſque merito adſcribi poſſit.

§. XCIII.

Nulla eſt inter omnes obliquitates gravior & periculi plenior illa, quam ſupra (§. LXXXV.) memoravimus, nulla quæ rupturæ efficiendæ aptior. In hoc etenim caſu uteri axis totumque orificium ejus patent ſupra orbitam pelvis ſupremam, ita ut fetus dolorum vi & impetu neceſſario impellatur cum tribus capitis ſui partibus in ipſum uteri parietem oppoſitum, reſidua $\frac{1}{3}$ parte capitis dimovendo oſſi, cui inſiſtit, impenſa. Talem vero in noſtro caſu fetum obtinuiſſe ſitum, ocularis inſpectio uteri rupti declaravit, veroſimillimumque eſt, uterum prægnantis ſpinæ dorſi ita admotum fuiſſe ac dextrorſum paullum inclinaſſe, ut fetus ſupra eminentem curvaturam (quæ generatur ex concurſu tumentis originis oſſis ſacri & ultimæ vertebræ lumborum cum interpoſita his utriſque cartilagine) tanquam ſuper clivum pergens, capite ſuo oſſi pubis ſiniſtro appreſſus fuerit, maxima capitis parte ſupra marginem oſſis dicti detorſa, reſidua vero oſſi directe obverſa.

§. XCIV.

Hoc autem modo fieri non poteſt, quin ſubſtantia uteri, caput fetus inter & os ipſum intercepta inſigniter extenuetur. Ponamus enim uterum propellere fetum centum momentis, reſiſtentiam vero ipſi propellenti opponi duplam momentorum ab oſſe, cui is cum aliquota capitis parte innititur, tum adeo non movebitur fetus, ut potius ipſe uterus, potentiam inter atque reſiſtentiam interceptus, mutationem pati cogatur æqualem ſummæ momentorum, quibus ſi ſubtrahas id, quod in mutandam capitis mollis ac compreſſilis figuram abſumitur, reſiduum deſignabit quantitatem extenuationis uteri.

§. XCV.

Preſſio igitur hæc capitis in uteri ſubſtantiam, illam ſumme attenuare valet, nunquam tamen integerrima ſolutio continui hinc orietur. Nam in minima etiam uteri craſſitie erunt puncta cohærentia, quæ a mutuis nexubus ulterius non ſeparabuntur ob ſuperficiei tenuitatem, vel ob capitis irruentis mollitiem cum aucta ſic planitie: oportet itaque ut his accedat ultimum elementorum nexum cito ſolvens cauſa.

§. XCVI.

§. XCVI.

Caput nempe fetus supra marginem ossis pubis sinistri protuberat, ita ut uterum eo in loco sursum elevet & trochleæ ad instar inserviat fibris supra eamdem dirigendis. Quantum igitur uteri pars ea, quæ ultra fetus caput est, ab axi ob eminentem hunc tumorem recedit, tantumdem fibræ dicti lateris, urgentibus denuo doloribus, plus extenduntur, dum ex situ rectilineo coguntur expandi in curvilineum, eruntque dictæ fibræ distractæ a mutuis nexubus in ea ratione, quæ est arcus ad chordam, & cum omnis distractio fibrarum producat debilitatem in iisdem, ideo hinc quoque, memoratæ fibrarum debilitati accedente omni momento premente a tergo vi, continuo crescet fibrarum debilitas.

§. XCVII.

Concipiamus jam in loco, in quo caput fetus hæret, uteri substantiam tanquam claviculis innumeris quibusdam affixam esse, quibus alligatæ fibræ elasticæ fixæ hæreant, locoque haud variabili, dum interea trahuntur per appensum pondus æquale fetus ponderi, vi uteri accelerati versus partem contrariam. His positis, non poterunt profecto distractæ hoc modo fibræ ab insigni pondere fetus, validis adeo viribus acti, non ab eodem superari, atque tandem eo in loco rumpi, in quo maxima tractionis vi sollicitantur. Est vero ille locus, ut aliis experimentis physicis patet, in extrema parte fibrillarum claviculis immediate annexa; ibi enim applicatur vis maxima, nempe ponderis & summæ tractionis elementorum respectivorum. Quando vero fibræ trahuntur secundum longitudines suas, cohærebunt in ratione crassitierum: Quare eædem rupturæ omnium proximæ erunt eo in loco, in quo sub minima crassitie distrahuntur fortissime. Id contingit, quando caput fetus vi propulsum substantiam uteri, inter ipsum & marginem ossis pubis sinistri interceptam, continuo minuendo, eoque, quo minutissimæ jam fibræ sunt, loco vim tractionis maximam applicando momentum cohæsionis superat, orieturque necessario ibidem in utero ruptura, quam non parum adjuvat ipse fetus, cujus flexilissima vertebrarum dorsi columna inter duo quasi prela compressa in arcum assurgit perpetuo majorem, qui fibras simul uteri in similes curvaturas expellendo, earumque terminos sic fortiter ad se mutuo trahendo, ad rupturam in utero maturandam haud parum facit; ut & experimenta demonstrant, quibus fibram longam sub eadem cum breviori crassitie multo citius divelli compertum est. Neque sane exiguum tempus requireretur ad uterum dilacerandum, nisi fibrarum in curvaturas sensim majores conversio, earumque sic aucta longitudo, & ad locum pressionis ipsarum continuo imminuta crassities, tempus, quo alias superandæ forent, insigniter diminuerent.

§. XCVIII.

§. XCVIII.

Sufficiat nobis hisce locum determinasse ac modum, quo uterus rupturam pati possit. Nam, cum summi viri in re Mathematica & Physica cohæsionis causas, gradus & vires determinare ita præcise nesciant; neque fibrarum uterum componentium actiones, directiones & celeritates, nec minus momenta, quibus utero pellenti resistunt, comparari inter se possint: malo me tanto negotio non immiscere, donec certiora experimenta & labores solertissimi magnorum virorum me de hisce rebus plura forte aliquando docebunt.

§. XCIX.

Animus erat aliquot rupturarum uteri exempla hinc inde apud observationum scriptores occurrentia cum nostro conferre casu, eaque sedulo annotare, quæ in iisdem, tam ratione loci, in quo ruptura contigerat, quam etiam causæ diversæ ejusdem ac symptomatum diversorum eruere possem. Sed adeo perfunctorie pleraque scripta esse reperii, ut exiguos admodum profectus ex iisdem haurire mihi licuerit. Si enim in genere excipias solummodo hæc quatuor sequentia, quæ ex iisdem elici possunt, cætera omnia adeo manca & breviter ita conscripta sunt, ut nihil certi de eorum circumstantiis asserere audeas. Sunt autem hæc 1. substantiam uteri in loco rupturæ fuisse tenuissimam. 2. Ora rupturæ semper fuisse corruptela quadam vel sphacelo vitiata. 3. Rupturam frequentissime fieri circa uteri cervicem. Et 4. fundum uteri & latera ejusdem plerumque insigni crassitie prædita visa fuisse. Hæc enim sola sunt, quæ ex variis admodum ac a summis viris conscriptis exemplis haurire potui. Solent enim plerumque authores, & quidem haud parvi sæpe nominis, observationes suas magno artis detrimento ad stuporem potius apud ignaros excitandum, quam vero ad lectores suos ingenue instruendos accommodare: liceat nobis ex quamplurimis duo tantum horum exempla referre. *Gregorius* [*m*], celeberrimus apud Parisienses obstetricantium magister illustri Regiæ Societati Scientiarum exemplum refert uteri rupturæ, per quam egressus fetus ipsi utero pedibus divaricatis instar equitis insidebat, solius hujus exempli inter sedecim, quæ spatio triginta annorum se observasse asserit, ita memor vix verbum addidit de causa istius rupturæ vel de circumstantiis amplioribus, quas alias sectio anatomica manifestare solet, multo minus de symptomatibus, quibus femina parturiens affligebatur, in omni observatione conscribenda adeo non reticendis: parum pro more illustrium hujus Academiæ sociorum, qui nobis tot reliquerunt observationum accuratissime scriptarum & observatarum nunquam intermoritura exempla. Alterum est celeberrimi *Heisteri* [*n*], qui descriptionem rupturæ uteri

[*m*] Histoire de l'Academie Royale des Sciences, l'année 1724. p. m. 52.
[*n*] Act. physico-med. Acad. Cæsar. vol. I. annus 1727. p. 397.

uteri parum pro rei gravitate exactam exhibuit, ita ut mirum non ſit, ſi parum conſideratis perpenſiſque cauſis & circumſtantiis hujus caſus, in ridiculum adeo inciderit commentum, ac eſt ſphacelus novimeſtris uteri, magnum tamen robuſtumque fetum uſque ad geſtationis ultimum tempus alere valentis. Certus enim ſum, virum hunc celebrem & inter anatomicos ſumma cum laude recenſendum, ſi circumſtantias omnes, quas ſectio anatomica manifeſtavit, accurate examinaſſet, præcipueque attendiſſet ad ſitum fetus aptiſſimum prorſus utero ſphacelo repente vitiando, non potuiſſe non in veram, naturalem atque mechanicam cauſam hujus ſphaceli incidere, ſicque rem omni miraculo carentem non ipſemet invenire quam clariſſime.

§. C.

Sed ut ad noſtrum caſum redeamus, a quo paulum digreſſi ſumus, illud aliquanto clarius determinari poteſt, cur per dictam rupturam fetus pedibus, mox dorſo cum pectore & dimidio capite egreſſus fuerit? Supra enim memoravimus (§. XCVII.) fetum durante fundi uteri actione adeo inter duo quaſi prela comprimi, ut flexile ejus ac compreſſile dorſum aſſurgat in eminentem arcum, ſenſimque creſcentem omni momento. Et hæc compreſſio adeo cauſa eſt, ut fetus, ultimam tandem uteri efficaciam expertus cum corpore ſuo in ſpæroidicam figuram coacto ac parieti antico uteri oppoſito & cedenti valide appreſſo, per largum infra ſecutum vulnus ita inverſus & pernici cum celeritate expulſus fuerit: capite interim prope os, cui inhærebat, remorato, & ſupra lævem oſſis pubis faciem ita volubili, ut ſimul reliquo fetui ſupra eandem volutando ejaculandoque in abdominis cavum commodum præſtiterit fulcimentum.

§. C I.

Immo, quod incauto magis ſtupendum eſſe videbitur, placenta quoque per dictam rupturam in abdomen egeſta eſt. Nihilo tamen difficilius hujus phænomeni ratio ex præcedentibus erui poteſt. Nam id vi uteri elaſtica, qua ejaculato in abdomen fetu in ipſam placentam continuaverit, factum eſſe, facile colligitur. Cui rei licet objiceret aliquis, placentam in noſtro caſu extra ſpæram motricem plani muſculoſi fundi uteri poſitam (XLII. & LXXVI.) ipſi firmiſſime potius adhæſuram, quam vero fetum ſecuturam eſſe (quemadmodum in partu difficili haud raro accidere ſolet, in quo fetum adeo non ſequitur, ut potius dexterrimi obſtetricantis manu in uterum ducta ab ipſo caute ac artificioſe deglubenda & extrahenda ſit). Attamen merito hiſce reſpondemus, maximam intercedere differentiam inter motum uteri integri & motum ejuſdem rupti. In integro enim eſt terminus fixus, in quo fibræ contractæ quieſcunt omnino. Nam poteſt fibrillarum minima conſiderari tanquam latus polygoni infinite parvorum laterum, & ſe contrahet quævis fibra tenſa in tantum, quantum ultimum latus polygoni dicti permittet, quod

quod ex natura infinite parvorum pro recto ideoque breviſſimo haberi poteſt. Hinc neceſſario fieri debet, ut placenta extra ſphæram motricem memorati plani muſculoſi hærens inſigniter quidem ab utero, in præfinitum quendam terminum contracto, comprimatur, ſed non ſeparetur; dum in utero rupto fibræ a terminis quieſcentibus ſolutæ eodem defungantur munere, ac fibræ dicti plani muſculoſi uteri integri, atque hoc modo ſumma cum velocitate adnatam in vicinia pellant placentam & ejiciant.

§. CII.

Quoad reliqua tandem phænomena, quæ anatome defunctæ exhibuit, haud minus præcedentibus expeditior erit eorum cauſarum explicatio; uti ſemper, ſemel vera cauſa detecta, concomitantia ſymptomata & effectus facile pateſcunt. Erat hic ſingularis orificii uteri intumeſcentia & durities ſubſtantiæ carneo-cartilagineæ, vix alias occurrens: cujus ortum & cauſam facile intelliget is, qui uteri fabricam comparaverit cum legibus, quas ſequuntur corpora flexilia magiſque compreſſa. Eſt enim hæc orificio uteri nata intumeſcentia & durities effectus productus ab uteri compreſſione & niſu in orificium, quæ uterum in uno loco extenuare, in altero vero craſſiorem reddere neceſſario debuerunt. Hanc compreſſionem ſimul juſte accuſamus tanquam cauſam prædiſponentem ad uteri rupturam. Scimus autem quod preſſio, quæ fit in plano ex fibris flexilibus compoſito, a corpore lata cum ſuperficie impingente, ſuaque preſſione partium minimarum cohærentiam ſuperante: quod, inquam, preſſione illa fibræ introrſum ut cedant neceſſe ſit, vel extrorſum, quoniam nihil eſt quod reſiſtat. A partibus vero introrſum cedentibus imminuitur craſſities; cum contraria ratione partes extrorſum cedentes lateraliter in proxime adjacentes ita irruant, ut vicinæ hiſce non æque cito cedentes primis validius propiuſque apprimantur; hinc a punctorum plurium contactu validiori corpus etiam validius denſatur. Pari modo gluten ultimas fibrillas nectens hac ratione condenſatum, majori eaſdem trahendi vi pollebit. Quocirca, cum inter cartilaginem & carnem non niſi multiplicatarum ſuperficierum cohærentium i. e. firmitatis interſit differentia, facile perſpicere licebit, quomodo fungoſa caro orificii in cartilagineam ſubſtantiam, vel ſaltem tali haud abſimilem denſari potuerit. Nec alia ratio eſt tumoris duri, nitidique partium genitalium externarum, licet circa has ratio virium cauſæ, ob majorem a ſphæra preſſionis diſtantiam, inſigniter decreſcat.

§. CIII.

Optandum eſſet ut prædictorum ſymptomatum cauſæ aſſignari poſſent ſubſidia magnitudini mali paria. Sed proh dolor! ipſa cauſa (§. XCIII. XCVIII.) indicat nullum par hiſce malis eſſe auxilium, nullam denique artem obſtetricantis quicquam poſſe. Nam ruptura tandem eſt effectus funeſ-

tiſſimi ſphaceli in loco rupturæ orti, cui quis unquam auſus eſt promittere auxilium? niſi qui ſphaceli uterini hiſtoriam nunquam ſatis apud ſe perpenderit. Unicum tantis in malis ſolatium eſt, ut in iis præcavendis citiſſime omnia molimina egregiæ artis impendamus, quæ ferme nulli dignitate & utilitate cedit. Hæc enim eſt, quæ valet reſiſtere armatæ doloribus contra ſua viſcera matri: hæc eſt, quæ puerum dirigere ipſumque coërcere noſcit, ne in propriæ matris ſuæ viſcera ruat. Hæc eſt, quæ ſalvatum vivumque eundem demum ac efficaciſſimæ artis veriſſima teſtimonia viva voce edentem omnium conſpectui exhibet. Quod univerſum negotium tantum pendet a prudenti ſolertique verſione fetus juſto adhuc tempore maturanda; nec non leni collocatione ejuſdem ad facilem citamque extractionem, variiſque πολυμηχανίας ἐγχείρεσι obſtetricantis periti dirigendam. Quibus cunctis optata tandem deſiderataque attingitur meta.

TANTUM!

QUÆS-

LXXXIV.

QUÆSTIO
MEDICO-CHIRURGICA,

Quam Præside

JAC. BENIG. WINSLOW.

Tuebatur

GUILL. RUELLAN

DINANNÆUS.

Sub hac verborum serie,

AN AD SERVANDAM PRÆ FETU MATREM, OBSTETRICIUM HAMATILE, MINUS ANCEPS ET ÆQUE INSONS, QUAM AD SERVANDAM CUM MATRE FETUM SECTIO CÆSAREA?

Parisiis 24 Junii anno 1744.

I.

PAriendi difficultas communis omnibus, diſpar in ſingulis, levior his, illis gravior, extrema nonnullis, quibuſdam ineluctabilis, imo nec ſola manu, nec ullo umquam medicamine ſuperanda. Poſtrema hæc parturienti fetuique infenſa, modo utrique, alteri ſubinde magis, minus alteri, exitialis. Cauſæ multiplices; aliæ parturienti moleſtæ, fetui aliæ; in fetu moles univerſi corporis, ejuſdem vel capitis abdominiſve hydrops, partium majorum numerus inſolitus, &c. In parturiente, oſſium innominatorum conformatio prava, ſymphyſium oſſeæ pelvis durities, coccygis incurvatæ renixus, orificium uteri ſtrictius; partium vicinarum tumores, &c. Verbo, qualiacumque pariendi ac naſcendi impedimenta ſive obſtacula; quibus annumerare licet mortuum in parturiente viva fetum, mortuam fetu nondum extincto matrem. In caſſum huc referri memoratas ſymphyſes forte ſuſpicaris, eadem in partu laxari negantium opinioni favens? Chirurgos urbis peritiores conſule; expertas obſtetrices interroga; teſtes oculatos examina. Non ita pridem in ſcholis medicorum Pariſienſium, Clariſſ. *D. Bouvard* exquiſitiſſima Theſi publica, & ſimul e ſuggeſtu monſtrata fæminæ ex partu demortuæ oſſea pelvi recentiſſima, id ſatis ſuperque comprobaſſe memento. Anteriora ſcholæ noſtræ doctorum monumenta itidem ſcrutare. At omnium inſtar tibi ſit priſcum fidumque ejuſdemque ſcholæ oraculum, experientiſſimus *Riolanus*: „ Fateor quidem, inquit, in viris „ cartilagineam copulam oſſium pubis duram eſſe, quæ tamen ſi culter per „ copulam exacte ducatur, nullo negotio ſeparatur. At in mulieribus, „ mollior eſt, & in gravidis ante partum unctuoſo humore imbuta, craſ„ ſior apparet". Citatis deinde *Jac. Sylvio*, *Fernelio*, *Spigelio &c.* idem teſtantibus: „ Sed quid opus eſt, pergit, teſtibus in re tam manifeſta. „ *Sola* experientia fidem faciet. Sæpius atque *Pluſquam Trigeſies* in mulieri„ bus a partu extinctis, vel paulo ante enixum, *Vidi* præſentibus medi„ cis & chirurgis, cartilaginem quæ oſſa pubis colligat, minimi digiti la„ titudine diductam, ita ut hiulca pubis oſſa apparerent, ſi digito *intus* „ attrectarentur. Quod etiam ante diſſectionem cadaveris innoteſcebat, uno „ crure ſublato; ſic enim oſſa pubis mobilia deprehendes, unumque alteri „ ſuper-eminere. Atque anno 1631 menſe Januario, cum publicam ana„ tomen adminiſtrarem mulieris, quarto die a partu ſuſpendio ſtrangulatæ, „ præſentibus ac ſpectantibus trecentis auditoribus, in ſcholis medicorum „ demonſtravi, commiſſuræ oſſium pubis interjectam cartilaginem digiti „ latitudine laxatam; quin etiam *oſſis ſacri cum oſſibus ilium commiſſuras* „ *mobiles* admodum ſcalpello tenuiſſimo facile ſeparavi. (*Anthrop.* l. 6. c. „ 12. *ed.* 1649.) Hæcque ſymphyſis (*inquit in Comment. de oſſibus*) in „ viris atque mulieribus non adeo eſt ſtricta atque volunt recentiores, ut „ diri-

„ dirimi nequeat, nisi vi adacto scalpello; nam qui commissuram exacte „ deprehendere potest, scalpello acutissimo, cujus dorsum æquale sit aciei, „ facillime separabit, tam in viris quam in mulieribus". Verum, ut unde recessum, revertamur, in desperatissimo ac deplorando parturientium statu, ubi nec solæ manus, nec qualiacumque pharmaca solari possunt, ecquid auxilii? Binæ dumtaxat in universum, tanquam anchoræ sacræ, hactenus innotuere encheireses, obstetricium armatum seu hamatile, & Cæsarea sectio.

I I.

Encheireseon memoratarum prior, *Embryulcia* a compluribus appellari solita, respectu habito ad vocabula Gallica, *crochet*, *accouchement par crochet*, obstetricii hamatilis sive armati potius titulum meretur. Organum hujus præcipuum uncus est, hamo majori æmulus, instrumentis aliis, partim auxiliariis, succedaneis partim, subinde stipatus. Variam unci formam varii excogitarunt. Antiquissima simplici unco persimilis. Rostrum unci diverse fabricarunt periti sequiores; magis minusve inflexum alii; alii versus cuspidem latius; nonnulli ibidem foraminulo pertusum; quidam rima patentiori fissum. Collum unci longius breviori præstare iterata postmodum experientia docuit. Primarii hujus organi instrumenta auxiliaria, cultelli varii, tum recti, tum diverse falcati, imo annuli perexigua cuspide falcata artificiose muniti, aliaque ejusmodi ferramenta. Succedanea varia varii protulerunt, varieque prætulerunt; v. g. tractorium orbiculare *Mauriceau*, marsupium reticulare *Amand*, cochlearia gemella *Palfin*, forcipes fenestratos *Mesnard*, uncos odontoïdes *Peu* &c. Altera desperato partui dicata encheiresis, titulo sectionis Cæsareæ insignita, simpliciori vocabulo *Gastrotomia* nuncupari posset. Transeat longa nominis disquisitio historica. Silentio tamen forte non esset prætereundum, scriptorem germanum *Schmit* illud sutori, cui Cæsar nomen erat, & qui primus in uxore sua morti proxima extremum hoc auxilium felici eventu arripuit, attribuere. Instrumenta huic inservientia quam maxime simplicia, nec alia fere quam quæ vulneribus integumentorum abdominis communiter adhiberi solent, v. g. novaculæ, scalpelli, specilla, acus, fila, linteamina, fasciæ &c. Nullæ hic inventiones novæ. En primum encheireseon istarum discrimen. Secundum ostendet usus earumdem expositio, ut, si alteram fetui vivo fere semper, neo raro parturienti vivæ nocuisse, altera vero & fetum & matrem una superstites ut plurimum evasisse constiterit, istam non minus anceps nec æque insons in tali casu remedium esse, quam hancce, legitima conclusione censeri possit.

I I I.

Usus obstetricii hamatilis, seu *Embryulciæ*, primævus erat fetum mortuum,

tuum, minifterio folarum manuum nullatenus cedentem, unco hanc vel illam capitis partem &c. penetrante extra finum vivæ matris eliminare. Aliquo deinceps tempore hos intra limites ufus ille conftitit, minoribus præcipue fetibus extrahendis apprime fufficiens. Cæterum hocce nec majores fetus educi, nec varia etiam minorum obftacula tolli poffe experti, aliis inftrumentis viam unco paraverunt, amputando partes molem augentes, findendo cranium, ut evacuato cerebro vel fero minueretur caput, pertundendo ventrem hydropicum, ut effluerent aquæ. Remotis ita impedimentis ejufmodi, moles reliqua unco, fere veluti hamo pifcis, excutiebatur facillime. Invaluit poftea in tali cafu uncorum ufus, varie tamen, uti dictum, ad varias utilitates aptatorum: felici quandoque fucceffu a vere peritis, fæminei corporis ftructuræ gnaris, in obftetricio frequentiffime verfatis, probitate ac prudentia claris adhibitus. Quot etenim parturientes miferas trunculento obftetricio hamatili mactaverunt imprudentes atque impudentes fcioli, qui fetum mortuum aut vix femianimem difcerpendo vivam matrem funefte vulnerarunt; uterum lacerando, fodicando veficam, inteftinum rectum lædendo, aliafque vicinas partes cæcis & errabundis tentaminibus inhumaniter carpendo? Quot nondum extinctos necavere fetus, eofque proinde, quod imprimis horrendum, facro, fine quo nullus ad vitam æternam aditus, baptifmali lavacro orbarunt? Aurea hac de re monita Clariffimi *D. Heifteri*, ex locupletiffimo ac doctiffimo ejufdem tractatu chirurgico propriis tranfcribi verbis merentur: „ *Oportet autem* (inquit, p. m. 1061.) *hic ante omnia, & quam fieri poteft diligentisfime, vere-ne jam mortuus, an vivus adhuc infans fit, explorare*, ne vivum adhuc infantem temere ac præmature in partu difficili ferramentis aggrediamur, eumque fic vel interficiamus, vel faltem graviter lædamus ac laceremus. Atque id ipfum magis etiam ideo, *quia maximam partem incerta funt atque fallacia, quæ proponi communiter folent, dijudicationis hujus in utero judicia:* præfertim fi vel in axillam, vel in clunes, vel in dorfum, vel in alterutrum capitis latus converfus effe infans deprehenditur; fiquidem his in partibus vel nulla omnino, vel faltem perobfcura & incerta vitæ fetus in utero figna fefe oftendunt; ita ut facile mortuum exiftimemus, qui tamen adhuc vivit, licet fæpe valde jam a partu diuturniori fit debilis. . . . Ut ne quid (p. 1062.) enim hic diffimulem, fateri omnino cogor, memetipfum olim, hoc atque aliis fignis aliquando inductum, infantem aliquem pro emortuo habuiffe, ac proinde velut emortuum eduxiffe; quem tamen vivum poftea adhuc exftitiffe cognofcebam. . . . Similiter (pergit, p. 1069.) Chirurgi etiam atque etiam hortandi funt, *ne inftrumenta prius admoveant, quam de fetus in utero hærefcentis morte fuerint certisfimi.* Vix enim abfolvi ab imprudentiæ, negligentiæ, imo crudelitatis vitio chirurgi illi poffunt, qui fetum adhuc vivum atque difcerptum vel dilaceratum ex utero protrahunt". Eadem

ingenuitate peritiſſimus olim in hac arte *D. Peu* fatetur ſe quamplurimis una concurrentibus ſemel deluſum fuiſſe ſignis demortui ac putreſcentis fetus, quem tamen poſtea vivum reperit. Itaque cum non raro fetus extincti ſigna, quæ credita erant certiſſima, etiam ſagaciſſimos & experientiſſimos quandoque fefellerint, itidem non raro necat inſontes fetus obſtetricium hamatile: cumque compertum ſit, idem non raro evenire poſſe, imo eodem varie, quamvis inopinanter, lædi poſſe matrem; ſatis patet nec raro anceps, nec ſemper inſons id eſſe remedium. Verumtamen de aliis obſtetricii armati inſtrumentis ad viventes educendos fetus excogitatis mitius judicium. Scrupulum nihilominus injicere poſſet ingenui, probi, periti, ac mox laudati chirurgi uncus odontoïdes, propterea quod, licet in eum præcipue finem, ne ſacro fonte privarentur miſelli fetus, ſe illud excogitaſſe, ſeque illo, quamvis interdum laborioſiſſime, vivos ut plurimum eduxiſſe fetus, ad ædem ſacram deinceps feliciter deportatos, abunde teſtetur; attamen eorum quoſdam ex inflicto vulnuſculo, ut ut inde curato, poſt aliquot dies imo ſeptimanam integram obiiſſe fatetur. Cæterum ſi hic operandi modus culparetur, hunc etiam ſe deſerere declarat vir erga religionem & utilitatem publicam egregie animatus. Commodiora eumdem in finem ferramenta bina, cochlearibus oblongis minuſque latis haud abſimilia, chirurgus Gandavenſis *Palfin*, paulo ante ſuprema publicavit. Illa ſine ſucceſſu adhibita Clariſſimus *D. Heiſterus* emendare ſtuduit, ſed, ut ipſemet fatetur, non ſuccedente negotio. Feliciſſimo interea ſucceſſu eadem ingenioſe transformavit peritiſſimus & in hoc opere exercitatiſſimus chirurgus *Gregoire*; qui duodecim annorum, & quod excurrit ſpatio, ultra ſeptuaginta fetus orco fere proximos, illorum ita aptatorum ope liberavit ac vivos in lucem protraxit. Quæ imitatione qualicumque in tractatu chirurgico *Meſnard* delineata videntur, neque artificium, nec facilitatem, imo nec ſimplicitatem variis uſibus accommodatiſſimam inſtrumenti Gregoriani referunt.

I V.

Sectionis Cæſareæ ſive gaſtrotomiæ primævo tentamini anſam dediſſe fertur vivum e defuncta matre fetum eruendi, vivumque ſervandi ſpes avidiſſima temere non minus quam audacter concepta. Optato temerarii auſus eventu edocti poſtea ſapientiores ſectionem illam in ſimili caſu, ſpeque non minori, majori vero prudentia, a peritioribus adminiſtrari poſſe, imo debere, cenſuerunt. Quot ab inferis per eam deinceps ereptos eſſe infantes, non fictæ, ſed veræ teſtantur relationes? Ea vero rarius abhinc adminiſtrata, vel demum fere neglecta, quot vivorum fetuum una cum matre mortua funerationes, quotque proinde, quod magis lugendum, fontis ſalutiferi privationes æternum funeſtæ? Huc cedro digniſſima *Riolani Magni* dictata

dictata referre expedit : ,, Eſt enim , (inquit , Anthrop. l. 6. c. 8.) res ,, magni momenti ad humani generis conſervationem ſcire , an cor in fetu ,, propria vitali facultate præditum moveatur ? Quæ ad medicum , juriſ- ,, peritum , & Theologum pertinere videtur. Nam ſi cor in fetu vitali fa- ,, cultate præditum moveatur , per aliquod tempus poteſt vivere , quo ,, temporis ſpatio extinctæ matri fetus adhuc vivens , ſecto utero eripi po- ,, teſt ſalvus & incolumis. . . Eſt enim inhumanum , poſt obitum matris , ,, fetui pereunti & ſuffocari parato , auxiliares manus denegare , & ſæpe ,, viventem adhuc cum matre mortua eodem tumulo contegere & obruere. ,, Idcirco *Juriſconſulti* eum necis reum damnant , qui gravidam ſepelierit , ,, non prius extracto fetu , quod ſpem animantis cum gravida peremiſſe ,, videatur. Intereſt quoque *Theologo* ſcire , an cor in fetu moveatur , ut ,, extinctæ matri ſuperſtes Baptiſmi particeps fiat , & ad cælos rediens , in ,, beatorum ſedibus Dei conſpectu fruatur ; quia nunc Pariſiis conſuevi- ,, mus in moribundis , atque etiam mortuis gravidis , ſi digito . . . . ca- ,, put infantis . . . . deprehendatur , aqua benedicta aſpergere , vel digito ,, intincto rigare , prolatis verbis Baptiſmi . . . . Deinde ſi contingat mulie- ,, rem nono menſe gravidam morbi violentia perire , vel in ipſo pariendi ,, conatu convulſionibus enecari ; ſi parentes , amici , conjux prolem de- ,, ſiderent , conſuevimus ſtatim atque extincta eſt mater , ex medicorum ,, & chirurgorum adſtantium certo judicio & accurato examine . . . . ma- ,, tris mortuæ ventrem aperire , ut fetus extrahatur. Sicque *Vidimus* plu- ,, res ſalvos & incolumes eductos fuiſſe . . . . Hæcque pia & ſalutaris fetui , ,, nequaquam mortuæ crudelis , operatio , fieri deberet in qualibet præ- ,, gnante mortua , juxta edictum Juriſconſulti ". Maximi profecto momen- ti videntur ulteriora magni *Riolani* dictata , ut eorumdem præcipua hic etiam non poſſim non allegare. ,, Ad claudendum hoc caput adjungam , ,, inquit , memorabilem quæſtionem medicis Pariſienſibus propoſitam Bru- ,, xellis 1633 & illorum judicium : ſupponitur mulier gravida ſeptimeſtris ; ,, quæ convulſionibus epilepticis die Jovis circa nonam veſpertinam ſuffo- ,, cata fuit. Die veneris ſpuma ex ore matris prodiit . . . . tumque venter ,, aſſidentibus obſervatus attolli atque deprimi. Die ſabbati circa decimam ,, matutinam profluvium ſanguinis coëgit adſtantibus denudare corpus , ,, & intra femora matris provolutus infans deprehenſus adhuc calidus . . . . ,, De quæſtione ita cenſemus. . . . ſpatium illud moræ & manſionis in utero ,, triginta ſex horarum ab interitu matris, quibuſdam ſuſpectum eſſe poteſt. . . ,, Itaque in ipſis convulſionibus incepit parturire mater , ... Sed in ipſo ,, conatu parturiendi extinctam fuiſſe matrem , & poſt aliquot horas fetum ,, ſuopte impetu , ruptis membranis , quibus incluſus erat , vivum adhuc ,, erupiſſe cenſemus. Sanguinis vero iſtud profluvium quod die ſabbati ob- ,, ſervatum fuit ab utero matris mortuæ ſanguine plero manaſſe , ut in qui- ,, buſdam cadaveribus tertio vel quarto die ab interitu , ſanguis ex ore , vel

„ naribus, magna copia profluxiſſe viſus eſt...... Veriſimile eſt mulierem „ poſt illas convulſiones epilepticas & hyſtericas ſpiratione, ſenſu, motuque „ orbatam, habitam & derelictam fuiſſe pro mortua, ut in mulieribus & „ epilepticis ſæpiſſime accidit, quæ ad funus elatæ revixere..... Attamen „ ſub finem die veneris, & matrem & fetum, mulieris corpus adhuc calens. „ ... Et abdominis ſubſultus ac elevatio manifeſte indicant & atteſtantur... „ ... Ac proinde potuit fetus ſeptimeſtris die ſabbati ſuopte impetu.... „ vivus emergere, prius tamen mortua & extincta matre. Conſultum Bru- „ xellis die 2. Julii 1633, & ſubſignarunt medici Pariſienſes, *And. Duche-* „ *min*, *Nic. Pietre*, *Joan. Riolanus*, *Abel Brunier.*" His magni *Riolani* dictatis veluti ſuffragium eximii ponderis addere jubet ipſa neceſſitas publica nunquam ſatis deprædicandas, laudatiſſimi *Heiſteri* admonitiones. „ Merito „ (inquit, inſtitut. chirurg. p. 759.) inter Chriſtianos & quoſcumque ſanæ „ rationis homines, a Principibus & quovis Magiſtratu legibus ſeveris eſſe „ ſanciendum, ut omnes gravidæ defunctæ non ſolum ante ſepulturam, ut „ leges jubent, ... incidantur, ſed potius poſt mortem, & quidem quam- „ primum id fieri poteſt, a peritis medicis & chirurgis ſcalpello aperiantur, „ & fetus ex utero ipſarum eximantur, ne cunctando in utero quoque mo- „ riantur, aut ſectionem prorſus omittendo cum matre vivi (quod quam „ maxime deteſtandum ac horrendum eſt) ſepeliantur, vel quod quidem „ eſſet ac ipſos ſecundum notiſſimum illud dictum, (*quem non ſervaſti dum* „ *potuiſti*, *illum occidiſti*) interficere...." Jam ex illo, qui in gratiam utilitatis publicæ neceſſarius erat, digreſſu ad inſtitutam probationem revertamur. Sectionem Cæſaream ſive Gaſtrotomiam non niſi in defunctis gravidis jamdiu adminiſtratam, æque in viventibus, omni omnino ſpe per vias ſolitas partum vivum edendi ſpe privatis, tentari poſſe ſalutariter, tam ad matrem quam ad fetum habito reſpectu, ſagaces quidam deinceps putaverunt, ſagaciores alii reipſa tentaverunt feliciter. Sufficerent ſolæ *Roſſeti* narrationes, quas nuperrime diſputatione publica Clariſſimus D. *Beſſe* nervoſe vindicavit. Nec vindicationem illam minuet Clariſſimi D. *Bianchi* Profeſſoris Turinenſis diſtinctio inter ſectionem ejuſmodi externam & internam, nec quam inde ſuſpicionem profert, ſectionibus enarratis nonniſi integumenta fuiſſe diſciſſa, fetuſque illos vel extra uteri cavitatem formatos fuiſſe, vel rupto prius utero in cavitatem abdominis illapſos. Id in quibuſdam, ut forte alibi, contigiſſe non negarem, ſed in quinta *Roſſeti* hiſtoria ſectionem ipſius uteri nativa omnium ibi circumſtantiarum expoſitio evidentiſſime teſtatur. Lubet in defenſionem ac laudem *Roſſeti*, præcipuos hiſtoriæ articulos ipſis fere ejuſdem verbis referre: „ Bini convocati chirurgi brachium jamdudum „ mortui fetus præſecuerant, ſed ejus corpus intra matricem duplicatum, „ tranſverſimque ſitum nulla manus ductione regere, nullis forcipibus fruſ- „ tillatim ad liberius id expediendum minuere, nullis *unculis* prehendere, „ nedum extrahere potuerunt, id diu multumque conati. Secto igitur recto

„ duc-

„ ductu, ſed ſuboblique, abdomine, neque id valde magno (ut ipſa puer-„ pera ait,) doloris ſenſu, deinde utero, chirurgorum putrem, & ex cæru-leo ac ſubvireſcente jam nigreſcentem graveolentiſſimumque fetum tandem „ exemit.... ex locis ſectis pauculo ſanguine exſtillante. Secta ex quinque „ ſeptimanis decubuit;.... inde gravida iterum facili felicique partu eum „ fetum depoſuit, rurſuſque ex illo quater facta eſt prægnans, nihilo plus „ doloris aut periculi quam prius experta". Aliarum poſtea factæ a peritis chirurgis ſectionis uteri hiſtoriarum veritatem luculentiſſime confirmat & coronidis inſtar illuſtrat nuperrimum encheireſeos hujus experimentum ſingulare, feliciſſimo cum ſucceſſu editum a decem peritiſſimis chirurgis Pariſienſibus, *Bourgeois*, *Puzos*, *Souchay*, *Soumain*, ſectore, *Verdier*, *Gervais*, *Gregoire*, *Jard*, *Chauvin*, *Lafitte*, unanimi opere manus auxiliatrices ſibi invicem porrigentibus. Vulnus recens ipſemet *Vidi* & attente examinavi, inexpectatam miratus hilaritatem puerperæ, quaſi ludentis; quæ etiam primo poſt ſectionem apparatui faſciarum ipſamet aciculas forte deſideratas obtulerat, doloris non valde, ut ipſa fatebatur, intenſi oblita. Imo in anteriori partu abortivo, ut & in præcedentibus pariendi conatibus dolores multo majores ſe expertam fuiſſe teſtata eſt. Hæc differentiæ dolorum iſtorum relatio particularis veritatem ejuſdem phænomeni, a *Roſſeto*, aliiſque & a chirurgo Rotomagenſi *Ruleau*, obſervati manifeſte probat. Phænomeni rationem quæris? Partui proximorum, uti & hydropicorum, ventre ultra dimenſionem ſolitam ac naturalem ampliato, fibræ muſculorum abdominis, præſertim ab imo regionis epigaſtricæ ad pubem & inguina, valde protenduntur, attenuantur & abinvicem diſtrahuntur. Recti duorum vel trium pollicum intervallo ab invicem diſtantes, adeoque non linea alba ſed veluti faſcia albicante diſtincti, latitudinem & longitudinem duplo majores acquirunt, ſecedentibus nimirum a ſe invicem & tenſis eorum pariter ac latorum utrinque muſculorum fibris, tam carneis quam tendineis. Vicina hiſce peritonæum, vaſa ſanguinea, nervorumque ſtamina ſimul eodem modo protenduntur & gracileſcunt. Ita in omnibus iſtis partibus & minor ſanguinis alluvies & minus ſentiendi acumen. Utero diſtento idem fere contingit, minus tamen in illa, quæ placentam ſuſtinet, & infima quam reliqua ejuſdem parte. Perpenſis hiſce, non adeo miraberis, ex ſectione Cæſarea minus doloris ac minus cruoris alios obſervaſſe: præcipue ſi memineris, omnes haſce partes, ſublatis obſtaculis iſtis, concidere, corrugari, ſicque affluentis iterum ſanguinis impetum aliquantiſper ſufflaminari. Methodorum enchereſeos optimam elegerunt ſupra laudati chirurgi Pariſienſes; in peculiari tractatulo, quem in gratiam juniorum unus ex illis emiſerat, plenius, quam in commentario majori expoſitam. Hac mater optime convaluit, corpore licet minuſculo, tenerrimo, & ferendis laboribus impari pluries in anteceſſum judicato. Hac fetus ejuſdem matris integerrime vivens valenſque prodiit, & Baptiſmali fonte regeneratus, ad decem uſque dies firma ſatis valetudine

protraxit vitam, quæ nutricis vel defectu vel negligentia desiisse fertur. Nimis longum foret aliis insuper exemplis testificari, *sectionem Cæsaream sive Gastrotomiam*, opportune, rite, ac perite institutam omni periculo vacasse, ex illa (quod notandum) parturientes sæpe minorem, quam ex partu ordinario, dolorem sensisse, easdem optime convaluisse, ac deinceps iterum iterumque prægnantes via solita feliciter peperisse; atque tum matris tum fetus respectu, illam tali cautione propositam non adeo anceps quam insons remedium esse.

V.

Verum supra dictis omnibus serio ac simul perpensis, præsertim admonitionibus severis, tum magni *Riolani*, tum Clarissimi *Heisteri* de non admovendis ferramentis ad extrahendum fetum nisi morte ejusdem certo cognita, & de aperienda post obitum gravida, ne fetus intereat; perpensis etiam incertis ac peritissimos non raro fallentibus, tum demortuæ gravidæ, tum fetus extincti signis; metus adest, non vanus, sed verus, justus ac religiosus, fetum obiisse creditum hamatili obstetricio sæpius interfici, gravidamque pro demortua habitam sectione Cæsarea occidi; adeoque admonitiones illas quantumlibet severas in casibus hisce quandoque observari non posse, quandoque prudentia erronea ne quidem observandas existimari. Quinimo, perpensis iisdem, manifeste patet gravissimos admonitores ipsos, *Riolanum* atque *Heisterum*, illis admonitionibus suis admonitiones alias omnino contrarias subjungere, similibus licet innixas argumentis. Gravidam nondum extinctam, & fetus forte vivens servetur, homicidium judicant. Fetum, ut servetur mater, interfici sine culpa homicidii posse, imo necessitate quadam crudeli debere, pronuntiant. Dolendum sane *Magnum Homerum nostratem* ita dormitasse, *Tertulliano* vel hallucinanti ac devio, vel ab aliis perperam exposito inconsiderate fisum. Aeterno silentio velandum esset *Riolani* nostri offendiculum, nisi celeberrimus *Heisterus*, eadem verisimilitudinis bonique specie forsitan allectus, in doctissimo ac locupletissimo, omniumque in universum manibus versato tractatu chirurgico, illud manifestasset, suoque confirmassat suffragio. Neminem quippe excusare potest privata, quam ibi allegat ex Theologis Ecclesiæ Romanæ contrariis, interpretatio sententiarum: *Non occides; Non facienda mala ut eveniant bona; Quem non servasti dum potuisti, illum occidisti*, &c. His aliisque prolixe allatis, ac simili interpretatione privata expositis omnibus opponere sufficiet hocce: *Insontem & justum non interficies*, exod. 23. In tali enim casu fetus omnino insons; insons omnino mater; fetus insons respectu matris, mater insons respectu fetus. Propterea neque fetum insontem, ut servetur mater, neque matrem insontem, ut fetus servetur, occidere ulla unquam intentione directa licere, Theologi nostrates optime statuerunt. Huc confirmandæ sententiæ nostræ apponere liceat quod superius in Coroll. IV. locum habere debue-

debuerat, videlicet, Clariſſ. *D. Heiſterum* poſt admonitiones ibidem citatas, in notis quibuſdam ſubjungere ſequentia : „ Hujus rei gratia Senatus Venetus (ut *Mellius* Lib. de arte obſtetricia, cap. de Partu Cæſareo . . . . refert) ſancivit, ne gravidæ mortuæ vel pro mortuis habitæ decuſſata ſectione incidantur, ſed ſimplici, ut alias in ſectione Cæſarea, ubi mater adhuc vivit : ut mater, ſi forte reviviſcat, facilius conſervari rurſuſque ſanari queat ". Adhærentes itaque effato, quod nuperrime protulit illuſtriſſimus *D. Helvetius* noſter, *ne dicas*, inquiens, *Cæſareum partum in certa deſperatione dubiam ſpem eſſe*, cujus effati probationem jam ante hac exemplo ſingulari in Hiſt. Reg. Scient. Acad. Anno 1731, allato innuerat, concludimus.

FINIS.

DIS-

LXXXV.

DISSERTATIO

ANATOMICO-CHIRURGICA,

DE

NOVO ARTIFICIO CURANDI

PROCIDENTIAM UTERI.

Quam Præside

ANDR. OTTOMAR GOELICKE, M.P.P.

Tuebatur

JOAN. GEORG. PREUNEL.

Francof. ad Viadrum menſ. Novembris 1710.

PROOEMIUM.

HOmo, ſuperbum natura animal, miſeriæ ſuæ ac deplorandæ, in qua vivit, conditionis, non poteſt efficacius convinci, quam ſeria primæ ſuæ originis penſitatione: *Inter ſtercus enim & urinam naſcuntur* omnes, quotquot in hunc mundum prodeunt, ſorte hac inter omnes mortales æqualiter diſtributa. Sexus præcipue ſequior, cui ſobolem concipiendi, nutriendi, edendi & educandi provinciam demandavit ſupremus rerum humanarum arbiter, innumera quotidie documenta in ſeſe experitur, quibus, ſi vel leviter animum advertere vellet, à vana illa mentis elatione, in quam præ ſexu virili inclinat, facile avocari inque rationis rectæ gyrum reduci poſſet. Silentio jam prætereo infinita incommoda, quibus ſubjiciuntur femellæ, ſi vel tributum ordinarium, quod ſingulis menſibus naturæ ſolvendum eſt, impeditius ſuccedat, vel aliena loca adfectet, vel plane ſupprimatur, vel enormi ac prodigioſa in quantitate ſuccedat. Mitto, quibus teneriores ac ſenſibiliores femellæ ex conſenſu uteri cum aliis partibus excruciantur, pathemata hypochondriaco-hyſterica. In ſcenam tantum produco moleſtiſſima illa ſymptomata, quibus mox à primis ingravidationis momentis toto geſtationis tempore inquietantur mulieres gravidæ: Statim ac enim conceperunt, inappetentia ciborum corripiuntur, quædam illarum adpetitu extraordinario ita aguntur in tranſverſum, ut in res prorſus inſolitas & eſui humano vix inſervientes ferantur: Aliæ vomitu, flatulentiis aliæ infeſtantur, in pleriſque fluxus menſtruorum ſubſiſtit, qui tamen aliis quandoque mediis geſtationis menſibus in ſolita quantitate denuo erumpit, inque præſentiſſimum abortus periculum ipſas præcipitat. Quibuſdam tuſſis moleſta ſupervenit, alias vigiliæ continuæ exhauriunt, aliæ alia, hoc potiſſimum tempore experiuntur ſymptomata. Adpropinquantibus porro ultimis geſtationis menſibus difficultates urinæ alvique ſegnities, uti & teneſmus gravidas occupat. Quibuſdam pedes oedematoſo tumore inflantur, facieſque abjecto & leucophlegmatico colore ita defedatur, ut ſibimetipſis prorſus diſſimiles adpareant. Tandemque inſtante partus tempore rem calamitatis pleniſſimam ſubeunt, ſibique ipſis nonnunquam vel fetui exitioſam, qui in lucem proditurus ſæpius infelici matri, à qua vitam ſuam accepit, eandem eripit. Sæpius autem primum ſuum domicilium, in quo per integrum novem menſium ſpatium hoſpitatus eſt, fit ejus ſepulchrum, & contabeſcens in utero tenellus embryo matrem ſuam vivum efficit cadaver. Quibus mitiora eveniunt fata, eas peſſime interdum mulctat obſtetricum imperitia, violentiore manu extractionem fetus molientium, adeo ut nonnunquam una cum fetu ipſe quoque uterus protrahatur, atque ſic extra pudenda muliebria pendulus conſpiciatur; quem adfectum communiter *procidentiam* ſeu *prolapſum* adpellant. Sicuti autem pleraque hæc, de quibus diximus, ſymptomata

Yyy 2 prop-

propter viros eorumque cohabitationem patiuntur mulierculæ: Ita nihil naturali, qua erga pulchriorem sexum ferimur, propensioni convenientius, aut medicorum provincia dignius, quam talibus imprimis artificiis excogitandis operam navare, quibus uterum extra sedem suam naturalem prolapsum efficaciter restituere & retinere liceat, ut ei denuo usui subserviat, cui à natura destinatus est. Producemus ejus rei specimen in nova quadam *Pessuli uterini*, elaterio quasi gaudentis, specie, qua uterus vere prolapsus in locum suum naturalem non solummodo dextre reponitur, sed & efficaciter retinetur. Quibus nostris conatibus ut *Deus O. M.* in salutem & incolumitatem sexus feminei ex alto benedicat, est, quod humillime precamur.

---

§. I.

DUm novum orbi medico insinuo artificium curandi *procidentiam uteri veram*, neminem fore existimo, qui probro mihi daturus sit, quasi novitates, aliis dudum antiquatas, studiose adfectem; facile enim largior, aliis antiquum videri posse, quod mihi omnino novum est. Interim scabiosum illud ac propemodum insanabile qualiacunque aliorum inventa cavillandi cacoethes, quo innumeri literatorum hodie pruriunt, multos moratur, quo minus ea, quæ in humani generis commodum utilia deteguntur inventa, debitum inveniant adplausum, quin potius in prima, ut loqui amamus, herba suffocentur. Ejusmodi Zoilos, qui nihil bonum, utile rectumque putant, nisi quod ipsi invenerint, non nostra tantum, in quibus vivimus, tempora gignunt; sed & ævo Hippocratis uberrimus jam eorundem fuit proventus; proinde tales alienorum inventorum irrisores gravissime reprehendit libro de arte, dum ita in eosdem invehitur: *Eorum aliquid, quæ nondum inventa sunt, invenire, quodque invenisse, quam non invenisse præstiterit, similiterque imperfecta ad finem deducere, id mihi videtur illius esse munus, qui intelligens existimari cupit: Qui vero ea, quæ ab aliis inventa sunt, inhonestorum verborum artificio contaminare contendit, neque quicquam corrigit, sed a peritis inventa apud imperitos traducit, is sane prudentiæ existimationem tueri velle non videtur, sed potius naturam suam aut ignorationem malitiose prodere. Solis enim artium ignaris hoc opus competit, qui ambitiosius quidem contendunt, neque tamen improbitate sua ullo modo præstare possunt, ut aliorum opera vel recta calumnientur, vel non recta reprehendant.* Non autem hic sermo mihi est de novis quibusdam speculationibus vel opinionibus, quæ sæpius præter solam curiositatem nihil amplius habent in recessu, sed de instrumentis seu organis novis, ex quorum adplicatione vel in emendanda partium humani corporis vitiosa figura, vel in restituendo situ membrorum læso præsentissimus sequitur effectus: Quorsum haud dubie novum hoc

pessuli

pessuli uterini artificium pertinet, quo uterus vere extra sinum muliebrem prolapsus in locum suum naturalem restituitur.

§. II.

Prius vero quam descriptionem ejus plenius persequar, præmissa consideratione nominali, paucula de substantia, situ & connexione uteri cum partibus vicinis prælibanda sunt: Hinc enim princeps suum argumentum mutuantur, qui procidentiam uteri veram negant aut dubiam saltem reddunt, sicuti paulo post patebit. Equidem perinde mihi fuerit, sive quis adfectum, quem tractaturus sum, *procidentiam* vel *prolapsum* vel *descensum*, vel *exitum* seu *dislocationem* vel *præcipitationem* vel *herniam uterinam* vel *inclinationem uteri* &c. vocaverit: Ea enim semper animo meo insedit opinio, in ipsis rerum denominationibus non esse quærenda mysteria: Quia tamen sensui communi medicorum, ita & non aliter loquentium, stricte inhærendum & à terminis artis receptis vix citra sonticas rationes recedendum: hinc promiscuæ ejusmodi rerum à se mutuo distinctarum adpellationes non temere adprobandæ. *Descensus* à *procidentia* seu *prolapsu* differt gradu; utero enim intra limites vaginæ adhuc subsistente, descensus tantum adpellari consuevit: Eodem vero extra labia pudendorum propendente, procidentia seu prolapsus vocatur adfectus. *Præcipitationis* vocabulum admodum insulsum est pro eodem adfectu denotando, & plurimis jam aliis barbarum visum fuit. *Herniæ uterinæ* denominatio æquivocationem admittit, ex quo *Sennertus*, practicus sui temporis famigeratissimus, singularem & à nullo medicorum ad illa usque tempora observatam uteri adfectionem sub hoc *herniæ uterinæ* nomine proposuit, cujus non solummodo *in institutionibus lib. II. part. I. cap. 9.* sed & *oper. pract. lib. IV. part. I. sect. II. cap. 16.* mentionem facit, hunc fere in modum: Uxor vietoris cujusdam ad sinistrum inguen violenter percussa est, ex quo peritonæum non tam ruptum quam laxatum tantum fuit; nam paulo post tumor ad sinistrum inguen obortus, qui brevi tempore tantum sumsit incrementum, ut intra abdomen recondi nullo modo posset. Incidente itaque de utero prolapso suspicione, eventus omnem tandem dubitationem sustulit; uterus enim conceptu gravidus, fetu indies aucto, dilatatus, simulque cum eo cutis inguinis sinistri, qua uterus prolapsus erat, ita extensa, ut utero & cute conclusus fetus facci instar aut cucurbitæ oblongæ majoris modo propenderet, motusque infantis tandem & tactu & visu manifesto perciperetur. Atque hinc proinde adfectum nomine herniæ uterinæ merito indigitat, eumque à procidentia seu prolapsu uteri vere distinguit. Similiter *inclinatio uteri in alterum latus* à procidentia proprie sic dicta differt, ipsumque *dislocationis* vocabulum, quamvis situm uteri mutatum generice insinuet, ad indigitandam tamen propriam adfectus indolem vix satis videtur esse adcommodatum.

§. III.

De ſubſtantia uteri, miſſis reliquis, de quibus loquuntur anatomici, id tantum obſervo, eam diverſis temporum intervallis dilatationis æque ac conſtrictionis admodum eſſe capacem, non aliter ac videmus in burſa virili, quæ ad horrorem & frigus externum aliaſve cauſas valide contrahitur, iis vero remittentibus mox relaxatur. Mirum dictu eſt, quomodo ab embryone intus concluſo, & majora pedetentim incrementa ſumente, ita ſenſim volumina ejus expandantur, ut in femellis tenerioribus ac valde macilentis ipſi abdominis muſculi membranarum inſtar extenuati veluti conſpiciantur, craſſitudine interim uteri ne vel minimum remittente, quin potius ſub tanta uteri mole aucta; ſicuti & mihi & quibuſdam auditorum meorum ante triennium videre contigit in muliere ruſtica partui proxima, quæ ex inflammatione enormiori oculi, ad phrenitidem uſque invaleſcente denata fuerat, cujus cadaver (fetus enim vivere adhuc credebatur) in abſentia medici provincialis ordinarii ſecandum nobis injungebatur. Partu autem excluſo in priſtinos anguſtos limites ita rurſus conſtringitur uterus, ut cavum ejus vix amygdalam capiat; quo eodem in ſtatu verſatur quoque in puellis non maritatis.

§. IV.

Quod *ſitum* uteri attinet, ſciendum, occurrere illum in medio hypogaſtrii, eo præſertim loco, quem *pelvim*, ex concurſu oſſium ilii, coxendicis & ſacro formatam, adpellant anatomici, inter veſicam urinariam, quæ immediate incumbit, & inteſtinum rectum. Quem commodum ſitum eum præcipue in finem provida natura ipſi indulſit, ut eo minori prolapſus periculo ſubeſſet; cui melius confirmando varia alia adhuc ligamenta veliſicantur, quibus partibus proximis adligatur, & anterius quidem ope peritonæi veſicæ urinariæ, poſterius inteſtino recto, utrinque vero a lateribus per duo ligamentorum paria, quorum priora à figura *lata* vocantur, & uterum oſſibus ilii adnectunt, poſteriora vero *rotunda* audiunt, pariterque eundem, quippe à lateribus ejus ortum ſuum deducentia in ſitu ſuo confirmant. Fundum autem undiquaque liberum extitiſſe oportuit, ut pro mole & incremento fetus, quod ſucceſſive adquirit, ſufficienter dilatari & expandi valeret. Et ſicuti ipſum uterum mirificæ dilatationis & conſtrictionis capacem eſſe modo adnotavimus: Ita & ligamenta ejus diverſæ huic toni ſive remiſſioni ſive intenſioni ſubſunt, adeo ut illo præter modum quandoque remittente nihil impediat, quo minus uterus non ſolum quoad partem vaginæ, ſed & fundum ejus, adeoque vere extra ſinum pudoris elabatur.

§. V.

§. V.

Id vero potiſſimum eſt, quod multis magni nominis medicis anſam ſuppeditavit, procidentiam uteri veram vel aperte negandi, vel de eadem ſaltem ſubdubitandi; credunt enim, impoſſibile eſſe, uterum quatuor validiſſimis ligamentis, duobus rotundis totidemque latis non ſuſpenſum, ſed firmatum ita prolabi poſſe, ut extra ſinum pudoris promineat. In horum numero ſuum imprimis nomen profitetur *Theodorus Kerckringius*, *qui obſerv. anat.* 20. phalerato ſarcaſmo graviſſime invehitur in *Veslingium*, *Bartholinum* & *Laurentium*, eoſque, quaſi a ſola vaginæ uterinæ extra pudenda prominentis, iſtaque quandoque ludibria efficientis, laxitate ſibi incaute imponi paſſi fuerint, inſimulat lauteque irridet. *Jobus à Meeckern* prolapſum uteri verum non quidem penitus negat, ſed eundem nec adeo frequentem eſſe, ac vulgo dicitur, nec à cauſa tantum interna, relaxatione ſcil. ligamentorum uterinorum procedere exiſtimat, argumento deſumto à firmiſſima iſta uteri cum inteſtino recto circa os ſacrum parteſque vicinas connexione: Interea utique concedit, externa quadam violentia, in partu nempe difficili & arctiori ſecundinarum cum interna uteri ſubſtantia cohæſione extrahi eundem poſſe; hoc autem modo adfectum, non *prolapſum* vel *procidentiam* eſſe vocandum, ſed *violentam* potius *extractionem*, & mulieres ea ratione adfectas propter lacerationem vaſorum ac ligamentorum vix unquam ſalvari, ſed ſemper neceſſario interire. Quare eodem præjudicio deceptus negat, uterum ita protractum, & ſphacelo corruptum citra diſpendium vitæ arte chirurgica reſcindi poſſe, ſed ejuſmodi operationem, utut à chirurgis temere ſuſciperetur, cum præſentiſſimo vitæ periculo conjunctam eſſe. Eandem cum Meeckerano ſententiam fovet quoque *Barbette chirurg. cap.* 8. ſuſtinens, uterum non facile laxitate, multo minus diſruptione ligamentorum latorum prolabi: Interea tamen in gravi parturientium feminarum niſu & incauta ſecundinarum extractione fundum uteri inverſum ſeſe vidiſſe, non diffitetur. Ipſum autem ſine periculo exſcindi poſſe, intolerabile eſſe audire ſaltem perito anatomico ſubjungit. Huic adſtipulatur quoque *Dolæus*, nullumque alium agnoſcit prolapſum, quam interioris rugoſæque vaginæ uterinæ membranæ, utpote quæ ſola extra labia pudendorum procidere poſſit, relaxationem: Fundum enim uteri inverti nunquam poſſe.

§. VI.

Aſt quid opus eſt contra hos alioſve plures prolixam & ordinatam argumentorum aciem inſtruere? Nullum enim efficacius, ſpeculationes in veritate facti non fundatas, confutandi eſt remedium, quam experientia & oculata practicorum rerum ſuarum ſatagentium fides. Memoratu dignum talis procidentiæ uterinæ veræ caſum ex obſervatione *D. Johannis Conradi*

radi Peyeri nobis recenſent *Eph. N. C. Dec. II. An.* 1. *obſ.* 84. ubi primum graviſſime, prout meruerant, reprehenduntur *Kerckringius*, *Roonhuyſius* & *Meeckeranus*, duo cæteroquin chirurgi belgarum famigeratiſſimi, quod matricem unquam *vere* excidere poſſe conſtanter pernegaverint: deinde vero, ne quis exiſtimaret, fuiſſe forſan vaginæ tantum uterinæ relaxationem, additur, uterum ſurſum compulſum nonnunquam cum ſaltu priſtinas ſuas ſedes repetiiſſe, cum interea vaginam in priſtinum ſuum locum reſtituere non liceret. Id quod & poſtmodum autopſia in cadavere mulieris diſſectæ confirmavit, ubi oculis patuit, uterum reapſe prolapſum, neque tamen propterea vincula uteri penitus rupta, ſed laxata tantum fuiſſe. Simile exemplum prolapſus uteri veri ex obſervatione *D. Johannis de Muralto* communicarunt *M. N. C. eadem Decur. eodemque anno obſ.* 112. & quidem inducti per imprudentiam obſtetricis, fetum una cum ſecundinis, utero pertinaciter adhærentibus nimia cum violentia protrahentis, eoque ipſo uterum invertentis, idemque *loco allegato obſ.* 141. recenſet aliam talis procidentiæ à ſimili cauſa oriundæ hiſtoriam, ubi ab incauta obſtetrice uterus loco fetus fuit protractus, ut marſupii inverſi inſtar extra abdomen propenderet. *Isbrandus de Diemebroeck* ſuum quoque addit teſtimonium, & *Anat. Lib. I. Cap. XXIV.* fatetur, ſeipſum in concubina Satrapæ Leerdamenſis vidiſſe uterum ad duorum digitorum latitudinem e ſinu propendere, quem ipſemet etiam (quia chirurgos admittere noluit) manibus tractaverit, & conveniente inſtrumento verſus interiora in locum ſuum retruſerit, & ægram porro ita perſanaverit, ut poſtea illa pars nunquam amplius prociderit: ubi ſimul etiam provocat ad hiſtoriam mulieris, quæ legitur apud *Carpum*, cui uterus non ſolum foras prolapſus, verum etiam exſectus ſit; ad auctoritatem *Paræi*, *Lib. XXIII. cap.* 41. exemplum uteri prolapſi & ab ipſo *Paræo* exſciſſi & poſt mortem mulieris in abdomine non inventi adducentis; imo & ad *Hildanum Cent.* 4. *obſ.* 60. 61. & 62. ubi à viro fide-digno tria iſtius prolapſus exempla inveniuntur deſcripta. Cum hiſce omnibus poterit, cui volupe eſt, conferre *Nicol. de Blegny Zodiac. Gallic. Ann.* 3. *menſ. Auguſt. obſ.* 8. *Franciſc. Mauriceau de morb. Mul. Lib. II. cap.* 13. *Bonet. Sepulchret. p.* 1320. *Ephem. N. C. Decur. III. An.* 1. *obſ.* 114. & *Petr. Marchett. obſerv. chir.* 61.

§. VII.

Omnium clariſſime auctoribus antea memoratis glaucoma diſpuliſſe & detraxiſſe videtur *Fredericus Ruyſchius*, anatomicus & chirurgus noſtri ævi celebratiſſimus. Mulieri, *inquit*, triginta circiter annos natæ, uteri admodum incraſſati propendentia tantam adferebat moleſtiam, ut incedere vix potuerit. Conſultum fuit, uteri extirpationem poſt injectam ligaturam moliri. Acu ergo tricipiti, filo duplicato munita operationem adgreſſus quidam magiſter, ligavit ſatis fortiter uterum e corpore propendentem: aſt utinam

utinam nil præter eam partem acu & filo comprehendiſſet ! Patiens per unum atque alterum diem nihil reddidit lotii, quod nobis anſam dedit ſuſpicandi, meatum urinarium ſimul acu & filo eſſe conſtrictum, prout eventus quoque docuit. Ægrotæ miſerandæ brevi poſt denatæ cadaver aperui, & conjecturam noſtram non inanem fuiſſe advertimus. Scil. meatum urinarium ſimul cum uteri corpore tam arcte ligatum, ut nil lotii reddere valuerit. Hic mihi, quid de uteri procidentia ſtatuendum ſit, perſcrutandi locus fuit. Notum eſt multos reperiri, qui perhibent, uterum nunquam e corpore poſſe prolabi. Ex iis, qui contrarium propugnant, nonnulli in prolapſu uterum quoque inverti, alii uteri prolapſum nil niſi vaginæ procidentiam eſſe adſerunt. Litem diſſipavit cadaver hujus miſerandæ fœminæ: aperto enim abdomine in pelvi, qui locus eſt uteri, nil vidimus, præter unum ex ovariis cum adnexa tuba & ligamento lato. Uterus totus quantus & non inverſus propendebat, & adeo deformis & ingens factus, ut nunquam ante cadaveris apertionem uterum eſſe dixiſſem, niſi in extimæ partis centro oſculum conſpexiſſem, ex quo levi opera guttulas aliquot ſanguinis exprimebam &c. Atque in eo Ruyſchius habet conſentientes multos alios noſtri temporis medicos celeberrimos, Wedelium, Schellhammerum, qui talem vidit prolapſum & partum ex eo conſummatiſſimum, Johannem Mauritium Hoffmannum, qui ſimilem caſum obſervavit, Regnerum de Graeff, qui in quatuor puellis, de quarum læſa virginitate ne minima quidem ſubeſſe poterat ſuſpicio, talem uteri prolapſum verum, ſola fomentorum adſtringentium adplicatione reſtitutum ſeſe obſervaſſe tractatu de organis genitalibus mulierum ſcribit. Quibus omnibus ſi ex antiquitate teſtimonia adjungenda forent, ipſum quoque Hippocratem hac in parte nos minime derelicturum ſperaremus, quippe qui uteros quacumque de cauſa propelli ſuo jam tempore adſeruit.

§. VIII.

Equidem inficias eundum non eſt, internam vaginæ uterinæ tunicam, quippe rugoſam ac valde dilatabilem, nimiam quandoque relaxationem paſſam, extra pudendorum labia prominere, & procidentiam, quam veram antea diximus, mentiri, ſicque obſtetricibus, chirurgis atque medicis incautis imponere: qualem prolapſum ſpurium patiuntur quandoque gravidæ, potiſſimum primiparæ, ſi partus tempore legitimo nondum inſtante nimis intempeſtive ad labores partus urgeantur, quale exemplum nobis recenſent *M. N. C. Dec. II. Ann. VII. obſ.* 54 & *An. V. ejuſd. Decur. obſ.* 150. de muliere quadam, cui corpus aliquod carnoſum ovi anſerini magnitudine ſinum pudoris implevit, quod tamen primo partu, quotieſcumque ſponte egrediebatur, facili negotio digitis reponi poterat, imo decubuæ in lecto uxori nonnunquam ſua ſponte retroceſſit, ſicuti herniosis etiam contingere novimus. Cum vero ſecunda vice gravida abortum pateretur, fru-

 ſtulum

ſtulum illud carnis extra ſinum propendere iterum cepit, & non niſi ſumma cum difficultate & vix ſine metu ſuffocationis reſtitui potuit. Medicis itaque & chirurgis præſentibus recte judicantibus, procidentiæ radicem non in cavo uteri, ſed in altiore tantum vaginæ parte fuiſſe, ad evitandum gangrænæ periculum merito ſectionem adornandam eſſe cenſuerunt, quam ſucceſſus adeo felix coronavit, ut uxor integre convaluerit ac denuo pepererit. Unde conſtat, procidentiam non fuiſſe veram, ſed tantum ſpuriam: alias enim nec concipere nec parere iterum potuiſſet. Simile exemplum prolapſus uteri nothi occurrit Ephem. *N. C. Dec. II. An. X. obſ.* 181. proceditque, ut modo innuimus, vel ab intempeſtivis iſtis moliminibus, quæ ante debitum parturiendi tempus ſuſcipiunt mulierculæ, vel ex intenſiori ſpiritus cohibitione ſub magni ponderis elevatione, vel ſi exantlatis partus laboribus nimis cito ad conſueta ſua munia revertantur, qualem caſum nuper adhuc obſervavi in muliere quadam paupercula, artem lotriciam profitente, quæ poſt tertium à partu diem ad ordinariam ſuam profeſſionem reverſa, ſpurium talem uteri prolapſum incurrebat, eodemque per vices adhuc laborat. Etſi enim ſubinde prorſus evanuiſſe videatur; ſubinde tamen, ſub ponderum præcipue majorum elevatione revertitur. Nonnunquam nimia alvi durities & niſus fortior egerendi fæces alvinas craſſiores & induratas membranam uteri internam uſque adeo extendit & prominere facit, ut mulierculæ & obſtetrices, interdum etiam medici, anatomiæ & chirurgiæ imperiti, eam habeant pro deſcenſu uteri vero, cum tamen ſpurius tantum ſit, & ſola vaginæ uterinæ relaxatio.

§. IX.

Ex quibus proinde omnibus liquet, uterum in extremo neceſſitatis caſu, eodem ſcil, ſphacelatione corrupto, arte chirurgica citra diſpendium vitæ amputari poſſe, quicquid etiam in contrarium dicat *Barbette. Platerus* enim hiſtoriam habet mulieris, cui uterus ſphacelo corruptus tandem reſectus fuit, menſtruis poſtac alioſum vergentibus, & per podicem conſtanter effluentibus. Alium caſum uteri, ex ſede ſua dejecti & ab aere ambiente corrupti, tandemque manu chirurgi & quidem citra vitæ periculum amputati, exhibent *Ephem. N. C. Dec. II. Ann. IX. obſ.* 94. Ut hac vice ſilentio prætereàm exemplum puellæ, cujus meminit *de Graaf*, cui pater ob nimiam ſalacitatem, quæ eidem exoſam ſeſe reddiderat, uterum exſcidit, non aliter ac in porcis fieri ſolet, ubi filia nihilominus ſupervixit, omni tamen priſtina libidine prorſus extincta.

§. X.

Similiter patet ratio & fundamentum noſtræ inſcriptionis in titulo Diſputationis; quippe quæ exhibet *novum artificium reſtituendi prolapſum uteri verum*,

verum, ut hoc modo diſtinguatur à *ſpurio*: In illo enim totus uteri fundus marſupii inſtar quandoque inverſus extra ſinum pudoris propendet; in *hoc* vero tunica uteri interior præter modum relaxata extra pudenda tantum prominet. Eſt enim interna vaginæ ſuperficies multis rugis orbicularibus aſpera ac veluti inæqualis, quæ ſicuti ſub ipſis laboribus partus admodum dilatari, & fetui foras prodituro exitum concedere debet: Ita à qualibet alia cauſa nimiam ſui relaxationem paſſa, & à tono ſuo dejecta foras prolabitur, & quandoque veram procidentiæ uterinæ ſpeciem mentitur, ſicque incautos fallit.

§. X I.

Supervacaneum vero eſt, ſolertem practicum multis inſtruere velle, qua ratione *ſarcoma* ſeu excreſcentiam carnoſam à *prolapſu uteri ſive vero ſive ſpurio* diſtinguere debeat: hæc enim incautis obſtetricibus, medicis vero practicis, anatomiam & chirurgiam callentibus raro imponunt. Nec facile fallere eoſdem poteſt *excreſcentia fungoſa*, ex collo uteri propendens, qualis hiſtoria legitur apud *Bonetum Med. Sept. Vol. II. obſ.* 33. Nec denique *mola*, quæ interdum vaginæ, non fundo uterino inhæret, & prolapſum mentitur, hæc oculis ejus ludibria offundere poteſt: hac enim excluſa prolapſus uterini metus mox evaneſcit, ſicuti talem caſum refert Johannes Jæniſchius, ubi mola uteri tandem excluſa, putatitius iſte uteri prolapſus ſtatim evanuit.

§. X I I.

Eſt quoque hac vice ab intentione & ſcopo meo prorſus alienum, in ætiologicam adfectus hujus conſiderationem diffundi; id enim abunde ab aliis jam præſtitum eſt. Paucis tantum obſervari vellem, prolapſum uteri verum violentam ligamentorum uterinorum diſruptionem, ſicuti vulgo auctores & ſibi & aliis perſuadent, non ſemper arguere; hac enim ratione nullus unquam prolapſus medelam admitteret: ſed perfrequenter à ſola tantum dictorum vinculorum relaxatione, nimiaque toni remiſſione eumdem dependere, à colluvie v. g. ſeroſa inducta: id quod egregie confirmant non ſolummodo hiſtoriæ ſuperius adductæ, ſed & mulieres duæ apud *Bartholinum*, quarum hiſtoria exhibetur à *Boneto Med. Sept. Vol. II. obſ.* 32. Imo & exemplum virginis, quod legitur in *Ephem. N. C. Dec. I. Ann. VI. & VII. obſ.* 73. cui uterus pugni minoris magnitudine extra genitalia protuberabat. Etſi enim alias puellæ non maritatæ rariſſime procidentiam uteri patiantur: attamen eaſdem non prorſus ab hoc adfectu eſſe immunes, ex dictis clare conſtat.

§. XIII.

Potius itaque missis hisce ad curationem adfectus nos convertimus, qui præter incommoda, quæ inter incedendum parit mulierculis, ob symptomata simul conjuncta, ardorem urinæ, dolorem lumborum ac pubis, & quod ægræ nec erectæ commode stare, nec sedere, nec pronæ nec supinæ facile jacere queant, imprimis vero ob metum sphaceli, qui utero extra sinum muliebrem propendenti tam ab aëre ambiente & excrementis continuo prodeuntibus, quam a perpetua femorum allisione promtissime accedere solet, celerrimam sui restitutionem postulat; quæ duobus potissimum momentis absolvitur, *repositione* nempe organi prolapsi, ejusdemque in loco suo nativo *retentione*.

§. XIV.

Quod *repositionem* attinet, suo quisque sensu hic abundat vel luxuriat, imo quorumdam conamina usque adeo absurda sunt, ut risum invitis merito extorqueant. Nonnulli enim ferramentum candens, quasi uterum eo ipso tacturi, ægræ ostendunt, credentes, hoc modo uterum ad pristinas suas sedes sese recepturum; qui si credant, uterum esse animal vivum in corpore vivo, sicuti deliravit Aristoteles, pedibus instructum & quasi currendi facultate donatum, ac proinde in fuga salutem suam quæsiturum, suo fortassis fine non excident: jam vero res aliter sese habet. Alii cucurbitulis siccis cum magna flamma regioni umbilicali adplicitis reductionem uteri tentant, quorum tamen conatus omnes identidem vanos, irritos atque frustraneos esse oportet, quia partium solidescentium membranoso-carnosarum longe alia, quam humorum in motu constitutorum est conditio, in quibus quippe vis revulsoria parvam aut nullam exerit efficaciam. Nonnulli eodem revellendi scopo præscribunt vomitoria, putantes laborioso tali ventriculi totiusque abdominis conatu uterum versus superiora in locum suum reversurum: hi vero tantum abest, ut prioribus fine suo felicius potiantur, ut jure potius metuendum, ne violenta ista totius corporis concussione malum in pejus ruiturum sit. Rudior quoque, medicoque ac chirurgo rationali indignus est modus, uterum restituendi baculo ligneo, linteo subtili undiquaque obvoluto; ille enim pariter sine magna violentia organo tenero atque sensibili inevitabiliter inferendo expediri nequit. Nonnulli pro eodem scopo obtinendo odorifera naribus & graveolentia pudendis admovere solent, eventu tamen æque dubio atque incerto: sicuti enim pathemata hysterico-spastica ex odoriferis naribus admotis non in omnibus promiscue, sed ordinarie magis in subjectis teneris, gracilibus & exquisite sensibilibus insequuntur: ita etiam effectus, quem inde sibi promittunt, eventui non æque semper respondet, licet alias uterum ejusmodi rerum admotione in dispositis admodum esse sensibilem non sit ignotum.

§. XV.

§. XV.

Rectius ejusmodi miseris consulunt, qui ex panno linteo sæpius convoluto & filo strictius ligato pessaria parant, vel sacculis lanugine gossypii infarctis & oleo probe inunctis restitutionem tentant. Imo ipsa mulier prolapsu tali laborans sibi ipsi tali in negotio abunde sufficit, suisque digitis uterum in genuinum suum locum reponere potest, dummodo nimia nondum inflammatione laboret, aut corruptionis primordia in eodem adpareant. Præprimis si eum, qui pro commodiori ac faciliori uteri restitutione requiritur, habeat situm, atque supina, cruribus divaricatis genubusque sursum retractis, recumbat. Ita enim satis expedite vel solis mulieris vel chirurgi aut obstetricis digitis vel pessario conveniente in locum suum naturalem reponi potest: qui tamen conatus ut eo feliciorem sortiatur eventum, ipsa prius vesica urinaria & intestinum rectum, quas partes secundum naturam interjacet, sordibus suis excrementitiis liberanda sunt; quia alias cervicem uteri comprimendo restitutionem certissime difficiliorem redderent: unde & nequaquam impetuose aut violenter, sed modeste & singulari cum circumspectione molienda est, ut si inter reponendum de dolore lumborum & coxarum extraordinario conqueratur ægra, ab ulteriori conatu tamdiu desistat chirurgus vel obstetrix, donec insessuum vel fotuum emollientium usu aliquoties repetito, restitutio partis prolapsæ facilitata fuerit.

§. XVI.

Ast enim vero non sufficit, uterum hoc modo reposuisse, sed & eumdem in hoc suo situ confirmasse & conservasse juvabit. Quamvis enim interdum sola quies & decubitus fæminæ supinus, coxis paulisper elevatis & cruribus complicatis sufficiant, pro utero in sede sua naturali continendo, præcipue in juvenculis & subjectis habitus firmioris, in quibus insuper malum adhuc recens fuerit, nec firmiores egerit radices: attamen idem illis haud raro evenit, quod toto die contingere experimur herniosis, qui ex situ corporis horizonti propemodum parallelo in perpendicularem erecti, mox portiunculam intestini per dilatatum peritonæi processum in scrotum denuo illapsi observant. Quare retentionem istam uteri per suffumigia & fotus adstringentes ex radicibus bistortæ, tormentillæ, floribus balaustiorum, rosarum rubrarum & foliis absinthii, millefolii, myrthi &c. paratos juvare & confirmare moliuntur. Quibus omnibus, uti haud raro cum opprobrio experiuntur practici, nihil proficientibus, ad sola pessaria tanquam ad sacram quandam anchoram recurrendum est.

§. XVII.

Hic tamen iterum tam ratione formæ & figuræ, quam ratione materiæ,

ex qua componuntur, mira eſt luxuria, &, quod alio ſenſu in proverbio dici conſuevit, varietas delectat. Quibuſdam placet figura ovalis, qualem exhibet fig. I. Iconiſmi vel ad ovalem proxime accedens, qualem fig. II. repræſentat, Aliis rotunda & circularis commodior videtur, qualis fig. III. conſpicitur; rurſus aliis quadrata, aliis alia peſſi forma magis arridet. Duos priores funiculo A. & B. ad alterutrum extremorum alligato oportet eſſe inſtructos, non ſolummodo, ut pro lubitu & arbitrio mulieris extrahi queant, ſed & faſciæ abdomini circumjectæ alligari, ne violentius matrice excuſſi in terram impingant, utpote quod menſtruorum tempore perfrequenter contingere ſolet. Nonnulli pro utero in loco ſuo poſt repoſitionem præcedentem retinendo certam ſubligaculi ſpeciem adhibent, quam Zonam Hippocratis vulgo vocant, ejuſdem ferme ſtructuræ cum illis ſubligaculis, quibus inteſtini portio ſcrotum illapſura impeditur, & poſt repoſitionem in naturali ſuo ſitu retinetur. Talia vero ſubligacula, præterquam quod admodum ſint incommoda, toties inſuper removenda ſunt, quoties urinam excernendi neceſſitas incumbit mulieri. Alii nucem juglandem excavatam & cera virginea exterius obductam utero indunt, alii globulis vel pilis ligneis cera inductis eundem in finem utuntur. Oportet tamen hoſce globulos ex ligno buxeo vel ſubere incerato factos non nimis eſſe magnos, quia alias moleſto preſſionis ſenſu adficerent uterum atque hinc vel fluxum album excitarent vel poſt ſe relinquerent. Nonnulli pro utero reſtituto in ſede ſua nativa corroborando, regioni pubis vel lumborum emplaſtrum contra rupturas vel aliud quodcunque fortiter adſtringens admovent, atque effectu, quem inde ſibi præſtolantur, non ſemper excidunt. Wedelius mentionem facit feminæ, quæ pomo in uterum intruſo præcavebat, ne invitæ elaberetur multumque faceſſeret negotii: Aſt halitu retento, & niſu verſus inferiora facto, non pomum tantum cum impetu excludebatur, ſed & uterus ipſe mox ſequebatur: Quod & ne prioribus artificiis facile eveniat, ad modum vereor: Taceo, quod ſordium excrementitiarum profluxum remorentur, aliaſque corruptelas adferant.

§. XVIII.

Hiſce incommodis quodammodo mederi ſtuduerunt alii, qui peſſos commendarunt annulorum inſtar perforatos, quique proinde ad noſtrum, quem intendimus, ſcopum accedunt propius. *Joannes de Muralto*, celebris Helvetiorum medicus & Gymnaſii Tigurini Profeſſor, quique ab aliquot retro annis non infeliciter artem ſubinde obſtetriciam exercuit, peſſulorum ejuſmodi annulorum inſtar perforatorum meminit: Quæ vero de reliquo genuina eorundem fabrica & conſtructio fuerit, ſubticuit, ſicuti ex *M. N. C. Dec. II. An I. obſ.* 112. manifeſte conſtat. *Joannes Bauhinus* mentionem quoque injicit circulorum, ex filo argenteo rotundo paratorum cum furca trifida ex eadem materia, & quidem utero immittendorum: Aſt cum ipſe ſimul moneat, tale inſtrumentum ab uteri pondere facile iterum foras propelli,

pelli, adeoque fafcia demum commoda retinendum effe, patet iterum ftrucram ejufdem à noftro artificio quam diverfiffimam effe. Ita etiam defcriptio inftrumenti, quod in arte herniarum curatrice fuppeditat *Doctiff. de Blegny*, ab ea, quam mox adferemus, machinulæ delineatione longiffime differt. Ut adeo, quotquot ego quidem auctores hactenus evolvi, talis peffuli, qualem jam defcripturus fum, formam, ftructuram & ufum, à nemine adhuc delineatam aut defcriptam viderim.

§. XIX.

Eft autem peffulus ifte figuræ propemodum coniformis, bafin habens ampliorem, in conum detruncatum fenfim definentem, atque ex meris circulis ferreis mediocriter craffis (*Eyfern Drath*) fingulari artificio in talem formam coaptatis, ut digitis paulo fortius compreffus in fe quidem promte coëat & contrahatur: fed preffione remittente in priftinam fuam figuram mox refiliat & extendatur. Filum ferreum, ex quo machinula paratur, interius oportet effe obductum fafciola linea anguftiore, exterius vero corio molliore, ne uterum rigiditate fua premat eidemque moleftiam creet. Utrinque ex bafi latiore propendere debent ligamenta C. & D. ut iifdem, neceffitate fic exigente, inftrumentum adprehendi uteroque extrahi queat. *Ichnographiam* ejufdem, prout ex meris circulis ferreis componitur, exhibet Fig. IV. *orthographiam* vero Fig. V.

§. XX.

Atque ut medici & chirurgi folertiores clarius videant, quid præcipue fubfidii in praxi medica & chirurgica ex hoc invento promittere fibi debeant, tribus adhuc verbis egregiam illam prærogativam, qua præ omnibus aliis pefforum uterinorum hucufque detectorum fpeciebus eminet, exponam. *Primo* enim hoc artificio duabus fimul intentionibus & fcopis curativis fatisfacimus; quia eodem uterum non folummodò in fedem fuam naturalem reponimus; fed & in eadem confirmamus: eft enim organon virtute veluti elaftica præditum, quod violentia externa facile quidem comprimitur, fed eadem remittente mox refilit, & figuram priftinam, prout omnibus corporibus elafticis folenne eft, adfectat: eadem fere ratione, ficuti ruditer obfervare licet in fedilibus, quorum fedes ex filis ferreis certo artificio invicem contortis & corio poftmodum inductis paratur, quæ, fi quis iifdem infideat, mox deprimuntur, fi vero refurgat, mox iterum elevantur, atque, ut ante, protuberant. *Deinde* hoc inftrumentum in nulla facile corporis concuffione ac depreffione abdominis verfus inferiora, utut violenta, ulli explofioni aut excuffioni obnoxium eft, ficuti hunc defectum in fphæricis, ovalibus alteriufque figuræ peffulis antea obfervavimus; fed in utero conftantiffime conclufum manet, nifi mulier ipfa ob certarum circumftantiarum rationem neceffarium judicaverit peffulum eximere. *Tertio* idem quoque inftrumentum annulorum inftar perforatum

eft

eſt, ut excrementorum per uterum excernendorum tranſitum non remoretur, ſed libere tranſmittat. Reliqua, quæ cum aliis peſſariorum ſpeciebus, quorum deſcriptiones auctores paſſim ſuppeditant, communia habet, ſilentio lubens prætereo.

§. XXI.

Neque vero *curam* tantum *palliativam*, ut pleriſque videri poſſet, ſed vere *eradicativam* pollicetur hæc machinula, adeoque nec per totam vitam geſtare eandem opus eſt, quippe quod intolerabilem ſervitutem miſerarum muliercularum cervicibus imponeret: Succeſſu enim temporis ligamenta uteri, per violentiam externam antea laxata & præter modum extenſa (rariſſime enim actualiter rumpuntur) in ſe mutuo contrahuntur, robur ac tonum ſuum recuperant, atque ita in loco ſuo nativo uterus retinetur, præcipue ſi tonicorum & roborantium internorum uſum aliquandiu continuatum diligenter combinemus; ſicuti idem quoque hernioſis evenire obſervamus, in quibus rariſſime actualis proceſſuum peritonæi ruptura, frequentius ſimplex tantum dilatatio obtinet, quæ facta blandiori inteſtinuli in abdominis cavitatem repoſitione, non ſolummodo, per commodam faſciationem ſed & ſubligaculorum adplicationem ita menſium aliquot decurſu rurſus coarctatur & veluti occalleſcit, ut in ſcrotum amplius prolabi nequeat.

§. XXII.

Unum, quod facile prævideo, & ideo minus quoque nocebit, telum adhuc avertendum eſt; ejuſmodi ſcil. machinularum commendationem practicam, frequentem atque ſæpius iteratam experimentorum circa eam rem factorum obſervationem præſupponere, qualis tamen à nemine, niſi praxi undiquaque circumfluente promanare queat. Sufficeret pro telo hoc avertendo regeſſiſſe; non omnium conditionem æque facile ferre, praxin popularem, prout vulgo exercetur, ſtudioſius conſectari. Sed reſpondeat pro me hac vice *Galenus*, cujus verba aurea, quæ libro primo methodi medendi mox à principio leguntur, mea facio: Cum ægrotare ceperint, *inquit Galenus*, medicos advocant, non quidem optimos, utpote quos per ſanitatem noſcere nunquam ſtuduerunt, ſed eos, quos maxime familiares habent, quique ipſis *Maxime Adulantur*: Qui & frigidam dabunt, ſi hanc popoſcerint, & lavabunt, cum juſſerint, & nivem vinumque porrigent. Poſtremo quicquid jubebitur, mancipiorum ritu facient. Contra quam veteres illi medici ab Æeſculapio oriundi, qui tanquam duces militibus & Reges ſubditis imperare ægris voluerunt: Nequaquam vero Getarum & Phrygum & Thracum emptitiorum ritu parere & obſequi. Itaque is non, qui melius artem callet, ſed qui adulari aptius novit, apud iſtos magis in pretio eſt, huicque omnia plana perviaque ſunt: Huic ædium fores patent, hic brevi efficitur dives plurimum-

Tab. XXIII.

Disp. Chirurg. Tom. III. GOELICKE DE UTERI PROCIDENTIA.
pag. 553.

mumque poteſt: Huic diſcipuli multi à cubiculis, ubi jam fuerint exoleti, traduntur &c. Quod vero praxin medicam eo, quo vulgo fieri videmus, modo exercere, non ſit res uſque adeo implicita, partim quotidiana experientia conſtat, partim ex verbis Galeni paulo poſt inſequentibus haud difficulter colligere licet, quando ita pergit: Atque hinc adeo fit, ut nunc etiam ſutores & tinctores & fabri tum materiarii tum ferrarii, proprio magiſterio relicto, in medicinæ artis opera inſiliant; quin & Rhopopolæ ipſi etiam de primo loco certant. Res eſt nimis odioſa, quam ut pluribus eandem proſequi conſultum videatur.

FINIS.

LXXXVI.

DISSERTATIO

MEDICO-CHIRURGICA,

DE

PROLAPSU ET INVERSIONE UTERI

EJUSQUE VAGINÆ RELAXATIONE.

Quam Præside

D. PHIL. ADOLPHO BOEHMERO.

Tuebatur

FRID. BENJ. WACHTER,

NORDHUSIA-THURINGUS.

Halæ 18 Junii anno 1745.

P R Æ F A M E N.

Quum in accurato causarum scrutinio medentis labor versetur, cognitionem earum exquisitam medico adeo necessariam judicamus, ut sine illa nec morbos rite distinguere, nec rationalem principiis veris superstructam suscipere possit curationem. Optime enim ille curat, qui morbum bene cognoscit. Quare Hippocrates Lib. de Flatibus, causas, *inquit*, morbi bene cognoscens, valde potens est ea afferre, quæ corpori commodent, nimirum contraria morborum natura perspecta; libroque de natura humana, curationem, ita instituere jubet, ut causæ morbi nos opponamus; *quo simul referendum* Celsi *effatum:* Causæ investigatio ejusque primordia & occasio in affectionis & remediorum cognitionem deducunt amplissimam. *Licet vero arctus causarum inter se nexus earumque infinitus fere progressus sit, primariæ tamen tantum ex his, utpote formalis & materialis, deinde quæ his antecedunt, tam internæ quam externæ a veteribus* κατ᾽ ἐξοχὴν προηγουμέναι καὶ προκαταρκτικαὶ *dictæ, examini & scrutinio medico subjici debent. Perspecto enim hoc causarum ordine, omnis medela tam ad motum quam ad materiam dirigitur, cognitio autem earum quid valeat in sanandis morbis, ex praxi optime dijudicatur, sub quarum examine rite instituto nonnullas dijudicatu esse faciliores, difficiliores alias & magis occultas, pro ratione nimirum morborum internorum & externorum, quotidiana confirmatur experientia. Moriuntur plurimi & causa mortis ignoratur. Quando puerperæ diem supremum obeunt, raro inquiritur in caussas mortis. Qui veram caussam haud intelligunt, malignitatem imaginariam, aut nescio quid, accusant, mechanicas omittendo rationes. Hæc fuit ratio, cur mecum constituerim, in præsentiarum examinandi affectus quosdam uterinos, quo, quid rationalis eorum dijudicatio & justa remediorum applicatio ad curationem felicem instituendam, & ejusmodi effectus præcavendos valeat, probe cognoscamus. Elegi mihi thema aliquod de uteri prolapsu & inversione nec non vaginæ relaxatione pertractandum, fructuosum omnino, medicoque scitu necessarium, etsi ad forum chirurgicum maxime pertineat. Ansam mihi præbuere, casus varii, & affectus quidam inveterati, quorum curatio feliciter successit. In memoriam revoco observationes, quas in theatro anatomico hinc inde Excell. Dominus Præses indefesso labore & accurato scrutinio fecit, quibusque indagandis confluxus cadaverum uteri affectibus mortuorum commodam hactenus præbuit occasionem. Unicam ex his mecum benevole communicatam referre liceat historiam. „ Virgo cachectica XXX annorum, per „ plures annos laboravit fluore albo benigno, succedente ipsi prius prolapsu ute- „ ri incompleto, postea vero completo facto. Dedecus sibi metuit a chirurgorum „ auxilio, forsan ex verecundia, quæ custos virtutum omnium dicenda, hinc „ nulla alia a medicis sibi expetiit medicamenta quam evacuantia, purificantia,*

„ & *quæ ſpecificam habere dicuntur virtutem in fluore albo. Contigit vero* „ *cauſa mali minus cognita, infelix curatio, & triſtis rei eventus. Sectione* „ *poſt mortem inſtituta, partes fere omnes ſanas præter inflammationem uteri* „ *ejuſque prolapſum completum invenimus. Magnitudo hujus prolapſus extra* „ *genitalia erat inſtar capitis fetus, pars ſuperior ejus admodum conſtricta, in-* „ *ferior in circulum majorem expanſa & valde rugoſa, orificium uteri ita an-* „ *guſtum, ut vix ac ne vix quidem acu in cavitatem uteri penetrare potue-* „ *rimus. Ligamenta non diſrupta ſed relaxata nimis, pelvis ampla & rotunda,* „ *veſica urinaria lotio, & inteſtinum rectum ſcybalis induratis repleta, parteſ-* „ *que omnes inferiores inflammatæ obſervabantur". Facillime quilibet origi-nem prolapſus a cauſa interna & illi ſuccedentem ſtatum inflammatorium & lethalem dijudicare poterat, & experiri, quid accurata & completa morbi hiſtoria ad cognitionem cauſæ valeat? Differt enim illa, quæ vel ab ægroto per-fecte enarratur, vel quæſtionibus ordine propoſitis eruitur, a vulgari & empi-rica methodo, qua compendioſe plures ſine habito reſpectu ad naturam ægri, ſtatum antecedentem & præſentem, vel per generalia medicamenta, vel per ſpecifica non ſatis dilaudanda, cauſas in genere removere conantur. Alta ad-miratione dignus erat locus iſte humilis, quo veritas confirmaretur, accidere ſæpius in virginibus ejuſmodi prolapſum uteri completum, a reliquis vulgo dictis uteri procidentiis differentem, ſimulque corporis humani ratio per anatomicas exercitationes magis redderetur comperta, ſiquidem conſtat, medicinam om-nem præprimis, quæ manu medetur, ſine illa truncam, debilem, minuſque potentem eſſe. Merebatur quoque exactam indagationem, quo oſtenderetur, uterum, quem matrem quidem dicimus, dum vices in alendo & conſervando gerit, quam diu in ſinu fetum recondit, rectius tamen vocari, matrem pluri-morum malorum. Secundum illud enim* Hippocratis fœminam bis pati mor-bum, & Democriti *effatum* epiſtola ad *Hippocratem* de natura humana, *conſtat uterum millenarum ærumnarum auctorem eſſe, quibus* Wedelius Exer-cit. Medic. Philoſ. Cent. I. Dec. I. Exerc. VIII. *addit*, uterum, *quem* Plato *dixit animal furioſum*, centrum quoddam morborum conſtituere, ex quo omnes quaſi lineæ ductæ illuc rurſus e toto corpore confluerent. *Ita-que liceat e præcipuis eorum momentis, neglectui a medicis datis potiora ſeligere, quæ benevolæ C. L. ſubjicimus cenſuræ.*

§. I.

§. I.

DE *uteri prolapſu* & *inverſione* nec non *vaginæ relaxatione* utpote diverſis malæ conformationis & figuræ morbis, nobis acturis, neceſſe erit, præmittere veram harum procidentiarum deſcriptionem.

§. II.

Eſt autem *uteri prolapſus*, oſculi & colli uteri, vel in ſinum pudoris vel extra genitalia procidentia, *inverſio*, deſcenſus fundi uteri per orificium ejus vel in ſinum pudoris vel extra genitalia, *relaxatio* tandem vaginæ, atonia tunicæ præprimis internæ rugoſæ extra pudenda plus minus propendentis.

§. III.

Hi diverſæ indolis morbi in genere quidem nomine *uteri procidentiarum* [*a*] veniunt, adeo quidem, ut hoc vocabulum differentibus his ſpeciebus reſpondere & græcorum πρόπτωτις τῆς ὑςέρας [*b*] teſte *Sennerto* vaginæ relaxationem uterique prolapſum & inverſionem comprehendere dicatur; cum vero a ſe invicem differant, (§. II. XVII. XVIII. XIX. XX.) ſola hac procidentiæ uterinæ denominatione commode comprehendi nequeunt.

§. IV.

Dividuntur procidentiarum uteri ſpecies vel in *completas* vel *incompletas*. Completa inverſio & *perfectus prolapſus* uteri dicuntur, ſi vel fundus per orificium uteri ductus, vel orificium uteri extra genitalium limites dilatatis labiis deſcendant; *imperfecta* audit utraque ſpecies, ſi vel uterus inverſus

[*a*] Wedelius *ephem. germ.* & *Barbette* prolapſus uteri vocant hernias uterinas, quibus forſan latus hujus vocabuli ſignificatus arridet; minime tamen his applicandus, cum non omnes herniæ ſint ſpecies procidentiarum. Factum inde, ut per funeſtos uterorum ad inguina more herniarum decubitus *in genere prolapſus* intellexerint. conf. *Taullerus quæſt. V.* Διασκεψεων Χειρυργικων. Sennertus *inſtitut. Part. I. cap. II.* Germ. dicunt *Einen Ausfall oder Fürfall der Gebähr-Mutter*, *Mutterſenckung und Umſtürtzung derſelben*, *Verſchlapfung der Mutter-Scheide.* Duas potiſſimum prolapſus ſpecies recenſet *Mauriceau*, *libro*, qui inſcribitur *Traité des maladies des femmes groſſes Tom. I. Lib. III. cap. IV. pag.* 390. *ſeq.* Priorem quem dicimus incompletum prolapſum, vocat *la deſcente ou relaxation de la matrice.* Sed vocabulo *la chûte ou précipitation* ſignificat prolapſum uteri completum & inverſionem ejus: melius autem diſtinguit ſpecies La Motte *Traité complet des accouchemens naturels nonnaturels & contre nature. Lib. V. cap. XI. pag.* 809.

[*b*] Prax. Lib. IV. Part. I. Sect. II. cap. XV.

verſus vel orificium uteri prolabentis intra rimam magnam ſubſiſtant. Perfecta poſtea vocatur vaginæ relaxatio, ſi tota tunicæ vaginæ pars tam ſuperior quam inferior extra pudenda prominet, *imperfecta* autem, ſi vel *anterior* pars veſicam urinariam reſpiciens, vel poſterior verſus inteſtinum rectum directa plus minuſve relaxata prolabitur, adeoque portio una vaginæ priori oppoſita ſitum adhuc retinet naturalem. Præterea ſunt vel *ſimplices* vel [c] *compoſitæ*, prout aliarum vicinarum partium ſimul concurrit prolapſus.

§. V.

Ad *poſſibilitatem* & *actualitatem* procidentiarum quod attinet, modus poſſibilitatis explicatur ex ipſa uteri ſtructura, ſitu & connexione. Situs eſt uterus in hypogaſtrio ſeu pelvi, veſicam inter & inteſtinum rectum, tanquam inter duo pulvinaria, non eam tantum ob cauſam, uti *Graafius* [d] putat, quo *ſcilicet homines ex fragili & peritura materia inter ſtercus & urinam nati, & in terram ac cinerem reſolvendi, vilis & abjectæ ſuæ conditionis memores ſuperbiæ alas demitterent*; ſed ſicuti ipſe poſt modum conſentit, præcipuam hujus ſitus rationem commodum aptiſſimumque generationis locum reſpicere, cum pelvis non liberam ſolum concedit utero expanſionem, verum [e] oſſibus, quibus conſtat, tanquam tutiſſimis mœniis, partes internas nobiliſſimas contra externas defendit injurias.

§. VI.

[c] Vid. Peu *pratique des accouchemens Lib. II. p.* 584.

[d] *De mulierum organis generationi inſervientibus pag.* 92.

[e] An oſſa pubis vel ilei inter parturiendum ſemper ſejungantur? Apertura pelvis in omni partu maxima fiat? Oſſa pubis diducantur? Totaliſque contingat oſſis ſacri retroceſſio? Non conſtat Concedit quidem *Maningham Compend. artis obſtetric.* ſeparationem aliquam oſſis ſacri ab oſſibus ilei, cujus articulatio ad mentem ejus mobilis eſt; neceſſaria autem illa non ſemper eſſe videtur, cum vel facilis vel difficilis partus fundamentum non tam in pelvis magnitudine & apertura, quam uteri potius ſitu rectilineo & obliquo quærendum conf. *Dn. D. Præſidis diſquiſitionem I. de ſitu uteri gravidi* Maningham *Compend. citat. append. loc. addit.* Concurrit tamen ipſius pelvis apertura ad negotium partus, non quatenus a ſejunctione oſſium totali illa amplior redditur, ſed quatenus a retroceſſu oſſis ſacri quoad acumen ſeu os coccygis nonnunquam cavitas augetur, quæ natura prudenter fœminis proſpiciente, initio jam major fuit facta, quum (1) oſſa pelvis tenuiora in ſexu ſequiori obſerventur, (2) notante *celeb. Heiſtero* angulus inter oſſa iſchii & pubis major exiſtat, & ſecundum *Graafii obſervationes* coxarum capacitas amplior ſit viris. Interea non negamus in mala præſertim oſſium conformatione vel nimia ſæpius pelvis anguſtia fieri poſſe, ut ob inſignem uteri expanſionem præprimis autem motuum vim caput fetus in oſſa pubis adigatur, & hanc ob cauſam in junioribus oſſa parum tantum (niſi forſan ſub violenta ejuſmodi fetus mortui extractione plenaria contingat ruptura) a ſe invicem diducantur. Sic Cel. *Morgagnus* oſſium ſæpius dilatandorum per curſum graviditatis diſpoſitionem non vero maturi tantum partus momento productum eventum dijudicat, media & ſicuti judicat, tutiſſima via cum *Spigelio*, *Sennerto*, *Bartholino*, *Verheyenio*, *Veslingio*, *Blaſio*, *Deventerio*, incedens, præprimis cum *Santorinus obſervat. anatomic. cap. XI.* ſententiam *Harvei*, *Diemerbroeckii*, *Ludo-*

§. VI.

Licet autem uterus præprimis laterales ejus partes, per ligamenta lata membranacea cum peritonæo continua, & ex ejus vera lamina duplicata interveniente cellulosa seu externa spuria composita, pelvis parietibus jungantur, uterusque [*f*] rotundis ligamentis valde elasticis, quæ a superiore fere uteri parte, exorta in pinguedine juxta inguina & ossa pubis terminantur, naturaliter justo æquilibrio servetur, nec non pars anterior ejus & inferior seu collum vaginæ cohæreat: fundus tamen uteri, qui a fetu & secundinis quidem expanditur, sed crassitie [*g*] non imminuitur, liber suique juris est & variis loci mutationibus nec non expansionibus & constrictionibus subeundis aptus [*h*].

§. VII.

Præter uteri expansionem in gravidis ultimo gestationis mense, nova quædam contingit situs mutatio ratione specificæ gravitatis, qua uterus gravidus tendit versus vaginæ orificium. Vocant illam *uteri descensum*, germanice *Der leib hat sich gesencket*, variis, in infima hypogastrii parte stipatum

Ludovici, *Paræi*, aliorumque contra *Mauriceau*, *Laurentium Hubertum*, *Ludovicum Mercatum* & alios in contrariam abeuntes sententiam, fide ac auctoritate confirmet; nam *ossa pubis*, inquit, *in recenter denatis puerperis*, *quamvis non sæpius dirempta vidi*, *in aliquibus tamen ita diducta reperi*, *ut & nostrum & chirurgi*, *qui tum aderat*, *facile fuerit pollicem transversum indere.*

[*f*] De fibris ligamentorum lacertosis in puerperis & prægnantibus conspicuis, & de eorum structura conf. quæ passim apud *Regnerum de Graaf. lib. cit. pag.* 148. & apud *Santorinum lib. cit. pag.* 220. occurrunt.

[*g*] Vid. Dn. D. *Præsidis disquis. supra citatam de situ uteri gravidi* &c.

[*h*] Male motum quendam quasi voluntarium forsan ad *Democriti* mentem, qui uterum vocavit animal in animale ζωον εν ζωῳ *Andreas Laurentius* utero concedit, ventris regionem perambulantem. Hist. enim anatomic. Lib. VII. cap. XI. de usu uteri ligamentorum sequentia refert. *Horum vinculorum usus mirabilis est. Quum enim sæpe per totum ventrem aberret uterus*, *dum est infructuosus*, *nunc vel ad præcordia & hepar*, ιχμαλέον *fontem gratiosi vaporis recurrat*, *nunc per latera vagetur*, *nunc deorsum feratur*, *dum libidinis furiis agitatur: debuit vinculorum opera hujus motus tanquam fræno coerceri* &c. Melius rectiusque inter alios explicuit facultatem variæ mutationis localis uteri *Regn. de Graaf.* quando *lib. cit. pag.* 92. *Non semper*, inquit, *in medio præcise collocatur uterus*, *sed quandoque licet rarius*, *illum nunc magis versus dextram nunc magis versus sinistram hypogastrii partem situm offendimus*, *quod præsertim in prægnantibus ab aliis anatomicis notatum invenimus*, deinde pag. 102. *uterum in gravidis ita amplificari* tradit, *ut*, *qui ante impregnationem ossis sacri in tium non supergreditur*, *fundus ejus postea ad umbilicum & ulterius extendatur*, *ac totam pelvim non solum adimpleat; verum etiam intestina tenuia & reliqua viscera sursum comprimat.* conf. quoque *Deventerius*, qui *Operat. Chirurgic. Obstetricibus novum lumen exhibentibus c. IX.* hac de re fusius egit.

tum incommodis [*i*]. Plurimi recentiorum eum, vel cum fictitia [*k*] fetus verſione, quæ octavo menſe vel initio noni fieri dicitur, confundunt, vel ab hoc figmento originem hujus deſcenſus deducunt.

§. VIII.

Ab hoc uteri deſcenſu, qui inſtante partus negotio vi motuum ad excluſionem fetus ſecundinarumque directorum æquali vi naturaliter & ulterius promovetur, rugoſæ alias vaginæ longitudo ita mutatur, ut canalis in ſtatu extra graviditatem ſeptem vel octo digitos referens, tempore partus, ruptis membranis & orificio uteri ſatis dilatato, nec non capite fetus verſus pudenda tendente, juſto brevior fiat, orificia autem uteri & vaginæ communem quaſi ductum pro tranſitu fetus facilitando conſtituere videantur.

§. IX.

Sicuti igitur hoc reſpectu orificium uteri partus tempore ſemper verſus vaginæ os premitur, ita relaxatis nimis partibus ac continuo in partu maxime difficili nixu, niſi cito miſeris parturientibus ſuccurratur auxilio & conſilio, ante fetus excluſionem propelli aut vi ab imperitis obſtetricibus extrahi ſolet. Cujus rei varios triſtes eventus, additis præcavendi ſcopo cautelis quibuſdam practicis paſſim relatos legimus [*l*].

§. X.

Hic naturalis itaque uteri deſcenſus *morboſi poſſibilitatem* indicat, virorum vero clariſſimorum auctoritas & obſervationes quamplurimæ, ejuſdem *actuali-*

[*i*] Cum uterus ratione variarum mutationum, quibus obnoxius eſt, priſtinum non ſemper retineat locum; mirandum non eſt, quî fiat, ut utero toto pondere regioni pubis & veſicæ urinariæ incumbente, gravida vel ad mingendum ſæpius frequentiuſque excitetur, vel urinæ excretio plane ſupprimatur; compreſſo vero a mole inteſtino recto alvus nimis adſtricta reddatur, immo a compreſſis vaſis majoribus & impeditum liberum ſanguinis per venas regreſſum tumor pedum oriatur œdematoſus. Vid. *Deventer l. c. p.* 59. Symptomatum periculoſæ aleæ plenorum retentionem urinæ comitantium mentionem faciunt *Mémoires de l'Academ. Royal. des Sciences* 1708. *Koch.* de *affect. veſic. rariſſ.* expanſionis ultra gradum veſicæ. *Edimb. ſoc. IV. pag.* 449. mortis ex retentione urinæ *Chapman improv. of Midwifery. Caſe* 40, iſchuriæ a veſica compreſſa *Ephem. nat. cur. dec. VI. obſ.* 126.

[*k*] Impoſſibilitatem dictæ verſionis variis ex rationibus ſufficientibus demonſtrat Dom. D. *Præſes* in *præf.* ad *Compend R. Manningham. & adjuncta ipſi diſquiſ. I. cit.*

[*l*] Vid. *Dionis traité général des accouchemens cap. XIII. pag.* 266. Mauriceau *lib. cit pag.* 398. Deventer. *operat. chirurg. cap. XIX. pag.* 130. Manningham *l. c. pag.* 61. Munnick *chirurg. lib. I. cap. XXXIII.*

tualitatem [*m*] confirmant. Mirandum igitur nonnullos [*n*] veritatem facti denegasse, præprimis autem *Kerckringium* [*o*] eos, qui uterum foras prodire & extra corpus propendere existimarunt, cultro anatomico impugnasse, cum tamen nec cultelli acies acuta satis, nec strenui descensus uterini impugnatoris dijudicandi ratio exquisita denegandæ veritati luce meridiana clariori suffecerint.

§. XI.

Infirmis enim fundamentis nititur ejus demonstratio. Concedimus quidem sarcomata aut alias vaginæ excrescentias foras propendentes cum uteri procidentiis confundi posse, præprimis cum citat. vir de simili fungosa substantia, quam in puella observavit, refert, se invenisse *sarcomatis rudimentum instar dactyli, orificio uteri interno adhærescens, quod si tempore adauctum fuisset, eadem ratione incautis chirurgis vel medicis imposuisset, qui uterum semper immobiliter loco suo consistentem tanquam vagantem per omnes partes ventris cum* Laurentio, *vel tanquam procidentem cum plerisque aliis indicassent:* ab ignorantia tamen nonnullorum ad negationem rei non valet consequentia, siquidem ipsa ratio dictat, fungosas excrescentias [*p*] ab uteri procidentiis utpote diversis affectibus, distingui posse. Hinc neque his nec aliis ab arcta uteri cum vicinis partibus cohæsione, vel ipsa uteri gravidi substantia deductis rationibus calculum nostrum apponimus, sed uteri partes omnes elasticas, variis mutationibus, constrictioni, relaxationi & rupturæ [*q*], obnoxias esse affirmamus.

§. XII.

[*m*] Conf. *Felix Platerus* in *observ. Lib. III. Dom. de* Marchettis *anat. Cap. VII.* Jacob. Primerosius *de morb. mulier. Lib. II. cap. XV.* Veslingius *Syntagmat. anat. cap. VII.* Bartholinus *Anat. reformat. Lib. I. cap. XXVIII.* Peierus *E. G. Dec. II. ann. I. obs.* 14. 84. 91. 94. Salmuth. *Obs. cent. I. LXXVII.* Ruyschius *obs. anat. chirurg.* Voelter *schola obstetric. pag.* 158. Mauriceau, la Motte, Deventer. *loc. cit.* Viardel *observ. sur la pratique des accouchemens cap. XXX. pag.* 211. Peu *lib. cit. cap. XXI. pag.* 582. Amand. *nouvelles observations sur la pratique des accouchemens observ. LXII. pag.* 214. *seq.* Mesnard. *libr.* cui titulus *guide des accouchemens artic.* 2. *pag.* 49. *seqq.* &c.

[*n*] *Etmullerus*, *Barbette*, *Deckerus*, *Hornius* alii prolapsum uteri nunquam aut rarissime nec nisi a caussa tantum externa violenta accidere affirmant.

[*o*] *Observ. anatom. XX. pag.* 49. & *obs. LIII. pag.* 113.

[*p*] *Excrescentia fungosa* uterum prolapsum simulans describitur *miscellan. N. C dec. I. ann. II. obs.* 121. item inversus uterus carneis excrescentiis plurimis obsitus *Miscell. N. C. dec. II. an. I. obs.* 186. Ruyschius *excrescentias uterinas* quas *polypos uteri* quoque dicunt, sæpissime observavit, interim bene distinguit ab uteri prolapsu & inversione conf. *obs. LVIII. pag.* 54. *sqq.*

[*q*] De utero toto extra vulvam ita prolapso, ut illum exstirpandi necessitas postulaverit, memorabilia quidem referunt exempla *Paulus Ægineta*, *Pareus*, *Mercurialis*, *Fernelius*, *Sennertus*, *Langius*, *Bonetus*; sed, sit alias fides penes auctores, quæritur jam dum de veritate facti valde dubitamus, an hæc uteri exstirpatio, quam sine vitæ discrimine factam fuisse affirmant, non potius pro vaginæ prolapsæ abscissione sit habenda? (§. XIV. XV.) præprimis si triste illud exemplum & crudele institutum nobis in mentem incidit, cujus *Ruyschius* meminit *obs. anat. medic. chirurgic. obs. VII. p. X.*

§. XII.

Itaque, ſtabilita veritate prolapſus uteri, nos accingimus ad conſiderationem *inverſionis* quatenus vel fieri poteſt vel vere contingit. *Poſſibilitatem* ejus evincimus ex libera fundi uteri expanſione [*r*], ligamentorum relaxatione, & violenta placentæ utero præternaturaliter adhærentis [*s*] extractione. Si itaque verum, collum & latera uteri, excepto fundo cohærere partibus adjacentibus, ſequitur illa vi cuidam magis reſiſtere poſſe, fundo uteri, qui, facta poſt fetus excluſionem funiculi umbilicalis violenta extractione in conſortium abripitur, &, niſi contingat ruptura funiculi, per apertum ſatis uteri orificium una cum ſecundinis ducitur.

§. XIII.

Quamvis autem non negandum, alteram hanc uterinæ procidentiæ ſpeciem ſeu inverſionem, ſub qua fundus uteri inſtar chirothecæ vel marſupii invertitur & per orificium uteri protrahitur, priori rariorem eſſe morbum externum; de ejus tamen poſſibilitate non eſt, quod dubitemus, præprimis cum accedant virorum [*t*] fide dignorum auctoritas & obſervationes, utpote

[*r*] Uterus poſt fetus excluſionem ſæpiſſime inæqualiter vel expanſus vel conſtrictus deprehenditur. Obſervatur id quam maxime in partubus præternaturalibus, in quibus peracta operatione auctores manum rurſus utero immittere jubent, quo ſanguis in illo adhuc contentus evacuetur, & obſervetur, num uterus æqualiter expanſus ſeſe circa manum conſtringat? *Deventer* igitur, van *Horn.*, *Chapman*, *Giffart*, Dn. D. *Præſes*, facta ſanguinis evacuatione, dorſo manus caute uteri fornicem reſtituunt, & quaſvis occurrentes plicas adæquant, quo æqualis contingat uteri conſtrictio, dolores poſt partum vehementes imminuantur, uterique inflammatio, ob vaſa compreſſa, quantum fieri poteſt, impediatur. (§. XXXI.)

[*s*] Ruyſchius *adverſariis anat. num. X. contingit*, inquit, *placentam fundo matricis cavo, convexitate ſui corporis adeo accretam adhæreſcere, ut in unum fere corpus miris coaluiſſe modis viſum fuerit.*

[*t*] Ejuſmodi obſervationes vid. apud *Th. Bartholinum Hiſt. anat. cent. II. hiſt.* 91. Ruyſchium *obſerv. anatom. chirurg. cent. I. obſ. X.* Conf. quoque *Petr. Marchettis obſervat. LXI.* Stalpart *van der* Wiel *obſerv. LXVII.* Hildanus *cent. IV. obſ. LX.* Iſbrand. Diemerbroeck. *anatom. lib. I. cap. XV.* Mauriceau *lib. cit. cap. V. pag.* 390. Gerh. Blaſius *obſervat. anat. pag.* 128. la Motte *lib. cit. pag.* 806. Amand *lib. cit. obſ. LX. pag.* 160. & *obſ. LXII. pag.* 214. Peu *lib. cit. pag.* 585. Inter alios autem *Chapman lib. cit. caſ. XXIX. pag.* 123. triſtem refert obſervationem, quæ, cum evidens ignorantiæ plurimarum obſtetricum exhibeat teſtimonium, (ſiquidem ab earum perverſo operandi modo, uti antea jam dictum, accidit ut plurimum uteri inverſio,) illam pagellis noſtris inſerere dignam judicavimus.

CASE XXIX.

A Woman killed by an Inverſion of the uterus.

I was, in the greateſt Haſte, ſent for to a Woman ſix *miles diſtant from me; to whom I went with all poſſible Speed, but found on my Arrival, that ſhe had been dead, near half*

te qui ea, quæ ad hiſtoriam, cauſæ cognitionem, curandi & præſervandi modum pertinent, fideliter tradunt.

§. XIV.

Tertia procidentiæ ſpecies, *vaginæ* ſcilicet *relaxatio*, non ab omnibus auctoribus ab uteri prolapſu rite fuit diſtincta [*u*], ſed pro eadem ſæpiſſime habita: aliam autem eſſe hujus rationem, aliumque fiendi modum, tam ex vaginæ ſtructura quam partium differentia optime dijudicamus. Præter differentiam enim ſatis notam conſtat, vaginam variis tunicis, muſculoſa, glandulofonervea, celluloſa, & interna plus minus rugoſa inſtructam eſſe, hinc facillime, ſicuti fit in ani procidentia relaxatis fibris muſcularibus, vel in aliquibus vaginæ locis [*x*], vel in toto ejus ambitu procidentiam oriri poſſe.

§. XV.

Interim ejuſmodi relaxationem ſæpius cum uteri prolapſu conjunctam eſſe & extra pudenda propendentem uterum verum mentiri, variæ auctorum teſtantur obſervationes [*y*].

§. XVI.

Quæ itaque inter tres ſpecies intercedat differentia, ex prioribus patet, ſimul-

half an Hour. I conjectured ſhe hat died by floding; but, upon asking the Queſtion, was anſwered in the Negative. The Midwife told me, that the Afterbirth ſtuck ſo faſt in one Part, that she was not able with all her Strength to take it from her, though she had gained moſt of it. Upon this I deſired the favour of ſeeing the Corps, which being granted, I found, to my great Surprize, that the Uterus was inverted, and entirely out of the Body, hanging down between the Thighs, with the Placenta adhering to its Fundus, which I ſeparated before the Midwife, and ſeveral Matrons there preſent, and convinced them all of the diſmal Accident. This Woman, it ſeems, had a very good and eaſy delivery of the Child; but that born, the Midwife pulled hard at the String, and ſo brought down the Uterus, which as ſoon as she could take any hold of she did: And then pulling with freh violence, and not being deterred by the loudeſt Cries, the poor miſerable Woman in a few minutes fell into ſtrong Convulſions and Deliquiums, and ſo expired. Thus was a young healthy mother cut off in the Bloom of Life and caſt into the cold Arms of Death, juſt as she was about to claſp her firſtborn in her own.

[*u*] Conf. *David van der Beeck* in peculiari *diſſ. de uteri procidentia.*

[*x*] Duplex procidentia diverſis in locis duos renes vitulinos referens deſcribitur a *Wepffero Eph. Germ. dec. II. ann. V. obſ.* 150.

[*y*] *Ruyſchius* in muliere annoſa molem propendentem, quæ ſecum rapuit portionem veſicæ, a ſe obſervatam, deſcribit *Obſerv. anat. chirurg.* vid. quoque *Meeckern obſerv. med. chirurg. c. LIV. Miſc. N. C. Dec. II. an. X. obſ.* 181. *Dec. III. ann. V. & VI. obſ.* 226. *Eph. germ. Dec. II. ann. I. obſ.* 84. *Dec. II. ann. IX. obſ.* 149 Peu *l. c.* Mauriceau *l. c. pag.* 397. La Motte *l. c. cap. XI. pag.* 807. Deventer *l. c.* Meſnard *l. c. artic. II. pag.* 49.

ſimulque cognoſcitur, *uteri prolapſum & vaginæ relaxationem*, ſive completa ſive incompleta ſint, tam in virginibus quam mulieribus *extra ſtatum graviditatis & poſt partum* contingere, *inverſionem* autem uteri poſt *excluſionem fetus* aperto ſatis orificio uteri a violenta qualicumque cauſa externa, & ipſi juncta, vi interna tantum fieri poſſe.

§. XVII.

Ab hac differentia ducimur ad dijudicanda ſigna *triplicis procidentiæ diagnoſtica*. In completa & incompleta uteri inverſione, quæ viſu tactuque explorari poterunt, obſervamus, placentam ope funiculi quidem extractam, ſed fundo uteri ejuſque ſubſtantiæ adhærentem, & aditum in ejus cavitatem occludentem. Placenta ab utero inverſo ſeparata excitat inſignem hæmorrhagiam propter vaſcula eminentia aperta, quæ optime delineavit *Ruyſchius* & aliquoties mercurio vivo injecta inter præparata Excell. Dn. D. *Præſidis* conſpicere mihi licuit. Figuram habet pyri magni inverſi, cujus circumferentia maxima circa vaginæ orificium offenditur, pars vero fundi uteri per ejus orificium deſcendens pediculum refert, illudque ita occludit, ut plane evaneſcat & circulo tantum mucilaginoſo albicante obductum cernatur.

§. XVIII.

Huncce ſtatum uteri præternaturalem comitantur dolores maximi præprimis in regionibus lumbaribus & circa genitalia, tumores partium inflammatorii, iſchuria, alvi conſtipatio, fluxus lochialis ſuppreſſio, pulſus celer & durus, præcordiorum anxietates, proſtratio virium, animi deliquia, & reliqua junctæ febri inflammatoriæ ſigna.

§. XIX.

Prolapſus uteri completus & incompletus ratione mutatæ uteri figuræ ejuſque orificii a priori ſpecie tam oculorum acie, quam tactu optime diſtinguendus eſt. Reliqua huic affectui familiaria ſymptomata ſunt præprimis dolores tenſivi in regionibus lumborum, oſſis ſacri & hypogaſtrii, pondus pro ratione prolapſus intra genitalia maximum, motum corporis diverſimode impediens. Uterus in vaginæ cavitatem irrepens, & inſtar cunei inter duo receptacula excrementorum hærens ea valde comprimit. Percipitur ſimul ardor [z] in genitalibus, & excoriatio utero ab urinæ effluxu

[z] Hippocrates *de morb. mulier. Lib. II. Sect. V. num. 30. p. 655. Si uteri extra naturam proceſſerint, pudendum & imum ventrem igneus calor detinet, urina crebro ſenſimque ſtillat pudendumque vehementer mordetur. Hoc autem accidit, ubi recenter a partu cum viro dormierit.*

effluxu inducitur. Accedente vero inflammatione partium, signa §. XVIII. indicata, concurrunt.

§. XX.

In relaxatione autem vaginæ conspicimus membranam internam vel quaquaversum, vel in certa tantum parte e genitalibus propendentem, rugas vaginæ minores attritas & prorsus obliteratas. Quo magis autem extra genitalia prodit, eo magis attenuatur interna superficies, excoriatio partium & dolores sub emissione urinæ contingunt. Si procidentia hæc juncta sit cum uteri prolapsu, simul ipsi respondent signa antecedenti paragrapho exposita.

§. XXI.

A signis progredimur ad *causarum* cognitionem, sub quarum scrutinio respicimus tam ad *antecedentes* quam *proximas*. Accusamus placentæ ad fundum uteri nimis relaxatum præternaturalem accretionem utpote caussam remotam *inversionis*. Quid enim valeat ejusmodi situs placentæ & adhæsio in producendis diversis symptomatibus, docuit inter alios præclare *Stuartus dissert. de Secundinis nocivis* æque ac salutiferis. Mirum inde non est, accedentibus aliis v. g. laborioso partu, nisu fetum excludendi validiori, excluso fetu excrementa excernendi fortiori conatu, violenta [a] funiculi umbi-

[a] *Regnerus de Graaf.* L. c. p. 146. *Quantum ad nos attinet*, inquit, *existimamus, in difficili partu, dum placenta utero firmius adhæret, & ab imperitis obstetricibus nimium attrahitur, inversionem aliquando contingere posse, rarissime licet eveniat*; & *Ruyschius* l. c. *Oritur hoc malum nonnunquam ab obstetricibus minus expertis funiculum umbilicalem plusquam par est attrahentibus, unde uterus non potest non subsequi.* Illustr. quoque *Hallerus* de duplici uteri prolapsus specie in *pathologia generali & prælect. ad* Boerhaav. *instit. med. pag.* 58. erudite ita sentit: *Uterus dum detrahitur simul invertitur, quando obstetrix placentam fortius vellendo extraxit, neque altera manu uterum sustinuit; tunc enim si chorion utero, firmius adhæserit, poterit cum extracta placenta uterus deorsum educi; si tunc quam maxime uterus repositus fuerit, perpetua tamen ad prolapsum dispositio superest.* Hujus rei in gratiam *G. Blasii* observationes medicæ rariores p. 42. seq. conferantur, præprimis autem ea, quam part. III. obs. II. refert, notentur. Ibi enim: *Aperui ventrem defunctæ puerperæ. Obierat hæc die præcedente hora quinta post partum, sana alias antea, edito fetu optime valente. Exhibuit se hic uteri fundus ad interiora illius conversus, sicque ad pudendum usque prolapsus, adeo ut vagina tota corpore hoc uteri inverso repleretur, quod etiam arcte adeo a contracto utero detinebatur, ut non nisi robore summo, atque violentia, ope per pudendum immissi instrumenti, sursum detrudi, sicque in naturalem locum reduci potuerit. Imprudentiæ obstetricis, an vero nimis arctæ cohærentiæ secundinarum cum uteri membrana interna, hoc malum adscribi debeat, non meum determinare, hoc tamen addo, retulisse adstantes mulieres, quæ in partu obstetrici auxiliares fuerant, quam primum fetus in lucem prodiisset, exclamasse obstetricem adhuc alium in utero hærere fetum, sicque extra pudendum protraxisse corpus aliquod rubrum, ad cujus adspectum consternatæ adsidentes,* impe-

umbilicalis attractione, cujus vi fundus resistere nesciens, celeritatem & directionem sequitur, facillime accidere ejusmodi malum [*b*].

§. XXII.

Causæ prolapsus uteri variæ sunt. Motus enim violenti diversæ species, sicuti hernias, ita quoque uteri procidentias, producere valent in phlegmaticis maxime, ad cachexiam pronis, colluvie serosa abundantibus, ut & in illis, quæ ex recenti puerperio viribus adhuc imbecillibus, partibusque utero continuis nimis relaxatis [*c*], gaudent. Harum autem in numerum referri solent vehementes tusses, clamores, extensiones violentæ artuum, labores duriores, tenesmi, contusiones graves, lapsus, saltationes, equitationes, violentæ sternutationes, ponderum sublevationes, vomitus, desaltationes ex alto divaricatis cruribus, aëreque retento, & quæ sunt reliqua, quæ contra sententiam *Roonhuysii* procidentias producere, & mala inveterata reddere possunt deteriora [*d*].

§. XXIII.

Enarratis jam causis, aliæ annumerari merentur vel *a vi partus* vel *a nimia humiditate* deductæ. Sub partu enim laborioso caput fetus sæpius una cum orificio uteri, nisi illud digitis lateraliter retineatur, extra pudenda propel-

imperitiæ illam accusarunt, ab opere desisteret serio admonentes, quod etiam fecit, postquam, in quantum vel per uteri contractionem vel per ignorantiam, licuit, extra pudendum dependens, introrsum iterum compulit. Vasa omnia sanguine hic adeo destituebantur, ut etiam quocunque loco cultro anatomico aperta nil ejus funderent, subsidentibus in totum tunicis; quem etiam sanguinis defectum ex immoderato fluxu, ob secundinæ violentam separationem extractionemque causatum, mortis subitaneæ causam judicamus. conf. §. XIII. not. t.

[*b*] Tradunt nonnulli; se aliquot dies post partum contingentem ejusmodi inversionem ab induratis scybalis & vehementi alvum excernendi pressione, observasse, vasaque fundi uteri per orificium uteri hiantia constricta & mucilaginosis punctis non vero sanguineis tincta invenisse; an vero a sola pressionis vi ejusmodi inversio uteri contingere possit?. Valde dubito, incompletam autem fuisse antea jam inversionem malumque a voluntario motu violento auctum & inversionem completam redditam, ex supra adductis rationibus potius dijudicari licet. Cæterum conf. *Ruyschii obs. X. pag* 12.

[*c*] Hippocrat. *de morb. mulier: Lib. II. Sect. V. num.* 40. *Qualibet*, inquit, *occasio ad commovendos uteros satis est, si quid vitii habeant. Id enim vel ex pedum & lumborum frigore contingit, & ex saltatione, animi consternatione, lignorum sectione, cursu ad acclivem vel declivem locum & ex aliis plurimis.*

[*d*] Illustr. *Hallerus* præclare l. c. docet, hunc morbum frequentem esse, & oriri sæpe, *quando continuo a partu mulier, nimis sana, nixum edit, aut ambulat, quod inter pauperculas rusticas mulieres frequenter fieri solet: tunc enim omnia circa uterum aperta & laxa sunt, qua puer nuper transilt, & uterus facile extrorsum decumbit.*

propellitur [*e*]; accedentibus autem adhuc post partum ejusmodi conatibus & pressionis vi, mirum non est, effectus relaxati nec in pristinum statum restituti uteri subsequi. Deinde quod nimiam attinet humiditatem, ipsa ratio docet humores a toto corpore defluentes, ligamenta uteri humectare ac relaxare posse, simulque experientia confirmat, in locis humidioribus hunc morbum satis familiarem esse. His itaque ductus rationibus recte judicat *Graafius* [*f*], prolapsum uteri in virginibus posse contingere. *Meminimus enim*, inquit, *nos uno tempore ad quatuor diversas filias, quarum virginitas innoxia habebatur, vocatos fuisse, quæ uteri prolapsu laborabant, quibus partim fomentis adstringentibus, partim annuli cerei in pudenda immissione, non vulgare attulimus auxilium.* Hinc facile dijudicandum, cur abusum balneorum & unguentorum emollientium, ipsumque fluorem album [*g*] inter causas retulerint auctores, quæ prolapsum uteri excitare valent, & quomodo fiat, ut humores in rugis & plicis vaginæ adhuc subsistentes mora acrimoniam induant partesque arrodant.

§. XXIV.

Cognitis hisce *proximam* eruimus, quam ligamentorum, præprimis uteri rotundorum, vel relaxationem [*h*] vel violentam avulsionem & abruptionem [*i*] esse arbitramur. Non vero plenariam hic ab utero, vel parte, cui infiguntur ligamenta, intelligimus avulsionem, sed, ut *Mauriceau* judicat, incipientem fibrarum quarumdam separationem, qua ligamentorum longitudo augetur, eorum autem renisus & vis elastica imminuitur.

§. XXV.

[*e*] *Etsi fetus situm rectilineum retineat, inter labores tamen parturiendi, sine magno conatu, contingere posse uteri ejusque vaginæ procidentiam, si scilicet pelvis nimis ampla fuerit ad proportionem uteri, & quid in illo continetur, si insuper os uteri crassum sit & durum, ipsaque muliebria laxa facile dilatentur;* testatur *Deventer l. c. p.* 79.

[*f*] *L. c. p.* 153.

[*g*] Conf. *hist.* præfamine hujus differt. descriptam. Observavit Dn. D. Præses aliquoties, peractam modo infra explicando, prolapsus uteri repositionem, excepisse fluoris albi antea suppressi, excretionem, materiamque mucilaginoso-glutinosam albicantem e genitalibus profluxisse, quæ a glandulis, a nimio humorum ad inferiora affluxu, obstructis & relaxatis originem duxit & specialissimam postea postulavit medendi methodum. Similiter *Jacob. Sylvius Ligamenta uteri laxari demonstrat aut humore multo præsertim pituitoso (uterus enim velut quædam mulieri est cloaca) imbuta, aut partu crebro, vel alia ex causa, ut ætatis declinantis imbellicitate exsoluta aut paralysi affecta &c.*

[*h*] Jacob. Sylvius *Lib. cit.* ostendit causam mali hujus continentem esse *membranarum*, quæ *uterum vicinis partibus connectunt*, *abruptionem vel laxationem.*

[*i*] Præter ea, quæ de crudeli uteri protractione litteris dederunt, *Barbette*, *Blegny*, *Mauriceau*, conf. *Eph. Germ. dec. II. an. I. obs. XIV. & LXXXIV.*

§. XXV.

Sequitur jam ordine indagatio *cauſarum relaxationis vaginæ.* Inter *remotas* referimus ſtatum ad cachexiam pronum, habitum [*k*] tam totius corporis quam partium quarumdam rariorem, molliorem, peculiaremque genitalium diſpoſitionem, temperamentum ſanguineum & phlegmaticum. Inter efficientes vero, humores ſeroſos in libidinoſis maxime, coitu ſæpius utentibus, ad genitalia loca confluentes, prægreſſum fluorem album, quo vel arroſio vel relaxatio tunicæ internæ vaginalis facta, fetum ægrius per vaginam expulſum, & vel ob viarum anguſtiam, vel uteri, vel ſitus fetus in utero obliquitatem immobiliter ibi coarctatum, parturiendi & egerendi alvum niſum validiorem, ſub quo vagina ita inverti poteſt, ut internus paries exterior quaſi fiat, ſicuti inverſio inteſtini recti in equis alvum exonerantibus manifeſta eſt. Quibus tandem addimus quaſcumque ſub difficili partus labore ab auxiliatrice obſtetricis manu, vaginæ inductas violentias.

§. XXVI.

Cum igitur omnia, quæ tunicam vaginæ internam durius premunt, tonumque glandularum & fibrarum valde labefactant, ejuſmodi morbum externum producere valent, apparet cauſam proximam ejus, remiſſionem fibrarum vaginæ vel totalem vel partialem eſſe, qua non rugæ ſolum obliterantur, verum vagina extenſa nimis, prolabitur, & globoſam induens figuram uterum verum ſæpiſſime mentitur (§. XV).

§. XXVII.

De *prognoſi harum procidentiarum* ut quædam moneamus, notandum, *inverſionis uteri* dubiam & funeſtam utplurimum eſſe, dijudicandam autem a tempore durationis, & comitantibus eam ſymptomatibus. (§. XVII. & XVIII). *Quo brevius* enim fuit tempus, contingentis *incompletæ* uteri inverſionis, eo mitiora quoque ſymptomata & eo facilior curatio. *Quo diutius* autem *completa* puerperam afflixit, eo difficilior & impoſſibilis fere repoſitio, cum lethalia hæmorrhagiæ, inflammationis, gangrænæ, ſphaceli & plena-

[*k*] *Ludovic. Mercat.* de *affect. mul. cap.* de *uteri procident. Hoc vitium ſenibus ſubinde magnis accidit, & iis, quæ ex inſtituto vitæ (quales ſunt lotrices mulierculæ) nudos diu in frigida pedes continent, aut in frigido lapide diutius ſedent, vel aerem frigidiorem excipiunt, maxime in puerperio, aut menſtruo fluente, quod eo tempore uteri utraque pars magis hiet. Libro quoque* Erotis *ſeu* Trotulæ *curandarum ægritudinum muliebrium, qui primum editus fuit inter medicos veteres latinos Aldinos Venetiis* 1547. Folio, ſimul de matricis deſcenſu, propter *nervorum remollitionem* & *frigidorum humorum abundantiam* contingente, agitur.

plenariæ corruptionis, illam comitentur ſymptomata. Teſtatur enim *Ruyſchius* [*l*], *affectum hunc, niſi illico profligetur, mortem ſtatim ſubſequi. Memini*, ait, *me bis una in ſeptimana hoc vidiſſe, nec (niſi abſque ulla mora opem ferret obſtetrix) ullam, præter uxorem cujuſdam Hebræi evaſiſſe.*

§. XXVIII.

Quid de *prolapſu uteri ejuſque vaginæ relaxatione* ſit ſentiendum, ex tradita ſupra horum morborum natura perſpicitur. Quamvis enim inflammationes & corruptiones iiſdem accidiſſe, ſæpius viſum fuerit, interim ſibi relictæ nec incongruis externis tractatæ, raro lethales evadunt, ſed variis tantum ſtipatæ ſunt incommodis. Collegit nonnullas obſervationes Dn. D. *Præſes*, ex quibus didici, fœminam ultra decem & plures adhuc annos prolapſu uteri incompleto, completo poſtea facto, ne dicam procidentia vaginæ, utpote leviori prolapſus ſpecie laboraſſe, reſque domeſticas, exceptis tantum quibuſdam corporis motibus, (§. XXII.) peragere potuiſſe.

§. XXIX.

Cum igitur ſalvam poſſe ad tempus ſubſiſtere vitam, neglecta etiam harum procidentiarum curatione, (§. XXVIII.) demonſtravimus, quæritur jure, quænam *prognoſis* ratione *curationis* in genere formanda ſit? Hanc vero dubiam eſſe reſpondemus, cum reſpectus habendus ſit ad ipſum individuum, genitalium diſpoſitionem, ætatis rationem, & procidentiarum conditiones. In illis enim, in quibus præſertim uteri prolapſus malum fuit inveteratum [*m*] uteruſque ſphæricam magnam molem refert, difficulter erit reponendus, & in ſitu naturali retinendus, repoſitio tamen non ſemper eſt impoſſibilis, præprimis ſi ſecundum leges certas, inferius præſcribendas, circumſpecte & caute inſtituatur. Recens autem perfectus & imperfectus uteri deſcenſus, ſi convenienter tractetur, ſpem felicis curationis promittit, ſicuti & relaxatio vaginæ more methodicorum citra inſtrumentorum quorumdam auxilium, externo remediorum uſu corrigi poteſt.

§. XXX.

Accedimus jam ad *curationem*, quæ differt pro ratione diverſitatis pro-

[*l*] *Operib. anat. chirurg. obſ. X. p.* 12. & *tractat. anatom. de muſculo in fundo uteri reperto p.* 18.

[*m*] Jacob. Sylvius *lib. cit. Recens*, inquit, *uteri procidentia, ſi reponatur, ætas ſit adoleſcens aut florens, hæret & permanet, ægre tamen ſi veteravit (quando nec dolet nec convelli periclitatur) reponi quidem poteſt; ſed mox levi ex cauſa relabitur præſertim ætate jam provectiore.*

cidentiarum. Alium enim poſtulat tractandi modum inverſio uterina quam prolapſus, alium rurſus relaxatio vaginæ quam prolapſus & inverſio uteri. Generalis autem indicatio eo redit, quo uterus, qui inverſus prodiit, in naturalem reponatur ſitum ibique retineatur, ſuperficies uteri interna undique æqualis reddatur, & partes nimis relaxatæ ſimul roborentur.

§. XXXI.

Repoſitio autem inverſi uteri ſine mora [n] ita inſtituenda eſt. Ut (ſive completa ſive incompleta inverſio ſit) capite puerperæ declivi poſito, dorſoque elevato, retractis ad nates calcibus, pars uteri prominens & perinæo incumbens, digitis manus dextræ, ſucceſſive & circumſpecte in vaginam reponatur: poſtea fundus per orificium ductus leniter reprimatur, &, ne ob atoniam uteri inverſio recurrat, dorſo manus in uteri cavitatem immiſſæ, naturalis fundi figura, uterique fornix reſtituatur, quævis ibi occurrentes plicæ & ſulci, adæquentur, tandem manus in pugnum mutata, leniter extrahatur, antea vero paulatim ibi detineatur explorandi cauſa utrum correctam hanc uteri inverſionem, ſequatur ejuſdem conſtrictio? Quippe quæ ſpem facit reconvaleſcentiæ,

§. XXXII.

Quodſi vero plures horæ a tempore inceptæ inverſionis præterlapſæ jam fuerint (§. XXVII.) & graviora inflammationis, tumoriſque adſint ſymptomata, pars quaſi prominens indurata, per convenientia externe applicata medicamenta aliquatenus emolliatur, ſicque fundus peragendæ repoſitioni aptus reddatur, alvus autem per clyſterem oleoſum carminativum blande ducatur, & lotium ope cateteris evacuetur.

§. XXXIII.

Partes itaque prominentes *emolliantur* prius lacte tepido, cui ſpongia immergenda & ope illius externa genitalia fovenda, omnis autem impuritas circa ambitum orificii, per quod uteri fundus prodiit, detergenda. In caſu difficiliori decocta emollientium & carminativarum herbarum, ex farin. fabar. furf. trit. flor. malv. alth. meliſſ. chamomill. r. & v. ſambuc. ſem. carvi, fœnicul. lini, in forma cataplaſmatis ope linteaminum quadruplicium, genitalibus tepide applicentur, quo tumor minor & plicabilis fiat, uterique fundus eo facilius reponi poſſit.

§. XXXIV.

[n] De uteri a partu inverſione ab imperita manu lethali reddita *Ruyſchius oper. anat. med. chirurg. obſ. XXVI.* ubi: niſi cito auxilio ſuccurratur inverſioni uteri, *funeſta ſit.* Legat. *La Motte lib. cit. pag.* 806.

§. XXXIV.

Peracta *repositione*, (§. XXXI.) ſub qua ſibilum quendam, ſicuti in herniarum repoſitione obſervabis, quies tam corporis quam animi miſeris commendanda. Præprimis autem per plures dies puerpera in ſitu reclinato jaceat immota, extenſis cruribus & ita coaptatis, ut alterum alteri incumbat, animi pathemata, occaſiones ridendi, loquendi, clamandi, tuſſiendi, vomendique &c. fugiat, urinam autem vel alvum in ejuſmodi ſitu declivi, nulla adhibita vi preſſionis, commode excernat, & hujus rei ob cauſam quotidie utatur enemate ex lacte confecto, vel alio quodam ex ſpeciebus emollientibus cum avena excorticata in aqua coctis parato, addito quantum ſatis olei chamom. coct. Externæ partes contra inflammationem & putrefactionem defendantur, ſpecificis quibuſdam, v. g. herba ſalviæ in vino cocta cum ſufficiente quantitate butyri inſulſi remixta, & aqua vulneraria vel ſola vel cum aqua calcis vivæ, ope ſpongiæ aut linteaminum, tepide ipſis impoſitis, abdomen vero oleo roſar. inungatur, aut ſi opus eſt, ſpecies reſolventes & diſcutientes in vino coctæ in uſum trahantur.

§. XXXV.

Hæc quidem quoad *externa* remedia initio ſufficiant; cum ſtatim poſt applicationem eorum medentis intentio dirigenda ſit ad ſtatum corporis internum, lochialem fluxum & junctam ipſi utplurimum febrem. Hinc curatio indicationibus innititur ſequentibus. Status nimirum inflammatorius incipiens diſcutiendus, purgatio uterina & reliquæ excretiones blande promovendæ, motus internus auctior contemperandus, & tandem partibus tam internis quam externis tonus reſtituendus.

§. XXXVI.

Si igitur facta repoſitione uteri, fluxus lochialis non ſuccedat, ſed periculum *inflammationis* immineat, aut ipſa febris acuta jam adſit, tunc ex ſymptomatibus illam comitantibus, ob vim utero inflictam & ſuppreſſam ſanguinis per vaſa antea compreſſa excretionem ejuſque ſtagnationem & ſtaſin in corruptionem pronam, recte judicamus ſtatum uteri ſubeſſe inflammatorium, & ſecundum effatum *D. Manningham inflammationem uteri multum habere periculi*, *tum autem maxime*, *cum mulieri in primis a difficili partu diebus accidit*, arbitramur.

§. XXXVII.

Noſtrum non eſt officium, paucis hiſce lineis omnia enarrare, quæ

ſpectant ad eſſentiam hujus *febris*, differentiam ab aliis, & cauſarum nexum, utpote quæ ſpecialem merentur conſiderationem. Pauciſſimis ea tantum complectemur, quæ ad ſpecialem pertinent therapiam, medico quoad ineundam & feliciter perficiendam curationem ſcitu neceſſariam.

§. XXXVIII.

Inflammatio igitur vel *imminens* vel *præſens* corrigi ſolet venæ ſectione juſto tempore inſtituta, antequam humores in corruptionem putredinoſam abeant. Hanc quidem Galli Anglique ſæpius reiterandam jubent, quæ vero methodus, noſtris in terris pluribus diſplicet minuſque conducit; id obſervare tantum licet, ut juſta ſanguinis quantitas in plethoricis maxime evacuetur. Huic jungantur medicamenta interna leniter reſolventia, diſcutientia & evacuantia, cui ſcopo inſerviunt præprimis diluentia v. g. decocta ex raſur. cornu cervi, radice polypodii & graminis cum ſucco citri leniter acidulata, larga quantitate haurienda, deinde infuſum aliquod aquoſum ex rad. liquirit. cichor. gramin. herb. marrub. alb. chamædr. meliſſ. flor. ſambuc. chamom. vulg. præcipue autem floribus arnicæ, additis fœniculi vel carvi ſeminibus, compoſitum.

§. XXXIX.

Commendamus vero illud, non ad *ſudorem*, ſed lenem uſque *diapnoen* hauriendum, ante laudata vero præſcribimus diluentia, humores ſpiſſos commotos tam reſolvendi quam contemperandi cauſa, tenuibuſque, quæ corpus nutriunt & conſervant, utimur carnium juſculis. Quo autem motus febrilis & humorum ſanguiniſque inteſtinus juſto celerior paululum infringatur & contemperetur, confugimus ad *temperantia*, *lenia reſolventia* & *diapnoica*, qualia ſunt nitr. depurat. lapid. cancror. citrat. corn. cerv. philoſoph. præparat. antimon. diaphoret. ſuccinum alb. præparat. cinnabar. vel in formam ſubtiliſſimi pulveris, vel cum aquis quibuſdam deſtillatis, e. g. *Stahlii* diapnoicis, ceraſ. nigr. lilior. convall. flor. tiliæ, borrag. bugloſſ. in mixturæ formam redacta, iiſdemque pro concurrentium ſymptomatum ratione & individui diſpoſitione ſæpius die nocteve ſufficiente quantitate utimur, addendo ſi opus eſt, ſecura & convenientia moderantia.

§. XL.

Reductis itaque omnibus in ordinem & fluxu lochiali reſtituto, quod præter medicamenta (§. XXXVIII. XXXIX.) laudata, repetito ſæpius uſu pilularum *B. Stahlii* in refracta doſi adhibitarum, vel oleo amygd. dulc. ad aliquot cochlearia quotidie adſumto, aut uno alterove grano extract. caſcarill. aquoſ. pulveri vel mixturæ (§. XXXIX.) remixto, obtinetur,

netur, cessantibusque motibus febrilibus, & facta morbi per crisin exoptatam solutione, tunc *tonicis* partes internæ & externæ roborandæ sunt, & regularis postea succedentis fluxus menstrui ratio semper habenda.

§. XLI.

Inter *roborantia* non medicamina tantum leniter adstringentia & balsamica, quæque motum solidorum tonicum augent referimus; verum quoque alimenta, quæ corpus nutriunt, sicuti sunt tenuia & boni succi. E tonicorum classe interno usui inservientium poterunt eligi tinctura martis aperit. Ludovici, essent. cascarill. cort. aurant. succin. concentr. tinct. antimon. mixtur. tonic. nervin. *Stahlii*, externo autem suffitus & adstringentia (§. LX.) nec non spirituosa ad umbilicalem, inguinalem & lumborum regiones applicata, qualia sunt generosa vina rubra, aqua regin. hungar. cum tertia parte balsami vitæ, qui ex destillatis oleis subtilissimis æthereis, balsamoque peruviano, in spiritu vini alcoholisato solutis præparari solet.

§. XLII.

Quodsi vero malum quoddam, utplurimum curatu impossibile, ab inversione uteri inductum, remaneat, *ulcerationesque cancrosæ* & uteri *indurationes* contingant, tunc ejusmodi morbus injectionibus balsamicis mundificantibus & consolidantibus tractandus, febrique supervenienti, quæ extenuationem totius corporis efficit funestam, convenientibus, quantum fieri potest, resistendum medicamentis sic dictis antiphthisicis & antihecticis, quorum in numero primum hic obtinent locum serum lactis dulce & aquæ selteranæ cum lacte asinino remixtæ, nec non juscula carnium tenuia, infusa herbarum vulnerariarum leniterque adstringentium, imo succus ex iisdem expressus.

§. XLIII.

Prolapsum uteri licet ordinarie ejusmodi non comitentur symptomata, (§. XXVIII.) causa tamen sæpius fit aliorum malorum, & sæpius quoque mortem producit, quare omnis periculi avertendi caussa ratio curandi illa esse debet, ut præmissis præmittendis [o] generalioribus, quæ vel alvum solvunt

[o] Conf. *Hieronym. Mercurialis* de *morb. muliebr. Lib. IV.* & *Albertin. Botton.* De *morb. muliebr. Cap. LXXII. Uteri* ait, *procidentia cum morbus sit in situ, primum & ante omnia in proprium locum reponendus erit, quod autem hanc repositionem prohibere potest, est intestinorum & vesicæ repletio; ideo alvus imprimis lenienda clystere & lotium pariter emittendum erit, mox in propriam sedem uterus intro mittendus, qui cum intestinum rectum & vesicam interjaceat, ideo nisi prius hæc vasa inaniantur, a copia suarum superfluitatum, in proprium locum repositio impedietur.* Vid. quoque *Lud. Mercatus lib. cit.* & Jac. Sylvius. *Lib. cit.*

ſolvunt vel eandem ducunt, plethoram imminuunt, impuritates uterum obducentes, ſi emollitæ prius fuerint (§. XXXIII.) detergantur [*p*], uterus ad proprium locum reducatur, repoſitus ibi firmetur & roboretur, adeoque impediatur, quo minus ſublata cauſa, quæ prolapſum excitabat, iterum decidat. *Deventerius* enim *huic*, inquit, *malo*, *niſi nimium fuerit*, *in tempore remedium invenitur*, *incurabili autem*, *peſſarii accommodantur*, *prolapſionem præpedientes uterumque ſuſtinentes.*

§. XLIV.

Quod ad *modum reponendi* ſpectat, non opus eſt cucurbita magna umbilico imponenda [*q*], nec candela cerea, qua veteres nonnulli præprimis uſi ad contumaciorem retundendum uteri prolapſum, ſed requiritur (1) apta mulieris collocatio, ſublatis coxis, invicem dilatatis & reflexis proplitibus; (§. XXX.) quo chirurgus vel obſtetrix, digitis ſcilicet indice, medio & annulari, butyro, vel oleo amygdal. dulc. inunctis prominentem plus minus uteri partem, inferiorem prius ad perinæum ſitam, dein mediam, poſtea ſuperiorem leniter & pedetentim ſuperius quantum fieri poteſt, ad locum naturalem reprimere poſſint. (2) Cum uteri non ſufficiat repoſitio (§. XLIII.) ſed ut repoſitus firmetur, concinnatum peſſarium & Figur. I. expreſſum, ad capacitatem vaginæ, butyro prius inunctum, in vaginam ſecundum longitudinem ejus introducimus, dein ſi uterum ſuperius attingit, mutato ejus prius in vagina ſitu, ita collocamus, ut peſſarium parte a. a. os pubis vel ſupra illud, b. b. os ſacrum, & obtuſis extremitatibus c. c. oſſa ilei reſpiciat, foramini vero ejus ovali d. d. & margini ejus obtuſo e. e. e. e. orificium uteri incumbat.

§. XLV.

Quodſi peſſarium utero rite quidem appoſitum, brevi poſt tamen, inſtituto leni corporis motu, rurſus excidat, aliud priori majus indicata methodo, habito tamen ſemper reſpectu ad vaginæ capacitatem, erit applicandum, quo eo firmius in loco ſubſiſtens uterum in ſitu naturali retinere, mulier labores, exceptis gravioribus, peragere poſſit, ſimulque excretiones tam fluxus menſtrui, quam aliarum impuritatum, quæ in rugis vaginæ colligi ſolent, nec non liquoris obſcœni & alvinæ, ordine & conſueto

[*p*] Nonnulli utuntur oleo tepido vel decocto ex beta, malva, althea, ſemine lini, fenu græci, additis cymino, baccis lauri, chamæmelo &c.

[*q*] Inter alia ad genus auxilii inutiliter refert *Albertin. Botton. cucurbitulas non ſcarificatas, ſi umbilico & utriſque hypochondriis, cum magna flamma, fuerint appoſitæ: has* enim, putat, *ſurſum trahendo, vim ſuſpendendi uterum habere, & eundem in proprio domicilio retinendi.*

ſueto tempore ſuccedere valeant; interim cavendum, ne partibus adjacentibus vim inferant, vel dolores, tenſiones, preſſiones, inflammationes, vel corruptiones excitent.

§. XLVI.

Quando vero nobis ſermo eſt de peſſariis, ſilentio prætirimus veterum medicamina oblonga, quæ in craſſioris longioriſque digiti formam efformata, adverſus uteri affectus varios *Hippocrates* & alii commendarunt; ſufficiat inpræſentiarum ex recentioribus nonnullorum mentionem facere, quæ in ejuſmodi affectibus uſui venire ſolent. Sic *Slevogtius diſſ.* de *muliere gravida lapſu vaginæ uteri laborante*, recte cenſet *Pechlinum*, *qui ex cornu vervecis ramentis*, & *panni ſericei centonibus*, *patellæ ignitæ injectis*, *nec non aliam ſpeciem*, *ex eodem ſerico*, *petroleo macerato*, *concinnatam laudat*, potiſſimum ad cauſam, fibras flaccidas reddentem, reſpiciens, quam egregie emendare putat: ſed haud tutum ubique eſſe probat, *præprimis delicatioribus acre oleum petræ*, *teneræ cuticulæ vaginæ admovere*, *quia eam cum inſigni ardore erodit*; novit enim *a ſimilibus morſicantibus*, *ad provocandos menſes adhibitis*, *motus convulſivos excitatos*, ut injectionibus gelatinoſis, abſtergentibus, temperantibuſque opus fuerit.

§. XLVII.

Nec nobis arrident *cerea*, qualia *Barbette* & *Scultetus* ſummis prædicant laudibus, aſa *fœtida*, & *caſtoreo*, obducenda, intus cava & filo propendente pro lubitu extrahenda, cum minus commode, ſed libere potius vaginæ parietibus inhæreant, facillime ſub leviori corporis motu, vel urinam & alvum excernendi conatu foras iterum excidant, additaque nulli plane inſerviant uſui.

§. XLVIII.

Quid de *pilis*, *pomis*, *linteis conglomeratis*, *nucibus majoribus*, aliiſque *imperforatis* inſtrumentis ſentiendum ſit, quilibet facile judicabit, cui notum, a ſaburra corrupta, mora valde acri reddita, in vaginæ rugis ſinuliſque collecta, novos gigni morbos externos maſſam humorum corrumpentes. Judicat quidem *Albertin. Bottonus* [r] pilam aliquam formari debere, qua os vulvæ obduretur, ne foras iterum labatur, ſed cum idem finis

[r] *Lib. cit. Cap. LXXIII.* Parari jubet peſſarium *ex lana*, *poſca*, *vel vino auſtero, prius imbuta*, *deinde expreſſa*: *in quibus ſi adſtringentia etiam calida macerata prius fuerint*, *ut matricaria*, *mentha*, *nuces cupreſſi* & *ſimilia*, *addendo ſemper odorata* & *aromatica.*

finis cum *perforatis* ſecurius meliuſque obtineri poſſit (§. XLV.) illud, vti & reliqua ejuſdem indolis & figuræ fere, plane rejicimus.

§. XLIX.

Schlevogtius ad modum *Voelteri circulum paravit flexilem ex oſſe balænæ, lino & dein ſerico obvolutum, ceræ aliquoties immerſum ſedulo æquabilem redditum politumque, quo ſub ovali figura intruſus, intus ad circularem rediret*, & hoc pacto cavitatem commode expleret, ulterioremque exitum ipſi præcluderet. Quamvis vero cit. viros majorem forſan, hac inſtrumenti ſpecie præſtitiſſe utilitatem prioribus inventis, lubentiſſime concedamus: negandum tamen non erit, illud pondere ſuperare noſtrum ex ſubere confectum, nec circulare cavitatem adeo explere, quam illud, quod ad ellipticam accedit figuram.

§. L.

Datur adhuc diverſitas peſſariorum, ratione *materiæ*, ex qua arte confici ſolent. Dantur enim annuli ex ligno tornati aut ex ſubere ſculpti, & cera incruſtati, vel ex auro & argento confecti. E nobilioribus mètallis præparatis *Deventerius* [s] quidem *peſſos argenteos vel aureos præfert, cavos atque læviſſimos, ne pondere incommodent, probeque lævigatos, ne attritu lædant, doloremque inferant*; ſed cum ejuſmodi metalla, ratione præparationis ingrediantur veneris particulæ, ab adhærentibus ipſis humoribus excrementitiis mora corruptis, æruginoſa quaſi fiunt, partes arrodere, & ad inflammationem & corruptionem diſponere ſolent.

§. LI.

Omnibus his palmam præripiunt *peſſi ſuberei, cera alba* incruſtati, quos molles nimis eſſe ac facile frangi quidem putat *Deventerius*, ſed ſi rite fuerint præparati [t], uſui per duos & plures adhuc inſerviunt annos, mulieresque in vagina illos gerentes nec incommodum nec pondus, qualia ab aliis ex ligno tornatis, ſentiunt. Quodſi enim præter omnem ſpem & opinionem, ob nimiam mollitiem, ex qualicumque cauſa, intus frangantur, aut vel ob calorem internum & acrem ſaburram, tam cera diſſolvatur, quam ejuſmodi lignum poroſum corrumpatur, examinandum prius erit utrum ligamenta priorem rurſus nacti ſint elaſticitatem? Et an opus adhuc ſit novo quodam, pro vili pretio ſibi comparando peſſario? Id quod judicio medici & chirurgi diſcretivo examinandum relinquimus.

§. LII.

[s] Lib. cit. p. 32. *Mauriceau lib. cit. pag.* 395.

[t] Præſervandi ſcopo contingentem nonnunquam brevi temporis intervallo, dictorum peſſorum deſtructionem: eos probe incerandos eſſe commendat, ne corruptione partes ad putredinem diſponant, illiſque exulcerationem dolorificam inferant.

§. LII.

Præfert quidem hanc ob cauſſam *ligneos* utpote prioribus durabiliores, ſed cum quæ præſtare debent, præſtent (§. LI.), ſpecifice leviores ſint ligneis, atque ita formati, ut mulier, non obſtantibus illis, a viri amplexu gravida reddi poſſit, ligneos duriores mollioribus ſubereis inferiores eſſe arbitramur.

§. LIII.

Habemus denique diverſæ figuræ peſſos, quales tibi B. L. Tabula adjecta ſiſtit, & antea jam *Mauriceau*, *Deventerius*, Cel. *Heiſterus*, *Meſnard* delineandos curarunt, forma elliptica circulo propius accedente, triangulares cujus latera circularia ſunt, orbiculares, rotundos fere quadrangulares &c. vel planos vel latos & profundos, certa quadam gaudentes digitorum latitudine magiſque in obliquum vel acutum a circumferentia verſus centrum deſinentes: ſed omnes figuræ excepta elliptica Fig. I. capacitati vaginæ haud reſpondent, cum, ſi vel excedant magnitudine, difficiles applicatu ſint, & ab ejuſmodi peſſi geſtatione mala producantur ſymptomata, ſin vero minores quaſi annuli, vel ovi figuram referant, infirma ſint fundamenta, cum facile e genitalibus delabantur. Non autem, vel planis orbiculatis, vel cavis, tum in nuptis, quam innuptis ad mentem *Deventerii* opus eſt peſſariis, cum ſufficiant diverſæ tantum magnitudinis præſcripto modo conficienda & applicanda.

§. LIV.

Itaque peſſarium Fig. I. quo felici cum ſucceſſu Excell. Dn. *Præſes* in curatione horum morborum ſæpius uſus eſt, præſtantia reliqua omnia ſuperat, vid. Fig. II. III. IV. V. VI. VII., conficitur autem illud ad formam fere illius, quod Celeberr. *Heiſterus* commendat, ex ſubere, cera alba ſufficienter incruſtato. Figuram habet *ellipticam*, & utraque ſuperficies convexa f. f. f. craſſitiem digiti refert, margines ejuſdem perimetri in punctis a. a. a. b. b. b. & e. e. e. ſunt obtuſi, in medio d. gaudet foramine non orbiculatim perforato, ſicuti in quibuſdam v. g. Fig. II. III. IV. VIII., ſed ovali, quod humoribus excrementitiis intus collectis liberum concedit effluxum, nec concubitum impedit, ſed aptas ejuſmodi feminas conceptui [*u*] reddit. Sit præterea probe politum & lævigatum ſine ulla acie vel ſcabritie, ne partes internas lædere queat.

§. LV.

Gravidis jam factis, quæ ejuſmodi peſſarium gerunt, uterique mole medio graviditatis termino aucta, e loco rurſus movetur, illudque ſua ſponte

[*u*] Vid. *Rouſſettus* de partu cæſareo cap. VIII.

excidit; interim uterus non procidit, nisi, accedente partus negotio, vi motuum rursus propellatur. Huc spectat observatio *Pechlini*, quando in muliere quadam, vastam vaginæ uterique procidentiam se observasse refert, quæ nullum aliud quæsivit remedium, quam graviditatem.

§. L V I.

In quibus itaque *dispositio* quædam ad *prolapsum uteri* observatur, tempestive consilio & auxilio succurrendum est, ne in pristinum rursus incidant malum. Auxilium vero in partu fertur renisu digitorum nisui uteri versus digitos utriusque manus directo æquali [x]. Hoc enim modo impeditur, quo minus uterus vel in limen pudendi vel extra pudenda deprimatur. Si vero rursus ex qualicumque causa contigerit prolapsus, cessante penitus fluxu lochiali, tentanda erit uteri repositio (§. XXXI. & LXIV.).

§. L V I I.

Tandem in difficiliori & *inveterato malo*, ubi repositio impossibilis [y], vel ob concurrentes alias rationes minime suscipienda, in solatium & levamen miserarum commendamus *subligaculum Slevogtii*, vel *Voelteri* præcinctorium, quo uterus prolapsus tanquam in suspensorio quiescat.

§. L V I I I.

Facta uteri repositione ad interna & externa erit confugiendum medicamenta. Interne blande laxantia conducunt, omnia fortiora evacuantia contemnenda [z], alvus libera semper servanda, status cachecticus & nimius uteri vel totius corporis mador, nec non alba purgamenta præprimis decoctis purificantibus & aliquatenus exsiccantibus ex rad. chin. lign. sanct. sant. rubr. sarsaparill. sem. fenicul. interpositis resolventibus antimoniatis, mercuria-

[x] *Ruyschius observ anat. med. chirurg XXV. pag.* 24. Os uteri in partu prolabens manu retinendum, & denato fetu, placentam tota manu extrahendam esse docet, ne rursus prolabatur, uterusque invertatur eo tempore ad inversionem pronus. conf. quoque *Deventer. lib. cit. cap. XXIX. pag.* 133.

[y] *Ruyschius lib. cit. pag.* 12. *obs. IX.* cautelam aliquam practicam notatu dignam tradit. Demonstrat enim *uterum, haud semper posse restitui, si extra partum diu e corpore prociderit, nec semper opportunum esse illud moliri, nam norunt periti, qui antequam hoc suscipiant, semper uteri prolapsi constitutionem diversam investigabunt: si enim a longo tempore prolapsus tantus sit factus, ut facili negotio in pristinum locum redigi haud possit, aut patiens uterum e longo tempore extra corpus gesserit, vel uterus prolapsus induruerit, cum inæquali superficie, aut ulcere obsessus fuerit, periculum haud faciendum; reposito enim utero pessime sese habere solent ægræ.*

[z] Pessimum est consilium *Hippocrates lib.* 2. *de morb. mulier.* ubi digitis altius in os immissis vomitum, cum aqua lentium, melle & aceto excitari jubet, quo sursum revellatur uterus.

curialibus & roborantibus ſuccinatis corrigenda, venæ ſectio urgente neceſſitate repetenda aliquoties, animi affectus [a] corporiſque agitationes & motus vehementes, v. g. riſus, clamores, vociferationes, ſternutationes, labores nimii groſſiores, niſus omnes, qui muſculos abdominales ad conſtrictionem excitant, diæta cruda & flatulenta, & ſupra adductæ (§. XXII.) cauſæ prolapſum excitantes, evitandæ, regimen autem optimum diæteticum ſervandum.

§. LIX.

Externa autem *medicamenta* tam partes roborandi, quam tumores ſæpius ſupervenientes inflammatorios diſcutiendi cauſa adhiberi ſolent. Priora adſtringentia extra fluxus menſtrui tempus pudoris ſinui inſerenda, conveniunt cum illis, quæ in vaginæ relaxatione (§. LXI.) commendavimus: poſteriora vero eadem ſunt, de quibus (§. XXXIV.) actum fuit. Solent quidem nonnulli ad præſcriptum *Sennerti*, *Riverii*, *Etmulleri* hypogaſtrio & oſſi ſacro emplaſtra quædam applicare, ſed vix virtutem præſtare videntur, cum ſæpiſſime vel pruritum vel puſtulas excitent, quare eorum in locum ſubſtituimus ſpirituoſa, v. g. ſpirit. ſerpill. abſtractit. camphorat. ſalis ammoniac. &c. unguenta nervina & frictiones ad naturalem uſque calorem.

§. LX.

Reſtat, ut paucis adhuc *curationem relaxationis uteri vaginæ* attingamus. Differt illa pro eo ac vel cum uteri prolapſu vel ſine illo contingit. In priori caſu reponatur uterus, indicata ſupra methodo, dein, uti etiam in poſteriori caſu, ſi mulier prius apte collocata fuerit (§. XXXI.) tunica relaxata propendens blande ac leniter reprimatur, quoad tota moles intra ſinum recipiatur. Hanc ad monitum *Hippocrates* per aliquot dies (quemadmodum in genere in triplicis procidentiæ curatione obſervandum eſt) in lecto quieſcere jubet; interim adhibeantur externa adſtringentia, quo extenſio internæ tunicæ brevior fiat. Inſerviunt huic ſcopo præprimis aqua aluminis, cum vel ſine vino auſtero, ope latæ ſpongiæ vaginæ parietibus ſæpius applicanda, mediante ſubligaculo autem vaginæ procidentia præcavenda. Poteſt quoque ex radicibus biſtortæ, tormentill. fol. querc. herb. pyrol. cort. mali granati, fl. roſar. rubr. balauſtior. nuc. cupreſſ. terr. ſigillat. gall. alumin. crud. in aqua ferrariorum vel plantaginis coctis, decoctum aliquod parari, genitalibus partibus aliquoties in die applicandum, vel tantum lanæ involucrum vino adſtringente madidum ipſi imponi, poſtea autem aliud roborans ex herb. ſalv. lavend. thym. maior. roriſmar. baſil. bacc. & fol. laur.

 vino

[a] B. *Hoffmannus* quidem *Pathol. general.* e *Pechlino lib. III. obſ.* 24. & *Zacuto Luſitano lib. II obſ.* 65. uterum prolapſum terrore ſanatum fuiſſe refert, ſed an hic fallacia cauſæ non cauſæ lateat? illis dijudicandum relinquo, qui cognitis hujus prolapſus cauſis & vera indole, aliquoties ejus curam ſuſceperunt, nos interim habet diſſentientes.

vino infusis substitui. Antequam autem hoc fiat, per peculiare quoddam instrumentum ad figuram infundibuli, quale *Roussetus* depingit, fere confectum, fumus, præparato prius e succino, thure, mastich. resin. juniper. balf. peruv. sicc. & pelle anguill. suffimigio, carbonibus ignitis injecto, in vaginam dirigatur.

§. LXI.

Pessariis nonnulli in hoc malo utuntur. Unius tantummodo ut mentio fiat, vides B. L. Fig. ejus VIII. tabula adjecta incisam. Inventum est *Jac. Mesnard*, qui illius figuram primum *lib. supra cit. pag.* 51. *Tab. VIII.* delineandam curavit. Paratur pessarium diversæ magnitudinis ex tenui & subtili linteo, cera quantum satis, obducitur, postea lævigatur, deinde butyro recenti inunctum prius orificio vaginæ apponitur, tandem, diductis a se invicem pollice & indice sinistræ manus labiis, & vagina in situm naturalem reposita, digitus medius dextræ manus orificio g. pessarii Fig. VIII. imponitur, & vaginæ solerter immittitur, ita quidem, ut orificium h. h. versus uteri os directum e diametro respondeat orificio g. illudque una cum præcedente vaginæ procidentia, in loco naturali retineat. His peractis decoctum adstringens, ope peculiaris loc. cit. Tabul. IX. descripti siphunculi, vaginæ injicitur, filo autem i. g. i. pessarium non retrahitur, cum per superius hujus pessarii orificium h. h. ad vaginæ parietes medicamenti virtus penetrare possit.

§. LXII.

Methodus operandi non est rejicienda; maxime in *statu complicato*, quando uteri prolapsus simul cum vaginæ relaxatione contingit; sed notandum, laudatum pessarium teste auctore [*b*], ponderosum nimis esse, interim corruptioni non statim obnoxium, ut reliqua. Quibus igitur pessarium nostrum Fig. I. displicet, qualecumque ex incisis sibi eligant curationi hujus morbi commodum.

§. LXIII.

Reposita itaque & constricta ac corrugata tunica interna, *causæ omnes* supra adductæ (§. XXV.), quæ ejusmodi relaxationem rursus producere valent, cane pejus & angue fugiendæ sunt, interim dispositio corporis serosa & cachectica internis medicamentis corrigatur (§. LIX.), nimius

[*b*] *Libr. cit. p.* 51. *On doit faire le pessaire avec du liége le plus fin que l'on puisse trouver, que l'on garnit, après lui avoir donné une figure convenable, ou avec du linge fin, ou de l'étoffe de soye ou avec de la cire blanche: cette derniere garniture doit être préferée aux deux autres: parceque quoique cet instrument devienne un peu plus pesant à porter, il se conserve aussi bien mieux que les autres & ne devient pas si-tot puant, attendu que la cire empêche que le liége ne s'imbibe des humidités qui exudent continuellement du vagin & de l'orifice de la matrice.*

nimius humoris pituitofi ad genitalia affluxus præcaveatur, quod præmiffis medicamentis internis purificantibus recto medicamentorum externorum adftringentium & fuffimigiorum balfamicorum ufu obtinetur, omnes deinde regulæ diæteticæ, ac contingente rurfus graviditate præfcriptæ cautelæ practicæ obferventur (§. LVII).

§. LXIV.

Equidem poffem in diffufum adhuc exfpatiari campum, & quid ad præcavendas ejufmodi afflictiones pertinet, fufius enarrare. Poffem præprimis certas leges & cautelas illis præfcribere, quæ ob anguftam pelvim vel fitum fetus capitis obliquum, partum difficilem & uteri prolapfum experiuntur, fimulque errores, qui in hac parte chirurgiæ a plurimis committuntur, oftendere. Poffem denique, quid ratione præternaturalis fecundinarum adhæfionis, inverfionem præcavendi fcopo, faciendum? Et an ad mentem *Ruyfchii* a folis naturæ viribus fine vitæ difcrimine exclufio placentæ naturalis expectanda fit? ulterius explicare; fed ne limites differtationis excedam, præmiffis neceffariis ad rem proprie fpectantibus, filum hic abrumpo, & *Deo* immortali pro conceffis hactenus, in abfolvendo ftudiorum meorum academicorum curriculo, viribus, gratias ago devotiffimas, fimulque, ut auxilium in fufcipiendis ad ejus gloriam conaminibus, inpofterum quam clementiffime mihi largiatur, fummis ab ipfo contendo precibus.

TANTUM.

TABULA XXIV.

Varias peffariorum fpecies repræfentat & quidem

Fig. I. Formam peffarii ellipticam.
Fig. II. Ellipticam circulo propius accedentem, intus excavatam, cum foramine in acutum tendente.
Fig. III. Triangularem, cujus latera funt circularia, ratione ftructuræ priori fere fimilem, foris latitudine duorum digitorum gaudentem, magifque in acutum a circumferentia centrum verfus definentem.
Fig. IV. Orbicularem non adeo profundam.
Fig. V. Planam rotundam fere quadrangularem.
Fig. VI. Rotundam, in forma annuli extus convexam, intus concavam.
Fig. VII. Ovalem feu ovi formam referentem.

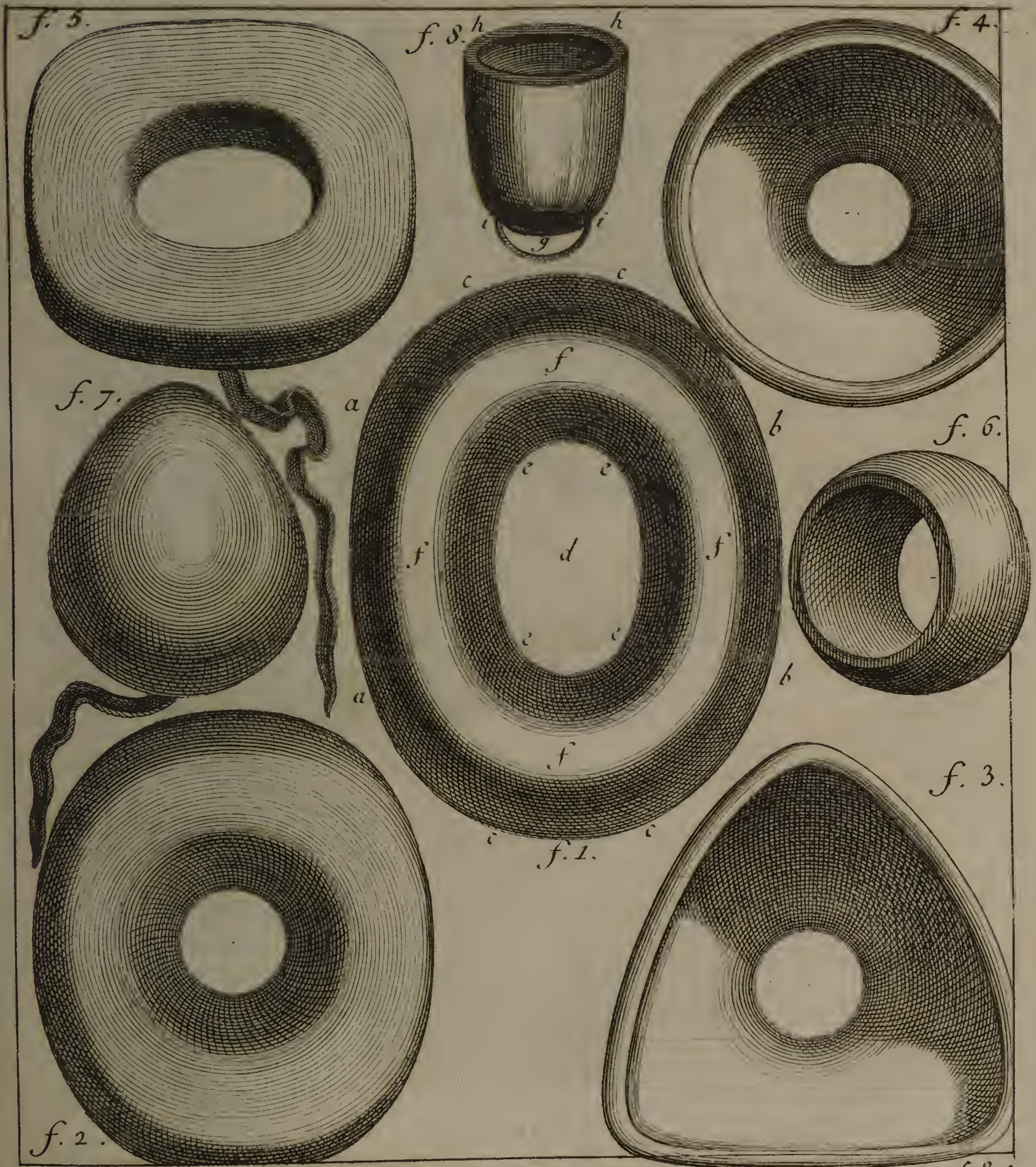
Fig. VIII.

Fig. VIII. Demum exhibet peſſarium, quo *Meſnard* uſus in curanda vaginæ uterinæ relaxatione. Figuram quidem campanæ habet, duo autem orificia, ſuperius h. h. & inferius i. i. circa quod filum i. g. i. peſſario adnexum deprehenditur, quo urgente neceſſitate rurſus extrahi poſſit.

DISSER-

Tab. XXIV.

Disp. Chirurg. Tom. III. BOEHMER DE PROLAPSU UTERI.

LXXXVII.

DISSERTATIO

MEDICA,

DE

UTERI DELAPSU, SUPPRESSIONIS URINÆ ET SUBSEQUUTÆ MORTIS CAUSA.

Quam Præside

JOH. ADAM. KULMO.

Tuebatur

JOH. EILHARD. REINICK.

Gedani 24 Aprilis anno 1732.

CAPUT I.

Sistens Casum.

§. I.

Femina quædam 26 annorum, militis gregarii uxor, præterito anno per 4 menses gravida die 28. Augusti onus tergo impositum gerens, pede ex improviso vacillante, alterius cruris difficili renisu vix gressum a lapsu sustinuit: domum deinde reversa statim conquerebatur de dolore insigni circa lumbos & in regione pubis, & cum postea urinam excernere tentaret, nihil prorsus effluere observabatur. Maritus æque ac uxor hac de re insolita attoniti, medici alicujus auxilium implorarunt, qui interne varia diuretica propinavit, externe vero apium cum lacte coctum identidem pubi calide apponere jussit, ast frustraneo penitus cum successu: quippe per 12. dies ne gutta quidem lotii fuit excreta, etiamsi fortissimi urinæ expellendæ conatus, frequenter insistentes & diureticorum virtute procul dubio insigniter aucti, maximo nisu vesicam premerent, adeo, ut atrocissimis ægra doloribus afficeretur, & venter nimium in modum extenderetur. Misera ergo hæc gravida die 8. Sept. sub intensissimis cruciatibus fatis cedere coacta fuit. *Historia morbi.*

§. II.

Post ejus mortem maritus lubenter certior fieri cupiebat, an uxor sua demortua certo gravida fuisset, & quænam esset tam subitaneæ extensionis abdominis causa? Quapropter quandam ad nos mittebat feminam, quæ, circumstantias morbi prædictas nobis referens, quam sollicite expetebat, ut vel aliquem chirurgum ipsi commendaremus, qui desideratam cadaveris sectionem, marito egeno, gratis institueret. *Sectionis causa.*

§. III.

Statu isto defunctæ gravidæ raro obveniente commoti, flagrabamus ipsimet desiderio fetus & uteri circumstantias sollicitius explorandi. Idcirco una cum quibusdam chirurgis & medicinæ studiosis ad ædes defunctæ accessimus. Monstrabatur mortuæ corpus, cujus tumor abdominis 12. dierum intervallo adeo alte excreverat, ut statum graviditatis maturum, partuique proximum ad amussim mentiretur. Dubii certe quodammodo hærebamus, num vesica urinaria in tantam molem absque disruptionis metu distendi queat: fetus enim quatuor, ut maritus perhibebat, mensium vix quartam tantæ extensionis partem efficere potuisset. Immittebatur propterea stylus per *Constitutio externi corporis.*

meatum urinarium in vesicam, qui, pedis fere longitudinis, totus intrusus fundum vesicæ nequaquam attingebat: urina autem, via sic parum dilatata, exitum magno conatu moliebatur, verum subito extrahebatur stylus, quia ejus copiam mensura æstimare cupiebamus, Hac vero occasione, qua meatus urinarius quærebatur, simul in conspectum veniebat protuberantia quædam carnea, ex vagina uteri magnitudinis ovi columbini propendens, cum quibusdam hydatidibus, pisa mole æmulantibus.

§. IV.

Internarum partium status præternaturalis.

Postea nos accingebamus ad investiganda interiora abdominis, quo aperto, manifesto apparebat, vesicam urinariam omnino in tantam molem fuisse extensam: occupabat namque insignis hæc vesicæ sarcina excitialis utramque regionem hypogastricam atque umbilicalem, quadantenus sursum adhuc in regionem epigastricam ad 2. pollices protensa, quæ ambitu hoc inaudito cuncta intestina tenuia penitus extra situm naturalem altius sub diaphragma validissime adegerat. Longitudo autem vesicæ ad duos pedes se extendebat, & latitudo unum superabat pedem in diametro; cavitas vero ejus continebat lotii mensuras 5. nostræ civitati usitatas, sive 20. libras. Protraxerat simul iste insolitus vesicæ adscensus peritonæum usque ad regionem umbilicalem, sic ab hoc loco usque ad os pubis vesica ubique musculis abdominalibus cohærebat, sola membrana cellulosa intermedia. Mirum quoque videbatur, quod vesicæ substantia, insigni hac distensione dilatata, solito tamen non tenuior, sed plus duplici dimensione crassior atque ex validis fibris carnosis contexta observaretur, id procul dubio copiosa vasa sanguifera, ad digiti crassitiem supra vesicam reptantia, abundante sua nutritione produxerunt. De quo postmodum agemus in §. 12.

§. V.

Causa distensorum ureterum, & pelvium renum.

Prædicta urinæ suppressio pariter causa fuit primaria miræ extensionis utriusque ureteris atque pelvis renum, quorum cavitates omnes insigniter erant dilatatæ, præsertim pelvis renis dextri, cujus amplitudo extraordinaria pugnam facile capere potuisset: ureter, ab hoc pelvi ad vesicam protensus, altero etiam paulo largior observabatur, nec quidem ubique ejusdem dimensionis, quibusdam tamen in locis ad pollicis diametrum accedens.

§. VI.

Uteri situs præternaturalis & conditio.

Turgida adhuc vesica urinaria, tamque largo ambitu abdomini accreta (§. 4.) penitus occultabat uterum, ejusque impediebat investigationem; propterea illa prius evacuari debuit, qua postea collapsa, is tandem in conspectum veniebat, attamen eum, justo profundius locatum, totum videre non

non potuimus: hærebat enim tertia fere uteri pars in ejus vagina arcte infixa, ita, ut superius vagina corrugata vel potius inversa existeret: totus deinde uterus, lente protractus, se triplo circiter majorem, quam in statu ordinario, adeoque omnino impraegnatum exhibebat. Pars ista uteri inferior procul dubio ab ingressu vacillante justo profundius infra pelvim delapsa, atque in vaginam corrugatam intrusa, firmiter apprimebat collum vesicæ, hujusque orificium & annexam urethram ad os pubis, qua compressione excretio urinæ naturalis penitus præcludebatur, ita ut neque excernendi, auctique lotii vis & conatus proprius, nec adhibitorum diureticorum potentia renitenti infarctui prævalere potuerint.

§ VII.

Fetuum & secundinarum constitutio.

Uterus tandem, ex ergastulo suo liberatus & retractus, ea parte, qua complicatus vaginæ inhæserat, flaccidus, aquis in amnio contentis, prolique innatanti, illuc irruentibus, locum concedebat. Cum itaque pristinum situm proles haud amplius retineret, consultius duximus, ipsum uterum cum annexis partibus, annexaque vesica urinaria a corpore separare, ut secundinarum adhæsio cum utero, membranarumque & fetus conditio omnium adstantium oculis eo magis paterent. Utero propterea exempto, & in anteriori parte decussatim aperto, placentam ita dictam, ope digiti ab uteri lateribus caute separatam, non solum illius fundo, sed quaquaversum universæ uteri internæ cavitati adhærentem conspeximus, excepta exigua parte prope orificium uteri, quæ foramen pollicis diametri relinquebat, per quod membranæ liquore suo refertæ prominebant. Extractis postea ex utero universis secundinis una cum prole obvoluta, placentam undiquaque unitam & simplicem sursum dividere juvabat, quo facto duplices membranæ aquis turgidæ exiguis fibris leniter sibi cohærentes, iisque separatim contenti fetus gemelli, nobilioris sexus, quoad singulos artus perfecti, ast vita jam privati, in apricum prodibant.

CAPUT II.

Exponens uberius circumstantias, in hoc casu occurrentes.

§. VIII.

De ordinaria partium membranosarum distensione.

Ante omnia uberiorem profecto considerationem meretur stupenda vesicæ urinariæ distensio (§. §. 1. 3. & 4. descripta), præsertim cum hujus vesicæ tunicæ non tenuiores, sed potius plus duplici crassitie validiores existerent (§. 4.). Secundum ordinarias naturæ leges semper partes corporis membranosæ eo magis attenuari solent, quo majorem in molem

 disten-

distenduntur. Vidimus aliquoties alias vesicas urinarias, à magna lotii quantitate justo diutius retenta expansas, quæ vix dimidiam crassitiem ordinariam servarunt, quarum aliquam, 4. libras urinæ capientem, præterito anno mense Martio in nosocomio cum auditoribus, tum temporis præsentibus, in corpore virili lustravimus. Sic ibidem alio tempore in alio corpore ventriculus insigniter dilatatus obveniebat, ad papyraceam, ut ita dicam, tenuitatem accedens, qui postea flatu oris vix penitus distensus, ex improviso magno cum fragore dehiscebat.

§. IX.

Unde vesicæ distensæ crassities derivanda.

Nostræ vero vesicæ distensæ crassitiem (§. 4.), contra ordinarias naturæ leges (§. præced.) auctam, vix aliunde, quam à majori affluxu sanguinis in statu gravido versus uterum derivandam judicamus. Siquidem post peractam conceptionem in gravidis arteriæ spermaticæ majorem identidem nutritionis copiam, ad alendam prolem, advehunt, qua cuncta vasa sanguifera circa uterum, partesque vicinas eo magis distenduntur, quo majora embryo capit incrementa. Hinc tantum abest, ut gravidarum uterus, in insignem molem expansus, tenuior fiat, ut potius, simul cum fetu nutritus, majorem quadantenus crassitiem acquirat, quamquam ipsa substantia ob vasorum distensorum copiam spongiosior reddatur.

§. X.

Controversia, de uteri impraegnati crassitie.

Diu quidem in partes reciprocas altercationis serra inter anatomicos celeberrimos hactenus fuit agitata, utrum nimirum uterus gravidus ab hospite contento, ac quotidie augmentum capiente, dilatatus, auctiorem crassitiem; an potius arctiorem tenuitatem nanciscatur? Horum, qui sententiam, uterum gravidum attenuari, defendunt, antesignanus facile existit *Mauriceau* Traité *des maladies des femmes grosses* c. 4. *de la matrice*, sequentibus verbis pugnans: *Presque tous les fameux anatomistes, & une infinité d'autres Auteurs nous assurent, que la matrice (par un miracle de la nature, qui est admirable par dessus tous les Auteurs) devient d'autant plus épaisse qu'elle s'étend & se dilate, depuis le jour de la conception jusques au tems de l'accouchement: mais je m'étonne que* du Laurens, Riolan, *&* Bartholin, *ces précieux flambeaux de l'anatomie, ayent eux-mêmes eu si peu de lumiére en cette occasion, que de n'avoir pas reconnu une si grande fausseté, qu'ils nous ont debitée à l'exemple de plusieurs autres, qui les ont precedé.* Et porro: *Tous ceux qui prendront la peine d'examiner la chose, comme j'ay fait, remarqueront aisément le contraire: car il est très certain, que plus la matrice se dilate dans la grossesse, plus elle devient mince & deliée.* Qui aliorum ibidem quoque sententiæ hujus patrocinium adducit. Contrarium assertum acerrime tuetur *Deventer* qui *nov. lum. art. objetr.* c. 8. cunctas rationes à *Mauriceau* allatas, æque ac analogias à

vesi-

vesica, vel ab animalium brutorum genitalibus desumtos, refutat, convictus frequenti experientia, qua nunquam, uti testatur, ipsi contrarium patuit. Huic sententiæ pariter jam olim multos veterum haud infimi subsellii viros addictos producit *Bartholinus anat. l.* 1. *c.* 28. & *Bohnius circul. anatom. physiolog. progymnasm.* III. quamquam posterior augmentum uteri crassescentis non in ipsa tunicarum crassiori dimensione, sed in uteri circumferentia & amplitudine comparanda consistere existimet: hac ratione tandem subjungit, *illos, qui augmentum hoc uteri negarunt, sine autopsia soli rationi, à vesicæ* (scilicet in statu ordinario) *dilatatione petitæ, confisos fuisse, cujus major expansio majorem attenuationem comitem nanciscatur; aut uteros magis exsuccos & per hæmorrhagias exsiccatos tantum secuisse.*

§. XI.

Ratio igitur, quare uterus gravidarum tam quoad molem, quam quoad substantiam augeatur, est, quod gestationis tempore multo major sanguinis copia ad illum per innumera dilatata vasa advehatur (§. 9.). Quo majora namque fetus incrementa capit, eo majorem quoque alimenti requirit copiam; uterus autem a fetu contento distensus relaxatur & multo minori, quam antea, gaudet robore atque renisu, propterea copiosius affluentem sanguinem nutritium instar spongiæ facile imbibit, eoque turgidior factus necessario intumescit. *De uteri gravidi crassescentis causa.*

§. XII.

Properant autem ad uterum copiosi arteriarum rami, ab arteriis spermaticis, hypogastricis atque hæmorrhoidalibus illuc demandati, quorum surculi, in statu naturali exigui, postea graviditatis tempore mirum in modum aucti, multiplici ac tortuosa anastomosi sibi invicem junguntur. (Vid. *Regn. de Graaf de mulierum organis cap. XI. tab. XII. & XIII.* & *Swammerdam de uteri mulier. fabrica.*) Cuncta hæc vasa sanguifera, tum temporis insigniter expansa, copiosissimum sanguinem apportant, qui non solum ad fetus nutritionem, sed etiam ad uteri, aliarumque partium vicinarum augmentum sufficit: imo plerumque adeo abundat liquor iste alimentaris, ut in plurimis gravidis statum plethoricum, & inde oriundam passionem hystericam, oppressiones, nauseas, varices, aliaque mala, sola venæ sectione tutissime mitiganda, inducat. *De copiosiori in gravidis nutritione versus uterum.*

§. XIII.

Haud adeo difficulter jam explicare possumus phænomenon illud: cur nimirum vesica urinaria in puerpera nostra, à lotio cumulato insigniter dilatata, quoad substantiam non tenuior, sed multo crassior facta sit (§. 4.)? Cum enim tam abundans alimenti copia uterum, partesque vicinas alluat (§. præced.), ideo ad vesicam, utpote utero maxime vicinam, eique arcte con- *Cur vesica, dilatata crassior facta sit?*

connexam, similiter justo uberior sanguinis quantitas accurrat, ejusque vasa pariter distendat: & cum præterea in nostro casu ipsa vesica ab urina, solito diutius retenta, non solum insigniter fuerit dilatata (§. 2.), sed etiam hac ratione ordinario suo robore, tono ac elatere orbata, aliter fieri haud potuit, quin vesica insigniter expansa, & sic admodum relaxata, majorem nutrimenti copiam ab arteriis vicinis, sanguine turgidissimis reciperet, eodemque modo, quo uterus gravidarum dilatatus & relaxatus (§. 11.), tunicas crassiores nancisceretur: quam nutritionem præternaturalem luculentissime indicant vasa sanguifera, supra eandem reptantia, & ad digiti crassitiem tumefacta deprehensa (§. 4.). Nec plane silentio prætereunda est illa circumstantia, qua vesica hæc, altius sursum ascendens, peritonæum secum extra situm naturalem protraxit, novamque cum musculis abdominalibus cohæsionem effecit (§. cit.), qua occasione nova nutritio, novis his partibus connectentibus impensa, simul crassitiei augmentum vesicæ vicinæ suppeditavit.

§. XIV.

Cur idem augmentum crassitiei non frequentius contingat?

Hoc modo facile explicabitur ea ratio, cur illæ vesicæ urinariæ, extra gravidum statum ab urina cumulata quandoque solito largius expansæ, non crassescant, sed potius attenuentur (§. 8.); nullum enim tunc suppetit nutrimentum, ad tale augmentum sufficiens. Neque in omnibus mulieribus gravidis semper intumescunt vesicarum tunicæ, licet ad eas major sanguinis copia deferatur (§. 11.): gaudent namque hæ vesicæ tum temporis robore ac elatere suo naturali, cujus potentia superfluam alimenti quantitatem affluentem facili negotio per venas patulas repellit.

§. XV.

Quare vesica tam insigniter dilatari potuerit?

Stupenda illa vesicæ urinariæ expansio, qua non solum universæ regiones, hypogastrica & umbilicalis, sed etiam inferior regionis epigastricæ pars occupabatur (§. 4.), absque disruptionis metu nequaquam fieri potuisset, nisi ejus substantia simul augmentata, indeque validior facta fuisset: quo enim magis ceteroquin partes membranosæ expanduntur, eo etiam magis earum robur & vis elastica debilitatur (§. 8.). Urinæ autem non solum in ipsa vesica cumulatæ; sed etiam in ureteribus, renibusque coacervatæ (§. 5.) potentia in nostro casu multo validior exstitit, quam vesicæ expansæ, & admodum debilitatæ vis elastica. Secus enim tam ingens dilatatio nequaquam facta fuisset. Quodsi itaque tunicarum substantia à copioso nutrimento non fuisset aucta & roborata, omnino a fortiter urgente lotio sensim magis attenuari, citiusque diffringi debuisset, priusquam in tantam molem fuisset expansa.

§. XVI.

De insolita

Aliquam præterea considerationem meretur præternaturalis illa peritonæi pro-

peritonæi connexione, ejusque causa.

tractio ſurſum uſque ad regionem umbilicalem facta (§. 4.), qua illud, inferius per totam regionem hypogaſtricam a muſculis abdominis violenter avulſum, cavitatem ventris multo breviorem reddidit, hinc inteſtina, præſertim tenuia, ſub diaphragma arctius fuerunt compreſſa. Latitat naturaliter veſica in infimo abdominis loco, qui pelvis dicitur, quem anterius oſſa pubis, utrinque oſſa ilia & poſterius os ſacrum conſtituunt. Incumbit in feminis utero, in maribus inteſtino recto. Communiter quidem veſica intra duplicaturam peritonæi contineri dicitur; rectius tamen ejus fundus, eaque pars poſterior, quæ cavitatem abdominis reſpicit, ſaltem obducitur peritonæo; collum autem & pars anterior jungitur oſſi pubis mediante membrana quadam tenui, poroſa, *celluloſa* dicta. Præterea in hominibus fortiter deorſum conſtringitur veſica a peritonæo, ita ut ſæpiſſime ab imperitis fruſtra quæratur, niſi lotio turgeſcat; decipiuntur hi ob analogiam, quam ſibi ex ſitu veſicæ in animalibus brutis concipiunt, utpote in quibus plurima veſicæ pars in abdominis cavitatem libere prominet, ſola ejus cervice peritonæo annexa, hinc facillime in his conſpicitur. Muſculi propterea abdominis, ob validam veſicæ diſtenſionem a peritonæo liberati, novam cum membrana celluloſa, pariter ſurſum ſolito altius propagata, ſubierunt cohæſionem. Cum vero hujus membranæ ſubſtantia admodum ſit poroſa, ideo vaſis ſanguine turgidis ubique liberam conceſſit viam, qua eorum rami copioſiſſime quaquaverſum, etiam ſupra veſicam diſtenſam, diſpergerentur, quibus mediantibus uberior veſicæ advecta fuit nutritio (§. 9. & 12.)

§. XVII.

Cauſa diſtenſionis viarum urinæ.

Egreſſus urinæ per viam ordinariam, ab utero, collum veſicæ obturante, interceptus, ſimul obicem poſuit ſuccedenti lotio a renibus affatim per ureteres tranſeundo: cum enim renes debito modo ſuo fungerentur officio, atque ſeroſam hanc humiditatem indeſinenter ſecernerent, fieri aliter haud potuit, quin non ſolum ipſa veſica, ſed etiam ureteres & uterque renum pelvis adeo ampliſſime diſtenderentur (§. 5.). Et cum ſingulæ hæ cavitates membranis nervoſis, iiſque ſenſibiliſſimis gaudeant, igitur dolorem intenſiſſimum, atrociſſimumque miſeram hanc mulierculam ex fortiſſima horum meatuum extenſione perpeti debuiſſe quilibet facile concipiet; imprimis ſi ſimul ſecum perpendat illam vim potentiſſimam, quæ peritonæum ab ordinaria ſua cohæſione violenter avellere (§. 4.) & alias quoque corporis partes, veſicæ annexas, diſtendere valuit: quales viſcerum extenſiones, diſtractiones, atque inteſtinorum anxia compreſſio profecto dolores graviſſimos producere debuerunt.

Dolor ex hac diſtenſione.

§. XVIII.

De Situ uteri.

Situs uteri in §. 6. deſcriptus plane fuit præternaturalis. Collocatur

enim uterus naturali modo in infimo abdominis loco, pelvi dicto, quem offa ilia, ifchia & pubis cum offe facro efficiunt: fuperior uteri pars nullibi adhæret; inferior autem & imprimis ejus vagina jungitur antrorfum veficæ, retrorfum inteftino recto & lateraliter utrinque ligamentis latis ac rotundis: lata uteri ligamenta, quæ etiam alæ vefpertilionum vocantur, utrinque uterum cum offibus ilei connectunt; rotunda vero tranfeunt per proceffus peritonæi, annulofque abdominis, & utrinque firmiter alligant uterum inguini. His mediantibus vinculis validis uterus in hac fede fua naturali firmiter detinetur, nec adeo facile furfum, nec deorfum, nifi à caufa quadam violenta femoveri poteft. Cum itaque in gravida noftra uterus jufto profundius deorfum infra pelvim delapfus, & vagina inverfa apparuerint (§. cit.), neceffario ligamenta uteri valida, nexufque cum inteftino recto fuerunt relaxata: unde cognofcimus, greffum fub onere vacillantem intuliffe utero vim fortiffimam, qua ligamentorum attractio valida fuit fuperata.

§. XIX.

Controverfia de uteri prolapfu.

Sunt quidem nonnulli viri, in re anatomica fagaciffimi, qui uteri prolapfum in dubium vocare conantur, iis rationibus inducti, quoniam ope ligamentotum prædictorum (§. præced.) firmiffime alligatur, & putant, relaxatam uteri vaginam, extra finum pudoris prominentem, forte hæc ludibria facere & credulis imponere, ut verum uterum defcendere poffe fibi perfuadeant. Eorum vero, qui verum uterum quandoque prolabi poffe affirmant, idque ratione æque, ac experientia confirmare nituntur, tantus eft numerus, ut fi multitudo fententiæ patrocinium conferret, de hujus veritate nullo modo dubitari queat. Vid. *Stalpart van der* Wiel. *Cent.* 1. *obf.* 67. & 69. qui integrum ibidem patronorum hujus prolapfus catalogum fiftit. Unus omnium allegari fufficit, folertiffimus corporis humani fcrutator, *Fridericus Ruyfchius*, qui partim *Thef. Anat. VI. num.*63. partim etiam *Obf. Anat. Chir.* 1. 7. 9. 24. 25. veram uteri procidentiam, & quidem ingentis magnitudinis nobis exhibet: hic pariter *Obf.* 10. & 16. uterum nonnunquam poft graviffimos parturientium conatus inverti oftendit. Minime quidem negamus, dari fæpe fpuriam uteri procidentiam, dum uteri vagina frequenter, aut aliæ excrefcentiæ præternaturales talem defcenfum mentiuntur. Exemplum refert *Kerkringius Obf.* 53. qui interfuit fectioni mulieris mortuæ, cujus uterum, extra pudenda prolapfum fuiffe, medici antea afleverarunt, cum tamen uterus poftea in fua fede naturali fuerit repertus, & farcoma aliquod, eos decipiens, propenderit. Similem cafum fiftit *Bartholinus Cent. II. Hift.* 58. & *Ephem. Nat. Cur. Dec. I. Ann.* 2. *Obf.* 79. Hinc valde decipiuntur illi, qui quodvis corpus extra vaginam prominens verum uterum effe fibi, aliifque perfuadent; attamen hallucinantur quoque, qui genuinum uteri prolapfum impoffibilem effe credunt, licet talis defcenfus rarius contingat.

§. XX.

§. XX.

Ex his prædictis autem facile intelligitur: *verum uteri prolapsum* esse præternaturalem uteri descensum per totam ejus vaginam, quo ille, sive rite constitutus, sive inversus, foras extra vulvam visibilis propendet, à quacumque etiam causa fuerit e sede sua semotus. Inversum potissimum producit violenta secundinarum extractio, quam obstetrices plerumque præter necessitatem nimis festinantes accelerant, dum adhuc firmiter placenta utero adhæret, falsæ opinioni & præjudicio tenacissime inhærentes, ac si uterus post fetus egressum se statim occluderet, cum tamen sæpe per aliquot hebdomadas orificium ejus se nondum penitus contrahat. Vid. *Celeb. Ruyschius* obs. anat. chir. 43. E contrario *uteri prolapsus spurius* est, non uteri, sed ejus vaginæ, insigni quadam vi corrugatæ & inversæ, aut alius tumoris propendentia. Experientia testatur, hos prolapsus tam verum, quam spurium, sæpissime in partu difficili ab imprudenti obstetricum tractatione originem ducere. *Uteri* autem *delapsum* (qualem in nostro casu observavimus) vocamus illum situm præternaturalem, quando verus quidem uterus e sede sua paulo profundius in vaginam descendit, ibidem tamen suspensus adhuc retinetur, ut extrorsum nondum propendeat.

Quid uteri prolapsus verus.

Quid uteri prolapsus spurius.

Quid uteri delapsus?

§. XXI.

Uterus in nostra defuncta e sede sua naturali infra pelvim descendens (§. 6.) in eam loci angustiam pervenit, ubi sub osse pubis collum vesicæ & urethræ orificium collocantur: propterea insolitus ille uteri infarctus viam urinæ excernendæ præcludit (§. cit.), non nisi manuali uteri repositione liberandam, quæ, cum fuerit neglecta, aliis mediis impotentibus præpediri non potuit. Multum adeoque abfuit, ut medicamenta diuretica, licet fortissima, impedimentum hoc removere potuerint, ut potius perpetuo insistente urinam excernendi stimulo, uterus magis, magisque intruderetur. Præterea hic uteri delapsus simul vaginam, qua recipiebatur, deorsum depulit, ita, ut hæc corrugata & antrorsum extra vulvam quadantenus prolapsa conspiceretur (§. 3.).

Uteri delapsi noxa.

§. XXII.

Cum itaque in nostra defuncta retentionis urinæ unica causa fuerit delapsus uteri, quo collum vesicæ, hujusque orificium & annexa urethra firmiter ad os pubis adprimebantur (§. 6.), quilibet profecto optime cognoscere valet medicamenta diuretica (licet potentissima fuissent adhibita) ne minimam quidem opem ferre, aut præclusam viam reserare potuisse, imo auxisse dolores, sic frustra plane fuisse adplicata: siquidem intrusus in arctissimum locum uterus hac ratione nequaquam removeri potuit. Facili tamen negotio manualis operatio vel alicujus aniculæ repositionem uteri præstitisset,

Quænam medela suscipi debuisset.

ſtitiſſet, adeoque cauſam funeſtæ retentionis urinæ removiſſet, ſi ſaltem medicus ipſemet hanc genuinam ſuppreſſionis urinæ cauſam debite conſideraſſet, aut intellexiſſet: ad minimum debuiſſet ille omnino catheteris adplicationem ſuadere, qua encheireſi urina effluxiſſet, atque ægrotæ dolores vel ad tempus ceſſaſſent. Patet adeoque luculentiſſime, quam ſiniſtre illi medici, ad multorum hominum detrimentum praxin ſuam exerceant, qui chirurgiam negligunt: vid. *Schediaſma nuperrime a nobis ventilatum de quibuſdam præjudiciis medicis. Præjud. I.* Multi profecto miſeri homines à morte præmatura liberarentur, ſi medici non, empiricorum more, ſuis remediis ſpecificis nimium fiderent, ſed majori conſcientia, ſana ratione & neceſſariis adminiculis morbis obvenientibus recte invigilarent, & cuncta ſtudia ad ſolidam medicinam neceſſaria rite perſpecta haberent.

§. XXIII.

De ſimplici gemellorum placenta uterina.

Tandem obſervatur plerumque, quod gemellorum placentæ, ſi penitiori indagatione anatomica rite explorantur, ſint ſeparatæ, quanquam ſibi invicem arcte adhæreant, ut connecti videantur: noſtrorum vero gemellorum placenta uterina, omni adhibito ſtudio & exquiſitiſſima ſolertia explorata, nullius unionis veſtigium exhibuit, ſed omnino quaquaverſum continuo nexu jungebatur, ita ut dumtaxat ſimplex exiſteret (§. 7). Denique etiam hæc circumſtantia plane ſingularis eſt, quod ingens iſta placenta undiquaque univerſæ uteri cavitati internæ fuerit annexa (§. cit.), cum alias communiter ſolummodo uteri fundo aut rarius alterutri ejus lateri adhæreſcat. Rariſſime evenit, ut ea ante uteri orificium ſit collocata, quo ſitu præternaturali egreſſus fetui in partu præcluditur, ita, ut nequaquam (niſi prius placenta caute remota) infans in lucem edatur, adeoque ſic partus difficillimus fiat: quam tamen manualis opitulatio cum ſana ratione debite ſuſcepta faciliorem atque feliciorem reddere valet. (Confer. *Commerc. litter. Norinb. Semeſtr. I. pag.* 14). Unde ars obſtetricandi, medicis & chirurgis æque, ac mulierculis obſtetricibus neceſſaria, ſuam præſtantiam magnopere commendat, & omnino expedit, ut, qui eam exercere cupiunt, anatomiæ neceſſario prius ſint inſtructæ. Vid. hac de re *Schediaſm. cit. Præjudic. III.*

FINIS.

COROLLARIA.

I. Verus datur uteri prolapſus.

II. Remedia diuretica in ſpaſmodica conſtrictione & in calculi affectu propinata, plus damni, quam emolumenti afferunt.

III. Falluntur, qui ſe remediis internis calculum veſicæ conterere poſſe, aut unquam contriviſſe putant.

IV. Secundinarum extractio aliquo poſt partum tempore adhuc perfici poteſt.

V. Plus valet potentia naturæ, quam vis medicamentorum.

VI. Honori cedit medico, quod ſit naturæ miniſter.

DISSER-

LXXXVIII.

DISSERTATIO
MEDICO-CHIRURGICA,
DE
INCONTINENTIA URINÆ
EX PARTU, GLOBULIS LIGNEIS

CURANDA.

Quam Præside

SIM. PAULO HILSCHERO.

Tuebatur

JOH. DAN. MITTELHÆUSER

THUSDORFF. THURING.

Jenæ 4 Julii anno 1716.

JUVA JEHOVA!

Historia.

DIe V. Septembris Ann. MDCCXII. fœmina quædam rustica, quinquaginta & unum annum nata, D. D. Præsidi exposuit, se decem circiter ab hinc elapsis annis, post exantlatos per trium dierum spatium acerbissimos partus dolores, filium tandem mortuum enixam esse, cum infelici isthoc simul eventu, ut tribus a puerperio elapsis diebus urina invitæ stillaverit. Spurcam hanc excretionem ut supprimeret, suasu cujusdam mulieris globum, e stupa, linteis, filisque confectum, ac cera obductum, uteri vaginæ intrusit, qui etiam invitum liquoris obsceni profluvium ad decem fere annos felicissime cohibuit. Cum vero intra decennium hoc dictum globulum nunquam vagina exemerit, ac à sordibus repurgarit, ab omni latere eidem adhærentia tartarea, & mensium viscido-mucida excrementa molem ipsius mirum quantum auxere, quare idem extrorsum & vulvam versus magis, ceu spatium amplius, descendit. Dum itaque globum hunc in locum pristinum superiorem reponere omni nisu allaboravit rustica, frustum quoddam adhærentis tartareæ materiæ abscessit, unde inæqualitas, in parte globi inferiori enata, parietem intergerinum, inter uteri vaginam & intestinum rectum, sensim attenuavit, tandemque penitus dilaceravit, ut dictus globus, mole insignis, per factum foramen magnam partem descenderit in intestinum rectum, hujusque canalem occluserit: quo facto feces alvinæ viam ordinariam deserentes per vulvam excernebantur, & pristina urinæ incontinentia repetebat, retinaculo debito remoto. Præter dicta incommoda conquesta etiam est, se propter dolorum tormenta nec sedere, nec cubare commode posse, quare anxia consilium & auxilium expetiit, cum obstetricis conatus in eximendo globo plane frustranei fuerint.

Resolutio.

§. I.

AFfectus ægræ nostræ complicatus est ex duobus symptomatibus, sc. incontinentia urinæ & excretione fecum alvinarum per genitalia; totidemque morbis stricte dictis, nempe ruptura vaginæ uteri, & intestini recti, hujusque obstructione, uti id ipsum distinctis verbis recensita historia docet.

§. II.

§. II.

Singulos hos affectus investigaturo primo loco se sistit incontinentia urinæ. Hæc in nostra ægra considerata est symptoma actionis læsæ vesicæ, qua ipsi præter voluntatis consensum die nocteque urina profluit, & genitalia inundat, a soluta unitate sphincteris in partu facta dependens.

§. III.

Vesica viscus illud est, cui tædiosa urinæ incontinentia, tanquam subjecto, inhæret. Uter hic microcosmicus in statu naturali collectioni urinæ ex renibus venientis, hujusque asservationi & excretioni præest: quem in finem sapientissimus conditor ipsi duplicem prospexit musculum, quorum primus latus, alter circularis s. sphincter dicitur. Latus, qui etiam tunicæ carneæ s. musculosæ nomine apud autores venit, in assignandis fibrarum ordinibus anatomicis multum negotii creavit. Nam alii longitudinales & irregulares agnoscunt: uti *Verh. Anat. C. H. p. m.* 155. alii rectas, circulares & transversales se vidisse scribunt ut *Beddevole Essais d'Anatomie Discurs. XX. p.* 184. allegante eumdem *C. Pauli in Not. ad Hornii Microcosm. p.* 123. imo insignis hoc tempore Physiologus Celeberrimus *Bohnius* præter longitudinales omnes fictas esse credit, *Circ. Anat. Phys. Prog. XIV. p. m.* 224. In hoc cum anceps hærerem, Dn. D. Præses vesicam humanam flatu distentam mihi demonstravit, & certus factus sum, vera esse quæ *Magnificus noster Slevogtius* scribit in *Disp. de Incont. Urinæ* §. 12. *p.* 9. sc. præter recta incedentium fasciculos etiam oblique & transversim excurrentes occurrere. Sphincteris fibræ orificium vesicæ circulariter ambire dicuntur a *Welschio Tab. Anat. XXIV. Nr.* 19. oblique vero a *Verheyeno l. c. p.* 157. & Celeberrimo *Bergero Physiol. Med. C. XII. p.* 192. Hæ quales quales etiam sint, orificium vesicæ constringendo adeo clausum tenent, ut ne guttula quidem excidat, donec a contractione tunicæ musculosæ, (quam tam urinæ moles, quam mentis imperium efficit) superatus sphincter recludatur, urinamque dimittat.

§. IV.

Sic est vesica in pelvi, regione infimi ventris, ab ossibus innomitatis, sacro & coccygis efformata, ita quidem, ut anterius sphincter cum sua propagine, urethra, commissuræ ossium pubis, mediante membrana peritonæi, alligetur: inferius vaginam uteri, usque in macrocosmum hiet, comitetur; imo in fæminis fibræ circulares meatus urinarii latiori ductu ad vaginæ latera descendant *Welsch. l. c. Tab. LII.* Per hos aliosque fibroso-membranaceos nexus duo hæc excernicula adeo firmiter concrescunt, ut non

non nisi cultri anatomici acie possint separari. Vagina uteri, qua os coccygis spectat, sphincteris ani fibras in se recipit, & cum intestino recto, mediante musculosa substantià, adeo firmiter & intricate connascitur, ut vaginæ substantiam ab intestino recto exacte discernere sit difficillimum. Desuper integra harum partium compages ossibus circumjectis affigitur. Videantur anatomici, in specie *Verh. l. c. Tract. II. c.* 10. *p.* 82. & 83. *C. XXVI. p.* 193. Deinde & hoc monendum videtur, quod urethra hujus sexus vix duos digitos longa, latior tamen, faciliorisque expansionis sit quam in maribus, consentiente eodem autore Tr. II. c. XVIII. p. 157. atque quod sphincter vesicæ orificio uteri interno fere superponatur, quamvis orificium vesicæ nonnihil antrorsum sit exporrectum.

§. V.

§o. Tertio allegatus agendi vesicæ modus actionibus mixtis, ut vocantur, accensendus est. Per has autem apud medicos ejusmodi intelliguntur actiones partium, quæ imperio mentis retardari quidem in tantum, & suspendi, imo accelerari, non vero supprimi aut negligi in totum possunt. Cum itaque actiones animales a nervis e cerebro procedentibus; vitales vero & naturales ab illis, qui cerebellum & medullam spinalem egrediuntur, dirigi credantur, provida ipsi natura duplicem nervorum sobolem insevit, quarum una ex pari vago (quod secundum *Vieussenium in Nevrograph. univers. p.* 347. partim e tractibus albis e media-ovalis centri regione ducitur, partim e processibus, a cerebello ad spinalem medullam porrectis, prodit) derivatur; altera à medulla ossis sacri matulam hanc microcosmicam intrat. Ita quamvis stimulum urinæ exitum quærentis sentiamus, obstante tamen mentis voluntate, ad nonnullas etiam horas emissionem præcludere ac differre valemus: & quando alios mingentes videmus, indulgente animo, societatis ergo, ut loquimur, & vestes laxamus. Ratio formalis igitur nostri affectus in eo consistit, ut neque natura amplius, neque mens audiatur, sed quotiescumque, seu interdiu, seu nocte, guttula urinæ ex ureteribus in vesicam devolvatur, statim foras ad pudenda muliebria tendat: cum sphincter potentiam resistendi amiserit.

§. VI.

Incontinentia urinæ malum detestabile, idque non rarum est, cum a tot diversisque oriatur causis: omnium tamen frequentissima jure pronunciatur ab *Experientissimo Slevogtio* a partu facili difficilique originem ducens, in laudata de hac materia dissertatione §. 29. cui speciei & noster affectus accensetur. Adeoque nos in præsentiarum neque differentias, neque causas, alias huic inducendæ maculæ aptas, prolixe recensebimus, sed in eo

tantum, ut demonſtremus, quomodo partus illam inferre poſſit, erimus occupati.

§. VII.

Cauſæ igitur, quemadmodum a Philoſophis in proximas, ſeu immediatas, & mediatas diſpeſcuntur; ita & nos læſionem ſphincteris immediatæ, partum vero mediatæ titulo inſigniemus. Cauſam proximam & immediatam quod attinet, inter quam & morbum nihil intercedit, accuſavimus in definitione ſolutam ſphincteris veſicæ unitatem, ſive laxetur ſaltem & dilatetur, ſive dilaceretur apparenter. Fibris hujus muſculi, quemadmodum ceteris omnibus, frequentiſſima nervorum fila ſunt intertexta, quæ in ſtatu naturali ita comparata eſſe debebant, ut ſecundum longitudinem ſeu extenſionem ſuam vias habeant liberas contiguaſque, pro admittendis & ulterius propellendis ſpiritibus animalibus. Fibræ autem ipſæ non ſecundum longitudinem ſolum integræ requiruntur ad contractionem præſtandam, ſed etiam ſecundum latitudinem & peripheriam neceſſum eſt, ut ſibi invicem incumbant; immediateque ſe ſe attingant. Hoc enim ſi ita fit, orificium veſicæ ſemper æqualiter, vi elateris, quo ſphincter pollet, conſtringitur & clauditur, liquorque in illa latens coercetur, ut non niſi animo conſentiente, vel etiam imperante, profluere, & ripas tranſilire poſſit. Quando vero contingit, ut muſculus hic nimis, quam par eſt, dilatetur, parietes a ſe invicem diſtendantur, & diſtrahantur, fit, ut non ſolum quædam fibræ muſculi, ſed etiam nonnulla nervorum fila in longitudinem extendantur, pauciores vel plures dilacerentur, quoad ſcilicet extenſionis vehementia, aut fibrarum qualitas comparata eſt, atque hoc pacto contiguitatis jacturam faciant.

§. VIII.

Laxato hunc in modum ſphinctere, aut plane perdito, prout nimirum pauciores ſaltem vel plures fibrillarum harum muſcularium non minus, quam nervearum, ſphincterem veſicæ conſtituentium, in allegata extenſione dilaceratæ ſunt; licet etiam exteriores ad ſtatum naturalem redeant, & ex parte iterum ſeſe conſtringant; tamen fieri nequit, quin interiores, aut ipſæ læſæ (ſcil. per digitum vel aliud inſtrumentum) aut auxilio exteriorum deſtitutæ, molique incumbenti non pares, non in rugas abeant; & præterea, cum ſpiritus animales, non interrupta via incedere adſueti, conſtrictionem ideo ulterius præſtare non poſſint, ſubinde atomi aqueæ urinaceæ per interſtitia rugarum tranſeant, velut tranſudando, & ad inſtar gutturnii minus recte recluſi; ex atomis vero colligantur guttulæ, & exſtillantes diffluant ad vicina pudendorum labia & ſuperficiem reliquam, ab illa vero inundantis urinæ acrimonia intertrigo & faſtidia oriantur, cum ardore

dore & odore quoque ingrato : perſpicua hæc ſunt verba *Illuſtris Wedelii ex Prax. Clin. in Tim. L. IV. c.* 32. deſumta.

§. IX.

E cauſis mediatis incontinentiæ urinæ partus facilis non minus, quam difficilis, conſiderandus eſt. Campus hic ſe pandit ampliſſimus diſſerendi de partu naturali pariter & præternaturali : ſed quouſque quæſo arctiores diſſertationibus deſtinatæ paginæ excreſcerent? hæc igitur ex alio accerſenda capite. Si cui abſonum videatur, quod cauſis mediatis partum facilem annumeraverimus? reſpondemus : quemadmodum alias res quædam, naturalis dicta, quæ in conſervando & adjuvando naturam occupatur, ſi inconvenienti modo adhibeatur, in uno magna producere apta eſt mala, quæ alteri non nocet; ita & hæc actio naturaliſſima in hac fæmina felicius faciliuſque procedit, quam in altera. Nam hæc ſtatim ſuperato partu conſuetos iterum ſubire poteſt labores; alteram per multos dies lecto affixam eſſe oportet. Si in cauſas inquiramus, conſtitutio earum naturalis culpam ſuſcipiet. Iis enim, quibus fibræ muſculorum robuſtiores, & elatere alacriori inſtructæ ſunt, citius omnino firmitas pedum redit, præ aliis, quæ temperamento phlegmatico, fibris, & ſpiritibus ſegnioribus gaudent. Si itaque tales in naturale parturientium torcular deferantur, facillime accidere poterit, ut fibræ ſphincteris, propter aquoſitatem ſuam, extenſionem facile ſubeuntes, corrugationem vero reſpuentes, ſuperius malum incurrant. Plerumque vero ſi incontinentia urinæ partum facilem excipit, culpa in obſtetrices redundat, cujus deductio §o. XI. reſervata eſt.

§. X.

An partus facilis incontinentiam urinæ producere poſſit, in lite eſſe videbatur; quod vero difficilis fæcunda illius mater exiſtat, nemo fortaſſe in dubium vocabit. Cauſæ, quæ partum difficilem reddere aptæ natæ ſunt, & ad noſtrum affectum tanquam remotiores ſe habent, vulgo ad tria genera referuntur, ſc. matrem parturientem, fetum excludendum, & obſtetricem ancillantem; ex quibus, quæ ad noſtrum ſcopum adſpirant, delibabimus. Mater in culpa eſt, ratione vel corporis, vel animi : corpus arguimus, ſi orificium uteri nimis anguſtum, aut ad extendendum ineptum eſt, aut vagina nimis arcta, qualem ſæpe habent primiparæ, congreſſum mariti non ſæpius jam expertæ. Tale etiam eſt in carnoſis & obeſis, quarum omnes viæ vel nimia pinguedine, vel muſculis craſſioribus obſeſſæ ſunt. Deinde etiam anguſtum eſt orificium, neque extendi ſe facile patitur fæminarum ſiccarum, talium vel ratione temperiei naturalis, vel ratione ætatis : quorſum ſpectat temperamentum melancholicum, cui præprimis obnoxiæ obſervantur in agris degentes, laboribus gravibus humidum im-

pendentes. Annosiores paulo siccitate semper majori obsidentur, prout in toto corpore, ita & in utero; imo cervix uteri in his dura admodum & quasi cartilaginea nonnunquam existit, autore *Galeno de dissect. uteri c.* 3. Dum itaque tales pariunt, fortiori omnino opus habent nisu, unde fibræ partium domesticarum, & aliarum vicinarum, necessario simul mirum quantum extenduntur, ut elateres salvos servare periculo plenum sit. Animus puerperæ accusatur, si affectibus spiritus fixiores reddentibus inhæreat, aut cogitationibus aliunde circumvagetur: hoc enim modo fetum in irregularem situm conjicere potest, ut deinde ingenti labore & distensione uteri aut reponendus, aut extrahendus quandoque veniat. Fetus vero peccat, quando natura vel nimis magnus, vel præter naturali appareat situ: quam in rem *Cl. Ettmull. op. P. II. p. m.* 1043. disertis verbis scribit: fit interdum in laborioso partu, ut fetus grandior, nimis distendendo vaginam uterinam, adeo distendat collum vesicæ urinariæ, vaginæ uterinæ insertum, ut puerperæ continere nequeant urinam.

§. XI.

Obstetrices, dum procurant partus difficultatem, incontinentiæ urinæ, tanquam causæ remotæ, autores fiunt; imo illas ut causam proximam interdum accusandas esse edocti sumus. Quis enim ignorat, quod sæpe rusticæ non minus, quam aliæ simplicissimæ mentis fæminæ, ad hoc ingens & maximi momenti munus admitti soleant, quæ nec structuræ anatomicæ partium genitalium, nec ordinis, quem natura in hoc negotio servare solet, gnaræ, meliora quidem nescientes, damna inferunt? Neque latere puto, quanto gaudio vetulæ hæ haustulum aquæ vitæ a patre, cujus filiolum plumis ac pannis involvunt, oblatum amplectantur! Accedant tales, quod sæpissime fit, insperatæ ad feminam parturientem, sciant etiam & teneant omnia, quæ ad hunc actum requiruntur, præ temulentia tamen, quo se vertant, sæpe nescient. Itaque dum se omnia adhuc exoptate habent, situm infantis inquisituræ, *wenn sie wollen fühlen, wie das Kind stehet*, improvidos digitos non orificio uteri interno, ut decebat, sed urethræ ostio, quod instante partus tempore, ob orificium uteri à fetus mole protrusum, retro paulo cedit, inferunt, atque sic sphincterem vesicæ, ad quem usque, cum fetus non statim occurrat, penetrant, nimis distendendo laxant, aut tonum ejus plane perdunt, ut perpetuum postea urinæ elapsum concedat: observantibus id clarissimo Slevogtio nostro & B. Ettmüllero locis citatis: aut etiam fæminam statim ad labores contra naturæ nutum impellunt, vacillantibus genibus fultæ, operationem tremulis manibus aggrediuntur, & faciunt, ut puerperæ, viribus frustra labefactatis, justum naturæ ausum sufferre & adjuvare non possint: imo quandoque mortuum fetum aptis ineptisque instrumentis extrahere molientes, sphincterique vesicæ intrusis, tonum hujus destruunt, ut non possit non deinde

deinde talis macula excitari, quale admodum notabile exemplum habet idem *Exc. Slevogtius* in *Disput.* laud.: *de Incont. Urinæ* §. 39. de obstetrice, quæ unco ferreo, a lampade olearia abrepto, talia præstitit.

§. XII.

Hæc itaque si accidant, ut sc. mater non, ut decebat, se gerat; infans conditiones vitiosas obtineat; aut etiam obstetrix, sui quod est officii, non rite peragat, fetus exclusio omnino difficilis redditur. Cogitet nunc quis: angustia orificii interni matricis, quæ alias calamum scriptorium vix admittit, & vagina etiam, non raro admodum arcta, debent adeo expandi, ut licet naturalis adsit status, obstetricis digiti, & caput, totumque infantis corpus, imo & hoc interdum duplicatum, possit penetrare. Tacemus statum præter naturalem, ubi vel ob situm plane extraordinarium, vel infantem demortuum, multa, eaque laboriosissima, sive manibus, sive instrumentis, operatio requiritur. Hinc nescio, an contradicendum sit experientissimo *Hildano*, qui in laboriosiori partu, non ossa pubis solum, sed etiam ilii, ab osse sacro notabiliter quandoque disjungi asserit, *Cent. VI. obs. chir.* 39. *p.* 547. & plerumque post talem partum stillicidium urinæ, imbecillitatem lumborum, & claudicationem observari fidem facit.

§. XIII.

Hæc res si ita sit, potentia partus, quam habet in incontinentia urinæ producenda, nemini obscura esse potest. Notum quippe fecimus §. 4. connexionem & vicinitatem intimam vesicæ & uteri, hujusque in specie vaginæ, vi cujus urethra fibras sphincteris vesicæ per partem ejus exteriorem continuas & conspicuas, totamque longitudinem cingentes adhuc latiori ductu ad vaginæ latera & anum infigebat, vid. *Graaf. de Mulier. Organ. genit. c.* 6. Orificium vesicæ sphinctere circumdatum, tempore potissimum partus, orificio uteri interno accurate fere superponebatur, & urethra non minus, quam ipse sphincter, commissuræ ossium pubis, ceteraque vicinarum partium complicatio ossibus obviis affigebantur: insuper urethra fæminarum facilioris expansionis pronunciabatur. Jam concipiamus nobis actum partus non adeo bene procedentis. Integer obstetricis pugnus in utero degit, caput, pedes, nates, aut quicquid sit, apprehendens integram molem in macrocosmum derivare studet; parturiens retento spiritu fetum expellere nititur. Atque sic quidem protruditur orificium uteri, vesicæ autem collum, cum fibræ, quibus isti adnatum est, in latitudinem distrahantur, retrocedit, & orificio uteri imminet: quali quæso nominatæ partes, ut cedere possint, opus habent distensione? Adeoque dum orificium & vagina uteri distenduntur, urethra simul & sphincter vesicæ, qui cum istis intime concrevit, periculum subit. Et, si demum distensioni huic

uteri, & accumbentium partium mire complicatarum, etiam disjunctio ossium accedat, vesica imprimis læsionem evitare non potest; nam fibræ sphincteris vesicæ, & cum his continuæ urethræ, istis commissuris agglutinatæ, simul distrahuntur, & cum hoc modo ab utroque latere impugnentur, istarum tonus adeo perditur, ut ad contractionem ulterius præstandam omnino impotentes reddantur. Enormem ejusmodi distensionem sæpe contingere confirmant fæminæ, superato difficiliori partu, nullius membri, præsertim pedum, potentes, dum educunt: *Es sey ihnen, als wäre in ihren Leibe keine Ader mehr*, certissimo labefactatorum tendinum, partiumque musculosarum femoribus robur fænerantium, indicio.

§. XIV.

Quod enormis hæc distensio ejusmodi dilatationem verum præstare possit, declarat etiam procidentia uteri. Non vero explicabor inpræsentiarum verborum liti, qua disputatur, quænam uteri pars, an orificium uteri internum, an vagina s. collum procidat? utrum sit, frequentissimum tamen est, in multis feminis post laboriosiorem, aut minus apte gubernatum partus actum, talem procidentiam observari: imo honesta quædam femina, in hoc officiorum genere sæpius adhibita, me fecit certissimum, inter decem mulieres rusticanas vix unam ab hoc malo immunem reperiri, quamvis nulli Medicorum revelent. Quæ quæso alia causa, quam si hæ partes, nimis quam par erat, extendantur & urgeantur, fibræ ligamentorum aut vaginæ lædantur, ut deinde aut orificium uteri internum ipsum, aut saltem rugæ vaginæ longius promineant? Nec minimam insuper asserto nostro fæneratur lucem paralytica quasi imbecillitas ani, post partum difficilem observata, qua feces hujus, æque ac urina vesicæ, præter naturæ nutum profluunt, a laxatione & distensione nervorum non minus, quam fibrarum sphincteris, quas cum vagina uteri communicat. vid. *Rod. a Castr. Lus. Lib. IV. c. 1.*

§. XV.

Quæ ex his causis ad nostram ægram quadrent, nunc videbimus. Constat autem ex historia satis luculenter, quod sit partus difficilis. De violentia aliqua externa digito, vel alio instrumento proxime sphincteri inflicta, hic cogitare non possumus, quia hoc ipsum raro; & non nisi a stupidissima obstetrice, planeque omni tactus sensu orbata, fieri potest; deinde; quia manifestior causa subest, sc. partus difficilis trium dierum, ubi apertum os uteri ab urethræ osculo facile potuit distingui. Alia res esset, si partus facilis antecessisset, & tamen incontinentia urinæ eundem esset secuta. Potius ita processum esse credo: Dum nimirum os uteri & vagina, ab instante fetu, qui deficientibus legitimis partus doloribus penitus excludi non potuit, semper aperta servata & hinc distensa fuere: fieri non potuit, quin fibræ sphincteris vesicæ

vesicæ & urethræ, proximè accumbentes, simul compaterentur. Postquam tandem procul dubio fœtus maximo conatu protrahendus fuit, factum est, ut per distensionem hanc multiplicatam quædam fibræ sphincteris vesicæ dilaceratæ, atque vires earum in resistendo factæ sint minores. Neque impedimur, si quis hanc distensionem ex causis relegare, & ab orificio uteri & vagina, in partu enormiter distentis, & nihilominus ad arctitudinem naturalem redeuntibus, ad vesicam argumentari velit, cum illas partes æque ac vesicam, post partum, per procidentiam uteri, aut vaginæ, lædi observemus, quæ læsio nihil aliud est, quam relaxatio, vel disruptio ligamentorum uteri, aut sphincteris vaginæ; & præterea hæ partes a sapientissimoConditore præcise ad hoc tam artificiosissime sint fabricatæ, ut se admodum notabiliter expandi patiantur; ob vim tamen elasticam singularem prompte etiam sese iterum constringant, & ad pristinum situm redeant; qualis vero textura specifica sphincteri vesicæ, ob defectum finis naturalis, a benignissima alias natura denegata est.

§. XVI.

Secundus in casu nostro affectus considerandus est, excretio nempe fecum alvinarum per genitalia. Non raro in partu difficili ruptura perinæi contingit, ut loca, in quibus Venus sedilia voluptatis posuit, & per quæ tœdiosæ corporis quisquiliæ provolvuntur, eodem circumscribantur limbo, quod post *Albert. Magn. in Secret. Mul.* dudum confirmavit *Mercurial. de morbis mulierum.* Prostat etiam inter alia exemplum in *Disp. de Peste Hamb.* §. 38. sub *Magnifici Crausii, Academiæ nostræ Senioris venerandi,* præsidio ventilata. Neque amplius miramur, si ruptura parietis intergerini inter vaginam & intestinum rectum, partum sequatur, ut genitalia fecibus alvinis quoque conspurcentur, qualem casum habet *Excell. Slevogtius in Disp. de Collatione partus nat. cum præt. nat.* §. 45. observationibus elegantioribus refertissima, & *Bartholin. Cent. II. histor.* 63. Nostra ægra simili malo est affecta; molestum vero hoc excretorum symptoma in partu non fuit excitatum, sed illegitimum instrumenti usum, quo incontinentiam urinæ, partus memoriam, curaverat, excepit, id quod sequenti paragrapho demonstrabitur.

§. XVII.

Scilicet, incontinentia urinæ, excitata in partu præcedente, quemadmodum molestissimum erat malum, ita misericordem vicinarum muliercularum numerum ad curam suscipiendam adegerat. Inventum quoque erat instrumentum satis aptum, sed ideo diutius non profuit, quia Medicus illud adhibere non jusserat, ut verbis Medici cujusdam apud *Camerarium in Hor. Succis.* utar. Hoc volo, legitimum hæc instrumenta adhibendi modum ignorarunt. Ideoque globulus, propter perpetuam in ambulando & laborando concussionem, ad pubis ossa & vulvam descendit, sicque ab officio, quod

in

in ſphinctere veſicæ comprimendo conſiſtebat, recedens, urinæque præterlabenti expoſitus, materia quadam tartarea circumdatus eſt. Gignendis enim lapidibus hoc loco, in quo conditur globulus, vix alius eſt aptior, quod in ægra noſtra fit manifeſtiſſimum. Nam menſes ex utero pullulantes quicquid alluunt, viſcoſitate ſua inveſtiunt: unctuoſa hujus loci tranſpiratio excrementa ſua ſulphureomucaginoſa corpori objecto apponit, & urina particulas ſalino-terreas, quæ a viſcoſis, jam præſentibus, implicantur, ſubminiſtrat, ut non poſſit non ingens tartari proventus inde excitari. Appoſitus hoc modo tartarus, qui, cum globulus filo caruit, abſtergi non potuit, vellicationibus dolorificis patientem movit, ut, an globulus retrudi poſſet, faceret periculum; quo autem auſu nihil effectum eſt, quam ut ablata quadam materiæ tartareæ particula, inæqualitas ipſi induceretur. Prominentia hæc, ad inteſtinum rectum proſpiciens, interſtitium inter hoc & vaginam, continua attritione, fibram poſt fibram conterendo, perterebravit, & tertium affectum, rupturam ſc. hujus interſtitii, quippe morbum ſolitæ unitatis, produxit. Globus, aperturam hanc prompto pede ſecutus, cavitatem inteſtini implevit, & tanquam res toto genere præter naturam, eandem obſtruxit, (en tibi morbum malæ conformationis) curſumque ſecum impediendo, in cauſa fuit, ut iſtæ per hoc factum foramen, quippe proximiorem patentioremque viam, ad pudenda muliebria tenderint.

§. XVIII.

Signis in inveſtigatione affectuum opus non fuit. Ægra enim labem ſuam aptiſſimis deſcripſerat voculis: imo cum globulus, aſpero ejuſmodi thorace indutus, enormes crearet dolores, mox oculoſque manuſque admiſit. Ideoque facilis erat diagnoſis ſæpius adductorum affectuum. Ex anamneſticis vero ſignis præteritus ſe offert partus, inprimis reſpiciendo ad incontinentiam urinæ. Fluit quidem non raro veſicæ mador per tres imo plures poſt partum dies, & puerperis moleſtiam creat; exſiccatur tamen ſæpe, ſuaque ſponte deſinit. Quando vero difficilior paulo partus fuit, dolores & ſpaſmi coxendicis lumborumque non remittunt, inſuper tædioſa hæc aquarum microcoſmi undulatio longius protrahitur, læſum graviter ſphincterem, malum ad portas, & ad remedia, quæ ſanitatem amant, accedendum eſſe ſciant. Non equidem ignoramus, inveteratiſſimum vulgi cras omnibus morbis inexpungendas ſæpe præbere radices, ut deinde difficillimi, imo impoſſibiles fiant ſuperatu; ſed luant ejuſmodi farinæ homines corpore culpam, & patiantur, quod ipſis triſtiſſimum prædicamus eventum.

§. XIX.

Prognoſis ægram noſtram tutam omnino a morte pronunciare jubebat. Nam, quod incontinentiam urinæ attinet, ſphincter veſicæ tantis actionibus

bus non præeſt, ut eo læſo vita periclitetur: auream potius patientiæ herbam ipſi commendavimus. Longiſſimus enim eſt morbus, & conſentientibus omnibus, curatu difficillimus, imo a pleriſque plane inſanabilis proclamatur. Ut ut autem hæc omnia magnæ fidei autoribus largiamur, abſit tamen, ut feminas, operam noſtram & curam efflagitantes, abſque ſolatio triſtes dimittamus. Nihil enim eſt inquit *Plinius L. VIII. Ep.* 4. *quod non arte curaque, ſi non poteſt vinci, mitigetur, & Medici palliant cui medere non poſſunt.* Sæpe decipi illum, qui medicamentis roborantibus internis, epithematibus, unguentis, balneis & ſuffumigiis rem omnem concredere vellet, negare non licet; interim etiam ſi hæc non proficerent, incurabile tamen habere non poſſumus malum, quod relicto adhuc quodam remedio, licet palliante, poteſt mitigari. Hoc quanquam ut malum minus ferendum ſit, fluxum in momento ſiſtit; imo patientibus in tempore venientibus, curam, plus quam palliativam, plenariamque ſanitatem promittit. Obſtructionem inteſtini recti, remoto obſtaculo, apertum iri facile erat perſuaſu; rupturæ vero laudatæ conſolidatio in ambiguo verſari nobis videbatur, cum non ſimplex quædam fiſſura, ſed plenaria contritio & abſumtio fibrarum eſſet facta, & præterea locus affectus omnem emplaſtrorum, carnis generationi inſervientium, applicationem renueret. An genitalia a ſcybalorum deviis tuta futura ſint, initio non æque certi eramus, quod tamen ablata remora, & in legitimum locum iterum rejecto globulo, ſicuti ſperabamus, ita & factum eſſe audivimus.

§. XX.

Evolutis nunc, quæ ad naturam noſtri caſus fecerunt, ad curationem facientia rimanda ſequuntur. Cum turpius ejiciatur, quam non admittatur hoſtis, ideo Medico in partu maxima eſt adhibenda cautio, ne miſeris gravia hæc mala ſuperveniant. Ita incontinentiæ urinæ curatio præſervatoria ſub ſe comprehendit cauſas omnes remotiores ſuperius allatas, quæ partum difficilem reddebant, corrigendas. Quod itaque attinet orificium uteri internum, a quacunque cauſa nimis anguſtum relictum, aptabitur idem ad faciliorem in partu extenſionem, ſeminibus, radicibus & herbis emollientibus, vel ſub cataplaſmatum, fotuum, balneorum, oleorum & unguentorum forma, paucis ante partum hebdomadis, ſedulo adhibitis. Neque abs re erit, ſi exantlato ſtatim partus labore laxationem aliqualem contigiſſe animadvertamus, puerperam natibus elevatis decumbere, & inſtrumentum inferius commendandum ipſi applicare, ut fibræ per id compreſſæ corrugentur iterum, reuniantur, & occaſionem tonum ſuum reſumendi inveniant.

§. XXI.

Optanda potius eſt, quam expectanda, conditionum fetus propriarum emendatio; eoque minus, ſi plane vita ſit privatus. Comprimere enim ca-

put, imminuere magnitudinem totius, superstite fetu, nullo modo potest excusari, nisi aliquando præsentia omnium signorum, quæ alias de vita fetus extincta haberi possunt, & adstantes omnes, atque Medicum ipsum fefellerit, ipseque hoc pacto plane inscius fetum vivum, loco mortui, instrumentis fuerit aggressus. Si forcipibus & uncis extrahendus veniat, aut membra abscindenda sint, in propinquo periculum vesicæ versatur, nisi summa cautione manus ferrumque dirigantur, ut ita tota res in providam obstetricantis manum cadat. Utinam igitur omnes omnino munus hoc obstetricandi in se suscipientes, sive Medici sint, sive Chirurgi, sive denique feminæ, aut docere artificium, aut ipsis persuadere possimus exemplum *Henrici a Deventer*, qui in libro suo de hac arte conscripto, cujus rubrum: *Neues Hebammen - Licht* p. m. 471. fidem facere vult certissimam, se a XII. annis, (nam anteriores ipsi ad ignorantiam pertinent) quamvis nullum medicamentum pellens, nullumque instrumentum, ad dividendum, aut extrahendum fetum, adhibuerit, nulli adstitisse feminæ, cui non ex voto pariendi labor processerit, aut quæ labem quandam incontinentiæ urinæ, aut procidentiæ ani, seu uteri, reportarit.

§. XXII.

Sin vero malum jam præsto sit, omnis curationis nostræ cardo in restituendo sphincteris vesicæ tono vertitur. Tonus autem hic vel labefactatus est tantum, vel plane deperditus & abolitus, prout nempe pauciores vel plures laceratæ sunt fibræ. Prius si adsit, ita dirigenda est cura, ut fibræ pauciores ruptæ cum aliis adhuc integris concrescant, hæque roborentur, subsideant, & concreditum ipsis liquorem fidelius custodiant. Ad hoc obtinendum multa a variis autoribus præscribuntur medicamenta. Interne conveniunt omnia nervina, adstringentia & roborantia, quæ in principio mali fortasse non absque effectu erunt. Pudenda suilla, apud *Langium*, non ultimam habent laudem. *Rodericus a Castr. Lusit*: *si educto infante, urina, aut alvi fex involuntarie fluant, curare jubet ut paralysin earundem partium.* Externe ungentorum formam hinc inde commendatam invenimus. Ita *Chr. Jo. Langius* axungiam ursæ, cum raparum pallarum decocto, reliquis fere omnibus in cassum adhibitis: profuisse meminit. Prostat etiam ungu. ad incont. ur. Rolf. *Sennertus in Prax. de Morb. Puerperar.* simile præscribit. Quod vero expectatus ab unguentis semper possit promitti effectus, non facile persuadeor: nam pinguia & oleosa, corpus ipsorum constituentia, plerumque vi laxativa & emolliente prædita sunt. Licet enim herbæ adstringentes ipsis aliquid virium communicent, tantæ tamen vix erunt, quæ fibras constringere possint, nisi levissima laxatio contigerit. Rectius igitur *Waldschm. in Cas. in Tim.* omnibus remediis balnea, naturalia & artificialia, præferenda esse judicat. Per naturalia intelligit thermas, sine quibus hanc incontinentiam curari non posse putat, *Prax Cas. LVI.* Artificialia conficiuntur ex cephalicis,

cis, nervinis, roborantibus & adstring. quibus addere jubet laudatus Autor exsiccantia mineralia, calcem vivam & sulphur. Cavendum vero est, ne statim post partum balnea hæc applicemus, sed expactare per unam alteramque hebdomadam prudentiæ est, ne necessaria lochiorum excretio impediatur.

§. XXIII.

Atque hæc quidem remedia robur debilitato sphincteri interdum restituunt, quæ, quando plane est dilaceratus, plerumque illuduntur; consolidationi tamen aliquid operæ dandum est, antequam desperemus. Hinc unguenta superius memorata gratioris hic futura sunt efficaciæ, quæ remixta cum ungu. citr. rosat. diapomph. bals. Peruv. de Copaib. gum. Elemi &c. fibras demulcent, & laceratas cum aliis concrescere faciunt, ut fortasse felicior roborantium, post hæc adhibitorum, possit expectari effectus. Cum vero hæc restitutionem elateris perditi plerumque fallerent, confugiebant Practici olim ad specifica amuleta, quale eximia admiratione exornat *Heur. ab Heer. obs. oppido rar XIV. p. m.* 194. Est hoc pulvis bufonis, in nova olla combusti, & e collo, sacculo inclusus, pendens. Duplici experientia Boylei probatum laudat *B. Ettmullerus Colleg. in Schroed.* & Heerio inpingit, quasi dixerit, pulverem illum gaudere virtute quadam anodyna, quod quidem ego in editione mea invenire non potui. Pulvis exsuccus est, omnique qualitate exhalabili, qua alias amuleta etiam gaudere debent, orbatus, ut concipere non possim, quam ob qualitatem adscriptos effectus possit præstare: verum enim manet Curtianum illud: durabile non est, cui non subest ratio. Neque experientia meliora sperare sinit: Nam experimentum illud *Oculatissimo Nostro Wedelio* minus profuisse visum est, prout confitetur *Prax. Clin. Ex ad Tim. Lib.* 4. *Cas.* 32. *Chr. Jo. Langius* itidem infelicem expertus est successum. An felicior effectus â cinere erinaceorum, murium domesticorum, gutturis galli, & ceterorum, quæ pro amuletis commendari solent, expectari possit, nemini autor ero.

§. XXIV.

Roborari & integritati suæ si sphincter restitui nequeat, de fluxu saltem inhibendo cogitandum est, ne urina, particulis suis acribus & rodentibus, delicatiora Veneris ventilabra dolore & intertrigine afficiat. Quomodo hoc præstari possit, id plerique Practicorum ad nostra usque tempora aut plane tacuerunt, aut remedia minus efficacia commendavere. *Th. Barthol. Cent. II. Hist.* 63. ægræ suæ urinam non cogitanti stillare patitur: alii, ne absque solatio ægras dimittant, amuleta incertissimi successus appendere jubent. Et remedia, quæ ex chirurgia desumta hinc inde commendata inveni, ita comparata sunt, ut persuasissimus sim, feminas malle morbum, quam instrumenta talia ferre, cum non ad inhibendum, sed saltem ad excipiendum

fluxum ſint accommodata. Ita laudatus *Bartholinus Cent. IV. hiſt.* 2. alligavit pudendis puerperæ cujusdam marſupium : hoc, tam diu in plumis detineri poſſunt, probabunt, quam primum vero lectum relinquent, & hoc rejicient. Par ratio videtur ſpongiæ labiis cunni applicatæ, quæ præter expreſſionem crebriorem, quam expoſtulat, etiam hoc habet incommodi, ut per colliſionem femorum compreſſa, ſimul & ſemel abſorptum lotium profundat, & faciat, ut circumjectis veſtibus inundatis patientes labem ſuam proſtituant. An inſtrumentum a *Nuckio Experim. XL.* commendatum ita aptari, & oſtium ejus ita dirigi poſſit, ut profluentes urinæ guttulas excipiat, ſedentibusque ægris officium faciat, affirmare non poſſum : alia res eſſet, ſi ægræ perpetuo culcitris incumbere poſſent : cui etiam ſimilem apparatum deſcribit *Hild. Lib. de Lithotom. C. XXI. p.* 739. Et quanta cum moleſtia ægra machinam Henrici ab Heer tulerit, qui ſiphoni argenteo, urethræ immiſſo, lagenam appendit, inter alia exinde colligi fas eſt, quod conſilium aliud ex Cingaro efflagitaverit.

§. XXV.

Chriſtianus Joh. Langius unicus eſt quem novi, qui inſtrumenti cujusdam, ad comprimendum ſphincterem, & inhibendam urinam apti, meminit *Op. P. II. p.* 259. dicens : commendatur globulus cereus, ut comprimatur ſphincter. *Prudentiſſimus* vero *noſter Slevogtius*, qui, uti in omni morborum genere, ita imprimis in maculis feminarum delendis, illuſtrem ſe reddidit, *in diſp. de incont. urinæ* omnia inſtrumenta, adverſus uteri procidentiam uſitata, id præſtare conſulto aſſerit. Horum igitur cenſum ſubeunt annuli & globuli : illos depingit *Deventer* l. c. p. 232. ex ſubere, ligno, auro, vel argento, rotunda vel ovali figura conficiendos ; hi a *Paræo Op. Chirurg. L. XXIII. cap.* 41. ſub peſſorum ovatorum nomine eleganti pictura exhibentur. *Hildanus Cent. IV. obſ. Chir.* 61. præter ovales & commendat rotundos, ex ſubere fabricatos.

§. XXVI.

Quod uteri orificium, laxatis, quibus firmatur ligamentis, profundius, quam par eſt, in vaginam deſcendat, & oculis conſpici poteſt. Repoſitionem itaque intendentes oſculum longius exporrectum, medicamentis emollientibus fotum, providis, blandientibusque digitis retrudunt : & cum conſueta emplaſtra, & alia roborantia, non raro expectationem fallere ſoleant, laudati globuli, aut annuli, obices ponuntur, qui amplitudini vaginæ reſpondentes, & ad cavitatem pelvis uſque appulſi, delabi uterum amplius non patiuntur. Nunc ſi vicinitatem uteri cum veſica conſideremus, facile erit judicatu, una hic fidelia plures dealbari poſſe parietes ; & licet procidentia non adſit, incontinentiam tamen urinæ iisdem poſſe reprimi. Nam globulus, ſpatium vaginæ exacte replens, ſimulque ſphincteri veſicæ, ab inferiori,

quo

attingit vaginam, loco, ſubjectus, eundem una cum urethra comprimit, quo compreſſo non poteſt non exitus urinæ præcludi.

§. XXVII.

Annulos laudatos in prolapſu uteri præſentiſſimam ferre opem allegati auctores non minus, quam diaria practicorum confirmant; ſi tamen quis illos pro incontinentia urinæ curanda adhibeat, haud felicem ſemper experietur ſucceſſum. Cum enim annulorum craſſities non æque magna eſſe ſoleat, nec ordinarie, in circumferentia planities quædam adſit, ideo facile fieri poteſt, ut anguſta annuli craſſities minus accurate iſtum vaginæ uteri locum attingat, qui ſphincteri veſicæ ſuccumbit, adeoque nec cohibeat invitum urinæ profluvium. Contingit hoc fatum etiam ægræ noſtræ, dum ſc. D. D. Præſes annulo ejuſmodi ligneo, cera obducto, labem hanc in eadem corrigere ſuſtinuit. Ideoque tutius incontinentiam urinæ ſiſtendam globulis, quam annulis committimus.

§. XXVIII.

Globulorum præſtantia commoti, eorum genuinum uſum curatius nunc inveſtigabimus. Materia eorum à diverſis diverſa præſcribitur. Langius commendat ceram, alii ſuadent aureos, argenteoſve; alii ex ligno vulgari, aut ſubere tornatos; alii ex ſtupa, filis cannabinis, aut linteo convolutos. Nihil autem intereſt, quibus ſiſtatur fluxus, modo fine noſtro potiamur. Ex laminis aureis, aut argenteis, aut etiam ferreis, ſed auro tinctis, conſtantes, commendat mundities non minus, quam levitas, inter cudendum vero ſegmenta ſedulo ſunt cavenda. Cerei nimis graves ſunt. E ſubere confecti, leves quidem, ſed fragiles admodum obſervantur, ut omni jure vulgare, idque paulo ſolidius, præferamus lignum: tornatores enim illud tam apte lævigare, & excavare ſciunt, ut notabilis molis globulus vix unciam unam pondere æquet. E ſtupa, & alia materia ſpongioſa convoluti huic præ aliis periculo expoſiti videntur, quod poſt notabiliorem gravitatem facile intumeſcant, & feminis moleſtiam creent, id quod exemplum noſtræ ægræ nos docuit. Ineptæ quædam obſtetrices eo delapſæ ſunt, ut ejuſmodi globulos e ſtramine compingant, eoſque cera obductos applicent; ſiquidem hic loci pellionis cujusdam uxor eximium ejuſmodi productum, ab obſtetrice Dornburgenſi acceptum, gerit. Miſerrima hæc femina, dieque nocteque, quoties vel levius corporis motum intendit, miris doloribus exercetur, cum contrita cera calami ſtraminei promineant, & vicinas partes pungant: Imo maritus conqueritur, quod venerem licitam, propter obverſantes aculeos, non aliter, quam canis Nilum, poſſit deguſtare.

§. XXIX.

Ne globuli noſtri lignei, aut alius farinæ, ob aſperitatem ſuam partes, quibus inſident, lædant, aut liquor, illos ingrediendo, magnitudinem gravitatemque augeat, glabram ipſis veſtem induere ſolemus. Conſtituit hanc cera, vel ſimplex alba, firmior; vel aliud ceratum compoſitum, quale communicat *Hildanus Cent. IV. Obſ. Chir.* 61. ſequentis compoſitionis:

℞. Ceræ novæ ℥iij.
Colophon.
Gum. Elem. a. ℥j.
Thereb. ℥ß.
Pulv. roſ. odoriſ.
myrtill. balauſt.
Rad. conſolid. maj. a. ʒj.
Maſtich. olib. a. ℥ß.
M. f. c. ſ. q. ol. roſ ceratum.

Liquato ſuper igne huic cerato globulus ſubinde immergitur, ut cera omni adhæreat parti; frigefactus deinde, remotis eminentiis, a cerato relictis, ſpatula calente complanari & lævigari debet.

§. XXX.

Formam quod attinet, commendabunt ſe rotundi non minus, quam pyriformes & ovales, modo amplitudini vaginæ accommodati, nec majores, qui aut non admittuntur, aut vi appulſi, ægre feruntur; neque minores ſint, qui dum parietes vaginæ ſua ſuperficie non attingunt, ſphincterem comprimere non poſſunt, adeoque nihil proficiunt. Hoc ſaltem obſervetur ut extremitati, quæ cunnum reſpicere debet, hamulus ferreus inſeratur, ex quo filum cannabinum, cera obductum, propendeat, mediante quo globulus latens interdum protrahi, & appoſita amurca repurgari poteſt.

§. XXXI.

Modus applicandi præter cautas & providas operantis manus nihil ferè requirit, eoque magis a Medico ſuadendus eſt, cum feminæ chirurgum non admittere, ſed ſibi invicem plerumque talia officia præſtare ſoleant. Adducitur & propellitur ejuſmodi globulus per vaginam uſque ad orificium uteri internum, ubi offendit ſpincterem comprimendum. Locus, cui annulus injectus eſt, foras proſpiciat, ut felicius procedat, ſi globulum velimus provocare.

§. XXXII.

§. XXXII.

Minus vero ſufficit globulos apte applicare, ſed debitum quoque in eorum geſtatione obſervandum regimen nunc recenſendum eſt. Inficias quidem ire non poſſumus aliquas ab iſtis creari moleſtias; interim ex duobus malis minus eſt eligendum: & ſi modo jam dicenda rite obſerventur, non magna ſequi poſſunt incommoda. Igitur ante omnia globulus ſingulis circiter menſtruis ſpatiis, vel longioribus quoque intervallis protrahendus eſt, & materia adnata abſtergenda: incruſtatus enim globulus, quod facile contingit, ſicuti demonſtravimus, magna affert detrimenta, id quod noſtra ægra teſtari poteſt. Ceterum neque greſſui ſcrupulo ſunt, neque laboribus conſuetis ullam injiciunt remoram. Si premat urina, depreſſo leviter globulo, vel dilatatis ſaltem femoribus, ubi ſponte cedit, illam proruere ſinant.

§. XXXIII.

An veneream pugnam ingredientes globulos deponere debeant, diverſæ apud autores inveniuntur ſententiæ. *Celeberrimus Slevogtius* aurigæ uxorem, cujus mentionem ſequente §. faciemus, ſine impedimento maritum ſuum admiſiſſe perhibet. Noſtram ægram nullis perſuaſionibus adducere potuimus, ut confiteretur, an viro ſatisfacere potuerit nec ne? omnibus ſenſibus indignabatur venire in ora vulgi, uſque tandem obſtetricem adhibuimus, cui revelavit, vix bis in anno cum viro concubuiſſe; jam vero ſenium cupidinem penitus fugaſſe. At tamen, ſi quid ſentiam, effari deberem, credibile mihi videtur rude ruſticorum genus ab oeſtro venereo adeo confundi, ut vix ac ne vix quidem ſenſu percipiat, in quod impingat; aliter ita & mecum judicat pellio §o. 28. adductus. Ideoque ſuaderem, ut, quæ ſecundum velint celebrare coitum, deponant globulum, ut profundius immiſſo membro virili titillatio delicatior, certiorque ſpes procreandæ ſobolis prodeat; quemadmodum etiam ſuadet *Scult. in auct. arm. p. 9.* & de ſua ægra refert *Hild. l. c.* Victus ratione proficuum eſt, quantum poſſibile, uſum nervinorum & roborantium; nimii vero potus, & aliorum, nervos laxos reddentium, abſtinentiam commendare, ne, ſi fortaſſe plenaria ſanitas poſſit obtineri, impedimento ſimus.

§. XXXIV.

Experientia quemadmodum medicinæ fundamenta poſuit; ita & noſtros globulos in urinæ incontinentia utiles eſſe docuit. Hæc autem aſſerentes neutiquam negamus globulos ejuſmodi diu fuiſſe cognitos, multorum enim autorum ſcripta nos refutarent; ſed tantum hoc affirmamus: veteres modum incontinentiam urinæ globulis talibus ſiſtendi ignoraſſe. Cum autem experientia demum diſcamus, an remedium, ratione arteque excogitatum, dig-

num

num ſit imitatione, de noſtris illud globulis producendum eſt, ne vana ſcripſiſſe verba videamur; oramus vero honoratiſſimum lectorem, ut paucis contentus ſit exemplis, nam plura in ſcriptis publicis non invenimus, niſi practici quædam adhuc in ſinu diariorum foveant. *Langius*, an globulum ſuum cereum, quem commendat, adhibuerit, non expreſſit. *Excellentiſſimus Slevogtius* feminam incontinentia urinæ affectam ope maſſæ, e filis cannabinis, ad figuram panis biſcocti, compactæ, albaque cera obductæ, quam dum hæc ſcriberet, ultra viginti annos geſſit, eo uſque reſtituit, ut non ſolum ſicca inceſſerit, ſed & ſacris venereis ſine impedimento intereſſe potuerit, ſicut teſtatur laudatiſſimus vir in diſſertatione ſæpius jam laudata de incont. ur. §. 39. Noſtram tandem ægram in ſcenam producimus, quæ duplici jam vice, gallum Æſculapio immolavit.

§. XXXVI.

Neceſſarium incontinentiæ urinæ conſequens eſt intertrigo pudendorum, imo quam urina alluit caro, putris, & grandibus obſeſſa verrucis ſolet quandoque obſervari *vid. Heer. l. c.* Intertrigini medentur medicamenta exſiccantia, leniter abſtergentia, roborantia, & traumatica, ut pulveres e ceruſſ. pomphol. roſ. rubr. ungu. de litharg. diapomph. item decocta ex rad. alth. ebul. hb. ſanicul. millefol. hormin. matricar. fl. roſ. rubr. hyper. verbaſc. cum cereviſia ſecundaria parata, quibus loca intertriginoſa aliquoties de die eluenda ſunt. Hujus enim indolis decoctis D. Præſes aliquoties intertriginem a fluore albo ortam feliciter curavit. Putredini autem cathæreticis efficacioribus, cinere tabaci, ære uſto, alumine & vitriolo uſt. mercurio præcip. ungu. Ægypt. &c. contra eundum mihi videtur; quæ vero alius ſunt loci.

§. XXXVII.

Ceterorum affectuum curandi methodus exponenda reſtat. Obſtructio inteſtini recti, remoto globulo, ſtatim recluſa eſt, prout facile judicatur; de excretione ſaltem fecum alvinarum per genitalia nobis cogitandum eſt. Hæc, rupturam nominatam veluti ſymptoma ſecuta, non niſi illa conſolidata, ſiſti poterit. Quid autem conſilii, deligandus eſt locus applicationi emplaſtrorum ineptiſſimus? Neſcio, quid plus a nobis poſſit exigi, quam ut ſoli naturæ, decoctis & balſamis traumaticis adjutæ, omne negotium committamus, quæ & ſimile quid apud Bartholinum fideliter effecit. In noſtra ægra ſua ſponte ſuſpendebatur illa excretio per trium fere annorum decurſum, adeo, ut conſolidationem factam eſſe cogitaremus: cum vero integro nuper malo recrudeſcente, ſimul ſe iterum aſſociaret, cauſam hujus ſuſpenſionis & repetentis incongrui fecum effluxus, hanc fuiſſe concluſimus: ſcilicet, quamdiu inſtrumentum pyriforme, ſupra foramen

ramen iſtud, in vagina uteri, & inteſtino recto, convenienter hæſit, nec hujus canalem obſtruxit, feces alvinæ per hunc in viam rectam & patentem excretæ fuere; poſtquam vero laudatum inſtrumentum e loco ſuperiori deſcendit, & per deſcriptum hiatum in inteſtini recti cavum ceſſit, obſtruxit utique viam hanc publicam, quare neceſſario feces alvinæ, per inteſtinum rectum obſtructum nullum invenientes exitum, juxta inſtrumentum pyriforme per hiatum iſtum communem in vaginam uteri aſcendere, atque per iſtius orificium ejectæ fuere. Repoſito vero iterata vice inſtrumento, in hunc uſque diem immunis incedit ruſtica. Tantum eſt, quantum pro ingenii laxitate de hoc caſu monendum duxi, ſupereſt, ut annectatur.

Proceſſus Curationis D. D. Præſidis.

NAturalis bene vivendi cupiditas compulerat ægram, ut obſtetrici cuidam labem ſuam revelaret. Hæc ſtatim de remotione hujus globuli cogitans arripit obveniens cochlear, quo inverſo, & reflexo manubrio, contritionem & extractionem globuli tentat. Vires autem, obſtetricis non minus, quam inſtrumenti, extrahendæ aut comminuendæ huic moli pares non erant, ideo dolores aucti efficacius auxilium quærere jubebant, quem in finem mulierculæ hæ una cum marito D. D. Præſidem accedunt, ut opem ferat petentes. Hic audita morbi hiſtoria, ac perceptis irritis tentaminibus, loca affecta inveſtigabat, & mox globulo viſo, extractionem manu impoſſibilem fore autumabat: ideo ad inſtrumenta, quibus alias fetus mortuos extrahere ſolet, recurrens, forcipem extenſo roſtro, eoque ſerrato, inſtructam, apprehendit, qua mediante abraſis quibuſdam particulis, & contrita magna globuli parte, totam tandem molem, quam obſtetrix immiſſo in anum digito, elevabat, & ad extractionem aptabat, injecto ſimul unco, multo cum labore & moleſtia, ob ſumme tetrum fœtorem, educebat. Provide autem ipſi procedendum erat, ne perinæum, quod ab inſigni globuli mole maxime tenſum erat, rupturam pateretur. Cum ejecto globo, & laceſſitis partibus vicinis, tumor genitalium timendus eſſet, hiatuſque ex inteſtino recto in vaginam conſolidandus, a D. D. Præſide præſcribebantur ſequentes ſpecies, ſacculo incluſæ, in cereviſia coquendæ & genitalibus imponendæ:

℞. Rad. torment. ſymph. a. ℥ß.
HB. plantag. ſanic.
millefol. matricar. a. m. j.
Fl. chamom. ſam. hyper. a. m. ß.
Sem. carv. ℥ß. C. C. gr. m. d. in ch.
S. *Lind-und heilende* ſpecies *zum Säcklein.*

Decocto vero uteri vaginam, & inteſtinum rectum eluenda præcipiebat. Remoto ſic globulo ægra noſtra, omnium dolorum immemor, ſine impedimento ambulabat, & feces a natura deſtinatam viam repetebant; ſed urina largiter continuo fluebat, hinc huic remora erat injicienda. Confugiebat D. D. Præſes ad annulos ligneos, eoſque cera alba pulchre obductos, applicari curabat, ſed effectus non reſpondit voto. Poſt hæc tornare jubebat tria inſtrumenta pyriformia excavata, ex ligno acerno, diverſæ magnitudinis, eaque cera obducta, ac hamulo, & filo cannabino craſſiori inſtructa, obſtetrici concredebat, ut, quod amplitudini vaginæ reſponderet, applicaret. Minimum facile appulſum erat, ſed nihil effecit; medium autem mox expectationi ſatisfaciebat. Atque ſic ægra hilariſſima vivebat, poſtquam ipſi ſupra deſcriptam diætam commendaveramus, ſicque tres, & quod excurrit, annos incedebat. Immundities vero ruſtico generi innata quaſi, vel cura laborum aut potius culturæ corporis negligentia, ægræ non permiſerat, ut globulum nonnunquam protraheret, & adjectas abſtergeret ſordes. Hinc nuper tantum malum ſuperius recrudeſcebat, dolores urgebant iterum, & cum globulus noſter prioris veſtigia premeret, feces per vulvam, & urina involuntarie fluebant; ægra vero auxilium D. Præſidis non amplius efflagitavit, cum obſtetrix, quæ præcedenti operationi adſtiterat, rationem globulum provocandi, novos conficiendi, eoſque applicandi accurate ſatis didiciſſet; jam vero ægrotæ noſtræ nemo, niſi præcedentium conſcius, quandam adjudicabit labem.

LAUS DEO.

DISSER-

LXXXIX.

DISSERTATIO
MEDICO-CHIRURGICA,
DE
SARCOMATE E PUDENDO
MULIEBRI SECTIONE SUBLATO.

Quam Præside

ABRAH. VATERO M. P.

Tuebatur

JAC. DAN. BEHRENS

TORGAVIENSIS.

Wittembergæ menſe April. anno 1728.

Q. D. B. V.

UTerus femininus, uti tum ob ſtructuræ elegantiam, tum ob officii præſtantiam, ſiquidem officinam generationis ac formationis fetus conſtituit, merito inter præcipua ſexus ſequioris organa refertur: ita ſi myriades morborum ex ipſo oriundorum, ac miſerrimas feminas immaniter excruciantium conſideramus, non injurius in ipſum quis erit, ſi ſentinam corporis pernicioſiſſimam ac lernam innumerabilium malorum eumdem dixerit. Hunc equidem in paſſionibus ita dictis hyſtericis, modo aſcendere, modo deſcendere, nunc intra fauces irruere, nunc iterum in abdomen devolvi, aut per univerſum corpus diſcurrere & oberrare, cum mulierculis, ſenſu globi ex abdomine verſus fauces aſcendentis, deceptis, minime credendum eſt. Conſenſus enim cum omnibus viſceribus internis, ac cum toto corpore omnium iſtorum ſymptomatum atque innumerarum præterea ægritudinum hinc inde ſupervenientium cauſa eſt, adeo, ut, cenſente *Caſp. a Rejes in Camp. Elyſ. juc. Qu. XLVI.* nullus fere ſit morbus, qui a conſpurcatiſſimo uteri fonte, uti idem loquitur, dimanare non poſſit, idemque propterea minera malorum merito ſit appellandus. Dudum jam e foro medico profligata eſt fabula, qua veteres ſenſum, appetitum motumque animalem utero tribuerunt, ut idem odoriferis gratis, naribus applicatis, verſus fauces allici, a graveolentibus vero & fetidis repelli, in fugam verti, & ad priſtinum locum occupandum cogi poſſet. Sat abſone propterea a *Roderico a Caſtro de morbis mulierum L. II. Cap. XVI. p. 266.* ad uterum prolapſum repellendum commendatur, ut cauterium actuale ignitum manu oſtendat medicus aut obſtetrix, ac ſimulet partem ſe tangere velle, vel ſi mulier timidiuſcula ſit, vivi mures filo ligati cruribus repente ſubmittantur, ita enim naturam retrahi, & cum ea uterum, aut quamcumque aliam partem prolapſam. Quamvis vero uterus proprio niſu nullatenus ſe movere, aut e loco ſuo diſcedere queat, idem tamen a variis injuriis e ſede ſua turbari, ac ad inferiora propelli aut trahi poteſt, ita, ut non raro una cum vagina ſua everſa ſinum pudoris ingrediatur. Sed non omnem tumorem e vagina prodeuntem, ad uteri prolapſum referendum eſſe, e ſequentibus paginis palam fiet, quibus caſum rariſſimum, & ob plurimas circumſtantias curioſiſſimum, ſarcomatis inſignis, prolapſum uteri mentientis, ſectione ſublati hiſtoriam continentem, in præſenti lectori exponimus.

CASUS.

Femina XLVIII. annorum, ſeptem liberorum mater, ac ante ſeptem

annos ultimum puerpera, a tribus annis, hæmorrhagia uteri laborare cepit. Illa ſumptibus neceſſariis deſtituta, malo huic nihil, præter remedia domeſtica, oppoſuit, ac præterea laboribus durioribus geſtationibusque ponderum, unde haud dubie affectum hunc primum contraxerat, indulſit. Factum ita eſt, ut fluxus hic moleſtus frequentius rediret, indieſque augeretur, & quandoque aliquot libræ ſanguinis fluidi & grumoſi unica vice confertim effunderentur. Elapſis, inter copioſas ſanguinis profuſiones, duobus circiter annis, illa tumorem intra vaginam percepit, qui ſenſim auctus totum ſinum pudoris replevit, tandemque e pudendo protuberavit, & premendo veſicæ collum & inteſtinum rectum, obſtructionem alvi, urinæque difficultatem, cum graviſſimis lumborum doloribus excitavit, nec tamen ulla ratione ab illa repelli potuit. Quid fit? Femina ſibi conſulere neſciens, nemine ob pudicitiam intempeſtivam in conſilium vocato, pro ea, qua pollet, animi fortitudine, ne dicam audacia, cultrum arripit, partemque tumoris prominentem pugni magnitudine reſecat, mira opportunitate, quia ob corruptionem, nulla inde ſecuta hæmorrhagia. Hoc autem facto, preſſio doloroſa non remittit, uti ſperaverat, potius augetur, & accedentibus conatibus, parturientium ſimilibus, poſtridie inter excretionem alvinam, ſubito prorumpit maſſa, capitis magnitudinem excedens, inſigni fœtore, quia ſemiputrida fuit, & pondere ac tractione ad inferiora, moleſta. Urgebat præterea urinæ ſuppreſſio, quam, non niſi digitis ſub pube intruſis, reddere potuit, ab hac etiam ſuper tumorem defluente ardor inſignis excitabatur, & inflammatio in tumore augebatur, adeo, ut totum pudendum ſub eodem creſcente abſconderetur. In tantis anguſtiis conſtituta noſtra, neceſſitate cogente, demum a chirurgo auxilium petit. Hic ſtatim epithematibus inflammmationi & putredini reſiſtentibus curam aggreditur, quibus per aliquot dies uſurpatis rem eo redegit, ut tumor quodammodo detumeſceret, ac ſinus pudoris, antea ſub eodem latens, conſpici poſſet. Nunc etiam patuit, totam illam maſſam a collo tenuiori, coloris albicantis, duorum digitorum craſſo, e vagina ſuſpendi. Sinus autem pudoris adeo arctus ac intus repletus fuit, ut digitis circa cervicem tumoris ductis ac intruſis, nullus intra vaginam daretur aditus, nemoque aliter exiſtimare poſſet, quam uterum una cum vagina inverſa elapſum eſſe. Cum ergo nulla repoſitionis ſpes ſuperſtes eſſet, nihil fuit reliquum, quam ut tumor ſemiputridus ac gangrænæ proximus, tractione ac fœtore inſigni moleſtus, ſectione tolleretur, quam tamen chirurgus, gravitatem negotii penſitans, proprio auſu ſuſcipere noluit, meque propterea in conſilium adhibuit. Poſteaquam omnes circumſtantias mecum reputaſſem, tumoris magnitudinem, ægræque ſtatum, quæ, præter prægreſſam ſanguinis jacturam, in præſenti a calore præternaturali, inquietudine ac vigiliis viribus penitus exhauſta videbatur, ob metum hæmorrhagiæ timendæ, ſectionem primum diſſuaſi, ne forte ſiniſter rei eventus, ac obitus feminæ, morti, uti apparebat, alias proximæ,

curæ

curæ tribueretur. Nihilo tamen fecius, tumore ad fphacelationem properante, ob quam femoribus contactu maculas nigras impreſſerat, ægræ, liberationem anxie efflagitanti, ac niſi cito auxilium feratur, refectionem propriis manibus peragendam minanti, morem geſſimus, quia in caſu ancipiti, anceps potius, quam nullum remedium adhibendum fuit. Quamobrem, femina ad omnem eventum præparata, fine temporis jactura ad ſectionem acceſſimus, & trajecta per cervicem acu, filo incerato inſtructa, ligamentum injecimus, poſteaque ſub ligatura tumorem abſcidimus. Eventus voto reſpondit, & operatio ex animi ſententia peracta fuit, nulla inde hæmorrhagia vel alio ſymptomate inſequente. Feminam poſtea in lecto quiete repoſitam, medicamentis internis cordialibus, exterius epithematibus, inflammationi & putredini oppoſitis munivimus. Vagina uteri, antea ad exteriora tracta, cum ligamento applicato paulatim in locum priſtinum receſſit, ut nunc digitos fine negotio intra pudendum immittere, nec tamen finem attingere liceret, manifeſto indicio, tumorem e ſupra vaginæ regione deſcendiſſe. Præterlapſa ita una alterave ſeptimana, ægra ſenſim ad ſe rediit, vireſque amiſſas recuperavit, lentoque gradu incedere cepit. Remanſit nihiloſecius intus dolor preſſorius, tumorque pedum œdematoſus, antehac jam præſens, indies incrementa ſumpſit, nec adhibitis remediis anticachecticis ceſſit, accedente inſuper per intervalla hæmorrhagia copioſa, hydrops perfectus imminere viſus eſt. At quid fit? elapſo fere dimidio anno, femina in vagina quicquam preſſione moleſtum percipit, quod digitis intruſis extractum, vinculum applicatum, maturatione paulatim liberatum, eſſe cognovit, nobiſque exhibuit. Ab illo tempore tota rerum facies mutata eſt, femina nunc optime valet, in præſenti obſtetricis munus Coſwici ſuſcepit, de nullo accidente amplius conqueritur, ſaltem quod pallor faciei de morbi ſuperati magnitudine teſtetur. Notatu digniſſimum autem imprimis eſt, illam, ætate ſatis provectam, poſt tot tamque largas ſanguinis profuſiones, fluxum menſium regularem modicumque nunc experiri.

Thes. I.

Sarcomatis abſciſſi delineatio.

Habes ita, Lector benevole, hiſtoriam ſarcomatis e pudendo muliebri feliciter exſecti. Accedo nunc ad deſcriptionem ipſius tumoris, ut pateſcat, ad quodnam genus idem referri debeat. Eo conſilio totam molem nobiſcum abſtulimus, ut eam domi accurate perluſtrare poſſemus. In latere anteriori, quod oculis ante reſectionem patebat, ob corruptionem nihil diſtincti videre licuit, referebat enim rudem atque deformem maſſam. Sed tumore inverſo, ut facies poſterior, antea viſum fugiens, luci exponeretur, in admirationem conjecti fuimus, cum videremus, e medio ipſius prominere corpus oblonge rotundum, ſubſtantiæ a reliquo tumore diverſæ ac muſculoſæ, uteri inverſo ordine elapſi figuram haud obſcure exhibens, uti ex icone in fronte hujus diſſertationis poſita patet. Inferius enim

enim rotunditate cum fundo uteri convenit, ſuperius vero attenuatur, ac in collum anguſtius, ſubſtantiæ albicantis ac tendineæ terminatur, unde ſuſpenſa fuit tota moles, & quo loco reſecta fuit, quod collum uteri quodammodo repræſentat. Admiratio noſtra non parum aucta fuit, ubi, ſectione in corpus illud muſculoſum juxta longitudinem facta, interiora ejus luſtravimus. Conſtat quippe idem ex fibris carnoſis orbicularibus, ac, quod præprimis attentionem meretur, per totam ſubſtantiam hiant orificia vaſorum ſanguiferorum diſſectorum copioſiſſima, qualis eſt uteri tranſverſe ſecti facies. Adhibita tamen omni diligentia, nihil ovariis aut tubis fallopianis ſimile detegere potuimus, imo ſectione repetita, eandem ubivis texturam internam, nullam vero intus cavitatem invenimus. Reperitur autem a latere corporis muſculoſi inſignis cavitas ſeu ſinus oblongus & profundus, iſtud a reliqua tumoris parte ſejungens. Reſidua ſarcomatis ſubſtantia, corpus muſculoſum ambiens & ſuſtinens, ab hoc plane diverſa, conſiſtentiæ laxioris, mollioris, ac lobos & rugas monſtrans, ut aliter judicari non poſſit, quam eandem eſſe vaginæ rugoſæ portionem. Pondus totius molis, expurgatis omnibus impuritatibus, eſt duarum librarum. Tandem etiam ſciendum, ſarcoma, multo minori, quam naturali, magnitudine in figura exhiberi.

THES. II.

Tumorum e pudendo muliebri enatorum varietas.

Antequam ad indagationem naturæ atque originis ſarcomatis hujus, ac ad conſiderationem ſingularium in caſu præſente concurrentium circumſtantiarum nos accingamus, monendum eſt, admodum magnam eſſe varietatem tumorum, e pudendo muliebri enatorum, tum ratione loci, ubi excreſcunt, tum ratione conſiſtentiæ, magnitudinis, cauſarum, aliarumque conditionum. Ita pudendum externum, imprimis labia intumeſcunt ab inflammatione, œdemate, vel etiam abſceſſu, aut ubi in hernia inguinali inteſtina per proceſſum vaginalem peritonei intra eadem elabuntur.

In pudendo externo labiis, clitoride, & Nymphis orti.

Præterea ex cute labiorum æque ac montis veneris, eadem ſuperius conjungentis, naſcuntur tumores, exiguo principio, ſub forma verrucarum, in enormem quandoque molem excreſcentes. *Adnaſcitur interdum inquit Severinus Med. Effic. p.* 119. *alis pudendi muliebris tuberculum, principio puſillum, deinde magnis incrementis augeſcens, molle, concolor, contrectatu modiſque ferme omnibus indolens. Scorto propendebat in labio pudendi minoris pineæ magnitudine tuberculum, baſi minore, quam altero extremo pendulum, quod uno jam anno ſic ex parvo intumuerat. Conſtrictum vinculo die uno ac tantum non ſtupefactum, poſtridie reſecui, cute circumplexum craſſiſſima, plus media digiti latitudine.* Tuber ſcirrhoſum excidit *Marchettis*, cucurbitæ magnitudine, quod ſuperius oſſi pubis adhærens, utrumque pudendi latus, rimamque ipſam velabat, puſtulis ſcatens malignis, ad radicem exulceratum, uti teſtatur *Bonet. Mercur. Compital. L. XVIII. p.* 737.

Enor-

Enormis iſtiuſmodi tumor pondere XII. libras ſuperans e labio dextro mulieris reſectus, deſcribitur in diſſertatione, ſub Præſ. Parentis Ann. MDCXCIII. habita, qua hiſtoria & cura ſarcomatis monſtroſi & cancroſi exhibetur. Præter hos tumores ex labiis protuberantes, ex ipſo pudoris ſinu externo, clitoris atque nymphæ intumeſcentes & elongatæ exteriora verſus propendent, adeo, ut interdum ſectione removeri debeant. Omnes tamen hactenus enumerati tumores cum noſtro ſarcomate nihil commune habent, utpote quod non e pudendo externo ſed ex ipſa vagina in lucem prodiit.

THES. III.

Evaginæ uteri cavitate egreſſi tumores tamen non unius ejuſdemque generis ſunt, ſed admodum diverſi, quamvis veteribus nomine prolapſus uteri veniant. Vagina ipſa uteri, uti eſt canalis oblongus, a ſinu pudoris ad orificium uteri internum uſque, inteſtini tenuis inſtar, expanſus, ita illa æque, ac inteſtinum rectum, inverſione duplicata pudendum non raro egreditur, & tumores inſignes exterius propendentes efformat. Firmiter quidem illa connectitur anterius collo veſicæ urinariæ, poſterius inteſtino recto ac ſuperius orificio uteri interno, ut iſta vix loco moveri poſſe videatur; nihilo tamen ſecius, utut longitudo ejus naturalis non excedat ſex vel ſeptem digitos transverſos ſine diſtractione, fibræ tamen illius relaxatæ adeo elongari poſſunt, ut illa prolapſa quandoque ad genua uſque propendeat. Facit huc præprimis ſubſtantia ipſius membranoſa & muſculoſa, ac inferius rugoſa, ob quam tantæ diſtenſionis, tum in latitudine, pro tranſmittendo fetu in partu, tum in longitudine, in prolapſu, apta eſt. Sed nunc oritur quæſtio, utrum uterus, vaginæ juxta orificium firmiſſime connexus, ſemper & neceſſario ſimul extrahatur, an vero prolapſus vaginæ fieri queat, utero in loco ſuo naturali permanente? De prolapſu uteri ipſius, tantopere controverſo, in ſequenti Theſi diſpiciemus, nunc ſaltem quæritur: utrum ſemper una cum vagina excidente e corpore extrahatur? Monendum autem ante omnia, diſtingui debere prolapſum verum vaginæ a tumoribus præternaturalibus, in vagina e tunica interiori vel rugis ipſis intumeſcentibus enatis, qui non raro inſpicientibus impoſuerunt, ut illos prolapſum uteri ipſius crediderint, de quibus in ſubſequentibus pluribus agemus. Præterea non ſemper tota vagina invertitur ac prolabitur, ſed tantum portio ejuſdem ſive inferior, ſive etiam in uno tantum latere, quo caſu non abſolute neceſſarium eſſe judico, ut uterus ſimul exeat. Ubi vero tota vagina invertitur & ad exteriora elabitur, fieri certe non poteſt, quam ut collum uteri, huic firmiſſime alligatum ad inferiora rapiatur, fundus vero libere in pelvi fluctuans, tanquam pars magis mobilis, ſequatur. Neque tamen ſemper uterum ſimul extra pudendum egredi, niſi prolapſus nimis enormis ſit, ſed, vagina licet prolapſa, intra pubem ſubſiſtere, ſuadet non tantum ratio, ſed & exemplum feminæ a *Pechlino L. I. Obſ. XX. adductum*, quæ vehementi & vaſta vaginæ procidentia laborans, remedium optimum in graviditate invenit, cum qua ipſa lente tumor retractus

E vagina propullulantes.

Vaginæ ipſius inverſæ prolapſus.

 fuit,

fuit, mox iterum ad partum rediturus. Idque tanto magis contingit, quando obſtaclum quoddam egreſſum uteri impedit, uti teſtatur caſus *in diſſertat. de graviditate apparente* a me expoſitus, ubi tumor ovarii enormis impedimento fuit, quo minus uterus a vagina prolapſa intra pubem protractus, longius egredi poſſet, uti ſufficienter teſtabatur orificii interni intumeſcentia collique elongatio, tractione vaginæ ac reſiſtentia tumoris ovarii inducta. Obſervatur quidem in apice tumoris vaginæ prolapſæ hiatus, qui tamen non ſemper eſt orificium uteri internum, ſed ſinus ab ipſa vagina inverſa, duplicato egrediente, efformatus. Nec longitudo tumoris evincit, uterum neceſſario ſimul elapſum eſſe, quia vaginæ ſubſtantia fibroſa & rugoſa, tenſione ac ab humoribus intus ſtagnantibus relaxata, inſigniter extendi poteſt, uti apparet ex inteſtini recti prolapſu, quod, teſtantibus obſervationibus Auctorum, aliquot ſphitamarum, ad ulnæ longitudinem egreditur, cum tamen tantam longitudinem non habeat in corpore, multo minus ubi iſtud in egreſſu duplicatur.

THES. IV.

Uterus ipſe an eo uſque prolabi poſſit, ut pudendum egrediatur?

Quamvis itaque abſolutæ neceſſitatis non ſit, ut uterus una cum vagina elapſa extra abdomen ſemper excidat, ac præterea inficiendum non ſit, ipſam vaginam inverſam & tumidam, aut tumores præternaturales in eadem natos, uti inferius videbimus, quandoque feminis, obſtetricibus, imo Medicis ipſis impoſuiſſe, ut uterum ipſum elapſum eſſe crediderint; neutiquam tamen propterea ſtatuendum, uterum plane non poſſe prolabi, uti fecerunt *Kerckringius*, *Roonhuſius*, *Meckeranus*, aliique, qui ſingularibus quibuſdam obſervationibus adducti, prolapſum uteri verum dari, negant, omnesque rident, qui uterum unquam extra corpus prolapſum eſſe ſibi perſuadeant. Hoc quidem veroſimile eſt, non omnes uteri procidentias, ab antiquis atque recentioribus Medicis obſervatas, tales fuiſſe. Fabulis etiam merito annumerandum eſſe judicat *a Meckeren in Obſerv. Anat. Med.* quæ de uteri exſtirpatione agentes, *Avenſoar L. 2. C. 2. Anton. Beniven. de Abdit. Morbor. Cauſ. C. 11. Wierius, Zacut. Luſitan. Felix Plater. aliique* retulerunt, mulieres nempe, quibus uterus corruptus abſciſſus, non ſolum ſuperſtites manſiſſe, ſed & liberos procreaſſe. At ſi quis ideo cum prædictis Auctoribus omnem proptoſin uteri, a ſcriptoribus fide dignis annotatam, falſam, fictitiam & imaginariam dicere vellet, injurius certe in hos foret. Inſtructus omnino eſt uterus ligamentis ſat validis, duplicis generis, nimirum teretibus atque latis, quibus idem ſuſtentatur ac firmatur, ut tanto oneri, graviditatis tempore geſtando, ſufficere queat. Præſtant id inprimis ligamenta lata, quæ inter pelvis latera atque uterum vaginamque interjecta, a reliqua parte, tubam inter atque teſtem intercedente, ob ſimilitudinem alæ veſpertilionum vocata, probe diſtinguenda eſſe, accurate monet *Clariſſ. Morgagn. Adverſ. Anat. IV. Animad. XXVII. p. 49.* utpote quæ pelvis lateribus firmiter commiſſa, ligamenti uteri lati & officium & nomen ſervare debent, cum alæ veſper-

ſpertilionum tubæ potius ligamenta appellandæ ſint. Sed quis propterea cum *Kerckringio* uterum ſemper immobiliter loco ſuo conſiſtentem pronunciare vellet. Recte igitur *Pechlin l. c. Jam ſi quis retinentium ligamentorum vim impedire credat, quo minus uterus prolabi poſſit, ſciat oportet, eandem quoque cauſam in vaginæ lapſu adduci poſſe. Quid enim? Annon ſuis perinde ligamentis, uſque ſatis firmis, vagina nectitur oſſibusque incuneatur? At vero, annon ligamentis ille ſolutioribus adnectitur? Annon mobile etiam eſt ipſum uteri corpus, & ad lapſum proclivius, inprimis ſi vis accedat, qua inconditæ obſtetrices per parturientium viſcera graſſantur? Ego ſane, quoties faciem naturalium, uteri & vaginæ attentius rimor, non video, quid prohibeat, quo minus uterus deſcendere ex parte vel totus poſſit.*

Thes. V.

Uteri prolapſus verus exemplis ſingularibus confirmatur.

Quandoquidem autem experientia una rite inſtituta plus valet, quam mille rationes, & ſupra dicti viri obſervationibus ſuis, utut ſingularibus, confiſi & nixi, omnem fidem hac in re veteribus ſcriptoribus denegarunt, non immerito recentiores ſectionibus in ejuſmodi ſubjectis, prolapſu laborantibus, poſt mortem inſtitutis, curioſius eam in rem inquiſiverunt, pluribuſque exemplis demonſtrarunt, uterum non tantum extra corpus cum vagina inverſa prolabi poſſe, ſed etiam re ipſa elapſum in cadaveribus inventum fuiſſe. Non memorabo nunc *Diemerbrockium*, *Regnerum de Graaf*, *Corn. Stalpart. van der Wiel*, *Peyerum* alioſque, qui ſtatim ſe iſti opinioni oppoſuerunt, atque exemplis, tum ab aliis, tum ab ipſis obſervatis, procidentiam ipſius uteri demonſtrarunt. Adducam ſaltem unam vel alteram Auctorum recentiſſimorum, adhuc viventium, obſervationem, quibus non tantum uteri prolapſus, ſed etiam totalis ſimul ejus inverſio confirmatur. Inſtar omnium eſſe poſſunt caſus, a *Celeberrimo Ruyſchio in Obſerv. Anat. Chirurg. VII. IX. X.* conſignati, utpote qui omnem animo noſtro ſcrupulum eximere poſſunt. Rariſſima inprimis eſt *Obſervatio I.* qua refert, e tumore uteri prolapſi quadraginta & duos calculos in octogenaria ſectione extractos eſſe, qui ſedem ſuam in portione aliqua veſicæ urinariæ ſimul prolapſæ habuerunt. Ibidem quoque *Obſerv. XXIV. XXV.* mentionem facit lateralis tantum uteri portionis, itemque orificii ipſius interni in partu prolapſus, a ſe obſervati. Contingit præterea, uti *Idem X. & XXVI.* annotat & fig. 12. delineat, ut uterus in aut mox poſt partum totaliter invertatur, cui malo obſtetrices imperitæ, funiculum umbilicalem fortius extrahendo, occaſionem præbent, quandoque tamen illud a conatibus poſt partum remanentibus ortum duci. Plura hujus inverſionis uteri totalis in partu exempla videre licet in *Stalpart van der Wiel Obſerv. Rarior. Cent. I. Obſ. LXVII.* Hoc tamen extra partum, a tumoribus intus in cavitate uteri natis oriri poſſe, novo eoque ſingulari exemplo probavit *Clariſſ. von Sanden*, *Obſervatione de prolapſu uteri inverſi ab excreſcentia carneo fungoſa, in fundo ejus interno, ex potu crepitus lupi enata*, communicata.

cata. Sectio enim post mortem instituta monstravit, tumorem e pudendo istius feminæ propendentem ipsum uterum, ab excrescentia e fundo ejus latiori radice enata, ac successive crescente, ob spatii defectum per orificium exitum quærente, tandemque foras erumpente, inversum & extra corpus extractum fuisse, uti ex Fig. II. ibidem apposita clare ad oculum patet.

Thes. VI.

Tumores alii e vagina enati, uteri procidentiam mentientes.

Sed nunc annotandum est, ex ipsa vaginæ superficie interna oriri excrescentias tales carneo fungosas & scirrhosas, quæ in tantam molem auctæ, ut spatium interius non inveniant, e pudendo prorumpunt, uterumque prolapsum mentiuntur. Ejusmodi fungos in vagina adhuc absconditos, ovi gallinacei ac pugni magnitudine ex illa exsectos memorat *Tulpius Observ. Med. L. III. Cap. XXXIII. & XXXIV.* Fungum pariter cancrosum ex interiori matricis colli parte ligatura separatum recenset *Stalpart. van der Wiel l. c. Obs. LXXXVII.* Excrescentiam cancrosam, duorum pugnorum magnitudine extra sinum pudoris propendentem, & ab ipso aliisque Medicis & Chirurgis pro utero inverso & prolapso habitam, describit etiam *Segerus Obs.* 121. *Misc. Cur. A.* 1671. quæ tamen, uti sectio, post obitum feminæ instituta monstravit, nihil aliud fuit, quam excrescentia fungosa, ex uteri collo, & hujus antica parte, prope vesicæ orificium, enata. Ita etiam *Jobus a Meckeren in Observ. Anat. Medicis* pro confirmanda sua sententia, qua, uti supra vidimus, uterum omnino elabi posse negat ac pernegat, præter aliorum observationes, refert integram historiam sarcomatis insignis magnitudinis, gangræna jam correpti, prævia ligatura colli angustioris resecti. Complures Medici atque Chirurgi præsentes illud uterum prolapsum crediderunt. Muliere autem paulo post denata, sectio cadaveris patefecit, non uterum ipsum prolapsum & abscissum fuisse, utpote qui bene constitutus in loco naturali inventus est, ligamentum vero intus relictum monstravit, tumorem ablatum nil aliud, quam tunicæ rugosæ, vaginam præter alia constituentis, portionem, laxitatis nimiæ culpa, extra pudendum elapsam fuisse. Hæ similesque historiæ satis superque evincunt, excrescentias tales carneo fungosas, e pudendo propendentes, haud raro imposuisse non tantum feminis, sed ipsis quoque Medicis atque Chirurgis, ut tales uterum prolapsum esse, sibi persuaserint.

Thes. VII.

Uterus prolapsus an salva vita resecari possit?

Filo in præsenti ducimur ad quæstionem illam, quid de resectione uteri prolapsi, ab Auctoribus adeo frequenter commemorata, sentiendum sit? Integrum Catalogum Scriptorum recenset *Meckeren loc. cit.* qui uterum salva vita non tantum auferri posse, sed etiam ablatum esse, memoriæ prodiderunt. Hos inter *Plempius Anat. Cabrol. c.* 34. scripsit, uterum prolapsum incuria quadam putrefactum exstirpari sine incommodo, sic, ut eo ablato etiam concipere

cipere queat mulier, *Fernelius* vidisse se refert parturientem quandam, cui uterus cum fetu incluso, sine ullo vitæ dispendio ablatus sit. *Plinius & Soranus* uterum muliebrem auferri sine vitæ periculo posse, exemplo porcorum, probare nituntur, & *Laurent L. VII. de part Gener. C. II.* omnia bona promisit mulieri, cui uterus ablatus sit, uti videre est in *Bonet. Sepulcr. L. III. Sect. XXXII. Addit. obs. VI. p.* 41. Ibidem etiam *Obs. I. ex Jo. Georg Volckameri* relatione recensetur historia uteri procidentis ex virgine resecti, cui antea jam testes, per hymenem propendentes, ablati fuere, *eodem* observante *in Miscell. Curios. A. II. Obs. CCXXVI. p.* 328. Nullum tamen hic suppeditavit signum certum, unde judicari possit, tubercula ablata re ipsa fuisse ovaria atque uterum, nisi quod dicat, priora calidæ aquæ injecta, testiculos vasis suis annexos præsentasse, ultimum vero formam uteri nondum defloratæ retulisse, sed cavitate destitutum fuisse. Majoris momenti videtur esse observatio *Paræi de Hom. gener. L. XIV.* qua docet, mulieri tumorem corruptum e pudendo frustatim extractum fuisse, quod ipsi & quatuor Medicis præsentibus corpus uteri visum fuit, cujus rei fidem fecit non tantum unus ex testiculis postea, ipso referente, extractus, sed etiam sectio feminæ post trimestre pleuritide extinctæ, quia nusquam comparuit uterus, sed ejus loco callosum quoddam corpus, quod natura, uti ille loquitur, quæ nunquam in nobis otiatur, jacturam ejus partis quasi reparatura, vel lacunam potius alvi repletura, substituerat. Annon vero corpus istud callosum fuerit ipse uterus, ab abscessu diuturno in genitalibus existente deformatus, sub judice lis est. Verbo: Pleræque historiæ de uteri exsecto apud Auctores occurrentes ita sunt comparatæ, ut dubium sit, an uterus, aut ejus loco excrescentia quædam fungosa & carnea abscissa fuerit. Unicum tamen exemplum in fine tractatus supra laudati *Sandenii*, ex prolusione, *dissertationi Inaugurali de femina gravida, lapsu vaginæ uteri laborante* ab ejus Præside, *D. Joh. Hadriano Slevogtio* præmissa, adjectum confirmat, impossibile non esse, ut uterus prolapsus & corruptus salva vita resecari possit. Ipse enim testatur, se in massa, a pudendo muliebri resecta, quinque libras pendente, præter opinionem, ipsissimum os uteri, cruore viscido obturatum, reliquumque hujus corpus, cum fundo integro & reliquiis tubarum, quasi in theca coriacea, prope injectum vinculum, abscissa, reconditum offendisse. Imo ut ea clarius dignosci possent, uterum ab orificio ad fundum, secundum longitudinem aperuit, & cavitatem ejus ac crassitiem, statui naturali prorsus similem, detexit, tubisque setas nigras inseruit, atque sic Excellentissimis Academiæ Jenensis Professoribus, plerisque Urbis istius Doctoribus Medicis Practicis, atque centum studiosis demonstravit, ut adeo de eo nullus dubitandi locus supersit.

THES VIII.

His itaque ad illustrationem nostri casus præmissis, accedendum tandem est ad sarcoma in præsenti a nobis luci expositum, ut pateat, quæ sit ejus natura *Sarcoma nostrum an uterum*

ſimul exſectum contineat? natura atque origo, & ad quodnam genus tumorum in pudendo natorum, hactenus enumeratorum, idem ſit referendum. Optimam quidem huic rei lucem accendet aliquando feminæ hujus obitus & corporis defunctæ apertio, qua locus, unde reſectio facta, detegi poterit; vitam tamen & ſanitatem, qua hactenus utitur, ipſi nullatenus invidentes, interea periculum faciemus, quid quantumque in negotio hoc admodum obſcuro, conſiderando circumſtantias antecedentes, concomitantes & conſequentes, præſtare liceat. Equidem ex præcedente theſi conſtat, uterum prolapſum aliquando, utut forte rariſſime, ſalva vita reſectum fuiſſe. Tumor præterea in noſtra, poſt abſciſſionem portionis ejuſdem prominentis a muliere peractam, uno impetu inter conatus, parturientium ſimiles, foras prorumpens, magnam ſuſpicionem excitavit, uterum per aperturam, ſectione hac in vagina factam, ſimul excidiſſe. Repletio & occluſio ſinus pudoris, a vagina ad inferiora tracta, ob quam digitis, circa tumoris collum ductis, intra pudendum nullibi penetrare licebat, ſuſpicionem illam auxit. Corpus tandem muſculoſum, in ſarcomate ablato apparens, ac figura externa pariter ac ſtructura interna carnoſa, cum intermixtis orificiis numeroſiſſimis vaſorum ſanguiferorum, uteri ſpeciem præ ſe ferens, ſententiam iſtam penitus confirmare viſa eſt. Quoniam tamen nec intus cavitatem in hoc corpore invenire, nec intus quicquam de ovariis & oviductibus ligamentiſque detegere licuit, illud uterum, ſectione ex muliere ſublatum ego non dixerim. Retractio enim totalis vaginæ ad interiora, ac fluxus menſium poſt illud tempus naturalis & regularis inſecutus, ſatis ſuperque edocent, uterum in corpore remanſiſſe, & originem hujus tumoris aliunde derivandam eſſe.

THES. IX.

Quale illud ſit? & ad quodnam genus tumorum enumeratorum referendum? Rebus ſic ſtantibus, aliud judicium de noſtro ſarcomate ferre non poſſumus, quam quod illud ſit excreſcentia quædam carnoſa & ſcirrhoſa ex vaginæ ipſius ſubſtantia, parteque ſuperiori, utero proxima, enata. Idque penitus ſuadet pars illa mollior rugoſa & loboſa; corpus muſculoſum ſuſtinens, quam vaginæ portionem eſſe, inſpectio docet. Saltem corpus illud muſculoſum; figuram & texturam internam uteri exhibens, difficultatem creat, unde illud originem trahat. Notum autem eſt, vaginæ uteri ſubſtantiam intus quidem membranoſam, nerveam atque papillarem eſſe, rugaſque copioſas inſtar rugarum inteſtini jejuni, exhibere, ac ubivis lacunas, uti circa urethram & uteri præprimis cervicem, ita per totam ſuperficiem monſtrare, quæ cum glandulis ſubſtratis communicantes liquidum mucoſum ſecernunt. Exterius vero muſculoſus contextus vaginam ambit, ac copioſiſſimis vaſorum cum utero partibuſque adjacentibus communibus ramificationibus, multiplici anaſtomoſi inter ſe junctis, ac ſubſtantiam vaginæ perreptantibus, gaudet. Quid itaque mirum in textura

iſta

iſta muſculoſa glandulis atque vaſculis intertexta, ab humoribus impuris ac viſcidis, intus ſtagnantibus, obſtructiones & indurationes harum partium fieri, unde omnia ſarcomata, aut excreſcentiæ carneo fungoſæ, & ſcirrhi, aut quocumque demum nomine veniant, tumores oriuntur. Faciunt huc injuriæ variæ, quibus vagina, æque ac uterus ipſe, ante, in, & poſt partum obnoxia eſt, fluxus menſium & lochiorum inordinatus, retentus, aut inconvenienter ſuppreſſus, vel etiam nimius. Humores quippe largius ad genitalia confluentes, atque tranſitum aut egreſſum per tubulos obſtructos non invenientes, inter plexus vaſorum atque glandularum reſtagnant, ſenſim inſpiſſantur, partes circumjacentes diſtendunt, atque ita excreſcentias illas, fungorum more protuberantes, efformant.

THES. X.

Cauſæ antecedentes ponderantur.

Præceſſerunt autem in noſtra partus iterati, ſubinde laborioſi, quibus vagina cum utero valde extenſa, tonuſque ejus maxime relaxatus fuit. Femina egeſtate coacta, nec tempore graviditatis, nec poſt partum diætam convenientem obſervavit, in nulla re ſibi pepercit, labores duriſſimos ſuſcepit, pondera geſtavit, mox a partu e lecto ſurrexit, corpus aeri frigido expoſuit, fluxuſque lochiorum nullam curam habuit. Quæ autem & quanta mala inde in gravidas atque puerperas redundare ſoleant, notius eſt, quam ut a me hic exponi opus habeat. Inſecuta poſt illud tempus hæmorragia diuturna atque enormis ſufficienter teſtatur de uteri partiumque connexarum gravi læſione, ſanguiniſque in iiſdem circuitu difficili atque ſtagnatione, unde tanto impetu tantaque quantitate idem per vias genitales erupit. Fluxum hunc illa neglexit, ac præter domeſtica remedia, nihil eidem oppoſuit, potius motu inconvenienti, elevatione ponderum, refrigeratione, aliiſque diætæ erroribus illum auxit. Nec ullum eſt dubium, illam ad hæmorrhagiam coërcendam & reſtinguendam, inter remedia domeſtica adſtringentibus & ſtypticis uſam eſſe, pro more vulgi, qui ad talia, tanquam ſacram anchoram, confugere ſolet. Neminem vero latet, quot & quanta ex intempeſtive ſuppreſſa hæmorrhagia mala oriantur. Per ejuſmodi enim auſtera, conſtringentia ac ſtyptica medicamenta ſanguis & alii humores intra vaſa diſtenta ſtagnantes ſubito coagulantur & inſpiſſantur, unde in aliis inflammationes, abſceſſus & exulcerationes, in aliis tumores duri ac ſcirrheſcentiæ partium internarum haud raro originem trahunt. Ipſa ſarcomata & excreſcentias carneo fungoſas in partibus genitalibus ortum inde repetere, probat exemplum *Sandenii* ſupra memoratum. Femina illa infuſo crepitus lupi, contra abortus frequentes & hæmorrhagias uteri uſurpato, excreſcentiæ iſti carneo fungoſæ, in uteri cavitate ex ejus fundo enatæ, occaſionem dedit, a qua uterus inverſus foras propulſus fuit, & inſecuta exulceratio & ſphacelatio febriſque conjuncta vitæ finem fecit.

THES. XI.

THES. XI.

Circumstantiæ singulares casus nostri considerantur.

Ad nostrum ut revertamur casum, notatu dignissima imprimis in eo est circumstantia, in historia annotata, tumorem hunc prius e vagina exitum non invenisse, quam resecta prius a femina parte ejus protuberante. Hoc ipso quippe idem quodammodo detumuit, viamque faciliorem prorumpendi invenit. Hoc vero mirum, ne minimam inde secutam fuisse hæmorrhagiam, quod tamen nulli alii rei, quam scirrhescentiæ & sphacelationi tumoris relatum ferri debet. Hæmorrhagiam vero a sectione metuendam impedivit ligatura injecta, utut hac forte opus non fuisset, quia collum tumoris albicans & quasi tendineum nulla insigniora vasa monstravit, ac vix gutta una sanguinis ex eodem stillavit. A resectione etiam sarcomatis, quod, præsente & dirigente *Slegvotio*, e femina sublatum esse, ipsumque uterum simul abscissum, illo teste, comprehendisse, supra notavimus, nulla hæmorrhagia secuta est, quamvis pars ligata, simul ac a pondere trahente liberata fuit vinculo, quo collum ejus ante sectionem valide ligaverat Chirurgus, statim se subtraxerit & ad interiora resiliverit, non sine terrore chirurgi, hæmorrhagiam ægre restinguendam metuentis, cum tamen vix duæ unciæ cruoris effluxerint, mox sero tenui eum excipiente. Ligamentum istud in nostra femina omnium subsequentium symptomatum, tractionis & pressionis in abdomine, tumoris œdematosi, hæmorrhagiarum uteri, aliorumque incommodorum causa exstitit, quia, illo lenta suppuratione post dimidium demum annum separato, omnia illa accidentia statim evanuerunt. Nihilo tamen secius securitatis gratia ligatura merito applicata fuit, ac in casibus similibus non facile negligi debet. Caute tamen cum ista procedendum esse, docet casus *Segeri* supra relatus, ubi in excrescentia tali fungosa, statim a ligatura gravissima symptomata secuta sunt, quæ vero vinculo sublato cessarunt. Cavendum etiam sedulo, ne partes adjacentes vinculo comprehendantur, quod contigisse refert celebratus *Ruyschius Obs. VII.* in femina, in qua chirurgus, uterum prolapsum & corruptum exstirpaturus, meatum urinarium simul ligavit, unde ægra, suppressione urinæ totali correpta, occubuit.

THES. XII.

Conclusio.

Ex præsenti tractatione, observationibusque in ea recensitis, ni fallor, patescit, in similibus casibus nihil quidem temere agendum, in statu vero dubio atque ancipiti interdum aliquid cum prudentia tentandum esse. Quilibet enim videt, feminam hanc e præsentaneo vitæ periculo, ob sphacelationem tumoris propendentis, mortisque e faucibus per operationem institutam ereptam fuisse. De hoc tamen plura ut addam, opus non esse judico.

FINIS.

Tab. XXV

Disp. Chirurg. Tom. III. VATER DE SARCOMATE UTERINO
pag. 632.

EXPLICATIO FIGURÆ

Repræsentatur hac Figura Sarcoma insigne, ex vagina uteri, præmissa ligatura, resectum.

A. Totum Sarcoma, a parte postica visum.
B. Collum tenuius, duorum digitorum transversorum crassum, ubi resectio facta.
C. Corpus rotundum musculosum, e tumore prominens, uteri inversi, ut fundus inferius, collum superius situm videatur, figuram quodammodo referens.
D. Sectio per medium ejus facta, ut interior substantia, quæ tota ex fibris carnosis orbicularibus, cum intermixtis copiosis vasorum sanguiferorum dissectorum orificiis, componitur, oculis exponatur.
E. Pars reliqua Sarcomatis mollior, ac quasi lobosa, vaginæ uterinæ substantiam referens, corpus musculosum sustinens.
F. Sinus inter corpus musculosum & reliquam Sarcomatis partem.
G. Sulcus in corpore musculoso obvius.

X C.

JO. FRID. CRELLII

PROGRAMMA

DE

TUMORE FUNDO UTERI EXTERNE

ADHÆRENTE

Wittembergæ die 5. Junii an. 1739.

IN omni morborum, quibus corpora feminarum afficiuntur, curatione, altero ſemper oculo ad uterum, & ſymptomata, quæ a ſtatu illius præternaturali pendent, reſpiciendum eſſe, majoribus noſtris jamdum perſpectum eſt, & attenta quemvis, in opere faciundo occupatum, docet obſervatio. Etſi enim aliis ſæpe de cauſis, quæ illis cum viris communes ſunt, morbi apud mulieres generentur, atque in aliis præter uterum viſceribus fomes mali quærendus ſit, atque adeo generalius, quam par erat, conceptum videatur axioma illud *Hipocratis*, dum ſub initium L. II. de morbis mulierum ſcribit, Αἱ ὑστέραι πάντων τῶν νουσημάτων αἴτιαί εἰσιν, illud tamen omnino negari nequit, in omni graviori illarum morbo talia ſubinde occurrere ſymptomata, quæ functionum utero propriarum perturbationem indicent, totumque morbi typum immutare, & in ancipitem deducere ſtatum valeant. Quo majori enim beneficio ſolennis illis ſanguinis per uterum evacuatio conceſſa eſt, qua æquilibrium inter fluida & canales illa continentes conſervatur, ac nimia humorum cumulatio, ad quam corpora illarum præ virilibus diſpoſita ſunt, impeditur, eo graviora ſane damna metuenda ſunt, quoties ſalutare illud negotium perturbatur, & ruentibus ex ipſarum partium diſpoſitione ad hæc loca humoribus quacunque de cauſa exitus denegatur. Siquidem non circa uterum ſolum & partes mulieribus proprias, generationi dicatas, plurima inde percipiuntur incommoda, ſed ſanguis vi intra vaſa coercitus, ad alias corporis partes delatus, tanto periculoſiora ibi mala concitabit, quo nobilior pars illa, quæ vehementiorem ejus impetum ſuſtinere cogitur, ſicque graviſſimi morbi in omni fere corporis parte occurentes ſanguinis menſtrui retentionem preſſo pedu ſequi deprehenduntur: uti hanc ſymptomatum conſecutionem celeb. *Jo. Friend* in eleganti ſua Emmenologia ex inſtituto declaravit. Neque minus obſcurum eſſe poteſt, alio morbo prægreſſo, in quo ſanguinis, & reliquorum humorum naturalis conſtitutio depravatur, ut vel juſto ſpiſſiores evadant, vel ex blandis in acres degenerent, uterum pariter

graviſſime

graviſſime ab illis lædi, dum vel ad excretionem & tranſitum per vaſa ejus tortuoſa ineptus ſanguis in illo ſtagnat, vel nimio in vaſa impetu intempeſtivum atque immodicum excitat profluvium. Uti vero funeſta ſæpius in morbis acutis cataſtrophe inde contingit, ita tanto certius de morbis chronicis, qui ab intimiori humorum corruptione dependent, imiſque in viſceribus fixam conſtituunt ſedem, aſſeverare poſſumus, quod in illis uterus cum reliquis organis genitalibus a labe communi diu immunis eſſe nequeat. Quo copioſioribus enim vaſis inſtructa ſunt, quo magis in naturali etiam ſtatu humores ad illa derivantur, quo lentior per varios anfractus, inflexoſve vaſorum mæandros circuitus, eo promptior fiet pravorum ad hanc communem veluti ſentinam humorum decubitus, vitiumque, quod in fluido antea ſolum hærebat, cum ipſis tandem partibus ſolidis communicabitur. Corpora talia, lenta morborum vi tandem deſtructa, cultro anatomico inciſa, ſæpe miram partium feminis propriarum corruptionem, variaque in illis ſtructuræ morboſæ vitia exhibere, frequentes medicorum teſtantur obſervationes, multo adhuc copioſiores futuræ, niſi vana ſuperſtitum in defunctas pietas accuratius interiorum ſcrutinium plerumque invideret. Quoties ovaria, fundo uteri mediantibus ligamentis latis connexa, in tumores ingentes elevata deprehenduntur, ut viventibus adhuc ægris uterum gravidum mentiantur, aperto vero cadavere congeriem hydatidum communi membrana incluſarum exhibeant? Quales caſus, ut alios taceam, *B. Polyc. Gottlieb Schacherus*, Ordinis dum viveret Medici in Academia Lipſienſi Decanus, Præceptor poſt fata etiam venerandus, Diſſertatione de virgine aſcitica poſt paracenthefin purpura maligna extincta, & Excellentiſſ. *Abraham Vaterus*, Patronus atque Collega ætatem ſuſpiciendus, Diſſertatione de gravidaitte apparente, e tumore ovarii enormi orta litteris conſignarunt; aërique incidi curaverunt. Quoties eadem ovaria ſcirrhoſa, atque paucioribus veſiculis in illorum ſuperficie prominentibus inſignia annotata ſunt? Quoties tubæ fallopianæ interius coalitæ, aut cum ovariis ſtrictiori nexu vinculis præter naturam concreſcentes deprehenſæ ſunt? qualem obſervationem ſingularibus circumſtantiis notabilem alio forte tempore fuſius delineabo. Ipſe uterus, compactioris utpote ſubſtantiæ, adeo facile ſtagnantibus humoribus receptaculum non concedit, ſed ope carnearum fibrarum validius illos per canales urget, interdum tamen, nimia illorum viſciditate robur horum ſuperante, ſcirrhoſus redditur, vaſiſque nimis ampliatis varii generis tumores exhibet; qualem uterum, excreſcentia in ſuperficie fundi externa prominente conſpicuum, ante aliquot annos Lipſiæ e cadavere feminæ cachecticæ exemtum, inter præparata aſſervo; cujus hiſtoriam paulo pleniorem exhibere non ingratum harum obſervationum curioſis fore confido. Femina triginta circiter annorum, nunquam Lucinam juſtoſque paſſa hymæneos, ſanguinem menſtruum per aliquot periodos ſubſtitiſſe adverterat, poſt uſum vero variorum remediorum a medicaſtro quopiam commendatorum, ſine omni levamine adhibitorum,

 dolo-

doloribus arthriticis per omnes artus vagantibus corripiebatur, quos feminis, consueta purgatione carentibus, metuendos esse dudum monuit *Hippocrates*; hos tumor in altero pede circa talum durus, splendens, summisque cruciatibus miseram dies noctesque exagitans, exceperat, variis remediis discutientibus pariter atque emollientibus frustra tentatus, unde tandem toto emaciata corpore in tumorem pedum œdematosum cum incipiente hydrope ascite incidit. Ultimis miseræ vitæ septimanis, præter alia de dolore quodam obscuro distendente, in interioribus circa regionem pubis molesto, angusto satis spatio circumscripto, conquesta est; quem ab aquis in abdomine contentis, quarum nondum adeo magna quantitas ibidem collecta erat, vix derivare licebat, neque tamen alia causa aut propria mali sedes patebat, donec eam sectio post fata illius concessa detexit. Aperto abdomine, aquæ mensuris aliquot evacuatis, circa reliqua quidem viscera nullum insigne vitium, quod causæ aut effectus etiam morbi titulum mereretur, occurrebat, quare ad organa generationis oculos convertimus: detecta pelvi, uterum colore albicante: substantia firma densaque, quæ tamen nondum scirrhosa dici poterat, magnitudine, qualem in virginibus ordinarie observamus, mediocri gaudentem conspeximus, neque in ovariis aut tubis aliquid, quod a naturali statu abhorreret, deteximus. Tanto majorem vero excitabat adstantium attentionem, corpus globosum, coloris itidem albicantis, supra ipsum uteri corpus eminens, cum illud a morbo productum esse omnes intelligerent. Scilicet in latere dextro, e fundo uteri, pollicis circiter ab ejus summitate distantia, excreverat corpus, mori fructus magnitudine, capitulum fere pulli figura referens, versus posteriora tumens, in vertice fastigiatum, ad latera compressum, & anterius in rostrum extenuatum, tenui pedunculo veluti collo sustentatum. Seperata circa hunc tumorem membrana uterum cingente, eodem illum involucro simul obtegi, radices vero profundius in ipsam uteri substantiam penetrare vidimus. Tactu durior erat, neque foveam digito impressam retinebat, nec fluidi intus contenti indicium præbebat, discissus interius texturam irregularem referebat. Aperto ipsius uteri corpore, circa cervicem extra sulcos ejus aliquot vesiculæ eminebant, humore seroso turgidæ, quas quondam *Martinus Naboth*, Medicus Lipsiensis in Dissertatione de sterilitate mulierum pro ovulis venditavit, novum ovarium in cervice uteri stabiliturus, etsi tales vesiculæ nunquam fere nisi in gravidis, aut hydropicis subjectis, in quibus lympha præter solitum in utero cumulari solet, in conspectum veniant. Si aliorum observationes evolvimus, nonnullæ quidem sub titulo tumorum uteri hinc inde occurrunt, a nostro tamen penitus diversorum; quorsum illam *Salomonis Reiselii* de tumore uteri glanduloso adnato externo, in Ephemer. Acad. *N. C.* Decur. II. A. VII. obs. 9. p. 15. aliamque *Joannis Theodori Moeren*, de rara uteri virginei excrescentia, ad 60. libras accedente, in iisdem Ephem. Dec. III. A. VII. Obs. 100. p. 167. referimus, quarum phænomena accuratius examinata, non tam ipsius uteri, quam ovarii tumores fuisse satis manifeste declarant; certe admodum similes illi, quem ante biennium Excel-

Excellentiſſimus *Vaterus* Noſter in femina provectioris ætatis in Theatro noſtro Anatomico demonſtravit, in qua alterum ovarium, tunicæ ſuæ craſſitie inſigniter auctum, in ſtupendam molem plurium librarum excreverat, interior autem ejus textura ita deſtructa erat, ut nihil niſi materiem purulentam ac ſebaceam teterrimi fetoris, in diſtinctis cellulis aſſervatam, contineret; uterus vero ita ab ejuſdem mole occultabatur, ut primum in ſuſpicionem ipſe veniret, donec indagato ejus orificio, illum admodum exiguum, omnis tumoris expertem, ſub hac mole deliteſcere convinceremur. Propius ad noſtrum accedere videtur caſus a *Jo. Conrado Peyero* in Parergis Anatomicis & Medicis, Parergo ſexto, quod de muliere hydropica, cui abdomen fuit plenum tumoribus, & uterus tuberoſus, inſcribitur, p. 131. relatus. Qui uterum naturali quadruplo majorem, ſcirrhoſum & inæqualem, globoſa quædam corpora, venis & arteriis prædita, ac utero ipſi adnata, numero plura & magnitudine diverſa, occupaſſe teſtatur, quorum tamen pleraque in interiori cavitate hæſiſſe, cum ex icone diſcimus, dum quod molarum illis nomen imponit; Unum in figura adjecta in exteriori uteri ſuperficie prominens, noſtro, ſede & magnitudine, ſimile notamus, de cujus tamen reliquis conditionibus nihil adjecit. *Joannes Rhodius* Cent. III. 46. pariter tumoris, ob convenientiam cum noſtro non ſilendi, pauciſſimis verbis meminit, dum ait; Anno 1644. Steatoma occurit uteri fundo adhærens, cujus cavitatem materia ſevi ſimilitudine replebat, reliquum uteri inſigni pinguedine obſitum. Neque tamen exactius reſpondentem invenire potui, quam illam, quæ in Miſcellaneorum Berolinenſium Contin. II. Obſ. III. p. 19. ab *Auguſtino Buddeo* ſub titulo, Excreſcentiæ ſcirrhoſæ piriformis adhærentis externæ ſuperficiei fundi uteri, conſignata eſt. Siquidem & corpus in ſuperioribus artubus & pectore emaciatum, circa abdomen paululum tumidum, pedes vero œdematoſos, uterum naturali ſitu & magnitudine conſpicuum fuiſſe, tumorem fundo adnatum iisdem involucris concluſum, apice lato duro, magnitudinem fructus mori excedente, præditum, pedunculo anguſtiore erectum, in ipſam uteri ſubſtantiam penetraſſe relatum legimus. Alias obſervationes, de tumoribus præter naturam circa partes genitales interiores in feminis generatis hinc inde diſperſas colligere non difficile foret, plures forte etiam a diſſectoribus inventi ſunt, quorum memoria ad poſteros neutiquam propagata eſt, imo longe plurimos ob denegatam poſt fata ſectionem penitus incognitos manere veroſimile videtur. Interim vel ex his ſatis eluceſcit, uterum & connexas partes, in ſubjectis lentore & viſciditate humorum laborantibus, ad ſubeundas obſtructiones admodum diſpoſitas eſſe; inprimis ſi omiſſo ſub initium uſu convenientium remediorum diluentium & reſolventium, ſolis orgaſmum humorum augentibus, & ſic dictis pellentibus pugnetur. His enim majori quidem copia ad illas partes urgentur humores, ob auctam vero molecularum magnitudinem per minimos canales tranſire nequeunt, ſed in principium illorum dilatatorum impulſi circa extremitates anguſtiores hærent, ſicque obſtructionis generant primordia. Quo laxiores & ſpongioſæ

 magis

magis ſunt partes, in quibus primas egit radices, quales ſunt ovaria, eo promptiora atque uberiora erunt, nova indies accedente materie, tumorum incrementa, ut brevi in inſignem excreſcant molem, atque tota demum in informem ejuſmodi maſſam, vix veteris veſtigia figuræ texturæ referentem, abeant: in denſioribus vero, quale ipſum corpus uteri eſt, paulo lentius ſuccreſcunt, atque in ſuperficie potiſſimum, uti tumor a me deſcriptus, hærere ſolent. Uterum ſuis etiam gaudere vaſis lymphaticis non ſolum *Nuckius* & *Graafius* in brutis animalibus dudum obſervarunt, ſed cel. *Morgagnus* etiam in utero puerperæ, brevi poſt partum extinctæ, ſub exteriori uteri tunica deprehenſa in adverſariis anatomicis IV. obſ. 43. deſcribit. Vaſcula hæc lymphatica ab humoribus ſpiſſioribus ſenſim dilatata, & materie immeabili repleta, in tunicis vero ſuis præter naturam craſſeſcentia, propriam ejuſmodi tumorum ſedem eſſe ex attenta phænomenorum ponderatione colligere licet, prout ejuſmodi corporum, ab aliis pro glandulis magnitudine auctis perperam habitorum, geneſin, in Programmate circa auſpicium muneris mei anno 1737. edito pluribus deduxi. Cum vero uterus tunica exterius involvatur, quæ a peritonæo originem ducit, & docente *Winslowio* Anat. T. IV. paragr. 600. continuatio eſt illius, quæ veſicam obtexit, & a parte ejus poſtica ac inferiore ſuper anteriora uteri aſſurgit, ſuperato fundo partem poſticam cingit, & denique ad inteſtinum rectum fertur; illa diſtentis a ſtagnante humore inerte, & in altiorem molem aſſurgentibus vaſis lymphaticis, immediate eidem ſubſtratis, ſimul elevabitur, atque expandetur: a qua tunicæ, arcte ceteroquin cum utero cohærentis, nimia tenſione dolorem illum, de quo ægrota a me commemorata ultimis temporibus conqueſta eſt, derivandum eſſe crediderim. Aliam agnoſcunt originem varii tumores in ipſa uteri cavitate reperiundi, qui molarum, ſarcomatum, polyporum nomine ab obſervatoribus inſigniti frequentius notantur: ſiquidem illa infelicis partus triſtes effectus eſſe ſolent, atque non immerito a placentæ vi avulſæ reliquiis in utero relictis, vel interioris tunicæ uteri nerveæ & vaſorum læſione deducuntur.

DISSER-

XCI.

DISSERTATIO

MEDICO-CHIRURGICA,

DE

POLYPO POST FEBREM EPIDEMIAM EX UTERO EGRESSO.

Quam Præside

ABRAHAMO VATERO P.P.

Tuebatur

CASPARUS SCHUNCKIUS,

FLENSBURGO-CIMBER.

Vitembergæ 29 Maii anno 1739.

OCcurrunt ſubinde medicis, curationi ægrotorum intentis, caſus dubii, ancipites atque periculi pleni, qui eorumdem, etiam expertiſſimorum, animos ſuſpenſos reddere valent, quid de iis ſentiendum ſtatuendumque; quidque in illis agendum ſit. Agunt enim morbi, præptimis interni, altas admodum radices in viſceribus interioribus, abſconditis atque a ſenſibus remotis, & clanculum increſcunt, tandemque, viribus collectis, inopinato foras prorumpunt. Experiuntur id ſæpe in ſe, ſuo damno, feminæ, quarum utero, ingentium in hoc ſexu malorum fonte, præter prolapſus & molas, varia intus concreta atque generata, per genitalia exeunt, atque dolores acerbiſſimos, aliaque ſymptomata graviſſima, inducunt. Hujuſmodi tumores, e pudendis mulierum prodeuntes, ubi profundius radicantur, & ex loco ſublimiori, utero ipſo, vel ejus orificio interno proveniunt, haud raro cum prolapſu confunduntur. Commonefaciendi igitur ſunt medici juniores, in conſilium vocati, propter imperitiam obſtetricum ac quorundam chirurgorum in rebus anatomicis, ut circumſpecti ſint, ne in negotio adeo arduo error committatur. Obtigit mihi ante aliquod tempus caſus, ob plurimas circumſtantias ſingulares, commemoratione dignus, quem ideo in præſenti hac diſſertatione inaugurali proponere volui. Faxit Deus, ut hic labor cedat in ſui honorem, & ægrotantium ſalutem.

HISTORIA.

ANno prægreſſo MDCCXXXVII. Menſe Auguſti, æſtate ad autumnum vergente, in oppido, trium lapidum intervallo ab urbe noſtra remoto, matrona nobilis ſexagenaria incidit in febrem, quæ pro more epidemiarum, iſto tempore hinc atque inde graſſantium, intermittentem tertianam mentita eſt, at mox continuæ indolem monſtravit. Primis octo diebus medicamenta a me abſente, contra febrem intermittentem, petita ſumpſit, ſed cum horum uſu malum nullatenus cedere viderent, ut potius morbus invaleſceret, meum adventum efflagitarunt. Ipſe cum aliis negotiis irretitus, invitationi morem gerere nequirem, generum eo ablegavi, ut conſiliis meis adjutus, curam dirigeret. Hic poſteaquam ægram vidit, e circumſtantiis mox judicavit, non intermittentem, ſed continuam remittentem adeſſe febrem. Ordinavit propterea medicamenta, eo in caſu uſualia, præcipitantia, diaphoretica atque bezoardica, & quoniam primis diebus venæſectio omiſſa fuerat, loco ejus veſicatorium applicari juſſit, imprimis ut virium lapſui conſuleret, metumque apoplexiæ arceret. Factum ita eſt, ut ægra, graviſſimis licet ſymptomatibus conflictata, ſub finem tertiæ ſeptimanæ ad ſe rediret, & in vado eſſe videretur. Tunc autem ſubitanea rerum mutatio facta eſt, calor enim febrilis, fere extinctus,

tinctus, denuo accensus, ad summum repente gradum auctus est, anxietates, sopor atque delirium, cum accedentibus per intervalla, horroribus atque succussationibus totius corporis & artuum validissimis, quales in paroxysmis intermittentium usu veniunt, non potuerunt non pavorem incutere omnibus, ob metum gangrænæ irruentis. In tanto vitæ discrimine, celeri opus fuit auxilio, quapropter medicus, ut inflammationi resisteret, auctis dosibus nitri depurati, in aquis destillatis soluti, calorem internum suffocare allaboravit. Optato res cessit, postquam enim ægra, durante nocte, ad duas fere uncias nitri sumpsit, caloris decrementum apparuit, ac illa melius habuit. Sed novam attulit sollicitudinem res inopinata, durante hoc paroxysmo contingens. Insolitum quippe corpus e pudendo illius prodiisse, observarunt feminæ, curam ipsius habentes. Omnes adstantes hac re nova perterrefacti, de vita ejus desperare ceperunt. Accersuntur obstetrices, advolant feminæ aliæ, accedit etiam chirurgus castrensis, consultatur, quid rei sit, quidque in ancipiti hoc rerum statu sit suscipiendum. Negotium permagnum maximique consilii fuit, nec tamen inter se convenire potuerunt, utrum massa propendens sit uterus prolapsus, an mola, an aliquid monstri, ex utero pronati? Utrum corpus ad interiora retrudendum, reponendum, an vero resecandum? Chirurgus omnia irrita futura pronunciavit, ob præsentem jam tum gangrænam. Medicus in re tam ardua nihil, nisi audita prius mea sententia, decernere voluit, eoque consilio omni festinatione ad me properavit. Fuit autem, ipso referente, massa ista gracilis atque oblonga, duorum tamen pollicum combinatorum crassitie, trium circiter digitorum transversorum longitudine, coloris obscure rubicundi, farciminis instar sanguine infarcti, e sinu pudoris propendens. Obstetrix etiam, illo jubente, digitis intrusis, & circa molem illam ductis, principium ejus, ubi adhæreat, & unde prodeat, explorare tentavit, sed nullibi, utut adactis profundius digitis, quidquam detegere potuit. Ex hac medici relatione ego judicavi, nullum adesse prolapsum, utpote qui tam subito ægræ, in lecto constitutæ, absque ulla vi externa, accidere nequaquam possit, cum illa antehac nil quidquam de illo perceperit, contrarium præprimis suadente ipsa figura hujus molis, cum prolapsu nullatenus conveniente. Extractionem tamen, aut extirpationem ejus nullo pacto suadere potui, tum propter situm ejusdem profundum, tum ob ætatem ægræ in senium vergentem, statum corporis cachecticum, viresque morbo præcedente fractas, ne sinister eventus operationi factæ tribueretur. Quamobrem satius esse dixi, massam illam prolapsam, præmissa fomentatione, in locum pristinum, in quo tamdiu hæserat, reponere, totumque negotium naturæ committere, quam, operatione infeliciter succedente, famæ jacturam facere. Medicus itaque percepto hoc consilio, ad ægram remeavit, massamque egressam reponi, ac quo minus, uti fiebat, denuo excideret, circulum cera obductum immitti curavit, quod etiam optato successit. Convaluit ab hoc morbo ægra, nec quidquam mali exinde secutum est, præterquam quod diutius, ob neglectum curæ decentis, tumore abdominis & pedum œdematoso, quo antehac jam labo-

laboraverat, afflicta fuerit, vivit tamen ſatis bene ad hunc uſque diem, & in publicum prodit.

Thes. I.

Antecedentia in ægra.

MUlta ſingularia & notatu digna, in caſu enarrato occurrere, nemo inficias ibit, qui omnes circumſtantias rite & curatius penſitare vult. Attentionem omnino meretur, protruſio illius ſarcomatis e muliebribus, eo tempore, quo febris epidemia ſuperata, aut certe in declinatione fuit, imprimis ægra in lecto conſtituta, nulloque motu corporis, aut alia quadam cauſa externa concurrente. Mirandum ſane, unde hoc concretum, ex utero proveniens, in ætate adeo provecta, ortum traxerit. Clarum tamen hoc fiet, ſi antecedentia ponderemus. Pepererat noſtra ante triginta fere annos, a quo tempore conjugium ſterile manſit. Poſt illud tempus laboravit illa fluxu menſium nimio & inordinato, interdum mucoſo atque fœtido, inſtar lochiorum, nec non fluore albo. His malis frequenter iſta graviter afflicta eſt, atque *B. Parentis* pariter ac meæ curæ ſe tradidit, ſed penitus liberari non potuit, utut per intervalla levamen ſenſerit. Durarunt quippe ſymptomata illa ad hanc uſque ætatem, ultimumque morbum. Utut igitur de partus, tanto temporis intervallo antegreſſi, circumſtantiis nihil certi conſtet, facile tamen ex dictis dijudicare licet, eumdem fontem eſſe tot malorum perpeſſorum. Ex dictis enim manifeſtum eſt, uterum, ſive ob reliquias ſecundinarum retentas, ſive fluxum lochiorum cohibitum, aut ſaltem inſufficientem, tantam impuritatem contraxiſſe, quod conjugium poſthac ſterile & frequentes hæmorrhagiæ confirmant.

Thes. II.

Rerum in utero præter naturam generatarum varietas.

Uterus femininus uti eſt primarium ſexus ſequioris organum, generationis officina, fetuſque in eo concepti domicilium; atque locus, in quo idem fovetur, nutritur, creſcit & ad maturitatem perducitur: ita ob morbos innumeros graviſſimoſque, ejuſdem culpa feminas miſere excruciantes, lerna malorum appellari meretur. Longum nimis foret, ac limites diſſertationis excederet; ſi omnia enarrare vellemus, quæ uteri cauſa ſexui huic contingunt mala; ratione fluxus menſium, ſalacitatis, ſterilitatis, graviditatis, abortus atque partus. Nobis nunc tantum res erit cum rebus, præter naturam in utero generatis, ex eo interdum excluſis, vel poſt mortem in illo repertis. Harum miram eſſe varietatem, nemini poteſt eſſe obſcurum, qui libros practicorum & obſervationum medicarum ſcriptores evolvit. Quotuſquiſque eſt rerum medicarum adeo hoſpes, ut ignoret, in utero generari, ex eoque prodire molas, diverſæ formæ ac con-

 ſiſten-

ſiſtentiæ, nec non excreſcentias varias carneas, ſarcomatum, fungorum, aut polyporum nomine venientes. In illo etiam lapides produci poſſe, monſtrat exemplum, quod habetur in *Miſcell. curioſ. Acad. Nat. Curioſ. Dec. I. A. IV. Obſ. LXV.* imo vermes ex ipſo excretos fuiſſe, non tantum minores, aſcarides dictos, ſed etiam majores, pollicem longos, imo grandiores, lacertæ figuram habentes, ut videre eſt *loc. cit. Dec. I. A. VIII. IX. & X. it. Dec. II. A. VIII. & IX. nec non Dec. III. A. V. & VI.*

Thes. III.

Mola imaginaria & fabuloſa. Magnus olim fuit rumor inter medicos de conceptione falſa, qua loco fetus veri & genuini, aliud animal, aut ſaltem maſſa quædam informis, mola dicta, in utero generatur, & præcedentibus ſignis ingravidationis, monſtroſum quid in lucem editur. Quæ enim partu hujuſmodi infelici prodierunt, exhibuerunt varias figuras non tantum rerum inanimatarum, ut manus complicatæ, ſeu fungi, obſervante *Hildano Cent. II. obſ. LII.* aut cordis, pericardio incluſi, cum cono & baſi, narrante *Bartholino Cent. III. Hiſt. I.* aut urticæ marinæ, annotante *Lemnio L. I. de occult. natur. mirac.* ſed etiam animalium ipſorum, murium atque ſcarabæorum cornutorum, ut habet *Salmuth. Cent. I. obſerv. Medic. LXV.* Imo quædam ex his vitam habuiſſe, hiſtoriæ tradunt, quale exemplum habet *Idem Cent. III. obſ. XCIX.* ubi refert, præcipui cujuſdam civis Serveſtani uxorem A. 1621. poſt abortum maſculinum, & molam, ovi anſerini magnitudine, noctu aliam maſſam carneam excludiſſe, quæ palmam fere longa, vixit, & oris lati figuram habuit, qualis eſt tinca vel cyprinus piſcis, abſque tamen cavitate, ae præterea duo etiam puncta nigra, ocellos referentia, monſtravit, quæ in terram prolapſa, non modo palpitaverit, ſed etiam ſe commoverit, & piſcis inſtar convolverit, ad duas treſve horas ſeſe adhuc agitaverit, tandemque vitam amiſerit. Sed horrenda magis eſt hiſtoria, quam *Idem Auctor Cent. I. obſ. LXII.* narrat, de muliere, quæ loco fetus legitimi quinque mures enixa ſit, ex utero mulieris intra manus obſtetricis exſilientes, in hypocauſto hinc inde diſcurrentes, quorum quatuor ab adſtantibus occiſi, quintum felis devoravit, quæ inde rabida facta in puerperam proſiliit, extremum ipſi exitium minitans; donec interimeretur. Ejuſmodi farinæ ſunt, quæ de mola volatili, avem quadrupedem referente, narrat *Bartholinus Act. Med. & Philoſ. Hafnienſ. Tom. I. obſ. XXVI.* cujus ſceleton in muſeo ſervavit Roſencrantzius, Præſes Regius Soranus, ibi delineatum. Familiaris hæc mola dicitur eſſe in belgio, ubi vulgo ſuygers, quaſi ſanguiſuga, fetui ſugillando infeſta, vocatur, & poſt fetum in partu prodire, atque cubiculi angulos pervolitando, mulieres inquietare, ac regreſſum in uteri latebras moliri, perhibetur, donec occidatur & comburatur, uti pluribus *loc. cit.* legi poteſt. Plura de his molis viven-

viventibus, ac animalibus vivis ex utero humano prognatis vid. *in Miscell. Curios. A. I. & A. II. obs. CLX. in scholiis adjectis.*

Thes. IV.

Nemo facile hodie reperitur, præter mulieres credulas & imperitum vulgum, qui talia credat, nec potius fabulis annumeret. Plerasque enim, quæ ab auctoribus citatis narrantur, historias ex aliorum potius relatione, quam propria observatione iidem habent, uti ingenue fatetur *Matth. de Gradibus loc. cit. allegatus* inquiens: non vidi quidem, sed audivi de animali in matrice generato, quod cum exivit matricem, volavit. Contingit quidem non raro, ut in mulieribus post partum editum, aut abortum passum, quidquam ex secundina in utero retineatur, quod utero annexum, ulterius nutritur, atque ejusdem compressione, figuram monstrosam adipiscitur, ac postea exclusum, mulierculis & aliis superstitiosis imponit, ut animal æstimetur. Viventia tamen animalia, præter vermes, nisi prius irrepserint, ex utero prodire, nemo, nisi simplicissimus, facile induci poterit ad credendum. *Ruyschius in observ. anat. chirurg. obs. LXVIII.* testatur, se una cum collegio medico, jussu Magistratus, Amstelodami obstetrices omnes, quarum numerus haud exiguus fuit, examinasse, quid circa molas observaverint, quæ vero unanimiter fassæ sunt, sese quidem corpuscula carnosa & dura offendisse, quæ e mulierum corpore erant exclusa, ast vero nunquam viventia, sicut nonnulli credidere, vid. etiam *Kerckringii Spicil. Anat. Obs. XXXVIII. & XCV. conf.* B. Parent. *differt. de mola*, *item* Nostra *de mola prægnante.* Unanimi ergo consensu medicorum hodiernorum non aliæ molæ statuuntur, quam quæ ex placentis, sive integris abortuum prægressorum, sive particulis placentæ maturæ a partu in utero relictis, oriuntur. Eamque ob causam *B. n. Bergerus in Programmate*, occasione anatomiæ publicæ *A. MDCXCIIX.* edito, laudat judicium *Sennerti*, illæsa pudicitia tales ex viduis, nullatenus vero ex virginibus prodire posse. *Vera.*

Thes. V.

Has tamen ex placentulis in utero relictis generatas molas, Pseudomolas vocavit *Ruyschius loc. cit. obs. XXVIII.* quia non sunt vera animalia, qualia veteres ex utero nasci posse crediderunt, eaque hoc nomine donarunt, sed quoniam compressione in utero indurantur, talemque adipiscuntur formam talpæ, ranæ, aliorumque animalium, ut pro ejusmodi putatitiis molis habeantur. *Eodem* tamen observante *obs. XXIX.* non solum placentulæ, verum etiam sanguis in utero coagulatus, ab uteri compressione, admodum durus, atque in se coactus, molam mentitur, & *Ipsi* ab obstetricibus oblatus est, qualem cruorem coagulatum *fig.* 28. 29. *Alia concreta ex utero emanantia.*

 deli-

delineavit. Docet propterea *Ille*, ad duo respiciendum, ubi talia offeruntur, primo an funiculi umbilicalis abrupti vestigium supersit, secundo an vasis sanguiferis gaudeant ejusmodi massæ, sine quibus non possunt vocari placentulæ, insuper notando, in placentulis remansis, quantumvis vasa sanguifera adsint, ut plurimum ea sanguine cassa reperiri, ita, ut magis fibras, quam vasa sanguifera referant. Alia contingit placentæ mutatio in utero, qua vasa ejus non obliterantur, & compressione condensantur, sed potius humore limpido extenduntur, & in vesiculas degenerant. Ejusmodi mutationes placentæ in hydatides multoties vidit *Ruyschius*, uti fatetur *observ. XXXIII.* sed quid rei esset, tamdiu anceps hæsit, donec *Ipsi* contigit videre placentam, ex parte sanam, ex parte in hydatides mutatam. Mentionem etiam faciunt auctores feminarum ovipararum, atque ovorum, ex utero exclusorum, quæ certe nihil aliud fuerunt, quam abortus fetuum primorum mensium, ovo integro adhuc conclusorum, & liquore suo circumfusorum, uti confirmat observatio singularis *Hartmanni in Ephem. German. Dec. II. A. X. obs. CLVII.* Asservatur etiam in museo anatomico, quod ex regia munificentia academia nostra possidet, ovum in utero feminæ repertum; quod in *Catalogo a me edito* inter conservata in liquore variorum auctorum num. 20. commemoratur. Est autem figuræ rotundæ, exterius coloris flavi, cavitate intus carens, medulla vero spongiosa repletum, quod ego propterea magis ad polyposa concreta referendum esse puto.

THES. VI.

Excrescentiæ aliæ carneæ ex utero emergentes.

Sed ab istis polyposis concretis ex utero exclusis, quorum antea mentio facta, distinguenda sunt corpora, quæ e pudendo prodeunt quidem, sed intus aut vaginæ, aut orificio uteri, aut ipsi utero cohærent, adeoque ad excrescentias uterinas potius pertinent. Has apte polypos uteri carnosos *Ruyschius obs. VI.* appellandas esse censet, ob similitudinem polypi narium, easque per pedunculum utero adhærentes observavit. Utut enim non pluribus radicibus aut petiolis ex utero oriantur, unde polypus nomen sortitur, ob substantiam tamen communem ita vocantur. Nihil tamen obstat, quo minus interdum pluribus pedunculis in uteri substantia radicentur. Alias apto nomine sarcomata ob substantiam carnosam, itemque fungi atque excrescentiæ fungosæ appellari solent, quia fungorum more protuberant, atque nutrimento corrupto incrementum suum debent. Hujusmodi excrescentiis variæ corporis partes, nares, lingua, labia, mammæ, vulva, sunt obnoxiæ, quæ observante *Tulpio obs. Med. L. III. cap.* 33. facile degenerant in fungos, proximum carcinomatis subjectum. Annotavit etiam *Ruyschius loc. cit. obs. VI.* uti polypos narium, ita uterinos non omnes ejusdem generis esse, modo maligni & cancrosi, modo omnis malignitatis expertes, idque exemplo polyporum uterinorum, ex uteri prolapsi orificio interiori in femina pendulorum, qui vehementer doluerunt,

cum

cum larga humoris aquosi & acris ex utero profusione, unde ulcus malignum secutum, mortem acceleravit.

Thes. VII.

Tales cum uteri prolapsu interdum confunduntur.

Hujuscemodi sarcomata, ex interioribus pudendi propullulantia, quandoque non tantum imperito vulgo, sed etiam medicis atque chirurgis non satis providis, imponere possunt, ut uterum ipsum prolapsum esse credant. Interdum enim forma externa aliqualiter uterum referre possunt, uti figura dissertationi nostræ, *de sarcomate e pudendo muliebri resecto*, præfixa monstrat. Inde enim tot fabulas apud auctores passim occurrentes, de uteri humani extirpatione, qua licet facta, feminas non solum superstites mansisse, sed etiam posthac peperisse, perhibetur, ortum suum traxisse manifestum est. Plures ejus farinæ historias collectas videre licet in *Bonet. Sepulchret. Tom. III. Lib. III. Sect. XXXII.* imprimis *in Append. obs. VI.* ex quarum plerarumque perlustratione quilibet videbit, relationes istas adeo obscuras esse, ut non constet, quid extirpationibus istis sublatum sit. Commemoratione præprimis digna sunt duo exempla, ibidem adducta, quæ de errore a medicis & chirurgis commisso, indubitatum testimonium edunt. In horum altero tumorem, ante & post resectionem, uterum esse crediderunt medici æque ac chirurgi, operationi adstantes, imprimis quod uteri cornua (ita enim *cit. loc.* legitur) vasa cæca, cum testiculis in eo observasse se sibi persuaderent, in femina tamen, operatione peracta, sanitati restituta, menstrua ex debito fluxerunt, imo graviditatis quædam signa apparuerunt. Alterum vero ibidem allatum exemplum controversiam de uteri extirpatione, an salva vita possibilis, vel non? fere terminare videtur. In hoc enim tumor talis, gangræna correptus, insignis adfuit, quem medici & chirurgi præsentes, uterum ipsum prolapsum esse persuasi fuerunt, ita ut non induci potuerint, ut crederent, uteri hoc minime corpus esse, quo tamen ablato, in femina brevi post mortua, uteri totum corpus, cum partibus annexis a partibus vicinis separatum, tabulæ impositum est, ut omnes errorem cognoscere possent. Ex hoc itaque apparet, quid sentiendum sit de uteri prolapsi exsectione non lethali, quam *Zwingerus* exemplo singulari probare voluit, uti docet observatio, ad Academiam Naturæ Curiosorum data, quæ habetur *in Act. Physic. Medic. Volum. I. observ. LXXX.*

Thes. VIII.

Prolapsus uteri verus an detur?

Ordine nunc ducimur ad quæstionem illam maxime controversam, utrum uterus re ipsa prolabatur, an vero omnes procidentiæ uterinæ sint nil aliud, quam prolapsus vaginæ inversæ, utero in sede sua immobili remanente? *Maxima* enim *lis est*, inquit *Genselius in observatione curiosa de procidentia*

uteri

uteri totali, *quoad fundum*, *cum febre maligna*, quæ reperitur in *Act. Erudit. Menſ. Maii A. MDCCXVI. intèr doctiſſimos etiam recentiores medicos de procidentia uteri*, *adeo*, *ut de nullo feminarum affectu magis diſquiſitum ſit*, *quam de hoc* : *ut taceam ex Græcis Aëtium & plures*, *D. Beckius cum Garnero*, *Medico Hamburgenſi*, *diu diſputavit de prolapſu matricis & præ indignatione* (*ut Pechlinus refert*) *mortuus eſt.* Exempla, præcedente Theſi allata, tumorum aliorum, loco uteri reſectorum, atque obſervationes ſingulares auctorum, qui uteri prolapſum impugnarunt, per experientiam atque poſt mortem inſtitutam ſectionem ſubjectorum, prolapſu laborantium, in quibus uterus in ſede naturali inventus fuit, confirmatæ, ſatis quidem edocent, veram uteri ipſius proptoſin adeo frequentem non eſſe, ac communiter creditum eſt, ſed quandoque tumores ex interiori vagina emergentes imponere facile poſſe illis, qui aut rerum anatomicarum imperiti, aut ſaltem non ſatis cauti ſunt in judicando, omneſque circumſtantias minus ponderant. Propterea tamen prolapſum uteri fieri poſſe, aut unquam factum eſſe cum *Kerckringio*, *Meekeren* & aliis negare non licebit, niſi injurii eſſe velimus in tot viros fide dignos, omnique exceptione majores, qui hoc ſe obſervaſſe teſtantur, itidemque ſectione cadaverum confirmant. Inſtar omnium eſſe poteſt *Ruyſchius*, qui in *Obſ. Anat. Chirurg. VII.* in femina, cui chirurgus ad uterum prolapſum auferendum adeo infeliciter ligaverat, ut ob conſtrictum ſimul meatum urinarium ſuppreſſio urinæ & mors inſequeretur, aperto ejus abdomine, in pelvi, qui locus eſt uteri, nil ſe vidiſſe aſſerit, præter unum ex ovariis, cum annexa tuba & ligamento lato. Eadem & nobis obtigit ante plures annos felicitas in rei veritatem inquirendi, in ſectione feminæ, quæ, ob tumorém inſignem ovarii dextri gravida ſibi viſa, aſcite mortua erat, in qua uterum itidem non in pelvi, ſed a vagina prolapſa, extrorſum tractum invenimus, ulterius progreſſurum, niſi obſtitiſſet tumor ovarii, uti id expoſui in *diſſ. inaug. de graviditate apparente.*

Thes. IX.

An ſemper cum vagina prolabatur ?

Merito tamen quæritur, an ſemper & neceſſario uterus vaginam prolapſam ſequatur, & ad exteriora procedat. Difficillimum ſane eſt, ſibi concipere, qui fieri poſſit, ut vagina, vix ſex vel ſeptem digitos tranſverſos longa, in prolapſu duplicata exiens, eouſque extendi queat, ut ſpithamæ longitudine, & ultra, e ſinu pudoris promineat, quin ſimul uterum, eidem orificio ſuo interno firmiter connatum, valida tractione ſecum rapiat. Hoc tamen re ipſa fieri, demonſtrat illuſtre exemplum ex communicatione *Widmanni in Ephem. Acad. Nat. Curioſ. Cent. VII. & VIII. obſ. XCVIII.* conſignatum, quo docetur, in femina, gravi & moleſto prolapſu per plures annos laborante, mortua, aperto cadavere, uterum in ſitu naturali cum omnibus ſuis connexis, ovariis atque tubis, repertum eſſe, quem laudatus Medicus, una cum cohæ-

cohærente tumore externo extractum, conservavit, ac in figura adjecta delineari curavit. Notandum tamen, prolapsum talem vaginæ uterinæ, fieri potissimum quoad tunicam ejus internam, admodum rugosam, quæ affluxu humorum relaxata, eousque elongari potest. Idque penitus confirmat, & extra omnem dubitationis aleam ponit, prolapsus intestini recti, quod æque duplicatum, duarum spithamarum longitudine in puella excidisse, observavit *Salmuth Cent. I. obs. XXX.* & ad ulnæ longitudinem a partu elapsum annotavit *Bonet. Med. Septentr. P. I. L. III. Sect. XIV. C. IX. in Scholio.* Edocent id etiam intestina, in herniis intra scrotum prolapsa, quæ sine insigni mesenterii distensione eo procedere nequeunt.

Thes. X.

An prolapsus uteri verus a prolapsu solius vaginæ distingui queat?

Ansam hoc nobis præbet, disquirendi, an rebus sic stantibus, durante vita, prolapsus uteri verus, a procidentia solius vaginæ, certe & indubitate cognosci possit. Omnes quidem hactenus in ea sunt sententia, illum partim ex forma tumoris globosi aut ovalis, ob figuram uteri latentis pyriformem, partim ex orificio uteri interno, subtus in eodem apparente, dignosci debere. At enim vero hiatum talem relinquit etiam vagina, in toto suo ambitu prolapsa, uti omnibus ad oculum patebit, quibus figuram *Widmanni* observationi appositam, cum figuris *Ruyschii* & quorumcunque Auctorum conferre placuerit. Vereor igitur, ne Medicus & Chirurgus expertissimus in eo fallatur, nisi uterus eousque prolabatur, ut orificium, exteriora versus prominens, figuram suam, qua os tincæ refert, prodat, aut immissione digiti in hunc sinum, certo distingui queat. Sed illud admodum difficile esse, docet laudati *Widmanni* observatio, quia in illo subjecto, ut verbis ejus utar, *cervix uteri in statu naturali, juxta elegantissimam Ruyschii delineationem, in apicem quasi vergens, tunica rugosa privata multo erat laxior & magis ampla, ac ordinario modo esse solet, ipsum etiam in illa exsculptum orificium, quod secundum naturam alias nonnihil prominens & duriusculum esse solet, atque aliquo modo coarctatum, amplitudine vaginæ non cedebat, quin imo vix amplius distingui potuisset, nisi relicta quædam levia saltem vestigia ejus regionem indicassent.* Hujus observationis illum usum esse posse *idem* judicat, ut, si forte prolapsus talis reponi nequeat, & ob scirrhosam duritiem, vel gangrænam imminentem aut jam præsentem, repositionem nec quidem moliri liceat, ejus extirpatio non reformidetur, sed urgente necessitate, præeunte *Meekeren*, intrepido animo perficiatur, utpote quæ sola, inter ambigua alias consilia, ad mortem properaturæ ægræ, solatium ferre possit. Sed quid si uterus ipse in prolapso tumore lateat, quod tamen per hactenus adducta vix cognosci potest, hicne salva vita una resecari poterit? Unicum uteri prolapsi & corrupti, salva vita extirpati, exemplum, ex tot Auctorum observationibus, legi, cui quid opponi possit, non video. Hunc casum in *Sandenii observatione de prolapsu uteri inversi ab excrescentia carneo fungosa, in fundo ejus interno,*

no, *ex potu infusi crepitus lupi enata*, eidemque adjecta prolusione *Slevogtii*, dissertationi inaugurali *de femina gravida lapsu vaginæ uteri laborante*, præmissa, legere licet, quem etiam in Dissert. mea, *de sarcomate e pudendo muliebri resecto*, de hoc argumento agens, adduxi. *Hic* testatur, se in massa, a pudendo muliebri resecta, quinque libras pendente, præter opinionem, ipsissimum non tantum os uteri, cruore viscido obturatum, sed reliquum ejus corpus, cum fundo integro, & reliquiis tubarum, quasi in theca coriacea, prope injectum vinculum abscissa, reconditum offendisse, & facta ejus sectione ab orificio ad fundum, cavitatem ejus & crassitiem, statui naturali prorsus similem, detexisse. Quis vero de veritate hujus relationis, aut dexteritate Viri, in Anatomicis versatissimi, dubitare vellet?

THES. XI.

Ad quodnam tumorum, hactenus recensitorum genus, noster sit referendus?

Hisce præmissis, revertimur nunc ad casum nostrum, disquirendo, ad quodnam tumorum hucusque enumeratorum genus, noster supra descriptus sit referendus? Nobis vel tacentibus, quilibet facile videbit, hic nec uterum ipsum, nec vaginam ejus totam prolapsam fuisse, quia tumor figuræ oblongæ, farciminis instar protensus fuit, totum etiam sinum pudoris non replevit, ita, ut digiti ad explorandum ejus ortum, in vaginam ad os pubis usque intrusi, circa eum duci potuerint, nec orificium suetum in ejus extremitate apparuit. Neque etiam quis in eam venire poterit opinionem, molam hic adfuisse, ob partum tanto temporis intervallo prægressum. Ad excrescentias itaque uterinas potius massa ista, ex pudendo elapsa, pertinebit, quæ, uti supra vidimus, fungorum, sarcomatum atque polyporum nomine veniunt. Sarcoma tamen propterea vocare nolui, quia hoc nomen magis generale est, & tumores grandiores, eosque magis densos, atque carnosos aut scirrhosos denotat. A fungis quoque differt, quia figura non globosa, tuberum more, sed oblonga atque substantia spongiosa & mollis observata est, fungi etiam, judice *Tulpio Lib. III. observ. Cap. XXVIII.* proprium carcinomatis subjectum sunt. Polyporum igitur potius appellatione, præeunte *Ruyschio*, insigniendam esse hanc molem censui, quia æque, ac in polypis narium sæpe observatur, a longa & frequenti hæmorrhagia præcedente, ortum traxit, cum sinubus vasorum uterinorum, pariter ac isti, connecti videtur, ac consistentiam magis spongiosam, sanguine turgidam, habuit. In polypis quidem, uti supra ex *Ruyschio* notavimus, interdum etiam aliquid maligni cancrosi observatum est, sunt tamen, uti *idem* monet, sæpissime omnis malignitatis expertes, sicuti & noster nulla malignitatis signa dedit. Facile est quoque concipere modum generationis polyporum uterinorum, ex gravioribus hæmorrhagiis, cum sanguis alias viscidus & glutinosus, ad concretionem pronus in sinibus uterinis anfractuosis hærens, conquassatione & compressione uteri, in massam talem coëat, atque cohæsione aliarum particularum viscidarum in tantam molem excrescat.

THES. XII.

Thes. XII.

Sed reſtat nunc quæſtio cardinalis, eaque præjudicialis, an recte fecerimus, quod polypum hunc reponi curaverimus, an potius tutius fuiſſet, eundem extractum reſecare & extirpare, ob metum corruptionis internæ, a reſtitutione expectandæ. Docet quidem eventus, nos recte in eo feciſſe, quia ægra convaluit, noſque propterea ab omni culpa vindicat & immunes reddit. Præterea multæ rationes graviſſimæ a noſtris partibus ſtant, noſque penitus excuſant. Præter circumſtantias in hiſtoria allatas, ſenectutem & conſtitutionem cachecticam ægræ, lapſumque virium, ipſe ortus e loco ſublimi, polypi reſectionem diſſuaſit. Extractionem quidem excreſcentiarum iſtarum ope forcipis, & reſectionem ſuadet *Dionis*, monet tamen *Clariſſ. Heiſterus chirurg. cap. CXXXVI.* caute hic procedendum eſſe, ne periculum inde naſcatur. Connexio etiam polyporum cum ſinubus uterinis, atque color in noſtro, ſanguine turgido, rubicundus confirmat, ejus reſectione hæmorrhagiam periculoſam metuendam fuiſſe. Et quamvis hæc, ligatura præmiſſa, præcaveri potuiſſet, idem tamen periculum propter metum inflammationis manſiſſet, quia maſſa ob ſitum profundum radicitus tolli nequivit.

Utrum tutius fuiſſet, polypum reſecare, quam reponere?

TABULA DISPUTATIONUM

QUÆ TERTIO TOMO CONTINENTUR.

PARS QUARTA

Morbi Chirurgici Abdominis.

LVIII.

LXVI.

FINIS.